ORCADES
Seu
RERUM ORCADENSIUM
HISTORIÆ
Libri tres,

Qvorum primus,

Præter inſularum ſitum numerumqve, Comitum, Procerum, incolarumq; origines, familias, geſta & viciſſitudines, â primis Monarchiæ Norvegicæ incunabulis ad annum M. CCXXII. continuâ ferè ſerie exhibet,

Secundus

Primos Orcadum Epiſcopos eorumq; ſucceſſores, &,qvi poſteà vixerunt, Comites ſub Regibus Norvegiæ fiduciarios, tum etiam, qvæ de rebus Orcadenſibus & Hæbudenſibus exinde ad Annum M. CD. LXIX annotata, complectitur,

Utrôq;

Firmiter aſſeritur Regum Norvegiæ Jus Dominii in inſulas illas,

Tertius

Indefeſſa Potentissimorum Regum Daniæ Norvegiæq; ſtudia in jure ſuo pacificè repetendo continet, variis documentis ex Archivis Regiis aſſerta,

AUCTORE

THORMODO TORFFÆO,

Hiſtoriographo rerum Norvegicarum Regio.

Honor Conciliatur Prudentia.



HAVNIÆ,

apud Hieron: Chriſt: Paulli Univerſit: Bibliopolam Anno 1715.

Res Orcadenſium, paucis hactenus perſpectas, ex reconditis Hiſtoriæ Patriæ theſauris pari fide & induſtriâ productas, publico recognoſcendas heic ſiſtit Clarissimus & Celeberrimus AUTHOR, non minorem ſibi famam, qvàm genti antiqvissimæ lucem apud poſteros conciliaturus. Havniæ d. XXX. Sept. Anno M.DC.XCIII.

P. VINDINGIUS.

SERENISSIMO AC POTENTISSIMO
PRINCIPI AC DOMINO
CHRISTIANO
QVINTO

Daniæ, Norvegiæ, Vandalorum, Gothorumqve Regi; Duci Slesvicæ, Holſatiæ, Stormariæ, & Ditmerſchæ; Comiti in Oldenburg & Delmenhorſt,

Domino meo Clementisſimo,

QVamvis, Regum Clementiſſime, Sapientiſſimi optimiqve Regis, immortalis memoriæ, Patris Tui, ab ipſa juventute liberaliſſimis, Tuis etiam duplicatis ſtipendiis ſuſtentatus, ipſe Regiæ clementiæ & bonitatis tuæ perſpicuum exemplum conſtitutus, & me ipſum ſortemqve præſentem, ſecundùm Deum Optimum Maximum, Tuæ Majeſtati debeam, laboresqve omnes & lucubrationes meæ, utpote Tuis impenſis Regiisqve ſumptibus promotæ,

non

non jure tantùm Regiô, ſed etiam, ſi qvid in Rege privatum eſt, privato, Tuæ ſint, audaciùs tamen an rectiùs præſenti libro Auguſtiſſimæ Majeſtatis Tuæ nomen inſcripſerim, ipſum argumentum, in qvantum res provinciæ Principumqve ejus & civium, non regni aut Regum geſta tractat, ambiguum facit. Talis enim materia, modò rectè elaborata, Regio faſtigio nuncupari non reformidat, fervet illa jam, ſed imperio Tuo & auſpiciis aliqvot annos ſub manibus, Regumqve Norvegiæ, Avorum Tuorum Prædeceſſorumqve acta, regniqve illius ſtatum & viciſſitudines exponit. Sed diffuſior eſt, qvàm ut etiam longiore annorum ſpatiô abſolvi; intricatior, qvàm qvæ ſine diuturna meditatione explicari qveat. Dum tamen ad maturitatem properans, offendiculis haut paucis aut levibus impeditur, opuſculum hoc præmittere viſum eſt, Tuæqve Majeſtati eâ fiduciâ conſecrare, qvòd, licèt provinciam, tamen Tuam, eandemqve ampliſſimi Regni Tui coloniam, à prima etiam obſcurioris notitiæ origine ad ea tempora deſcribat, qvæ uſum ejus & uſumfructum jure hypothecario, inq; æternum revocabili, non proprietatis ſeu dominii, ad Scotos, gentem nativâ lingvâ diſcretam, fatô qvôdam detulerunt. Neqve id ſine cauſſa, cùm non modò ad gloriam Regni Norvegici, unde hæc colonia inter nobiliſſimas ejus propagines ſub ipſius Monarchiæ initia, partu, ſed minùs qvàm illæ, laborioſo enata eſt, verùm ad juris etiam in eam Tui, Regniqve Tui Norvegiæ, tot annorum intervallô paſſim obliterati, memoriam renovandam, ejusqve evidentiam monſtrandam omnino faciat. Et qvidem ad originem gentis qvod attinet, Normanniæ Gallicæ æmula eſt: ab eodem qvippe Parente, gens utraqve Rectores ſortita, ab eadem

dem Matre Norvegia populus uterqve profluxit. Hinc cognatio illi cum Anglis, Gallis, Italis, Siculisqve, præclaris orbis nationibus, qvibus se haut indignam, angustis qvantumvis limitibus circumscripta, factis gloriosis ostendit. Namqve, victoriarum suarum tropæis, in Scotiâ, Hiberniâ, Hæbudisqve passim positis, eò potentiæ provecta est, ut infesta Matri suæ Norvegiæ arma qvoqve inferre, nec sine ingenti successu, licet non diuturno, ausa fuerit. Qvo etiam nomine animadversionem, ut par erat, non effugit, subjectâ sibi Hialtlandiâ, Jurisqve parte multata. Jus autem Tuæ Majestatis, in omnes has insulas, ejusq; origo & processus hìc accuratis Auctorum testimoniis describitur, convelliturqve error vulgi, qvi id jure proprio illi genti subjectum existimat, à qvâ jam proximos ducentos, & qvod excurrit, annos regitur; compertô: nullâ unqvam temporis diuturnitate dominium in illud ab occiduis gentibus præscribi posse. Diffusâ jam per universum Orbem secundissima Nominis Tui Fama etiam Gentem illam haut dubiè implevit, movitqve, ut spero, desiderio, sub Clementissimum Imperium Tuum redeundi, dulcissimæqve patriæ societatem repetendi. Cui enim ignotum, qvâ PIETATE, qvâ JUSTITIA, duo amplissima Septemtrionis Regna, extensasqve in immensum spatium, Provincias regas, qva FORTITUDINE & PRUDENTIA, ab omni vi externa defenderis, defendasqve qvotidiè contra novas Danicæ Salutis hostium molitiones. Taceo, cum præconio meo longè majores sint, Novas, easqve æqvissimas Leges, singulis Regnis, subjectisqve gentibus abs Te datas, Monumentum perpetuum regnantis in Septentrione CHRISTIANI QVINTI. Qvod Te Legislatoribus omnibus, tum Danis, tum

Norvegis, Frothonibus, Canutis, Valdemaris, Halfdanis, Haconibus, Olafis, Magnis, & in ipsa literarum clarissima luce regnantibus Christianis, multis nominibus palmam præripuisse evidenter monstrabit. Qvid Tuum erga Literas, literarumqve sectatores, favorem & liberalitatem, ubi res ipsa loqvitur, prolixius memorem. Testis est recens in Urbe Regia Havniensi fundata, veteriqve adjecta Eqvestris Academia, instructissima laudum Tuarum, magnificentiæ & gloriæ, per orbem & ad posteros dispergendæ, officina, Monumentumqve perpetuum regnantis in septentrione CHRISTIANI QVINTI. Illa enim non modo indigenam, sed & exterarum terrarum Nobilem pubem, Generosasqve animas ad sua hospitia jamtum allexit. Adeo ut hac in parte, Primum illum veteris Academiæ Fundatorem, Familiæqve Regiæ Oldenburgicæ Propagatorem, & Tuæ Majestatis Tritavi Patrem, Tibiqve cognominem, non tam æqvaveris qvam superaveris. Qvam non modo incruentum, sed mite qvoqve & placidum imperium geras, omnes nôrunt. Nec livor ipse dicere poterit, Te, tot annis summa cum potestate Regem, uni subditorum vitam vel bona nisi delictis eorum promerentibus, eripuisse. Etenim Tibi, supra subjectarum terrarum leges constituto, naturæ Bonitas, innatusqve Æqvitatis amor Lex est. Hinc munificentia Tua in egentes, in afflictos misericordia, in singulos Clementia. Me ipsum qvod spectat, tot tantaqve beneficia, Te largitore, accepi, ut, si ea vel strictissimè recensere vellem, liber non epistola, scribendus esset. Inter minima eorum non reputo, qvod Historiæ Norvegicæ conscribendæ munus (in qvo jam complures annos versor) adjecto largo stipendio, Clementissimè mihi demandaveris. Hanc igitur lucubratio-

tio-

tionum mearum partem humillimé nunc offero, exiguum qvidem ſubjectiſſimi in Tuam Majeſtatem Domumqve Regiam affectûs, animiqve Tantis Nominibus obſtrictiſſimi pignus; ſed beneficiorum Tuorum, Glorioſiſſimiqve Patris Tui, in me collatorum, certisſimum teſtem præconemqve, haut iisdem mecum mortalitatis terminis concludendum. Hunc ipſum, qvaliscunqve eſt, Sereno vultu ut accipias, meqve porrò Clementiæ Regiæ Gratiæqve, tantis experimentis teſtatisſimæ, participem fieri velis, nec ſeneſcentem deſtituas, qvantâ poſſum animi ſubmisſione, ſupplex peto qvæſoqve. De cætero Deum Optimum Maximum veneror, ut votis qvibusq; meis, etiamſi maximis, major tamen longè evadas. Imo ſuperſedere neqveo, utut facundiæ vires voluntati non reſpondeant, qvin gratæ mentis impetu preces haſce, ſed inaffectatas, ſed pias & ardentes ſubjiciam: Sint Tibi ſemper ſenatus prudens ac fidelis, ſubditi obſeqventes, Exercitus fortes, vicini amici, qvo domi foriſqve MAGNUS, ubivis gentium TRAJANO MELIOR, AUGUSTO FELICIOR audias. Succeſſorem ſerum habeas; ſed FILIUM PRINCIPEM. Cumqve Te Deus longa felicitate, beneqve geſti imperii conſcientia beatum, ſed gloriâ rerum caducarum abundè ſatiatum, hinc avocare ſtatuit, placidâ morte miniſteriis ætheriis exceptum ad curiam cœleſtem gloriamqve æternam tranferat: Ita vovet

Serenisſimæ Majeſtati Tuæ

Humillima veneratione
Subjectisſimus

TH. TORFÆUS.

Præfatio ad Lectorem.

Insularum Orcadensium Situm, habitumq;, illustrium Scriptorum multi; mores gentis, instituta, vivendiq; rationem pauci; singulorum Principum, qvi eas à Monarchia Norvegicæ principio, continuâ serie rexerunt, originem, nomina, numerum, ordinem, gesta, vel imperii formam, procerumq; genus & familias, qvi ita prodiderit, & explicaverit, ut a doctioribus promiscue legi, intelligiq; possit, qvantum scio, hactenus inventus est nemo. Nam qvotqvot de ista materia latinè scripserunt, vix præter situm insularum moresq; gentis, nec pari omnes felicitate, qvicqvam memoriæ prodiderunt. Nec mirum, haut ultra processisse, cum historiarum Scriptores in septemtrione rari olìm exstiterint; Scilicet apud Danos antiqvissimi sunt Ælnothus Anglus, Sveno Aggonis & Saxo ille, à stupendæ eloqventiæ thesauro, qvem sibi rudiori seculo comparavit, Grammaticus dictus, qvi omnes seculo XII. vixere. Norvegi Theodrico, ejusdem seculi Scriptore, antiqviorem non habent. Sveci vero nullum, qvantum scio, vetustum scriptorem proferre possunt. Feliciores Galli, Angli, Scoti, Germani, atq; Hiberni; qvi cum purioribus sacris, literas etiam politiores, longè prius adepti, gentem qvisq; suam scriptis illustrârunt, Literæ enim latinæ simul cum religione Christiana importatæ sunt. Durius Orcadenses fatum pressit; Christi enim perennaturam notitiam, post longum deinceps temporum intervallum, sed iteratò, assecuti sunt, ac itaq; qvi res suas scriptis mandarent non nisi serò nancisci potuerunt. Imo post acceptam literarum culturam rebus suis consignandis parum invigilasse videntur. Nec enim, ex indigenis, qvantum scio, unicum historicum ostendere qveunt. Et certè, qvantâ rerum majorumq; suorum ignorantia laboraverint, luculentus testis est, celeberrimus rerum Scoticarum Historiographus Georgius Buchananus, *qvi etiamsi insulis eorum tam vicinus esset, ut facilè, qvantum indigenis de rebus suis constaret, asseqvi posset; attamen dum situm insularum sortemq; & mores gentis copiosè describeret, qvi sacra Christiana ad eos, postqvam sub imperium Norvegorum devenerunt, primus importasset, referre nescivit. Id enim Divo Magno (qvem* Johannes Isaacius Pontanus Discussionum historicarum libro I. cap. I., *Regem Norvegiæ Magnum Barfod seu Nudipedem, majori rerum Orcadensium ignorantiâ, fuisse putat) tribuit, cum tamen plus centum retro ab obitu ejus annis Christo nomen dederint. Qvin & ubi idem Magnus, in Divorum numerum relatus, & dum pontificium dogma, ne ipsius qvidem* Buchanani *tempore satis ibi exstirpatum, viguit, religiosè cultus, sepultus esset, pariter ignoravit. Qvæ itaq; hactenus sepulta jacuere Orcadensium monumenta, præsenti scripto è tenebris eruuntur, & tanqvam ab umbris excitata in lucem proferuntur, maximam partem desumta ex Scriptore qvodam vetusto, qvem Islandum natione fuisse arguunt, tum genus dicendi, qvo usus est, tum operis illius exemplaria in eâ tantùm insula reperta. Nomen auctoris hujus ignoratur, qvippe qvod ipse tacuit, innatâ qvadam genti modestiâ, propriæ laudis minimè avidæ, in alienas justè profusæ. Auctoritatem & fidem illi satis conciliant recepta genti in conscribendis suis, vicinarumq; nationum historiis, laudabilis consvetudo, qvam auctoris hujus ævo, proximisq; seculis, inter septemtrionales, sibi propriam fecerunt Islandi, qvorum industriæ luculentum testimonium Scriptor Danicus,* Saxo Grammaticus *in sua præfatione, his verbis perhibet:* Nec Tylensium (*Islandos intelligit*) industria silentio obliteranda, qvi cum ob nativam soli sterilitatem, luxuriæ nutrimentis carentes, officia continuæ sobrietatis exerceant, omniaqve vitæ momenta ad excolendam alienorum operum notitiam conferre soleant, inopiam ingenio pensant, cunctarum qvippe nationum res gestas cognôsse, memoriæqve mandare, voluptatis loco reputant, non minoris gloriæ judicantes, alienas virtutes disserere, qvam proprias exhibere, qvorum thesauros historicarum rerum pignoribus refertos, curiosiùs consulens, haud parvam præsentis operis partem, ex eorum relationis imitatione contexui, nec arbitros habere contempsi, qvos tantâ vetustatis peritia callere cognovi. *Inter Norvegos Saxoni æqvalis, & prope solus, ejusdem gentis historiæ, in Latialem sermonem translatæ scriptor,* Theodricus Monachus, *qvi sub Eysteino (Augustino) Archiepiscopo Nidarosiensi, Anno Christi MCLXI initiato, floruit, in operis sui Cap. I. ubi de Monarchiæ Norvegicæ epocha tractat, hoc illos elogio exornat:*

Hunc numerum (*inqvit*) annorum domini, investigatum pro ut diligentissimè potuimus, ab illis qvos non vulgato nomine Islendingos vocamus, in hoc loco posuimus, qvos constat sine ulla dubitatione, præ omnibus aqvilonaribus populis in hujus modi semper, & peritiores & curiosiores exstitisse. *In præfationis exordio, in hunc modum de iis disserit.* Operæ pretium duxi, pauca hæc de antiqvitate Regum Norvagiensium breviter annotare, & prout sagaciter perqvirere potuimus ab iis, penes qvos horum memoria vigere creditur, qvos Islendingos vocamus, qvi hæc in suis antiqvis Carminibus celebrata recolunt. *Carminibus scilicet, qvod unum qvondam memoriæ & Annalium genus, apud Germanos fuisse,* Tacitus *testatur. unde & omnem historiam apud Chaldæos, Græcos, Romanos, gentesq; alias initium sumsisse, doctorum consensu perhibetur. De Septentrionis historiâ eruditissimè id planum fecit* Thomas Bartholinus *in illustri, qvod* Antiqvitates Danicas *inscripsit, opere, qvo elegantius aut limatius, in isto genere, septemtrio nunqvam viderat, nec forte exspectabit. Qvantæ auctoritatis poëtæ (qvi* Skalld *à depilando dicti videntur. qvod rudem orationem tanqvam evulsis pilis perpoliant) olim fuerint, paucis hisce exemplis adstruere libet: Haraldus Pulchricomus Norvegiæ Monarcha traditur inter omnes satellites, Poëtas præcipuô honore coluisse, eisq; supremas in aula sedes assignâsse, observato inter singulos ætatis gradu, qvorum opera maximis præmiis compensabat. Qvanta sollicitudo gratissimos Daniæ proceres tenuerit, ne Rex eorum potentissimus, longeq; dilectissimus Frodius, seu Frotho, famæ, qvam latè per orbem extenderat, post mortem dispendium pateretur, Saxo testis est, qvi Poëtam Hiarnium, qvod paucis interemptum eum versibus celebraret successorem tanto Principi in amplissima regna surrogasse eos scribit: Vindici qvippe famæ, is qvi ab oblivione & silentio hominum vindicatur, præ omnibus aliis obligatus illis censebatur; nec debitum rectius, qvàm successione in bona ipsius, hærede deficiente, (cui id munus, potissimum incumberet) rependi. Aliud exemplum,* Liber Originum Islandiæ *nuper editus, pag. 149. exhibet, in Norvego qvodam Fleine Hioris filio, qvi paulo ante cultam Islandiam, in Nordmaria Norvegiæ, provincia Josurheid, enutritus, in aula autem Regum Uplandorum, Herjolfi & Olafi Hornabriotorum diutius sustentatus est. Hic enim, cùm inde in Daniam ad Regem provincialem Eysteinum se contulisset, adeo eum artis poëticæ peritiâ sibi devinxit, ut summum gratiæ locum adeptus, etiam filiæ ejus nuptias impetraverit. Et hi qvidem præmia omnium, qvi in illo studiorum genere claruerunt, post hominum memoriam maxima, honoresq; reportarunt. Erant etiam, qvibus præmiorum loco, pœnæ capitales, supplicia præterea & cruciatus, pœnas istas pro meritis aggravantia, remissa sunt. Bragius enim Poëta, capitis damnatus à Rege Sveciæ Biorne de Colle, rhythmico encomio ei exhibito, vitâ donatus est. Eyvindo qvoq; Skaldaspillero, id est, Poëtarum Cruci, famosi in Regem Haraldum Grafeldum, ejusq; fratres, carminis crimen, postqvam operam poëticam eis venditâsset, remissum. Qvi gravius in ullum, qvam Eigell Skallagrimius Islandus in Norvegiæ Regem Eiricum Blodoxium deliqverit, observavi neminem. filium qvippe ejus, propinqvosq;, amicos etiam, & ministros multos occiderat, villas spoliaverat, ipsumq; Regem contumeliæ genere, post hominum memoriam gravissimo affecerat. In ejus tamen potestatem cum recidisset, carmine in laudem ejus composito, & publicè recitato, incolumis dimissus est: Cujus exemplar ad calcem Runicæ Celeberrimi Olai Wormii impressum legitur. Nec privati modo, sed ipsi qvoq; Reges Principesqve, Dionysio Siciliæ tyrranno longè felicius, Poëticam excoluerunt, qvorum numerus haut exiguus. In Dania excelluit Potentissimus Ragnar Lodbroch; in Norvegia complures, & ipse qvidem Pulchricomus, ejusq; successores, & in his Olafi duo, Tryggvinus & ille Sanctus, ejusq; frater Haraldus Strenuus seu Imperiosus, aliiqve. In Orcadibus qvoq; Einar de Cespite, itemq; Rognvaldus Kalius, illius artis inter cæteras possessionem sibi vindicarunt.*

Imo Peregrinos Principes nostræ qvoq; Poeseos notitiam habuisse constat: Cujus rei illustre argumentum nobis suppeditat Magni Nudipedis Norvegiæ Regis historia. Eqves enim Gallus, nomine Giffardus, intra navem, qvâ Angliam petebat, irrisorio carmine ab Islando qvodam lacessitus, auctorem, simul in Angliam venisset, ad Provinciæ illius Principem, qvo appulsus est, accussasse traditur: Constituto deinde judicio, cum reus carmen recitare jussus, aliud, sed æqve irrisorium, reposuisset, (decantabat enim laudes ejus fortiaq; facta bello, cui non interfuit) à Principe absolutus est, qvod laudes accusatoris

toris illo carmine celebratas judicaret. Qvam ille sententiam nunqvam tulisset, si lingvæ Danicæ etiam exactiorem (ut in carminum interpretatione omninò reqviritur) notitiam non habuisset. Extant etiam Rhythmi hoc ipso idiomate Angliæ Hiberniæq; Regibus oblati & liberaliber compensati; qvo vero fine offerrentur recitarenturqve non intelligentibus. Itaq; hinc colligi potest lingvam Danicam in aulis vicinorum Regum, Principumq; familiarem fuisse, non secus ac hodie in aulis Principum peregrina idiomata in deliciis haberi cernimus. Nec aliàs video, unde non modò sermonis Danici commercium, sed etiam artis poëticæ peritiam, Olafus Tryggvinus à teneris in Æstonia, deinde in aula Russica educatus, inde in Anglia, Hiberniaq; diu versatus, habere potuerit, nisi lingvæ illius, aut poesis usus in illis aulis fuisset, cum Anglo-Saxonica lingva à veteri Danicâ multum discrepet, Hibernica & Russica illi plane dissimiles sint. Nec suppetit, unde lingvæ Norvegicæ nodorumq; rhythmicorum intellectum comparaverit Eysteinus, Haraldi Gillij filius, Norvegiæ Rex, in occidente ad annum Christi MCXLII. educatus, si non ex usu, in illis aulis recepto. Aliqvot exempla in Historia rerum Norvegicarum ad annum Christi MCXLVIII. adduxi: sed in primis vita Eigillis Skallagrimij id invicto argumento adstruit. Qvippe qvi interrogatus ab Adelsteino Angliæ Rege, qvomodo manus Eirici Blodoxij, Northumbriæ Regis, postqvam in ejus potestatem venerat, evasisset, cujus filium propinqvosq; occiderat, aliaq; infanda in ipsum perpetraverat, rei statim ordinem metro nunc satis obscuro, exposuit, neqvaqvam ita narraturus non intelligenti. Ad Islandos redeo. Illos non solum suas, sed & vicinarum nationum historias scripsisse dixi: Cum enim patriæ suæ res sollicitè descripsissent, Regum, Principumq; Norvegorum vitas subjectarumq; provinciarum, Gronlandiæ, Fereyarum, atq; Orcadum res adjecerunt. Progressi deinde ad Danos, multos gentis illius heroës, scriptis suis celebrârunt. Nec Svecorum gesta sicco pede præterierunt: exstant enim monumenta qvædam gentis illius, ab Islandis mutuata. Memorata præterea qvædam rerum Anglicarum & Hibernicarum Scotiæ & Hæbudarum passim præsens historia meminit. Inde ad Saxoniam, Galliam, Italiamq; transitum, de qvarum aliis plura aliis pauciora literis consignarunt, sed illa fabulis magnam partem scatentia, imo ut plurimum, meras nugas spirantia. Egregium hocce gentis suæ institutum Auctor, qvem exhibeo, secutus, ex vetustis carminibus & traditionum memoria, ea, qvæ sua tempora præcesserunt, huc congessisse videtur: reliqva ipsum vel vidisse, vel ab aliis visa accepisse, tempus, qvo vixit, Svereri Haraldoqve Maddadio, me conjectore, coævus, persvadet. Carmina qvæ secutus est, qvædam, eaq; antiqvissima, Comes Einar de Cespite *ipse fecit: qvædam & longè plura, Islandi complures, qvos Comites posteriores in aulis suis, more Regibus Principibusq; recepto sustentarunt, magnoq; in honore habuerunt. Primus eorum* Arnor Thordi filius *erat, Comitum Poëta ideo appellatus, qvòd Comitibus Orcadensibus Thorfinno Sigurdi Crassi, Rognvaldoq; Brusii filiis, operam suam longô tempore addixerit, qvorum gesta Carmine, magnam partem adhuc superstite, celebravit. De qvo Cap. XIV. traditur, qvod Thorfinnus acri prælio cum filio fratris sui Rognvaldo occupatus, eum in terram exposuerit, procul dubio, ut absq; periculi metu, qvæ ab utraq; parte gererentur, accuratè observare, carmineq; deinceps prodere posset, non secus ac sanctus Olafus in prælio Stiklastadensi Poëtas tres Islandos testudine septos, ad prælii ordinem, singulorumq; alacritatem attendere jussit, rhythmisq; in posterum duraturis committere: Fuit autem Arnor Poëta celeberrimus, natus in Islandia, filius Thordi Kolbeinii, ejus, cujus controversiæ, lites, jurgia, mutuæ injuriæ, præliaq; cum insigni viro Biorno Hudalorum athleta dicto, fusè descripta sunt, ambo in Islandia nati, Sancto Olafo familiares fuerunt. Hic idem Arnor ad Magnum Bonum Daniæ Norvegiæq; Regem profectus, cum, præsente etiam Patruo Regis Haraldo strenuo, carmine qvodam laudum ejus præconia publicè decantaret, eumq; aliis Regibus nimis præferre videretur monitus est ab Haraldo, hujus Regis laudes ita temperaret, ut alios non vituperaret. Cui tamen Haraldo artem suam adeò commendavit, ut ab eo post mortem qvoq; celebrari vellet, munereq; confestim ornaretur: Id qvod Arnor etiam fide & elegantiâ pari præstitit. Alter Poëta, cujus in hoc opere fit mentio, fuit* Hallus Thorarini Breidmagii, *seu obesi ventris filius, in aulam Comitis Rognvaldi Kalii receptus, de qvo Cap. XXVII. Tertius fuit* Eiricus *qvidam, qvi Sveno Asleifis filio militabat, de qvo Cap. XXVI. Qvartus fortè* Botolfus Begla, *natione Islandus, sed incola Orcadum factus, de qvo Cap. XXIII. qvi si in Islandiam nihil horum tran-*

transtulit, aliis tamen popularibus suis, quæ expiscari poterat, forte impertivit, ut Haldorem *Thorkelis Nutricii dum Comitem Einarem occideret, domesticum, de quo Cap. XII. omittam. Sed omnibus hisce certiora, Comitum liberi, propinquique, qui in Islandiam migrarunt, de patribus suis, majoribus ac propinquis afferre, suisque posteris tradere poterant. Adderem his Buium Islandum, quem vita illius tum* Atheum *tum* Canem *ab inimicis appellatum esse, gigantei roboris fuisse, patriaq; ob temerata Ethnicorum Sacra, à quibus abhorruerit, Haraldi Pulchricomi tempore profugisse, ac deinde in Einaris de Cespite Orcadum Comitis aulâ moram nexuisse tradit; Dicceremque res Comitis illius eum latere neqviisse, sed in patriam reduci (rediisse enim traditur) uberrimam differendi materiam præbere potuisse, nisi Buii hujus vita pura puta fabula esset. Adeo ut risum mereatur* Thomas Dempsterus, *qui cum in* Arngrimi *Crymogæa libro II. Buium, idola abominatum, fanum quoddam flammis absumsisse legisset, Islandorum Apostolum, in* Menologio Scotico, *mirâ quidvis scribendi licentia, ex eo effinxit. Hæc quamvis ad auctoritatem Scriptoris nostri fidemq; adstruendam abundè sufficiant; alium tamen indubitatum veritatis testem producam: Consensum nimirum illius, cum externis Scriptoribus qui eum nunquam viderunt, nec ille eos. Meminit* Buchananus *Magni Nudipedis Norvegiæ Regis & Episcoporum Catanesensium duorum, quorum prior ab Haraldo, Comite Orcadensium occulis & lingva privatus, alter a rusticis exustus est: de quibus lib. I. hujus Cap. XXXVIII. & XLVIII. poterint inspici.* Chronicon Manniæ *nostro centum annis recentius, si placet, conferatur. Istic Lagmannus & Olafus Godredi Crovanis filii habentur. Olafus, Nostro Bitlingus, Cap. XVIII. XXXV. & XXXVIII. cognominatur, filiamq; Ragnhildem Sumarlidio Hauldio, Dalorum in sinu Scotiæ præfecto, elocasse traditur, quorum filii Duggall Rognvaldus & Engull memorantur. Consentit Chronicon Manniæ ad annum MCII. Cap. XXXVIII. Rognvaldi Gudriodi Hebudarum Regis filij noster præterea meminit, eumq; Olafi Bitlingi nepotem, ex Ingibiorge Comitis Haconis Pauli filia memorat, cujus imperii principium ad annum Salutis MCLXXVIII. obitum ad MCCXXVIII. idem Chronicon refert. De Alano Galvidiæ regulo, Olafo insularum Rege, Huspacho, nobis Uspaco, ad eundem annum mira nostrorum cum eodem Chronico harmonia, in cæteris etiam magnus consensus, adeo ut hæc nostra cum illo, in se invicem illustrandis mutuas operas præstent. Qvod si libri hujus Cap. XI. de bello, quo Rex Hiberniæ Brianus occubuit,* Jacobi Waræi Antiqq. Hibernicarum Cap. IV. *conferre libuerit, mirus utrobiq; consensus apparebit; nam Stiricus illis, nobis Sigtryggus, idem quod victoriosus, & qui Broder nobis, Bruodarus illis, & classis Danicæ præfectus, hic Piratarum antesignanus, utrisq; Briani interfector: victoriam vèrò penes Brianum uterq; statuit eumq; ex vulnere mortuum. Multa etiam hic occurrunt, quæ historiæ Scoticæ lucem fænerantur, conferenti obvia. Dissensus ab aliis semel quidem aut iterum occurrit: sed tanti hic non est, ut fides Auctori eapropter derogari debeat, magis quàm aliis optimæ notæ scriptoribus, cum quibus idem illi quoq; commune. Illud fortè offendit, quod insulis illis minus populosis, inq; mari procelloso ita sparsis, ut mutuis auxiliis, teste* Buchanano, *se tueri nequeant, tantæ vires, tot tropæa, tamq; ingentes adversus potentissimum Scotiæ regnum progressus adscribantur; cum tantum eis licuisse fidem excedat. Verum diversus temporum istorum a præsentium indole habitus fidem auctoris tuetur. Strata tum myoparonibus piraticis cuncta maria, obsessaq; totius occidentis litora, & maritima undiq; fœdis direptionibus incendiisq; vastata: sed nec a paucioribus hæc insulanis facta sunt omnia, cum plurimi, iiq; potentissimi Norvegiæ Proceres ac cives illis se adjunxerint, qui patriis sedibus pulsi, Principibus diversis, vel pretio, vel parte prædæ conducti, meruerunt. Haut igitur mirum, si horum populares, propinquiq; Comites Orcadenses, eorundem sacrorum consortes, & Christianis naturâ hostes auxilio tot fortissimorum virorum immane creverint, insigni Scotorum Hibernorumque damno. Hinc enim Olafo Albo Dublinum, regiaq; potestas quæsita; hinc auctus viribus potentiaq; filius ejus Thorsteinus Rufus, qui adjuncto sibi Sigurdo Orcadum Comite, potentior factus est, quam ut posset resisti. Parta tunc utriq; opimarum Scotiæ provinciarum possessio, sequentes Orcadum Comites docuit, quibus artibus, quorumq; subsidiis amissa iterum possent recuperari. Evidens exemplum præsentis scripti Cap. X. exhibet, Broderum & Uspacum, piratas, bello Brianico diversas partes secutos. Nec similia alibi desunt: Hachius & Hagbardus fratres & piratæ Norvegi, universam Sveciam bello in suam pote-*

sta-

ſtatem redegerunt. Solvius, Hognij de Niardeya exiguæ inſulæ Norvegicæ domini filius, pari eam vi ſibi ſubjecit, longoq; tempore rexit. Recentius ſimul & notius exemplum Rolfus præbet (Rollo aliis, primus Normanniæ Dux, poſt ſuſceptum baptismum Robertus appellatus) qvi ampliſſimum & vaſtiſſimum Galliæ imperium piraticâ manu adortus, nobiliſſimas provincias Regi Carolo extorſit. Alani Galvidiæ Comitis, Sumarlidiiq; Aragathelia Thani ingentem potentiam Chronicon Manniæ, Buchananusqve, *celebrant, qvorum ille ad Scotiæ ſceptra anhelabat, hic Norvegiæ in culmine fortunæ conſiſtenti, minatus eſt, idq; ſeqvioribus ſeculis, cum piratarum potentia deſiiſſet. Qvantâ mole Norvegiæ duabus diſtinctis expeditionibus Orcadenſes incubuerint, qvantisq; eam ſucceſſibus attriverint, Cap. IX. & penultimum explanant. Nihil igitur de Comitum Orcadenſium poteſtate fictum aut abſurdum hic habetur. De cætero Comitum Orcadenſium Genealogiam Auctor hic noſter intactam non omiſit. Sed eam â vetuſtiſſimis ſeptemtrionis heroibus Fornioto, ejusq; abnepote Thorrio, & atnepote Gore, Noris, Norvegiæ eponymi, fratre, multis tamen gradibus interruptam, texuit, atq; à Rognvaldo Mæriarum Comite perpetuâ ſerie, ad obitum Haraldi Maddadij, qvi anno Chriſti MCCVI. in fata conceſſit, hiſtoriam eorum continuavit, forte etiam ea, qvæ de Epiſcopo Cataneſiæ Adamo habentur, adjecit. Ego illius ſenſum fideliter ubiqve expreſſi, addendo tamen varia, tum ex hiſtoria Norvegica, tum ex Islandica & aliis inſuper Scriptis, qvæ ad declaranda & illuſtranda hæc noſtra facere videbantur. Si qvid autem ſuperſtitionem hic ſapiat, non hoc meis, ſed Autorum qvos ſeqvor verbis ſcripſi: In Chronologia inveſtiganda, præſertim cùm hæc ad hiſtoriam Norvegicam plurimùm faciat, nec in aliis perinde ſcriptores noſtri cæcutiant, laborioſus fui. Annum tamen, qvo Orcades à Pulchricomo primùm domitæ ſunt, certum afferre neqvivi: Sed inter ſeculi illius LXXV. & LXXXIII. vertitur. Verum nec proximè ſeqventium Comitum imperij periodos certas, usq; ad Sigurdum Craſſum aſſeqvi poſſum, nec annum, qvo is imperare cœpit. De cæteris ſuo qvibus loco diſſerui. In Chorographica locorum deſcriptione, qvicqvid peccatum eſt, ne mihi imputetur, qvæſo; Alios enim ſecutus ſum preſſè, nec menda corrigere novi, locorum ipſe ignarus, nominibus præſertim immutatis: qvibus ſemper veteribus uſus ſum, qvò facilius ab indigenis, ſitus ſingulorum gnaris, intelligi, eumq; nominibus hodiernis, priſca illa conferri, & errata talia emendari posſint. Delectabit enim priſcorum nominum notitia. Propria etiam hominum nomina, non ad Latinæ lingvæ palatum, uti* Buchanano, *aliisq; ſeqviorum ſeculorum ſcriptoribus placuit, aptavi, veritus, ne nimis ab origine ſuâ diſcederent, minusq; ab iis agnoſcerentur, qvi veteris lingvæ Danicæ reliqvias adhuc conſervant. Mihi etiam lingvæ veteris puritatem inficere religio eſt. Genere dictionis, meo more, uſus ſum ſimplici, absq; ornatu & floſculis, qvod iis orationi inducendis impar ſim, præterea nec tempus vacat, in vaſto aliàs opere occupato, unde ſi intelligar contentus ero. Errores ſi qvi forte occurrunt, deprecor, neq; enim ſatis urbium nomina a villarum, vel etiam ædium aut aliorum locorum, ipſe ignarus, diſcernere qveo Utor qvoq; pasſim vocibus, delicatioribus forte auribus ingratis, nec claſſicis auctoribus uſurpatis, receptis tamen ab iis, qvi prioribus ſeculis, etiam hodie ſcribunt, ut* fevdi, inveſtituræ, *& id genus aliis. Hiſtoriarum nomina, exteris minus nota, teſtium loco non ſemel produxi, qvæ tamen, qvid ſignificent, ſimul indicavi. Auctor noſter prædictus, qvæ ſcripſit, in Capita, ſed minuſcula, diſtinxit: ego plura in unum congeſſi, qvædam etiam aliunde deſumta paſſim adjeci, ne qvid ad rei expoſitæ notitiam, qvantum in me eſſet, deſideraretur. Cognominum ſignificationem ſæpius adjeci, (ut* Breidmagi, *ſeu,* obeſus venter, *) cum probè ſciam ab exteris, imò & noſtratibus qvam plurimis, priſcæ lingvæ ignaris, vocabula hæc ſine interprete non poſſe intelligi. Præterea more Græcis Latinisq; familiari ſæpius neglecto, inter duas propriorum nominum conſonantes minus freqventer vocalem inſerui, ſed pro Canuto, ut plurimum Knutum ſcripſi, veteris Danici idiomatis ſeu notationis conſervandæ ſtudioſior, qvæ illarum interjectu turbaretur; non tamen id ſemper obſervatum. Sæpe etiam nativam nominum terminationem, adjectâ Latinâ, immutare nolui, obliqvosq; inde formavi, ut Frakaurk Frakaurkis. Iis qvæ in I. deſinunt terminationem US adjeci, ut Tryggvi Tryggvius: inde patronymicum Tryggvinus conficitur, ut Olafus Tryggvinus, pro Tryggvij filius. Caput penultimum ex vita Regis Norvegiæ Sverreris tranſcripſi, ultimum ex Chronici Norvegici verſione Danica, usq; ad Epiſcopum Cataneſiæ Adamum, cujus avaritia & interitus appendi-*

pendicis instar sæpememorato vetusto Scriptori subnectuntur. Ne vero Historica ea, quæ postea inciderunt, lateant, adjeci Annales libro Secundo comprehensos. Prima ibi cura in dissensu Anglicorum Scriptorum, cum auctore nostro, inprimis de gentis illius Episcopis, conciliando: quod si minùs successerit, doctiorum tamen inspectioni decisioniq́ subiecisse juvat. Quæ sequuntur, ex duobus Regiæ bibliothecæ Annalium *exemplaribus membraneis vitaq́ Regis Haconis, Regum Norvegicorum ante se omnium, Magno Bono (qui Daniam quoq́ rexit) excepto, potentissimi, nati Anno MCCIV, Regis creati seculi illius XVII. coronati XLVII, denati LXIII. descripsi, resq́ Hebudenses immiscui: partim ne interirent, partim ut scriptorum Scoticorum ut & Chronici Manniæ de expeditionis illius successu errores monstrarem, iisq́ praeoccupatas lectorum mentes liberarem. Reliqua ex illustri rerum Danicarum historiographo* Arnoldo Hvitfeldio *transcripsi, eaque, ut & plurima quæ in Librum Secundum conjecta sunt, quantum licuit, auctorum verbis reddidi. Quæ verò in Tertium conjeci Librum, ex Archivis Regiis summâ fidè deprompta sunt. Hucusq́ exposui, quæ de Auctoritate, fide, structuraq́ hujus Operis dicenda sunt. Unum, idq́ præcipuum, in ipso operis limine jure præmittendum restat, quod vos inprimis Cives Orcadenses scire oportet, cui scilicet hanc rerum vestrarum notitiam debeatis. Is est AUGUSTISSIMUS MONARCHA, CHRISTIANUS V. Pius, Fortis, Victor. Cujus gloriosissimæ memoriæ Pater, primus meus in terris Dominus Clementissimus, FRIDERICUS III, eorundem Regnorum Augustissimus qvondam Monarcha, Vindex & Adsertor (quem pietate mortalium nemo antecessit unqvam, clementiâ pauci æqvàrunt, an in omnis generis eruditione unus aliqvis assecutus sit, planè nescio) cum rem literariam omni ex parte promovere studeret, omnis generis antiqvitates ex Islandia per me aliosq́ ad se olim tranferri curavit; meâq́ operâ ad qvasdam earum in Danicam lingvam convertendas, universum qvinqvennium, Clementissimè usus est, nec ipse sæpius labores meos inspicere dedignatus. Magnum patrem imitatus successor filius, hodiernus Rex meus Clementissimus, utinam etiam (quod me qvoq́ assecuturum, jam senescentem, facilè spero) in terris ultimus Dominus, ut nihil eorum, quæ ad terrarum sibi subjectarum decus & utilitatem faciunt, omitteret, memoriam gentis Norvegicæ, fortissimis gestis nulli secundæ, sed minùs qvam oportet hactenus celebratæ, ab ultima antiqvitate, ad sua usq́ tempora, ab interitu vindicare decrevit. Ac in illius rei finem permulta vetustatis monumenta, ex Bibliotheca sua verè Regiâ deprompta, meæ fidei Clementissime commisit, ut inde, rerum Norvegicarum historiam latinè conscriberem. In eo dum noctes diesq́ versor, illa quæ de Provinciis, eidem Regno nunc & olim subjectis, occurunt, studiosissimè seligo, ne præter necessitatem immista rebus Norvegicis, historiæ seriem perturbent, & molem operis in immensum augeant. His itaq́ me exoneraturus vobis vestra, aliisq́ alia, ipso Rege Clementissimè impertiente trado. Cujus Majestati, qvicqvid hinc ad vos voluptatis & utilitatis redundaverit, acceptum referte, meritissimas gratias habete, agite, memoriamq́ ejus pio animo recolite, & posteris in perpetuum commendate. De cætero pusillum istud, qvòd ego hac in re præstiti, boni consulite, eoq́ ad vestram majorumq́ vestrorum famam latius spargendam, quod bene vertat, feliciter fruimini; quæ minus placent, pro eâ quâ estis humanitate, condonate; quæ corrigi possunt, emendate; quæ vero desiderantur, sive illæ lacunas, in præsenti opere præsertim libro secundo, occurrentes, sive posteriorum temporum notitiam spectent, nostris hisce haut gravatim adjicite. Quod reliquum est, Benevole Lector, scire te volo (ingenui enim est fateri per quem profeceris) multum me hic debere viro Perillustri & Generoso,* Reinholdo Mejero, *Augustissimi Regis Nostri Consiliario, Status, Iustitiæ, Cancellariæ & Cameræ &c. Patrono meo & Mæcenati reverentèr colendo, qvi, præterea qvod commodis meis ubique alias prospicit, cum præsens opus meditari me audiret, varia ex vastissimâ quam posidet bibliothecâ impressa volumina benevolè depromsit, pervolvendaque mihi concessit. Nec oblivisci heic debeo Amplissimi & Nobilissimi* Johannes Didrichsonii, *Secretarii Regii, viri longâ experientia (qvippe præcessis Illustrissimisque potentissimorũ Regum nostrorum Oratoribus, in Sveciam, Galliam, Angliam ac Belgium ablegatis à Secretioribus Epistolis negotiisque) rerum patriarum externarumqve juxta periti, qvi pro singulari, quâ me semper dignatus est, benevolentiâ, rariores qvosdam libros, proposito meo inservientes, nec mihi aliunde parabiles ex musæo suo communicavit, seqve nostris hisce favere variis modis ostendit. Tandem*

 fateri

fateri convenit, non parum hujus operis editionem debere viro Clarisſimo & Eruditisſimo, amico noſtro ſingulari, Johanni Laverentii, *Clementisſimo Regi Noſtro à Manu Archivorumqve Scribæ, qvippe qvi ſumtuum ad illam neceſſariorum partem expendit, eamqve aliis modis præclarè juvit, ſatis eo monſtrans, qvanto in hiſtoriam patriam feratur amore; idemqve ulterius oſtenſurus, cum proavi ſui Andreæ Velleii, Hiſtorici qvondam Clarisſimi, verſionem Danicam Saxonis Grammatici, à ſe reviſam, Notisq; egregiis & Iconibus illuſtratam, in publicum, ut meditatur, ediderit. Hæc ſunt lector benevole, de qvibus hac vice monendus eras. Vale & fave.*

Viro Nobiliſſimo & Ampliſſimo, Dn. THORMODO TORFÆO

Hiſtoriographo Regio,
Amico Integerrimo
Eruditiſſimam Orcadum Hiſtoriam publicanti
P
M. LEIGH.
SS. Theol. Lector Chriſtianſand.

EXcutit antiqvos faſtos TORFÆUS, & orbi
 Secula dat tenebris ſemiſepulta ſuis.
Natales, Hoc Teſte, legit FEROJA, nec illud
 Poſteritas unqvam grata tacebit Opus.
Pergit, & inſigni conatu heic efficit ipſas
 ORCADAS è cunis proſiluiſſe ſuis.
Gratulor, & voveo, felici ſidere pergat
 Doctè adeò Boreos demeruiſſe Deos.

IN ORCADES

Viri Nobiliſſimi atq; Ampliſſimi THORMODI TORFÆI,

Rerum Norvegicarum Hiſtoriographi Regii.

QVid bellicoſi claſſis Achillei,
Feruſq; Tevcer; qvid Stenelus ruens
 Cædes per atras; qvas potenti
 Dardaniæ dederit ruinas
Spirans furorem, exercitus inſolens;
In aſtra, grandi carmine ſuſtulit
 Cignus; frementi qvi levatus
 Eloqvii melioris aurâ,
Sedes Deorum, contigit igneas
Citusq; & arces, dum procul entheo
 Furore raptus, ora ſolvit
 Mæonius. Neq; parva vatum
Caterva certat, ſcribere fortium
Laudes virorum; qvos celer Inachus
 Qvos Neſtus, & nivis ſodalis
 Tardus Arar, Rhodaniq; potor,

Vidit

Vidit furentes, per media agmina,
Camposq; potos ſangvine. Barbari
Habent Geloni, qvi ſuorum
Geſta ferant ſuper aſtra laude:
Romana virtus qvem latet? aut cui
Ignota magni prælia Cæſaris?
Qvem tinctus effuſô cruore
Danubius? Neq; te ſilebo
Pompei, virorum maxime fortium,
Cujus, tremendus, ſub juga ahenea
Venit Tigranes; qvi ruinas,
Funus & imperio parabat.
Hæc cuncta mutô preſſa ſilentiô,
Et nocte cæcâ perpetuus ſopor
Urgeret, arte nî benignâ
Ingeniiq; opibus beati
Aptaſſet alas, fortibus auſibus,
Scriptor diſſertus: qveîs ſuper æthera,
Domosq; ſtellantes olympi
Regna Jovis; Boreæq; clauſtra.
Ferrentur. Axis Pharraſiæ procul
Subjectus Urſæ, frigoris hoſpita,
Et toſta Riphæis pruinis
Tellus, hyperboreiq; campi
Tulere fortes; qvos neq; fervidus
Terrebat ignis, nec mare naufragum,
Nec paſta cæſorum cruore,
Arma ferens, rabidasq; cædes
Bellona fortis; Nec adamantini
Furor Gradivi. Sed caret inclytô
Scriptore, cœlô digna virtus,
Digna, tuô Venuſine plectrô.
Sed ne parentum, Martia prælia,
Injurioſô, protereret pede
Lethæus horror; Tu ſecundis
Auſpiciis, animôq; magnô
Laudum patentes tramite deviô
Campos pererras, divitis ingenî
Subvectus igneſcente curru
Supra humiles. Tibi ſolvet ampla
Thormode noſter, præmia, Nerigon
Te Dofra, celſô vertice, qvi ferit
Auguſta magni templa Olympii
Amplificet, reſonetq; blandô

Echo

Echo, tuarum, murmure laudium.
Te, docta ſolvens ora, canet Danus,
Te Cimber, ultimusq; Thules
Incola ſuſpiciet nivoſæ,
Cujus parentes, geſtaq; Martia
Eruta noctis faucibus invidæ
Obliviosis, in aperta
Luce locas, oculisq; vulgi.

Ita gratulabundus aſſurgit.

ARNGRIMUS WIDALINUS THORCHILLI F.
Rect: Schol: Nackſchow.

Re-

Rerum Orcadensium
HISTORIÆ LIB. I.

CAP. I.

De situ Orcadum & Hialtlandiæ, subjacentiumq; insularum, Georgii Buchanani descriptio præmittitur. Nominis etymologia examinatur; antiqva insularum nomina recensentur; cum hodiernis conferuntur; & qvænam priscorum singulis competant, expenditur. Petri Claudii Undalini nomina, numerusqve producuntur, ut & descriptio ex Hoffmanni Lexico petita.

ORcadum situm, insularum numerum, naturamq; & incolarum mores, celeberrimus rerum Scoticarum historiographus, *Georgius Buchananus*, *Historiæ Scoticæ* Lib. I. veteribus longè correctiùs, recentioribus etiam enucleatiùs descripsit, his verbis, qvæ, reliqvorum erroribus omissis, integra transcribere, nostroq; tractatui præmittere, haud alienum visum est, additâ etiam ipsius Hialtlandicarum, seu ut aliis placet, Hetlandicarum insularum descriptione.

Seqvuntur (*inqvit*) Orcades in mari partim Devcaledonio, partim Germanico, ad Septemtrionalem Scotiæ partem sparsæ. Harum de nomine inter Scriptores veteres & recentiores satis convenit: rationem autem nominis nemo (qvod adhuc sciam) explicavit. Sed neqve, qvi eas primi tenuerint, satis constat. Omnes, Germanicæ Originis eos fuisse tradunt: at è qvâ natione Germanorum advenerint, non proditur. Si ex sermone conjecturam faciemus, & olim, & nunc qvoqve, vetere Gothicâ lingvâ utuntur. Sunt, qvi Pictos eos fuisse arbitrentur, hoc maximè argumento, qvod fretum, eos à Cathanesis dividens, Picticum cognominatur. Pictosq; ipsos generis Saxonici fuisse, existimarint *Claudiani* carmine maximè freti, ê septimâ Panegyricâ.

— — Maduerunt, Saxone fuso,
Orcades; incaluit Pictorum sangvine Thule:
Scotorum tumulis flevit glacialis Ierne.

Sed eorum refutari facilè error potest, partim ex *Beda Anglo Saxone*, qvi, cùm qvinqve diversis lingvis à Britannis Dei Laudes cani asseveret, unam ex eo numero Picticam esse ait. Qvod si tum Saxonicè Picti locuti fuissent, eam à Saxonica (qvâ tum Angli incorruptâ utebantur) non separasset: partim qvòd in illis versibus *Claudianus* disertè Pictos a Saxonibus alios esse, ostendat, cùm alteris Orcadas, alteris Thulen patriam esse, affirmet. Sed undecunqve sunt oriundi, nostrâ adhuc ætate, lingvâ à Scotis & Anglis diversa utuntur, & qvæ à Gothicâ non multùm di-

„ ſcrepet. In convictu qvotidiano, multum è vetuſtâ parſimoniâ adhuc vulgus retinet: itaque perpetua corporis & animi ſanitate ferè omnes fruuntur; rari morbis, plerique omnes ſenio ſolvuntur, plusque apud eos deliciarum ignorantia, qvàm, apud alios Medicorum ars & diligentia ad ſalutem tuendam prodeſt. Eadem parſimonia & ad formæ elegantiam, & ad ſtaturæ proceritatem plurimùm facit. Frugum proventus eis exiguus eſt, præterqvam avenæ & hordei, ex qvibus eis & panis, & vinum ſuppetit. Ex gregalibus animantibus oves, boves & capræ non infreqventes; unde multus eis lactis, caſei & butyri eſt uſus. Aves marinæ innumeræ, ex his ferè & piſcibus victus eorum, magna ex parte, conſtat. Nullum ibi venenatum animal, ac ne deforme qvidem adſpectu apparet. Sunt eis eqvulei, ſpecie qvidem contemptibiles, ſed ad omnes uſus, ſupra qvàm credi poteſt, ſtrenui. Nulla usqvam arbor, ac ne frutex qvidem præter ericam: nec id tam cœli, aut ſoli vitio, qvam incolentium ignaviâ; qvod facilè oſtenditur ex arborum radicibus, qvæ pluribus in locis eruuntur. Qvoties exotica vina navibus invehuntur, avidè ſe ingurgitant; *Scyphum* habent antiqvum, qvem (ut major crapulæ ſit auctoritas) *Divi Magni*, qvi primus ad eos Chriſti doctrinam attulit, fuiſſe prædicant. Is cùm ita ſuperet communium poculorum amplitudinem, ut è Lapitarum convivio reſervatus videri poſſit, eo ſuos Epiſcopos, initio ad ſe adventantes explorant: qvi plenum uno hauſtu ebiberit (qvod admodum raro evenit) miris eum laudibus proſeqvuntur; atqve hinc, velut læto augurio, ſeqventium annorum proventum animis præcipiunt. Unde facilis conjectura eſt, illam, qvam dixi, parſimoniam non tam à ratione & ſtudio, qvàm penuriâ ortam eſſe, eademque, qvæ eam initio pepererat, diu apud poſteros conſervavit neceſſitas, donec vicinis nationibus, invaleſcente luxuriâ, corruptis, paullatim diſciplinâ vetere labefactatâ, blandientibus qvoque delitiis, ipſi ſeſe dedidêre. Multum etiam præcipitantem temperantiam impulêre piratarum commercia, qvi regiones continentis, habitatoribus freqventes, adire non auſi ex inſulis aqvantur, & vina, merceſque alias, aut commeatibus mutant, aut vili pretio diſtrahunt; & inſulani, & pauci numero, & inermes, & in mari procelloſo ita ſparſi, ut mutuis auxiliis ſe tueri non poſſint, infirmitatis ſuæ conſcii, non omninò inviti ſecuritatem cum lucro conjunctam, adblandiente etiam voluptate, vel receperunt, vel non rejecerunt. Sed hæc morum labes in potentiores ferè, & ſacerdotes incubuit; apud vulgus multa priſtinæ moderationis adhuc veſtigia reſtant. Mare illis non ſolùm ventorum violentia, & ſidemm poſitu ſævum & tempeſtuoſum eſt: ſed æſtibus contrariis, ex oceano Occidentali incitatis, & inter anguſtias terrarum confligentibus, nulla vi remorum aut velorum fieti, ex adverſo recurrentes, & in ſe contorti vortices ſuperari poſſunt. Si qvi propiùs accedere audent, aut, impetu violento, rurſus in mare rapiuntur, aut fluctuantis æqvoris rapiditate abrepti, in rupes & ſcopulos compelluntur, aut, in ſe convolutis aqvarum cumulis, abſorbentur. Duæ ſunt tempeſtates, qvibus hæ anguſtiæ ſunt ſuperabiles, aut cùm æſtuum relapſu, ceſſante undarum conflictu, mare tranqvillatur, aut, ubi pleno alveo, æqvor ad ſummum incrementi pervenit, langveſcente utrinque vi illa, qvæ undas concitabat, velut receptui canente oceano, procellis & vorticoſis pelagi commoti molibus, ſe velut in ſua caſtra recipientibus. De numero qvoqùe Orcadum inter Scriptores non convenit: *Plinio* ſunt inſulæ qvadraginta; cœteris ferè triginta: proximè ad verum acceſſit *Paulus Oroſius*, qvi triginta tres prodit, è qvibus tredecim habitentur; Cœteræ deſertæ, & pecori paſcendo relictæ. Sunt enim pleræque humiles, & ita ſpatiis anguſtis, ut vix colonum unum aut alterum ſi colerentur, alerent; aliæ nudis ſcopulis, aut opertis muſco ſqvalentes. Orcadum maxima multis veterum *Pomona* vocatur, hodie continentem appellant, qvod longè alias magnitudine præcedat: patet enim in longum triginta millia paſſuum. Hæc ſatis freqventer habitatur, habet enim duodecim ſive curias ſive parochias ruſticas, præterea oppidum unum, qvod Dani, qvorum in ditione Orcades diu fuerunt, *Cracoviacam* appellabant, nunc nomine corrupto, *Kircua* Scotis dicitur. In hoc duæ ſunt velut modicæ arces propinquæ, altera Regis, altera Epiſcopi: inter

eas

eas ſitum eſt templum, ut in locis illis ſatis magnificum. Inter templum, & arces utrinque ſunt non infrequentia ædificia, quas duas urbes incolæ appellant, alteram regiam, alteram epiſcopalem. Tota inſula excurrit in promontoria, inter quæ ſinus maris infuſi ſtationes navibus tutas, & interim portûs faciunt. Sex diverſis in locis, huic inſulæ metalla ſunt, plumbi albi & nigri tam probi, qvàm usquam in Britanniâ reperiatur. Hæc inſula à *Cathaneſia*, circiter viginti quatuor millia, abeſt, interjecto freto Pictico, de cujus natura jam diximus. In eo freto ſparguntur inſulæ complures, è quibus *Stroma* quatuor à Cathaneſia M. abeſt, non infœcunda pro magnitudine: ſed hanc, ob propinqvitatem terræ Britanniæ, & qvod Cathaneſiæ Comites eam ſemper tenuerint, inter Orcadas non numerant. Ab hac ad ſeptemtriones naviganti, prima Orcadum occurrit, *Ranalſa* auſtralis, quæ à ſinu *Duncani*, aut veriùs *Dunachi* abeſt ſedecim millia, qvod ſpacium duabus horis, æſtu ſecundo, etiam ceſſantibus ventis, naviculæ conficiunt: tanta hujus freti eſt violentia. Hæc qvinqve millia paſſuum longa eſt, habétque portum ſatis commodum, à *Diva Margaritâ* cognominatum. Ac ea paullum in orientem projectæ ſunt inſulæ duæ, exiguæ & incultæ, pecori paſcendo relictæ. *Holmas* illi gentili vocabulo eas appellant, hoc eſt planities herbidas, aqvis aſſitas. Ad ſeptemtrionem eſt *Burra* inſula, & duæ inter eam, & Pomonam Holmæ. A Burrâ, occidentem verſus, ordine tres inſulæ jacent, *Suna*, *Flata* & *Fara*; & ultra eas *Hoja* & *Valis*, qvas alii duas, alii unam inſulam vocant: qvod circa æqvinoctia (qvo tempore maria violentiſſimè incitantur ac fervent) æſtu recedente, nudantibus ſe arenis, anguſtis faucibus cohærent, unamque inſulam faciunt: redeunte æſtu, rurſus, interjecto mari, duarum inſularum ſpeciem præbent: in hac inſulâ, omnium, quos Orcades habent, altiſſimi ſunt montes. *Hoja* & *Vali*, decem millia in longum porriguntur: ab *Ranalſa* abſunt octo; a *Fano Donati* in *Cathaneſia* ſupra viginti millia paſſuum. A ſeptemtrione eſt inſula *Granîſa*, in freto admodum anguſto ſita: abeſt enim *Hoja* à proximo continentis, id eſt, *Pomonæ* promontorio, duo modò millia. Hæ ferè inter Pomonam & Cathaneſiam ſunt inſulæ, in ipſo freto ſitæ. Latus continentis occidentale, mare apertum ſpectat; nullis in eo nec inſulis, nec ſcopulis apparentibus. Ab orientali ejus promontorio paullum procurrit, *Cobeſa* à boreâ eam velut tegit, littori propior *Siapinſa*, paullum ſe in orientem inflectens, ex adverſo *Cracoviaca* duo millia ſita, ipſa ſex millia longa. Ab occidentali parte Pomonæ, jacet *Ruſa*, ſex millia longa. Ab eâ, propiùs orientem, ſita eſt *Egliſa*, ubi *divum Magnum*, famâ eſt, eſſe ſepultum. Hinc ad meridiem adjacent *Vera*, *Gerſa*, nec longè illinc *Veſtra*, à qvâ *Hethlandia* abeſt millia paſſuum 80. *Papa Stronſa* diſtat ab Hethlandia 80 millia paſſuum. In hoc medio ferè curſu jacet *Fara*, hoc eſt, bella inſula, utrisque & Orcadibus & Hethlandiæ conſpicua: adſurgit enim in tria altiſſima promontoria, rupibus excelſis præcincta, & undique inacceſſa; niſi qvòd ad orientem æſtivum paullum ſeſe demittens ſtationem tutam naviculis præbet. Incolas habet longè pauperrimos: piſcatores enim, qvi ex Angliâ, Hollandiâ, cœterisque propinquis oceano regionibus, qvæ piſcatum in illa maria ſingulis annis præternavigant, omnia, pro arbitrio, rapiunt ac ferunt.

Proxima poſt illam eſt *inſula Hethlandicarum maxima*, quam, ob eam cauſſam, incolæ continentem appellant; ſexaginta millia paſſuum longa, lata alicubi ſedecim, in plurima parva ſe promontoria ſpargens, duo tantum ſunt, qvæ nominare non pigeat, alterum longum, ſed anguſtum in ſeptemtriones excurrit, alterum latius in orientem hibernum. Maritima ferè habitantur: interiora nullum animal, præter volucres, adit. Superioribus annis incolæ, latiùs, qvàm majores eorum ſolebant, excolere tentarunt; ſed nullo propè ſucceſſu. Divitiæ eis ſunt à mari; ab omni parte, ſummâ piſcandi commoditate objectâ. Ab ea ad decem millia, ſeptemtrionem verſus, eſt *Zeal* ſita, ſupra viginti millia longa, octo lata; adeò fera ut nullum animal, niſi illîc natum, ferat. In hâc habitare dicitur Bremenſis mercator, qvi omnes merces exoticas, qvarum illic uſus, abundè omnibus ſuppeditet, adportet. Inter hanc & continentem jacent Inſulæ minores *Linga*, *Orna*, *Bigga*, *Sanctiſatri*. Ultra hanc circiter novem millia, ad ſeptemtrionem jacet *Vuſta*, ſupra viginti millia in longum porrecta, in latum ſex; plana, & alioqvi non inamœna aſpectu, niſi

„ qvòd longè sævissimo mari ambiatur. Inter hanc & *Zeal* sunt interjectæ, *Via*, *Ura*, „ *Linga*. Extra eam, ad occidentem respiciunt *Skeniæ* duæ, *Bura*; ad orientem *Balta*, „ *Honnega*, *Fottara*, septem millia longa, ab *Vusta* septem distans, octo à *Zeale*, & „ objecta freto, qvod *Vustam* à *Zeale* dividit. Multæ deinceps insulæ ignobiles præ- „ tenduntur orientali continentis lateri *Mecla*. *Skeniæ Orientales* tres, *Chualsa*, *No-* „ *stunda*; *Brasa*, & *Musa*, latus occidentale cingunt *Skeniæ occidentales*, *Rottia*, *Papa* „ *parva*, *Vonneda*, *Papa Major*, *Valla*, *Trondra*, *Burra*, *Haura major*, *Haura minor*, „ & inter eas totidem ferè Holmæ interspersæ. Victûs ratio Hethlandicis eadem, „ qvæ Orcadensibus, nisi qvòd juxta copias domesticas paullô asperior. Vestiuntur „ Germanico ritu: sed, juxta facultates, non indecorè. Proventus illis est ex panno sui „ generis crasso, qvem Norvegis vendunt, ex oleo, è piscium intestinis confecto, è bu- „ tyro, è piscatu. Piscantur naviculis duorum scalmorum, qvos factos è Norvegis „ cöemunt. Qvos ceperint, pisces partim sale condiunt, partim vento siccant. Ex „ iis ferè rebus divenditis pecuniam conficiunt, unde vectigalia solvunt, domos, in „ qvibus habitent, supellectilem universam, ac magnam victûs partem parant. In „ domestico instrumento, qvi elegantiæ student, nonnihil argenti habent. Mensuris, „ numeris, & pondere, ad morem Germanicum utuntur. Germanicus etiam, aut „ penè vetus Gothicus est illis sermo. Ebrietatem ignorant, nisi qvòd singulis men- „ sibus se mutuo invitant, eosq; dies hilarè & simpliciter sine rixis, & cœteris, qvæ „ fert ebrietas, vitiis transigunt; eamq; consvetudinem ad mutuam amicitiam reti- „ nendam facere, sibi persvadent. Salubritatis firmitudo in *Laurentio* qvodam, no- „ strâ ætate, apparuit, qvi, post centesimum annum, uxorem duxit; centesimum qva- „ dragesimũ agens annum, sævissimo mari, in sua navicula piscatum prodibat, ac nuper nulla vi gravioris morbi labefactatus, sed senio solutus decessit. Hæc Buchananus.

Exstat in Archivis Regiis descriptio fructuum, qvos insulæ ferunt, satis accurata. Magister *Adamus Bremensis Hist: Eccl: lib:* II. barbaris insulas has organas appellari tradit. Apud *Langhornium* Orcadia sæpe occurrit. Vir infinitæ Lectionis *Gvilhelmus Cambdenus* nominis qvidem rationem explicavit, antiqvæ membranæ ductu, qvi Orcades qvasi Argath dictas docet, & interpretatur à situ qvasi supra Getas: mavult autem supra *Cath* id est *Cataneſiam*, proq; *Carinis Ptolemæi*, *Catinos* restituit. Cùm autem constet, indigenas insularum, ab antiqvissimâ memoriâ, Gothicâ lingvâ usos esse Pictos qvoque si eos primos cultores statuemus, Gothicæ originis fuisse, ut id multis argumentis adstruit *Daniel Langhornius Antiqvitatum Albionensium pag: 275. & seqq:*: ex eadem lingva ratio qvoque nominis petenda erit, qvæ etiam qværenti se ultro offert. Fit enim in hac historia mentio sive villæ, sive monumenti, qvod *Orkahaugur*, id est tumulus Orkii sive Orcadis appellatur; fortè, qvòd insularum eponymus loco etiam sepulcri, nomen de suo reliqverit: *Orka* lingvâ Danicâ antiqvâ robur denotat, & hinc verbum, at orka id est posse, viribus pollere. Illum ab hac radice nomen contraxisse, deq; suo insulis indidisse, malo credere, qvàm eas id immediatè, hac significatione sortitas esse. Nam, licèt unicâ regiminis formâ imperioq; unitæ, ingentia virium roborisq; documenta dederint, ut ex hac historia planum fiet; nomen tamen priùs accepisse videntur, qvam eò potentiæ creverint. Sed nec insularum natura notationem vocis *ork* respuet, qvod eremum significat, cum in vastissimo oceano, tanqvam eremo, sparsæ sint, qvas ritu Cycladum per oceanum dispersas *Adamus Bremensis* tradit. Nec litera N interjecta notationi huic repugnat: cùm non *Orkeyar*, sed *Orkneyar* scribantur: id enim ex Anglicâ dialecto, qvæ postea irrepsit, provenit: nam Scotis atque Anglis vulgò appellantur *the Iles of Orcadnay* & contractè *Orcanay*, & *Orcanoy*, docente *Philippo Cluverio Antiqq: Germanicarum lib: III. Cap. XL. p 662.*

Hodierna insularum Orcadensium nomina a *Buchanano* recensita hæc sunt: *Pomona*, *Stroma*, *Ranalsa*, *Burra*, *Holmæ*, *Suna*, *Flata*, *Fara*, *Hoja*, *Valis*, *Granisa*. *Cobesa*, *Siapinsa*, *Rusa*, *Eglisa*, *Vera*, *Gersa*, *Vestra*, *Papa*, *Stronsa*, *Fara*. Nostra historia eas, his nominibus, confusè numerat. *Hrossey*, *Straumsey*, *Rinarsey*, *Sviney*, *Haey*, *Rolfsey*, *Gareksey*, *Eigilsey*, *Vesturey*, *Papey* (vel *Papuley*) *major & minor*, *Strionsey*,

onsey, *Fridarey*, *Rognvaldsey*, *Damisey* vel *Daminsey* (in ſinu *Urridafiordo*) *Grimsey*, *Hellisey*, *Eyinnhelga*, *Sandey*; his vita Haconis Senis, Norvegiæ regis, *Vigur* adjicit. *Petrus Claudius Undalinus*, parœciæ Undalenſis qvondam Paſtor, & eccleſiarum Lyſtrienſium Præpoſitus vigilantiſſimus, in deſcriptione Norvegiæ,& ſubjectarum provinciarum, his eas nominibus recenſet: *Eidæ*, *Gialpandisæ*, *Kolbeinſæ*, *Borgaræ*, *Kalfaæ*, *Færæ*, *Dimoræ*, *Fiarræ*; numerat præterea *Hinsæ*, *Feræ & Dunæ*, ſeu *Dynoy* in freto Pictico, quæ reſpondere videntur noſtris *Haey*, *Fridarey* & *Danusey* in ſinu *Urridafiordo*; ejus etiam *Grofsæ*, nobis erit *Rolfsey*. Sunt itaque quarum nomina ad nos pervenerunt, numero XXVII: nos tantùm XIX. in hoc opere mentionē facimus. Harum ſingulis priſca nomina, qvæ jam dudum abjecerunt indigenæ, ex contextu hiſtoriæ, ruſtici præſertim, ſi apud eos in totum obliterata non fuerint, mè longè faciliùs adſerent.

Ego, vocum ſimilitudinem ſecutus, ſeqventia colligo: verùm, quàm rectè, neſcio. Erunt itaque mihi Stroma, *Strómey*; Ranalſa, *Rinarsey*; Burra, *Borgarey*; Suna, *Sviney*; (quò referam Flatam, neſcio) Hoja *Haey*; Valis, *Kalfey*; Granaſa, *Gareksey*; Cobeſa, *Kolbeinsey* (ſimile Siapinſæ nomen non ſuppetit) Ruſa, *Rolfsey*; Egliſa, *Eigilsey*, a viri proprio nomine Eigill; Vera, *Færæ*; Gerſa, *Grimsey*; Veſtra, *Vesturey*; Papa, *Papey*, vel *Papuley*, ſunt autem duæ, major & minor; Stronſa, *Strionsey*; Fara, *Fridarey*; Pomona, nullâ nominum convenientiâ, *Hrossey* eſt, ubi oppidum *Kirkiuvogus* minus corrupto (ſecus ac Buchananus ſtatuit) nomine Kercua appellatum, qvàm illud qvod correctiùs putat Cracoviaca. Danis antiqvum vocabulum *Kirkiuvog*, qvaſi ſinum, templo ſubjectum, dixeris, in peregrinum illud, priſcæ lingvæ ignotum fortè à Cracoviâ Poloniæ metropoli petitum, detorqventibus. Ibi templum Divo Magno dicatum, ejusque ſepulcrum, non, ut vulgò creditum, in Eigilseya, vel Egliſa, ubi occiſus eſt, ut in proceſſu operis patebit. *Pomona* aliis *Mæinland* appellatur, qvaſi continens, voce Gothicâ, contractè à *Meginland*, id eſt, terra magna, reſpectu ſcilicet aliarum inſularum. A *Julio Solino* Polyhiſtore Diutina appellatur. *Hoffmannus* in *Lexico*, harum undecim majores recenſet *Pomonam ſeu Meinland*, *Hojam*, *Ranalſam*, *Siapinſam*, *Ruſam*, *Flottam*, *Veſtriam*, *Eidam*, *Sandiam & Stronſam*: qvarum *Sandiam* à Buchanano omiſſam, miror: nobis certè *Sandey* eſt, inq; hoc opere aliquoties occurrit. Orcades idem Hoffmannus haut pridem ducali titulo inſignitas refert: *Jacobum* enim *Hephurnum* à Mariâ, Scotiæ Reginâ, in legatione ad Galliæ Regem, Orcadum Ducem appellatum, Buchananus auctor eſt. De Hethlandiâ, quam alii Scetlandiam appellant, præter ea, quæ in hoc opere occurrunt, nihil ferè ſcriptu dignum habeo. *Hialtlandia*, vel *Hiatlandia*, priſco ſermone ſemper uſurpatur: an à capulo gladiorum, qui *hiallt* appellatur, denominata ſit, incolæ viderint. Ibi lacus *Geirhildar-vatn*, & in ipſo lacu Holma ejusdem nominis, à *Geirhilda Flokii* filia, quæ ibi ſuffocata eſt, in tranſitu dum ille, corvorum auſpiciis indiciisque Iſlandiam qværeret. Hialtlandia *Cambdeno*, pluribusque aliis *Ptolemæi Thule* habetur; imperioq; Orcadenſium, ad Svereris Norvegiæ regis tempora, ab ultimâ memoriâ paruit.

CAP: II.

Qvi primi Orcades acceſſiſſe memorantur; & qvo ſeculo Reges habuerunt. Claudium deviciſſe, qvi tradunt, refutantur ab aliis; ſimiliter, qvi Pictos inſediſſe ſcribunt: Saxones inſederunt. A Comitibus rectæ ſunt; à Sogniæ Rege ſubactæ; in feudum datæ, tributa pendunt. Oddo Multivago, & Hialmari, piratis, ſubjiciuntur, deinde Oſtrogothis. Ad Chriſtum

convertuntur; accipiunt episcopum; Danis subjiciuntur; Regi Arthuro parent; ad paganismum relapsæ; iterum proprios reges habent; Scotis subjiciuntur.

JOHANNES BROMTON Abbas *Jornalensis* in suo Chronico inter Henrici Secundi Angliæ regis res tradit, Britonum Regem Gurguncium, Belini Regis Britanniæ filium, de Daciâ redeuntem, apud Orcades insulas, qvosdam Basclenses, de Hispaniæ partibus advectos invenisse, eosq; locum habitationis petentes, in Hiberniam tunc vacuam transmisisse, & illis, ex suis aliqvot duces assignasse. Fuit autem Gurguntius filius Belini fratris Bremi, Gallorum Senonum Ducis, ejus qui Romam cepit, & exussit anno Mundi, ut vult *Calvisius*, MMMDLXIII. ante natum Christum CCCLXXXV. Secundum veterem calculum *Johannis Caij*, collegii Cantabrigensis conditoris; in Britanniâ regnavit anno Mundi MMMDLXXXVIII. ante Christi adventum CCCLXXV. teste *Sheringhamo, Disceptatione de gentis Anglorum origine Cap I. pag: II.* Gurguncii etiam meminit *Biornus de Skardsa*, allegatâ *Gunnlogi*, Monasterii borealis Islandiæ *Thingeyrensis Monachi*, anno à nato Christo MCCXIX. rebus humanis exempti, versione, ex historiâ Britonum, qvam ex prælectionibus *Alexandri* Londunensis Episcopi, *Valteri* Archidiaconi Oxoniensis, ejus fortè, qvi cognomento *Mapes* insignitur, annoq; Christi MCXC. vixit, & *Gillij* polyhistoris contextam perhibet, ubi rem omnem fictam, ut spero, planiùs exponit hôc modo:

„ Dunovallus (inqvit) Rex Britanniæ decimus, ab eo tempore, qüo Roma à Romulo & Remo condita est, undecimo calendas Maij, filium habuit Belum seu Belinum & Brennum, qvi cum Gallis & Romanis pugnavit. Beli famigeratissimi filius erat Gyrgvir, (Gurguncius) qvi patri in regnum Britanniæ regnaq; tributaria successit, Princeps moderationis, & sapientiæ laude, nulli mortalium secundus. Rex autem Daniæ tributa, qvæ patri ejus pendere solebat, reddere detrectans; ad arma sibi inferenda eum concitavit; qvo deinde cæso, regnum, victoriæ præmium, suæ potestati subjecit. In reditu autem ad Orcades delatus incidit in ducem nomine Partolanum, triginta navium classe, jam novem menses ex Hispaniâ profugum, qvi opem ejus invocàvit: is autem monstràvit illis terram, qvam colerent, qvæ Irlandia deinde appellata est, ubi illi, eorumq; posteri deinceps habitabant. Paulò post Gurguncius animam efflavit.

Trithemius, in compendio Chronicorum, ad annum, qvi nativitatem Redemtoris præcedit CCLXVIII.; teste *Calvisio*, tradit Orcadum Regem Sicambris seu Francis, quòd filium generum repudiâssent, bellum intulisse. *Buchananus Lib: IV.* auctor est, Orcadenses Rege Belo in Albiam exscendisse; eos repentè Regem Scotorum Evenum Secundum aggressum, ex agris ad montes. è montibus ad mare conpulisse, trepidantesq; & in conscendendo turbatos, adortum, penè ad unum concidisse; Belumq; eorum Regem, desperata salute, manus sibi intulisse. Anno XXIX. ante natum mundo filium Dei Evenum rebus humanis exemtum statuunt Chronologi; annos autem XVII. regnâsse: qvo verò imperii ejus anno clades isthæc contigerit, silentibus scriptoribus, definire neqveo. *Saxo Grammaticus lib: V.* Frothonem Tertium Daniæ regem, qvem in Christi tempora refert, Ønevum Regem, & Glomerum, piratarum præcipuum, ad Orcades, petendorum commeatuum gratiâ, direxisse, proprils copiis cuique tributis, iisq; ut & Hithino & Hognio earundem tropæa cessisse, Ørvillo verò à Frodio donatas refert. Cùm autem in hunc Frodium seu Frothonem plura, quæ aliis ei cognominibus fortè competunt, congesta videantur: mihi incertum est, cui seculo hæc sint applicanda. Cùm tamen plurima in eum qvadrent, qvem *Saxo* Servatori coævum facit, nostriq; Scriptores, ab imperii amplitudine, & potentiâ celebrant, licèt in ordine Frodiorum non tertium, sed primum, agnoscant, nos etiam hanc ei gloriam permittentes, hæc ad Christi in terris versantis tempora referemus. *Hermannus in Theatro convers: gentium*, Sanctum Pau-

Paulum Orcades convertiſſe tradit. Cararaco in Scotia imperante, Romanorum Imperatorē Claudium, Orcades deviciſſe *Eutropius*, *Hieronymus* in Chronicis, *Oroſius* & *Beda* teſtantur: refutantur à *Camdeno*, & *Mercatore* in Atlante.

Buchanani ſententia hæc eſt: Nec temerè tamen crediderim, qvòd noſtri Scriptores Oroſium, Eutropium & Bedam ſecuti tradunt. Orcadas eo imperante à Claudio Cæſare ſuperatas; non qvòd difficile exiſtimem, paucas inſulas in ſæviſſimo mari disjectas, a paucis incolis & inermibus habitatas, ſingulas aggredi, &, cùm mutuis auxiliis ſe tueri non poſſent, omnes vincere; nec qvòd incredibile putem, in eam expeditionem claſſem à Claudio miſſam, homine (ut inqvit Oroſius) qui bellum ubique & victoriam undecunque qværeret: ſed quòd *Tacitus* affirmet, ante Julii Agricolæ adventum eam Britanniæ partem, Romanis omninò incognitam fuiſſe. Verba *Taciti* in vit: Agricola c. 10. adſcribam.

Hanc oram, *inqvit*, noviſſimi maris tunc primùm Romana claſſis circumvecta, inſulam eſſe Britanniam affirmavit; ac ſimul incognitas ad id tempus inſulas, qvas Orcadas vocant, invenit, domuitq;.

Si domuit, omninò cultæ erant; imò ut ex Plinio quoqve conſtat, qui non modò eas nominavit, ſed quot eſſent, enumeravit, Romanis ante illud tempus notæ, prout id *Pontanus Diſcuſſionum hiſtoricarum de maris qva liberi qva clauſi ſignificatione lib: 1. Cap: IV.* obſervavit. Domuit autem ſub Domitiano anno Chriſti LXXXI. id quod Juvenalis his verſibus celebrat:

Arma qvidem ultra,
Littora Juvernæ promovimus, & modò captas
Orcadas, ac minimâ contentos nocte Britannos.

Vixit autem Juvenalis, hæcq; cecinit Hadriani Imperatoris tempore. Vix igitur ſibi conſtat, qvòd ætate Solini inſulæ iſtæ homine vacârint, & junceis herbis inhorruerint: ſive is Veſpaſiani tempore, cujus meminit, vixerit; ſive, ut ex ejus ſtilo colligit *Gerhardus Voſſius*, ſesqui ſeculo poſt *Plinium*, qui Veſpaſiani tempore floruit, & anno Chriſti LXXIX. mortuus eſt; vel tempore intermedio: vix enim tantillo tempore deſeri poterant. Conſtat, ex allatis teſtimoniis, ab anno ante Chriſtum CCCLXXXV. notas, & anno ejusdem Æræ CCLXVIII. cultas fuiſſe Orcadas, qvamvis non liqueat, quando primùm coli ceperint. Certè, in diviſione imperii inter filios Conſtantini Magni, anno Chriſti CCCXXXVII. Conſtantino ſorte obtigiſſe, *Sleidanus*, *Aurelium Victorem*, *Euſebium lib IV. Cap: LI., de vitâ Conſtantini Magni*, *Nicephorum Lib: VIII. Cap: LXIV.*, *Zoſinum Lib: II*; *Pomponiumq; Lætum* ſecutus memorat: nam præter partes Alpium, Galliam, Hiſpaniam, Britanniam, Hyberniam & Thylen, Orcades ejus parti adſignat. Concidente in Britanniâ Romanorum imperio, Pictos ibidem ſedem fixiſſe (ſecus ac putat Buchananus) *Camdenus* & *Mercator* ſtatuunt. Qvorum ille, verſum Claudiani, qvi Theodoſii & Honorii ſeculo vixit, à Buchanano allatum, ſi rectè aſſeqvor,

Orcades — — — Maduerunt, Saxone fuſo

aliter explicat, auctoritate *Nennii*, qvi prodit, Octham & Ebiſſum Saxones, qvi Britannis meruerunt, cum XL. Cyulis, id eſt, myoparonibus, circa Pictos navigâſſe, & Orcades devaſtâſſe, forſitan hos Saxones Orcades deinde inſediſſe ſtatuit, eorumq; progeniem Claudiano intelligi: aut ut colligit *Thomas Dempſterus in apparatu ad Hiſtor: Scotic: Lib. 1. Cap: 3.* Pyratas Saxones à Theodoſio, in orcadibus fuſos; Pictos in ultimâ Scotiâ debellatos, Scotos Britanniâ perfugas, in Hibernia attritos. Verùm, cùm nomen inſularum, ante horum Saxonum adventum, idem, qvod poſtea, fuerit Gothicæ planæ originis à gentium Gothicarum aliqva inſulas etiam primitus cultas credere par eſt. Id Principum antiqviſſima nomina arguunt: Herraudus enim Orcadum Comes, qvi circa Claudiani tempora, fortè etiam ante vixiſſe videtur, Gothicum nomen gerit, illum Belius Sogniæ (qvæ Norvegiæ provincia eſt) Rex, & Thorſteinus Vikingi filius, poſtquā univerſum biduum in Papeya dimicâſſent, & imperio & vitâ ſpoliârunt; inſulas Rex ex indiviſo præcepit, oblatas unà cum Comitis dignitate in feudum Thorſteinus recuſavit, præfatus malle ſe, ſatrapæ titulo con-

contentum, Regis præſentiâ frui, qvàm Comitis honore conſpicuum, ab eo diſtrahi; utriusque igitur ſocius Angantyr clientelari poſſeſſione, ſub annuæ penſionis onere iis præfectus eſt, Comesq; creatus.

Poſt mortem Belii, filii ejus Helgius & Halfdanus Sogniæ Reges, eandem penſionem hereditario jure, per legatum Fridthiofum Thorſteini filium exigebant, qvam, licèt Comes redderet, negabat tamen tributi loco pendi: tantùm, in gratiam Legati, pecuniam ſe traditurum, qvantam expeteret, pollicitus: cui ſi tributi nomen imponi placeret, vel ſecùs, per ſe qvidem licere. Laudatur hujus Comitis prudens diligentia, tum pro ſecuritate civium ſuorum, tum etiam qvorumvis appellentium nautarum ſalute pervigil. Conſveverat enim, qvoties in conviviis eſſet, per excubitorem, ſævo qvantumvis cœlo, tecto ad feneſtram inſidentem, procul adventantes proſpicere, tum ut inſidias, irruptionesq; præcaveret, tum, ut ſi qvisqvam periclitaretur, maturè ſubveniri poſſet. Excubitori cornu, cereali liqvore plenum, ne jejunus aut animo minus præſenti langveſceret, miniſtrari, evacuatumq; actutum repleri ſolitum. Miniſterium illud; vicibus diſtributum, qvo die Fridthiofus cum ſociis navalibus, immani tempeſtate vexatus, feſſusq; & tantùm non naufragus, in portum Eviuſundam appulſus eſt, Hallvardo cuidam obtigit, qvi, ut navem peregrinam viroſq; conſpexit, cornu exhauſto, per feneſtram in triclinium projecto, carmine, qvid videret, expoſuit: Feſſos nimirum nautas, qvaſſam vento navem, Ellidio (ſic enim vocabatur) haud qvaqvam diſſimilem adeſſe, inter eos unum miri roboris, qvi cæteros in terram ulnis ſublatos exponat, neſcire ſe alium tantæ præſtantiæ virum, præter Fridthiofum famâ jam ubique notiſſimum, auxilioq; advenas indigentes ſublevandos monuit. Qvo cognito Angantyr miſit, qvi eos exciperent. Fuit ibi pirata qvidam nomine Atlius, novem athletarum ingenio moribusq; ſimilium dux, adeò ferox, ut more Berſerchorum, id eſt, athletarum furioſorum, haud ſemel atqve iterum, ſed repetitis ſæpiùs vicibus fureret: hic ſe jam experturum minabatur, num Fridthiofus, qvi ferrum ſe nunqvam formidaturum voverat, idem etiam perficere ſuſtineret. Occurrens itaqve interrogat, hoc etiam ſtatu pugnam minus detrectet? qvi metricè reſpondit: Inſulares barbas (barbaros inſulares, Inſulobarbos, ſic enim ſe ipſi vocitabant Orcadenſes, hâc notâ viros ſe declarantes) meticuloſas, terrori ſibi neqvaqvam futuras; ſolum cum decem (qvantumvis cœlum ſalumq; in perniciem ſuam ſociorumq; conjurata, qvibusdam peremptis, reliqvos, inq; his ſe ipſum fatigaverint, qvàm fuderint) congreſſurum. His reſponſis ſuperveniens Hallvardus & nomine Comitis eos benignè invitans, Atlium à propoſito deterruit, Fridthiofus ad utrumque paratus, inde præeunte Hallvardo, viamq; monſtrante, ad Comitem deductus, maxima cum benevolentiâ ab eo, paternæ amicitiæ, ſocietatisq; memore excipitur, honoribusq; maximis affectus, per integram hyemem ibi remanſit, dimiſſusq; vectigalia reportavit.

Oddum præterea Multivagum (aliis ut & *Saxoni* Aurvaroddum,) una cum Hialmare has inſulas pro arbitrio ſibi ſubjeceſſe, ibiq; hyemâſſe, prope hæc tempora eorundem hiſtoria, ſed multis fabulis ſcatens, docet. Fortè, pari veritate, prædas etiam à Sveciæ Rege Rolfo, Gautrici filio, avectas, Ellæ Northumbrorum Regis tempore legimus; & paulo ante ſub Utherio cognomento Pendraco, poſt Hengiſti cædem, à Palladio Scotiæ Epiſcopo Servanum Epiſcopum, in Orcades, ut inſulanos Chriſtianam religionem doceret, miſſum, non ſine magno ſuſcepti operis fructu. *Polidorus Virgilius Angl. hiſtor lib: III.* memorat. Utherii quoque filius, Arthurus Magnus, etiam ſibi ſubjeciſſe, *Galfredo Monumetenſi* traditur, an in Chriſtiana inſtitutione permanſerint, cùm Divus Columba Scotiam ad Regem Pictorum Brudeum profectus, eidem, præſente Orcadum Regulo anno Chriſti DLXV. vel " ut alii volunt tertio, monachum qvendam nomine *Cormacum* commendaret, non " exprimitur, qvod ex *Johannis Fordoni Chronici Scot: Lib: IV. Cap: XI.* his verbis re-" citat *Daniel Langhornius* Antiqvitat: Albionenſ: pag: 284. In venerabilis (inqvit) " Columbæ prima fatigatione verſus regem Brudeum, contigit, ut idem Rex, faſtu " regio zelatus ſuæ munitionis ſuperbè agens, in primo Beati adventu, non aperiret por-

portas. Qvod ut cognovit homo Dei, ad valvas portarum cum comitivo accedens, « & primùm dominicæ crucis imprimens signum, manum pulsans contra ostium ponit, « qvæ continuò sponte retro retrusis fortiter seris, cum omni celeritate sunt apertæ. « Qvibus statim apertis, sanctus conseqventer cum sociis intrat. Qvo cognito, Rex « cum Senatu valdè pertimescens, domum egressus obviam, cum veneratione, beato « pergit viro, pacificisq; verbis admodùm blandè compellat, & ex eâ in posterum die, « sanctum & venerabilem virum, idem regnator, omnibus suæ vitæ diebus reliqvis « valdè veneratus est, magnâ, sicut decuit, honorificentiâ. Iis verò diebus, cum « idem sanctus ultra dorsum moraretur Albaniæ, qvendam Monachum volentem ere- « mum acqvirere, postqvam à terris per infinitum oceanum plenis enavigâsset velis, « eidem Brudeo Regi Pictorum, Orcadum præsente Regulo, commendavit; dicens: Ex « nostris aliqui, nuper in pelago intransmeabili desertum invenire cupientes, naviga- « bant, qvi si fortè, per longos circuitus, Orcadas devenerint insulas, huic Regulo, « cujus obsides in manu tuâ sunt, diligenter commenda, ne aliquid aversi intra termi- « nos ejus contra eos fiat. Hoc verò sanctus ita dicebat, qvia spiritu cognovit, qvòd, « post aliquot menses, idem Monachus, cui Cormacus nomen erat, ad Orcadas esset « venturus. Qvod ita postmodum evenit, & propter prædictam sancti viri commenda- « tionem de morte vicinâ liberatus est in Orcadibus, *Sigebertus & Adamannus* Lib: 3. « cap: 3. citante *Thoma Dempstero, apperatus ad Hist Scot: Lib: 1. cap: 10. ad annum Christi* « 612 notant sanctum Brendanum Orcades ad Christianam religionem convertisse. «

Mihi verisimilius videtur, Ethnicos tum fuisse Orcadenses, ut pote qui Monachò infensi, auctoritate Reguli, cui eum Rex Brudeus sibi à Sancto Columbâ commendatum iterum commendaverat, non sponte pepercerint: eo enim fine iste Cormacus profectus videtur, ut labentem, aut planè collapsam religionem Christianam à Servano plantatam instauraret. Certè relapsos ad paganismum post Servani tempora, vel ipsos, qvos ad fidem sanctam reduxit, vel eorum posteros, vel etiam & Ethnicis exstirpatos, eorumq; loco alios suffectos, inde patet; qvòd, posterioribus temporibus, per aliqvot secula, idola coluerint. Edvino Northumbriæ sceptra tenente, circa annum Christi DCXVII, Regem habuisse Godbaldum *Brompton* auctor est; postea Ragnar Lodbroch, memorabilem illum Daniæ, magnæq; partis septemtrionis Regem, insulas exspoliâsse duceq; defectis filium suum Fridlefum præposuisse, *Saxo* prodidit.

Kennethum secundum, Alpini filium, Scotiæ Regem, iis imperâsse, anno DCCCLIV. à nato Christo, edito jam in lucem Haraldo Pulchricomo, indicare videtur Buchananus, dum, sub finem vitæ Kennethi, eum, promotis finibus ab Orcadum insulis, usque ad vallem Adriani regnâsse perhibet: cùm tamen *Aimonius*, & incertus qvidam auctor, illo tempore, anno nimirum DCCCXLVI. Scotos Norvegis tributarios factos tradant, referente *Pontano discussion: historic. Cap: XI.* his verbis: Scoti à Normannis (Norvegos intelligit) per annos plurimos, tributarii efficiuntur, insulis circumqvaque positis, nullo resistente, potiti immorantès.

Imò, teste eodem *Aimonio*, tota aqvilonaris Britannia, iisdem temporibus, dictionis Norvegicæ fuit, videturq; Kennethus, jure clientelari, Scotiam & insulas ab iis accepisse. Id tamen de uno aut altero Norvegiæ Regulo, Polyarchiæ tempore, intelligi non potest: sed vel de pluribus simul, aut coloniis Norvegorum, qvæ in Hiberniâ aut insulis consederunt. Qvò etiam spectat *Roberthi Monachi* testimonium, qvod ab anno circiter septingentesimo à nato Domino, insularum Hæbudensium dominium Norvegis competiisse asseverat, de qvo pluribus infra Cap: X.

Hæc sunt qvæ de Orcadibus, ante Haraldi Pulchricomi Norvegiæ Regis tempora, tam apud nostros, qvàm externos scriptores inveni. Chronica Norvegica ante Pulchricomi tempora piratarum receptacula, tam eas, qvàm Hialtlandiam fuisse tradunt: id qvod de solitudine haud qvaqvam videtur intelligendum: desertæ enim piratis minori fuissent usui, qvàm si essent cultæ. Credo eundem morem tunc invaluisse, qvi, Buchanani ætate, vel circa eadem tempora, inibi obtinuit, qvem

 supra

ſupra deſcripſit, inq; potentiores & Sacerdotes incubuiſſe arbitratur, id qvod antiqvis temporibus omnibus commune fuiſſe exiſtimo, idem etiam Haraldi Pulchricomi tempore obtinuiſſe.

CAP: III.

Orcades, exſulibus Norvegorum receptacula, ab Haraldo Pulchricomo invaduntur, ſubjiciuntur; Comiti Rognvaldo donantur; ab eo fratri ejus Sigurdo redonantur. Rex Haraldus Hæbudas & Manniam domat; Sigurdum Comitem Orcadenſem creat. Comitis Rognvaldi geſta qvædam memorantur; ejus laus.

Cùm Haraldus de invadendis ſubigendisq; omnibus Norvegiæ provinciis, ſingulisq; Regibus ditionibus ſuis exuendis conſilio virginis illius faſtuoſæ, qvæ nuptias ejus, niſi abſoluti totius Norvegiæ domini faſtidiebat, votum feciſſet, nec ſegnius qvàm voverat, arma expediret, infeſtisq; ſignis, tranſitis Dofrinis Alpibus Thrandheimum invaderet, victricibusq; univerſam regionem peragraret. Hinc ſucceſſu elatior, arma in reliqvas provincias promoveret, unamq; poſt aliam vi vel deditione in poteſtatem nullâ injuriâ laceſſitus, nullo in prætextum juris titulo redigeret, donec tandem anno à partu virginis DCCC LXXV. unitas potentiſſimorum Regum Principumq; vires, navali prælio in ſinu Hafursfiorda prope urbem Stavangriam debellâſſet, victorq; omnium exſoluto voto totius Norvegiæ Monarcham ſe reddidiſſet, Principes, civesq; nobiliores, ditionibus & patrimoniis exuti, detrectabant ejus ſe imperio ſubjicere, cui vel genere pares, vel nullo ad obſeqvendum jure obligati videbantur, ad injuriam autem, qvantum in ipſis eſſet, rependendam, ultionemq; de injuſto invâſore & uſurpatore ſumendam propenſi, ſpontaneum exſilium, clientelari obſeqvio, libertate aſſveti, prætulerunt, dedignatiq; vel ditiones hereditarias, poſſeſſionesq; cum onere ſubjectionis annuiq; canonis ab eo vel obſeqviis emercari, vel miſerabili ſibiq; pudendo habitu emendicare tantam rerum ſuarum lacunã. ejus damno ſuppleturi infeſta arma partibus imperii ejus, præſertim mediæ regioni, per totas continuas æſtates inferre conſveverunt, hyemes in inſulis tranſigentes, nam angvium inſtar, obtrito capite caudâ minantium, cum de recuperandi ſucceſſu ſpes esſet profligata, non tamen nocendi penitus abſciſſa, id egerant qvod poterant populationibus latè, latiùs etiam metu ſui ſparſo, Regem ad excubias haud mediocri claſſe qvotannis agendas, ad arcendum finibus regni hoſtilem impetum exciverunt. Verùm qvoties ipſis periculum imminebat, in altum provecti, ad occidentales terras, & in his Orcades, refugientes iterato Regem laceſſiverunt, qvi tandem ægrè ferens impunè ſe eludi, adque ſumptus haud mediocres ſuſtinendos cogi, qvadam æſtate, oceano tranſmiſſo, primò ad Hialtlandiam delatus, prædones omnes, qvotqvot, improviſam expeditionem minimè ſuſpicati, elabi neqvibant, ad internecionem delevit. Inde Orcadibus occupatis, eodem modo eas in poteſtatem redactas à latronibus liberavit. In Hæbudas inde concedens, tot ibi ferè victorias reportavit, qvot bella geſſit (geſſit autem qvàm plurima) ducibus piratarum occiſis, plurimisq; promiſcuâ cæde abſumptis; Nec Scotiam ab armis ſuis immunem reliqvit; mox pluribus ibi pugnis, multaq; ſtrage editâ, ad Monam converſus, incolis eam vacuam deprehendit: metu namque univerſi, deſertis tantùm domibus, rebus omnibus ablatis, in Scotiam profugerunt: nullo igitur reſiſtente, eam non tam domuit, qvàm derelictam ſine ullo ſpoliorum proventu occupavit, id qvod *Hornkloſius* rhythmo prodidit. Inter has pugnas Ivar Rognvaldi Mæriæ Comitis filius prælio cæſus occubuit. In cujus ſolatium, (alii tonſæ comæ præmiũ tradunt, minus ut videtur

ad

ad veritatem, cum insulis illis eo tempore potitus non esset, cùm coma tonsa est) dum domum rediret, Orcades & Hialtlandiam Rex patri Comiti fiduciario jure possidendas, heredibusq; suis concessit, ut seqventes Norvegiæ Reges donationem illam postea, atque adeò ipse Rex interpretati sunt. Nam, cùm Rognvaldus eas iterum fratri suo Sigurdo donâsset, (qvod statim fecit) non tamen Comitis titulum seu investituram, vel ille, vel posteri, vivo Rege, aliter, qàm illo creante, consecuti sunt. Cum autem Comes creatus esset ab Haraldo, clientelari jure absque tributi onere iis præfectus est.

Commendabat Rognvaldum præter alia etiam nobilissimi generis longa series, qvam licèt à Gore-Noris, ejus qvi Norvegiæ nomen de suo dedit, fratre repetitum, codices vetustissimi exhibeant, nimiâ tamen graduum lacunâ scatet, verùm hoc ordine recensetur. Pater ei Eysteinus Glumràs, avus Ivar Uplandorum Comes, proavus Halfdanus Senex, abavus Svadius, atavus Heitius, qvi Goris Noris Norvegiæ eponymi fratris filius perhibetur. Illud certè hinc colligendum, hæc qvidem nomina inter majorum ejus notari, complura licèt neglecta sint, forte qvòd qvædam horum pluribus communia fuerint, sed distinctionum neglectu (ut fit) obliterata. Fuit Rognvaldus Regi Haraldo inprimis carus, utpote qvi fidelem ei & masculam operam sæpius navavit, acceptus est in commilitium anno Salutis DCCCLXIII. devictorum occisorumq; Hunthiofi Nordmæriæ & Nauchvidi Raumsdali Regulorum ditionibus præfectus præsidiis militum, potentiorumq; subsidiis, unà cum sufficiente classe, ad arcendum procul à provinciis suis hostilem insultum armatus seqventi anno Sunnmæriæ, devicto occisoq; Arnvido istius provinciæ Regulo, præfici meruit. Anno autem LXIV. vel LXV. cùm Vemundus Kamban Fiordiam fratri Audbiorno tractus istius Regi, in prælio dum Arnvido Sunnmæriæ Regi suppetias adversus Haraldum ferret, occiso, successurus occupâsset, Rognvaldus Sunnmæriæ, Nordmæriæ & Raumsdali (qvibus tum Comes solus præerat) viribus succinctus, mediâ hyeme superatis montibus, eò contendit, nihilq; tale metuentem improviso cum nonaginta militibus secum in prædio Naustadalo pernoctantibus, incendio delevit, abductis inde in prædam Regii suppellectilis mercibus, cum rebus pretiosissimis, atque ita domum rediit. His rebus præclarus Rognvaldus, cognomentum Potentis & Prudentis magnâ ratione inditum postea obtinuit. Ab illo ut amicorum præcipuo, Haraldus per universum decennium, dum Norvegiam subigeret intonsus (voverat enim, nec antè capillos compturum, aut crines detonsurum, qvàm totam Norvegiam suæ ditioni summo cum imperio tributariam ac vectigalem subegisser) tondi voluit, illoq; imponente, cognomen, per omnia deinde secula, Celebre, Harfagti seu Pulchricomi magnâ ratione inditum accepit. Tanta dixi Rognvaldo magnificentia, tanta opum affluentia, tanta in fratrem benevolentia fuit, ut absque rei familiaris detrimento, donatas sibi à Regiâ Majestate insulas, utramque continuò pari munificentiâ Sigurdo fratri suo, qvi proreta tum Regis erat, donaverit eique Comitis dignitatem investituramq; apud Regem impetraverit, à qvo patriam repetente in insulis relictus, civium curam tutelamq; in se suscepit.

CAP: IV.

Sigurdus Eysteini filius, primus Orcadensium Comes, societatem cum Thorsteino Ruso facit; junctis viribus Scotiam vastant, magnamq; agri Scotici partem sibi subjiciunt. Comes Melbrigdius fraude Sigurdi circumventus occiditur. Sigurdus, inter triumphandum, lethale vulnus accipit, moriturq;. Ejus filius Guttormus annum duntaxat imperat; moritur.

Tantâ potentiâ, dignitate, opulentiâ, auctus Sigurdus, cum Thorsteino Rufo societate initâ, fines regni, ultra limitem insularum, qvem oceanus præscripsit, longè protulit: nam Cathanesiam & Sudurlandam, usque terminum Eckialdsbackam dictum, Scotiæ provincias, in ditionem simul conjunctis viribus redegerunt; *Codex Flateyensis* universam Catanesiam magnamq; Scotiæ partem, Rossiam & Moraviam subactam, oppidumq; ab eo in australi Moravia exstructum, nomine omisso, memorat. *Liber Originum Islandiæ* has qvidem provincias refert, plusq; dimidiâ Scotiâ domitum concludit, sive agri Scotici amplitudinis ignorantiâ sive qvòd plures his provinciæ adjectæ sint. Fuit Comes qvidam in Scotiâ nomine *Melbrigdius*, à prominente, oriq; exserto dente *Tannius*, seu Dentatus dictus. Inter hunc & Sigurdum convenit, ut in locum conventui destinatum, ad mutuum colloqvium, qvilibet, qvadraginta tantùm militum satellitio stipatus, coirent; Verùm, præstituto tempore, Sigurdus metuit ne forte Scotus pluribus militibus succinctus, insidias sibi tenderet; qvem igitur extimuit, dolum sibi occupandum statuit, & singulis eqvites duos imposuit, qvò, numero eqvorum deceptus, propiùs Comes accederet. Qvod ut Melbrigdius animadvertit, decepit nos, inqvit, Sigurdus: duplicato armatorum numero, è singulis namque lateribus eqvorum, duos pedes dependere prospicio. Suos itaque hortatur, ut, qvod unum reliqvum fortuna fecerit, cohonestent virtute: Id solùm referre, utrum præbentes corpora, pecorum modo, inulti trucidentur, an toto animo, à patiendo expectandoq; eventu, in impetum atque iram verso agentes audentesq; perfusi hostium cruore, inter exspirantium inimicorum cumulata armaq; & corpora cadant. Atque his dictis conferti hostes exspectant. Qvo animadverso, Sigurdus, parte dimidiâ eqvis depositâ, jubet, ut statim seqvantur: se verò cum eqvitatu impetum in illos irruptionemq; facturum, & è statione deturbaturum. Nec fefellit consilium: non enim Scoti eqvitatum sustinuerunt; primo namque impetu pulsi, facilem de se hosti victoriam concesserunt, ad unum omnes cæsi. Capita corporibus amputata, & de victorum ephippiis suspensa, ne qvid insolentiæ deesset, qvasi in triumphum ducebantur. Verùm accidit, ut Sigurdus, eqvum calcaribus acriùs concitaturus, pedem in prodigiosum demortui Comitis dentem impingeret. Vulnus, suræ inflictum, virulento humani dentis morsu intumuit, conceptoq; veneno, lethiferum evasit. Inde perfidiæ insolentiâ cumulatæ, judice Deo, secuta pæna, & infamis exitus, qvem sibi ipse, alienis per summum nefas inhiando, inter spolia prædamq; acceleravit. Conditus est tumulo in Eckialdzbackâ: neque enim ultor rupti fæderis fideiq; Deus domum eum redire passus est, ad initiandâ, funere suo, seqventium Comitum in arce regionis suæ sepulchra: sed monumentum perfidiæ in aliena ditione, documentumq; ad posteros impii Principis, infamem tumulum esse voluit. Sed neque superstiti filio partus per parentem, amplificatusq; principatus, usúsve spoliorum, magnis laboribus, periculisq; partorum, diuturnior fuit (Guttormus ei nomen) intra namque annum, absque prole morbo absumptus est, Danorum Novegorumq; piratarum colluvie, in vacantem insularum possessionem succedente.

Adeò nos homines cæcutimus, imò prorsus deliramus: dum, vesano sobolis amore, tanqvam fascinati, nullo turpis honestive discrimine, nos opibus imperiisque acqvirendis mancipamus, haud attendentes iram Dei in liberos vindictamqve simul cum malè partis, hereditate nostrâ derivari; dum scelerum nostrorum rapinarumq; participes, eadem impietate, qvâ qvæsitæ sunt, vel retinent, vel retinere satagunt.

CAP: V.

Qvalis fuerit Thorsteinus ille Rufus, Comitis Sigurdi socius fusè exponitur. Ejus generis tam paterni, qvàm materni longa series

ries recensetur; avus ejus maternus Ketill Simus; ejus gesta, fratres, soboles, progenies per Orcades, Færeyas & Islandiam sparsa; inde exortæ familiæ; matris ejus prudentia, pietas, & exitus.

TOrsteini Rufi societate auxiliisq; nixum, tantas res gessisse Sigurdum memoravi: par igitur est, ut, qvalis is, qvo genere & familiâ ortus, qveis cognatione vel affinitate junctus, qvam qvalemq; prolem reliqverit, lector curiosus cognoscat: præcipuè cùm Comites Orcadenses multi, nobilissimæq; familiæ originem ad eum referant.

Pater ei Olafus Hvitius Dublini Rex, qvi Urbe hac cum subjectâ provinciâ expugnatis Regem se inibi constituit. Fuit hic procul dubio is, qvem Amlavum seu Amelaum *Jacobus* Waræus *Antiqvit. Hibernic. Cap. 24 pag: 123* ad annum DCCCLIII. refert: in eum enim tum tempus, tum gesta, qvæ hìc memorantur, singula ferèqvadrant. Avus Ingialdus; proavus Helgius Acutus; abavus Olafus; atavus Gudrodus; tritavus Halfdanus Albipes, Uplandorum Rex; tritavi pater Olafus Lignarius, Sveciâ profugus, qvi Vermiam primò excoluit, filius Ingialdi Astuti, Sveciæ Regis, qvi se ipsum cum familiâ, hostilem vim ludibriumq; prævertens, incendio delevit. Helgii Acuti uxor, Thorsteini Rufi proavia, fuit Thora filia Sigurdi Angvioculi, Daniæ Regis, cui pater Ragnar Lodbroch celeberrimus Daniæ Rex. Paternum genus, qvod tamen ex historiâ Norvegicâ, ad Odini tempora ulteriùs petendum, vidimus: restat maternum.

Mater ei Audur, aliis Unnur, ab immensis divitiis Prædives dicta; avus Ketill Flatnesus seu Simus, cui mater Velaug Vemundi Senis Sogniæ principis soror; proavus Sogniæ Baro, Biornus Buna, seu, ut vertit *Arngrimus*, Pedo: malim cataractam qvæ & buna dicitur, hæc, cùm aqvas latissimè magno strepitu moleq; spargat, iracundis & vehementibus viris ad sui similitudinem, istud nomen ut aplicaretur, caussa videtur; abavus Grimus, cognomento Aries; Abavia Hervor, *Landnamæ* prælo excusæ qvi liber Origines Islandiæ pandit, Geirvor; atavia Thorgerda Eylaugi Regis, aliis Sogniæ Baronis, *Niala* verò (historiæ nomen est) Helgii Halogiæ Regis, filia; tritavus Hialdus; tritavi pater Vatnar; tritavi avus Vikar; tritavi proavus Alrechus Vegetus Rex, qvi in Alrechstadis, celebri Norvegiæ emporio Bergis vicino, prædio resedit; tritavi abavus Eiricus Disertus; tritavi atavus Alrechus, dicti prædii, ut videtur, seu fundator, seu eponymus, seu utrumque tritavi tritavus Eiricus; tritavi tritavi pater Skioldus; tritavi tritavi avus Skilfer, Vaursiæ, qvæ Bergensis Nomarchiæ pars est, Rex, à qvo Skilfingorum prosapia qvæ alio nomine, nempe ab hujus filio Skioldo, Skioldungorum qvoque dicitur, profluxit; Skilferis pater Halfdanus Senex, gestorum gloriâ, tum etiam nobilissimarum totius Evropæ familiarum satu prælustris, huic pater Hringus, Raumi filius, Noris Norvegiæ eponymi nepos. Ducit igitur Thorsteinus a Nore ramum decimum octavum, manifesto ingentis in genealogiâ hiatûs argumento. Ketillis Simi uxor fuit Ingvelda, Raumarikiâ, celebri Norvegiæ provinciâ, urbe Christiania & arce regiâ hodie nobili, oriunda, Baronis Ketillis Vedurs seu Arietis filia. Fratres Ketillis Simi fuêre Hrappus (cui uxor nobilis Thorun Gnæningia Riupa, filius Thordus Skeggius) & Helgius alterius Helgii sibi cognominis pater, cujus filius Biornus, Heiangurs Biornus dictus, ex Heyangriâ Sogniæ, qvadam curiâ, nobilis & potens Sogniæ Baro. Omnes Thorsteini majores à Hialdo usque ad Norem, regio titulo & potestate, uti ea tempora ferebant, inclaruerunt. Liberi Ketillis ex Ingvelde fuere, filia natu prima Audur, prædives dicta, Thorsteini mater, eaq; Regina; filii Biornus *Austrænus*, seu Orientalis (à fratre & sororibus in Hiberniâ & Hæbudis habitantibus, ita dictus, qvod Christianam religionem, ad qvam ipsi conversi sunt, præfractè fastidiret, assimulatus hoc nomine Norvegis Ethnicis, qvi istis & situ & nomine

nomine orientales sunt, mitiore vocabulo, qvàm si Ethnicus appellaretur) & Helgius Biola; filiæ, natu minores, Thorum Hyrna, seu Cornuta; & Jorum Mannvitzbreka seu sapiens. Ex his omnibus præcipuæ in Islandiâ, Færeyis & Orcadibus, familiæ profluxerunt, de qvibus *Liber Originum Islandiæ* fusè tractat. Nos Ketillis tantùm gesta, Thorsteiniq; affines, & Sobolem exponemus.

Postqvam Haraldus ab expeditione in Hæbudas, & Monam, Orcadesq; suscepta, domum rediit, piratæ Scoti & Hiberni Hæbudas iterum occupârunt. Ad eos igitur domandos, insulasq; in potestatem redigendas, Ketillem Simum, classe militeq; satis instructum, licèt admodum invitum, sed imperio regio reniti non ausum amandavit, insulisq, præfecit, impositâ conditione tributi annui pendendi. Hic universam familiam eò deducit, relicto solo filio Biorno, latifundiis & prædiis in Norvegia præfecto. Educabat eum Comes Jamptiæ Kiallachus, filiâ Giaflauge deinceps in uxorem datâ. Ketill multis præliis, perpetuo victoriarum cursu, feliciter insulas domuit, fæderibus deinde præcipuis occidentalium regionum Principibus, & affinitate per filiarum conjugia sibi conciliatis, earum possessionem sibi confirmavit. His fretus, classe & militibus ad Haraldum in Norvegiam remissis, apertè ab eo defecit, Principemq; Hæbudarum se gerens, & tributa & obseqvii genus omne in posterum detrectavit. Milites domum remissi retulerunt, feliciter qvidem Ketillem insulas domuisse, sed nullo Regis commodo. Itaque bonis prædiisq; omnibus fisco regio addictis eum multavit, filium Biornum, qvi solus ex ejus liberis in Norvegiâ remansit, postqvam proscripsisset, per percussores neqvicqvam tollere annixus, in cognatos ejus, amicosq; iram vertit, ni se maturè subduxissent, acriùs sæviturus. Sola historia, qvæ *Laxdela* inscribitur, qvam Arngrimus etiam secutus est, testatur, ideo invitum è Norvegia in Hæbudas profectum, qvod Pulchricomum suis prædiis inhiare vereretur. Filiam Audurem Olafo Candido seu Albo (Hviti enim hoc modo vertitur) dudum ante id tempus elocâsse videtur: nam qvomodo consistit, (qvod tamen ex Antiqvitatibus colligitur) filium ex eâ genitum Thorsteinum nondum natum, societate cum Sigurdo Orcadum Comite inita, dimidiam Scotiam domuisse, si tum primùm filiam Audurem matrimonio ei junxisset: id qvod neque Scriptores antiqui neque Arngrimus observavit, qvi inveterato errori inhæret: qvod tamen *Laxdala* haud obscurè corrigit. Certè Audur infra annum Christi DCCCXL. nasci non potuit: si filius ejus Thorsteinus circa annum DCCCLXXX. in perdomandâ Scotiâ occupatus fuisset. Patri itaque ejus ante annum Christi DCCCLX. nupserit, oportet: non post annum DCCCLXXV, postqvam Haraldus solus rerum potitus est. Ketillem namqve Simum circa annum DCCCXX. natum supponimus, ut sexagenario propior cum exercitu ad Hæbudas missus videatur, neque enim decrepitum ad id electum statuendum Senem *laxdala*, conceptis verbis, fuisse tradit. Cur autem ejus operâ, & potissimùm inviti, qvam aliorum uti maluerit Haraldus, aliam rationem probabiliorem afferre neqveo, qvàm qvòd affinitate occidentalium Regum succinctum (ubi piraticam dudum ante exercuisse, *Laxdala* tradit) facilè eos in suas partes allecturum nôsset, (nihil enim de hominis, bonæ ad id usque tempus famæ, fide dubitabat) gener namque ejus Olafus natione ut videtur Norvegus, eò qvòd in occidentem expeditiones suscepisse tradatur, (qvod addi non debuit, si vel Hibernus Scotus vel Anglus fuisset). Dublinum Hiberniæ civitatem cum subjecto territorio subegit, seq; ibi Regem constituit: ut malè alibi tradatur, filios Pulchricomi primos Norvegorum oppidum illud expugnâsse. Nec scio, qvem Norvegiæ Regem *Cambdenus* ex vitâ Griffithi ap. Cynan Principis Walliæ Haraldi nomine intelligat, qvi post Edgaris Angliæ Regis tempora, annum scilicet, CMLXXV. qvo decessit, maximam Hiberniæ partem tenuerit, Dublinumq; condiderit. Tali prosapiâ, ex omni parte nobili, editus est Thorsteinus Rufus; nec ignobilioris familiæ affinitatem consecutus, nam, postqvam pater ejus in Hiberniâ prælio cæsus est (naturæ concessisse circiter annum DCCCLXX *Waræus* tradit) mater Audur, in Hæbudas migrans, uxorem ei impetravit Thuridem, Eyvindi Austmanni filiam, cui mater Raforta Chiarvalis Hiberniæ Regis filia. Eyvindi pater

Biornus

Biornus illuſtris in Gautiâ (fortè Veſtro-Gautia) vir & valdè potens, filius Rolfi de Ane (prædii, an provinciæ nomen, ignoro) ex uxore Hlive filia Rolfi, Ingialdi nepte, Frodii Regis (nolim illius qvi inter Daniæ Reges eo nomine qvartus eſt, id enim cùm communiter recepta Islandiæ primitus inhabitatæ epocha admodum repugnat, ſaltus hic non gradus agnoſco, Frodiumq; hunc ab illo qvarto oriundum, communem multis intermediis avis nominis ſucceſſionem ſortitum) pronepte. Inter Biornum & Sigfaſtum Solvaris Gautiæ Comitis, vel Regis (utrumque enim traditur) ſocerum, lis de prædio orta, adeò Regis ſocerum offendit, ut omnes Biorni agros prædiaq; tanqvam fiſco damnata, occuparet, ac per vim detineret. Qvâ injuriâ exacerbatus, mobilibus omnibus, uxori Hlivi & filio Eyvindo traditis, ipſe argentum qvantum duodecim veredi veherent, ſecum diſcedens, avexit, incenſis prius nocte qvæ diſceſſum præceſſit ædibus Sigfaſti, cum ipſo domino & triginta domeſticis. Inde in Norvegiam duodecim famulis comitatus conceſſit. In provinciam Lyſtriæ Hvinam (hodie Qvinisdal) delatus, hoſpitio Baronis Grimi Kolbiorni Sneiperis filii, per univerſam hyemem uſus eſt. Primo vere percuſſor à Grimo conductus in eum, fucatæ humanitatis colore ſecurum, immittitur, qvem nocte qvadam ſtricto ſe gladio petentem præveniens, manu correptum, humiq; ſtratum, cùm occidere poſſet, tantùm ut veritatem proderet, adegit: confeſſum ſcelus ſe, Grimo ſubornante, machinatum, dimiſit incolumem. Poſt mortem uxoris Hlivis, Eyvindo filio omnem navium piraticarum vim tradidit: qvibus is feliciter uſus à Kiarvale Hiberniæ Rege, rei maritimæ præfectus conſtitutus, piratarum, maria, portusq; omnes infeſtos reddentium, cöercendorum, commerciorumq; ſecuritati reſtituendorum provinciâ in ſe ſuſceptâ, filiam ejus, mutuæ fidei pignus, in uxorem accepit. In Hæbudis natus ex iis Helgius, ibidem in patrio ſolo educandus relinqvitur, qvi, poſt biennium redeuntibus parentibus, qvòd inediâ maceratus, deprehendebatur, cognomen Macri reportavit, & deinde in Hiberniam deductus, ibidemq; educatus, adultior uxorem duxit Thorunem Hyrnam ſeu Cornutam, Ketillis Simi Hæbudarum Principis filiam alteram, Thorſteini Rufi ſororii ſui materteram. Qvâ affinitate, Regibus propinqvâ, haud exiguum rebus familiæq; Ketillis Simi augmentum deinceps acceſſiſſe viſum eſt. Hic Helgius poſtea in Islandiam cum totâ familiâ anno reparatæ Salutis DCCCLXXXVIII migravit, Spatioſiſſimumq; tractum aqvilonaris inſulæ qvadrantis, nomine Eyafiordum, occupavit. Chriſtianis ſacris, qvibus infans initiatus eſt, per totam vitam adhæſit, valdè tamen in religionis articulis rudis: nam Thorem, ad ardua negotia, itineraq; maritima feliciter expediunda, invocandum, cætera Chriſtum dictitavit, tanqvam cum Thore diviſum imperium habentem. Simile *Witichindus Monachus*, & *Sigebertus Gemlaſenſis*, de Danis, in primis religionis Chriſtianæ incunabulis, prodidêre. Alter Eyvindi filius, nomine Snæbiornus, aliam Islandiæ partem, ſuæ familiæ transportatione, poſteris replevit. Thrandus qvoque, Eyvindi Auſtmanni frater, conſangvineus tantùm, adhuc aliam. De affini Thorſteini familia, uxoriſq; ejus majoribus, hoc qvidem loco, abundè dictum eſt. Jam ad eum ipſiusq; Liberos calamum vertam.

Poſt peractas cum Eyvindi Auſtmanni filiâ nuptias, Thorſteinus in Scotiam cum exercitu profectus, unitâ cum Sigurdo, Orcadum Comite, bellicâ ſocietate, ea geſſit, qvæ ſupra retuli, qvodq; Regis filius eſſet, partem ſibi ſorte datam in Scotiâ regni titulo uſurpavit. Forſitan etiam Sigurdo Comiti ſuperſtes imagine qvadam juris, qvod vocant, accreſcendi, illius qvoque ditionem ſuo imperio adjecit, ut pote communi auſpicio, ductuq; partam, dimidiæ namque Scotiæ Rex fuiſſe perhibetur, donec eum Scoti inſidiis circumventum, prælio tamen ſigniſq; collatis, fudiſſent, (Oſtini, qvem *Waræus* dolo Oſtmannorum ad annum DCCCLXXV occiſum tradit, frater, non ipſe Oſtinus fuiſſe videtur). Qvod ut mater Audur, in Catanefia tum forte degens, percepit, nave intra ſaltuum abdita, occultè fabricatâ, in Orcades curſum direxit, ubi neptem ſuam Groam, Thorſteini filiam, ſplendido matrimonio Dungadi, nimirum Cataneſiæ Comitis, junxit, ex qvo Grelodis, Thorfinni Hauſakliufi ſeu Craniorum Sectoris, Orcadum Comitis uxor, nata eſt, Ludovici

vici mater, Sigurdi Craffi avia. Inde ad Isladiam Luftrandam profecta, conftituto præfecto navis, rerumq; fuarum Kollo Vedra Grimi (à futuræ aëris conftitutionis præfagio ita fortè dicti) filio, Afii Baronis nepote, in tranfitu ad Færeyas, navem appulit, ubi aliqvantifper morata, aliam Thorfteini filiam Olufam, neptem qvoque fuam Principum uni elocavit. Inde celebris Gotuskeggorum feu Gotubarborum familia orta eft. Retulit mihi venerandus vir, Magifter *Lucas Debes*, Ecclefiarum qvondam Færeyenfium Præpofitus, nunc piè mortuus, communiter Færeyenfes fe Scotorum rege qvodam oriundos gloriari, de qvo tamen nihil, & ne nomen qvidem referre nôrint. Is ipfe eft, de qvo agimus, Thorfteinus. Nomen mariti Olufæ non inveni: celebres filios *Codex Flateyenfis* non obfcurè indicat, Thorbiornum nimirum, & Sigmundum, dictos Gotuskeggos. Thorbiorni filii, Thorlacus, & Thrandus ille aftutiffimus. Sigmundi, Brefter & Beiner. Brefteris filius, fummus vir, Sigmundus, natus anno Chrifti CMLXVI, is, qvi Chriftianam religionem aufpiciis, fecundum Deum, Olafi Tryggvini, primus ibi feliciffimè promulgavit, & reliqvis perfvafit. Beineris filius Thorer, natus anno Chrifti CMLXIV. Tradit enim dictus Codex, Olafam fociatam celeberrimi Færeyenfium nuptiis, unde Gotuskeggorum familia ortum traxerit; primos ejus familiæ Thorbiornum & Sigmundum recenfet (filios fuiffe breve fpatium à nuptiis proavorum ad editos pronepotes, vix octoginta annorum apertè monftrat). Poft annum DCCCLXXX. Olufa nupfit; pronepos Thorer Beineris filius anno CMLXIV natus eft. Tertiam Thorfteini filiam Thorgerdem, Kollo præfecto fuo in conjugem dedit, qvi provinciam Laxardalum, in Occidentali Iflandiæ qvadrante, poftea occupavit, dictus inde Dalakollus: cujus filius Hauskuldus, vir celebris. E Færeyis in Iflandiam vela faciens Audur, in loco Vikarskeid dicto naufragium paffa, ad fratrem Helgium Biolam, in provinciâ Kialarnefiæ id temporis habitantem, conceffit, qvam poftqvam, cum dimidio tantùm comitatu, ad hofpitium per hyemem invitavit, contemptui fuit mulieri, prioris fortunæ memori, regiosq; fpiritus, celfiffimæ fortis jure, gerenti, vaticinata deinceps, humilis animi fratrem, diuq; exilem futurum. Inde ad alterum fratrem, Biornum Auftrænum, in occidentalem infulæ qvadrantem, ad finum Breidafiordum habitantem, magnis itineribus contendit. Is, cum univerfo famulitio obviam ei procedens, honorificè exceptam cum omni comitatu invitavit, dictitans probè fe fororis magnanimitatem nofcere. Ibi, hyeme transactâ, univerfam regionem, qvam interiora finus Breidafiordenfis alluunt, occupavit, Dalenfium regionem vocatam, fpatiofum tractum fluvios Skraumuhlaupenfem & Aurridenfem interjacentem; refeditq; in prædio, cui nomen Hvammur; remanferuntq; diu rudera, ex ejus nomine Audartoptir dicta. Preces ad Deum devotè, (erat namqve Chriftiana) in collibus, à crucibus, juffu fuo, ibidem erectis, indeq; Kroflholar à fe nuncupatis, fundere folebat, qvos pofteri ejus religiosè deinde colentes, delubris, Ethnicâ idololatriâ fuccedente, ftatuendis delegerunt, perfvafi fe in illos poft mortem migraturos. Occupati deinde territorii partes, inter focios nauticos, liberosq; fuos divifit. Inter cæteros, Erpus, Melduni cujusdam Comitis è Scotiâ, prælio cum Sigurdo Eyfteini filio, Orcadum Comite gefto, occifi filius, cum matre Mirgiole, Gliomalis Hiberniæ regis filiâ, belli fortunâ, in victoris poteftatem, fimul etiam fervitutem redactâ, ferviles operas uterque præftare coacti funt. Ancillâ Comitis factâ, fidelem ei operam navavit; abftrufiores artes calluiffe vifa, nefcio qvid magni fed notatu dignum præftitiffe memoratur, fætu Comitis, dum calidiori aquæ immerfa balneo ablueretur, nondum nato, confervato. Certè tanti ea opera æftimata eft, ut Audur eam cum filio magno pretio redimere haud dubitaret, propofitâ libertatis fpe, fi eandem operam nurui fuæ Thuridi, Thorfteini uxori, præftaret. Induftriâ igitur, & artis fuæ peritiâ, non libertatem modò fibi, fed etiam filio, opimumque prædium, Saudafell dictum, promeruit. Magnâ inde profapiâ orta, Erplingorum familiam conftituit. Qvartam Thorfteini filiam, Thorhildem, Eyfteino cuidam Meinfreto, viro primario, elocavit. Fuit ille Alfi de Ofta filius, (Paræcia eft prope oppidum Bergas) fed Iflandiæ civis factus: numerofa

progenies

progenies inde pullulavit. Neptum qvinta, nomine Oske, Hallsteino Thorolfi Mostrobarbi filio, Thorskafiordensis provinciæ Flamini seu Curioni, Auduris auctoritate, nupsit. Sextam Vigdisem, Kampa Grimo seu Grimo mistaci uxorem dedit. Nepoti, qvem unum nomine Olafum, avi nomen referentem cognomine Feilanem habuit, Thorsteini filio, splendidissimi generis conjugem providit, Alfdisem, Bareyensis Konalis filiam, Steinmodi neptem, Aulveris infantium vetuli, (ita dicti qvod abhorreret à more, qvo infantes gladiorum mucronibus in sublime levati, cruciabantur, piratis aliàs usitato) proneptem. Multæ inde familiæ, satis qvidem claræ, exortæ sunt. Fuit Audur, ut dictum est, fœmina magnifica. Ut ergò exitum vitæ prævidit, convivium splendidum apparavit, invitato magno propinqvorum, principumq; familiarum, amicorumq; numero. Ipsa ministrantium partes obiens, singulos lautè per triduum excepit, qvibus, pro more, deinceps, ut sub finem conviviorum solebat, liberaliter donatis, habitâ conditionis dignitatisq; cujusque ratione, præmissâ luculentâ oratione, gravissimis monitis consiliisq; refertâ, aliud triduum, convivium ut extraherent exeqviis sibi celebrandis, mandavit eademq; nocte decessit. Sepulta est, prout præceperat, in littore. In pulvere namque profano, nullis sacris ritibus initiato, reqviescere noluit; qvòd, sacrâ lymphâ ablutâ, purioris religionis particeps facta esset.

CAP: VI.

Halladus Comitis Rognvaldi filius, Comitis dignitate auctus, in ordine Comitum tertius, Orcadum regimen suscipit; homo deses & Ignavus, piratarum incursum armis propulsare negligit; interpellatus à civibus, imperio abdicato, Norvegiam repetit, statumq; Hauldicum assumit, is, qvalis fuerit, explicatur.

QVantum de Thorsteino Rufo literis proditum accepi, digressu, sed ab historiâ non omninò alieno expositum est. Ad Orcades redeo, qvæ jam ab excessu Guttormi, ad patruum Comitem Rognvaldum, jure hereditario, redibant. Qvibus ille Halladum filium præfecturus, ad Haraldum Regem, qvi Comitis eum titulo ornaret, priùs ablegavit. Hic mox acceptâ (ut loqvuntur) investiturâ, in insulas concessit, inq; Rosseya, veluti qvadam latebrâ, qvietus resedit, otio desidiæq; deditus: cæteras insulas à piratis impunè exspoliari, homines occidi, opes diripi, cives omni injuriæ genere pro effræni piratarum libidine affici, qvasi sua nihil referret, passus est. Incolis assiduas direptiones, tanqvam consensu ejus licitas, apud eum qværtis, tantum aberat, ut præsidio esset, ut generis dignitatisq; oblitus, latronum tædio, qvibus compescendis imparem se animadvertit, abdicato officio, summo cum dedecore opprobrioq; in patriam rediret, ibiq; Hauldico statu recepto, contemptui fuit. Est autem status Hauldicus, idem qvi nobilitatis, ut ex hoc loco planum est: nam & Hersar seu Hersii, qvi aliàs Lendermenn, Satrapæ seu Præfecti, vel Barones, ut & Comites creabantur à Regibus: Hauldi nascebantur, id qvod Arngrimum non satis observâsse existimo. Est autem Hauldus, *Codice Gulathingensi juris veteris* Tit: *Landzleigubalki Cap: LX* describente, qvi in bona allodialia, tam paterna, qvàm materna, successit, medius inter barones seu satrapas & rusticorum eos, qvi bona soli, sed non gentilitia possident: pari ab utrisque intervallo distans, Hauldus est.

CAP: VII.

Filius Comitis Rognvaldi, nomine Einar, servâ natus, altero oculo captus, facie turpi, qvartus Orcadum Comes creatur; mox piratis Danis prælio fusis, securam sibi insularum possessionem asserit. Filii Pulchricomi, Halfdanus Altipes & Gudriodus Liomius, Rognvalldum Meriæ Comitem occidunt. Gudriodus patri se dedit, Halfdanus in Orcades provectus. Einarem, insulis desertis, in fugam compellit, ibiq; se Regem constituit: eodem autumno ab Einare occiditur: eruti pulmones, Odino, pro victoriâ, dedicantur. Haraldus Norvegiæ Rex, Orcades devectus, filium ulturus Einarem fugat: pax per mediatores reducitur: Cives grandi pecuniâ multantur, qvam Comes Einar universam solvit, agris civium sub hypothecâ sibi obligatis, donec multam solverent: atque ita insulas vasalli titulo recipit, sine pensionis onere. Ejus filii. Illius fratrem, Ducem Normanniæ, Robertum primum, Rollonem aliis dictum, fuisse monstratur. Ejus progenies, per Norvegiam & Islandiam sparsa; sparsa qvoque per Islandiam, tam ex Comite Einare, qvàm aliis filiis Rognvaldi soboles, refertur.

POst Halladi discessum, duo prædones Dani, Thorer Treskeggus seu Lignobarbus, & Kalfus Scurfa seu scabiosus, insulas, jam Rectore vacuas, & injuriis opportunas, occupârunt. Qvod ut Rognvaldus, certâ relatione, percepit, ignaviam Halladi, qvem degenerem, familiæq; portentum pronunciavit, execratus, cæteros filios convocatos profiteri jussit, qvinam Regium munus, familiæq; decus, utrumque ignavi fratris desidiâ vel fœdatum, vel amissum, vindicare ausit.

Erant Rognvaldo filii sex, qvorum primus Ivar, ex legitimâ uxore Ragnhilda, Rolfi Nefiæ seu Nasonis, ingentis viri, filiâ susceptus, in Hæbudis, dum Regi Pulchricomo militaret, prælio cæsus. Secundus Rolfus, aliis Rollo, Pedestris, de cognomine ejus, cujus nomen simul cum cognomine in familiam primò transmissum est, dictus, postea Robertus primus Normanniæ Dux. Tertius Thorer Tacitus, proximus paternæ ditionis Rector, successorq; filiæ Pulchricomi Olufæ Arbotæ maritus. Et hi qvidem legitimi. Totidem extra conjugium nati, Halladus, de qvo dictum, Hrollaugus, & Einar matre servâ, generis sordibus pudoreq; comistionis minus decoræ, patri vilis, simul & exosus.

Primus Thorer Tacitus, qvò se pater ablegaret, processurum profitebatur: ille verò domi ei manendum, nutrice patriâ mansvetâ simul & facili usurum respondit. Frendens animi Rolfus, insularum imperium postulavit. Cui pater: abundè, inqvit, ei animi corporisq; virium, audaciæq cuncta minùs subacta, qvàm civilis imperandi ratio reqvireret. *Codex Flateyensis* peregrè id temporis profectum, piraticisq; negotiis occupatum, dum hæc agerentur, refert. Cui etiam accedò, si, ut qvidam Scriptores Gallici tradunt, Gemetias anno illius seculi LXXVI devenit, fortè priùs, qvàm proscriberetur: diu enim latrociniis assveverat: &, cum tantis postea successibus inclaruerit, imputatum fortè ei est, qvod vel alii gesserunt, vel qvibus ipse, licèt non Princeps, tamen interfuit. Prodiit deinde Hrollaugus, afferen-

endis insulis paratum se ostendens: qvem mitiori ingenio pater pronunciavit, Islandiamq; fatis ei monstrari, præsagire animum, ibi magnum virum, clariq; stemmatis parentem futurum. Einar novissimè accedens, me igitur eò mittito, inqvit, tibi cæteroqvin invisum, nec ad ampliorem spem in patriâ adspirantem, adde copias, qvibus interceptas insulas è manibus prædonum eripiam; gratissimam tibi rem promittam, me nunqvam deinceps in conspectum tuum rediturum. Minùs te idoneum Principem, aut familiæ nostræ decori futurum, respondit pater: maternum genus totum servile pollicetur: Verùm, qvòd conspectui te meo subducturum, abscissa reditûs spe, polliceris, id eqvidem longè gratissimum, & tanto acceptius, qvò discessus prior, reditusq; in posterum minùs sperandus. Mox navi viginti scalmorum donatum, Comitisq; titulo dignitateq; à Pulchricomo ornatum dimisit. Primo in Hialtlandiam vectus, copias magnas, incolis passim ultroq; confluentibus, colligit. Inde Orcades, ubi prædictos piratas, duabus navibus instructos, adortus, cruento prælio fudit, de qvo distichon id temporis factum remanet:

Ficosum & Lignobarbum detrusit ad orcum
Einar, cui Cespes nominis author erat.

Dictus est Einar de Cespite, patriâ lingvâ *Torf-Einer*, qvòd lignorum inopiam cespite bituminoso, in Torfnesiâ, Scotiæ promontorio, effosso Orcadenses primus supplere docuerit: silvis enim insulæ carebant.

Qvadragenarius erat Haraldus, cùm filii, jam adultiores, indignabantur Comitibus, respectu sui ignobilibus, regni partes concessas: se rege satos, tantisq; natalibus dignos, Viros strenuos, reiq; bene gerendæ idoneos præteriri. Igitur Halfdanus Altipes & Gudrodus Liomius Rognvaldum Comitem Mærensem, magnis militum copiis, inopinantem, primo fortè vere, adorti, incensis ædibus, cum sexaginta satellitibus, flamma fumoq; consumptis, oppresserunt. Gudrodus in provinciis, qvas tenuerat, qvasi justo bello partis, aut jure vindicatis, consedit. Halfdanus, tribus longis navibus ibidem direptis, occidentalem oceanum piraticâ infestum reddidit. Qveis cognitis, Haraldus, cædem Comitis vindicaturus, adversus Gudrodum movit. Hic rebus suis diffidens, Regis se potestati permisit, veniaq; impetratâ, in Agdiam jussu ejus seponitur, supposito, in patris Rognvaldi locum, filio, Thorere Tacito, matrimonio filiæ suæ Alofæ, Arbotæ deinceps dictæ, (qvod anni vel annonæ remedium denotat) insuper ornato: visaq; est paterna cædes repensâ interfectoris pœnâ, affinitate Regiâ, & restitutione in universam paternam ditionem. Halfdanus autem Altipes valde improvisus in Orcades delatus, Comitem Einarem, fugâ sibi salutem qværentem, in Catanesiam compulit. Ipse; exscensione factâ, insulas sibi regendas tanqvam legitimo Regni Norvegici hæredi, usurpato etiam Regis titulo, arrogavit, multis, virium defectu, metuq; potentiæ vel sævitiæ, ad eum transeuntibus. Proximo autumno Einar, Halfdano jam securo majoribus viribus comparatis, revertens, omnibus ejus copiis, primo statim congressu, dissipatis, eum in fugam compulit; mox etiàm à suis desertum, inter noctis tenebras, impeditas & avias latebras qværentem, victor, fiduciæ speiq; plenus, alacres milites in navibus revelatis excubias agentes observare jussit. Postero die circa diluculum, fugitivi, qvotqvot investigari poterant, neci dati. Jamq; procul omnia perlustraturus Comes, sublimes circumferens oculos, nescio inqvit, qvam hominis vel alitis imaginem in Rinarseya adspicio, nunc sursum se, nunc deorsum, momento ferentem. Nec mora, emissis exploratoribus, Halfdanus agnitus ad Einarem defertur, is gladio dorsi scapulis adacto, omnes, à spina usque ad lumbos, costas separavit, exemtosq; pulmones, Odino, pro victoriæ perennitate, dedicavit, rhythmumq; cujus hic est sensus in perpetuam ejus memoriam ex tempore fudit. Mortem qvidem Rognvaldi ulti sumus, Parcis hic justè judicantibus. Meo qvadranti cædes obtigit regia, (Halladum enim inter fratres, aut non censuisse, aut qvidam eorum, qvi post Ivaris cædem qvintus erat, fato functus videtur, nam per qvadrantem se qvartum intelligit). Contegite alacres viri, qvoniam victoria penes nos, Altipedem lapidibus: durum ei tributum (saxa

tumulo excitanda intelligit) reddo. Aliam cantilenam, post partam victoriam, præcedenti vespere, cùm Halfdanus è navi prosiliens mari se immersit, cecinit, hoc sensu: Non vidi hastam in hostium cohortes ê Rolfi vel Hrollaugi manibus emissam. Nobis vindicta patris cessit, qvin & hoc vespere, dum cruentum navale gerimus bellum, Thorer Comes ad hæc tacens in Mæria sedet (allusit ad cognomen Thoreris). Hinc planum est, (exstat namque versus idiomate patrio) qvatuor hos fratres fuisse: Halladum autem, (sive mortuus sive vivus erat) ut tanto genere indignum, præteriit. Hæc cædes anno post natum Christum circiter DCCCXCIII perpetrata videtur. Cecinit & tertiam cantilenam, qvâ sibi regiæ prolis cædem gratulabatur.

Hæc in Norvegiam perlata fratres Halfdani valdè commoverunt, protinus ad vindictam paratos, ni pater, moras nectendo, impedivisset: qvorum minas, ad se delatas, cùm Einar percepisset, rhythmis exsibilavit hujus sensûs: Multos namqve ovium subreptarum reos agi, dixit, se verò cædis, Regis filio illatæ; esse qvidem, qvi haud leve sibi à generoso Rege periculum imminere prædicerent: Sibi verò cladis, Haraldo illatæ, vindictam haud qvaqvam extimescendam. Adjecit & alios Rhythmos hoc sensu: Sunt eqvidem multi, hinc inde confluentes, viri minimè viles, nec sine causâ mei sangvinis avidi, incerti tamen, nisi me fuso, qvinam nostrûm aqvilis præda fiet. Tandem Pulchricomus, exercitu haud modico classi imposito, ad Orcades vectus est. Qvod ut Einar cognovit, in Catanesiam, Scotiæ promontorium, secessit. Per legatos deinde locus, ubi Rex Comesq; convenirent, lectus: Ibi Comes, Regis arbitrio cuncta permittens, promisit fore, ut ejus judicio se sisteret. Rex Comiti & universis Orcadum incolis, sive qvòd Vasallum adversus Dominum superiorem juverint, sivè qvòd omnes, crimine occisi filii, contacti fuerint, multam sexaginta selibrarum auri indixit. Nimium illud, civibus visum: sed Comes se solum, omnium nomine summam hanc numeraturum pollicebatur, si agros omnes suos sibi possidendos permitterent. In id haud gravatè consensum est, eò qvòd pauperioribus agrorum exiguum esset, ditioribus redimendi, qvandocunque liberet, spem certam facultates suggererent: solus igitur Comes irrogatam multam solvit. Qvâ acceptâ, postqvam Rex Scotiam, *Glitneri* odâ testante, armis infestâsset, eodem autumno in Norvegiam rediit.

Longo deinceps tempore prædia omnia Orcadensium, penes Comites remanebant, qvoad Sigurdus Hlodveris, seu Ludovici filius civibus eadem reddidit. *Chronicâ Norvegica in vitâ Divi Olafi* tradunt, absente Comite, cives omnes Orcadenses à Rege agris allodiisq; singulis multatos, juramentoq; ad possessiones in proprietatem ejus transferendas adactos, & postea pacem coaluisse iis conditionibus, ut, beneficio Regis, Comes, sed absque tributi onere Orcades, teneret, qvod jugi sumptu ad insultûs hostiles, iis temporibus solennes, propulsandos pensaretur; solvisse autem in præsens sexaginta marcas auri: id autem, suo Civiumq; nomine; factum apparet, cum possessiones eorum sub hypothecâ obligatas eâ de caussâ teneret.

Einar longo tempore deinceps insulas feliciter rexit, Princeps animi excelsi, qvo materni generis sordes, corporisq; vitia, satis superq; pensabat: erat autem facie turpi, altero oculo captus, qvo tamen acriùs viderat, qvàm alii duobus. Morbo senex, qvo anno, nescio, decessit, tribus filiis Arnkele, Erlendo & Thorfinno Hausakliufo, seu capitum sectore, relictis.

Ex prædictis constat, Rolfum Pedestrem seu Robertum Primum, Normannorum Ducem, subseqventiumq; Comitum, ut & Serenissimorum Angliæ Regum radicem, & communem stipitem, natione Norvegum, Rognvaldi Mæriæ & Raumsdali Comitis filium, Einaris de Cespite, & reliqvorum (qvos memoravi) Rognvaldi filiorum fratrem fuisse, antiqvissimâ memoriâ omnibus, membranis & chartis consignatis, illud unanimi consensu astruentibus, genealogiis insuper â Gore Noris fratre ad eum usque derivatis, etsi magnam partem mutilis, rerum tamen circumstantiis se tuentibus, fratrum insuper & matris certis nominibus serieq generis ab illis de-

lis deductâ, in Orcadibus & Islandiâ, Færeyisq; numerosissimâ subclamantibus. Ut taceam ipsius Einaris metricum testimonium, non hodie, heri, aut nudius tertius in numeros redactum, antiqvitatis genere probatissimum, qvo propriis nominibus Rolfum, Thorerem Tacitum & Hrollaugum expressit, sibiq; qvadrantem in paternâ ultione competiisse joco cecinit. Hæc qvanqvam ita se habeant, inventi tamen sunt celebres viri *Pontanus* & *Claudius Lyschander* Serenissimi Daniæ Regis, gloriosissimæ memoriæ, Christiani Qvarti qvondam Historiographi, qvi Rognvaldum ejus patrem, ut & ipsum Rolfum Danos fuisse contenderent, conqvisitis, ad sui dogmatis fidem stabiliendam, undiqve rationibus, qvas prolixè in historiâ Norvergicâ ipsorum verbis exscripsi, non sine responso ad singulas, qvæ si lucem aliqvando viderit publicam, eò Lectorem remitto. Illud hoc loco adjiciam, monstrari hodieq; in Sunnæriâ eadem Rolfi navalium rudera, unde ille expeditionem in Galliam meditatus solvit, famâ, ex illo tempore, intermediis seculis, usque in præsens, illud constanter perhibente. Id qvod mihi Clarissimus vir Magister *Christophorus Hiermann*, Senex venerandus, Ecclesiis ibi Præpositus, & Paræciæ Pastor nunc piè mortuus, bonâ fide retulit. Ipse qvidem Rognvaldus, ejusq; exemplo filiorum singuli, Islandiam, vel filiis suis, vel posteris auxerunt. Hrollaugus civis ejus factus orientalis tractûs inculta occupavit, muneribus à Pulchricomo missis, deinceps honoratus. Ejus pronepos Hallus de Sidâ, inter Principes patriæ suæ opibus & indole primarius, à qvo præter celebria patriæ nomina *Sæmundum* & *Arium* Polyhistores, qvatuor Islandiæ Episcopi, inq; his unus in divorum numerum relatus, duo qvoque Comites Orcadenses, uterque sanctorum albo inscripti, Magnus & Rognvaldus Kalius, profluxerunt. Duo etiam Thoreris Taciti liberi, Jorundus Halsus & Vigdis, ab ipso Pulchricomo Ingimundo Islandiæ partis Curioni elocata, eò migrârunt, ut & Halladi neptis Thurida, qvæ Kollo, civi eximio, nupsit. Einaris qvoque de Cespite filia Hlif, qvæ nupsit Thorgeiri Eylisi filio Ketillis unimani, unius primorum occupantium nepoti. Eorum filius Skeggius Hialtii, pater illius, qvi cum socero Gissure Albo, auspiciis, secundum Deum, Regis Olafi Tryggvini Islandiam ad sacra Christiana perduxit, ut & ex filiâ Thordise, nepos, Einar & ipse dictus, Thorbiorni Klaufii filius. Qvin & ipsa Rolfi, seu Roberti Normannorum Ducis, neptis, nomine Nidbiorg, ex filiâ ejus Kadline, nuptâ Scotiæ Regi, Scotorum scriptoribus incognito, Biolani, inter piraticas excursiones prædasq; intercepta ab Helgio Islando, Ketillis Simi pronepote, inq; uxorem ducta eò delata est, qvæ deinde illustria per Islandiam & Norvegiam stemmata progeneravit. Eorum filii Osvifus, Sapiens dictus, & Einar Skalaglamus, qvi Haconi Hladarum Comiti, in prælio Jomsvichingensi, fortiter militavit, de qvo ibi plura. Osvifi filius Uspachus, filia Gudrun, qvæ maximum virum Kiartanem, Myrkiartanis Hiberniæ Regis pronepotem, præclarum patriæ civem occidi curavit. Uspachi filius Ulfus, Haraldi Imperiosi Norvegiæ Regis, Sancti Olafi fratris Stallarius, cui is uxoris suæ sororem Jorunem Thorbergi Arnini filiam, Ingibiorgis Thorfinni Orcadum Comitis uxoris sororem patruelem, conjugem dedit. Eorum filius Jonde Rasvelli. Ejus filius Erlendus, cognomento Himaldus, Eysteini seu Augustini Archiepiscopi Norvegiæ pater, ejus, cui *Theodricus Monachus* historiam Norvegicam nuper excusam inscripsit. Ulfi & Jorunis filia fuit Birgida mater Sauda Ulfi, seu Ulfi ovis, patris Petri Byddar Sveini satraparum sui temporis præcipui, de qvo in vitâ Sigurdi Bronchi; ejus filius Ulfus Flys. Magnum itaque & illustre stemma, à Rolfo per Norvegiam sparsum, Islandia fudit, à Scotiâ derivatum.

CAP: VIII.

Inter filios Haraldi Pulchricomi Eiricum Blodoxium & Haconem Adalsteini alumnum, contentio de regno exorta. Eiricus, à

suis destitutus, regno excedit, Angliam petit, Northumbriam jure clientelari ab Adalsteino Angliæ Rege accipit, fit Christianus cum omni familiâ exercituq;, qvi dum Successor Adalsteini Edmundus feudo eum exuere meditatur, occupat injuriam, ejusq; provincias vastat. Secuti eum Erlendus & Arnkell, Orcadum Comites, prælioq; unà cum eo occiduntur. Gunnhilda Eirici uxor, cum filiis profuga, Orcades petit, occasioneq; inimicitiarum inter Reges Daniæ & Norvegiæ, Daniam adit, ibiq; cum filiis benignè excipitur.

POst excessum Einaris, magni motus Norvegiam concusserunt, orto inter Haraldi Pulchricomi filios Eiricum Blodoxium & Haconem Adalsteini alumnum, contentioso, de regni possessione, certamine, qvo cives per factiones divisi, in diversa distrahebantur. Eiricus jure, ex testamento patris, de regno, (qvod bello qvantumvis injusto partum, longâ tamen subditorum patientiâ in consensum versâ, ipse sibi patrimoniale fecerat) liberè dispensantis, acqvisito, potior: Hacon caussæ præsidio destitutus, opibus auxiliisq; nutricii sui Adalsteini Angliæ Regis, populariq; aurâ, civiumq; studiis prævaluit, qvos blanditiis, comitate, & profusæ benevolentiæ ostentatione demulserat, promiscuè omnibus allodialia jura offerendo, & allodiorum habitatoribus, jus proprietatis in singula. Qvo effectum, ut subditi, prostitutâ fide, regnum, in qvod illis nihil juris erat, his conditionibus venderent. Ad hæc Eiricus, diversis ab Haconis moribus præditus, civium animos à se sensim alienavit, qvòd tum suopte ingenio, tum etiam uxoris instinctu asperior esset, qvàm illi jam, præsertim rerum novandarum spe luxuriare occipientes, ferre possint. Multorum præterea Principum odia, ob admissa in fratres, licet non omninò (si Biornum Mercatorem exceperis) injusta, parricidia, tamen in se concitavit. Id qvod rebus Haconis ingens momentum afferebat, transeuntibus ad eum plurimis, & inter hos permultis Eiricianæ factionis proceribus, qvorum nutum imperiumq; infima plebs & promiscuum vulgus secutum ad tantam desperationem Blodoxium adegit, ut omissâ belli defensionisq; curâ, regnum exsilio actutum permutaret. Transmisso igitur oceano, cum omni manu, qvæ imperium auspiciaq; seqvi, non detrectabat, assumpto etiam Arnbiorno Fiordarum satrapâ, sui semper studioso, & ejusdem educationis socio, liberorumq; suorum qvorundam Nutricio, jam spontanei exsilii Comite ad Orcades pervenit. Inde, magno exercitu collecto, Angliam petiit. Verum cum Rex Adalsteinus, qvod inter se patremq; ejus magnum necessitudinis commercium fuisset, conditionem offerret, tractûs cujusdam Angliæ, clientelari, libero tamen imperandi, tributaq; percipiendi jure, à se impetrandi: modò, abnegatâ Ethnicâ idololatriâ, Christo cum omni familià in posterum se nomen daturum promitteret. Accepit conditionem Eiricus, Northumbriamq; assecutus, cum uxore, & liberis, omniq; familiâ, & exercitu Christianam religionem amplexus est, & Sacro Sancto Baptismatis lavacro mox, ablutus Eboraci fixam domicilii sedem habuit. Hæc ad annum Christi CMXXXV. referenda videntur. Integrum deinde qvinqvennium ad obitum Regis Adalsteini effluxit. Decessit ille apud Glavornam, anno Domini CMXL. XXVII. Octobris cùm regnâsset annos XIV, hebdomades octo, & dies tres. Delatus ad urbem Maidulfi, inq; Palmesburg honorificè sepultus. Successit ei frater Edmundus, Norvegis minus æqvus, animiq; in Eiricum parum propensi. Unde sermonibus vulgabatur, alium eum Regem Northumbriæ, Eirici loco substiturum. Qvod ut ad Eiricum delatum est, expeditionem per occiduas insulas facturus in Orcades concessit, Arnkelemq; & Erlendum, Einaris de Cespite filios, secum militaturos, cum expeditâ armatorum phalan

phalange, navibus abduxit. Inde in Hæbudas classe delatus, piratarum magnas copias spe prædæ accensas, ad belli societatem facilè pellexit. His auctus, Hiberniam & inde Bretlandiam, seu Cornaviam, diripuit; mox successu audacior, austrum versus trajiciens, Angliam depopulatus est. Omnibus fugâ dilapsis, numero virtutiq; bellatorum confisus, in regionis loca mediterranea prædabundus penetrare non dubitavit. Præfuit isti tractui Rex qvidam nomine Olafus, custodiæ illius ab Edmundo Rege præfectus; hic, ingenti exercitu contracto, manum cum illo conseruit, magnâ qvidem suorum, toto ante-meridiano tempore, jacturâ, copiis verò ex omni angulo ad se certatim confluentibus, integri fessis, validi sauciis succedentes, omnem belli cladem in Normannos, pomeridianis horis verterunt. Finis certaminis idem, qvi diei, ipsum Eiricum cum qvinqve Regibus, Guttormo nempe, duobusq; ejus filiis, Ivare & Hareco, præterea Sigurdum & Rognvaldum finivit. Accesserunt cladi Arnkell & Erlendus Orcadum Comites; exercitusq; Eirici ad internecionem deletus est. Qvotqvot Normannorum ex hac clade superstites fortuna reservavit, Northumbriam profecti, Gunnhillda filiisq; ejus tristem afferebant nuncium. Qvi, cognitô, Eiricum novissimè ditionem Edmundi Regis bello infestasse, haud ampliùs in Northumbriâ tutum rati, qvam, jam propugnatoribus exitiali bello deletis, armis proinde defendere neqvibant, classem, qvam Eiricus reliqverat, omnem, raptim, ut in subitâ trepidatione, instruunt, congestisq; eò ingentibus opibus, omniq; auri argentiq; prædâ, vel bello vel tributi nomine in Northumbriâ, vel direptionibus piraticis collectâ, assumptisq; in societatem profectionis, qvotqvot seqvi volebant, in Orcades concedunt, ibiq; per hyemes resident: qvibus, unà cum insulis Hialtlandicis, Thorfinno Hausakliufo Comite non obstante, in potestatem redactis, tributa imponunt: æstates piraticis expeditionibus rapinisq; per Scotiam Hyberniamq; transactæ sunt. Id qvod Poëta *Glumus Geirinus* duabus cantilenis testatur. Eiricum Blodoxium circiter annum CMXLI cæsum Regni Edmundi primordium indicat.

Interea, dum Eirici filii Orcades pro arbitrio versantes tributo submitterent, civibus ad militiam stipendiaq; præbenda adactis, inter Haconem Adalsteini alumnum & Haraldum Gormium, qvi Cærulidens usurpatur, Daniæ Regem, simultas exorta ad apertum bellum spectabat. Qvippe Hacon, veluti subita tempestas, in plurimas Daniæ provincias incubuit: nec maritima tantum diripuisse contentus, in mediterranea etiam, exercitu traducto, calamitatem eam transtulit. Scania qvoque, qvà orientem spectat, est spoliata, adq; tributa pendenda adacta. Redditâ & Gautia tributaria, qvam Danorum imperio, id temporis, paruisse, vel hinc concludi potest: neque enim cum Svecis illi res erat: sed provocatus jugi Danorum in Vikam irruptione, ad expellendos provinciâ piratas, compescendosq; & ad damna subditis illata resarcienda, injuriamq; vindicandam, vicem reddendo, prosiliit. His ad Orcades delatis, Gunnhilda occasionem sibi haud inutilem affulsisse gavisa, nec negligendam rata, in Daniam proficisci destinavit. Elocatâ igitur filiâ Ragnhilde Arnfinno, aliis Arnvido, Thorfinni Hausakliufi filio, ipsiq; Thorfinno, imperio restituto, eò cum filiis navigavit, adiitq; Regem à qvo comiter excipitur: tantum qvippe feudorum in Dania illi concessum, qvantum ad satellitium aulamq; liberaliter sustentandam, sufficiebat. Haraldum etiam (Grafeldum postea appellatum) genibus suis, sanctioris nexûs symbolo impositum, Rex in aulâ suâ educandum suscepit. Gamlius fratrum natu maximus erat: ætate tamen non adultâ, cùm in Daniam veniret, inde patet haud multis annis post qvadragesimum ejus seculi hæc contigisse: nam Haraldus Grafeldus anno CMXXX natus erat, cùm genibus Daniæ Regis educandus imponeretur: si qvatuordecim tunc annorum fuisset, iis utique imponendis qvam par erat adultior: illum tamen Gamlius ætate superavit.

Cap.

CAP: IX.

Thorfinnus Hausakliusus, seu Calvariarum Sector. Ejus filius Arnfinnus, Ragnhildis Eirici Blodoxii filiæ maritus, uxoris insidiis interficitur. Ipsa alteri fratri Havardo Felicis annonæ nubet; eum qvoque per fratris ejus filium, spe nuptiarum suarum Comitatusq; ostensâ, interfici curat; mox interfectorem specie vindictæ; ministroq; cædis similiter deluso, tertio maritorum suorum fratri Lioto nubet. Is cum fratre suo Skulio, qvi beneficio Scotiæ Regis Orcades in feudum accepit, pugnat, eumq; occidit, deinde cum Scotis confligens, bello victor, lethali vulnere saucius paulo post moritur Succedit Hladver. Gunnhildis, cum filiis Ragnfrodo & Gudriodo, iterum Norvegiâ profuga, Orcades petit. Ragnfrodus bello Haconem Norvegiæ Proregem adoritur; navali prælio confligunt; tandem Ragnfrodus fugatur.

SEcundùm Gunnhildis filiorumq; ejus discessum, Thorfinnus Hausakliusus imperium in Orcades resumpsit. Princeps magnificus, bellator industrius, & strenuus, magnaq; existimatione, silente calamo, famâ tantùm ad posteros commendante prædicatur. Morbo decessit, tumulo in Rognvaldzeya, loco, qvi dicitur Haugagerdium, conditus. Filios qvinque reliqvit, Havardum *Arsælium* seu Felicem annonâ dictum: Secundum Hlodverem seu Ludovicum, eumq; ex Grelode Thorsteini Rufi nepte; tertium Liotum; qvartum Skulium; qvintum Arnfinnum, aliis Arnvidum. Qvo postremo, fraude & scelere uxoris suæ Ragnhildis, in Catanesiæ (sive oppido sive prædio) Myrkol dicto, occiso, ipsa mariti cruore conspersa fratris ejus Havardi domum, qvam nuptiis vacuam fecerat totumq; qvem per scelus conscenderat, inqvinabat. Is deinde in Comitatum, succedens, optimè insulas administravit, feliciq; annonâ, & rerum omnium affluentiâ, qvoad vixit, usus, cognomen inde qvoque consecutus est. Sororis ejus filius Einar *Kliningus* (qvod Sordidum interpretor) magni nominis vir, satellitum numerum qvotannis aluit, domi hibernis, æstivis autem temporibus piraticâ occupatus. Ab avunculo Havardo ad convivium fortè invitabatur, ubi multa cum uxore ejus secreto confabulatus est, qvæ jam mariti etiam hujus pertæsa, Einariq; blandita, aptiorem eum principatu, qvàm Havardum avunculum dictitavit, litibus etiam dirimendis magis idoneum, optabilem qvocunque nobilitatis genere fœminæ maritum. Is avunculum suum Orcadensium omnium præstantissimum, qvo illustriori locari neqviret, affirmans, meritis eum laudibus prædicabat: illa verò nepotem ad scelus in avunculum patrandum stimulare orsa non ex eo die conjugium eorum diuturnum futurum asseveravit; esse inter Orcadenses viros fortes adq; fastigium tantum comparandum intrepidos, si illi animus & audacia deesset. His dictis animus, avaritiâ & ambitione obseptus, ad proditionem avunculi flectebatur: pactus igitur nuptias Ragnhildis, & successionem in Comitatum, paucis inde diebus, ad scelus istud peragendum cum armatâ manu profectus est. Fertur tum fatidicus qvidam inter Comites svasisse, abstineret illo die cæde, inq; crastinum differret: secus in familiâ ejus parricidia perennatura. Qvod ille surdis auribus excipiens, nihilominus in cæpto scelere perstitit. In prædio Steinsnesia, in Hrosseya, eum, nec comitatu omnino destitutum, adortus est; acriterq; parte pugnatum: nec tamen diu, antequam Havardus

vardus occideretur, Locus pugnæ Havardzteigur, seu conflictus Havardianus, postea dictus est. Hæc ubi innotuerant, eum, ut flagitiosum hominem, execrabantur, ipsaq; Ragnhildis detestata, mendacii eum insimulabat, in societatem tanti sceleris se trahentem. Ad alium igitur sororis Havardi filium Einarem, & illum cognomento Hardkioptum seu duri oris misit, eiqve familiæ vecordiam exprobrat, qvòd nemo tanti viri necem vindicare dignaretur: se verò omnia in id impensuram, ut ne parricida meritam pœnam evaderet: promeriturum vindicem cædis successionem in Comitatum, & bonorum insuper laudes & præconia. Ad hæc Hardkioptus: simulatâ te mente haud semel locutam, sunt, qvi dicant; certò autem scias, mercedem tanti facinoris, ipsum, te procurante, Comitatum, & illud insuper, qvod haud minoris æstimatur (nuptias illius intellexit) postulari. Atque his dictis abiit, Consobriumq; suum cognominem Kliningum, nihil ab eo sibi metuentem, occidit. Qvo cognito, Ragnhildis amotam à se parricidii culpam suspicionemq;, procuratâ ultione gaudens, missis ad Levirum Liotum legatis, eum sibi maritum, deluso Hardkiopto, deposcit, & impetrat. Angebat majorem in modum Hardkioptum, qvòd, occiso consobrino, sceleris etiam præmio, comitatu nimirum, fraudaretur. Eum igitur, armatâ manu, avunculo extorqvere certus, studiis civium in filios Hausakliusi propensiorum destituebatur: haud igitur longo tempore interjecto, mandato Comitis Lioti interficitur. Atque ita scelera a fæmina familiæ, in qvam transiit feralis Erinnis, infamem perfidiâ matrem, etiam astu, feralibusq: Machinis, supergressa est.

Sculius interim Lioti frater Scotiam petens, titulum Comitis Orcadensis assecutus est, beneficio Regis Scotorum, facilè de alieno largientis. Inde in Catanesiam profectus, copias ibi magnas comparavit, qvas classe in Orcades deportans, bellum fratri Lioto fecit, qvi intensissimo delectu habito, manus cum illo, omnes pacis conditiones abnuente, conseruit. Infestis animis ab utraque parte concursum est: Sed victus tandem Sculius, fugâ in Catanesiam pervenit. Qvem Liotus insecutus, diutius ibi morabatur, donec Sculius, reparato ingenti exercitu, auxiliis insuper Regis Scotorum, Comitisq; Magbragdi, adjutus, longè superior è Scotiâ rediret. In Dalis Catanesiæ dimicatum est, ubi principio Scoti, magno animorum viriumq; impetu, in Liotum ferebantur: is autem suis præcepit, ut pressis vestigiis ictus tantùm propulsarent, sibiq; caverent, donec ardor iste defederit. Ut autem Scoti remissiùs agere cæperunt, ipse cum suis fortiter in eos invectus, pariter & strenui militis, & prudentis Imperatoris officio functus, pugnam ciebat. Tandem Scotorum acies nutare, ordinesq; laxari cæperunt: inde trepidatio, mox etiam fuga. Sculius nunc acerrimè pugnando, nunc hortando, castigandoq; nunc etiam orando, suos è fugâ retrahere, adq; pugnam revocare conatus, aliqvantum profecit, pugnamq; ex parte restituit, & aliqvantisper sustinuit, donec ipse inter confertissimos pugnans occideret. Liotus victoriæ præmium, Catanesiam sibi asseruit, viq; retinuit; inde bellum inter Scotos & Liotum exarsit: Scotis suorum cladem acerbè ferentibus. Tandem Comes Magbragdus, è Scotiâ, cum magno exercitu, Liotum in paludibus Scidensibus, in tractu Catanesiæ, adortus est, numero copiarum longè superior. Liotus virtuti propriæ, militumqve suorum, confisus, tantâ fortitudine eum excepit, ut exiguo tempore omnes in fugam verterit, pluribus occisis, vel vulneratis. Ipse etiam lethaliter saucius, victor tamen magno triumpho ex prælio rediit: sed interjectis paucis diebus è vulnere occubuit. Lioto frater Hlodver, seu Ludovicus, in Orcadensem Comitatum successit, qvi & Princeps strenuus, gloriosusq; habitus est: ejus licèt gesta, scriptorum incuriâ vel potiùs inopiâ interciderint. Uxorem duxit Audnam, Kiarvalis Hiberniæ Regis filiam; eorum filius fuit Sigurdus Crassus. Sepultus est in prædio Hofn in Catanesiâ sito. Atque hi omnes à Thorfinno Hausakliufo, Haconis Adalsteini alumno, Gunnhildiadisq; in Norvegiâ imperantibus, Orcades rexerunt. Horum factionem, qvippe affinium, secuti, nullum in se Haconis imperium, nec se ejus beneficiarios agnovisse videntur; Ille qvoque externis Danorum, iisq; assiduis bellis, Ducibus Gunnhildiadis lacessitus, jus

suum persequi, Orcadesq; ad imperii obseqvium revocare vel neglexisse, vel neqvivisse. Certos autem annos, qvibus singuli horum Comitum imperaverint, assignare neqveo. Illud certè constat, qvosdam horum, anno seculi ejus LXXVI, imperium tenuisse. Qvô tempore Gunnhilda, cum duobus tantum filiis, Ragnfrodo & Gudriodo, ex universis octo residuis, occiso in Daniâ (astu Haconis Comitis Hladensis, consensu Haraldi Cærulidentis nutricii sui, gladio GullHaraldi seu Haraldi aurei, Cærulidentis nepotis) Haraldo Grafeldo, regno profugâ, Orcades tanqvam propriam ditionem repetivit. Tradit enim Chronici Norvegici, summæ auctoritatis, exemplar, ibi tunc Thorfinni Hausakliufi filios, Hlaudverem, seu Ludovicum, Arnvidum, Liotū, Skuliumq; præfuisse, qvod de singulis non esse intelligendum, ex præcedentibus planum est (Arnvidus enim primus omnium occisus est) sed de horum qvibusdam, Lioto scilicet, & Ludovico, fortè etiam Skulio, qvi licèt simul non imperarent, fuerunt tamen reliqvis superstites. Post hyemem in Orcadibus exactam, Ragnfrodus cum valida classe, magnisq; navibus, & delecta militum manu ad regnum armis repetendum, in Norvegiam, infesto animo armisq; pervenit. Jamq; compertis per ea tempora Haconis apud Thrandos stativis, per mare Stadense, in Sunnmæriam populabundus transcendit, ingentemq; prædam colligit; magnaq; pars incolarum metu per culsa, ut fieri assolet, ad hostilem vim avertendam, cui majori alia resisti neqviret, deditionem fecit. Qvo cognito, Hacon militem, ex omnibus Trandheimi provinciis, per telum missum qvod & hodie Budstikke Norvegis, dicitur in qvatuor viciniæ plagas, publici periculi, armatiq; conventus certissimum indicium, raptim collegit: milites ergo classi impositas in Sunnmæriam deportavit, inq; provinciæ illius parte borea Ragnfrodum offendit. Militum numero Hacon, navium magnitudine Ragnfrodus præstabat. E proris, recepto illius seculi more, acriter ex utraque parte pugnabatur, minore Haconis commodo: cum ex inferiori loco tela minùs commodè conjicerentur, & missa ab hostibus, utpote superiore loco, graviùs inciderent. Deinde, æstu maris, ad litus utraque classis ferebatur; ipseq; Hacon, occasionem terrestris pugnæ capturus, remis eò adnixus, terram idoneo loco conscendit, navesq; in litus deduci curavit, ne hostibus prædæ fierent, inq; patenti campo, acie ordinatâ, Ragnfrodum ad certamen terrestre provocavit, qvi illud omninò detrectabat, neqvicqvam aliqvoties litus ascendere jussus. Pugnatum eminus jaculis, arcubusq; & sagittis, majori diei parte, non sine utriusque clade. Ragnfrodus indigenas, ne fortè Haconi se adjungerent, veritus, trans mare Stadense, austrum versus classe refugit: nec Comiti eum iterum adoriri è re sua visum, utpote opportunitate navium superiorem. Ideo in Thrandheimum hyematum rediit, grandiores ibi naves comparaturus: Ragnfrodo omnibus provinciis, tractuq; maritimo, Stadas ab austro spectantibus potiente, magnasq; ibi copias in hybernis habente, ita ut Fiordiæ, Sognia, Hordia & Rogia, ejus imperium agnoscerent. Inde proximo vere, qvi annus erat CMLXXVII. ex omnibus illis provinciis magnam militum manum, naves, commeatum, & cætera, qvibus ad magnum bellum opus esset, Ragnfrodus collegit. Nec minor Haconi in Thrandheimo exercitus concitur, omnem belli molem in hostem versuro: Halogensium ingens numerus; ibi Naumdælensium valida manus; ibi Thrandheimius, assvetus pugnæ, miles, ex singulis subjacentibus provinciis delectus; Ibi Raumsdæli non infimum in bello momentum. E qvatuor populis, à Byrdâ ad Stadas usque, exercitum collectum, septem Comites singulos magnis præfectos copiis, auspicium ductumq; Haconis secutos, inq; pugnam eductos auctor *Vellhekla* duobus versibus cecinit. Omnibus ad bellum præparatis, Hacon, per mare Stadense, in hostem, classem suam dirigit: comperto autem, Ragnfrodum in Sogniam concessisse, eò qvoqve illum persecutus est, pugnæq; loco in Thingnesiâ, qvod promontorium Sogniam ab Hordia dirimit, delecto, manus, magnis animis, vehementer utrinque conferunt. Ad ultimum tamen Hacon, qvi numero militum præstabat, victoriam obtinuit. Ragnfrodus, amissis suorum trecentis, ad naves confugit, Norvegiaq;, sine ullo animo vel spe vel conatu

natu in posterum recuperandi, excessit. Inde Orcadensium metus, magnis successibus in eum usque diem auctus, in Norvegiâ concidit.

CAP: X.

Sigurdus, cognomento Crassus, in ordine Comitum, unà annumeratis qvi simul vel indistinctè, imperarunt, duodecimus, patri succedit. Ejus imperio multæ agri Scotici provinciæ subjectæ; Hæbudæ qvoque tributariæ. Finnleikum Comitem vincit. Vexilli à matre traditi mirus genius. Allodia civibus suis restituit. Satellites habuit Islandos; eorum gesta. Comitis Sigurdi cum Comitibus Scoticis duobus pugna, & victoria. Hæbudæ an ei, Comitique Norvegiæ simul tributariæ fuerint, disqviritur. Barbari hujus Comitis tempore mores. Ulfi cujusdam insolentia & pœna. Fabula qvædam de Bardo qvodam Hiberniæ Episcopo. Insulæ cum Comite ad Christiana sacra, Comesq; Sigurdus in clientelam Olafi Tryggvini Norvegiæ Regis concedit. Comitis in Hiberniam fatalis expeditio, ejusq; caussa. Broderi piratæ potentia, & impietas; de eo fabulosa qvædam; Regem Hiberniæ Briannem occidit; horrendo supplicio afficitur. Comes cæditur. Spectrum ejus in Orcadibus apparet, videnti exitiale. Prodigia, somnia.

SIgurdum Orcadum primum Comitem, ut nomine, ita fortitudine, audaciâ, rei bellicæ peritiâ, & civitatis administrandæ prudentiâ, Sigurdus hic Ludovici filius, ad ungvem expressit. Princeps magnanimus, illiusq; qvà gestorum gloriam, qvà fortunæ constantiam, & in proferendis imperii limitibus successuum prorsus æmulus. Nam præter Catanesiam, qvam invito Scotorum Rege (Kennetho, credo, tertio) tenebat, Rossiam, Moraviam, Sudurlandiam & Daliam, opimas Scotiæ provincias imperio complexus perhibetur; & singulis annis classem, copiasq; prædatum, in Hæbudas (qvas etiam ad annua tributa adegit) Scotiæ partes & Hiberniam misisse. A Scotorum Comite Finnleico, æstivo tempore, ad certamen in Scidensi pallude ad constitutum diem provocatus, matrem fœminam multisciam consuluit, qvestus numero hostem septuplo præstare. Qvæ respondit: diutissimè te in qvasillo meo nutrivissem, si constitisset in æternum victurum; fata, non pericula, vitæ arbitrium habent, qvæ honestiùs cum gloria finitur, qvàm dedecore producitur. Traditoq; vexillo: in hoc, inqvit, omnem artem impendi: cui præfertur, nunqvam non victioram, sed ferenti Lethum portendit. Miro artificio formam corvi repræsentabat, flanteq; vento sublatum, volantis speciem. Aculeata hæc matris ad virtutem incitandam monita, non sine stomacho excepta sunt. Singulis deinde civibus agros allodiales, à tempore Einaris de Cespite in possessione Comitum sub hypothecâ detentos, restituit, qvò militiam hanc seqverentur. Inde convincitur, non ibi magis, qvàm in Norvegiâ aut alibi, licuisse Principibus cives ad militiam extra patriæ fines pro libitu cogere. Profectus deinde ad locum constitutum, Finn-

leico occurrit, dumq; collatis signis, pugna maximè fervet, signifer Sigurdi cæditur: ejus in locum alter substitutus, procedente conflictu, pariter occubuit: impensâ tertii, victoria Comiti stetit. Atque ita cives Orcadenses, possessiones suas & latifundia, post tot annorum intervallum, Comitibus oppignerata, certis tamen conditionibus, ut ex vita Comitis Ragnvaldi Kalii colligere licet, recuperabant.

Tradit *historia Islandica*, à Niale, viro multis nominibus commendatissimo, cujus vitam continet, *Niala* dicta, inter aulicos Comitis satellites purpurratos, qvatuor fuisse Islandos. Qvorum Karius Solmundius, (cujus avus Thorbiornus Jarlakappius, seu Comitum pugil, genere Norvegus, ex Orcadibus tamen in Islandiam profectus, sedem ibi fixit) primus dignitatem satellitii adeptus, mox etiam Qvæstoris officio functus, qvo Comes ad vectigalia ex Hæbudis exigenda, sibiq; deferenda, uti consvevit. Insignia gentilitia habuit leonem, in clypeo deaurato signatum. Affines ejus, Grimus & Helgius, Nialis filii, satellites deinde creati. Helgium insignia, cervus in scuto purpureo, decorabant, teste, præter *Nialem Arngrimo Crymogeæ Lib. II Genealogia XII.* qvi hæc inde descripserat. Hos excipiebat Thorsteinus Halli, provinciæ. Sidæ Principis, filius, ad qvem, duos posteriorum Orcadensium Comitum, originem referre, sub finem Capitis septimi monui. Ultimus sororius Thorsteini Flosius, vir nominatissimus. Qvæ singulorum tempore inciderint, ordine, & suo qvæque loco, exponam. Niali *Arngrimus Crymogeæ Lib: II.* hoc Poëtæ testimonium aptavit.

Non illi melior qvisqvam, nec amantior æqvi vir fuit.

Hujus filii Norvegiam petituri, vento ab ortu spirante, in occidentem transversum acti, sinum qvendam Scotiæ ingressi sunt. Ubi, vix dum ancoris jactis, à Comitis Moddanis de Dungalsbæis filiis, Snækollo & Griotgardo, duobus myoparonibus invaduntur. Conditiones defensionis aut deditionis navis merciumq; universarum deferuntur: prior eligitur, & vi propugnatur. Commodùm autem accidit, ut, fervente certamine, altero gubernatorum navis Norvegicæ cæso, Karius decem navibus eò fortè delatus, auxilio iis veniret, id temporis qvidem ignotus, debiliorem tamen partem caussamq; meliorem propugnaturus. Nec exinde prælium diutiùs protractum est, utrisque piratarum, isto Karii, illo Helgii manu, occisis. Naves deditione receptæ sunt. Partâ victoriâ, Karius Nialis filios in Orcades secum ad Comitem ductos, impensè ab animositate & fortitudine, qvarum illustre specimen illo conflictu ostendebant, commendabat. Recepti hospitio ibidem hyemabant. Adultâ hyeme, cùm Helgius solito tristior visus esset, jussus caussam reddere, qvæsivit à Comite, num etiam in Scotiâ imperio suo subjectas provincias haberet: affirmanti, nunciavit Scotos, Præfectos ejus occidisse, & præclusisse nunciis portus, & navigia, ne hujus rei notitia ad eum deferreretur. Qvo audito, Comes vera dicenti præmium, honorum incrementum, falsa autem, pænas, diminutionem capitis, denunciavit. Kario, Halgium virum frugi, præsago patre natum, mendacii immunem pronunciante, Comes, ut dictis fidem faceret, persvasus, nuncio ad Arnliotum Straumseyæ præfectum misso, diligenter, qvid in transmarinis Scotiæ provinciis ageretur, exqvirere jussit. Qvi statim per exploratores cognovit, Comites Hundium & Melsnatium Melkolfi (qvi postea regnavit) agnatus, Hallvardum de Trasvika Comitis Affinem, Præfectumq; occidisse; idq;, qva potuit festinatione, referebat. Habito igitur delectu, copias, qvàm celerrimè, Comes conscripsit. Qvibus trans fretum in Catanesiam deportatis, cognovit Comites, cum haud modica manu, non procul abesse. Aucto igitur ex reliqvis Scotiæ provinciis (qvas modò nominavi) exercitu, Comites, sub præcipitio Dungadi, aggreditur, qvi cohortes aliqvot, à reliqva acie separatas, inq; subsidiis locatas, tandem magno impetu in Comitem, haud exiguo ejus damno, immiserunt, Grimo interim & Helgio, Nialis filiis, circa vexillum Comitis fortiter rem gerentibus. Karius in Comitem Melsnatium versus, hastam ab eo in se immissam, medioq; cursu volantem, manu prehendit, eandemq; iterum in eum retorqvens, pectus ipsius transverberavit. Cujus cæde consternatus Hundius, illico in fugam versus est, atque ita reli-

qvias

qvias copiarum, metu perculsas, secum traxit. Comes, intrepido animo, qvantùm viâ processerat, acer & indomitus hærebat in tergis retro sibi cedentium victor, graviorq; territis instabat, longiùs etiam persecuturus, nî nunciatum esset, Comitem Melkolfum Dungalsbæis, (Buchanano Duncanbei vel Dunisbei) novis copiis, instructum, adventum eorum exspectare. Habito igitur concilio, domum redibant, contenti spoliis in præsens: neque è re futurum, adversus totas Scotiæ vires, perenni indigenarum, è continente, confluxu, semper crescentes, decertare. Domum itaque cum omni præda manubiisq; reditum. His, in insula Straumseya, more militari, divisis, in Hrosseyam itum: ubi, magnifico convivio celebrato, Grimum & Helgium, illum gladio clypeoq; inaurato, hunc annulo aureo chlamideq; donatum, purpuratorum satellitum collegio Comes inseruit. Kario qvoque gladius, hastaq; aurata muneri data. Manseruntq; hi tres satellites in ejus aula exinde duas integras hyemes, piraticâ æstivis temporibus, divitias famamq; comparantes. Norvegiam deinde Grimus & Helgius petebant: verùm ab Hacone, Hladarum Comite, qvi, id temporis, partem ejus potissimam, partim proprio jure, partim Legati, seu Proregis, titulo, vicem *Haraldi Cærulidentis* Daniæ Regis gerens, regebat, alienam iis culpam imputante male multati sunt, de qvo carptim, capite proximo. Karius, cum reditibus annuoq; censu, ex Hæbudis collecto, cùm, eodem tempore, ad Comitem pervenisset, periculo eos exemit. Apparet hinc, Hæbudas utrique Comiti simul vectigales fuisse, eosq; invicem fœderatos, annuum censum vel alternatim percepisse, vel ab uno eorum receptum inter se postea dividisse: nam & uterque ministerio Karii, in eo exigendo, usus est. An verò canon iste, ad regnum Norvegiæ, eâ tempestate, pertinuerit, incertum: cùm superioribus Regibus, vectigalia inde pensitata non appareat. Certè, primis annis, ab occiso Grafeldo, Hacon, Thorgilsem à Vitrico suo Orrabeino, Orrabeini privignum appellatum, natione Islandum, nobilem virum, Comitibusq; Sogniæ prognatum, in Hæbudas misit, censum istum, integrum triennium intermissum, ut reposceret. Qvi, tergiversantibus incolis, societate cum piratis occidentalibus initâ, eundem, armorum metu, extorsit, teste ipsius Thorgilsis historiâ, qvæ fusè gesta ejus enarrat. His testimoniis satis probatum est, Haconi vectigales insulas istas fuisse, Sigurdoq; Comiti pariter obstrictas, & qvidem eodem tempore. Id qvod, præter adductum locum è Karii vita, historia Islandorum, qvæ Thorsnesensium gesta describit, testatur: dum Thoroddum qvendam Islandum perhibet, Qvæstoribus Sigurdi, Orcadum Comitis, naufragis, Hiberniam pariter ac Hæbudas, periculorum vitæq; metu, vitantibus, cimbam, qvâ Orcades peterent, parte censûs Hæbudensis, qvem inde secum avexerant, carè vendidisse, unde ei cognomen Skattk aupande, seu censûs emptor, evenerit. Verùm ex his fortè haud abruptè concluditur, Hæbudas Norvegiæ, à temporibus Haraldi Pulchricomi, tributarias fuisse, postq; mortem Ketillis Simi ad obseqvium reductas, sed Comites Orcadenses interdum tributis exigendis adhibitos, mercedis loco, portionem pensionis participâsse. Eoq; tendere videtur, qvòd Comes Sigurdus eas tributo submisisse dicatur, vice scilicet Principum Norvegorum, nec sine suo lucro. Qvo etiam responsum Magni Nudipedis, ad Angliseyæ incolas, pertinet, Orderico Vitali notatum; cùm se nec Anglorum nec Hibernorum ditiones infestare professus, sed colere insulas ad suam potestatem pertinentes, nimirum injustè expugnatas à Godredo Crovane, nunc verò iterum sub imperium Norvegorum reducendas. Hanc qvoque sententiam, Haconis Senioris responsum, ad Regis Scotiæ Alexandri tertii legatos, firmat, qvi Magnum Nudipedem, dum Hæbudas oppugnaret, respondisse refert, se terras ad suam hæreditatem pertinentes repetere, qvasi, ut videtur, tunc primò, vi ereptas. Verum non solùm, à tempore Pulchricomi, dominium illud Norvegis competisse, sed ab anno circiter septingentesimo, penes ipsos mansisse, *Robertus de Monte* testatur: *Seldeno* locum paullo aliter adducente, qvàm habet Editio Vecheliana Francofurtensis, publicata anno MDLXXXIII, ubi omittitur, qvanto tempore Norvegis imperium in illas constiterit. *Johannes Isacius Pontanus, Discussionum historicarum Lib: 1, pag: 115*, locum istum ex Editione,

"qvam *Seldenus* secutus est, his verbis producit: Insulas eò in mari (hyperboreo) "XXXII tenuit, ante annos CDLX Rex insularum dictus tali tributo de Rege Nor-"vegiæ, qvod qvando Rex Norvegiæ innovatur, Rex insularum dat ei decem mar-"chas auri, nec aliqvid facit ei in tota vita sua, nisi iterum alius Rex ordinetur in "Norvegia. His *Pontanus* adiicit, qvod hoc egregium antiqvitatis monumentum, satis qvoque superq; demonstrat veterum Norvegiæ Regum jus ac consuetudinem, qvâ illis perpetuò obnoxii, devotiq; insulani isti, insulæq; fuerint. Nam ab anno MCLXVII, si retro computemus, annosq; circiter qvadringentos sexaginta subducamus, nonne annum habebimus septingentesimum, & qvi excurrit, de qvo ista Robertus memorat: tum scilicet haud aliis, qvàm Norvegiæ Regibus paruisse has insulas, ac eos, ut dominos, agnovisse, dum auri scilicet marcas decem, qvotiescunque Rex novus apud Norvegos inauguraretur, homagii, qvod dicitur, ac fidei clientelaris nomine dependerent.

Præter hos qvatuor gentis Islandiæ satellites, qvintum nobis *Vatzdalensium historia* suggerit, eundemq; Comitis propinqvum, nomine Thorkelem, cognomento Kraflam, Thorgrimi Karnsarensis Curionis filium, servâ Nereidâ natum, qvem pater, ut vilem partum, sibiq; indignum, instinctu maximè uxoris, maritalem consvetudinem, etiam in Mancipia, sparsam indignantis, exponi curavit. Inter semidilutam nivium congeriem, palpitante vix spiritu, jam prope enectum, Curio Vatzdælensis Thorsteinus, (qvi patris ejus avunculus erat) pro ægrotantis fratris salute, illi Deo, qvi Solem condiderat, voto, de puero liberando, suscepto, ex continente, sustulit, fratriq; educandum tradidit, qvi inveteratæ ægritudinis, ne vestigia qvidem ex eo die senserat. Exinde puer, præsentem divinam gratiam expertus, magnis virtutum incrementis, adolevit, ad annum usque ætatis duodecimum, qvo æmulum patris in Curionatûs petitione, mox etiam forte superiorem occidit, patriq; cæde illius, ad vacantem magistratum, aditum patefecit. Inde ad Orcades profectus, hospitio Comitis Sigurdi, primo per integram hyemem receptus, reqvisitum genus suum, obiter qvidem & sine accuratiore Comitis observatione, retulit. Cum autem diversis ab aliis moribus, ne sede qvidem sua moveret, nisi Comite egrediente, eumq; solum observaret, & comitaretur, aulicorum gregem offendit. Fortè, verno tempore, ad ludorum exercitia parte maximâ dilapsâ, Comiteq; cum paucis, & in his Krafla, in aula remanente, Comes palam constantiam ejus & industriam laudabat, iterumq; qvo genere, qvà familiâ ortum se priùs prodiderat, repetere jussit. Tum verò distinctiùs profitentem interfatus, eodem, qvo se, sangvine prognatum; atque arctiore sibi nexu devinctum affirmat, non sine increpatione, qvòd id tam diu significare distulisset. Exinde eum, honoratiore loco ornatum, in militiam suam adscivit, exscensuq; in Scotiam facto, cùm solus, lustratis, post reditum ad naves, copiis, desideraretur, eum reqviri jussit, & regerentibus, parum in illepido illo damni, sine mora jussa exseqvi præcepit. Cum duobus deinde congredientem inveniunt, qvatuor circa occisis, istis adventu auxiliariorum dilapsis. Comite deinde qværente, qvid in mora fuisset, respondit: audivisse ex illo, à navibus in terram excursum faciendum, non, è terra ad naves, sparsim sine mutua cura descendendum. Rectè, Cognate, respondit Comes: nec de præda, in posterum, participabit, qvi, deserto vexillo, ad naves properat. Iterum Comiti qværenti, an, qvi occisi erant, sui, an Scoti essent: Scotos esse, respondit, à se occisos: se enim prope castellum qvoddam vetus progrediente, delapsa muris Saxa unà thesaurum devolvisse, qvem cùm arripuisset, effusos castellanos in se impetum vertisse, eosq; eventu, qvem cerneret, vel occisos vel repulsos. Thesaurus autem viginti selibras argenti pendebat: atqve is, ait Comes, tibi soli competit: minimè respondit Thorkell, totus enim tuus est. Comes dimidium se retenturum; reliqvam partem illi servare jussit. Exinde majorem gratiæ locum consecutus, atque inter purpuratos satellites honoratus, securim argento obductam, vestitumq; de meliori nota, &c, sub discessum, navem, mercibus, qvas expetivit, instructam, dono accepit. Largitus etiam Comes est matri ejus vestem muliebrem: patri selibram auri, libertatis ejus

pretium,

pretium, misit. Duas hyemes Thorkell ad Comitem cùm remansisset, his donis instructus rediit. Mater statim libertate donata est. Ipse postea Curio Vatzdælensis factus, tandem etiam Christianorum Sacrorum particeps, conversus ab Episcopo Friderico & Thorvaldo Kodranis filio peregrinatore dicto: sed prævio miraculo persvasus fuit, istum numinis cultum non differre ab eo, qvem majores ejus observâssent, illi unicè addicti, qvi Solem creavit. Schema cognationis inter Comitem Sigurdum & Kraflam hic subjicitur:

Rognvaldus Mæriarum Comes

Thorer Tacitus	*Einar de Cespite*
Vigdis Ingimundi Vatzdælensis uxor	*Thorfinnus calvariarum Sector*
Thordis Thorormi uxor	*Ludovicus Comes*
Thorgrimus Cornsarensis Curio	*Sigurdus Comes*
Thorkell Krafla Curio Vatzdælensis	

Hujus Comitis tempore, Ulfus, cognomento Malus, Sandeyam incoluit, vir cognominis mensuram moribus implens. Is ab Haraldo, Rinarseyæ incola, ut prædia sua sibi venderet, postulabat: abnuenti minatus est, alio tempore, se ei extorturum, qvod jam negaret. Paucis post diebus, ex inopinato rediit; captoq; Haraldo prædia simul & vitam se erepturum interminatus, nec segniùs exsecutus est. Tanta injuria cùm passim judiciis hominum vituperaretur, & Comiti qvoque displiceret, Ulfus eo adito facinus excusavit, tanqvam non in immeritum perpetratum. Jussus ergo ut hæredibus satisfaceret, pariturum promisit. Erat Haraldo filius, nomine Helgius, juvenis eximius, qvi eo tempore absens, piraticâ sinus Scoticos, lacessivit, mercatoribus & rusticis, minùs, qvàm piratarum mores ferrent, licèt Ethnicus, iniqvus. Hic, in reditu, in Bardum Ulfi propinqvum (virum probum, qvi mores injuriasq; ejus exosus, renunciatâ societate, se ei invito, & donec reduce Helgio lis componeretur, ut discederet dissvadenti, subduxerat) abitum Rognvaldzeya molientem incidit, gnarusq; paternæ cædis, eum utpote propinqvum Ulfi, innocentiàm neqvicqvàm excusantem invadit; strenueq; pugnantem, sed viribus inferiorem facile superat, occiditq;. Qvo cognito, Ulfus milites colligit. Comes Helgium ad se vocatum increpat, qvòd pendente lite, & ad compositionemq; spectante, oblato honore spreto, ultionem exegerit. Is cùm nihil sibi de satisfactione constitisse excusâsset, & adhuc tamen velle se ejùs judicio sistere significâsset, sibi cordi futuram regessit Comes, suorum subditorum concordiam. Interea Helgius domum repetit: videns autem sibi ab Ulfo in insulis minùs tutum, prædia distrahit. Inde digressus, domum Ulfi absentis petit, diripitq; &, inter alia, etiam filiam ejus unicam, nomine Helgam, avehit, præfatus, patris necem non rectius rependi, qvàm filiæ permutatione. Nec illa qvidem societatem ejus aversata: tamen, ut se missam faceret, hortabatur: patrem enim ubique eum persecuturum. Ille certamen se detrectaturum negabat, cùm is caussam, Comitis judicio, committere recuset. His cognitis Ulfus, multis navibus comparatis, eum qværit; minorem se contumeliam in eum usqve diem inultam haud passum gloriátus, tandemq; deprehensum invadit, qvi qvantumvis debilior, pugnam tamen in noctem protraxit. Verùm, cùm, exinanitis milite navibus, in seqventem diem se vitam tutari nullo modo posse, facile cerneret, tempestasq; subito oborta ingrueret, arreptâ amicâ in undas se, de nocte, præcipitat, adnatansq; litori, & ingressus silvam, ibi

eidit

cidit in tugurium, qvod vir pauper, nomine Thorfinnus, incolebat. Hic agnitum ſtatim Helgium ſalutat, clementiam in eo erga pauperes, etiam medio latrocinii piraticæq; ardore obſervatam impensè laudat. Ibi hyems exacta, nuptiæq; interea cum Helga, intra tecta ejus, magis ex uſu, qvàm pro conditione eorum, factæ. Seqvente vere villam qvandam ab eodem ruſtico conduxit, domumq; ædificavit, præſagiens Ulfum cito moriturum. Nec fefellit opinio: exactis enim duobus annis, hoſte jam defuncto in Orcades rediit, omneq; patris ſui, tum etiam Ulfi, agros, ſuo uxorisq; jure allodiales recepit, abundavitq; opibus. Horum filius Bardus, duodecimum annum agens, peregrè profectus, Chriſtianis ſacris initiatus eſt, qvi tandem etiam Hiberniæ Epiſcopus factus. Id verò Monachi miraculosè factum fingunt, qvòd Divo Petro, ſub mendici habitu, ſingulis per triennium annis, ſe accedenti, annuam operarum, ruſtico cuidam, vaccæ pretio in ſingulos locatarum, mercedem qvot annis, neſcius cui donaverit. Illuminatum deinde ab apparente ſibi Apoſtolo, facile in literis profeciſſe, ſpartamq; deinde, qvam nactus erat, egregiè exornâſſe.

Interjecto tempore, cùm Olafus Tryggvinus, anno CMXCV, aſtu Haconis Norvegiæ Comitis, miniſtro Thorere Klacka, ad deſtinatam ſibi in Norvegia mortem illectus, ex Hibernia qvinque (vel ſecundùm alios ſex) navibus ſolveret, in tranſcurſu Orcades petens, ad inſulam Rognvaldzeyam naves applicuit. Ibi cùm portum, in Aſmundi ſinu, ſubiiſſet, Comitem Sigurdum, cum tribus navibus, ad expeditonem paratum, in eàdem ſtatione deprehendit: eum igitur ad ſe accerſitum his verbis affatus eſt. Haud eqvidem te latet, Haraldum Pulchricomum, poſt debellatam inq; poteſtatem redactam univerſam Norvegiam, Orcades & Hialtlandiam, cum pluribus aliis territoriis ſubegiſſe: has autem inſulas, cum Hialtlandia, Comiti ſuo Rognvaldo, Potenti dicto, dono dedit, in ſatisfactionem filii, in expeditione Hæbudenſi cæſi. Qvas ille fratri Sigurdo iterum redonabat, ita tamen, ut ab Haraldo Comes conſtitueretur. Alio deinde tempore, Haraldus, cum valida manu ad Einarem Comitem oppugnandum mare tranſmiſit. Lis, interceſſione bonorum virorum, hoc eventu compoſita eſt, ut Rex ſibi omnes Orcades, & Hialtlandiam, vindicaret, ſuoq; beneficio in poſterum Comiti habendas permiſerit, qvi inſuper, in ſatisfactionem, pro cæde filii ejus, Halfdani Haleggi, ſev Altipedis, ſexaginta auri ſelibras perpendit. Nec multo poſt, filius ejus Eiricus Blodoxius, Norvegia profugus, Comitis Einaris filios, non alio, qvàm clientum ſuorum loco habuit. Id qvod facile probatu eſt: ſecum enim in Angliam Arnkelem & Erlendum comites aſſumpſit, qvi unà cum eo ibidem cæſi ſunt. Thorfinnum autem Hauſakliuſum fratrem eorum inſulis præfecit. Poſtea filii Eirici, Angliâ profugi, inſulas jure ſuo tenuerunt, qvas diſcedentes Thorfinno affini ſuo permiſerunt. Ei proximus Havardus in comitatum ſucceſſit, qvem Liotus, & hunc pater tuus Ludovicus excepit. Jam verò hæc patrimonii mei pars (qvo nomine univerſum Pulchricomi imperium cenſeo) ad te pervenit, occisâ maximâ parte filiorum Blodoxii. Ragnhildis autem filia, licèt adhuc ſuperſit, tantorum tamen flagitiorum in his inſulis perpatratorum inſimulatur, ut haud imperii capax videatur, bonis potiùs omnibus, etiam capite, plectenda, modò, qvæ de ea perhibentur, ità ſe habeant, qvæ tamen veritatis ſpeciem magnam præ ſe ferunt. Cum autem in poteſtatem meam perveneris, duas tibi conditiones propono, qvarum alteram elige. Aut enim Chriſtianam religionem, qvoad vixeris, profitetor tu, cum omnibus ſubditis, ſacraq; lymphâ vos abluendos exhibeuntor; mihi homagium præſtato, meoq; beneficio, fiduciario jure, nihil imminutâ libertate, majoribus uſitatâ, Comitatum acceptum ferto, mihi in poſterum amicus, Regni autem cæleſtis cum Deo in æternum particeps, mandatis ejus obtemperans: confeſtim moritor; atque te ita abſumpto, ferro & flammâ univerſas inſulas delebo, nî populus hic veram libertatem, Chriſtianaq; ſacra eligat, ſecus præter imminentem in præſens mortalibus extremam calamitatem, aliam longè graviorem, ſupplicia nimirum æterna, exſpectabitis. Comes, animo adhuc præſenti, reſpondit: neqvaqvam, Rex, ad proſtituendam,

endam, acceptam à patribus, religionem, inveteratumq; Deorum cultum abnegandum, aut ſponte aut metu adigi me ſinam: nihilô enim illis oculatior ſum, nec, qva in parte cultus ille Numinum, qvem tu imperas, noſtro præſtet, perſpicio. Videns ergo Rex Comitem in idololatriam obſtinatum, arrepto filio ejus Hundio, vel Hvelpio (non, ut habet Theodoricus Monachus, Thorfinno) inq; inſulis apud patrem enutrito, ſtrictum gladium velut protinus occiſurus intentans: jam, inqvit, re vera comperies, me nemini parſurum, qvi cœleſtis Numinis cultum, &, qvod ego annuncio, Evangelium averſatur; hoc ipſo gladio ante oculos filium pereuntem, obſtinatus in propriam, tum etiam communem perniciem, pater conſpicies, nî ſervum te, cum omnibus tuis ſubditis, iſtius immenſi Dei, qvem ego colo, profitearis; neque ex his inſulis diſcedam, priùs, qvàm illius negotium perfecero, teq; cum hôc, qvem teneo, filio, luſtralibus undis ablutum conſpexero. Hac neceſſitate compulſus Comes Regi morem geſſit: itaque cum filio, cujus nomen in Hlodveris ſeu Ludovici mutatum eſt, ſe absque cunctatione baptizandum exhibuit. Inde Regi ſe ſubjiciens comitatum beneficio ejus acceptum recognovit, præſtito ei ſolenni homagio, pignoreq; fidei, filio obſide, tradito, qvem, in Norvegiam diſcedens ab Orcadibus, poſtqvam univerſum populum baptizandum curâſſet, ſecum duxit, multis verbi divini miniſtris, aliisq; viris doctis, ad informandum in ſuſceptâ religione novellum gregem, relictis. His peractis, Olafus, comite amicè ſalutato, ſuſceptum iter renovavit. Filius Comitis, exiguo tempore, apud Regem deinde vixit. Qvo cognito, Comes obſeqvium ſolvens, novas amicitias fœderaq; cum Scotiæ Rege Melcolmo contraxit, ductâ in conjugem filiâ ejus. Inde Thorfinnus Comes natus eſt. Religionem autem fideliter in poſterum, cum univerſis incolis coluit. *Oddus Monachus* hæc qvidem eodem tenore refert, in tempore tamen diſſentit: tradit enim Olafum Tryggvinum, ſecundo regni ſui anno, qvinque navium claſſe, in Angliam transfretâſſe, domumq; meſſis tempore, repetiviſſe, aſſumptis ſecum Epiſcopo Jone, alio nomine, vel potius cognomine, Sigurdo, multisq; aliis Paſtoribus, & in his Thangbrando & Thormodo, & pluribus aliis ordinis eccleſiaſtici viris, qvos, ad avocandos ab idololatria cives ſuos, Chriſtianamque religionem plantandam, adhibuit. In reditu autem ex Angliâ, qvæ, ſcripſimus, Deum, per eum, geſſiſſe aſſeverat. Id, licèt ab omnibus membranis diſcrepet, propius fidem tamen videtur: tum, qvòd Rex Norvegiæ factus, jus in Orcades, tanqvam feudum à Regibus Norvegiæ, non autem ſingulis ex poſteritate Haraldi Pulchricomi recognoſcendum, Regni jure ſibi aſſerere & tantâ potentiâ auctus fortiter perſeqvi nec temporis anguſtiâ, ut in illa ſubitanea cum Thorere Klacha navigatione, cujus modo memini facilè intercludi poterat.

Noviſſimam, ſibiq; fatalem, expeditionem in Hiberniam, Comes Sigurdus, multis promiſſis à Rege Sigtryggo Silkeskeggo, ſeu Sericobarbo illectus, contra Vitricum ejus, Regem Brianem, ſuſcepit, filiis majoribus, priore uxore natis, Bruſio nimirum Sumarlidio & Einari, ab ore detorto nomen conſecuto, Norvegis, Rangmudur, Danis Skäkmund dicto. Imperii curâ commiſsâ, Thorfinno tantùm qvinqvenni, in nutricatu avi materni Scotiæ Regis, relicto. Cauſſa belli uxor Brianis Kormlod dicta, perverſis moribus fœmina, qvæ maritum ad ſe repudiandum cum concitâſſet, ignominiam impatientiſſimè tulit. Hanc omnibus iis ornamentis apprimè decoratam memorant, qvæ propriâ induſtriâ comparare neqviverat, cœteris deſtitutam, vitiis qvippe omnibus coopertam, ut qvæ naturæ dotes, qvantum in ipſa eſſet, omnes corrumperet. Primus ejus maritus Olafus Kuaran Dublini Hiberniæ urbis, ſubjectiq; territorii nominatiſſimus Rex, uxoris Olafi Tryggvini Gidæ frater (procul dubio is, qvem *Jacobus Waræus Antiqvitatum Hibernicarum cap: XXIV. pag: 133,* Aulafum Sitrici filium appellat, ejusq; geſta ad annos CMLIX. CMLXX. obitum ad annum CMLXXX refert) in cujus aulâ Islandus qvidam Poëta, nomine Thorgils Orraskald, celebris erat, teſte *Libro Originum Islandiæ pag: 22.* Illorum filius, *Waræo* Sitricus Rex à molitie an colore barbæ ſericobarbus appellatus *Waræo* ad annos CMXCIV, CMXCIX, & MXIV,

 memo-

memoratus, anno MXXIX mortuus, illo tempore in Orcades profectus, in societatem belli, matris nomine; Sigurdum Comitem sollicitabat, nuptiis ejus, regnoq; Brianis, si vinceretur, præmii loco, propositis. Qvam ille conditionem regni gloriæq, & tanti propudii sibi sociandi vesanâ cupidine incensus, consiliariis neqvicqvam dissvadentibus, malo suo alacriter accepit, pollicitus se Dominicâ Palmarum, cum exercitu in Hiberniâ affuturum. Eodem tempore, duo famosissimi piratæ, ad occidentale insulæ Monæ, seu Manniæ, latus valde potentes & strenui atqve ad id usqve tempus invicti, Broder & Uspacus, triginta navium classe instructi excubabant. Ad eos, Kormlod filium Sericobarbum reducem, in suas partes trahendos misit; ingentia stipendia aureiq; montes promittuntur; tandem qvoque Brodero spes conjugii matris, regnumq; Brianis ostensa, facile eum in societatem belli trahunt. In id ab utraqve parte consensum: adeò tamen occulte, ut tanti consilii vestigia Comiti Sigurdo nulla sagacitate olfaciendi copia foret. Fuerat Broder professione Christianus, officio Diaconus, jam verò in omne nefas præceps, religione pro culcatâ in ethnicorum castra transfuga, idolis sacrificabat, magicis artibus gnaviter operatus; ejus armatura ferrum omne refutabat; vires formaq; in primis commendabant; cæsariem, colore fuscam, cingulo subnectere consvevit: tanta erat longitudo. Hic post initum cum Sericobarbo fœdus, Uspacum sibi adjungere conabatur: verùm is arma optimo Regi se illaturum negabat, qvantumvis, id temporis, paganus. Fuit namqve Rex Brian clementiæ lenitatisq; cæterarumq; virtutum laude admirabilis: ter graviorum criminum reis gratiam fecit, qvartò, cùm emendari non posse viderentur, pœnam exegit. Regis frater Ulfus Hreda, insignis Imperator, athletaq; perhibetur, alumnus alter Kiarthialfadus nomine, Kilfii Regis filius, contra qvem multa bella gesserat Brian, ad ultimum regno exegit. Qva calamitate pressus Kilfius, anachoreticam vitam amplexus est. Deinde Brian, Romam petens, & in inere eum invisens, sibi reconciliavit, filiumq; ejus Kiarthialfadum, dilectum magis propriis liberis, educavit: erat enim juvenis valdè scitus, & dum hæc gererentur adultus. Tres erant Briani filii, Dungadus Margadus (Varæo Murchardus) & Tannius (Varæo Taddæus), horum nullus Kormlode matre natus. Cùm autem Uspacus, ad belli Briani inferendi societatem, adduci nollet, classem suam, decem navibus constantem, à Brodero, ne fraudibus ejus obnoxius esset, sejunxit. Prodigia, sive ficta, sive vero mixta, hæc memorantur. Nocte qvadam Broder cum classiariis, sangvineo imbre, eoq; ardente valde infestabatur, qvem clypeis loricisq; usque ad diluculum excipiebant: mane in singulis navibus nauta unus mortuus deprehensus, dies somno datus est. Nocte, qvæ secuta est, gladii omnes, sponte vaginis effusi, se mutuò ingenti certamine impetebant: secures autem & hastæ, in aëre volitare visæ, in nautas tanto impetu ferebantur, ut clypeis se singuli protegere cogerentur; pars magna crebris vulneribus saucia, pauci illæsi evadebant: hac inqvietudine nox illa transacta, mane seqventis diei singuli è singulis navibus desiderabantur.

Tertiâ ab impetentibus corvis, singulis, ungvibus rostrisq; ferreis, lacerari sibi videbantur: cumq; objectu, clypeorum gladiorumq; dum tenebræ durabant, se tutati essent, mox ubi lux exorta diem reduxit in qvavis nave tot, qvot singulis præcedentibus noctibus, mortui inventi sunt. Inde cum somno aliqvantisper indulsissent, excitus Broder, ab imo pectore suspiria ducens, scapham expediri jussit, mox, adito Uspaco, qvæ prodigia inciderint, retulit, qvidq; portenderent, edicere jussit. Is pacem primò pactus, eousqve enodationem distulit, qvoad nox instaret: tum demum sangvineum imbrem, cruentam cædem, tam copiarum propriarum, qvàm alienarum; clamorem & strepitum, repentinam mortem; gladios sponte eductos, instans certamen; corvorum autem, ferreis rostris ungvibusq; monstrosorum, impetum, dæmones, qvos colerent, uncis eos ad orcum secum subito tracturos denotare conjectabat. Hac interpretatione Brodero ira simul ac metus vocem præclusit. Itaqve subito ad propiam classem revectus, Uspacum, contra fidem datam, aggressurus, ad internecionem delevisset, ni is, qvid fieri vellet, prospiciens, eadem nocte velatis

ris navibus remisq; lentè ad littora deductis ancoralia Broderi præcidisset, adjecto voto, de Christianæ religionis professione in posterū, si incolumis manus ejus evaderet. Exaudivit propitium numen pia vota, & rabiei infesti hominis subductum clementer conservavit. Exinde ad Regem Brianem profectus, omnem consiliorum hostilium seriem ordine ennarravit, purioribusq; sacris initiatus, inter ministros Regis receptus est. Missi deinde, qvi ex omni agro, ditioni Regis subjecto, militem conscriberent, mandatumq; ut universum exercitū, ad Feriam Palmarū, Dublinum ducerent: atq; ita omnia, qvæ ad bellum reqvirebantur, celeriter comparata sunt. In exercitu Sigurdi Orcadum Comitis, præter qvindecim Islandos, qvos è sociis navalibus Flosius ei suppeditabat, Thorsteinus Halli de Sida, Haldor Gudmundi divitis filius, & Hrafnus Rufus militabant. Flosium autem ipsum seqvi volentem, qvod votum, de sacra peregrinatione Romam instituenda, nondum absolvisset, isthoc opere gravari Comes nolebat. Secutus est qvoqve hanc militiam Erlingus vir Hæbudensis. Harecô autem, procerum Orcadensium primario, comitem se offerenti Comes respondit: placere, ut domi remaneret, se namqve ei, omnium primo, significaturum, qvæ accidi erit. Omnibus paratis, universas copias Dublinum transportabat. Aderat ibi Broder eodem tempore, magicisq; artibus eventum prælii explorabat. Cui responsum: si in diem Passionis Domini certamen extraherent, victoriam qvidem à partibus Regis, sed vitæ ejus impendio staturam, sin præcipitarent, internecinum omnibus Regis hostibus futurum. Eodem die, ad eum Reginamq; Kornlodem vir qvidam, cinereo eqvo insidens, gestans baculum bellicum, accessit, longoq; tempore solus eos allocutus est. Die Veneris, qvi, in diem memoriæ passionis Servatoris, Σωτηρια dictum, institutum incidebat, utriqve copias eduxerunt. Broder alio in cornu, Sigtryggus ab alio pugnam instruit; media acies Sigurdo Comiti tuenda datur. Brodero Ulfus Hreda, Regi Sigtryggo Uspacus & filii Regis, Comiti Sigurdo Kiarthialfadus oppositi sunt. Rex autem Brian, cum eo die dimicare nollet, militum præsidiariorum cohortibus se valli instar munivit. Infestis animis utrinqve concursum est. Broder acerrimè invectus ordines turbabat: ipse invictus, corpus ad omnes ictus impervium incantationibus reddidit. Qvem cum Ulfus Hreda ternis vicibus concussisset, singulisq; ictibus humi stravisset, ægrè se erigentem adeò terruit, ut protinus acie excedens in proximam silvam se suosq; subduceret. Interim Kiarthialfadus in Comitem Sigurdum tanto impetu se intulit, ut antesignanis omnibus, aut occisis aut turbatis, cæso insuper signifero, acies omnis fluctuaret. Altero ergo in signiferi locum substituto, prælium denuo recruduit. Comitis in primis virtus animusq; intrepidus cum sæpe aliàs, eo tamen bello maximè enituit: nam dissipatam propè aciem, nunc hortando, nunc pugnando restituit, impetumq; hostium non modò sustinuit, sed etiam repressit, donec, Kiarthialfado acriùs se inferente, signifer priori substitutus, ejusdem gladio occumberet. Qvo viso, Comes Thorsteino, Halli de Sida filio, signiferi locum subire mandat: accepturus vexillum ab Amundio Hvitio, sev Albo, inhibitus est, monente, singulis ferentibus exitiale futurum. Hrafno itaqve Rufo gestandum porrexit: ipse autem respondit, dæmonium tuum ipsemet porta: æqvum est, regessit Comes, ut sacciperium vetulo adhæreat, vexillumq; hastæ detractum, intra vestes implicatum gestabat. Paullo post Amundius Hvitius cæsus est; mox etiam Comes, telo trajectus, occubuit: atqve ita incantamenta matris, qvibus vexillum fascinabat, novissimè in filium versa, exitium ei, post aliorum funera, attulerant. Dæmonum enim malorum blandimenta, mœsto semper exitu clauduntur. Uspacus, postqvam omnem aciem Sigtryggi Regis perruperat, amissis duobus filiis, multisq; vulneribus acceptis, eum in fugam vertit; ejus exemplo residua acies terga vertere, moxq; effusè fugere cæpit. Solus Thorsteinus, Halli filius, cæteris fugientibus consistens, corrigias pedibus alligavit. Qvem Kiarthialfadus cùm offendisset, cur inter cæteros fugâ sibi consulere negligeret, qvæsivit; ille verò: qvoniam, inqvit, domum hoc vespere pervenire neqveo, cùm Islandus sim: qvo cognito, ei pepercit. Hrafnum autem Rufum in amnem usqve cùm hostes persecuti essent circumventum à dœmonibus fabulantur, ubi infernum pla-

gasq; damnatorum per visionem cum conspexisset, dæmonesq; se eò rapturos: Dive, inqvit, Petre, bis eqvidem canis tuus (se ipsum intellexit) Romam cursitavit, cursurus etiam tertiò, si per te licebit. Qvo voto dimissus ab iis fluvium superavit. Adeò Romæ Pontificisq; metum ad Plutonis aulam Monachorum cohors extenderat! Interea Broder, in proxima abditus silva, ubi præsidiariam circa Regem Brianem aciem extenuatam conspexit (namqve inde multi discesserant ad hostes fugientes perseqvendos) ipse cum militum suorum phalange protinus è latebris, ubi se absconderat, prorumpens, laxatosq; ordines invadens, multâ cæde hostium invehitur; qvibus in fugam versis, ipsum etiam Regem obtruncat. Addunt miraculum, nimirum cùm caput Regi absumeretur, juvenem qvendam, nomine Thatum, manum ad ictum inde avertendum gladio Broderi objecisse, amputatamq; simul, statim brachio velut illæsam adcrevisse, cùm sangvine regio perfundebatur. Cæso Rege, Broder triumphantis in modum exclamans, sceleris qvoqve gloriam captans: æternæ, inqvit, memoriæ famæq, ad posteros consecrabitur, qvòd Broder Brianem Regem occiderit. Mox tristes nuncii ad Ulfum Hredam & Kiarthialfadum missi, cæsum Regem referebant, & ab ulteriore persecutione hostium eos avocando, in Broderum convertebant. Igitur silvâ, in qvam Pirata se receperat obsessâ excisis arboribus vastatâ, latebris eum extractum comprehensumqve, perforato ventre, intestinorumq; primâ parte protractâ, columnæq; affixâ, toties circumactum impellunt, donec omnibus exertis, impiam efflaret animam, Comilitones deinde capite plexi sunt. Regem mortuum integro corpore, capite cervici affixo, tanqvam præcisum esset, inventum; idq; sanctitatis testimonium miraculo confirmatum tradunt. Ex Flosii cohorte, qvindecim eo prælio occubuerunt; Haldor etiam Islandus, Gudmundi Divitis filius; & Erlingus de Straumseya, Orcadensis, desiderabantur. Prodigium interea, dum in Hiberniâ confligerent in Cataneſiâ, Scotiæ provinciâ, eodem die passionis dominicæ, tale accidisse meroratur. Vir qvidam, nomine Darradus, multos homines vicino colli adeqvitantes, singulosq; ingressos, cùm conspexisset, exploraturus oculorum fidem, eò se contulit, viditq; per fenestram feminas numero duodecim telam texentes: insiliorum vicem, humana capita; staminum, intestina; radii, ensis; tramæ, tela supplebant. Illæ carmen Danicâ lingvâ, inter texendum modulabantur, unde novem versus excepit à Doctissimo *Thoma Bartholino Antiqvitatum Danicarum Lib: III. Cap. I.* exhibitos, atqve enucleatissimè expositos, qvorum sensus est. Funesta illa tela, Regis Comitisq; memorabiles cædes, totiusq; Hibernici status mutationem, indigenis qvidem luctuosam portendi, placet tamen exemplum ipsamq; versionem huc inferre.

Vitt er orpit *fyrir valfalli* *rifs reidi sky* *rignir blode* *nu er fyrer geirum,* *grarr upkominn* *vefr verthiodar* *ther (rectius thann) er vinor fylla* *raudum vepti* *randves bana*	h. e.	Latè diffunditur ante stragem futuram sagittarum nubes depluit sangvis jam hastis applicatur cineracea tela virorum, qvam amicæ, texunt rubro subtegmine Randveri mortis
Sia er orpinn vefr *yta thaurmum* *oc hardkliadr* *hofthum manna* *ero dreyrrekin* *daurr at skoptum* *jarnvardr yllir*		Texitur, hæc tela intestinis humanis staminiqve strictè alligantur capita humana sunt sangvine roratæ hastæ pro insilibus textoria instrumenta ferrea

en au-

en aurum hræladr
skolum sla ſverdum,
ſigrvef thenna,

ac ſagittæ pro radiis
denſabimus gladiis
hanc victoriæ telam.

Gengr Hilldr vefa
oc Hiorthrimul
Sangridr Svipul
ſverdum rognum
Skapt mun gneſta
Skiolldr mun breſta
mun hialmgagarr
i hlif koma,

Prodeunt ad texendum Hilda
& Hiorthrimula
Sangrida & Svipula
cum ſtrictis gladiis
haſtile frangetur
ſcutum diffindetur
enſisqve
clypeo illidetur

Vindum vindum
vef Darradar
ſa er ungr Konungr
atti fyri
fram skollum ganga
oc i folk vada
thar er vinir varir
vapnum skipta,

Texamus, texamus
telam Darradi.
Hunc (gladium) rex juvenis
prius poſſidebat
Prodeamus
& cohortes intremus
Ubi noſtri amici
armis dimicant

Vindum, vindum
vef Darradar
oc ſiklingi
ſidan fylgiom
thar ſa bara
blodgar randir
Gudr oc Gondul
er grami hlifdu

Texamns, texamus
telam Darradi
& Regi deinde
deinde adhæreamus
ibi videbant
ſangvine rorata ſcuta
Gunna & Gondula
qvæ Regem tutabantur.

Vindum, vindum
vef Darradar
thar er ve vada
vigra manna
latum eigi
lif hans faraz
eigu valkyrior
vigs um koſti.

Texamus, texamus
telam Darradi
ubi arma concrepant
bellacium virorum
non ſinamus eum
vita privari
habent Valkyriæ
cædis poteſtatem;

Their muno lyder
londum rada
er utskaga
adr um bygdu
qved ec rikum gram
radinn dauda
nu er fyrir oddum
jarlmadr hniginn,

illi populi
terras regent,
qvi deſerta promontoria
antea incolebant
dico potenti regi
mortem imminere
jam ſagittis
occubuit Comes.

Ok muno Irar
angr um bitha
that er alldri mun
ytum fyrnaz
nu er vefr ofinn

Et Hibernis
dolor accidet
qvi nunqvam
apud viros delebitur
jam tela texta eſt

enn vollr rothinn	campus vero (ſangvine) roratus
munu um londfara	terras percurret
leſpioll gota.	conflictus militum.
Nu er ogorligt	Nunc horrendum eſt
um at litaz	circumſpicere
at dreyrugt sky	cum ſangvinea nubes
dregr med himne	per aëra volitet
mun lopt litad	tingetur aër
lyda blode	Sangvine virorum
athr ſpar varar	anteqvam vaticinia noſtra
ſpringa allar	omnia corruant
Vel qvedu ver	Bene canimus
um Konung ungan	de Rege juvene
ſigrhlioda fiold	victoriæ carmina multa
ſyngium heilar	bene ſit nobis canentibus
enn hinn nemi	Diſcat autem ille
er heyrer a	qvi auſcultat
geirliotha fiold	bellica carmina multa
oc gumum ſegi.	& viris referat
Ridum heſtum	Eqvitemus in eqvis
allz ut berum	qvoniam efferimus
brugdnum ſverdum	ſtrictos gladios
a brott hedan.	ex hoc loco

Finitâ cantilenâ, telam ſingulæ diſcerpſerunt, &, qvam qvæqve diripuit, partem, retinebat. Exinde Darradus domum adibat, iſtæ qvoqve digreſſæ ſuum qvæqve conſcendebant eqvum: ſex aqvilonem, reliqvæ auſtrum verſus curſum dirigere viſæ. Eadem viſio Brando Gveſtero in Færeyis obtigit. In Islandia, in prædio Svinafell, eodem ipſo die, inter ſacra Miſſæ, ſangvine ſuper humerale ſacerdotis pluebat. In alio etiam templo, prædii Thotta, ubi Hallus de Sida habitabat, Præsbytero, inter ſacra, magnum mare prope altare, deſtillantium guttarum freqventiâ auctum, inundare viſum eſt; diuqve viſio illa tennuit, terruitq; ipſum adeò, ut ſacris peragendis interea deſiſteret. Hæc præſtigiis adſcribi poſſunt: Illud certè qvod Hareco (cui ſe omnium primo belli eventum Comes Sigurdus, noviſſimè diſcedens cùm rediret, relaturum pollicitus eſt) in Orcadibus contigit, intra præſtigias non ſtetit. Huic ſiqvidem, cum pluribus aliis, Sigurdus Comes, cum militum phalange redux, nec procul diſtare viſus eſt. Ad eum igitur ſalutandum acceſſurus, eqvum conſcendit, & eousqve provectus conſpicientibus apparuit, donec, inter ſe ſalutantes, ambo ſimul, ſuo qvisqve eqvo inſidentes, tumulum qvendam ſubirent. Exinde diſparuerunt, nec poſtea vel Comes, vel Harecus, vel reliqviæ eorum, aut veſtigia, in Orcadibus inventa ſunt. Licuiſſe execrando Dei hominumq; hoſti, ſpecie demortui Comitis, deceptum Chriſtianum hominem, aut occidere, aut vivum in alium locum transferre, mirum permiſſionis divinæ exemplum! Gillio Hæbudarum Comiti, apud qvem Floſius tempore belli remanſit, imago viri cujusdam, *Herſinum* ſe nominantis (qvod Finnum bellicum denotat) per qvietem ſe obtulit, qvi ſe ex Hiberniâ veniſſe dicebat. Interrogatus ergo a Comite, qvæ inde nova afferret, carmen, cujus hic eſt ſenſus, repoſuit:

Funeſtas refero cædes, belliqve procellas,
Et genus omne mali, qvo jam glacialis Iverne
Concutitur; metas menſi pervenit ad ævi
Sigurdus, Comitum decus immortale, vir ingens

Sangvine

Sangvine defectos cecidit collapsus in artus.
Horresco referens, superato victor ab hoste
Sternitur ipse Brian, Regum qvo justior alter,
Nec pietate fuit, nec bello major & armis.

Visio haud contemnenda Comiti Gillio Flosioq; videbatur, sæpiùsq; qvid sibi vellet, invicem se interrogabant: post septem dies, Hrafnus Rufus fugâ elapsus, omnem gestorum seriem iis exposuit.

CAP: XI.

Caussa adventûs Flosii Kariiq; Islandorum, in Orcades explicatur, qvæ altiùs repetita, partem Historiæ Islandicæ complectitur, nimirum Hrappi cujusdam Islandi scelera, in Norvegiâ perpetrata, ut eum Hacon Hladarum Comes persecutus fuerit, eoq; manibus suis erepto, in Nialis filios Comitis Sigurdi satellites ultionem verterit, qvæ prima malorum omnium, cædium incendiorumq; in Islandiâ secutorum caussa, etiam in Orcades ultionis partem transmisit. Karii, fidem excedens temeritas, perpetrataq; in aulâ Comitis Sigurdi, Rege Sericobarbo & Comitibus Orcadum & Hæbudarum præsentibus, inter sacra mensæ, ipso natali Servatoris festo, cruenta cædes; qvam altera deinde in Cornavia secuta est Peregrinatio partium Romam, pacificatio & affinitas. Verus mortis Comitis hactenus ignoratus, annus, & dies monstratur, ad qvod confirmandum auctoritas Jacobi Waræi adducitur.

QVoniam Flosii mentio facta est, haud alienum videtur caussam adventûs ejus in Orcades exponere, & hæc altiùs repetita, qvæ his temporibus in Islandiâ gesta sunt, simul declarabit. Grimum & Helgium, Nialis Islandi filios, Comitis Sigurdi satellites purpuratos, ab Hacone Comite, Norvegiæ Dynastâ, alienam culpam iis imputante, ingenti injuriâ affectos, ope Karii Solmundii evasisse, superiùs retuli. In culpa fuit Thrain qvidam Sigfusius, Nobilis Islandus, qvi magnis honoribus muneribusq; à Comite Hacone, non qvidem immerito, pridem affectus, mox benignè & liberaliter dimissus, cùm nihil eum, præter secundos ventos, moraretur, sceleratissimum hominem nomine Hrappum, sed popularem suum, summorum criminum reum, nave receptum, anxieq; inqvisitum celavit, ventumq; prosperum nactus in patriam revexit. Is, per integram hyemem, nobilissimi Principis Gudbrandi, Dalorum domini, hospitio gratis receptus, filiam ejus stupravit, virumq; ei à patre pudicitiæ custodem constitutum, expertæ virtutis ac fidei senem, se in flagrante crimine deprehendentem occidit, occisumq; patri, caussamq; cædis, palatium, cruentam gestans securim, exuto pudore, ingressus, ipse qvoqve recenti cruore respersus, inter prandendum palam retulit. Immissos deinde, qvi comprehenderent, occidit, filium Principis graviter vulneravit, & vulneratum, humiq; dilapsis Comitibus, stratum mordaciter cavillatus, affinitatis respectu, qvæ sibi haud pariter atqve illi sordeat, ei parcitum jactabat. Postea dilapsus, splendidissimum templum Comiti Haconi, Gudbrandoq; commune exussit, atqve idola vestibus nudata

nudata, foras extulit. Deniqve se inseqventes, Comitem cum militum phalange, pernicitate pedum frustratus, receptum vecturamq; à Nialis filiis, navigationi etiam accinctis in patriam postulavit. Iis abnuentibus, Thrainem sollicitabat, præsentissimum vitæ periculum monstrans, ignominiamq; ei perpetuumq; dedecus exprobrans, si se supplicem, in conspectu suo, crudelissimo supplicio excruciatum mori pateretur: qvi sortem pessimi hominis misertus, receptum navi, Comitis eum vindictæ subduxit. Ille his concitatus inq: rabiem versus, omni furoris vi in Nialis filios, utpote populares ejus, effusâ classiarios militesq; eorum universos occidit: ipsos verò fratres, in vincula conjecit. Qvi, ope Karii, liberati, cùm domum rediissent, tantæq; per Karium (qvi eadem hyeme sororem eorum sibi conjugio sociavit) maximumq; fratrem Skarphedinem, injuriæ satisfactionem à Thraine postulâssent, cum irrisu repulsi, ipsum & Hrappum, occiderunt. Id qvod *Arngrimus Chrymogeæ* Lib: II, in Niale pluribus narrat. Postea interveniente compositione, heredibus Thrainis satisfactum est. Pater autem Niall, vir providus, familiæ eorum potentiam metuens, omnem occasionem ulterioris vindictæ amputaturus, beneficiis eam demulcere decrevit, Thrainisqve filium, id temporis, puerum, nomine Hoskuldum, è nutricatu generi sui, qvi & pueri patruus erat, ad se recepit, optimisq; institutis moribusq; imbuit, filiisqve suis, qvi patrem ejus occiderant, enixè conciliavit. Adultum Curionem constituit, magno qvidem labore latis novis legibus, qvibus status omnis juridicus mutatus est. Postremo ei uxorem virginem, genere opibusq; eximiam, Flosii fratris filiam, nomine Hildigunem procuravit, qvam, nisi Curio factus, obtinere non potuisset. Atqve his beneficiis obstrictum, cum tota familia, sibi suisq; reddidit devinctissimum. Fuit vir in vicinia nomine Maurdus Valgardius, genere qvidem & opibus potens, sed affinitate potentior, qvi, rogatione novæ legis, curionatu exciderat: Is ergo non amissam modò dignitatem, sed etiam supremam totius provinciæ potestatem, patris consilio, sibi asserere moliebatur. Id cùm, vivo Niale filiisq; ejus & Curione Hoskuldo, asseqvi desperavit, calumnias inter eos, dissidiaq; & rixas, in certas deniqve cædes erupturas, serere tentavit. Utrosqve ergo invisere, muneribus, crebrisq; colloqviis & conviviis, fictâ benevolentiâ allicere cæpit. Ut verò fidem integritatis sinceriq; affectûs, animis utriusqve partis instillavit, singulos seorsim, unum ad alterum ultro citroq; calumniari, materiam seminaq; dissidiorum serere, atqve omni arte inter se committere aggressus est, callidè simulans, ejus salutem sibi maxime cordi, ad qvem absentes criminabatur. Hoskuldus fidem omnem dictis ejus derogans, palam monuit, frustra nutricios suos sibi suspectos reddere conaturum: neqve enim ullam simultatum caussam intervenisse, nihilq; subesse, qvominùs sibi eandem benevolentium de iis, qva, ad id usqve tempus, usus fuerit, polliceretur: qvod si sibi necem molirentur, malle se ab iis occidi, qvàm se indignum qvicqvam in eos admittere. Singulis deniqve calumniis nervosè refutatis: apage, inqvit, nebulo, cum nugis istis, qvibus nos invicem committere moliris. Cæterum sive negligentiâ, sive contemptu, hæc ad eos, qvos Maurdus criminabatur, deferre intermisit. Verùm haud pariter, adversùs calumnias, obstructas aures Nialis filii habuêre: qvas, ut primum perpendere cæperunt, patri celarunt, tandem etiam persvasi, nî occupâssent, omnes ejus insidiis perituros. Igitur, qvo dictorum fidem calumniator ipso facto probaret, visum est, eum in sceleris periculiq; societatem trahere, qvod is, ne se ipsum suspectum reddendo, oblatam occasionem dilabi sineret, minimè refugit. Omnes igitur conjurati numero qvinqve & in his Karius, Hoskuldum primo vere, summo mane domo egressum, togâ, qvam uxoris patruus Flosius ei nuper dederat, amictum, ex insidiis adorti, suo qvisqve vulnere sauciatum occiderunt, cujus sola eaq; ultima hæc verba excepta sunt: Deus misereatur mei, vobisq; condonet. Occisi cruorem uxor, togâ, qva indutus erat, absterfit, excepitq; sangvineam, inq; adventum patrui Flosii reservavit, qvem magnâ verborum benevolentiâ invitatum, in sede altiore, ad solii formam excitatâ, collocavit. Indignantem, palamq; vociferantem, nec Regem se nec Comitem esse, qvibus is honor competat, togâ illâ sangvinolentâ induit,

fero

ferociter expostulans, ut cædem affinis, ni infamis in posterum haberi vellet, intrepidè, imò vulnus qvodlibet vulnere mortifero, ulcisceretur. Periculi plenum mandatum, nec tamen Flosiò recusare integrum, imò ut tunc mores erant, planè ignominiosum fuit: itaque qvantumvis repugnans, turbatusq; in se tamen recipere litem coactus est. Nec minor senem Nialem mœror è nutritii cæde incessit, qvem adeò dilexit, ut nunqvàm sine lacrymis mentionem ejus facere posset, palamq; testatus sit, maluisse duobus filiis orbari: prædixit namque sibi uxoriq; cum universa sobole masculina, cædem eam exitio futuram, solum generum Karium evasurum, cujus fortunam hostibus inexpugnabilem prævideret. Nec fefellit præsagium: nam eodem auctumno die XXI. Augusti feriâ secundâ, adulto vespere, post horam nonam Flosius cum septuaginta armatis (centum habet Arngrimus) domum ejus viginti qvinque propugnatoribus munitam obsidebat, nec tamen propiùs accedere ausus, qvàm singuli intra tecta se recepissent, Niale tum primum, imminente fato, cæcutiente: suggessit enim faciliùs intra parietes, qvàm sub dio defensionem processuram. Tum primum ferro & flammâ grassatus Flosius, domum armatis undiqve circumsessam incendit, Niali priùs, cum uxore, & universo sexu fœmineo, exeundi potestate factâ. Is autem abnuit, seniorem se præfatus, qvàm ut filios ulcisci posset: malle mori, qvàm vitam infamem ducere. Sed nec uxor Bergthora, oblatum beneficium admittere voluit, juvenculam se marito sociatam dictitans, nec in morte deserturam. Fidem excedit nepotem ex filia & genero Kario, parvulum puerum nomine Thordum, prætulisse, cum avò aviaq; truculentum illud mortis genus oppetere qvàm ab iis divelli, vel si prætulit, id ei fuisse permissum. Hunc igitur sub corio bovino inter se collocabant, qvod cùm crudum esset, incendium minus facilè concepit, ideoq; tria horum corpora integra inventa sunt, digito tantùm pueri, qvi extra porrectus, flammâ absumpto. Fœminæ pueriq; cæteri omnes exeundi licentiâ usi sunt. Inter fœminas Helgius Nialis filius, Comitis Sigurdi satelles, aspectu pulcher & imberbis, muliebres indutus vestes in ultionis segetem emissus, sed agnitus à Flosio fœminam istam compactioribus humeris videri dictitante, ubi se proditum animadvertit, educto, qvem sub stolâ occultabat, gladio unum eorum obtruncavit, vicissim à Flosio capite statim mutilatus. Solus Karius, reliqvis felicior, tandem etiã omnium ultor, vindexq, acerrimus, adustis vestibus, adesisq; igne armis, ægrè fumo, cujus ductum seqvebatur, obvolutus evasit, minatus gladium, igne mollitum, sangvine se hostium induraturum. Inseqvente anno, caussa hæc in publicis insulæ comitiis, maximâ contentione ardoreq partium, disceptata est, scissaq; in factiones universa penè Respublica. Maurdus incentor omnis mali, magnaq; pars cædis Hoskuldi, uniusque vulneris auctor, non modò liber à pœnâ & persecutione, sed prorsus extra culpam positus, insuper *Procurator* ad litem à factione Hoskuldiana post ipsius cædem, mox à Nialina electus est. Ei jam ab altera parte, vir juris peritissimus Eyolfus Bolverkius oppositus est, pecuniâ ad id conductus, vir genere nobilis, qvippe atnepos Thorsteini Rufi; cui cùm Maurdus, licet eloqventiâ jurisq; scientiâ paucis comparandus, impar tamen esset, Thorhallus uxoris Helgii frater, haud nobilitate inferior, apud Nialem educatus, inq juris patriæ scientia accuratè informatus, in subsidium vocatus, cùm ex ulcere pedis adeò vehementer laboraret, ut liti in eresse non posset, decumberetq; in tentorio, sæpiùs per internuncios consultus, omnes Eyolfi subtilitates elusit. Tandem, Maurdo tam graviter impingente, ut restitui in integrum non posset, adeò exarsit, ut hastâ pedi impactâ, ulcus continuò rescinderet, protinusq; absqve claudicatione resiliens contrariæ partis unum transfigeret. Atqve hoc veluti classico, à forensi disceptatione avocatum omnem propè conventum ad arma concivit. Inde prælium mutuæq; cædes, atqve inter cœteros Eyolfus Bolverchius cæsus est, jureq; cæsus judicatus, qvòd ad patrocinium caussæ tam iniqvæ pecuniâ se corrumpi passus esset. Tandem cum armata manu Snorrius Curio interveniens, tumultum composuit: nec tamen universa controversia transigi poterat, cùm Karius alterq; Nialis gener Thorgeir cognomento Skorargeir, impiger vir, pugilq; strenuus, nullam pro sua parte satisfactionem admittere vellent:

 Cœteri

cœteri autem factionis Nialinæ in tantum mitigati ſunt, ut præter ſatisfactionem cædium, Floſius cum omnibus, qvi incendendæ domui operam contribuerant, triennium exſularet. Interim Karius & Skorargeir, ubicunque eos aggredi poterant, occiderunt vel vulnerarunt. Qvindecim ſemel ex iis dormientes, iſti tantum duo cùm offendiſſent, non priùs adorti ſunt, qvàm excitâſſent, armaq; capere permiſiſſent, qvorum demum qvinqve occiſis, reliqvi in fugam verſi. Iterum Karius, vix ſemiviro adjutus, ut *Arngrimus* loqvitur, ex octo confligentibus, alios fugavit, alios interemit, ſed loci opportunitate nonnihil adjutus. Tertiò ſenas unà hoſtium manus ſuſtinens, ſuperioribus victoriam obtinuit. Nec contentus in patria eos perſeqvi, in tranſmarinas regiones vindictæ ſtudio tractus, ne ibi qvidem ſecuros permiſit. Hucusque Arngrimus. Floſius cùm ex pacto patriâ anno MXIII. excederet, in Orcades tempeſtate delatus, naufragium paſſus eſt. Verum cùm ſibi à Sigurdo Comite, ob cædem filiorum Nialis, qvòd ejus ſatellites fuiſſent, metueret, nec tamen effugere poſſet, ultro eum adiit, nomenq; & patriam qværenti, ingenuè confeſſus eſt. Omnia de incendio, qvippe ante biennium perpetrato, Floſiiq, nomine, & ſociorum, Comes jam dudum perceperat: itaqve inſtitit qværere, ut aulicus ſuus Helgius Nialis filius viveret: vixit, inqvit ille, donec eum obtruncarem. Cæde aulici exaſperatus antea Comes, reſponſo etiam magis irritatus, omnes ſimul comprehendi, protinusq; occidi juſſit. Erat in aula Sigurdi magno in honore Thorſteinus, Halli de Sida filius, Comiti in primis, qvippe ſangvine junctus, omnibusq; proceribus acceptus, cujus ſororem Steinvorem Floſius uxorem habuit; is interceſſione tum ſuâ, tum amicorum, impunitatem ſororio exoravit. Floſius itaqve more Principibus eorum temporum familiari (ſi cui occiſi militis, vel aulici, cujuscunqve dignitatis aut ſortis, gratiam facerent, videreturq; reus ejusdem ſortis, vel etiam amplioris, capax, eum occiſi locum ſubire jubebant, ſibiq; eadem miniſteria præſtare) in Helgii locum receptus eſt, atque omnibus præterea comitibus ejus venia data. Interea Karius ex Islandiâ in inſulam Orcadum unam Fridereyam dictam (qvæ inter Hialtlandiam & Orcades jacet) delatus, ad Davidem Hvitium ſeu Album divertit, ubi longo tempore moratus, omnia de Floſio cognovit. Feſto deinde Jolenſi (Julia vocant, qvòd illo tempore, perinde ac hodie, in memoriam nati Dei XXV. Decembris celebrabatur) Sigtryggus Sericobarbus Hiberniæ Rex, ſollicitaturus auxilium Comitis, eò advenerat. Acceſſerat & ſororius Comitis, Comes Hæbudarum Gillius, invitatus ad convivium illud Sollenne. Medio in ſolio Rex accumbebat, ab utroqve latere Comites; interiùs à Comitis Sigurdi dextro latere, Regis Comitisq; Gillii ſatellites; ad Gillii ſiniſtram exteriùs Floſius & Thorſteinus, eorumq; comites ordine ſedebant. Univerſa aula convivis ſtrepebat.

Hic autem veterum tricliniorum habitus, diverſus ab illo receptiore, qvem Olafus Manſvetus Norvegiæ Rex poſtea in uſum revocavit, deſcribitur, ubi unicæ fores Regi in intima parte, ſolio tranſverſo parieti juncto, pari ab angulis diſtantitia, inſidenti obverſæ, ſcamnis absqve ſoliorum apparatu, circa latera utrinqve diſpoſitis conſpiciebatur. Nec diffiteor eum, qvem poſtea Olafus promiſcuum eſſe voluit, prioribus ſeculis in uſu fuiſſe. Veteris Schema tale. Inter occidentem orientemq; longitudo protendebatur. In tranſverſis parietibus, iisq; mediis, fores ſibi invicem oppoſitæ; ſcamna ab utroqve latere parietibus affixa, longitudinem triclinii æqvabant. Si Regum vel Comitum ſedes eſſent, vel ſi horum aliqvis excipiendus, mediis in ſcamnis ſolia altiora erecta ſunt, atqve in eo, qvod auſtrum ſpectabat, Rex vel Comes conſidebat: in oppoſito ad alium parietem, ſupremus miniſter, cui Rex propinare ſolebat; ab utriusqve dextra digniores, à ſiniſtra, qvi dignitate ſuperabantur. Utriſqve inter epulas menſæ appoſitæ, deinde remotæ. Ante convivarum præcipuos, dapiferi, pincernæ & lychnuchi, ſua qvisqve miniſteria obibant. Locus Regio ſolio oppoſitus honoratiſſimus, an & Epiſcoporum (fortè etiam Principum hoſpitio exceptorum) qvi Regibus latera claudere ſolebant, prælatus, dubito: Reginas qvidem ad ſiniſtram Regibus, ſed communi cum iis ſolio

ſediſſe

sedisse legimus. Insignem ex Chronicis Norvegicis locum hac de re affert *Thomas Bartholinus, Antiqvitatum Danicarum Lib: II. Cap: XI,* visu dignum.

Hæc, ad ordinem convivii, qvod Comes Sigurdus celebravit, aliaq; hujusmodi facilius percipienda, inserui. Inter prandium ordinem incendii Nialini, cum Rex & Comes Gillius accuratiùs exqvirerent, apposita est ante eorum mensam sella, cui Gunnar Lambinus ad horum enarrationem delectus insideret: fuit is Nialinæ domûs hostis inveteratus, partesq; Thrainis priùs, deinde Flosii absqve intermissione secutus. Eodem tempore, dum his recensendis occuparetur, Karius cum Davide Hvitio & Kolbeine Rosseyam advecti, de improviso triclinium ingrediuntur. Forte eo ipso tempore Rex Sigtryggus qvæsivit, qvâ fortitudine Skarphedin, incendium passus fuisset: egregiâ primo longoq; tempore respondit Gunnar, ad ultimum tamen muliebriter flevit. Non tulit hanc vocem Karius: itaqve citato gradu, infesto gladio Gunnarem petens, illicò obtruncavit, rhythmoq; ex tempore fuso, qvi etiamnum prostat, gloriatus est, vanum calumniatoris triumphum fuisse, nec diurnum. Ut verò occisi capitis in mensam Principum procidentis sangvine violento mensæ, convivii & diei tam festi sacra temerata, dignitatemq; suam, tam enormi facinore proculcatam, Comes Sigurdus animadvertit, qvamvis Karium impensè dilexerat, justâ tamen irâ accensus, absque morâ eum comprehendi occidiq, præcepit. Tantâ autem gratiâ Karius in aulâ polluit, ut nemo esset, qvi se loco moveret. Itaqve Comiti respondit: tantum abesse, ut ipsum læserit, ut gratias insuper sibi debeat, qvod satellitem ejus ultus sit. Mox eadem, qva ingressus est, celeritate, egressus ad navem properavit, secundoq; cursu in Catanesiam delatus, Trasvichæ, longo tempore, apud virum primarium, nomine Skeggium, permansit. Dilapso Kario, Rex tum temerariam hominis audaciam, tum etiam celeritatem admiratus: fortem certè virum, inqvit; Comes Sigurdus incomparabilem pronunciavit. Flosius nullam inter se & eum reconciliationem intervenisse, ideoq; nihil ab officio suo alienum fecisse, respondit, qvasi, sine ullo locorum, temporum, personarumq; discrimine, hostem ubiqve & semper occidere licitum esset & honestum. Mox ipse Flosius seriem incendii omnem verè & absqve ullius ignominiâ enarravit, fidemq; meruit. Festo deinde passionis domini, clades Briana incidit, de qvâ dictum est. Flosium ab Hæbudis in Bretlandiam, seu Carnaviam profectum, Karius per exploratores certior, è Katanesia, donatus à Skeggio nave, persecutus, eò navigationem direxit. Erat inter incendiarios qvidam, nomine Kolus Thorsteinius, qvi pristinam offensam intemperantia lingvæ magis exasperavit, ei, viduam locupletem ibidem ducturo, dum pecuniam sub dio numeraret, cùm decem voce novissimâ efferret, superveniens ex improviso Karius, caput præsecuit, Flosiumq;, per nuncios de cædis auctore, certiorem reddidit: neqve enim clandestinæ cædes infamiâ caruerunt. Ipse in aqvilonem ad Brunsvikam cursu directo, annum, in oppido Scotiæ Hvitburgo, apud Comitem Melkolfum, transegit. Flosius, postqvam funere satis amplo Kolum extulisset, transmisso oceano Romam profectus, à Pontifice delictorum omnium veniam magnis impensis impetravit, Principumq inter peregrinandum gratiam assecutus, in Norvegiam ad Comitem Eiricum (rectiùs Svenum aut Eirici filium Haconem) pervenit, ibiq; hyemavit, à qvo nave, multoq; farre donatus, in patriam feliciter reductus est. Seqventi anno Karius Romam & ipse profectus, post impetratam similiter Pontificis absolutionem, Thrasvicham Catanesiæ oppidum repetivit, ubi dum hyemaret, uxor ejus Helga Nialis filia in patria mortua est. Proximo anno cum patriam repeteret, in provinciâ, Flosio subjectâ, navi ad Scopulos appulsâ, mercium omnium jacturam fecit. Ipse cum nautis, infestos fluctus, marisq; tempestatem eluctatus, cùm inimico litori redditus, nihilo esset securior, neqve enim spes erat inde, invito Flosio, elabendi, qvin igitur, ait, virtutem Flosii experimur. Nullo igitur nuncio præmisso, eum accessit: domum ingressus agnitusq; non ut hostis, sed tanqvam intimus amicus excipitur. Sopitis igitur inimicitiis, etiam affinitatem cum Flosio junxit, ductâ in uxorem Hildigunne, Curionis Hoskuldi, qvem occiderant, Viduâ. Karii eulogium *Arngrimus in*

 Crymogeâ

Crymogeâ non omisit: tradit enim fuisse illum si qvis aliàs, manu promptissimum virum, animoq; invicto, qvi magnâ in egritate, majora magnanimitatis & constantiæ argumenta sæpiùs dederit. Hi cùm satellites Comitis Sigurdi fuerint, haud ineptè illam vitæ eorum, gestorumq; celebrium, partem, qvamvis minimam, qvæ ad Orcades, vel ditionum ejus aliqvam in Scotiâ, pertinet, vel qvæ ad illam illustrandam faciunt, historiæ ejus appendicis loco annecti existimo: nam, & præter cætera, hinc etiam tempus belli Brianici, supremusq; vitæ Sigurdi Comitis annus & dies, aliàs controversa, erui poterit. *Chronica* qvidem *Norvegica*, cœteræq; Membranæ, annum ei à nato Christo MV assignant: qvod subsistere nullo modo potest. Nam, anno tertio postqvam *Svenus* Daniæ Angliæq; Rex mortuus esset, Gunnlaugus Ormstunga, seu Serpentis Lingva, nobilis Islandus, Ethelredi Angliæ Regis satelles, domi militiæq; cum Sigurdo Orcadum Duce vixit. Valdè autem inter Scriptores Anglicos & nostros, tam Danos, qvàm Islandos, de obitu Sveni, primaq; Knuti, filii ejus, expeditione in Angliam directâ, controvertitur: sed neqve nostri Anglis, nec illi nostris, in anno mortis Sveni, neutri etiam sibi consentiunt. Horum qvidem alii, annum Christi MXII alii MXIV, iiq; plures, vitam ejus terminâsse statuunt; nostrûm alii MVI alii MVIII alii MIX iiq; plures, volunt. Secundum eorum hypothesin, qvi XII fovent, Sigurdus Orcadum Comes Seculi illius decimo qvinto, ex opinione posteriorum etiam, decimo septimo, omninò vixit. Gunnlaugi operâ usus. Neutrum consistit; nam *Marianus Scotus* anno post obitum Sigurdi qvarto supra decimum natus, annum, diemq; feriam etiam & festum, qvo Brian Hiberniæ Rex cæsus est, adducit, in annò licèt erratum sit, non qvidem ab eo, sed Typographo, editionis Vechelianæ, qvi lineam ad alium annum digessit. Dicit autem in Parasceve Paschæ feriâ sextâ IX Cal: Maji anno MXVI, manibus menteq; ad Deum intentum, necatum; qvo nihil nostrorum traditionibus, si annum exceperis, convenientius dici, vel scribi poterat: nam & genus mortis, festumq; idem, nobiscum expressit. Annus in editionem intrusus se ipsum subvertit, neqve enim admittit diem passionis domini in nonas Calendas Maji, seu, qvod idem est, diem XXIII Aprilis, qvi ne qvidem viginti illis annis, qvi millesimum seqvuntur, unqvam in illud festum incidit, præterqvam anno salutis MXIV. Hic itaque Sigurdum Comitem, unà cum Briane, rebus exemit humanis. Qvod qvidem pro assertione nostratium, qvi mortem Sveni Regis ad annum MIX applicant, valdè pugnat: nam anno MXII, qvi iis tertius à morte Sveni est, Comiti ministeria præstare poterat Gunnlaugus, nec tamen ultra annum seqventem, nempe MXIII: nam auctumno illinc discessit. Vere autem seqventi, dum Gunnlaugus in Norvegiâ esset, Sigurdus cæsus est, qvi annus erat circuli Solaris decimus qvintus, lunaris octavus, insignitus literâ Dominicali C. His ad amussim consentit *Waræus*, (qvi postqvam hæc scripsi, ad manus meas pervenit) Antiqvitatum *Hibernicarum Cap: XXIV. pag: 136.* cujus verba hic inferre non pigebit.

Sub initium (inqvit) *anni MXIV vel paullo ante Brienus Borous Rex, cum plurimis Hiberniæ Regulis egit, ut conjunctis viribus, Sitricum omnesq; Ostmannos Dublinii, utpote publicos regni hostes, ex Hiberniâ expellere conarentur. Sitricus contra, certior factus, qvid Brienus moliebatur, nullum non movit lapidem, ut se suosq; propugnaret. Pace igitur (ut antea diximus) cum Malmurrio Murchardi filio, Rege Lageniæ factâ, suppetias tam ab eo, qvàm à Danis sive Norvegis, qvi Manniam & Hebrides (Hibernis Inchegall.) incolebant, obtinuit. Magnis copiis sic utrinqve coactis, concurritur tandem Clontarfæ, prope Dublinium, Aprilis XXIII, ubi post longam acerrimamq; pugnam, victoria (sic pleriqve habent) cessit Brieno, qvi tamen ex vulnere, qvod in prælio acceperat mortifero, mox exspiravit Sunt contra, qvi asserunt, Danos sive Ostmannos, cùm eorum acies nutare cæperit, Brieno occiso, redintegratis viribus, in Hibernos irruisse, eosq; magnâ strage profligâsse Qvi hanc sententiam tenent addunt etiam Brieni temeritatem magno fuisse Danis commodo: Ille enim (ut fertur) auxilia, cum filio ejus Donato intra triduum ventura, non præstolans, ne priorum actorum gloriam obscurare videretur, cum hostibus congredi facile persuasus est; id qvod sibi suisq;*

postea

postea fuit exitio: In exercitu suo, Melachlinum porro habuit, tunc Midiæ, ante Hiberniæ Regem, qvi in prælio ob priores injurias, alienati in eum animi indicia dedisse fertur. Cum Brieno ceciderunt, filius ejus Murchardus, & Murchhardi filius Tirdelvacus, magnus etiam procerum numerus, & cæterorum 7000. vel ut aliqvi habent 11000. Ex Danis sive Ostmannis & Lageniensibus, plurimi etiam perierunt: sed numerus incertus est. Inter eos primarii numerantur, Dubgallus Aulafi filius, Bruodarus classis Danicæ præfectus, qvi Brienum occiderat, Malmurrius Rex Lageniæ, Donaldus Dux Fortualensium, & alii, qvos prætereo. Sunt qvi tradunt cadavera Brieni, & filii ejus Murcardi, nec non Donati O Kelli, Doulani O-Hartegan, & Gille Barmedi, ad Kilmainan, villam unico milliari à Dublinio distantem, juxta antiqvam crucem lapideam ab Hibernis sepulta esse. Alii verò asserunt corpora Brieni & Murchardi filii Swordam (villa est ad 6. à Dublinio lapidem) delata, inde à Mælmurrio Eochæ filio, Archiepiscopo Armachano (qvem Annales Hibernici S. Patricii Comorbanum appellant) clero comitante, Armacham deportata, in Ecclesiâ Cathedrali ibidem, cui benefactor fuerat Brienus, fuisse condita. Prælio finito Sitricus, cum Ostmannorum reliqviis Dublinium se recepit, ac Melachlinus, Rex Midiæ, à popularibus, Rex Maximus Hiberniæ denuo declaratus est.

Meminit etiam ejusdem libri *cap: IV. pag: 28.* Taddæi filii Brianis, cujus filium Tirdelvacum O-Brien Momoniæ Regem Kincoræ anno MLXXXVI aliis LXXXVII ætatis LXXVII diem suum obiisse tradit. Notandum hic Taddæum hunc nostris Tannium dialecto veteri Norvegicâ Britonibus etiam usitata usurpari d in n. convertendo, sic pro madur, homo, pronunciamus man, pro Fidur nomen viri Finn, pro Mudur, qvod os denotat Munn, & id genus alia.

CAP: XII.

Comes Sigurdus qvatuor filios moriens reliqvit, qvorum nomina Sumarlidius, Einar distorto ore, Brusius, & ex nova conjuge Thorfinnus, tum qvinqvennis. Inter hos, de hæreditate paterna, exorta contentio, morte fratris Sumarlidii renascitur, componitur à Brusio. Ejus æqvitas, pietas in fratres, moderatio, damnosus cum fratre Einare contractus. Einaris ingenium, avaritia, pervicacia, gravamina in plebem. Thorkelis Nutritii intercessio, primò felix, mox ipsi plebiq; damnosa. Comitis Einaris clades. Ultio de Eyvindo Urarhorn, ejus descriptio. Comitis Einaris insidiæ. Thorkelis Nutritii fuga, reditus. Pacificatio inter Comites. Inter Comitem Einarem & Thorkelem Nutritium insidiæ occupatæ. Comitis cædes. Thorkelis in Norvegiam fuga.

SEcundum mortem Sigurdi Comitis, filii illius adultiores Sumarlidius, Brusius, & Einar, Orcades & Hialtlandiam æqvis portionibus inter se dividebant, transmarinis provinciis, Catanesiâ & Sudurlandiâ Thorfinno fratrum minimo permissis: eum namque Avus maternus, Scotiæ Rex Melcolmus (nostris Melkolfus pronunciatur) Comitem creavit, earumq; ditionum possessionem, confirmatione Regiâ, stabilivit. Cùm autem Rossiæ, Moraviæ & Dalorum hìc nulla mentio fiat, licet suspicari, Comitem Sigurdum, aut earum possessione, ante mortem, excidisse, aut, nominum confusione, huic Sigurdo à Scriptoribus attributa, qvæ priori Sigurdo com-

do competebant. Thorfinno itaque tenello, tutores dati sunt: ut autem primùm adolevit, haud obscura avaritiæ ingeniiq; audacis, & animosi, belloq; dediti, indidicia prodidit. Dissimilia singulis fratribus ingenia erant. Vasto Einar alta semper spirabat, vultu truci, sermone insvavi, animo immiti, & ad bella magis qvàm subditis expediret, propenso, adversusq; pericula interrito. Brusius mitis qvietusq; & otii studiosus, eloqvio facundus, mansvetusq; & tractabilis. Sumarlidius ei per omnia similis, natu qvidem maximus, sed qvi omnium primus in fata, morbo solutus, improlis concessit. Qvo mortuo, Thorfinnus insularis paternæ ditionis trientem postulabat, tunc qvidem, cùm patri succederetur, controversum, jam verò fratris morte, sine ullo dubio sibi debitum. Obstitit Einar, dictitans Catanesiam & Sudurlandiam, qvas communis pater antea tenuit, trientem Orcadum excedere: æqvior Brusius, plus se, qvàm qvod jus sibi addiceret, possessione complecti velle negans, cessit Thorfinno triente, qvem Sumarlidius possidebat. Qvem Einar, qvasi derelictum, confestim occupat, armisq; detinet, atqve ita insularis paterni imperii bessem adeptus, potens divesq; evasit: nec tamen reditibus istis contentus, continuo, graviq; militum delectu, ad excursiones piraticas, subditos fatigavit, & tantùm non opibus exhausit: verùm haud semper felici successu domum reditum est. Inde coloni, exhauriri facultates, filios periculis, absqve intermissione, hostiumq; telis objici, multos etiam absumi, dolentes, neqvicqvam ad obseratas aures, qverelas suas deferebant: nihil enim in conscribenda, ad militiam nauticam, jnventute, à pristinâ consvetudine vel omisit, vel mutavit. Unde rerum omnium caritas, mox etiam fames secuta, eam insulæ partem afflixit, qvæ imperio ejus paruit: abundabant autem, qvibus frater Brusius, in conservandis tum suis, tum etiam subditorum facultatibus, qvàm acqvirendis, vir melior præfuit.

Inter Proceres Orcadenses longè præstantissimus Amundius habebatur: opibus enim, & dignatione, & prudentiâ, omnes insulanos anteivit. Prædium Sandvicham in Hrosseyæ (nunc Pomonæ) promontorio Hlaupandisnesia (vel Lopandisnes) incoluit: cui filius, pari indole & virtute, nomine Thorkell, juventutis insularis facile princeps. Cùm nihil à solito rigore Comes Einar, in rapiendis, ad piraticæ usum, rusticorum liberis, remitteret, fessi tandem subditi, opem Amundii, instante vere, implorabant, obnixè orantes, ut preces suas, qvas penuria omnium rerum, durum illud necessitatis telum, expresserat, ad comitem deferre ne gravaretur, eumq; aptâ oratione edoceret, qvo in statu civium res versarentur. Qvibus ille moderatè respondit, intractabilem esse Comitem, nec civium qvantumvis æqvis precibus, mites unqvam aures præbuisse; sibi qvidem in præsens amicum. Si tamen dissensio interveniret, eo tum se, tum illum ingenio esse, ut metus sit ne tandem res ad periculum spectaret; se itaqve aures ejus, qvas mitigare non posset, nec odiosis qverelis fatigaturum. Desperato patris auxilio, filium sollicitabant, diu multumq; reluctantem: tandem exorarunt, ut petitis annueret. Nimis id præpropere promissum patri visum est: sed, qvod jam retractari non posset etiam cum periculo præstandum. Poximo igitur conventu, à Comite indicto, Thorkell gravamina civium, simul etiam supplices preces exposuit, fame macerari plebem, distractis qvi agros colant, fænum secent, fabriles operas excerceant, piscatu vel aucupio communem inopiam sublevent, patriam, continuâ bellorum tempestate, civibus orbari, iis enim alendis onerari qvi ad operas omnes aut inutiles essent qvippe manibus aut pedibus truncati, aut aliqvo fædo vulnere deformati, propriis etiam matribus fastidiosi redeant, vel nimiâ licentiâ efferati, omnes labores detrectent. Qvibus benignè auditis responsum accepit, se intercessioni ejus tantum daturum, ut, cum sex navium classem, hac æstate, expedire proposuisset, jam tribus contentum se futurum dixerit: caveret tantùm, ne sæpiùs hæc postulata iteraret. Magno verborum honore Comiti gratiæ à Thorkele, cum ingenti omnium assensu, nec ei minores à plebe actæ sunt.

Hac, tam parvâ, manu, eo tempore, contentus Comes, auctumno rediit, proximâ æstate amissum, militum paucitate, lucrum, majore delectu reparaturus.

Durissimâ

Duriſſimâ igitur conqviſitione cùm, vere novo, claſſiarios cogeret, iterum Thorkell colonorum precibus victus, pro iis deprecabatur. Hac pertinaciâ majorem in modum offenſus Comes, gravamina, hac interpellatione, plebi ſe aucturum, non levaturum reſpondit, in tantumq; creſcente irâ, excanduit, ut, vix ſui potens, publicè minaretur, proximo foro, alterum eorum haud ſalvum exceſſurum: atqve his dictis ſolvit conventum. Qvibus cognitis, Amundius filium periculo, iræq; Comitis ſubducturus in Cataneſiam ablegavit, manſitq;, longo tempore, apud Comitem Thorfinnum, eiq; dum tener eſſet, edicationis officia præſtitit, Foſtri, id eſt Nutritius, proinde cognominatus. Complures alii præſtantiorum civium, ſævum Einaris imperium ſubterfugientes, aut in Norvegiam, aut aliàs regiones, plurimi tamem in Cataneſiam ad Thorfinnum, conceſſerunt. Is, poſtqvam adolevit, Legatos ad fratrem Einarem denuo miſit, trientem Orcadum poſtulatum. Qvod ubi negabatur, claſſem Cataneſiâ in inſulas direxit: nihilo Segnior Einar, armis eum prohibiturus, copias contrahit. Videns autem Bruſius, fratrum contentionem, publicam qvietem everſuram, ipſe qvoqve, qvantum ingenio ab omni certamine alieno, militem conſcribit, ſeq; paci conciliandæ medium interponit. Qvæ his conditionibus coaluit, ut Thorfinno triens inſularum cederet, nihil imminutâ poſſeſſione reliqvarum in Scotiâ provinciarum: Bruſius autem & Einar, diviſas ante ditionis partes in unum conferrent, Einari adminiſtratione, & tuendorum finium curâ commiſsâ, hac lege, ut qvi eorum diutiùs viveret, utramqve partem hereditate caperet. Inæqvalis & iniqvus mutuæ iſtius adoptionis contractus viſus eſt eò, qvòd Bruſio filius eſſet, Einari verò nullus. Id qvod ſic ad verbum ex autographo reddere placuit, cùm inde eliciatur, Orcades fuiſſe ex eorum feudorum genere, qvæ maſculina vocant, nec ad fœminas tranſeunt.

His peractis, Thorfinnus, ſuo triente Gubernatorum adminiſtrationi commiſſo, ipſe potiſſimùm in Cataneſia reſedit. Einar piraticis excurſionibus Scotiam, Hiberniam, & Bretlandiam, ſingulis æſtatibus, infeſtabat, non autem ſemper pari fortunâ. Congreſſus enim cum Konufoguro (fortè Conochoro O-Melaghlin Rege Midiæ) Hiberniæ Rege, in Ulfreksfiordo, præter ingentem opum, hominum qvoqve tantam jacturam fecit, ut, plerisqve amiſſis, unicâ tantùm nave fugâ evaſerit. Qvam tamen cladem Norvegis, qvi cum Rege militabant, potiſſimùm imputabat. Qvorum Dux erat nobilis vir Eyvindus Urarhorn, Sancti Olafi Norvegiæ Regis ſatelles purpuratus eiq; intimâ amicitiâ, ob ingentia merita carus: nam & eum, cùm primò de Regno Norvegiæ cum Comite Sveno dimicaret, claſſe & militibus impensè juvit, & Qvæſtorem Regis Sveciæ Rojum Skialgium, cenſum è Norvegiæ provincia, Sveciæ vicinâ, exactum deferentem, cum triginta militibus oppreſſit, cenſumq; reduxit, præterea q; pretioſas veſtes, carè in Ruſſia emptas, aliaq; cimelia, à Præfecto Sveciæ Regis Thorgauto Skardio intercepta, vi & armis extorſit, ipſo cum ſociorum nauticorum plurimis interempto, in ultionem miniſtri Sancti Olafi, Gudlaugi Girſcii, qvem paullo ante exſpoliatum interemerat. Hic idem Eyvindus Urarhorn, ſeu Uricornu, ſeqvente æſtate, ex Hibernia in Norvegiam navigans, fluctuum ventorumq; mutuas operas ſibi invicem præſtantium, ſævitiâ, à recto curſu abreptus, ad celebrem Orcadum portum, Aſmundarvogum, ubi Sigurdus Craſſus ab Olafo Tryggvino pridem captus erat, deflexit. Ibi eadem tempeſtate detentus, morabatur usqve, dum Comes Einar, inſtructâ claſſe, eum invaſit, captumq; occidit, maximâ ſociorum parte dimiſsâ, qvi eodem auctumno in Norvegiam redeuntes, Regi necem Eyvindi retulerunt: qvam, licèt graviter ferret, verbis tamen temperavit, prout ſolebat, qvoties graviter læſum ſe ſentiebat.

Interea Thorkell Nutritius, in Orcades ad colligenda tributa Comiti Thorfinno debita miſſus, fit certior, Einarem ſibi imputâſſe, qvòd Thorfinnum, ad extorqvendum ſibi trientem inſularum, inſtigâſſet, eoq; nomine infenſum, opportunitatem, ſe de medio tollendi, anxiè qværere. Qvanta igitur potuit celeritate commiſſum ſibi negotium expedivit, & qvæ percepit, Thorfinno retulit. Adjecit præterea, ſi intra terras, Einaris imperio ſubjectas, aut vicinas illis provincias, morandum

randum esset, vel sibi vel ei moriendum: remedium ergo discrimini vitandum fore, in remotioribus a potestate ejus terris, tutum exsilium. Probato consilio, Thorfinnus svasit, ut Norvegiam Olafumq; Regem peteret, Principum qvippe convictu aptum illum brevi tam mansvetum facilemq; Regem sibi conciliaturum, imò, ubicunqve terrarum degeret, in magna existimatione futurum. Paruit consiliis Thorkell, eodemq; auctumno ad Olafum profectus, comiter per integram hyemem excipiebatur, breviq; gratiam Regis tantam consecutus est, ut ad secretiora consilia adhiberetur: fuit enim rerum gerendarum mirè peritus. Interea de rebus Comitum ita coram Rege disseruit, ut facile, cùm de Einare parciùs loqveretur, in Thorfinnum pronior appareret. Itaqve appetente vere, Rex navi ad eum directâ, amicè illum ad se invitavit: nec Thorfinnus honorem à Rege sibi exhibitum, oblatamq; ultro gratiam abnuit. Ad eum itaqve profectus, summo studio excipitur, magnamq; æstatis partem ibi moratus, sub discessum instructissimo myoparone donatur, qvi proinde seqventem se Thorkelem navigio, qvo in Norvegiam vectus erat, pariter remuneravit. Cùm ad Orcades rediissent, Comes Einar, collectis copiis, classiq; impositis, in stativis excubabat: Brusius verò, ad utrumqve profectus, eos inter se reconciliavit. Receptus est in gratiam Thorkel, cui confirmandæ securitatis caussâ convivia invicem exhibenda utriqve injungebantur. Primò Comes à Thorkele in prædio Sandvicha excipi debuit: hic, vice versâ, digredientem inde domum, ad id, qvod ipse instruxerat, seqvi. Magnificè omnia, a Thorkele apparata, ingenti alacritate exhibebantur, nihilq; intermissum, qvod, ad Comitis honorem, facere posset: verùm tristis ille & severus, nullum exhilarati animi indicium præbebat. Hoc tenore totum convivii tempus procedebat. Qvo finito, Thorkell Comitem domum secuturus, moras de industria nectebat: præmisit enim speculatores, qvi vias explorarent: hi autem redeuntes, tribus diversis locis, armatas cohortes, in insidiis abditas, & procul dubio in caput ejus ornatas, retulerunt. Qvo cognito, necessarios suos, colonosq; undiq; evocatos, exspectabat, prætextisq; aliis atqve aliis longioris moræ caussis, Comitem detinebat, qvi impatiens, tempus profectionis dilabi, excusatione domesticorum negotiorum eludebatur. Oblongum erat tricilinium, in brevioribus parietibus, binis ex adverso foribus, sibi invicem oppositis, intercisum; focus in pavimento stabat, Comite, in superiore loco, sedente; illum, focumq, intercurrens Thorkel, nunc per has, nunc illas aut intrabat, aut exibat: ad alias armata phalanx, vicinia excita, satellitibus Comitis insciis, stabat. Cum novissimè ingrederetur, Islandus qvidam nomine Haldor eum comitatus, fores eas clausit, ante qvas, Comitis milites in excubiis erant. Qværenti tandem Comiti, accinctus ne esset itineri, jam se paratum respondit, simulq; sublatum gladium in caput ejus, ingenti ictu, dejecit: qvi cùm, è celsiore sede, in vicinum focum præceps rueret, idem Islandus, cæteris negligentiæ increpatis, eum inde extractum juxta pulpitum collocavit. Egressus itaqve per alias, qvam intravit, fores Thorkell, à suo præsidio excipitur. Satellites Comitis, ubi eum mortuum deprehenperunt, subito casu consternati, animos ab ultione avertebant. Duce qvippe destituti, req; adeò inopinâ perculsi (omnia enim sincerè ab utraqve parte, sopitis inimicitiis, agi putabant) plurimi etiam inermes, pars Thorkeli amici, adversus præpararas ad defensionem vires, fortunamq; viri, eum ad meliora servaturam, si qvid tentâssent, damnum profecto se censuros prævidebant: dilapsi itaqve Thorkeli nullo impedimento fuere. Ille, nullâ interpositâ morâ, naves expedivit, inq; Norvegiam, post primas hyemis noctes, pervenit; statimq; magnis itineribus, ad Olafum Regem profectus, benignè recipitur, gratior hoc facinore perpetrato, qvòd, cùm, occupatâ cæde, cui destinatus erat, se ipsum conservâsset, tum etiàm hostem Regis, satellitisq; ejus percussorem, sustulisset; mansitq; hac hyeme, apud eum.

Cap:

CAP: XIII.

Comite Einare cæso, inter fratres Brusium, & Thorfinnum in ordine Comitum decimum qvintum, de triente insularum, qvem is moriens reliqvit, controversia oritur, altero vi contractûs, altero jure hereditatis sibi eum vindicante. Uterqve in Norvegiam ad Sanctum Olafum navigat, Brusius in suas partes priùs sollicitaturus, Thorfinnus conatus fratris impediturus: uterqve insulas in feudum, beneficio Regis, accipere, inqꝫ clientelam concedere, hoc statu eligunt. Thorkelem Nutritium Rex iis, ob fratris cædem infensis, conciliat, qvi Comitem Thorfinnum, domum profectum, seqvitur, eiqꝫ se per totam vitam addicit. Duæ insularum partes Brusio à Rege traduntur, tertia Thorfinno. Rege Scotiæ Melcolmo mortuo, ignotus Scotis Rex, Karl, vel Karolus, succedit, qvi ex Catanesiâ feudisqꝫ Thorfinni tributa exigit, renitenteqꝫ Thorfinno feudum Comiti Moddani concedit. Hinc bella inter illum & Moddanem, deinde cum ipso Rege Thorfinno fœlicia, cæteris damnosa, tandem etiam exitialia. Veritas ignotæ Scotis traditionis astruitur, & explicatur. Thorfinnì magnificentia.

Secundùm cædem Einaris, Brusius duos insularis imperii trientes sibi vindicabat, vi contractùs inter eos notissimi, qvo convenit, ut superstes in omnia defuncti bona succederet. Thorfinnus pactum, legi inimicum, juri suo præjudicare posse negabat, cùm ad se, justâ hereditate excludendum, neutri eorum jus vel potestas fuerit: ideoq; partem dimidiam insularum, ut Brusius sibi redderet, postulabat, sed frustra in præsens: utramqve enim, eâ hyeme, (*Codex Flateyensis* duas hyemes habet) detinebat. Isti controversiæ dirimendæ conventus indictus, ubi proceres se frustra interponebant: neqve enim Thorfinnus juri hereditario qvicqvam decedere, nec Brusius contractui vim fieri passus est. At fortiori qvidem jure Thorfinnum nixum perpendenti constat, si ipsius consensus non intervenerat: qvia tamen Brusius, dum litem inter fratres composuit, pacis & concordiæ reducendæ & stabiliendæ, cùm publicâ civium, tum privatâ suorum causâ motus, ad iniqva pacta suo damno descendit, Thorfinnum qvoqve, qvi præsens interfuit, trientemq; controversum, annitente, suoq; jure decedente Brusio, vi illius pacti adeptus est, consensisse præsumptio est: Consensum autem hac occasione, vel limitâsse, non abhorret ab illius ingenio: dixerat enim Brusium eâ indole esse, ut unico saltem triente contentus esse posset. Brusius ad hæc respondit, cùm de paternâ hereditate controverteretur, triente se contentum fuisse, qvem etiam, nemine reqvirente, possideret, jam de hereditate fraterna, novis pactis firmatâ, qvæstionem esse; se qvidem, qvantumvis fratri viribus imparem, jus tamen suum aliqva honestâ ratione tueri malle, qvàm eo, hoc statu decedere. His dictis conventus solutus est. Videns autem potentiorem esse fratrem, qvàm ut vim ejus sustinere posset, (nam præter populosas Scotiæ provincias, qvæ illius juris erant, Avi etiam materni Scotiæ Regis auxiliis fruebatur) in Norvegiam trajecit, adducto secum filio Rognvaldo, tantùm decenni, jam tum qvidem domandis piratis adhibito (teste

vitâ Thorgeiris Havardi Islandi, profligatæ aliàs audaciæ viri, qvi ei tunc temporis militabat, versuq; Thormodi Kolbrunis Poëtæ, Divi Olafi satellitis celeberrimi, qvo popularem suum fratremq; adoptivum Thorgeirem celebravit) profectusq; ad Regem benignè exceptus est. Ut verò statum controversiæ inter se & fratrem Thorfinnum exposuit, auxiliumq; Regis ad jus suum propugnandum, suâ vicissim operâ, studioq; oblato, efflagitavit, respondit ita Olafus: Haraldum Pulchricomum omnia Orcadum allodia proprietatis jure acqvisivisse, qvæ deinde Comites in fide clientelari, nunqvam in proprietate, beneficio ejus tenuerint. Formula verò illa de Allodiis, qvorum mentionem Olafus injecit, ad verbum expressa in *Codice Flateyensi*, ut & vetustiore alia membrana exstat. Allodia autem singula, simul & ipsum feudum, hoc sensu comprehendi existimo intelligiq; supremum Regis, idq; directum, dominium, utileq; Vasallorum seu Comitum, qvod respectu subvasallorum directum, sed immediati domini utile est. Nam si Rex agros, allodiaqve singula proprietatis, directi, scilicet dominii, jure tenuit, poterant tamen à civibus Comiti Einari de Cespite oppignerari, eo jure, qvô ipsi ea possederant, iisqve iterum à Comite Sigurdo Crasso eodem tenore, vel etiam reservatis qvibusdam juribus restitui. Ne verò qvicqvam, ad talium locorum notitiam pertinet, desiderari possit, ab iis, qvi hujus feudi indolem subtilius excutere volunt, verbis codicum formulisqve istiusmodi religiosè mihi ubiqve insistendum duxi. Sed ad rem, Rex jus suum postulatorumqve æqvitatem vel exinde liqvidò patere affirmat, qvòd exactus Regno Eiricus Blodoxius, deniqve filii ejus, Comites Orcadenses in obseqvio habuerint. Cùm verò agnatus meus (ait) Olafus Tryggvinus eò delatus est, juramentum fidei pater tuus Sigurdus ei præstitit: atqvi ego in omnem hereditatem ejus successi. Exigo itaqve, ut, solenni homagio præstito, Clientem Vasallumq; meum te profitearis, atqve ita insulas in feudum, in posterum, meo beneficio accipias. Fac deniqve periculum, tibine, jam ipso jure, fratre potiori, meum, an ei, Scotiæ Regis subsidium magis conducat. Hanc si conditionem aversaris, nos tamen nihilominus possessiones prædiaq; qvæ majores nostri agnatiq; in transmarinis occidentis regionibus possiderunt, recuperare enitemur. Ingentem animo Comitis sollicitudinem inopina Regis postulata incusserant. Ergo qvicqvid in utramqve partem, aut metus aut spes subjecerat, secreta æstimatione pensans, tandem conciliantium sententiam reqvirit, providè conjiciens, si subjiceret se Regi, imminutam fore libertatem, si verò subjectionem abnueret, planè amissam; hoc certè rerum suarum statu, cùm in potestatem ejus reciderit: neqve enim eum, qvippe pertinaci ingenio Principem, cæptis destiturum prius, qvàm ea ad optatum decretumq; finem perduxerit: parvi omnino pensurum, qvamcunqve fortunam sibi fecerit. Itaqve qvamvis utraqve conditio plurimum acerbitatis haberet, Regi tamen se submittere, cum universa ditione hereditariisqve provinciis omnibus, elegit, qvæ omnia & singula ejus potestati jurejurando permisit, atqve ita in ejus clientelam transiit.

Ut verò Thorfinnus, fratrem in Norvegiam profectum, cognovit, ne qvid sibi inde damni emergeret, provisurus, statuit & ipse eò navigare. Incitabat tum pristinæ Regis gratiæ magna fuducia, tum purpuratorum favor & studium, ad caussæ suæ patrocinium propensum, qvod, præsentiâ suâ, accendi, plures etiam in partes trahi posse minimè dubitabat. Iter itaqve summâ festinatione maturat, redditusq; litori Norvegico, ad Regem celeriter properat, omnium, qvæ inter eum & Brusium convenerant, ante adventum, ignarus: neqve enim in mentem venerat, Brusium in clientelam Regis concessisse. Lætus adventu ejus Rex, tanqvam de cœlo misso, munere, qvòd absqve ullo periculo, Diis qvasi porrigentibus, sibi posterisq; jus in insulas asserere, easq; ad regni obseqvium revocare, istâ occasione liceret. Ei itaqve qvæ inter se Brusiumq; acta essent, simul etiam argumenta, pro jure suo militantia, eodem ordine, qvo Brusio, luculenter exponit, idem ab eo obseqvium trientis, qvem teneret, deditione, pari juramento, exigens. Thorfinnus, subterfugia qværens, callidè ad singula postulata respondit, promeruisse Regem, ut si res cum hoste esset, ei qvàm enixissimè auxiliaretur, ejus enim sibi gratiam,

tiam,

tiam, ingens ad utrumqve fortunam momentum: in clientelam autem concedere haud sibi integrum, cùm, isto obligationis genere, Scotorum Regi antea devinctus sit. Cognitâ tergiversatione, Rex, si subjectionem abnueret, alium insulis se præfecturum minatus est: caveret autem ejus securitati, jurando, se eum nullo modo infestaturum: qvod si in horum neutrum consentire vellet, planum esse, consilia perniciosa coqvi: cùm ergo ab eo sibi metuendum sit, nec se iniqvè facturum, si suæ securitati qvàm optimè caveat. His auditis, Comes, tempus ad deliberandum, deq; tanta re, cum iis, qvi sibi à consiliis essent, conferendum postulat. Qvo impetrato, id in integri anni spatium extendi reqvirit; liberum interea reditum ad suos: domi enim præcipuam consilii vim esse, se vero puerum ætate tantis rebus decidendis imparem. Rex, ubi jam esset, ibi deliberare, deliberataq; concludere jussit. Interea Thorkel, tunc aula Regis, per occultum nuncium Comitem monuit, ut temporis præsentis, qvàm præteriti, ubi esset, qvàm unde venisset; Norvegiæ qvàm Orcadum aut Catanesiæ meminisse mallet: nec persvaderet sibi reditum, in patriam, sui arbitrii futurum, nî se prius, omnemq; controversiam, non ita pridem unà cum ipso in Regis potestatem, à fortunâ translatum, arbitrio ejus permitteret. Durum videbatur, patrimonium in Regem transcribere, durius etiam sacramento confirmare, qvietam ejus possessionem illis futuram, ad qvos nullo sangvinis jure pertineret: præsentis tamen necessitatis, consiliiq; Thorkelis ratione habitâ exemplo fratris, in clientelam fidemq; Regis, se cum triente insularum dedit. Ingeniorum discrimen in fratribus Regi statim observatum. Altum Thorfinnus sapiebat, ideoq; post deditionem ad reliqva facilis, cùm nullas conditiones à Rege propositas abnueret, suspectum se de promissis majori levitate rescindendis, juramentoq, per occasionem violando reddit: qvippe potentiâ fiduciaq; Scotiæ Regis inflatus, facile se extortum vi patrimonium, recuperaturum speravit. Brusius moderatus, suisq; contentus uti alienis non inhiabat, ita nec suis privari volebat: tardè igitur & providè in cœtera consensit: unde majorem constantiæ & perseverantiæ fidem meruit, ut qvi segnis ad pacta facienda, segnior etiam ad rumpenda videretur futurus. His ita constitutis, Rex freqventem conventum indixit, qvò etiam Comites, ambo vocati, convenerunt, ubi populum his verbis affatus est. Eo fine convocavi vos, Cives, ut, qvæ inter me & Comites Orcadenses convenerunt, cognosceretis: Orcades enim & Hialtlandiam, mei juris provincias, seq; meos Vasallos agnoscunt, & in posterum profitentur; id qvod jure jurando stabiliverunt: itaqve feudi jure, qvantum singuli antea habuerunt, iis proinde permitto, nempe suum cuiqve trientem: sed residuum eum, qvi comitis Einaris fuerat, mihi adjudico, in multam scilicet cædis satellitis mei unicè dilecti, Eyvindi Urarhorn, qvem is occiderat cui qvem præficiam ipse providebo. Volo autem Comites mei, vobis reconciliatum Thorkelem me arbitro, si vobis ita placet. In hoc, perinde ut alia fides ab iis sine morâ data Spospondit & Thorkell se judicio Regis sisti, nec plura illo in foro acta sunt. Rex Comitem Einarem tribus satrapis seu Baronibus æqvabat, indictamq; Thorkeli multam triente minuit, qvòd à Comite, insidias sibi struente, ad vim prævisam propulsandam provocatus, eò vel invitus processisset: residuum Comitibus in satisfactionem adjudicatum. Rebus ita compositis, Thorfinnus discedendi potestatem postulavit, qvâ impetratâ, summâ festinatione reditum maturat. Omnibus paratis, cum in navi, qvodam die, potaret, ex improviso, Thorkell ad genua ejus procidens, gremio caput, arbitrio ejus commissum affirmans, imposuit. Comes: qvî hoc, ait, lite jam, judicio Regis, decisâ. Jussus ergo Thorkell surgere, cùm se erexisset: qvod Brusium, inqvit, attinet, judicium Regis colam, tu verò, pro arbitrio, qvicqvid volueris, statue: neqve enim me latet, invito te intra Orcades mihi neqvaqvam tutum, qvantacunqve possessionum mearum securitate per Regem pactâ aut definitâ: itaqve si tibi ita cordi est, jurabo, me nunqvam illuc rediturum. Ad hæc Comes conticuit; post aliqvam deinde moram: qvandoqvidem, ait meum judicium Regio præfers, me jam in patriam proficiscentem comitaberis, manebisq; apud me, qvamdiu voluero, nec absqve venia discedes, ad impe-

imperium meum defendendum, aliaq; negotia meo nomine peragenda, qvoad vixerimus, obstrictus. De pecuniaria multa postea statuam. Thorkell se in potestate ejus, sine exceptione, futurum pollicitus, sponsione & juramento fidem obligavit, statimq; eum, cum primùm licuit, discedentem comitatus. Hæc dies conspectum Regis & Comitis, colloqviaq; in posterum mutua, diremit.

Brusius qvoqve ad profectionem se parabat, verùm lentè, ne, nimiâ festinatione, agendorum aut in usus suos comparandorum qvicqvam negligeret. Prius autem, qvàm discederet, Rex eum advocatum ita affatus est. Cum imperium nostrum ultra Oceanum extensum, in transmarinis illis oris, fido custode indigeat, te potissimum deligere placet: ne verò meâ clientelâ imminutus videaris, adjicio trienti tuo etiam meum, qvi Einaris antea fuerat. His viribus, auxilioq; meo, fratri Thorfinno ad insulas defendendas, haud imparem te futurum animadverto: fidem, filio apud me relicto, oppignorabis. Grata erat Brusio trientis controversi accessio, qvi sine ulteriore mora, relicto filio, amicè dimissus domum sub auctumnum pervenit, liteq; victor duos sibi trientes vindicavit. Thorfinnus uno in præsens, recentis juramenti reverentià, contentus, resedit, uti consvevit, in Catanesia, Orcadum parte, ministrorum administrationi, commissâ, securus piratarum & injuriæ, à civibus, direptionibus Danorum & Norvegorum, sive dum prædatum in occidentales regiones, pergerent, sive redirent, obnoxiis, propulsandæ, qvibus, utroqve tempore, promontoria de populari, boviumq; & ovium greges ad alimenta rapere, sollenne erat. His compescendis, Brusius omnes impensas & pericula sustinuit, fratre, ne pro sua qvidem parte, qvicqvam conferente, cum tamen tributa omnia inde decerperet: cui hanc iniqvitatem qvestus Brusius, responsum accepit, si duas sibi partes permitteret, solum se insulas absqve ulla ejus impensa defensurum. Qvod, licèt non tam propere, tamen postqvam Knutus ille potens Daniæ Rex, possessione Norvegiæ Sanctum Olafum deturbâsset, ita convenisse traditur. Nec longo post tempore, Scotiæ Rex Melcolfus excessit, (*Buchanano* Milcolumbus Secundus est, qvi obitum ejus in annum salutis MXXXIII. refert) nec ab hac relatione noster auctor discrepat. Sanctus enim Olafus anno MXXX cæsus est: de successore Melcolfi major exoritur controversia. Donaldum seu Duncanum, ejus ex filia Beatrice, nupta homini nobili Crino, insularum Occidentalium Thano & reliqvorum Thanorum præfecto, Nepotem, *Buchananus* ei successisse perhibet (qvi *Mariano Scoto* Donchad, *Simoni Dunelmensi* Machethad, utriqve ad annum seqventem, in qvem Melcolfi obitum referunt) nec Thorfinni qvi tertius nepos erat, usqvam meminit. Nostri Scriptores, Karl vel Karolum qvendam Hundii filium, ei in regnum, regio etiam titulo surrogatum, tradunt, de qvo seqventia adjiciunt, nimirum, qvod è Catanesia ac aliis regni provinciis tributa exegerit: Thorfinnum verò, & avi materni beneficio commissum sibi feudum, & tantæ hereditatis exiguam portionem, sibi neqvaqvam adimendam, nec gravaminibus onerandam, ursisse, neqve ad novas conditiones descendere voluisse. Hinc bellum exortum: nam Carolus filium sororis suæ Moddanem (aliud exemplar Mutatanem seu Mutanem nominat) Comitem creavit, Catanesiæq; præfecit, qvi in Sudurlandiam (forsitan Thorfinni imperium tunc temporis aversatam) infusus, magnas ibi copias comparavit. Qvibus, per exploratores, cognitis, Thorfinnus è Catanesiâ habito delectu, haud contemnendam manum collegit: cui cùm se Thorkell Nutritius cum magnis copiis ex Orcadibus adveniens, conjunxisset, Moddani haud impar videbatur. Itaqve Scoti, vires ejus veriti, in interiora suæ regionis se recipientes, copias supplementis augent. Nec Thorfinnus interea sibi deficiebat: multas enim Scotiæ provincias populatus, Sudurlandiam etiam & Rossiam sibi subjecit: inde in Catanesiam revertens, Dungalsbæis, cum magna copiarum parte, qvinqve etiam instructis navibus subsistit, Thorkele cum reliqva manu in insulas remisso. Moddan deinde, ad Karolum, Regem profectus, injurias à Thorfinno damnumq; illatum qvestus, majorem in modum eum accendebat, admodum indignè ferentem, provinciarum direptionem, aliarumq; insuper jacturam. Itaqve, Moddane cum haud exiguo exercitu, terrestri itinere per mediter-

mediterranea in Catanesiam misso, ipse undecim navium classe, delecto milite instructâ, eò etiam tendit, dieq; constituto, cum Comite se in Catanesia conjungit, Thorfinno, angustiis inter utriusqve copias incluso exitum præclusurus. Qvi adventu Regis cognito, copiis navibus impositis sinum Picticum transmissurus Orcades petit. Sed Rege, numero navium militumq; freto, acriùs inseqvente, remis velisq; qvàm citissimè poterat, præsenti se periculo excmpturus, Sandvikam tendens, ad promontorium Dyrnesiam, orientem versus, classem applicat, missisq; ad Thorkelem nunciis jubet, ut copias, qvantâ posset celeritate, colligeret, Brusio interea in parte insularum septemtrionali, qvam tenuit, remanente, nec ad tantos se tumultus movente. Adulto vespere in promontorium appulsus, noctem ibi exegit, incertus, qvanto spacio Regem post se reliqverit, qvi summo mane exortus, undecim istis navibus in improvisum Comitem invehitur. Is viribus impar, cum in tanta celeritate frustra se auxilia exspectaturum prævideret, paullulum dubitat, an, permissâ hosti classe, cum universa præda commeatuq; & qvæcunq; veheret, ipse cum sociis terrâ saluti suæ consuleret, an tantillâ manu, naviumq; numero longè minore dimicaret, qvarum qvinqve rostra adversus undecim in hostes essent convertenda. Vicit periculum pudor deserendæ classis, spes qvoqve à consciâ virtute mutuata: Concinnâ itaqve, & brevi, oratione, militibus ad arma inflammatis, remis concitari naves, magnoq; impetu in hostem dirigi jubet, qvo, primâ coitione turbati, animos despondeant: primo enim metu perculsos, haud subito se collecturos. Nec segniùs, qvam jussi, remos expediunt, hostes invadunt, naves vinculis inter se connectunt, tantoq; ardore se inferunt, propugnatoribus Regiæ navis plurimis, qvi in anteriore parte rem gerebant, occisis, reliqvi vulneribus laboribusq; fessi, in mediam navem trepidi retro confluerent. Thorfinnus instandum fortunæ ratus, è puppi suæ navis in proram prosiliens, forti exemplo milites ad rem strenuè gerendam accendit, inqve regiàm navem, acie rarescente, magnam partem milite exinanitam, transgressurus, seqvi se classiarios clarâ voce jubet. Rex inopino, sed evidenti periculo, perculsus, protinus fugiturus catenas incidi mandat: id verò impediturus Comes, asseribus ferro præfixis, harpagones vocant, injectis, prælato signo, ipse suos præcedens agmineq; irrumpens, tantum Regi metum incussit, ut momento, cum paucis iis, qvi reliqvi erant, in proximam transiliens, trepidâ fugâ citato remigio altum peteret. Comes fugientes diu multumq; sed frustra, persecutus, ubi metum iis ad elabendum, fortiores vires, qvàm spem suis, qvantumvis in prædam accensis, ad insistendum suppeditare animadvertit, ad Orcades cursum reflexit. Ibi Thorkele cum numeroso milite obvio, iterum Regem, in sinum usqve Scotiæ Breidafiordum, qvò fugâ elapsus novo delectu bellum reparavit, persecutus est, orasq; Scotiæ, qveis primum advectus est, populatus, fit certior, Comitem Moddanem in Oppido Catanesiæ Thorsa, cum magnis copiis subsistere, auxiliaq; ex Hibernia, ubi familiæ ejus, necessitudinumq; pars satis potens, exspectare. Eò Thorkel cum parte copiarum missus, Comite in castris remanente, vicinaq; territoria vastante, magnis itineribus, & per Catanesiam tutis, profectus, (tantâ enim omnium Provinciæ istius incolarum tamq; eximia caritate diligebatur, ut nemo de adventu ejus Moddanem certiorem faceret) cùm, de nocte, Thorsa pervenisset, faces ædibus, ubi Comes acqvievit, admovit, qvi ad periculum attonitus, è superiore ædium parte desiliens, gladio Thorkelis obtuncatur: reliqvi aut occisi, aut fugâ dilapsi, pars etiam deditione in fidem recepta. His peractis, celeriter in sinum Breidafiordum, auctus etiam è Catanesia milite rediens, novisq; copiis è Sudurlandia & Rossia collectis, ad Comitem in Moravia (prope Moraviam fragmenta habent) pervenit, ibiq; aliqvantisper morati sunt. Interea Carolus Rex, ex australibus, orientem occidentemq; interjectis, exercitum cum confluentibus ex Hibernia à Moddane præparatis auxiliis, præter ea, qvæ Principes provinciarum suppeditabant, adversus Thorfinnum ipse, se duce, dirigit. In promontorio Thorsnesia, qvod ab austro sinum Bæfiordum (Breidafiordum habent fragmenta) respicit, concursum est, Scotis numero prævalentibus. In prima acie Thorfinnus ante signa dimicans, inauratâ ga-

leâ inſignis, amictus gladio, haſtâ punctim cæſimq; hoſtem ambabus manibus ferit, primoq; in Hibernos tanto ardore invectus, ut compulſi retro, deſertis ordinibus, nunqvam deinceps reſtitui poſſent. Nihilo ſegnius Rex, pugnandi artificiô, utraqve manu feriens inter primos atqve confertiſſimos procurrendo, ſuis undiqve laborantibus ſuccurrebat, illatisq; in aciem Comitis ſignis, dubio Marte diu pariter certatum eſt, donec, Thorfinno acrius invecto, Scoti inter ſpem & deſperationem hæſitantes ſenſim pedem retulerunt. Laxati deinde ordines, mox hoſte in interiora recepto, diſſipati: trepidatio inde, fugaq; etiam Regem inter palantes abripuiſſe perhibetur: alii cæſum referunt. Thorfinnus, occaſione vincendi ſtrenuè uſus, cum ſuis ſe ſeqventibus eò vehementiùs & ferociùs fugientibus inſtare, ſparſosq; & effuſa fugâ incompoſitos, crebris ac gravibus ictibus proſternere haud omiſit. Vaſtatis deinde agris, mox diffuſiore populatione longiùs Comes provectus, magnam Scotiæ partem ſubigebat. Uſqve Fifam (qvam etiam intrâſſe fragmenta teſtantur), Thorkele cum parte copiarum aliò miſſo. Iſtam occaſionem Scoti ſibi haud incommodam rati, parte exercitûs nudatum, etiam illi, qvi nuper in obſeqvium juraverant, defectionem molientes, contractis copiis aggrediuntur. Revocatis igitur, qvos dimiſerat, perfidiam ulturus in eos movet, ſubitoq; terrore omiſſis defenſionis conſiliis, perculſos, per loca deſerta, ſaltus & ſilvas, aviaq;, latebras qværentes, aliqvantiſper perſecutus eſt, & ne defectio impunita, alios ad idem faciendum invitaret, agros omnes ejus provinciæ, qvam fugâ diſperſi latibulis deſtinârant, incendit; nec villa qvidem ea tempeſtate intacta remanſit; qvicqvid virilis ſexûs ætate maturâ obvium erat, occiſum; feminæ ſenesq; gregum more acti, cum lacrimis & gemitu in deſerta fugiebant. Retrogreſſus deinde in aqvilonem, ad claſſem, provincias, qvas tranſibat, ad obſeqvium adegit, delatusq; in Cataneſiam, ibi pro more hibernabat, ſingulis æſtatibus, ingenti exercitu, ad expeditiones piraticas adhibito. Hæc licèt à Scotorum Scriptoribus magnopere diſſentiant, qvi hunc Karolum è Regum ſuorum indice penitus, inter qvos his temporibus proximus, *Marianus Scotus*, expungunt, nituntur tamen auctoritate *Arnoris Islandi*, Thordi filii, Comitum Pöetæ appellati, patriâ lingvâ *Jarlaskalld*, qvi Thorfinni Comitis Aulicus purpuratus Pöetaq; fuit, & qvidem tanto honore cultus, ut è regione ſolii comitis accumberet, loco, ei ſoli competente, qvi Aulicorum primas teneret. Hic, cùm bello, qvod hic deſcribitur, ipſe interfuiſſet, non potuit non delirare, ſi Regem à Duce aliqvo diſtingvere neſcivit: eumq; hæc carmina (exſtant autem ſex) præſente ipſo Comite compoſuerit, publiceq; cecinerit, certè nec Comes, aut ullus, militumq; ſanior fuiſſet, ſi aut ignoraſſent, cum qvo congreſſi fuerant, aut ipſum falſa, riſumq; omnibus moventia, componere permiſiſſent. Verùm, cum eorum, qvæ hucusqve de Thorſteino Rufo, Rege Biola, Comitibusq; qvi ante Thorfinnum vixerunt, memoravi, nihil Scriptoribus Scoticis innotuerit, qvæ tamen ad Scoticam hiſtoriam valde pertineant, qvis defectum hiſtoriæ Scoticæ non animadvertit? Hæc enim conficta nemo ſanus dixerit: nam & hac eadem hiſtoriâ continentur qvædam, qvæ Buchananus etiam notavit, ut in proceſſu operis planum fiet. In membrana autem longè ante Calcographiam inventam, vetuſtiſſimo charactere, vetuſtioribus etiam fragmentis, hæc verbotenus ſcripta ſunt. Si utiqve illa vera, qvis hæc falſitatis convincet. Defectum hiſtoriæ Anglicæ *Gvilielmus Malmesburienſis*, his verbis qveritur, ubi de Venerabili *Beda* loqvitur. *Sepulta eſt* (inqvit) *cum eo rerum geſtarum omnis penè notitia, uſqve ad noſtra tempora: cùm enim pigro, ſemper ſuccederet pigrior, multo tempore, in tota inſula, ſtudiorum detepuit fervor.* Vixit autem Gviliemus Malmesburienſis anno Chriſti MCXXVI, & ſeqq. penè centum annis poſt Melcolfum Secundum. Invaſiſſe regnum videtur hic Karolus, paucisq; menſibus tenuiſſe, ideoq; inter Reges non numeratus, aut etiam in Scotiâ, illis temporibus, plures ſimul regnabant, ſinguli jure tituloq; Regis; id qvod ex Legatorum Knuti Magni ad Sanctum Olafum colloqviis cum Poëta ejus & Stallario Sigvato conſtat. Neminem enim Principum, tantum in eum deliqviſſe memorant, qvin eo adito ſupplicibus factis venia patuerit: expertos id nuper

duos

duos Septemtrionalis Scotiæ provinciæ Fifæ Reges, qvibus non modò venia data, sed etiam ditiones permissæ, ingentia præterea munera. Idem *Bromton Abbas Jornalensis* confirmat his verbis: *Eodem anno Canutus Rex, Româ rediens, Malcolmum Regem Scotiæ sibi rebellantem, sicut & priùs fuerat, subjecit, ac alios duos Reges Melbeache, & Jermare in deditionem recepit.* Notat consvetudinem Scriptorum Hiberniæ *Jacobus* Waræus *Antiqvitatum Hibernicarum Cap: IV.* his verbis. *Cæterum* (inqvit) *in serie, qvam hic exhibemus, ne qvis deesse putet Reges aliqvot Hiberniæ, de qvibus sit mentio apud Scriptores, notandum Regulos sive Reges provinciæ alicujus, vel particularis regionis, in Hibernia, apud eos, aliqvando Reges Hiberniæ falsò dictos.* multaq; exemple producit Hæc ad annum Christi MXXXIII aut seqventem referenda videntur. Insignis de hac re locus extat apud *Thomam Dempsterum in Apparatu ad Historiam Scoticam, lib:, 2. Cap: 16 p: 89.* In limine libri, ubi prolixè de monstrat multos Reges Scoticos, à Scriptoribus omissos, multos etiam insertos qvi non reges sed Regum filii erant, qvam etiam consvetudinem in aliis qvoq; regnis obtinuisse, multis gravibusqve argumentis exemplisq; tam ex Romanis, qvam aliarum gentium Historicis, Poetisq; fusè probat.

His opum incrementis Thorfinnus magnificentiam, non modò antecessoribus suis, sed etiam aliis Principibus, imò Regibus inusitatam adjecit. Illi namqve Aulicos suos Proceresq; per universum festi Julii tempus, conviviis excipere, suisq; eos impensis alere contenti: hic verò integram hyemem, omnibus ac singulis satellitibus, proceribusq; cibum cervisiamq; liberaliter præbuit, ut ad publicas tabernas accedere nulli opus esset.

His temporibus Norvegis, Danis, & Anglis Knuto Potente imperante, Brusius debitum naturæ solvit itaqve Thorfinnus universas insulas, nemine resistente, sibi vindicavit.

CAP: XIV.

Comes Rognvaldus, in numero Comitum decimus sextus, à patre Brusio, Sancto Olafo obses datus, in aula ejus educatur, optimisq; disciplinis imbutus, exitiali Regi pugnæ interfuit. Vulneratus, fratrem Regis Haraldum, valde saucium, in fugæ societatem receptum, sanandum curat, secumq; in Russiam ducit. Ibi limitum custodiæ præfectus, cum filio Sancti Olafi Magno, in regnum revocato, Norvegiam petit, Comesq; Orcadum factus, bessem insularum datum sibi in feudum à Rege, patruo Thorfinno reddente, accipit, eumq; contra hostes suos seqvitur, victoriasq; participat, ubiqve magnò successu. Tandem, patruò trientem insularum repetente, cum cives hinc inde nutarent, in Norvegiam navigat, auxiliaq; à Rege magno impetrat. Bello superior & prope victor, à Kalfo Arnino, Thorfinno se jungente, invaditur, suosq; fugientes secutus, iterum Norvegiam petit. Unicâ navi Orcades delatus, improvisusq; superveniens, patrui aulæ faces subdit, atqve universâ hac exustâ,

ustâ, omne patrui imperium unico edicto sibi subdit: sed patruus, qvi cum uxore evaserat, iterum rediens, par pari refert. Rognvaldus elapsus, à perseqventibus comprehensus, capite truncatur.

Interea Rognvaldus, Brusii filius, in Russiâ magnas res gessit. Primò, Divo Olafo, à patre, qvo fidem suam oppigneraret, obses datus, iis artibus eruditus est, qvibus ingenia ad magnæ fortunæ cultum excitantur: omnia enim in illo præclara, sive animi dotes, sive formæ decus sive corporis vires spectarentur, nihil mediocre pollicebatur. Longo sic tempore apud Regem educatus, in aula adolevit, teste Poëtâ, *Ottare Nigro*, cujus de eo carmen superest. Novissimè Regem exsulantem in Russiam, redeuntemq; in Norvegiam secutus, bello Stiklastadensi, Regi exitiali, interfuit. Magnâ deinde, ob fortem fidelemq; operam, isto periculo navatam, gloriâ, postea qvoqve in sobolem, ejus invictâ, rebus qvantumvis dubiis, constantia celebris. Imminente bello, somnus Regem altior complexus, cum ad incursum usqve hostium detineret, Finnus Arninus Procerum maximus, uniceq. carus, eum excitavit: increpatus, qvòd amænum somnium interpellâsset, illud sibi exponi postulavit. Cognito, per scalas à terra in cœlum pertingentes, transcendere sibi visum, pervenisseq; ad supremum gradum, cùm excitatus fuerat, haud pariter sibi atqve ipsi lætam visionem præfatus Finnus, instans ei fatum, si præter somniantis vanas imagines qvicqvam portenderet, conjectabat. Eodem tempore lectas è tubere baccas, in volam cum infunderet Rex, excepit Rognvaldus dictum, qvod exercitui voluit, baccis ab eo applicatum, notatoq; errore, lingvæ lapsum significavit, tum Rex: ita est, inqvit, agnosco lingvæ errorem, tu autem memento, cum similis tibi lapsus obrepserit nec tibi vitam deinceps diuturnam sperandam. Illo prælio Rex occumbens, post mortem Indigetum collegio insertus, innocentiæ sanctitatisq; suæ tanta argumenta, Numine plenus, edidisse dicitur, ut non è Norvegia saltem, sed totâ etiam Europâ confluxus, patrocinium ejus implorantium, donariaq; ferentium, ingens fieret. Basilicæ hinc innumeræ, inter qvas una in ipsa imperiali urbe Constantinopoli, alia in Hispania ejus nomini consecratæ sunt. Omnes præstat, qvæ Nidarosiæ exstitit, cujus magnificentia nisi hodie ipsa rudera prædicarent fidem excederet. Illo prælio saucius Rognvaldus, inter fugientes evasit, assumpto secum fratre Regis Haraldo, Secundum *Codicem Flateyensem*, octodecim, *secundum Chronica* verò, qvindecim annorum adolescente, & ipso graviter vulnerato, qvem apud Rusticum pauperem sanandum reliqvit, ignarum qvinam esset. Ipse, transito monte Kiolo, in Jamptiam, inde in Sveciam ad Regem Aunundum profectus, inibi commorabatur. Haraldus nomine, generéq; dissimulato, ut primùm sanatus est, uno tantùm itineris Comite, Rustici filio viâ abditâ, per solitudines & inculta in Jamptiam pervenit. Inde, occultis itineribus, Helsingiæ deserta permensus, in palude qvadam, dimmisso comite, versum fecit, qvo se præsentis status miseriam meliore fortunâ qvandoqve permutaturum, solatus est. In Sveciam delatus, unà cum Rognvaldo, reliqvias exercitus, qvi Divum Olafum secutus est, in Russiam urbemq; Regiam Holmgardum deportavit, intimâ caritate à Rege Jarisleifo in gratiam Divi Olafi, cujus uxoris sororem, ipse duxerat, excepti, limitum regni custodes, unà cum Eylifo Aldeiguburgi, Comitis Rognvaldi è sorore Regis Olafi Tryggvini filio, constituebantur. Rognvaldus is Vestrogotiæ primum Comes Olafi Sveciæ Regis, Aunundi patris amitinus fuit, qvem, qvòd, invito Rege Olafo, filiam ejus Astridem Olafo Sancto in uxorem tradidisset, soror Astridis Ingibiorg Russiæ Regis Jarisleifi uxor, desponsata prius Divo Olafo, cum pacta illa pater rescidisset, iræ illius subduxit, Aldeigoburgiqve Comitem in Russiâ constituit, (uti id fusiùs & ex professo in historia Sancti Olafi expositum est). E Russiâ deinde profectus Haraldus, Constantinopolim se contulit, meruitq;

meruitq; sub Imperatoribus Græcis, multos per annos, tandemq; supremus militiæ Dux constitutus, tantas res gessit, ut exinde rediens in Norvegiam ibi qvoqve gestis terribilis, septemtrionis fulmen meritò fuerit apellatus. Partem ejus vitæ illam, qvæ ad nos pervenit, rerum Norvegicarum historia repræsentat Interea Rognvaldus Brusii filius in Russia remansit, æstivis temporibus in custodiendis limitibus occupatus, hibernis verò Holmgardi, in aula Regis; decemq, in universum, dum isto munere vacaret prælia gessisse, *Arnoru* superstite versu, memoratur.

Et jam Norvegos sublati Regis pœnitere cæpit. Itaqve in Russiam, ubi filius ejus Magnus, apud Regem Jarisleifum educabatur, rebellium antesignanus Kalfus Arninus, idemq; inflicti Regi unius lethalis vulneris auctor, sed ab eo priùs ad summam dignitatem potentiamq; evectus, cum Principe alio insigni viro, nec cæde regiâ contacto Einare Thambarskelfere, ingenti comitatu profectus, Aldeiguburgum venit. Concitatior Rognvaldus Kalfum protinus occidisset, nî ab Einare edoctus, pænitentiâ præteritorum stimulatum, ad arcessendum in paternum Regnum filium Divi Olafi Magnum, civium Norvegorum nomine, eò profectum esse. Orare itaqve Rognvaldum, ut Holmgardum imperii sedem eum secum deduceret, caussamq. eorum, tum etiam universi populi Norvegici, & in primis Magni Regis filii, cujus maximè interesset in paternum regnum restitui, promovere, apud Regem Jarisleifum Reginamq; dignaretur. Pertæsam enim universam gentem imperiosam fœminæ Alfivæ Regnum, sub umbrâ adolescentis Sveni, Knuti Magni, suiqve filii, res civium pro libitu versantis. Hoc itineris scopo mitigatus Rognvaldus, cùm primùm per nuncios fide publicâ literas à Rege impetrâssent, qvibus securitati Legatorum cautum erat, itineris se socium addidit, eorùmq; postulatis Reginæ primo, deinde ipsi Regi commendatis, illam in partes Norvegorum traxit. Difficilior Rex, fidem Normannorum, post editum in Patrem pupilli scelus, proditionis suspectans, ne tamen eum regno civiumq; studiis frustraretur, duodecim præsentium Norvegiæ procerum fidem, omnia sincerè agi, sacramento interponi placuit. Soli Rognvaldo sacramentum remissum, fidei & studii, in Regem Regiamq; familiam perspectissimi intuitu. Kalfus Pupilli tutor constitutus, in obseqvium ejus juravit, sacramento, qvo Regem, sive intra regni fines sive extra, assiduè seqvi, omnemq; operam ad regnum ei stabiliendum, augendumq; impendere, tenebatur. His peractis Magnum proceres Norvegorum, omnium ordinum voce, cùm Regem renunciâssent, homagio præstitò, in satellitium ejus ascripti. Holmgardi deinde festum Jolense transactum, mox Aldeiguburgum itum, ubi naves præparatæ. Inde, dilutâ glacie hibernâ, primâ navigatione in Sveciam iter directum, ubi validæ copiæ studiis potissimùm Novercæ contractæ, ipsa deinde comitante, in Jamptiam, transmissoq; monte Kiolo, in Veradalum expeditio facta, tandemq; in Thranheimum descensum. Ibi omnium ordinum accursu studiisq; novus Princeps, alacritate maximâ, excipitur, singulis, novis meritis, admissum in patrem scelus eluere certantibus. Mox Nidarosiâ deductus in publico Eyratingensi foro, universæ Norvegiæ Rex ab omnibus proclamatur, anno salutis MXXXV. Nec multo post, Svenus Knuti Magni filius, destitutus Norvegorum studiis, regno excessit. Rognvaldus autem Brusius, simul in Norvegiam redit, de obitu patris certior, atqve insuper cognoscit, omnes insulas Patruo Thorfinno occupatis, in ejus possessionem transiisse. Cupidus itaqve patrimonii sui inspiciendi, veniam profectionis à Rege petit, qvi justâ causâ motus, Comitis eum dignitate ornatum, donatis tribus longis navibus, à classiariis, commeatu, necessariisq; omnibus instructissimis, dato insuper in feudum triente, qvem pater ejus beneficio Divi Olafi possidebat, benignè dimisit, monens ut ad se, qvandocunqve placeret, rediret, auxilia, qvantis, & qvandocunqve indigeret, paratissima adepturus: atqve ita, mutuâ caritate se invicem complexi, discesserunt. Rognvaldus Orcades rectà petens, paternis villis primò aliqvantisper inspectis, inde per Legatos à Patruo patrimonium suum, trientem Orcadum, partem qvoqve qvam Divus Olafus possidebat, qvippe datam sibi in clientelam à Rege Magno, postulat. Ea tempestate Thorfinnus sociis Hæbudensibus mutuis

injuriis se invicem infestabant: ideoq; auxiliis sibi opus esse ratus, respondit, trientem qvidem, qvem pater ejus habuit, se non obstante, ei patere, reliqvum nullo jure postulari, metu qvippe à Sancto Olafo, cùm in ejus potestatem inciderint extortum: ad mutuam amicitiam inter se & Nepotem stabiliendam facere, si possessionem illius non urgeat, qvippe jam diu certati juris: Si tamen fidus sibi amicus, prout sangvinis jura exigunt, esse voluerit, auxiliisq; juvare, haud sibi partes illas malè locatas videri, qvas animi exhilarandi caussâ teneat, se enim brevi auxilio ejus indigere, qvod pluris, qvàm census, qvi inde pendatur, æstimandum. His relatis, Rognvaldus, haud plus postulari, qvàm jure debeatur, respondit: verùm, cùm tam facilè postulatis, annuerit, se qvoqve amicum ei futurum, subsidiisq; qvantum posset, subventurum. Atqve ita, absqve controversia, utramqve insularum partem vindicavit. Vernante anno, Thorfinnus Rognvaldum per nuncios in expeditionis societatem evocatum, certiorem facit, ut delectum undiqve militem, numero qvàm maximo, colligat. Qvi nihilo segniùs, qvæ petebantur, exsecutus, postqvam naves militesq; comparâsset, ad patruum cum universis copiis proficiscitur. Paratus & ille classe copiisq; advenientem alacriter excipit. In Hiberniam, Hæbudas, & sinus Scoticos vis omnis translata: novissimum prælium in sinu ab aqvis Vatzfiordo appellato gestum, optatoq; eventu finitum, celebrante id *Arnore* Comitum Poëtâ, carmine, qvod adhuc superest. Inde in insulas reditum, ibiq; hyems exacta, cùm cæteroqvin in Catanesiâ, Gaddgedlis Thorfinnus plerumqve resideret, urbisne an prædii nescio, loci certè nomen est, inq; finibus Catanesiæ qværendum. His studiis aliqvot annorum spatio indultum, mutuâ dum simul essent concordiâ: sed qvam calumniatores, ut fit, locum gratiæ sibi præstruentes, inter distractos labefactare conabantur. Interea, dum qvadam æstate Scotiam & Hæbudas Thorfinnus popularetur, nec alimenta copiis sustentandis suppeterent, qvod Hiberni armenta gregesq; longiùs avertissent, qvàm perseqvi tutò posset, missi in Angliam manipuli, qvibus indigebant, diripiunt. Angli celeriter se colligentes, prædones adorti, non prædâ eos tantùm nudàrunt, sed etiam strenuissimo qvoqve occiso, imbecilliores, cladis reliqvias, testesq; ad Thorfinnum mittunt, cum magna verborum insultatione, audaciam ei & temeritatem exprobrantes. Qvo audito; malè qvidem se suorum calamitates habere respondit, qvas tamen emendare non posset, at insultationes, licèt in præsens, non tamen in longinqvum impunitas fore, eodemq; auctumno copias domum reduxit. Initio veris è Catanesia, Hibernia, variisq; Scotiæ provinciis & omnibus insulis Hæbudensibus, Orcadibus insuper, ingenti exercitu contracto, Rognvaldum qvoqve cum manu, qvantâ posset, maximâ classeq; in auxilium excivit. His in Angliam directis, obvia qvoqve vastare, cædere prædasq; abigere cœpit. Imperabat tum Angliæ *Hordaknutus* dum hæc gererentur in Daniâ absens. Hunc Hardaknuth & Kanutum Durum Scriptores appellant, haud qvidem rectè: nomen enim id à provinciâ, ut rectè observavit antiqvissimus Daniæ Scriptor *Sveno Aggonis*, licèt & provinciæ illius & Regis nomen, cui id primò inditum fuerat ignoraret, Jutiæ Horda, Danicè Harsyssel, in primum ejus nominis Regem translatum, in hunc, post longum seculorum decursum promanavit. Duces militiæ limitumq; custodes ad compescendam hanc tempestatem, cùm copias qvoqve eduxissent, post accerrimum conflictum superati, populationibus longiùs diffundendis viam aperuerunt. Nec Thorfinnus sibi defuit: longiùs enim provectus incendiis cædibusq; partes insulæ, qvas præteribat, maximam æstatis partem fœdabat. Præter tres velitationes, bis, justo prælio, collatis signis cum hoste congressus, victor inde, prædisq; & spoliis onustus, domum repetivit, ibiq; hyemavit. De his exstat *Arnoris* testimonium, duobus versiculis comprehensum. His temporibus Kalfus Arninus, Magno Divi Olafi filio Tutor datus. Regi paternæ cædis suspectus factus, majoris periculi metu, spontaneum sibi exsilium indixit. Excedens regno, agris omnibus, fisco regio addictis, multatur Ad affinem igitur suum Thorfinnum concessit: duxit enim Thorfinnus filiam fratris ejus, Finni (qvi postea Comes factus est) Ingibiorgem, Comitum matrem deinceps dictam, uxorem. Hic cùm magnum famulorum

lorum militumq; numerum secum duxerit, ad eorum sustentationem magni sumptus reqvirebantur, qvos tamen Comes ipse sustinebat. Id cùm arduum esset, multi ei suggesserunt, ut trientem alterum, qvem permissu ejus magis, qvàm deditione, Rognvaldus diu tenuisset, reposceret. Misit itaqve anno MXLVI. legatos in Orcades, qvi hæc postulata deferrent. Qvibus auditis, remotisq; dum amicos consuleret, iterumq; admissis, referte, ait, Patruo, qvæ sine fraude & perjurio reddi neqveunt, nec honestè postulari; magis etiam impiè, si is, qvi postulat, nisi eodem scelere possidere neqveat: me qvod attinet, precarium tantùm in trientem, qvem postulat, jus habeo, fidei meæ commissum, solummodò ut custodiam, non ut alienem: proinde fidei Regi Norvegiæ, Magno, fidei Deo datæ memor, donec, ut reddam, jusserit, detinebo, nec redditurus in posterum, si penes me esse voluerit: qvid Patruus Sancto Olafo, sacramento promiserit, ipse viderit, nec oblitum existimo. His renunciatis, Thorfinnus admodum iratus, malè sibi Rognvaldum beneficium facilitatemq, rependere qvestus, dum partem, qvam indulgentiâ suâ tot annos tenuerit, vano juris prætextu vindicare conaretur, nisi armis repetitam haud qvaqvam cessurus. Qvid enim jus Magno ad hereditatem fratris sui: an injuria visq; à Divo Olafo adhibita, specioso juris vocabulo colorata, verum ei jus in aliena transferat, seq; ad patrimonium suum possessionesq; deferendas, ejusq; avaritiæ satiandæ deferendas obliget. Nec multo post, exercitu per Scotiam & Hæbudas collecto, pronunciavit, se armis jus suum à Rognvaldo repetiturum, qvod moderatione & lenitate asseqvi neqvivisset. His cognitis, Rognvaldus amicos convocat, docetq, imminere sibi à Patruo periculosum bellum, se tamen nihilominus dimicaturum, nec patrimonium suum, aut etiam feudum Regium, omnibus inexpertis, ei dediturum: qværit itaqve, qvid svadeant, qvantum auxilium præstituri. Multum ibi sententiis variatum: alii in partes Rognvaldi proniores, imperium integrum, nec ulla ex parte imminutum, conservandum: alii haud iniqva postulari, partis nimirum controversæ nec diuturnam possessionem, qvam Rognvaldus jam longo tempore detinuerat, nec ei certamen adversus tantas vires, Scotiâ Hæbudisq; excitas, tutum, qvibus duo Orcadum trientes sustinendis omnino impares erant, qvi conditionibus transigendum rati, Orcadum æqvalem divisionem offerendam censebant, id etiam Thorfinnum sangvinis nexui daturum. Rognvaldus, perspectâ diversâ suorum, sed omnium voluntate à certamine alienâ, negabat, se ditionis ullâ parte, sed potius in præsens universâ cessurum, iturumq; in Norvegiam ad fratrem adoptivum Regem Magnum, ejusq; viribus amissa recuperaturum. Sine morâ profectus, Regi, qvo in statu res suæ essent, exposuit. Lætus adventu amici Magnus, apud se detinere cupiens, provinciarum qvantum ad statum familiamq; ex dignitate sustentandam sufficeret, obtulit: verùm copias classemq; ad recuperandum imperium tuendumq; sufficientem poscenti auxilia promissa. Promptissimo qvolibet in expeditionem lecto, post exiguam moram dimittitur. Missi insuper ad Kalfum Arninum nuncii, qvi status prioris, agrorumq & possessionum restitutionem Regis nomine promitterent, si Rognvaldi partibus aggregatus, in Thorfinnum arma caperet. In Hialtlandiam delatus Rognvaldus, ejus insulæ delectu auctis copiis, inde in Orcades transfretravit, amicorumq; concursu instructior, Kalfum de promissis Regis per nuncios certiorem factum propensum ad Regis gratiam recuperandam, nec auxilium abnuentem cognoscit. Interea Thorfinnus è Scotiâ & Hæbudis in Catanesiam validum exercitum excivit, qvem classi impositum in Orcades transportaturus, Rognvaldum cum triginta majoris molis navibus ad se in Catanesiam tendentem, in sinu Pictico, ipse sexaginta sed minoribus instructus, obvium habuit. Sub rupibus, à rubro forsan colore Raudabiorg dictis, concursum, totisq classibus, simul ab omni parte, pugna conserta est. Aderat & Kalfus Arninus cum sex navibus, altitudine cum Rognvaldianis certantibus, spectator tantùm pugnæ & alieni periculi, neutri partium accessit. Cùm diu æqvo Marte pugnatum esset, Thorfinni milites ex humilioribus navibus dimicantes, vanaq; incassum tela jactantes, vim Rognvaldianorum è superiore loco, spicula telaq; haud incerto jactu, sed graviore,

 & pon-

& pondere ipſo liberatiore ictu ingerentium, vel cominus gladiis ferientium, ſuſtinere neqvibant: ita enim conſerebant ex propinqvo pugnam, ut prope collato pede res gereretur. Haut mirum itaqve, ſi, ab illa parte, ſecuta propugnatorum cædes, naviumq; vaſtatio. In claſſe Thorfinni, prætoria, qvæ ipſum vexerat, magnæ molis triremis, inter omnes eminebat, imperio Ducis in eam aciëi partem producta, unde pugnatoribus, par periculo gloriæ, materia, cœteris exemplum oſtendebatur. Hanc ab utroqve latere Rognvaldi claſſis invadit, & veluti nube telorum eminus conjectâ undiq; obruit: cominus gladiis, & id genus armis, vi ſummâ, certatum, ſpe ſi ulteriùs adniterentur, Thorfinnum capi, uniusq; horæ ſpatio poſſe debellari. Accendit animos faventis fortunæ ſucceſſus, præſentia Ducis & hortamenta: nec minus Thorfinnianos, obverſans oculis, tum ſui, tum Principis periculum, & ultima neceſſitas ad reſiſtendum. Diu incurrentis hoſtilis claſſis impetum mutuâ adhortatione firmati tulerunt Thorfinniani, donec, ſuorum acie multâ cæde rareſcente, Rognvaldus tranſitum ad eos moliebatur, ſuos ferociter inclamans, ut, tranſcensâ hoſtium nave, cohortem prætoriam cominus inciderent. Ad extremum periculi & prope perniciem ventum erat, nî Thorfinnus inciſis protinus vinculis, qvæ dimicantes naves invicem connectebant, ad litus acceleràſſet. Ibi cæſorum corporibus, & in his è ſua tantùm navi ſeptuaginta, præter vulneratorum magnum numerum, expoſitis, lectis ex omni claſſe fortiſſimis prætoriam inſtruit. Expoſitus & Poëta *Arnor*, carus Comiti ſatelles, non ex vulnere debilis, ſed, (ut videtur) ut absqve periculi metu, qvæ ab utraqve parte gererentur, obſervare, memoriæq; metricà arte, conſecrare poſſet. Inde ad Kalfum converſus, de auxilio eum ſollicitat, falli ipſum dictitans, ſi firmiorem Magni Regis gratiam ſe, jam exſulem capite ſuo mercaturum ſtatueret, qvam florentiſſimo rerum ſuarum ſtatu, Regis tutor & unicè dilectus, conſervare non poterat. Certe nec ei usqvam receptum patere, ſi victor Rognvaldus imperium Magni trans oceanum in occidentem proferret: ſe verò victore nihil ei defuturum: nam neutrum eorum, ſi vires conjungerent, injuriæ pronum aut vinci facilem eis, qvi in occidente regnarent. Neqve ei decorum, ſe pro utriusqve libertate dimicantem deſtituere, commune periculum, more felis pulvino incubantis vitando. Peccari præterea in jura neceſſitudinis, qvibus arcto affinitatis vinculo invicem juncti eſſent, præſertim cum pars adverſa nullo tali nexu ei cohæreat. Hac adhortatione concitatus Kalfus, ſuas naves expedit, remisq; qvàm validiſſimè, concitatas, in Rognvaldum ſimul cum Thorfinno maturè dirigit, tunc qvidem plurimis earum, qvæ Rognvaldum, ne Thorfinnum diſcedentem inſeqveretur, morabantur, ante reditum ejus vaſtatis, reliqvis verò fugam circumſpectantibus. Novis auxiliis firmatâ claſſe, fluctuans ſimul acies reſtituitur, & pugna inſtauratur. Kalfus in minores naves invectus, è celſioribus puppibus & proris, magnâ vi telorum emiſsâ, ingens damnum intulit, ſpiculis & ſagittis tam graviter ac validè incidentibus, ut nec parma aut caſſides, neqve loricæ adverſus ictus & vulnera protegerent. Singulis itaqve ordine vaſtatis, brevi omnem Rognvaldi claſſem milite remigeq; nudavit: videntes autem Norvegi, naves à latere, in hoſtium poteſtatem redactas, ipſi, ruptis vinculis, in altum evecti fugam capeſſebant, paucis admodum circa Rognvaldi prætoriam remanentibus: inde acies inclinare cœpit, maximâ claſſis vi dilapsâ. Tum verò prætoriam Thorfinnus & Kalfus ab utroqve latere obſidentes, ingens certamen cladesq; mutuas ciebant, dum illos victoriæ haud ambigua ſpes, hos ſalutis tutandæ neceſſitas ad defenſionem urget. Nec tamen diu tot impetentium impreſſio, à feſſis vulneratisq; paucis, qvi ſupererant, militibus ſuſtineri potuit: itaqve Rognvaldus, reſciſsâ catenâ, mutuo navium pugnantium vinculo, ſublatis dolonibus effugit, cùm eſſet in exitu dies. Tenebrarum beneficio elapſus, eadem nocte directum in Norvegiam curſum, non priùs intermiſit, qvàm ejus oris redditus. Inde ad Magnum Regem profectus amicè, ut ſemper, excipitur, ad longiorem moram manſionemq; invitatus.

Die, qvi bellum victoriamq; ſecutus eſt, Thorfinnus, ſingulis inſulis luſtratis, qvotqvot fugâ elapſos deprehendit, vel in deditionem accepit, vel, (qvorum

tamen

tamen pars major) occidit, omnibus insulanis, etiam iis, qvi Rognvaldo Sacramento erant obligati, in suum obseqvium jurare compulsis. Ipse, numerosâ satellitum phalange stipatus, in insulis, conqvisito undiqve commeatu, hiematurus Kalfum in Hæbudas ad continendam in obseqvio gentem misit. Haud longum interfluxit tempus, cùm Rognvaldus Regi indicavit, esse sibi in animo Orcades repetere. Supra vires id Regi, illo præsertim anni tempore visum: manendum ad initia veris, donec, mitescente hieme, fluctus qvoqve mitigati, navigationem faciliorem redderent: parata tum auxilia cum copiis, classeq; idonea, ad vindicandam patriam futura. Rognvaldus potentiorem esse Thorfinnum, tot insularum provinciarumq; Scoticarum viribus, auxiliis etiam affinis sui Kalfi, subnixum, qvàm ut vinci possit absqve magnis copiis, classeq; haud modica, qvæ immodicas impensas reqvirerent, magno etiam victoris damno, militumq; jacturâ. Nolle se regium exercitum iterum in casum discrimenqve dare: decrevisse potiùs unicâ tantum navi, selectissimis bellatoribus instructâ, celeritate tantâ, ut ne adventum nuncius ullus præcedat, principio hiemis, in insulas trajicere, fortunamq; experiri: futurum, ut aut securos incruentâ victoriâ opprimat, aut si prævia fama prodiderit, præsidium ab oceano pateat. Rex, probato consilio, si successus conatui non responderet, ad se redire jussum, navi lectissimis militibus adornatâ, & in his, nonnullis aulicorum suorum primi gradûs, cum faustâ apprecatione dimittit, nunqvam amplius visurus. Qvi optatum nactus ventum, & deinde Hialtlandiam, cognovit Thorfinnum, illo anni tempore, securum, cum haud magno stipatorum numero in Orcadibus hiemare: qvi potissimam satellitum partem ad sua jam dudum remiserat omnium, qvippe securus in Hrosseya resedit. Qvo Rognvaldus, ut primum ad insulas appulit, moræ impatiens profectus, adeo improvisus supervenit, ut adventum ejus nemo prius sentiret, qvàm, omnibus foribus armato milite obsessis, tectis faces succenderentur. De nocte id factum est, pluribus acqviescentibus, somnoq; oppressis, Comite tamen comissante, qvi, ut hostilem impetum senserat, misit ad fores sciscitatum, qvo duce impeteretur, responsum Rognvaldo. Tum verò omnes, ad arma concurrentes, exitum per fores moliebantur, sed frustrà armatis obsistentibus. Svadente igitur Thorfinno supplicatum, si qvibus parcere statuent, iis exitum permitteret: permissus hîc promiscuè feminis servisq; non tamen libero egressu, qvippe extractis à militibus: Aulicis verò id negatum, qvòd eos esse Rognvaldus censeret, qvorum vita, qvàm mors, minùs sibi conduceret. Et jam flamma omnia tenuit, cùm Thorfinnus, asseribus qvibusdam subtus effractis, ulnis uxorem gestans, illunis noctis tenebris, & fumi vento impulsi caligine obvolutus, nemini observatus evasit, mox, repertâ scaphâ, ad promontorium qvoddam remigio vectus. Rognvaldus, ædium singulis in cineres redactis, omnes insulas sibi subigit, missisq; in Cataenesiam & Hæbudas Legatis, imperium omne, qvod Thorfinnus tenuit, sibi vindicat: nec erat, qvi obseqvium detrectaret: cùm nemini constaret Thorfinnum evasisse. Ille interim apud amicos, in Catanesiâ latitans, ita se occultè continuit, ut nulla fama evitati periculi exorta suspicionis ansam præberet. Intereà Rognvaldus Kyrkiuvogi, multis satellitum turmis stipatus confidens, iis alendis magnos sumptus fecit. Appetente festo Jolensi, magno comitatu in Papeyam minorem, ad multam polentam domum vehendam, cerevisiæ conficiendæ profectus, cùm per vesperam foco assidentes corpora diutius calefacerent, focariusq; ligna modò defectura indicaret, Comes respondit: his consumptis satis annosi sumus (voluit autem dicere, satis calefacti sumus) primusq; lapsu lingvæ observato, mentem jam lingva præcurrebat, ait, neqve id mihi priùs contigisse memini. Subit mentem, qvod Nutricius meus Sanctus Olafus Stiklastadis, cùm errorem lingvæ ejus notarem, prædixit, nimirum cùm mihi tale qvid accideret, haud exinde longam vitam sperandam: vivit fortè Agnatus meus Thorfinnus. Vix hæc effatus est, cùm circumsessam hostibus domum deprehendit, ibi Thorfinnus, cum agmine armatorum molientibus, egressum ferro, manentibus igne minatus, lignilia foribus præstuxerat. Exeundi veniâ omnibus, præter Aulicos Comitis, datâ, mox ignis ædibus subjectus. Pluribus

bus egredientibus, ſucceſſit vir, veſte lineâ amictus, inqve foribus ſtabat, Thorfinno, ut manus Diacono porrigerent, mandante, brachiis lignili innixus, in modum jaculi nervo propulſi, tam lignile, qvàm circumſtantium globum tranſiliens, procul ab omnibus ſolo redditus, momento inter nocturnas tenebras avolat, Thorfinno, ut fugienti inſtarent vociferante, Comiti qvippe Agnato ſuo Rognvaldo (neqve enim alium tantæ agilitatis roborisq́ documentis exhibendis parem) diviſi in manipulos alii ſuperiora, Thorkell Nutricius inferiora, orasq́; maritimas luſtrabat, auditoq́; canis in litore latratu, qvem Melitæi generis unum, Rognvaldus in ſinu geſtabat; ejus, perſeqventibus oblatrantis, ſonum ſecutus, Comitem aſſecutus comprehendit, utq́; occiderent, propoſito interfectori præmio, imperabat: omnibus recuſantibus, ipſe tam triſte miniſterium exſecutus eſt: vidit enim alterutri omninò moriendum. Patratâ cæde, Thorfinnus ſuperveniens factum non culpavit. Mihi Thorkell rectiùs feciſſe videtur, ſi conſervato, in adventum Patrui, Rognvaldo, ejus arbitrio eum permiſiſſet: abdicato qvippe jure ſuo, inq́; Thorfinnum tranſlato, dimitti forte poterat: erat enim Rognvaldus Princeps pius, fidei promiſſorumq́; tenax, & jurisjurandi obſervantiſſimus, ut nullus ab eo deinceps metus eſſet: nec Magnus Norvegiæ Rex, iſtâ tranſactione, magis timendus erat, qvippe longè minùs læſus, qvàm cæde cariſſimi ſibi amici & adoptivi fratris: id ſi minus tutum viſum, poterat tamen cuſtodiæ mandari. Poſtridie navis Rognvaldi, polentâ onerata, in eum modum inſtructa eſt, qvalis erat, cùm domo ſolverat, prorâ puppiqve occiſorum clypeis, ornatis; totidem qvoqve remiges, comitesq́; alii impoſiti, qvot Rognvaldum ſecuti ſunt. Hoc dolo Kirkiuvogum petitur, deceptiq́; ſatellites Rognvaldi, inermes obviam procedunt, Principem ſuum officioſè excepturi: triginta erant, qvorum plures Regis Magni Aulici, omnes autem juſſu Thorfinni, ſtatim occiſi, uno excepto, qvem, in nuncium cladis electum, in Norvegiam ad Regem hac contumeliâ illudendum amandavit, poſtqvam & ij, qvi in Papeya erant, omnes periiſſent. Corpus Rognvaldi in Papeyam majorem tranſlatum, ibiq́; humatum eſt, ingenti populi luctu: omnes enim Orcadum Comites, qvà animi, qvà corporis formæ viriumq́; ornamenta præſtâſſe perhibetur. Statura illi magna, multa cæſaries, colore flava, robur ingens par audaciæ, mira agilitas, ingenium ſagax & ſubtile, ſimul etiam probum & conſtans, ut nihil in illo Principe, præter fortunæ conſtantiam deſideraretur. Meminit illius Poëta Islandus *Ottar Niger*, in carmine qvodam laudes divi Olafi continente, cujus integrum carmen in *Codice Flateyenſi* exſtat, atqve alio etiam MS. Exinde Thorfinnus, nemine obſtante, univerſas Orcades ſuæ poteſtatis fecit.

Hæc, primo vere, in Norvegiam relata Rex Magnus admodum ægrè tulit: in primis Rognvaldi cædem, à teneris, educationis utriusqve ſortis ſocii fratrisq́; loco habiti cultiq́; qvam ſe prima qvaqve occaſione ulturum minabatur: Diſtractus autem bello adverſus Svenum Ulfium (qvem à matre Eſtritium Danici Scriptores vocant) qvi Vaſallus Daniæ, Progregis titulo, ab eo præpoſitus, per defectionem Regem ſe edidit, ultionem in præſens maturare neqvibat. Prælium in freto Pictico inter Comites geſtum, Kalfo ſe Thorfinno adjungente, *Arnor* carmine celebravit, cujus aliqvot verſus adhuc ſuperſunt.

CAP: XV.

Thorfinnus Magni Regis potentiam formidans, in Norvegiam ad eum navigat, fitq́; ita familiaris, ut ſecretioribus conſiliis adhiberetur. De ſatisfactione ab Aulico Regis, pro fratris cæde, in præſentia Regis poſtulatus, reſponſo minus conſiderato,

bilem

bilem Regi movet, metuq; periculi se subducens, Orcades repetit. Magnus, Patruo Haraldo, in regni consortium accepto, tandem etiam successore destinato, in Dania moritur. Thorfinnus Haraldi amicitiam ambit, profectusq; in Norvegiam, asseqvitur. Romam proficiscitur, inq; itinere, Imperatoris Romani, Regisq; Danici benevolentiâ fruitur. Redux, mansvetius vitæ genus amplexus, statum insularum novis legibus format. Basilicam ædificat, ejus filii, mors, verus mortis annus, eulogium.

Hoc tempore, anno nimirum MXLVI, Haraldus Sigurdi Siris filius, Regis Magni Patruus, Constantinopoli, Russiaq; redux & in Norvegiam delatus, dimidiam ejus partem, à Magno dono accepit. Inde simul regio titulo & auctoritate annum regnârunt. Habito per universum regnum delectu, exercitum longè maximum, classi impositum, in Daniam trajecturi, ventis obstantibus in portu Lystriæ Seloê detinebantur: cùm fortè duo myoparones, eundem portum intrantes, Magni Regis navi se applicuerunt. Ex altero vir togam candidam indutus, regiam ascendens, ab anteriore parte in posteriorem, puppim usqve, locum ubi Rex prandebat processit, & Rege, cum decenti honoris significatione inclinatoq; corpore, submissè salutato, panem (qvi tenerrimè expansus, qvali vulgus Norvegorum hodieq; utitur, in mensa appositus jacebat) fractum ori esurus ingessit. Rex, salutante resalutato, ut edentem animavertit, poculum porrexit, intuitusq; qvinam esset qvæsivit: hic verò Thorfinnus, inqvit, vocor: nonne Thorfinnus Comes, ait Rex: sic in occidente usurpor, respondit, adsumq; cum duabus navibus singulis viginti transtrorum, selecto milite, prout nostra fert conditio instructis, tibi in hac expeditione, modò gratum sit, militaturus, futurus & ipse cùm copiis universis, secundum Deum, tuæ potestatis, in præteritorum satisfactionem. Ad hæc cùm procul stantes confluxissent, qvæ dicerentur accuratiùs percepturi: bene habet, Thorfinne ait Rex: decreveram, si fortè nos invicem conspiceramus, id agere, ne proinde, qvæ sub discessum intervenissent, referre posses: hoc autem statu indignum Majestate meâ facerem, si te occiderem: itaqve expeditionis Comes esto, & pacificationis leges in commodius tempus exspecta. His dictis, salutato Rege, in propriam navem rediit. Longum deinde tempus, in eodem portu exactum, qvò multus, ex Vicha, miles, augmentum exercitus, confluxit, inde, cùm primùm secundus ventus flaret, in Jutiam vela daturus. Interea Thorsinnus, freqventes cum Rege, longosq; sermones serere, seq; adeò in ejus gratiam insinuare, ut non modò placere, sed etiam secretioribus consiliis adhiberi cœperit. Fortè qvodam die, cùm pro more Regem in puppi sedentem accedens, invitatusq; assideret, amboq; hilares compotarent, vir qvidam satis vegetus, veste rubrâ, puppim ingressus, Regem venerabundus salutat: hic benignè exceptus, (erat enim Aulicorum ejus, ordinis superioris unus) ad Thorfinnum se mox convertit, & Te qvidem allocuturus huc accessi, ait, proferri jussus, qvam, inqvit, satisfactionem mihi offeras, scire velim, pro fratre meo, qvem Kyrkiuvogi, cum aliis Regis satellitibus, occidi mandâras. Fandòne audivisti, respondit Comes, cædium multam luere, insvetum mihi: fit id eam præcipuè ob caussam, qvòd, ut plurimum, sine caussâ nullas perpetrari sinam. Nihil ad me, respondit Satelles, qvid cum aliis agas, si pro hoc satisfeceris, ei enim jure sangvinis arctè junctus sum, sed & ego aliqvam rerum mearum jacturam ibidem aliàs malè tractatus, meum autem mortuiq; fratris jus perseqvi mihi unicè incumbit, nec mea refert, qvantacunqve lenitate Rex suum jus relaxet, si ipsi honorificum videtur, satellites suos ad supplicia raptos, ovium in morem

rem mactari. Ad hæc Comes respondit, intelligo qvidem caussæ meæ hoc in loco præsidium in eo consistere, qvòd in tua potestate non sum: tune is es, cui tunc peperci? ita est, respondit satelles, nam licuit tibi, me, perinde atqve alios, interficere. Tum Comes, probare se qvidem hìc vulgatum illud, ait: præter spem multa obtingunt: neqve enim id mihi unqvam damno futurum speravi, qvòd in hostes nimis essem lenis: jam pepercisse tibi crimen est: certè, si te cum aliis sodalibus tunc occidissem, me hìc ad Principes non detulisses. Rex Comitem intuitus, adhuc (inqvit), Thorfinne, meorum nimis paucos sine satisfactione occidisse videris, tinctaq; sangvineo colore facies conceptam animo iram prodidit. Excedens itaqve Thorfinnus, navem repetit, nec, eo vespere, plura intercedebant. Mane seqventis diei, vento ad votum spirante, universa classis è portu, in mare Jutlandicum sev Cimbricum, evecta, ante meridiem Thorfinnum navigationis Comitem habuit, qvi, flexo deinde in occidentem cursu, ad Orcades rectâ navigavit: Magnus verò & Haraldus in Daniam, ubi plurimum æstatis exactum, Sveno, cum exercitu, in Scania se continente, nec copiam pugnæ unqvam faciente.

Ejusdem anni auctumno Magnus ibidem ex morbo decessit, testamento sub finem vitæ publicato, qvo totius Regni Norvegici Heredem Haraldum Patruum scripsit. Mihi testamento haud eguisse videtur, cùm propinqvior heres masculus nullus esset: nam licèt filiam haberet, tamen successionis in regnum ab antiqvissima memoria, seqvior sexus incapax, in borealibus regnis usqve ad tempora Margaretæ Danicæ semper judicatus videtur. Hunc in modum fortuna, Thorfinno blandita, omni periculo eripuit: ut enim crescentem in dies potentiam Magni animadvertit, meritò extimuit: nam præter accesionem Daniæ, regni, illo seculo, arctoi, occiduiq; orbis, spoliis florentissimi, Patruus etiam sui temporis, Imperatorum omnium rei militaris scientiâ, diuturnoq; usu peritissimus, perpetuo rerum successu gloriosus, auriqve citra exemplum, sub Boreo axe ditissimus, qvod Constantinopoli, immensi ponderis, avectum (qvantum in unum locum congestum septemtrio nunqvam viderat duodecim juvenes cervicibus vix sustinere potuisse tradit *Camdenus in Brigantibus*, Anglis in prædam cessisse, qvod tamen pars integri) ex æqvo inter se & Magnum diviserat, tantisq; opibus instruxerat, ut nihil illi proinde invium videretur. Itaqve ad deditionis consilia conversus Thorfinnus, callido commento, securitatem sibi præstruxit, prægustato pane regio, qvo, ipso invitante, hospitali tesserâ acceptâ, ab omni vi in posterum tutus esset, postqvam ab hoste in hospitem transiisset. Vix hoc metu liberatus est, cùm derepente alter exortus, non imperii sed vitæ sollicitudinem incussit: dum sibi apud Regem, cœteroqvin clementem, sed pristinis offensis pridem irritatum, nec satis conciliatum, atqve ideo obtrectantium criminationibus obnoxium, tum ob Aulicorum, cognatorum cædibus exasperatorum, occultas insidias, haud omninò tutum animadvertit. Prudenti itaqve consilio, majore metu minorem castigans, domum repetiit, si non de integro in posterum imperio, certè parte tamen, intra Scotiam, ut de vita qvoqve securus: cùm ex insulis in continentem effugium pateret. Id qvod nuper proprio, tum etiam Proavi Einaris de Cespite exemplo edoctus erat. Tandem, morte Magni, omni, ab eo, periculo liberatus, ut se qvoqve omni metu exsolveret, Legationem ad Haraldum in Norvegiam direxit, fœdera amicitiamq; cum illo juncturus: qva benignè auditâ, renunciari Rex jubet, gratum sibi adventum ejus futurum. Qvo cognito, duabus navibus, singulis viginti scalmorum, centumq; comitibus, in Norvegiam transfretans, Regem in Hordiâ offendit, qvi adventu ejus lætus, magna honoris benevolentiæq; significatione eum excipit, & discedentem præclaris muneribus ornat. Inde in Daniam, terrestri itinere, transvectus, Regem Svenum Alaburgi assecutus, exqvisitissimo convivio exceptus est: ibi primùm Romam iter sibi institutum, ad criminum veniam impetrandam, minasq; cœlestes declinandas, pharmacum istis seculis præsentissimum, palam fecit. Provectus deinde in Soxoniam, ab Imperatore Henrico, cognomento Nigro, humanissimè habitus, Regalia dona percepit, atqve inter alia, complures ad profectionem eqvos. Romam profectus,

ctus, omnium peccatorum absolutissimâ veniâ à Pontifice impetratâ, reditum maturabat. Itinere deinde felicissimè absoluto, domum qvàm ante religiosus magis revertit: nam & piraticâ inde abstinuit, animamq; ad civilem administrationem pacisq; studia appulit, & leges in publicum utiles, condidit, & principali deniqve sede, in provinciâ Byrgensi (Byrgis herad) fixâ, magnificam ibi Basilicam ædificavit, Christo dedicatam, ubi primò Episcopalis sedes inter Orcadenses fundata est.

Ex Ingiburge, ab eventu Comitum matre dictâ, liberos, qvi pueritiam excesserunt, Paulum & Erlendum progeneravit, staturâ conspicuos, & venustate formæ (decore à materno, non item paterno genere tracto) insignes, prudentiæ etiam & moderationis laude celebres. Diffusas imperii provincias ad finem usqve vitæ, in obseqvio retinuisse, omniumq; Comitum Orcadensium potentissimus fuisse perhibetur. Novem enim Comitatus in Scotiâ, qvorum nomina, negligentiâ Scriptoris, magnam partem omissa, possessione complexus est, omnesq; præterea Hæbudas, & in Hiberniâ amplam ditionem, teste *Arnore* Comitum Pöetâ, cujus unicum carmen ad hujus relationis fidem stabiliendam superest. Qvinqvennis, Comes ab Avo materno Melcolfo, seu Micolumbo, eo nomine secundo, creatus est; qvatuordecim annos natus, primam expeditionem suscepit, aliorumq; Principum ditiones infestavit; Comitis titulo secundum auctorem, qvem seqvimur, septuaginta, secundum alios verò sexaginta, annos gavisus est; mortuus tandem senescentibus annis imperii Haraldi Imperiosi, seu Strenui Norvegiæ Regis: neutrum tamen cum calculo suprà monstrato, qvi patris ejus obitum in annum Salutis MXIV refert, qvo qvinqvennis erat, consistere potest: produxit enim vitam ad annum vel MLXXXIV vel MLXXIV, fuissetq, hac ratione vel XVIII vel VIII annis Haraldo superstes. Seqvar itaqve *Chronica Norvegica*, Danicis typis impressa, qvæ eum qvinqvaginta annos præfuisse tradunt. Decessisse itaqve videtur anno MLXIV, duobus annis ante cædem Haraldi, Septemq; annis, postqvam Melcolfus tertius Scotiæ regnum iniit. Qvæ qvidem ita cohærent, cùm idem Rex Ingibiorgem Comitum matrem uxorem postea duxisse perhibeatur, ut mox dicetur: neqve enim Margaretham, Edgaris Edlingi sororem, ante annum illius seculi LXX duxit, ut ex *Simone Dunelmensi de rebus gestis Anglorum* constat. Conditus est in templo Servatoris, qvod ipse in provincia Byrgisherad exstrui curavit, cum magno provinciarum hereditariarum, desiderio luctuq; reliqvæ, qvas bello subegerat, imperium durum detestatæ, morteq; ejus gavisæ, plurimæ defecerunt ad eos, qvorum agnatis aut Parentibus ereptæ fuerant, eorumq; se præsidio tutabantur. Citò itaqve Orcadenses, qvantum damnum morte ejus illatum, senserant. Fuit Thorfinnus Princeps animo corporeq; ingenti, facie turpi & macilentâ, capillo nigro, superciliis majoris notæ, staturâ ingenioq; omnino militari; in cœptis pertinax, honoris divitiarumq; cupidus, felix bello, prudensq; & impiger. Post conflictum cum Rognvaldo, Kalfus Arninus interdum apud eum mansit: Interdum Occidentem piraticâ infestavit: Fuit & aliqvando in Angliâ Thingmannorum cohortibus præpositus.

CAP: XVI.

De Pauli & Erlendi, Thorfinni filiorum, Matre Ingibiorge, eorumq; progenie.

Thorfinno filii successerunt adeò concordes ut Comitatum indivisum simul regentes, reditus communiter participarent. Paulus, natu major, auctoritate præfuit, eorum mater Ingibiorg, Melcolfo tertio Scotiæ Regi, cujus cognomen nostrates *Langhals*, longum collum, minùs rectè reddiderunt, nec tamen adeò ineptè, qvin intelligi possit eundem, qvem Scoti Cammorum vocant hunc fuisse. *Buchananus* megalo-cephalum vertit. Eorum filius fuit Duncanus, Scotiæ Rex,

Qvem Buchananus nothum suspicatur, cùm tamen ex priore uxore natus sit. Hic est ille Duncanus. qvi Donaldum Banum Patruum suum regno exturbavit, ab eo vicissim interfectus, postqvam annum & sex menses eodem teste regnâsset. Hujus posteritatis, apud eundem magnum silentium. Noster auctor filium Wilhelmum nominat, virumq; insignem perhibet fuisse, dum gloriosum appellat. Memorat etiam hujus filium Duncani nepotem, Melcolfi ex Ingebiorge pronepotem, Vilhelmum Ødlingum (adeling, atheling, Edeling, Ødling) Clitonem ejusdem seculi scriptores verterunt, qvem omnes Scotos, Regem exoptâsse perhibet. Horum progenies si possit erui, inq; hodiernum diem deduci, certè qvi inde descendunt, ab ultima memoria genus suum facile poterint repetere: mihi, hoc loco sufficiet, Buchananum cum nostris antiqvitatibus conciliâsse, ejusq; errorem monstrâsse: inde de reliqvis nostrorum traditionibus, idem erit judicium.

Jam familias à Thorfinno descendentes referam. Paulus, Orcadum Comes, uxorem habuit, filiam Comitis Haconis, Ivaris filii. Iste Ivar Haconis, Comitis Hladensis, ex filiâ nepos fuit. Haconis Ivaris uxor fuit Ragnhildis, Magni, cognomento Boni, Norvegiæ Regis filia. Sancti Olafi nep tis. Uxoris Pauli germana soror fuit Sunnifa, cujus filius Hacon, cognomento Norvegus. Conjux ei Ragnhildis, Eirici Boni, Daniæ Regis filia. Eorum filius Eiricus Lamb, seu agnus, *Helmoldo* & nostro auctori Spaki, seu sapiens, vel etiam mitis dictus Daniæ Rex. ex hac uxore Divi Olafi pronepte (cujus nomen non reperio) Paulus hos liberos suscepit, filium Haconem, qvi patri postea in Comitatum successit, filiam Thoram, qvæ Haldoro Bryniulfi Ulfaldi seu Cameli, (qvod elephantem, *interpres Chronici Norvegici* Danici malè vertit) nobilis Norvegi, Divi Olafi satellitis filio, postea nupsit; eorum filius Bryniolfus, cui uxor Giridis Dagi filia, Secundam Ingiridem, qvam duxit Einar Vorsakrakus.

Tertiam Herbiorgem, matrem Sigridis & Ingibiorgis cognomento Ragnæ, uxoris Sigurdi de Vestnesiâ, horum liberi, Hacon Pik & Bryniulfus. Sigridis Herbiorgis filiæ liberi fuere, Hacon Barn (seu puer) & Herbiorg, qvæ nupsit Kolbeino Hrugæ seu acervo. Qvartam & eadem uxore filiam procreavit Paulus Ragnhildem, cui filius Benedictus (neptis ex eo Ingibiorg, pronepos Erlingus Archidiaconus) filia Bergliot, qvæ nupsit Havardo Gunnaris filio, eorum filii Magnus, Hacon cognomine Klo, Dufniall & Thorsteinus. Horum singuli è Comitum stirpe progenerati, Procerum Orcadensium familiam constituunt, adq; hanc historiam pertinent. Hos ramos Paulus emittit. Jam qvinam ex Erlendi stirpe creverint videndum. Uxor ei Thora, Sumarlidii filia. Sumarlidio pater Uspacus, Uspaci mater Thordis, Halli de Sida nobilis Islandi filia. Halli de Sida mater Thordis, Thordisis pater, Auffur, cognomento Kelifelgus, filius Hrollaugi, fratris Einaris de Cespite Orcadum Comitis, atqve hæc familia ex Islandiâ promanavit, qvæ inibi in florentissimos ramos dispersa, tres Episcopos celebrat, & in his Sanctum Jonem diœcesis Holensis Episcopum, ejusdem Halli pronepotem, ex filio Eigile nepte Thorgerde, consecratum anno MCX denatum anno MCXXI. Erlendus & Thora hos liberos habuit, filios Erlingum & Magnum, qvi postea inter sanctos relatus, qvoad Romana religio viguit, ab Orcadensibus pro tutelari numine cultus est, de qvo deinceps plura: Filias Gunhildem & Ceciliam, cui maritus Isachus, eorum filii Endridius & Kolus. Tertia Erlendi Comitis filia illegitima Jarvor, ejus filius Bergus.

CAP: XVII.

Haraldus Imperiosus seu Strenuus Rex Norvegiæ, expeditionem in Angliam movens, Paullum & Erlendum Comites Orcadenses secum ducit, ibiq; cæditur, Inter filios, Duces Orcadenses, fratrum

trum concordiam lites labefactant. Hacon Paulli filius peregrinatus in Sveciam, fatidicum consulit. Inde Norvegiam repetens, Regem Magnum Nudipedem, (cujus Æra contra Scriptores Svedicos asseritur, ut & paternum uxoris ejus genus) ad bella in occidentem transferenda, instigat, qvi in Orcades primò movens patrem ejus, & patruum captivos in Norvegiam mittit, mox Hæbudas occupat, Angliseyam infestat, Comitem Hugonem Sagittâ transverberat, cum Melcolmo Scotiæ Rege transigit, occiduas omnes Scotiæ insulas freto navibus pervio à Scotiæ continente diremtas lucratur, ejus in afferenda Canteria astus. Ex omnibus insulis, regno constituto, filium Sigurdum Regem creat, sedemq; regiam Orcades facit. Kolo Kalii filio nuptias filiæ Comitis Erlendi conciliat. Norvegiam repetit, nono regni anno in Hiberniam expeditionem facit; post multas victorias, exactamq; hiemem magnamq; æstatis partem, Hibernorum fraude occiditur. Nostrorum Scriptorum traditiones cum exteris Scriptoribus conferuntur dissensus monstratur. Concluditur, Magnum priùs ad sceptra Norvegiæ pervenisse, pluresq; expeditiones fecisse, qvàm nostrates notàrunt.

Paulo & Erlendo, morte patris, ad Orcadum regimen provectis, Haraldus Sigurdus, à severiore imperio imperiosus, vel etiam strenuitate Strenuus dictus, è Norvegia cum ingenti classe, Hialtlandiæ primùm, inde Orcadibus advectus, Reginam Elisabetham, cum filiabus Maria & Ingigerde ibidem reliqvit. Auctis, ex insularum delectu, copiis, adsumptisq; in societatem expeditionis, utroqve Comite, in Angliam, classem direxit, Kliflandiæq; (Cliveland) litori appulsus, Scardaburgô (*Scarboruugh*) expugnato, ad Hellernesiam profectus, cum hoste certamine inito, victoriam reportavit. Die Mercurii, qvi festum Matthiæ (qvod in seqventem diem Jovis incidebat) præcessit, Eboraci, cum Comitibus Valthiofo & Morcaro confligens, Morcarum occidit. Dominicâ proximâ Eboracum oppidum ponti Stafnfiordensi (*Staimfordbrige*) adjacens, deditione receptum. Postridie, relictis ad naves filio Olafo, cum utroqve Orcadum Comite, & affine suo Orrio ad ordinandam civitatem, classe egressus, in itinere ad prælium imparatus, obvium habuit Haraldum Godvinium Angliæ Regem, cum ingenti exercitu. Isto conflictu inter pugnandum Rex Normannorum fortiter occubuit. Peractâ cæde, Orrius cum Comitibus & reliqvis copiis superveniens, pugnam instauravit: cæsus & ipse cum potissima excercitûs parte. Secundùm eam victoriam Haraldus Angliæ Rex, Olafo filio Regis, Comitibusq; cum classe & copiarùm reliqviis, reditum in patriam permisit, qvi eodem auctumno anni nimirum MLXVI Hrafnseyrâ solvens in Orcadibus hiemavit. Ibi cognito, uno eodemq; die, eadem horâ, qvâ pater cæsus est, filiam Regis Mariam repentinâ morte sublatam concidisse fides invaluit. Ambos unâ eademq; animâ præditos fuisse. Florebant illo tempore res Orcadenses, Regum Norvegiæ favore & gratiâ, mutuæq; cognationis vinculo sustentatæ: erant enim matres Regum Comitumq; sorores patrueles. Primo vere Olafus in

Norvegiam redux unà cum fratre Magno, omnium ordinum voce, Rex renunciatus eſt. Longo deinde tempore, mutua Comitum concordia durabat, qvoad filii eorum adultiores facti: tum verò ingenita iis ferocia, longam tranqvillitatem labefactare, diſcordiæq; ſemina jacere cæpit. Neqve enim Hacon Erlingum, natalium ſplendore inferiorem, ſibi, utpote genere Regio ſato, Magni Regis nepoti, nec amicos ejus, ſuis pares haberi, nec Erlingus Haconem ſibi, nec amicos ejus ſuis præferri paſſus eſt. Magnus horum moderatiſſimus fuit. Hinc diſſidia in dies, auctis ſuſpicionibus, creſcere, tandemq; eò procedere, ut ne ſatis ſecuri invicem converſari poſſe viderentur Igitur patres Comites, indicto conventu diſſidii cauſſas cognituri, eos inter ſe conciliare ſtudebant: verùm, cum ſuis qvisqve filiis magis, qvam æqvitati, faveret, translata qvoqve ad eos diſcordia, conventum ſimul, & diuturnam concordiam ſolvit. Magnâ qvidem Procerum ſubditorumq; moleſtiâ hæc geruntur, qvorum pars melior, ad reducendum priſtinum conſenſum, ſummo ſtudio allaborantes obtinuerunt, ut in Hroſſeya utriqve convenirent. Ibi inſulis, ex æqvo, inter ſe diviſis, ad eum modum, qvi Patris eorum Patruiq; tempore obtinuit, amicè reconciliati, pactis qvidem ſtabant, qvoad Hacon Pauli filius, piraticâ plerumqve occupatus, domo aberat, qvi deinde ferocior, Patrui Patrueliumq; Miniſtros deprimere cœpit. Inde nova diſſidia, qvæ utrosqve ad præſidia, corporibus ſuis muniendis contrahenda, compulerunt, mox qvoqve ſecutæ impreſſiones mutuæ. His reprimendis Havardus Gunnaris filius, convocatis proceribus, in commune conſultare cœpit: verùm, cùm compoſitio, denuo tentata, non procederet, Erlingo eam, niſi pacis oſor, & qvietis impatiens, Hacon inſulis excederet, ut fruſtraneam abnuente, res ad periculum ſpectabat. Communium igitur amicorum precibus ſollicitatus Hacon, ut publicæ utilitati privatis ſimultatibus poſtpoſitis, externarum nationum moribus inſpiciendis aliqvantiſper peregrinaretur, foris, qvàm domi, gloriæ comparandæ, materiam uberiorem ratus, facilè ſe exorari paſſus eſt. Nec promiſſa exſeqvi diſtulit, nam ſtatim, omnibus, qvæ uſus reqvirebat, comparatis, in Norvegiam navigavit, manſitq; ad breve tempus apud cognatum ſuum Regem Olafum, poſtremis Regni ejus annis. Inde in Sveciam ad Ingium ſeu Ingonem, Steinkelis filium, qvi ibi Regio titulo jureq; imperabat profectus, clementer excipitur. Ibi multi illi cognati amiciq;, à qvibus eximiè cultus eſt, in memoriam præcipuè Avi Materni, Haconis Ivaris filii, cujus fama in gente illa pergrata ſuperſtes remanebat: nam, poſtqvam ab Haraldo Strenuo, in exſilium pulſus eſt, ab Ingio benignè receptus provincias in Veſtro-Gothia & Vermalandia opimas, clientelari jure, beneficio ejus obtinuit, Regiq; & omni populo unicè acceptus, memoriam ſui honorificam, & deſiderium ſummum moriens reliqvit. Ejus exemplo Hacon cùm Regi primùm, deinde Purpuratorum ſingulis ſe commendâſſet, brevi eorum gratiam ſibi conciliavit: ſed nec diu moratus, anteqvam patriæ repetendæ deſiderio duceretur. Eâ tempeſtate in Svecia Chriſtiana religio recens plantata, radices tenellas egerat, pluribus idololatriæ ethnicisq; ritibus deditis. Erant etiam, qvi magicis artibus, vel potiùs vaniſſimis ſuperſtitionibus, operam dabant, futurorum ſcientiam, fataq; hominum, inde collecturi. Ingio Principi pio, Chriſtianæq; religionis indefeſſo cultori, promotoriq; acerrimo, id genus hominum utpote Chriſtianæ inſtitutioni maximè noxium, valdè inimicum cùm eſſet, non illud modò, agmen, ſine lege Numinis vagum, ſed totum cum eo ethniciſmum, ritusq; & mores impios funditus exſtirpare omni ſtudio nitebatur, ejusq; veſtigia abolere. Qvod cùm Principes, primariiq; Cives, nimis ſe in ordinem cogi, invicem qviritantes, non ferrent, alium ſibi Regem ſacrificiis reducendis conſtituunt, fratrem nempe Reginæ Sveinum, inde Blot-Sveinum appellatum. Cujus metu Ingius in Gauthiam profugus, interjecto tempore, eum, de improviſo oppreſſum, incendio, cum ædibus, ubi habitabat, delevit, regnumq; iterum occupatum, ſanctioribus moribus & religione formavit.

Erat inter cœteros qvidam, qvi futurornm notitiam profitebatur, incertum (auctoris judicio) magicis artibus, an alio qvovis medio paratam; ab illo fatorum

ſuorum

suorum seriem cognoscendi magnâ cupidine incensus Hacon, sedulò inqvisitum in oris maritimis deprehendit, ubi conviviis rusticorum vicatim exceptus, futuram anni temperiem, & ejusmodi alia prædixit. Hunc de rerum suarum successu, sive ad imperia, sive alia negotia, consulens, nomen genusq; profiteri jubetur. Qvo cognito, unde, tibi, ait vates, me audiendi, arcanaq; per secreta artis meæ mysteria cognoscendi cupido, cùm artis meæ Professores, genus hominum majoribus tuis cognatisq; jam diu exosum exsecratumq; fuerit: rectiùs hæc à proavo tuo, Olafo Crasso exqvisiveris, cui omnem credulitatem jam pridem dicâstis, qvem tamen aut minùs sufficientem, aut si suffecerit, superbiorem existimo, qvàm ut viam tibi ad tam abstrusæ rei notitiam pandere dignetur. Hacon se potiùs indignum, qvi Numen ejus consuleret, qvàm potentiam tanti Divi attenuatam respondit: te verò, consulendum ideo statui, qvòd tum religione, tum aliis etiam moribus haud impares, nec nobis invicem invidendi videamur, nam reperit hîc patella operculum. Ille fiduciam sui haud vanam futuram auguratus, imò magis conducturam, qvàm novam istam, qvæ jam dominaretur hominum animis, superstitionem, qvi se ipsos vigiliis, jejuniis & omnis generis abstinentiâ affligant & excrucient, locoq; cognitionis rerum abstrusarum, qvæ suam artem sponte seqvatur, inediâ lentaq; tabe marcescant, nullo neqve ipsis, nec eorum amicis, aut ad scientiam comparandam, aut qvalemcunqve rerum suarum successum emolumento. Jubet itaqve bono animo esse: se enim nullam qvidem injuriam corpori suo illaturum, sed nihilominus multò certiora ei relaturum, qvàm omnes Ingii Regis sacrificuli, qvibus is omnia tribuat, expiscari possint: triduum ad id reqviri, qvo exacto, ei redeundum. Interea temporis Hacon in eodem vico permansit, qvo evoluto, illum in solitaria domo solum, alta ab imo pectore suspiria ducentem, & manantem fronte sudorem manu abstergentem, fessumq; deprehendit, magni sibi constitisse fatorum ejus notitiam, qviritantem. Depromere jussus: longam (inqvit) tibi vitam longâ fatorum catena ducit; diu qvidem vives, famâ tamen eorum, qvæ admissurus es, longè diutius imò nullâ unqvam memoriâ obliteranda; patriæ tuæ solus tandem dominaberis, sed dominatûs exspectatione gravaberis, qvam habere, qvàm sperare præoptabis; imperabunt & posteri tui patriis arvis; proximus adventus tuus in patriam, magnas turbas ciet, canendiq; materiam ad posteros Poëtis uberrimam; scelere te contaminabis, incertum, an expiabis; longiùs proficiscere, qvàm perspicio, nihilominus in septemtrione morieris: dixi, qvæ comperta habeo, tu, prout libet, acqviesces. Hacon multa qvidem prædixisse, meliora se tamen speraturum respondit, qvædam forte ei prætervisa crediturum: ille fidem dictis pro arbitrio ejus habendam, se tamen certa omnia, & omnino eventura attulisse asseverabat. His perceptis, ad Regem Ingium Hacon rediit, & post breve tempus, discedendi veniâ impetratâ, in Norvegiam se contulit ad Cognatum suum Magnum, Nudipedem dictum, qvi post Patrem Olafum Qvietum, seu Modestum vel potius, Pacificum à pacis studiis, qvibus universum tempus, qvo regnavit, unicè deditus erat, nomen sortitum. Hic idem Magnus filiam Ingii Steinkelis filii, Sveciæ Regis, uxorem duxit, unde manifestus error, qvi in Svedicam historiam irrepsit, ostendi potest. Nam *Johannes Magnus*, eumq; secutus scriptorum recentissimus *Loccenius*, non hujus Ingii filiam Magnum duxisse statuunt, sed posterioris Ingii Philippi, vel secundùm *Messenii Chronica Poëtica*, Hallsteini, prioris Ingii fratris vel nepotis filii, nec synchronismum hujus Magni, & prioris Ingii agnoscunt, qvamvis Loccenius Magnum omnibus hisce Regibus æqvalem, statuat. De Ingio qvippe Steinkelis filio tradit, bellum ei fuisse cum Jarisleifo Russorum, Magno Norvegorum, & Sveno Danorum Regibus, & propugnacula, ad Vennerum lacum sita, à Magno illum recuperâsse. Id qvod Chronica Norvegica etiam tradunt in Magno Nudipede. De hujus autem ætate nullum est dubium: nam omnium, tum Norvegorum, cum Anglicorum Scriptorum suffragiis clarum. Ideoqve indubitatum est Haraldum Strenuum Norvegiæ Regem in Anglia prælio cæsum esse anno Christi MLXVI, proximo die lunæ, post festum Mathiæ, id est XXV Septembris.

Seqventi anno, qvi est MLXVII, Olafus Rex creatus Patri successit, regnavitq; secundum vulgarem calculum annos XXVI, decessit autem anno Christi MXCIII. successit Magnus Nudipes, regnavitq; annos X, & decessit anno Christi MCIII. Jam verò *Loccenius* in suâ Chronologiâ principium Imperii Ingii, Philippi filii, in annum Christi MCX refert: ejus igitur filiam ducere Magnus non potuit, qvippe ante septennium mortuus, qvàm Ingius Rex factus esset. Qvod si utriusqve Ingii tempore vixit, & cum utroqve bellum gessit, ut *Loccenius* haud obscurè tradit certè ex ipsius Chronologia, hujus imperii periodus inter annum Christi MLXIII & MCXII vertitur, spatiumq; XLIX annorum vel implet, vel superat: nam septimo Imperii sui anno, Ingii filiam sibi matrimonio junxisse, historia Norvegica tradit: Id qvod imperii ejus spatium longiùs adhuc producit. Atqvi non triginta annos vivendo, nedum regnando implevit.

Sed nec levior alter error de genere Steinkelis Sveciæ Regis, hujus Ingii patris, Svedicos scriptores abripuit, ad hujus Æræ demonstrationem pluribus excutiendus. Olafi Skotkonungi ex sorore nepotem *Johannes Magnus*, *Loccenius* ejus, vel etiam secundùm *Adamum Bremensem* Emundi nepotem facit: atqvi genus ejus ab Haraldo Pulchricomo nostri scriptores luculentissimè exponunt, à qvo, qvinto gradu discendit, hac serie. Mater ei Astridis, avus Niall, proavia Gunnhildis, abavia Ingibiorg, qvæ Halfdano Comiti cuidam nupsit, Ingibiorgis pater Haraldus Pulchricomus. Steinkelis filius Ingius, ejus filia Margaretha Fridcolla, Magno Nudipedi primò, deinde Nicolao Daniæ Regi nupta, ab Haraldo Pulchricomo septima, à qvo Magnus Nudipes etiam sex gradibus distat, hoc modo. Pater ei Olafus Pacificus, avus Haraldus Strenuus, proavus Sigurdus Syr, abavus Halfdanus, atavus Sigurdus Hrisius, tritavus ipse Pulchricomus. Cùm igitur graduum inter eos differentia synchronismum non oppugnet, certiora hæc videntur, qvàm qvæ Scriptores Svedici tradunt. Accedit, sororem hujus Margaretæ Christinam nupsisse Haraldo Russiæ Regi, qvi sexto gradu dependet ab Eirico Emundio Sveciæ Rege, & Haraldo Pulchricomo æqvalis in Svecia regnavit, cujus filius Biornus de Colle, nepos Eiricus Victoriosus, pronepos Olafus Skotkonungus, abneptis Ingibiorg locata Jarisleifo Russiæ Regi, qvorum filius sed Eirici atnepos Valdimar, trinepos Haraldus, patris in regnum successor, cui uxor fuit Christina, Ingii Regis Sveciæ filia, Margaretæ Fridcollæ soror. Atqve hæc sibi amicè consentiunt, nostriq; auctoris traditionem stabiliunt, qvi Ingium Steinkelis filium Magno Nudipedi æqvalem fuisse tradit. Suffragatur his Nicolai Daniæ Regis Æra, qvi Magni Nudipedis viduam Margaretam postea duxit, ejus imperium secundùm *Hvitfeldium*, ab anno Christi MCVII initium capit, qvadriennio post obitum Magni Nudipedis. Hinc tempus, qvo Hacon in Sveciâ & Norvegiâ vixit, conspicuum est. Nunc eò undè digressus sum, redeo.

In Norvegiam vectus Hacon, cognovit Erlendi Comitis filios in Orcadibus omnia posse, subditosq; universos, eos in oculis ferre, lætos absentiâ suâ, & qvo diuturniore, lætiores: suum autem patrem imperii securum, in administratione eorum acqviescere, Proceresq; & populum, partæ pacis commodis contentos, vereri, ne suo reditu tantis bonis priventur, subitoq; turbis, dissidiis, bellisq; &, qvæ talia seqvuntur, calamitatibus involvantur. Hinc metuens, ne sibi aditum ad imperium intercludant patrueles, muniendum se adversus eorum potentiam ratus, Magnum Norvegiæ Regem in partes suas trahendum statuit. Qvod perfacile futurum animadvertit: partim qvòd, pacatis internis motibus, sublato Thorere de Steig & Eigile de Aurlandia, perduellionis antesignanis (id qvod cum *Chronico Norvegiæ* concordat, non item cum ætate Regis Melcolmi, qvi id temporis mortuus traditur, ut infra dicetur) nihil intra regni penetralia esset, unde seditiones aut periculum metueret: partim qvòd ingenium ejus vastum, gloriæ juxta ac imperii dilatandi cupidum, aliorumq, Principum ditionibus inhians, ex sermonibus sæpius cum illo institutis observaret. Nactus itaqve occasionem, gloriosum tantoq; Principe dignum prædicavit, mari transmisso, in Occidentem expeditionem facere, insulasq;

qvas

qvas domuit Haraldus Pulchricomus, ad obseqvium Regni Norvegici reducere, occupatisq; deinde Hæbudis, Scotiam & Hiberniam irruptionibus incursionibusq; patere: qvas si posset domare, esset, unde ingens supplementum haberi posſit: singulas namqve victorias seqventium bellorum instrumenta futuras, ad ultimum qvoqve Angliam in ultionem Haraldi Avi ejus infestandam. His auditis, rectè eum & pro Majestate ingenioq; regio monuisse Magnus ait: verùm si se ad res tam arduas, & sumptuosas persuadere verbis ejus patiatur, certè imperii occidentis partibus, impensas suas pensaturum, ne habito qvidem respectu, ad qvem pertineant. Se suosq; haud obscurè intelligi agnoscebat Hacon: itaqve ad expeditionem, suis rebus nihil profuturam, parenti etiam noxiam, cum ulterius adhortari destitit. Sed nec ultra adhortatione opus erat, avaritiâ & fastu satis superq; ingenium Regium stimulantibus: nihil enim in votis prius habuit, qvàm, ut expeditionem eam primo qvoqve tempore adornaret. Mox itaqve ex universo Regno, singulisq provinciis militem evocat, delectum præfectis imperat, classem parat, commeatum injungit, publiceq; profitetur, se in occidentem classem trajecturum. Parent satrapæ Regi, satrapis populi: ex omni Regni angulo, intensissimâ conqvisitione, excita pubes, ad naves confluit qvas sexaginta *Ordericus Vitalis* numerat, *Chronicon* verò *Manniæ* centum adjicit. Ipse Rex auspiciis suis & imperio omnia dirigens, filium nomine Sigurdum, magnæ indolis & spei puerum octennem, secum ducit. Ducum præcipui. Vidkunnis Jonis filius, de Biarkeya, pronepos Thoreris Hundi seu Canis, ejus, qvi Divum Olafum lethali vulnere percussit; pater ei Jon Arnii filius; Arnius frater erat Kalfi, Comitis Finni, & Thorbergi, cujus filiam Thoram, Haraldus Strenuus, uxorem duxit: fuere itaqve Vidkunni pater, & Comitum Erlendi & Pauli mater, ex suo qvisqve fratre procreati. Vidkunni mater Ranveig; avus Sigurdus, Thoreris Hundi filius. Alter ducum Sigurdus, Hranii filius, fraterq; ejus Ulfus; tertius Sèrkus de Sognia; qvartus Dagus Eylifi filius; qvintus Scoptius de Gifsio, Thorbergi Arinni nepos, Erlingiq; Skialgii de Solio pronepos, cum filiis Augmundo, Thordo & Finno. Horum singuli provinciarum Præfecti. Secuti præter hos Eyvindus Olbogius, id est cubitus convexus, Regis Stallarius, & Kalius de Agdis, & ipse magni nominis præfectus, Sæbiorni filius, Thorleifi Sapientis, nepos, ejus, qvem Hallfredus periculosus Poëta natione Islandus, altero oculo, jussu Olafi Trygvini Norvegiæ Regis, pio zelo incitati, orbavit. Fuit autem Kalius ipse vir sapiens, Poëta eximius & Regi in paucis carus. Orcadibus advectus, Comitibus Paulo & Erlendo captivis, in Norvegiam missis, filiisq. eorum Hacone, Erlingo, & Magno militiæ suæ adscriptis, seq; secutis, filium Sigurdum insulis præposuit, arbitrio consiliariorum moderatorumq; sub ejus nomine, administrandis. Infususq; in Hæbudas agros populatus incendiis & cædibus, villas vicosq; vastavit, indigenis qvaqva versum diffugientibus: alios enim fuga in sinus Scoticos, alios in austros ad Saltiriam, (aliis exemplaribus iisqve pluribus Satiria est, hodie Canteria) provexit: alii deditione recepta. Lodhusa, omnium prima, expugnata, carmine id Biorno Curvimano testante. Scidia inde infestata, tributisq; submissa; desumptum inde pecus ad alimenta exercitûs. Mox insulæ Tirvist & Ivist petitæ & exspoliatæ. Ab insulæ Sanctæ (S: Patricii) incolis prælium, direptionesq; abstinuit, urbemq; ingressus, civibus pepercit: minorem Sancti Columbi ædem, cum aperuisset (alii saltem aperire voluisse tradunt, discrepant enim in hoc bina exemplaria pergamenea) nec tamen intrâsset, statim occlusisse perhibetur, monitis in posterum omnibus, ne qvis temerè ingrediatur: id qvod exinde observatum constat. Milsca (forte Mula) postea expugnata, universæq, aqvilonaris insulæ. Ulterius in austrum ad Ilam processum, ibiq; rapinis, incendiis, cædibus longo tempore sævitum. Inde eodem cursu ad Saltiriam navigatum; ab utroqve latere circumjacentes regiones, hinc Hibernia illinc Scotia, excursionibus, & pari populatione interjacentes ad Monam usqve vastatæ, eodem Poëta teste, ipsaqve cum adiacentibus expugnata. Gudriodi Hæbudarum Regis filius nomine Lagmannus, Nordureyis, seu insulis aqvilonaribus, tutelæ relictus, infusi in Hæbudas Magni vim sustineri posse diffidens, fugâ, se sub-

ſe ſubducturus, in inſulis aliqvantiſper delituit. Hiberniam deinde navi petentem, milites Magni à fuga, cum claſſiariis retractum adduxerunt, cui compedes ferreæ, mandato ejus injectæ. Haud obſcure auctor, qvem ſeqvimur, verbis hoc ſenſu deſcriptis, tum etiam hiſtoriæ Norvegicæ exemplaria MSS. plurima conſenſu innuunt, Gudriodum his temporibus imperium Hæbudarum Regio, filium Lagmannum præfecti titulo Nordureyas tenuiſſe, Mannenſium forte reliqviis in officio continendis. Bretlandiæ deinde (qvæ & Cornavia) claſſis appulſa, in fretum, qvod Angliseyam & continentem interfluit, provecta eſt unde ripa utraqve tam continentis, qvàm inſulæ jaculis infeſtata. Ad qvam claſſem litoribus arcendam validus in Cornavia exercitus, Ducibus Hugonibus duobus, Comitum dignitate conſpicuis, qvorum alter Generoſus, alter Groſſus appellabatur, ſubitò exortus eſt: prælium inde acre, mutuo animorum ardore incruduit. Omnibus arma expedientibus, Magnus, Comitis Erlendi filius, in anteriore navis parte, cùm conſideret inermis, Rex cur ad arma non iret, exqviſivit: reſpondenti, cum iſtis hominibus, nullam ſibi, utpote nunqvam laceſſito, controverſiam, itaqve (ait) foros ſubi, itaqve te conde, ne ante pedes pugnantium proſtratus, impedimento ſis qvandoqvidem pugnare non audes, neqve enim religione te prohiberi exiſtimem. Is, omiſsâ corporis muniendi curâ, accepto pſalterio, Regiis divini Poëtæ hymnis, qvoad pugna durabat, relegendis ſe munivit: duravit autem longo tempore, ſtrenueq; ab utraqve, parte eminus jaculis, cominus gladiis res gerebatur. Hugonis Generoſi, memorabilis in primis virtus, eo prælio enituit, fiduciâ armaturæ nonnihil forte excitata: univerſum enim corpus, oculos præter gerendorum Duces arbitrosq;, firmiſſimâ loricâ munitus, cùm, pericula ſibi depoſcendo, ſuos ad imitandum exemplo provocaret, ipſum Magnum in ſe convertit, qvi, cùm eo die rem arcu gereret, aſſumto ſagittario, inter Halogenſes peritiſſimo, ſimul in eum, jacula dirigunt: caſſis, qva naſum tegebat, telo, qvod is propulit, ad latus decidente, collineata, altero oculus occiputq; transverberata, proſtrati Comitis gloria vel infamia, penes Regem duobus rythmis Chronicis adhuc contentis celebrata, auctor alterius Biornus Curvimanus, eorum temporum Poëta celebris, alter Thorkell Hamarskald ei æqvalis, qvibus Simon Dunelmenſis ad eundem annum ſuffragatur his verbis:

Anno MXCVIII Wintonienſis Epiſcopus Valcelinus in Nonas Januarii, die Dominica obiit. Æſtatis tempore Rex Anglorum Wilhelmus junior civitatem, qvæ Cniomannis vocatur, magnam partem illius provinciæ per vim ſuæ ditioni ſubegit. Interea Comes Hugo de Scrobbesberiâ Manaviam inſulam, qvæ conſvetè vocatur Angliseye, & cum eo Comes Hugo de Ceſtre cum exercitu adierunt, & multos Walanorum, qvos in ea ceperat, occiderunt, qvosdam verò manibus & pedibus truncatis, teſticulisq; abſcisſis excæcaverunt, qvendam etiam provectæ ætatis præsbyterum nomine Cenredum, à qvo Walani in his qvæ agebant, conſilium accipiebant, de Eccleſia extraxerunt, & ejus teſticulis abſcisſis, & uno oculo eruto, lingvam illius abſciderunt, ſed die tertio, miſeratione divinâ illi reddita eſt loqvela. Eo tempore Rex Norriganorum Magnus, filius Regis Olavi, filii Regis Haraldi Harvagi Orcadas & Menavias inſulas, cum ſuo adjecisſet imperio, paucis navibus advectus illuc venit, multis armatis militibus in ipſa maris ripa illi occurrit, & ut fertur, mox ab ipſo Rege ſagittâ percuſſus VII die, qvo crudelitatem in præfatum exercuerat presbyterum, interiit. Factum bonis exſecratum, à ſe vel ipſe vel poſteri amoliri voluiſſe ex *Orderico Vitali* diſcimus. Cæde Comitis territi cœteri ilico in fugam verſi, præmium victoriæ Angliseya, ditioni ejus ceſſit, extrema in Occidente imperii Pulchricomi qvondam pars, ultra qvam Norvegorum neminem, imperii limites eo ſitu extendiſſe legimus, vel ut habet *Codex Regius MS. Kringla*, qvo Reges anteriores, qvi Norvegiam tenuerunt, longiſſimè in auſtrum (occidentem intelligit) imperii limites extenderunt, innuens præter Pulchricomum etiam alios hanc qvoqve inſulam poſſediſſe. Hæc inſula illo tempore Cornaviæ, qvam Bretlandiam vocabant, triens cenſita eſt. Verùm victoria haud incruenta fuit; magnâ, primi ordinis, virorum jacturâ, majore militum ſtrage, & pene maximæ partis vulneribus conſtitit, Inter cœteros Kalius multisvulneribus, nec ſingulis lethalibus

bus confossus: Sigurdus verò Sneis, ejus agnatus, Agdarum satrapa, occubuit. De Erlingo, Comitis Erlendi filio, Scriptores variant: Noster hoc prælio, Snorrius Sturlæus, pluraq; exemplaria pergamena, in Hibernia, unà cum Rege Magno cæsum tradunt. Post prælium in Angliseya, Magnus, Comitis Erlendi filius, mensæ Regiæ ministerio adhiberi solitus, dapibus ferendis, qvamvis nec casside, loricâ, aut ocreis, aut firmiore adversus densas telorum grandines integumento, munitus prope miraculum, illæsus evaserit: tamen, qvòd prælium detrectaret, contemni à Rege cæptus: indignationi se subducturus, clam noctu aufugit, dum milites qværerent, intra saltus latitans. Tandem in aulam Regis Scotiæ provectus, interdum ibidem remansit, interdum in Anglia vel Cornavia ad Episcopum qvendam, spontaneo à patria, qvoad Rex Magnus vixit, exsilio. Hæbudis & Angliseyâ subactis, dum Scotiæ litoribus infesta admovetur classis, oratores à Melcolmo obviam missi, pacem cessione omnium insularum, ab occiduo Scotiæ litore ita directarum, ut lembo, gubernaculo directo, intermeari posset, impetrant. Mox Cantiria, (olim Satiria) peninsula singulis Hæbudarum præferenda, astu Magni, conditiones pacis ad utilitatem suam, pravâ interpretatione, detorqventis, insulis annumerata: Isthmum enim, qvo continenti jungitur, lembo, clavum in puppe tenens, terrestri itinere transvectus, navigantis specie navali intermeâsse professus, peninsulam extorsit. Edoctus, credo, sophisma à Beitio Goris filio, Noris, Norvegiæ eponymi, ex fratre nepote, qvo magnam Thrandheimi provinciæ accessionem, multis retro seculis nactus erat. Tantam victorum insolentiam, victis æqvi boniq; consulendam, Gallorumq; illud Væ victis, in Romanos obsessos jactum, & audiendum & concoqvendum, necessitas præscribit. Omitto in præsens aliud raræ insolentiæ exemplum, planè barbarum, ab hoc eodem Magno in Hiberniæ Regem Murcardum editum, qvod *Chronico Manniæ* proditum, nostris non item scriptoribus, & proinde suspectæ fidei, Chronici tamen verbis, infra referendum: licèt in aliis insignis inter utrosqve in hujus Regis aliorumq; gestis consensus, dissensus in paucis appareat. Pace cum Scoto factâ, cùm Magnus se in Hæbudis hyematurum significaret, deprehendit multos patriæ revisendæ cupidos: variis enim sermonibus inter se mussitabant, exsilium magis, qvàm militiam indici; abutiq; sudore suo & sangvine Regem, ad aliena ipsi conqvirenda; nec qvæsitis posse satiari, cùm pingviora cupido ostendat, qvàm qvæ parta essent; & qvantumcunqve qvæsiverit, semper tamen plura, majoraq; restare; eundem militiæ laborumq; sibi, qvi avaritiæ Regis, finem exspectandum. Rex sauciorum vulneribus inspectis, Consiliarios de rerum deinceps gerendarum ordine consuluit: in his erat Kalius, cujus vulnera ægre sanari, nec certum, qvo fine terminarentur, cognovit. Is super incidentibus negotiis consultus, svasit, ut exercitum lustraret: relatum qvippe sibi, eos, qvibus plurimum fideret, qvantumvis magnis beneficiis obnoxios, dilabi. Ægre id Rex primò credere, ægriùs etiam fidem suam, spemq; de illis conceptam eludi, ferre: anteqvam multos amicorum furtim elapsos desiderabat. Qvorum nomina ad Kolium cùm detulisset, is disticho munera & largitiones in tales haud utiliter expensas, eorumq; ingratum animum perstrinxit: Rex aliud statim subnectens, replicuit, qvorum utrumqve adhuc exstat. Inde custodes instituti, qvi, ne qvis proinde aufugeret, sedulò providerent. Dum in Hæbudis erat Rex, filio Sigurdo, novem annorum puero, filiam Regis Myrkiartanis. (Murcardum *Chronicon Manniæ* appellat Thialbi, Waræus Moriertachum Tirdelvaci, filium, nostrates Connactiæ Regem) nomine Biadmoniam, aliis Hiadmoniam, virginem qvinqve annorum, despondit. Hac eadem hyeme, Kalius ex vulneribus, in freto Angulseyensi acceptis, decessit. Proximo vere Hæbudis in Orcades delatus, cognovit eadem hyeme utrumqve Comitem in Norvegia mortalitatem explevisse, Erlendum qvi Nidarosiæ, Paulum, qvi Bergis situs est. Kolo Kalii filio, in solatium paternæ cædis, Comitis Erlandi filia Gunnhildis à Rege locata: dos dicta, prædia qvædam in Orcadibus, & villa in Papuleya; adjectus qvoqve honor inter nuptias, ut satraparum Regiorum collegio adsociaretur. Inde in Norvegiam cum uxore Regem secutus, in patrio prædio in

Agdis resedit. Duo ex illo conjugio liberi, filius Kalius, filia Ingiridis qvos magnæ exspectationis, sollicita parentum cura educavit. Tradit *Chronici Norvegici antiqvissimum exemplar* etiam Regium, Magnum, sub reditum in patriam, Sigurdum filium, Orcadibus, & omnibus insulis, transactione qvæsitis, cum Regio titulo præfecisse, Haconiq; Pauli filio, & Erlingo, Erlendi filio, curam ejus commendâsse. Nono Regni anno, iterum Magnus Norvegiâ, magnâ classe, mare transvectus, Hiberniam bello qvassans in Connactia apud Regem Myrkiartanem seu Murcardum hyemavit, initâ cum eo societate belli, Dublinum cum subjecta provincia, Dublinskire expugnatum, inseqvente vere, pluribus provinciis sociis armis subactis, Myrkiartan domum rediit. Rediturus & in Norvegiam Magnus, præsidio Dublini relicto, Ulastiram, sev Ultoniam, nostris Ulastyr, classem appulit: ibi dum commeatum, à Myrkiartane missum, exspectat, inconsideratiùs in septa paludibus, impeditaq; loca, cum exercitu exspatiatus, ab Hibernis, occasionem istam temerè oblatam, obviis ulnis amplectentibus, ex insidiis, undiqvè exortis, circumventus, cum magna copiarum parte, dum solo depressiore se emergere institit, occiditur, die Bartholomeo festo, anno à nato JESU MCIII. Sigurdus filius, cognitâ patris cæde, relictâ in occidente uxore, Regis filiâ, patriam repetivit. His secundum scriptorum nostrorum consentientem traditionem expositis, nec ulla ex parte immutatis, aliorum etiam narationem breviter subjiciam: mox meum de singulis judicium curioso lectori examinandum. Agmen *Chronicon Manniæ* ducit.

Anno Domini 1047. *obiit piæ memoriæ Edvardus Rex Angliæ, cui successit in Regnum Haraldus Godvini, contra qvem Haraldus Harfager Rex Norvegiæ prælium commisit apud Stainfordbrige, & Angli victores existentes, omnes fugârunt, de qva fuga qvidem Godredus cognomento Chrovan filius Haraldi Nigri de Islandia fugiens, venit ad Godredum filium Syrric, qvi tunc regnabat in Mannia, & honorificè susceptus est ab eo. Eodem anno Gvilielmus Bastardus debellavit Angliam, & Godredus filius Syrrich Rex Manniæ obiit, cui successit filius Fingal.*

Anno 1066. *Godredus Crovan collegit multitudinem navium, & venit ad Manniam; prælium cum populo terræ commisit, sed superatus & fugatus erat, iterum exercitum ad naves coadunavit, venit ad Manniam, pugnavit cum Mannensibus, victus & fugatus est. Tertio congregavit multitudinem copiosam, & venit noctu ad portum, qvi vocatur Ramsa, & trecentos viros occultavit in silva, qvæ erat in devexo montis supercilio, qvi vocatur Scacafel. Orto lucis sydere, Mannenses construxerunt aciem suam, & magno impetu facto, congressi sunt cum Godredo, cumq; pugna vehemens esset, trecenti viri surgentes de insidiarum loco à tergo, Mannenses debilitare cæperunt, & in fugam compellere, cum autem vidissent se superatos, nec aliqvem diffugii locum sibi patere. nam reuma maris ramsa alveum impleverat, & hostes ex altera parte constanter perseqventes, qvi tunc remanserant, clamore miserabili postulabant à Godredo vitam sibi donari. Ille autem flexus misericordia, & miserans calamitatem eorum, qvi apud ipsos per aliqvod tempus nutritus fuerat, revocavit exercitum & prohibuit ne eos diutius perseqverentur. Godredus seqventi die optionem exercitui suo dedit, ut si mallent Manniam inter se dividere, & in ea habitare, vel tantùm substantiam terræ accipere, & ad propria remeare: Illis autem magis placuit totam insulam vastare, & de bonis illius ditari, & sic ad propria reverti, Godredus autem cum paucis, qvi secum remanserant, de insulanis australem partem insulæ & reliqviis Mannensium aqvilonarem tali pacto concessit, ut nemo eorum aliqvando auderet jure hereditario sibi aliqvam partem terræ usurpare, unde accidit, ut usqve in hodiernum diem tota insula solius Regis sit, & omnis reditus ejus ad ipsum pertineat. Igitur Godredus subjugavit sibi DublinIam, & magnam partem de Laynestir; Scotos verò ita perdomuit, ut nullus qvi fabricaret navem vel scapham, aussus esset plus, qvàm tres clavos inserere. Regnavit autem sexdecim annis, & mortuus est in insula, qvæ vocatur Yle, reliqvit sanè tres filios, Lagmannum Haraldum & Olafum. Lagmannus, natu major, regnum arripiens, septem annos regnavit. Rebellavit autèm contra eum Haraldus frater ejus multo tempore, sed*

tandem

tandem captus à Lagmanno, genitalibus & oculis privatus est. Posthac Lagmannus pœnitens, quòd fratris sui oculos eruisset, sponte Regnum suum dimisit, & signo crucis Dominicæ insignitus, iter Jerusolymitarum arripuit, quo & mortuus est.

Anno 1075. *omnes Proceres insularum, audientes mortem Lagmanni, miserunt, legatos ad Murecardum O-Brien, Regem Hiberniæ, postulantes, ut aliqvem virum industrium de Regali stirpe in Regem eis mitteret, donec Olafus filius Godredi cresceret. Annuit eis Rex libentissimè, & qvendam Dopnaldum filium Tade ad eos misit, monens & præcipiens ei, ut cum omni benignitate & modestia, Regnum, qvod sibi non debebatur, gubernaret. Sed ille post, qvam ad Regnum pervenit parvipendens præcepta domini sui, cum magnâ tyrannide abusus est Regno, &, multis sceleribus perpetratis, tribus annis enormiter regnavit. Tunc omnes Principes insularum, unâ conspiratione commoti, adversus eum congregati sunt, & expulerunt à finibus suis: Ille autem fugiens ad Hiberniam non est ultra reversus ad eos.*

Anno 1077. *qvidam Ingimundus missus est à Rege Norvegiæ, ut regnum insularum arriperet: cumq; ad insulam Leodus pervenisset, misit nuncios ad omnes Principes insularum, præcipiens in unum convenirent, & constituerent eum Regem. Interim verò ipse cum sociis suis, rapinis & commessationibus vacabat, mulierum & puellarum pudicitiam violabat, & fœdis voluptatibus, & carnis illecebris operam dabat, cumq; hæc nunciata fuissent Principibus insularum, jam in unum ad constituendum eum Regem congregatis, nimio succensi furore properaverunt ad eum, & supervenientes nocte, domum, in qva erat, combusserunt, & eum cum omnibus suis partim ferro, partim flammis, extinxerunt.*

Anno 1098. *fundata est abbatia S. Mariæ Cistertii; Antiochia à Christianis capta est; & cometa apparuit.*

Eodem anno commissum est prælium inter Mannenses apud Sartwat, & aqvilonares victoriam obtinuerunt, in qvo bello occisi sunt Other Comes, & Macmaras, Principes ambarum partium.

Eodem anno Magnus, Rex Norvegiæ, filius Olavi, filii Haraldi Harfagre, volens explorare incorruptionem S Olavi Regis & Martyris, præcepit, ut ejus mausæolum aperiretur. Episcopo autem, & Clero resistente, ipse Rex audacter accessit, & vi Regiâ aperiri scrinium fecit, cumq; & oculis vidisset, & manibus attrectâsset incorruptum corpus, subito timor magnus irruit in eum, & cum magna festinatione discessit. Seqvente nocte Olavus Rex & Martyr ei per visum apparuit, dicens, elige, tu, inqvam, unum è duobus, vel vitam cum Regno infra triginta dies amittere, vel à Norvegia discedere, & eam amplius nunqvam videre. Expergefactus Rex à somno, vocavit ad se Principes, & majores natu, & exposuit eis visionem; illi autem conterriti, hoc consilium dederunt ei, ut cum omni festinatione de Norvegia exiret. Ille sine mora coadunari fecit classem, centum sexaginta navium, & ad Orcadas insulas transfretat, quas sibi statim subjugavit, & transitum faciens per universas insulas, easq; sibi subjiciens pervenit usque ad Manniam, cumq; applicuisset ad insulam S. Patricii, venit videre locum pugnæ, qvam Mannenses paulo ante inter se commiserant; qvia multa adhuc corpora occisorum inhumata erant. Videns autem insulam pulcherrimam, placuit in oculis ejus, eamq; sibi in habitationem elegit: Munitiones in ea construxit, qvæ usque hodie ex ejus nomine nuncupantur. Galwedienses ita constrinxit, ut cogeret eos materias lignorum cædere, & ad litus portare, ad munitiones construendas. Ad Moniam insulam Walliæ navigavit, & duos Hugones Comites invenit in ea, unum occidit, alterum fugavit, & insulam subjugavit, Wallenses verò multa munera ei præbuerunt, & valedicens eis ad Manniam remeavit; Murecardo Regi Hiberniæ misit calceamenta sua, præcipiens ei, ut ea super humeros suos, in die natalis Domini per medium domus suæ portaret in conspectu nunciorum ejus, ut inde intelligeret se subjectum esse Magno Regi. Qvod audientes Hibernienses, ægrè ferebant, & indignati sunt nimis. Sed Rex saniori consilio usus: non solum, inqvit, calceamenta ejus portare, verùm manducare mallem, qvàm Magnus Rex unam provinciam in Hibernia destrueret. Itaque complevit præceptum, & nuntios honoravit, multa qvoque munera per eos Magno Regi transmisit, & fœdus com-

composuit. Nuntii verò redeuntes ad dominum suum, narraverunt ei de situ Hiberniæ & amœnitate, de frugum fertilitate, & aëris salubritate. Magnus verò hæc audiens, nihil cogitabat, qvàm totam Hiberniam sibi subjugare. Itaque præcepit classem congregare; ipse verò cum sedecim navibus procedens explorare terram volens, cùm incautè à navibus discessisset, subito ab Hiberniensibus circumvallatus interiit, cum omnibus ferè, qui secum erant. Sepultus est autem juxta ecclesiam S. Patricii in Duno, regnavit sex annis. Qvo mortuo Principes insularum accerserunt Olavum filium Godredi Crovanii, qvi degebat in curia Henrici Regis Angliæ filii Guilielmi.

Anno 1102. *Olavus, filius Godredi Crovan, regnare cœpit, & 40. annos regnavit, vir pacificus habuit omnes Reges Hiberniæ & Scotiæ sibi confœderatos, accepit in uxorem Affricam filiam Tergusiii de Galewedia, de qva genuit Godredum, ex concubinis suscepit Regnaldum, Lagmannum, Haraldum, & filias multas qvarum una nupsit Sumerliao regulo Herergaidel, qvæ fuit caussa ruinæ totius regni insularum, genuit ex ea filios qvatuor, Dulgallum, Raignaldum, Engus & Olavum.*

Ordericus Vitalis historiæ Ecclesiasticæ lib. X, licèt gesta Magni per Hæbudas & Angliseyam ad annum MXCVIII. consentiente *Simone Dunelmensi* referat, unoq; contextu singula exponat, tamen accuratiùs inspectus, qvæ confundit, distinxisse, deprehenditur, ejus verba, qvæ huc faciunt, ita habent.

Anno ab incarnatione Domini MXCVIII Magnus Olavi Noricorum Regis filius contra Irenses insurrexit, & classem LX navium super illos navigaturus præparavit (& paucis interjectis) Nunc mea mens caussam & eventus belli enodare satagit, qvod Magnus Rex in Hibernos arripuit, & multa multis detrimenta & strages intulit. Hic filiam Regis Irlandæ uxorem duxerat. Sed qvia Rex Irensis pactiones, qvas fecerant non tenuerat, Magnus Rex stomachatus, filiam ejus ei remiserat, bellum igitur inter eos ortum est. Anno V. Gvilielmi Rufi Regis Anglorum, undique bellicas copias extraxit Rex Nortwigenarum, & subsolano flante, oceanum perlustrans, Orcades insulas adiit, Scotiam à parte Circii circumivit, & alias insulas, qvæ ad suam ditionem pertinent, usque in Angleseyam penetravit. Hiberniam ingredi voluit, sed irensibus in maritimis litoribus ad bellum paratis, alias divertit, insulam Man, qvæ deserta erat, inhabitavit, populis replevit, domibus & aliis necessariis, ad usus hominum gnaviter instruxit. Alias qvoque Cicladas in magno mari, velut extra orbem positas perlustravit, & à pluribus populis inhabitari, Regio jussu coëgit seq; per plures annos ad augmentum Regni, & dilatationem plebium, tali studio exercuit. Qvondam Princeps militiæ Magni Regis cum sex navibus in Angliam cursum direxit, sed rubeum scutum, qvod signum pacis erat, super malum navis erexit. Maritimæ verò plebes, qvæ in Anglia litus infiniti amphitritis incolebant, in boreali climate, ut barbaricas gentes, & incognitas naves viderunt ad se festinare, præ timore nimio vociferatæ sunt & armati qviq; de regione Merciorum convenerunt. Tunc nimirum inter Anglos & Gualos, ingens erat conturbatio, ideoq; cunctos ad arma concitabat actutum omnis repentina vociferatio. Duo Consules, qvibus Merciorum præcipue regio subjacet, & ambos uno Hugonis nomine, omen edocet, veredarios per totam terram celeriter miserunt, & armatos qvosque Francos & Anglos contra extraneas phalanges, ad patriæ tutelam properare mandaverunt. Maxima igitur multitudo de comitatu Cestræ & scrobesburiæ congregata est, & in regione Dagannoth secus mare ad prælium præparata est. Illuc Hugo de monte Gomerici, cum suis cætibus prior accurrit, & auxiliarios contubernales exspectans, multis diebus ibi consedit patriamq; ne Gualenses seu Nordwigenæ in provinciales irruerent, circumspectus tutavit. Qvadam verò die, dum supra litus indigenæ turbati discurrerent, seq; contra Nordicos, qvos in navibus suis sævire contra Anglos videbant, præpararent, Hugo Comes eqvum calcaribus urgens, cætus suos congregabat, & contra hostes, ne sparsim divisi invaderentur, principali rigore coërcebat. Interea barbarus Nordwigena, ut Comitem agiliter equitantem prospexit, instigante diabolo, stridulum missile subito direxit, egregiumq; Comitem, proh dolor! percussit. Qui protinus corruit, & in fluctibus maris jam æstuantis exspiravit; Unde dolor ingens exortus est. Cujus mortem Magnus Rex ut comperiit, vehementer cum suis planxit, & Hu-

gonis

goni Dirgane, id est grosso, pacem & securitatem mandavit. Exercitum, inqvit, non propter Anglos, sed Hibernos ago, nec alienam regionem invado, sed insulas ad potestatem meam pertinentes incolo.

His adjiciendum est Buchanani testimonium de Occidentalium insularum à Scotia alienatione, Magniq; Regis expeditione, qvarum utramqve non in Milcolumbi, sed Donaldi Bani tempora refert, eumq; cum Magno collusisse affirmat, qvo ejus ope sceptra Scotica faciliùs potiretur: ita enim historiæ Scoticæ lib: VII. in Donaldo Bano scribit.

Milcolumbo rebus humanis sublato, Donaldus Banius, id est Albus, ejus frater, qvi Macheti metu in Æbudas profugerat, Magno, Regi Norvegorum, omnes insulas pollicitus, si ejus auxilio, regno Scotorum potiretur, nullo fere negotio Rex est declaratus. In Duncano autem proximo Rege hæc addit de eodem Donaldo. Plus minùs triennio, turbulentissimum regnum gessit. Hinc insulanis, hinc Anglis Regnum infestantibus, accessit & major illa invidia, ex insulis occidentalibus per Magnum Norvegorum Regem occupatis, qvas etsi ille velut per vim ingressus esset, tamen omnes intelligebant fraudem subesse, non se commovente ad tantam contumeliam Donaldo.

De annis captivitatis, obitusq; Erlendi & Pauli Comitum Orcadensium, Kalii qvoqve qvi Rognvaldi Orcadum Comitis Avus erat, ut & tempore, qvo Sanctus Magnus, fraterq; ejus Erlingus, & patruelis Hacon Pauli filius militiam Regis Magni secuti sunt, res est, nisi ex ejus expeditionis circumstantiis, haud explicatu facilis. Contrariæ hîc sententiæ tres se offerunt. *Buchananus*, Melcolumbi tempore factam negat expeditionem, dum pactione Donaldi ipso jam imperante, nec se ad tantam contumeliam commovente, insulas occupatas asseverat. Primò igitur dispiciendum, an potuerit Rex Magnus cum Melcolmo Scotiæ Rege confligere postqvam Regnum Norvagiæ adeptus est. Deinde an cum Godredo Crovane, utrumqve nostri scriptores tradunt; sed traditionis fidem annales ab iis concinnati, relationisq; contextus evertunt, Scriptores qvoqve extranei impugnant, Annalium nostrorum conditores, qvotqvot ad manus habui, duas tantum expeditiones Magni Regis in Occidentem notant, priorem ad annum seculi XCVIII applicant, qva insulas omnes Scoticas bello vel pactione qvæsitas asseverant, Anglíseyamq; expugnatam, posteriorem (de qvo nulla lis est) ad annum MCIII, nec ipsa historia uti supra exposita est, nisi duarum meminit, inqve priorem omnia gesta conjicit, præter ea, qvæ ad Hiberniam referenda sunt, verum sibi ipsi contrarii annales, cum annum XCVIII. expeditioni Magni tribuant Sigurdi qvoqve filii ejus imperii insularis initium in Occidente eo referant, id nihilominus in septennium producunt, qvod tamen simul cum ipso Magno desivit, anno videlicet MCIII, qvod si illo termino, primam ejus expeditionem retro computemus, in annum XCVI incidit, Petrus Claudius Undalinus, sive alius, annum præcedentem in marginem Chronici Norvegici retulit, qvi tamen ex serie historiæ exacte colligi neqvit, id si concesserimus, non tamen ad Melcolmi regis tempora exaltari potest, qvippe qvem Simon Dunelmensis Bromton & Buchananus anno XCIII. in fata concessisse constanter tradunt, non igitur Melcolmo insularem regni sui partem Magnus postqvam regnare ceperat extorqvere potuisse videtur, nec patre Olafo Norvegiæ Rege vivo, cum is à bellis abhorrens, à pacis studiis cognomen reportaverit, sed nec cum Godredo Crovane, ei per temporum ordinem certamen permittitur, si is secundum Waræum anno MLXXVI vivis exemptus est, cum Rex Magnus juxta nostrorum calculum patri Olafo anno MXCIII. mortuo statim in regnum successerit. Ego vero hic magnopere à nostratibus in distinctione annorum gestorumqve erratum animadverto, qvædam etiam ab exteris prætervisa, qvod nostros attinet, certè in nullà re qvam temporum computatione pariter fluctuant, qvoties sibi dissentanea exponunt sedulo inspiciendi, & juxta narrationum circumstantias, vel externorum scriptorum calculum emendandi. De contractu autem cum Melcolmo & congressu cum Godredo allata testimonia ideo minus suspecta sunt, qvod ea postulatis Alexandri Secundi Scotiæ regis, & responso Haconis Senioris Norvegiæ regis stabiliantur, Anno

enim MCCXLIV. idem Alexander per legatos suos in Norvegiam missos postulasse traditur, ut Rex Hacon insulas Hæbudenses sibi cederet, qvas Rex Magnus Melcolmo Scotiæ Rege iniqve extorserit, respondit autem Rex Hacon, nihil eorum qvod inter Magnum & Melcolmum de regno Scotiæ subjectis insulis in possessionem Magni translatis convenerit, ad Hæbudas referri posse, cum Melcolmo in illas aut illis subjectas, nullum jus nulla potestas fuerit, qvas victo Godredo Hæbudarum rege, perinde ac alias provincias, majoribus suis hæreditarias bello repetiverit. Plures itaq; expeditiones in occidentem à Magno factas, sed à scriptoribus nostris confusas animadverto: *Ordericus* enim *Vitalis* sub annum XCVIII. si non tres, certè duas Magni expeditiones in occidentem memorat. Priorem refert ad annum qvintum imperii Gvilielmi Rufi, qvi est Æræ Christianæ XCII: qvo tempore Melcolmus Scotiæ Rex vixit, fædusq; cum Magno ferire potuit. Atqvi nostri Scriptores non illum, sed seqventem annum Regni Magni initialem faciunt? esto, nec ille qvidem fæderi inter illos inhabilis, ante expeditionem in Angliseyam, & qvidem tempore verno: metu qvippe belli Anglici, qvod adversus Rufum Melcolmus eo anno susceperat, ne duobus periculosissimis bellis terrâ mariq; implicaretur, deditio facta videri poterit. Verùm supra hoc tempus idem Vitalis imperii Magni primordia proferre videtur, eo qvod Magnum per plures annos exercuisse, se in excolendis insulis ad id tempus desertis tradat, eumq; id tempus non in Norvegia sed insulis resedisse, innuat responso, insulas ad potestatem meam pertinentes incolo, nihil itaqve obstat, qvin Magno cum Melcolmo pacta institui potuerint, an etiam cum Godredo hoc loco perpendamus. Qvoties Manniam ab insulis Sudureyensibus, nostra monumenta non distingvunt, eodem nomine comprehendunt, qvod ego semper Hæbudas verto, Godredum Sudureyensium regem à Magno oppugnatum tradunt, ejusqve filium Lagmannum compedibus vinctum, prius aqvilonaribus insulis præfectum, Godredo Sudureyas à Magno extortas, Rex Hacon Senior fatetur. Hunc fuisse Godredum Crovanem, tum nomen Regis, tum etiam successoris filii Lagmanni, in hæc tempora qvadrans, perspicuum facit, dum ab anno MLXVI. ad annum MCXLII. (cum Godredus Olafi filius, Crovanis nepos, in Norvegiam ad Regem Ingium, Haraldi Gillii filium transfretavit, eiq; sacramentum fidei dixit) nulli his nominibus Reges occurrant. Cùm tamen *Chronicon Manniæ* singulorum successiones exseqvatur, tradatq; Manniam inter exercitûs sui, & Mannensium, reliqvias, habitationibus Godredum distinxisse, ipsum in australi parte resedisse, nostri filium Lagmannum aqvilonarium insularum tutelæ relictum perhibent. Id qvod à vero non abludit: nec dubitandum, qvin Hæbudas præter Manniam Godredus imperio tenuerit, cùm non Hiberniæ modò magnam partem domuerit, sed etiam Scotis leges in ædificandis navibus durissimas præscripserit. Sed nec argumentis opus est: tradit enim laudatum *Chronicon*, post mortem Lagmanni, omnes insularum (non ergo solius Manniæ) proceres, misisse legatos ad Murecardum O-Brien Regem Hiberniæ, postulantes, ut aliqvem virum industrium, de Regali stirpe, in Regem eis mitteret, donec Olavus filius Godredi cresceret. Si pater tantùm Manniæ imperâsset, aliarum insularum principes tutorem ei ut suo Regi, non postulâssent. Accedit, qvod in insula Ile mortuus sit, nec id qvidem extra ditionem, his argumentis evicto, Chronicon Manniæ de eodem Godredo agere, cum qvo Magnus Norvegiæ Rex manus conseruit, commodè ad manus meas venerunt *disqvisitiones Jacobi Waræi* de Hibernia ejusqve antiqvitatibus, ibi *cap: XXIV.* Godredus Crovan Rex Dublini Manniæ & Hæbridum insularum appellatur, sed in anno obitus ejus, à *Chronico Manniæ* dissentit, id enim adventum ejus, jam bello in Anglia, inter duos Haraldos gesto profugi, in Manniam ad annum MXLVII. illatum ab eo Mannensibus bellum, ad annum LXVI. refert, annos sexdecim regnasse perhibet, obitum ejus *Jacobus Waræus* loco citato ad annum MLXXVI. initium vero imperii in Dublinenses anno LXVI. applicat, septennium à morte patris filium Lagmannum Manniæ imperasse Chronicon Manniæ tradit, exinde in itinere Hierusolymitano mortuum, qvo cognito datum Mannensibus ita postulantibus Dopnaldum in tu-

in tutorem Olafo Chrovanis filio tum pupillo à Murchardo O-Brien Hiberniæ Rege anno MLXXV. qvi triennium rexerat. Anno vero MLXXVII. missum à Rege Norvegiæ Ingimundum qvendam in imperium insularum eumqve occisum, anno vero MXCVIII. Magnum Norvegiæ Regem (de qvo nobis sermo) classe in insulas advectum. Hæc qvam sibi non constent vel cœco perspicuum. In anno adventus Crovanis in Manniam typographi error, vel etiam librarii mannifestus est, pro enim anno MXLVII. MLXVI. reponendus est, cum bellum extremo illius anni Haraldo Norvegiæ Regi funestum, in Anglia gestum profligatumqve sit, vix autem veritati litat illo anno Manniam ab eo oppugnatam nedum devictam, multo etiam minus Dublinum & Lanyster tunc ab eo subjugata, cum omnium rerum egens supplexqve ad Sirricum Manniæ Regem profugit. Ter Mannensibus infesta arma intulisse traditur, novissime victor, non tamen exprimitur, an uno eodemq; anno id factum sit, itaqve de initio imperii ejus in Mannia incerti sumus, nam qvod de occupato ab eo Dublino ad eundem annum antiqvitates Hiberniæ referunt, parem fidem meretur, qvam assignatus ab iis annus ei fatalis, ut mox dicetur, nec Chronicon Manniæ hoc ad certum annum alligat, sed inter gesta ejus tantum refert. Excedit enim tanta potentia sortem regis insulæ nuper victæ, magis qvam domitæ, qvæ majore civium metu teneretur, qvam inferret. Fingalem patri Sirrico successisse, nec statim à Crovane dejectum memorat, annos sexdecim imperio ejus assignat, qvi qvidem LXXVI. haud terminantur, ut Antiqvitates Hiberniæ definiunt, certe si tantas res gessit, Dublinum subegit & Laynister, Scotosq; ita attrivit, ut ibi habetur, tot forte annorum spatium imperium ejus, aut etiam multo plures reqvirit, illud vero absurdum qvod Chronicon Manniæ postqvam sexdecim annis, qvibus ille regnavit, septennium filii Lagmanni adjecisset, mortem ejus in annum LXXV. referat, cum ne LXXXV. ejus capax sit, superest itaqve ut pro septuagesimo qvinto XCV. restituatur, id qvod tempus Murechardo O-Brien (*Waræo* Morietachus est) magis convenit ad tutorem pupillo assignandum, qvam annus assignatus, non enim patri Tirdelvaço in regnum successit, priusqvam post annum MLXXXVI. vel LXXXVII. teste *Waræo Cap: IV.* haud igitur antea Hiberniæ Rex salutari, aut legationibus de tutore dando sollicitari poterat, anno vero XCV. commodissimè. Pro certo itaqve & indubitato fundamento, annum qvo Lagmannus obiit XCV. substituo, qvo ex supradictis argumentis eruto, cum haud præcise ex principio imperii Godredi, finis regni ejus elici possit, septem annos à morte Lagmanni ad obitum patris numerabimus, resultat LXXXVIII. Godredo fatalis, in eum ad minimum si non supra regni Magni initium referetur, si secundum Haconis Senioris auctorumq; nostrorum testimonia, insularum imperium Godredo extortum est, Lagmannum beneficio Magni, ut posteriores insularum Reges regnasse statuendum. Nec forsitan minima expeditionis Magni in Hiberniam causa, Murchardi injuria tutorem regno ipsi obnoxio constituentis. , Hinc Ingimundus omnium insularum Rex à Magno designatus. nec parati fuissent insulani ab eo evocati ad constituendum eum regem, nisi ante illud tempus, imperium Regis Norvegorum agnovissent, proinde prius domiti, nec tamen illis temporibus ab alio qvam Magno vel oppugnati vel expugnati leguntur. Omnium proinde suffragiis Ingimundus insularum Rex factus esset, ni vitiis studia eorum in vindictam convertisset, qvæ deinde ipsum Magnum anno seqvente tum ad ultionem cœdis ejus, tum etiam ad insulas ad obseqvium reducendas, inter alia abstraxisse videtur, fallor eqvidem si aliam magis ob causam qvam ob trusum insulis Dopnaldum Murcardus Connactiæ Rex offensam Magni contraxit si id qvod de calceis in festum Christi natale gestandis traditum est, fidem merebitur. Nullis eqvidem Olafi Pacifici Magni patris imperium syncronismis exeoticis scriptoribus, præterqvam Simoni Dunelmensi, qvod scio, observatis nititur, principium Haraldi patris in Anglia clades certum facit, finis nullo uspiam incidente monumento ad illum relato memorabilis. Anno tamen seculi sui LXXXV. non modò vixisse, sed etiam Sancto Knuto, seu Canuto, Daniæ Regi, Angliam armis ad pristinum Daniæ Regum obseqvium

qvium (id qvod etiam Simon Dunelmensis ad eundem annum refert) redacturo, sexaginta navium classem militesq; auxiliares subministrâsse, Knytlingorum historia, Canuti Magni, ejusq; successorum vitas complexa, ut & *Chronicon Regum Norvegiæ* testantur. Tribus inde annis si vixerit Godredus, Manniæ & Hæbudarum Rex, belloq; à Magno Olafi filio lacessitus fuerit, mox etiam victus: uno illorum decessisse Olafum, Magnumq; successisse oportet si Chronico Manniæ in rebus domesticis fides adhibenda sit, qvod tam enormiter in rebus, tantillo annorum intervallo gestis, commemorandis exorbitâsse, fidem excedit. Statuo itaqve Magnum plures expeditiones in occidentem diversis temporibus suscepisse. Primâ tempore Godredi, imperio Hæbudarum auctum, mox ei, inde successori Lagmanno, fiduciario jure, reddito. Secundâ, insulas alias Scotiæ subjectas, Melcolmo extortas, idq; vel anno XCII. secundum *Orderici Vitalis* calculum, vel proximè secuto, cùm bellum Anglis inferret, idq; qvinqvennio, postqvam imperare Magnus cæpit, sive anno LXXXVIII. vel LXXXVII. Olafus pater decesserat, qvam expeditionem domestici scriptores eò, licèt anno seculi variato, referre videntur, commemoratis rebus, domi interea gestis. Tertiâ anno XCVIII. post Ingimundum ab insulanis occisum, insulas iterum ad obseqvium redactas, Angliseyamq; juxta *Chronicon Manniæ Orderiq; Vitalis & Simonis Dunelmensis* asserta expugnatam. Eo certè anno, filium Sigurdum in Orcades devectum, ætas ejus singulis Chronicorum exemplaribus hìc consentientibus notata, luculenter probat: redux enim in patriam ab itinere Hierusolimitano anno Christi MCX. viginti annorum, anno verò MCXXX. qvo mortuus est, qvadragenarius fuisse perhibetur; Octennis, cùm in Orcades patrem secutus est, qvod in hunc eundem annum qvadrat; novennis, cùm insularum occidentalium imperio præficeretur, Regio titulo. Natus itaqve erit, anno MXC, Kaliumq; hujus expeditionis, qvæ rerum ejus ultima, Comitem agnoscimus, filiumq; Kolum, nuptias cum Gunnhilde, Divi Magni sorore, anno seqvente MXCI. celebrâsse: an verò Comites Orcadenses Paulus & Erlendus, tunc, an priùs, decesserint, definire neqveo. Qvartâ expeditione in Hiberniam, licèt antea lacessitam, fatum acceleratum, idq; anno MCIII, in qvem omnes consentiunt. Donaldum verò, Scotiæ Regem, magis existimem, popularium offensam contraxisse, qvòd clandestino fœdere cum Magno inito, qvietam illi possessionem insularum, iniqvo tempore extortarum, permisserit, contractumq; cum Melcolmo initum, confirmaverit, qvàm qvod ipse primò contraxerit. Hæc nostris, eosq; secuto Theodorico Monacho, qvi imperio Olafi Pacifici annos XXVII. (aliis eos à morte Haraldi Strenui numerantibus) attribuit, contraria, solius veritatis studio, consignare, qvàm ipse in inveterato errore hærendo, alios etiam seducere malui, beneficium agniturus, si qvis hæc, salvis nostrorum traditionibus, inter se conciliare voluerit. Favet conjecturæ ipsius Magni Nudipedis testimonium insertum orationi, qvam ad duces militesq; habuit, cùm Dublinum oppugnaret, vetussimo exemplari Regio, qvod *Morkinskinnam*, id est putridam membranam appellare placuit, sed soli notatum, his verbis: Notum, inqvit, nos aliqvot expeditiones in has terras direxisse, perpetuis victoriis. Inde conficitur ultra duas susceptas.

CAP: XVIII.

Regi Magno Nudipedi cæso, filii ejus succedunt, qvi Haconi Pauli filio, & Magno Erlendi filio Orcades restituentes, Comites eos creant. Sed intervenientes calumniatores concordiam eorum turbant, optimates iterum conciliant. Magnus, Haconis fraude circumventus, occiditur. Ejus, adversus mortem,

tem, fortitudo; pro hostibus sollicitudo & preces; continentiæ, aliarumq; virtutum laudes; longa de anno mortis ejus disputatio; falsis opinionibus refutatis, verus annus ostenditur. Locus sepulturæ, miracula. Haconis in amicos ejus sævitia, pœnitentiaq; in cives clementia; legum reformatio; civium pro ejus salute vota. Ejus filii Haraldus cujus maternum genus exponitur, & Paulus. Mors Haconis ad certum annum reduci neqvit. Ejus, filiiq; Pauli, imperiorum periodus monstratur.

MAgno Regi, tres filii, Eysteinus, Sigurdus, & Olafus, in imperium Norvegicum æqvaliter divisum, Regiis titulis potestateq; conspicui successerunt: Eorum primo (alii secundo) imperii anno Hacon, Pauli filius, in Norvegiam profectus, investituram in partem dimidiam Orcadum hereditaris jure sibi competentem, facile ab iis impetravit: patrem qvippe Magnum, qvoad vixit, secutus, omnibus prælíis, etiam expeditioni in Gautiam interfuit, teste carmine, vitam ejus describente. Redux ergo in patriam, avitum imperium, à superiore potestate delatum, occupavit. Eo imperante Magnus Comitis Erlendi filius potentissimis familiis vel cognationis vel affinitatis nexu, devinctus, civiumq; studiis, qvorum singuli patrimonium ei restitui optabant, confisus, Scotia in Orcades delatus, dimidiam insularis imperii partem postulavit. Nupsit tum mater ejus civi primario, Sigurdo nomine, qvi in Papuleya habitabat; eorum filius Hacon cognomento Karl id est vir vel senex. Cujus adventu cognito, Comes Hacon patrimonio eum exclusurus, cùm copias contraxisset, Procerum intercessione persvasus dimidiam partem, modò à Regibus Norvegiæ impetraret, se restituturum pollicetur. Acceptâ conditione, Magnus Norvegiam petens, comiter ab Eysteino Rege (nam Sigurdus, id temporis, in itinere Hierusolymitano fuit) susceptus, Comitis titulo jureq; dimidiæ insularum parti præficitur. Domum rediens, non civium modò applausu, sed etiam Haconis favore excipitur, qvi exinde mutuâ benevolentiâ se invitantes, dum utriusqve amici, qvæ ad amicitiam stabiliendam facerent, semina spargebant, concordes vixerunt. Inde annonæ ubertas, pacis studia subsecuta, insulas omni rerum abundantiâ florentes reddidit. Testatur Oda qvædam eorum gesta complectens, qvendam, nomine Dufnialem, illis, in tertio gradu inæqvali, sangvine junctum, prælio ab eis occisum; alium etiam, nobilitate clarum, virum, sed bonis infestum, nomine Thorbiornum, in sinu Hialtlandiæ Borgarfiordo; plura etiam, qvæ simul gesserunt, hic licèt omissa, inibi memorata traduntur. Processu deinde temporis calumniatores exorti, in mutuas iras eos stimulabant. Prior imperandi cupidine, invidiáq; in Magnum, populi gratiam, morum sanctitate, in se derivantem, incitatus Hacon, aures illis præbuit. Horum præcipui duo inter Aulicos Haconis memorantur, Sigurdus (cui frater Thorsteinus, Magni satelles, fratri dissimilis, vir pius & probus) & Sigvatus, cognomine Sockius, Magnum continuò ad patruelem criminantes, donec copiis contractis illum pro defensione sua sollicitum, ad opponendum compelleret. *Scriptor vitæ Divi Magni*, illo tempore, refert eum in Angliam ad Regem Henricum Primum, Wilhelmi Conqvæstoris filium, concessisse, auxilioq; ejus sublevatum, integrum annum, cum magno comitatu, sumptibus Regiis vixisse: sub discessum verò magnificè donatum qvinqve navibus ad Orcades appulisse, partem suam, vi, dum abesset, unà cum Catanesia ab Hacone detentam armis vindicaturum. Coaluisse deinde, communium amicorum intercessione, pacem aliqvot annis: sed renovatas denuo calumnias & mutuas iras, itumq; ad arma. In Hrosseyam ergo, ubi Orcadensium publicum

forum, uterqve impositum classi militem cùm deduxisset, staretq; ex utraqve parte instructa acies, optimates imminentis periculi metu, summo studio diffidentes reconciliare aggressi, eò rem deduxerunt, ut pacem invicem, dextris, fideq; mutua, datis sancirent, sacramentoq; firmarent. Hic conventus, tempore qvadragesimæ institutus est. Succedente tempore haud ita longo, Hacon ad firmandam conditionibus recentem pacem, & redintegrandam, mutuò dissidio labefactatam amicitiam, ad colloqvium Patruelem invitat, Magno assentiente. Locus Eigilseya delectus, diesq; in hebdomadem, festo Paschali sacram indictus, at certus ille, à vitæ scriptore non definitur, qvi post ferias hasce conventûs modò illius præstitutum diem commemorat. Duabus navibus, pariq; Comitum numero, utriqve comparendum, lisq; arbitrio optimatum decidenda, eorumq; sententiæ standum. In singula uterqve religiosè jurabat. Finito paschali tempore (qvod ita notanter auctor hujus historiæ: tum etiam scriptor vitæ divi Magni, illi lingvâ vernaculâ Paskatid, huic Paskahelgi appellatur, qvod tempus primo festi die non absolvebatur, sed tribus interdum, etiam qvatuor primis diebus celebrabatur, nec illo tempore, ultra tres durabat, qvod hic ob annum, qvo Magnus cæsus est sedulo notandum) uterqve itineri se accingit. Magnus juris & æqvi scientissimos, perspectæ moderationis & probitatis, viros in comitatum adsciscit, numero vel satellitum vel etiam navium nihil ultra præscriptum aucto. Paratis omnibus, cùm ad Eigilseyam transfretaret, transqvillo mari torpente cœlo, derepente exorta flustris unda, navem, qvam Comes gubernabat, universam obruit. Res prodigio similis visa est, profundum mare, ne flatu qvidem impulsum, ubi antea nunqvam, tunc tanto impetu, fluctus concitâsse. Hæc admirantes suos, interq; præcipuos, Thorsteinum Sigurdi fratrem, Arnkelem, Grimum, & Gillium interfatus Comes: haud, inqvit, de nihilo est, qvod ut insolitum, obstupescitis: finem enim vitæ meæ portendere videtur: dolo nos ab Hacone, hoc conventu, circumventos reputabimus, impleturo forte, qvæ vates ei prædixisse fertur. His verbis contristati Comites, instans periculum laqveosq; ut, re integra, declinaret, nec se ejus potestati permitteret, cujus fidem, non tam suspectam, qvam perfidiam perspectam haberet, vehementer svaserunt. Is verò profecturum in præsens, Deiq; Omnipotentis arbitrio, se suaq; omnia commissurum asseverabat. Interea Hacon, collectis pluribus navibus, armatum militem, non tanqvam ad pacis fœdera sancienda, sed apertum bellum profecturus, imposuit, proposito haud dissimulato: cùm enim primùm navem conscenderet, significavit, hunc conventum mutuis altercationibus, suspicionibus, & factionibus finem tandem impositurum: neqve enim ambos proinde simul regnaturos. Magno assensu ab adulatoribus, maximè tamen Sigurdo & Sighvato Sockio fraudum doliq; præcipuis architectis, consilium illud exceptum est; additæ & suffragantium voces, qvæ satis superq; concitatum magis accenderunt. Havardus autem Gunnaris filius, qvi sororis ejus filiam Bergliotem uxorem duxit, utriqve Comiti à consiliis & pari fide addictus, hujus machinationis ad id usqve tempus prorsus ignarus, ut obstinatum in scelus Comitem animadvertit, nec sanioris consilii patientem, è navi præceps in mare ruens, ad proximam insulam, incultam qvidem illam, enavit. Prior in Eigilseyam Magnus, cum comitatu, delatus, dum adventum patruelis præstolatur, cùm octo myoparonibus adventantem conspexit, indubium illo apparatu hostem. Tum primùm comites, juris jurandi religione, fallacibusq; promissis deceptum Dominum suum animadvertentes, & nimis vera, sibiqve feralia vaticinatum dolentes, armis eum tueri decernunt. Ille, suæ salutis caussâ, præsenti se nec eluctabili, periculo ut offerrent, piè vetuit: se potius sortem sibi à Deo destinatam cujus arbitrio fortunæ suæ omnes, tum etiam vita staret, æqvo animo & exspectaturum, & intrepido subiturum, nec mortem, si pacifica compositio nullo pacto procederet, detrectaturum professus est. Cum suis omnibus templum igitur, ultimam ibi noctem permansurus, accessit calidisq; ad Deum ex imo pectore fusis precibus sacra missæ celebrari curavit, & postqvam animam suam creatori, redemptoriq; commendâsset, pari constan-

constantiâ, fugam, unicum, illo temporis articulo, salutis expediundæ medium, qvam in via prodigio monitus, itineris retractandi occasionem fastidivit: sive enim ingenii sagacitate, sive divinâ revelatione edoctus, certè imminentis sibi fati præscius fuisse perhibetur. Mane seqventis diei, Hacon satellitesq; insulam lustraturi fanum primò ingressi, Magnum non deprehendunt, qvi exspatiatus in insulam, cum tribus suorum secessum qvæsiverat. Hic autem latitare non sustinens, ubi se peti animadvertit, exemplo humani generis redemptoris, coram adesse professus, ab ulteriore inqvisitione hostes revocavit. Ad eum igitur Hacon, micantibus gladiis, profectus, in terram provolutum, precibusq; occupatum offendit: qvibus finitis, exsurgens, Haconem placidè his verbis affatur. Juramento violato, graviter Agnate deliqvisti, malitiâ instigantium, qvàm propriâ forte incitatus: ne verò ad extrema procedendo, mei innocentis cæde te contamines, fidemq; sacramento firmatam prostituas, religionem metumq; Dei proculces, tres tibi conditiones deferam. A satellitibus Haconis edicere jussus, duobus, inqvit, navigiis, rebusq; ad commeatum necessariis instructus, hinc digrediar, Romamqve aut Hierusolymam, utriusqve nostrorum delicta expiaturus proficiscar; juramentoq; fidem meam obligabo, nunqvam deinde in Orcades me reversurum. Illa statim conditio rejecta est: neqve id mirum à perjuro homine, à se ipso exemplum, adversus se sumendum, metuente. Aliam itaqve cùm vitam meam in tua potestate habeas, offeram, ait: in Scotiam ad communes amicos me ablega, ibiq; cum duobus comitibus, ad tædium solitudinis levandum, custodiæ mandandum cura, sedulò, ne elabar, provisurus. Ea qvoqve conditione improbatâ, restat, inqvit Magnus, tertia, salutis vestræ, qvàm meæ conservandæ caussâ, proposita, cujus ego Deum testem advoco: membris me pro arbitrio tuo mutila, aut oculos erue; carceri deinde mancipa, leviùs qvidem, qvàm si vitâ privaveris, peccaturus. Tum Hacon, hac, inqvit, conditione contentus ero, nec ulteriùs exigam. Imò retorserunt optimates, cruciatus exhorrescentes, alter vestrum protinus morietur, nec proinde simul imperabitis. Eum itaqve respondit Hacon, occidite: malo enim imperare, qvàm, tam repentinâ cœde, imperio vitaq; simul privari. Hæc eorum colloqvia, vir fide dignus Holdbodius, civis Hæbudensis carus divo Magno satelles, hoc tenore retulit: fuit enim unus comitum Magni, dum comprehenderetur. His nihil irritatus Magnus, ne verbo qvidem ullum offendit: nec in verbis tristitiæ nota, nec vultu indicium exceptum est: namqve in genua procidens, piis devotisq; precibus, multoq; lacrimarum imbre se Deo cum priùs commendâsset, tanqvam ad convivium processurus, animo præsenti percussorem exspectabat. Ufeigo signifero ut occideret, ab Hacone mandatum: is valde iratus, impio mandato se obtemperaturum negabat. Minis itaqve coqvus Comitis Lifolfus, ad carnificis ministerum subeundum, coactus: qvem admodum invitum, multisq; lamentis, & ejulatu nihil proficientem, trepidantemqve consolatus Magnus: noli, inqvit, lamentari, celebre siqvidem facinus perpetrabis: bono animo sis, vestimenta mea tibi, lege moreq; prisco, cedent. (De illo more, vide *Buchananum Lib. XVIII pag: m. 664.* tradit enim qvendam opificum, cum occisi Regis Henerici Stuarti vestem interfectori Comiti Botuelio aptaret, ad sui coporis modum, ausum dicere, hìc se jus & morem patrium libenter agnoscere, cum spolia defuncti cedant carnifici) nec est qvod te facti atrocitas terreat, cùm invitus agas, majore ejus peccato, qvi te ad id adegit. His dictis, tunicam exuens, Lifolfo porrexit, veniaq; orandi impetratâ, prostratus in terram, Deo se hostiam obtulit & consecravit, confessusqve peccata sua, effusione sangvinis sui, (rectiùs Christi) singula expiari supplicans, animam ab Angelis suscipi, Paradisoqve inferri precatus, etiam pro hostibus suis, percussoribusq; orans, omnem iis in se admissorum culpam sincerè remisit (qvidam etiam memorant, cùm missâ celebraretur, illum cœlestis epuli viatico se munivisse) Ductus ad supplicium Lifolfo præcepit, ut ex adverso stans, gravi ictu telum in caput suum dejiceret: neqve enim Principes, ut fures, feriendos. Præterea collige te, inqvit, miser, nec animum desponde: Oravi enim pro tua [illegible]te. Cumq; signâsset se crucis signo, inflexo

flexo corpore, lethali ictu excepto, mox etiam exspiravit. Auctor vitæ ejus, his omissis, nullâ templi reverentiâ, violenter extractum tradit. Locus supplicii ad id usqve tempus glareosus & muscosus, statim purus planusq; evasisse, & derepente viridis emuscatusq; in testimonium innocentiæ sanctitarisq; Comitis, jam, perpetuo flore, virentis Paradisi participis, perhibetur. Credo à Monachis tantâ postea diligentiâ purgatum cultumq; qvantâ nullius unqvam rustici ager: utpote, qvi qvantumcunqve fructum ferat, nunqvam tamen colono æqvè qvæstuosus erit, atqve hic ipse campus Monachis longo tempore fuerat. Fatalis Magno dies secundus post festum Tiburtii in XVI. Aprilis incidit. Scriptor vitæ Divi Magni, Magister qvidam nomine Robertus, vir copiosus, nec à temporibus istis remotior (viginti enim annis ab hoc martyrio, vitam ejus literis prodidisse memoratur, sed cujus exemplar pergamenum, mihi nullum: qvod superat, & mutilum est & corruptum) eum anno Salutis MCIV. supplicio affectum tradit, hebdomadis, qvæ à festo paschatis secunda, feriâ secundâ, cùm duodecim annos Orcadibus præfuisset, elapsis à martyrio Olafi Norvegiæ Regis XXXIV. annis, Paschale Secundo Pontifice Romano, Sigurdo, Eisteino & Olafo Norvegiæ Regibus. Priùs autem scripserat (qvòd in principio omissum huc transtuli) Haconem, post impetratam in Norvegia investituram, rediisse, occisisq; præfectis Regum Norvegiæ, qvi partis, qvæ Magno competebat, curam gesserunt, universas Orcades sibi subjecisse. Id cùm in Scotiam ad aures ejus pervenisset, placuisse moras necti, dum impetus furorq; Haconis desideret: jure enim, qvàm armis, jus suum perseqvi maluisse. Hac opportunitate exspectatâ, Catanesiâ (qvam Comitis titulo gubernârat, postqvam, Parentis sui, Regisq. Magni fatis vulgatis, ex Aula Regis Scotiæ discessit) in Orcades profectum, paternam ditionem repetiisse, profectumq; in Norvegiam ab Eysteino Rege, ut supra scriptum, impetrâsse, consensuq; Haconis obtinuisse. Hæc Magister Robertus. Annalium nostratium singula exemplaria annum Divo Magno fatalem agnoscunt, qvi Æræ Christianæ MCXV. numeratur. Noster Scriptor, citra rationem MXCI. affert, qvem pari errore à morte Sancti Olafi LXXIV. putat, septemq; annos Orcades simul utrumqvè, Magnum & Haconem, rexisse perhibet. Singula examinabimus, & primò qvidem Roberti sententiam. Calculi delirium hìc apparet: ab Eysteino enim, dum Sigurdus in expeditione Hierósolymitana versaretur investituram accepisse Magnus perhibetur: duodecim annos imperâ[illegible]e, qvos annus Christi MCIV. finiet qvi ab excessu Magni Nudipedis, imperiiq; Sigurdi fratrumq; ejus initio secundus est, cùm nondum tamen ex auctoris traditione Magnus Orcadum Comes renuntiarus esset, nec Rex Sigurdus expeditionem suscepisset. Sed nec is annus XXXIV est à morte Sancti Olafi LXXIV., secundùm *Codicis Flateyensis* nihilo saniorem computationem, auctor forte scripsit, qvi in MCIV. definit, qvem opinionis errore sibi finxerunt Magno Comiti fatalem. Tertio, pluribus qvarto, imperii sui anno, Sigurdus in Orientem Norvegiâ profectus triennium domo abfuisse memoratur, annoq; seculi illius decimo, aliis undecimo rediisse. Ab anno igitur Christi MCVI. vel VII., qvo discessit, seqventibusq; qvibus abfuit, si duodecim annos numeres nunqvam feriâ secundâ hebdomadis, qvæ Paschali succedit in XVI. Kal: Maji seu XVI. Aprilis incidet: id qvod exemplis monstrandum. Anno enim MCVI, qvo Sigurdus, uni exemplari, patriâ solvisse traditur, si duodecim addas, resultat annus Salutis MCXVIII, qvo feriâ Paschatis in XIV. Aprilis, diem dominicalem F. incidit: sed, cùm tres tantùm annos in peregrinatione occupatus dicatur, sive anno X. sive XI. redierit, patet eo anno profectum non fuisse. Anno igitur MCVII. hos duodecim adjiciam, atqve ita oritur seculi ejus XIX., qvi feriam Paschatis in XXX Martii, dominicalem E. remittit: qvo fit, ut dies Lunæ, seqventis hebdomadis, in octavum Aprilis qvadret. Annus deinde MCXX. bissextus, qvi ab octavo, qvo in peregrinatione detinebatur, XII. est, festum Paschatis XVIII. Aprilis conciliat, dominicalibus. DC. Sed nec annus MCXXI., à seculi ejus nono, duodecimus (qvo etiam Sigurdus apud exteros morabatur) qvi ejusdem mensis X. dominicali B. festum Paschale applicat, in feriam hebdomadis illius septimam,

XVI.

XVI. Aprilis admittit; nec ad seqventis diem lunæ extendit. Anno demum MCXXII. qvi XII. est à decimo seculi illius, qvo rediisse Sigurdus traditur, XXVI. Martii diem, festum Paschatis dominicali A occupat, feriâ hebdomadis proximæ secundâ III. Aprilis. Plana hinc auctoris hujus vanitas. Jam verò Olafus, tertius Regum Norvegiæ frater, qvo imperante Magnum occisum tradit, anno Christi MCXV. in fata cessit: Paschalis qvoqve secundus anno MCXVIII: ante igitur annum seculi ejusdem XV. divum Magnum martyrio coronatum oportet. Accedunt hæc absurda. I. Reges Norvegiæ partem Orcadum, qvæ Magni erat, dum is Catanesiam Comes teneret, per præfectos suos tanqvam absentis curâsse: cùm nec illa cura ad eos pertineret, nec unqvam antea id juris sibi vindicarent. Propiorq; Catanesiæ Comes, qvam Norvegiæ Reges, Orcadibus essent. II. Haconem, qvi in Regum Norvegorum tutela erat, eorumq; amicus & propinqvus, nuper etiam Comes renunciatus, præfectos eorum occidisse: qvorum tamen arbitrio partem insularum, qvem Magnus postulabat, commisit. III. Divum Magnum, Comitem Catanesiæ factum, connivere maluisse ad injurias Haconis, patrimonium suum se invito invadentis, donec sponte desisteret, qvàm armis repetere, præsertim cum Catanesiæ viribus, amicorumq; & propinqvorum, sibi maximè studentium, auxiliis, vel invito eripere posset, valde absonum. Facessat igitur ficta illa, XII. annorum imperio ejus tributa, periodus, qvæ nec procedit, etiam si statim à morte Magni (qvod verissimum) in Paternas provincias restitutum statuamus. Si enim partes anni MCIII. qvo Magnus Rex cœsus est, & anni MCXIV. extremas, illius ultimam hujus primam numeremus, XII. anni resultant, (mense enim Aprili divus Magnus cæsus est) nec hic qvidem annus, qvippe qvi diem Paschalem in XXIX. Martii, dominicali D. nec, qvi seqvitur MCXV., qvi eundem in XVIII. Aprilis, dominicali C. nec tertius MCXVI., qvi bissextilis in Aprilis II. dominicalibus B. A. nec qvartus, qvi MCXVII. in XXV. Martii, dominicali G. collocat, assertioni hujus auctoris favent. Hoc igitur vanitatis convicto, cœtera inspicienda: & qvidem Annalium, qvindecimum ejusdem seculi annum adsignantium, eadem operâ commentum refutatum constat. Sed nec nostri scriptoris monstrosus calculus refutatione indiget, se enim ipse jugulat, dum annum martyrii gestis ejus omnibus præponit; nec sibi ipse constat dum, cùm Æra cœdis Divi Olafi imperitè confert sed nec septennium, qvo simul cum Hacone, (neqve enim unqvam sine eo) imperâsse refert, Auctor satis tuetur. Ex hoc tamen fundamento, verum martyrii ejus annum erui posse confido, hoc tenore. Magnum Nudipedem nostri scriptores anno MCIII. die, Bartholomæo sacro, in Hibernia cœsum perhibent, eundemq; cœdi ejus annum *Ordericus Vitalis* assignat. Hoc ipso auctumno, Sigurdus filius ejus, in Norvegiam rediit, Rexq; cum fratribus constitutus est. Si ipsum, eodem tempore, Hacon Pauli in Norvegiam secutus investituram accepit, septem annos ad hoc usqve tempus, sed non integros Orcadibus præfuisse dici poterit: in fine enim anni tertii, supra millesimum centesimum, Comes creatus est, & qvarto mense anni decimi, Magnus Comes cœsus est, ut statim monstrabitur. Id verò, nullâ ratione, consistit, qvod auctor noster tradit, Magnum ab Eysteino Norvegiæ Rege, dum Sigurdus in itinere Hierosolymitano occuparetur, Orcadum partem impetrâsse, & tamen septem annis huic præfuisse: nam Sigurdus qvarto post mortem patris anno expeditionem illam suscepisse, nostris scriptoribus memoratur; hyememq; proximam ad Regem Angliæ Henricum divertisse; vereq; seqventi, anni scilicet MCVIII. inde solvisse; inq; Hispania, insulisq; Balearibus, magnas res gessisse, usqve in ver novum qvo in Siliciam delatus est anno MCIX. Eadem æstate Ascalonem pervenit (qvam nostri Scriptores, peregrina nomina ad lingvæ suæ genium flectere sveti, Akursborg appellant) teste *Chronico Hierosolymitano, à Reinero Reineccio Steinhemio* edito, *Lib: XI. Cap: XXVI.*, qvod consentit nostris Scriptoribus, dum biennium eum in circuitu spatiosi maris à Regno suo enavigâsse tradit. Errat autem vel idem Chronicon, vel fortè Meibomius, in sua in illud supputatione Chronologica, dum annum adventus ejus Ascalonem MCXI. adsignat: nam Vilhelmus Tyrius, cum ad præcedentem

annum MCX. refert, qvo etiam patriam repetiisse tradit, teste Setho Calvisio ad hunc eundem annum, qvi & nobis in hoc posteriore ex parte suffragatur; cùm eodem nobis domum rediisse traditur, trienniోq; domo absfuisse: id qvod secundum Tyrium vix subsistit, cùm Sidone XIX. Decembris discesserit. Sive igitur statuamus Sigurdum (qvi, Chronico Hierosolymitano, de patris nomine, cognominis vicem sustinente, Magnus semper appellatur) anno imperii sui qvarto, qvi seculi illius septimus est, sive qvinto, sive sexto, domo profectum (qvod fieri non potest, cùm vel decimo vel undecimo seculi illius domum redierit) Magnumq; Comitem ab itineris illius primordio septennium Orcades tenuisse, tamen ubicunqve septennium illud finieris, nunqvam dies XVI. Aprilis, qvo Magnus cœsus est, in hebdomadem Paschalem incidet, qvæ nimirum à dominica Paschali incipit. Si verò ab initio imperii Sigurdi, fratrumq; ejus, septennium numeraveris non completum, sed primas ultimasq; annorum partes (simul enim totidem annis ad gubernacula sedisse, conceptis verbis, perhibentur) in annum Christi MCX. desinet, cujus anni XVI. Aprilis in hebdomadis Paschalis feriam septimam, seu diem Saturni qvadrat. Die itaqve Veneris Magnus ad Eygilseyam navigavit, noctemq in templo precibus vacavit: die Saturni cœsus est, inq; diem dominicam mater ejus convivium utriqve Comiti apparavit: (ut mox dicetur) id qvod à prisca consvetudine, nec hodie antiqvita, non abludit. Eodem ergo anno, qvo Magnus, Norvegiæ Rex, rebus humanis excessit, ambo Comites investituram accepisse videntur. Prior qvidem Hacon, beneficio Sigurdi, (qvippe qvi patris militiam secutus) vel ab eo jam Norvegiam petituro, in sua patria, ne rectore orba esset, cum imperio relictus. Id qvod maximam verisimilitudinem habet, qvantumvis Chronica Norvegica MSS. unum vel duos annos intercessisse tradant: qvorsum enim alium ipso præsente in Orcadibus cum potestate relinqveret, dum Hacon Norvegiam peteret, mox se imperio abdicaturum. Vel etiam insulas obtinuit cum honoris caussa Regem in patriam reduxit, statimq; domum repetivisse conjicio. Magnus autem in Scotia & Cornavia, tempore Magni Regis, latitans, haud ita citò de morte ejus certior, atqve Hacon, non tamen sibi defuisse existimandus: nam eodem ipso anno, partem sibi debitam ab Hacone repetivisse & arbitrio Regum Norvegiæ commissa ab Eysteino obtinuisse videtur. Absurdum enim qvatuor annos prius, qvam Sigurdus ancoras è patrio litore solvit, jure suo carere sustinuisse nullâ instigante necessitate. Et hac potissimùm caussâ, qvòd cùm universum Regnum inter fratres divisum esset, tertiamq; partem fratris impuberis, tutelæ nomine majores duo Eysteinus & Sigurdus regerent, sic etiam provincias juraq; cætera inter eos divisa fuisse existimo. Cumq; Sigurdus Haconem pro parte sua Orcadum Comitem constituisset, alterum Patruelem Eysteinus, jure sibi in aliam partem competente, etiam videtur constituisse. Cùm itaqve innotuerit ab Eysteino Magnum, feudum impetrâsse, mox error ille promanâsse videtur, qvòd Sigurdus illo tempore peregrinaretur: nec enim intellexit Scriptor jura hæc inter fratres Reges, ut reliqvas Regni partes, fuisse divisa. Postqvam his undiqve conqvisitis rationibus, verum martyrii divi Magni annum investigare conatus sum, qvem Annales communiter MCXV. numerant, incidi in vetustissimum exemplar, qvod à putredine *Morkinskinnam* appello ubi hæc controversia, in Magno Nudipede, his verbis decidetur.

Eodem auctumno (scilicet qvo cœsus est Magnus Nudipes) *qvi è prælio evaserunt, Regem Sigurdum in Orcadibus offenderunt, eumq; secum in Norvegiam devexerunt: tum verò Orcadibus præfecti sunt Comites Magnus Erlendi, & Hacon Pauli filii, & qvidem priùs, qvàm Orcadibus solveret, cùm primùm de patris cæde certior factus est.* Fallitur itaq; Thomas Dempsterus, in Menologico Scotico, dum Calendario Adami Regii, aut Jacobi Chrynæi collectaneisq; Gilberti Bruni aut Henrici Sinclari perfunctus, cædem Magni, qvem illarum gentium Apostolum & Martyrem vocat qvemqve Scotum facit, ad Diem 6. Septembr: refert, anno omisso.

Anno itaqve reparatæ salutis MCX. Comes Magnus vivis sublatus est. Describitur autem staturâ procerâ, facie candidâ, viriliq;, clarâ voce, moribus amœnis, bello

bello felix, sapiens, civibusq; amabilis, & eloqvio blandus. Adversus probos facilis: improbis verò & facinorosis immitis, latronibus præsertim & piratis (qvorum consortio juvenili ætate usum ad cædes qvoqve prolapsum Scriptor vitæ ejus *Robertus* tradit) intractabilis sævusq;: damnato qvippe piraticæ studio, ultimo supplicio, qvi cives & populares spoliarent, afficere, sicarios etiam & fures, sine generis conditionisq; respectu, punire solitus. In judiciis justus, juris legumq; qvam personarum observantior. Adversus Proceres munificus, qvos magnis donis ornare solebat, pauperibusq; semper facilis & benignus, Deiq; religiosus cultor. Corpus variis modis, sibi soliq; Deo notis, hominibus autem occultis, afflixit, abstinentiâ tantâ, ut cùm virginem, in Scotiâ summo loco natam, uxorem duceret universum tamen decennium cum ea, absqve ulla corporis permistione, cohabitaverit: neqve enim venereâ labe se contaminari passus est; sed ut primùm pruritum talem sentiebat, frigidæ aqvæ se immergens, divino auxilio implorato, illico hos motus sopivit. Pluresq; aliæ animi ejus dotes, hominibus qvidem ignotæ, soli autem Deo notissimæ, penes ipsum perhibentur. His evlogiis Scriptor noster Comitem Magnum ornavit, qvæ ad verbum transcribere, qvàm statuere, aut si statuam singula tamen probare malo.

Trigesimo ætatis, secundum *Theodrici Monachi* calculum, anno vitam finiisse videtur: tradit enim bello, in Angliseya gesto, qvod Scriptores ad annum MXCVIII. referunt, octodecim annos illum egisse. Natus itaqve erit anno Salutis MXXC.

Invitaverat Mater Comitis Thora utrumqve Comitem ad convivium, cùm conventus indictus esset. Ad illud Hacon, qvantumvis cruore filii ejus aspersus, cum satellitibus suis, eodem crimine contactis, impudentissimè accessit: nec illa segniùs, qvàm si nihil in se commissum esset, convivium, ipsa famulæ vices sustinens, administrabat; cumq; eum ex parte potum animadvertit, propiùs accedens, his verbis affatur. Tu qvidem, Domine, præter spem solus hic ades, cùm tamen unà filium meum, pariter invitatum, exspectaverim: qvod cùm secus acciderit, ad me consolandam, tecta mea subiisse te interpretor. Te itaqve coram Deo, præsentibusq; convivis obtestor & oro, ut loco filii mihi proinde esse velis, tibi vicissim matris officia præstituræ, mihiqve permittas, ut filium meum ad templum honestè sepeliam. Propitiis, qvæso, auribus, has preces exaudi: qvemadmodum in extremo judicio Deum tibi propitium exoptas. Conticuit ad has preces aliqvantisper Hacon, meditatusq; an concederet: nam velut facinorosum hominem, culpaq; propriâ capitale supplicium promeritum, qvò caussam suam civibus Principibusq; honestiùs purgaret, ad sacram Ædem humari vetueret. Tandem verò tantâ matris moderatione pietateq; exoratus, lacrimas non tenuit, intuitusq; eam: licet, inqvit, filium, ubi velis, sepelire. In Hrósseyam igitur corpus ejus delatum, & ad Ædem Christo dicatam, qvam Comes Thorfinnus exstruxit, conditum est. Ibi mox superficiem sepulcri conspectum sæpius jubar illuminare visum, svavisq; fragrantia affluentibus ægrotis mederi solita, ad vota ei nuncupanda multos mortales, nec sine fructu, allexit, mox etiam plures ex Orcadibus & Hialtlandiâ, cum variis morbis conflictantes, protraxit, qvi ad sepulcrum ejus excubantes, sanitati ex omni parte restituros se prædicabant: non tamen palam, qvoad Hacon vixit, qvem tantam patruelis gloriam, ut sibi periculosam, haud æqvo animo laturum sciebant. Incentores cædis divi Magni pleriqve infami morte, ac digno tàm atroci scelere exitu, absumpti perhibentur. Eodem tempore Vilhelmus Episcopali titulo & auctoritate Orcadum rem Ecclesiasticam gerebat, constitutâ ad Ædem Christo consecratam in provincia Byrgisherad Episcopali cathedrâ. Hic primus ibi Episcopus fuisse à nostratibus (utpote qvibus de Servano, & ejus temporibus in rebus Ecclesiasticis, aliisq; de qvibus ad calcem operis, nihil constat) sex etiam supra sexaginta annos præfuisse memoratur. Sed miraculis, qvæ Deus, ad illustrandam Divi Magni innocentiam, crebrò edebat, nullam ille fidem adhibuit, donec evidentissimis argumentis factorum multitudine, qvotidianoq, incremento convi-

ctus,

ctus, divinam & ipse gratiam agnosceret, & exoscularetur, qvæ omnia in librum peculiarem congesta, sanctitatem ejus commendant. Hæc de Divo Magno noster auctor tradidit.

Magnâ solennitate pompaq; (cujus descriptio auctore *Roberto* tradita periit) corpus ejus scrinio impositum legitur, ab Episcopo, ut facile colligitur, Vilhelmo: is enim vel X. annis, postqvam hic auctor vitam ejus descripsit, sederat. Qvo vero anno in numerum Divorum sit relatus, nescio: festo certè Divæ Luciæ, qvod in diem XIII. Decembris incidit, factum est, qvi dies ei, Divæq; Luciæ communiter sacer, soli autem XVI. Aprilis, qvo martyrio coronatus est. Qvo verò Pontifice Romano, sanctorum catalogo inscriptus sit, non exprimit: inscriptum certè tradit (raro septemtrionalibus sanctis, ut ait, honore) ab ipso Papa, cùm os ejus, in multorum conspectu, coram ipso Episcopo, domi, crucis formam, præsente deinde ipso Papa, Romæ, aureum colorem repræsentasset. Exinde, dum Pontificia religio illis in oris viguit, tutelare numen patronusq; habitus, & religiosè cultus est. Cultus etiam ab aliis, qvi meritis precibusq; ejus, propitium sibi Numen cœleste futurum sperabant: qvorum plurimi ex occiduis, septemtrionalibusqve, vel reliqvias ejus invisebant, vel munera ad exornandum loculum ejus, liberaliter mittebant. Miracula, qvæ sanctitatem ejus confirmasse videntur, idem scriptor hæc memorat.

Nimirum Bergfinnum Hialtlandiæ civem cœcum, filiumq; ejus Halfdanum leprosum, Kirkiuogum ad ædem sacram cum oblationibus profectos, adq; scrinium ejus vigilias celebrantes, sanitati restituisse, per qvietem corpus leprosi manibus contrectâsse visum, auditumq patri promittentem, cùm primùm evigilaret, lynceum futurum.

Thokelem civem Orcadensem, à frumentaria pira collapsum, alioq; latere valde luxatum, ad templum delatum, illico sanatum.

Amundium etiam civem Hialtlandensem leprosum ad scrinium ejus vigilantem, manibus Divi contrectatum sanum inde recessisse.

Sigurdum præterea civem Hialtlandiæ de prædio Dalis mente captum, ad templum, sanâ inde mente discessisse.

Alii qvoqve Sigurdo, etiam de Hialtlandia, digitos in volam intortos, in pristinum statum restituisse.

Thorbiornem etiam Olafi filium à malo spiritu obsessum, ad templum suum transportatum, suæ potestatis factum, domum repetiisse.

Mercenarium Bergfinni de Hialtlandia nomine Thordum, cognomento Dreckaskoltum, qvi vetitus à domino post horam tertiam à meridie, pridie festi Divo Magno sacri, labores non intermittebat, domum redeuntem, poto repente cornu, mente captum, vinculisq; sextiduum constrictum, cùm paterfamilias dimediam argenti marcam, in usum scrinii divi Magni vovisset, repente sanatum.

Puniti & duo memorantur, qvi aurum scrinio ejus suffurati sunt, Catanensis alter, mox in sinu Pictico inter redeundum submersus, alter Orcadensis, mente repente captus, qvo crimen fasso, votum de salute ejus de Roma petenda frustra fuit, adductus deinde in templum ad Divum Magnum, mox eo votis propitiato convaluit.

Asmundo qvoqve casu ligni capite læso, fandi facultate erepta, sors jacta, iter Romam, an donarium ædi Divi Magni vovendum, cùm pro Magno staret, mox fandi copia restituta, is qvoqve in integrum, cum templo adito, ad tumbam ejus vigilaret, dimidia marca argenti appensa, qvam Bergfinnus vovit, restitutus.

Sigridis insuper Sigurdi de Sando in Hialtlandia filia, à prima infantia ad annum ætatis vicesimum cæca, à patre ad scrinium ejus cum donariis magnis deportata, visum recepit.

Alia item Sigridis Hialtlandensis, matris Arnfridis de prædio Unustadis filia, fracto crure, ad templum Divi delata, illico convaluit.

Tertia qvoqve Sigridis è provincia Hialtlandiæ Aumstur, villa Bessastadis, famula viri, cui Thorlaci nomen, hæc cùm pridie festum Divi Magni, post ho-

rma

tam à meridie tertiam in vetitum nixa fueret, mente motâ, patremfamilias misertum sui, perpulit, ut sortiretur Divo Magno donarium, an Romam iter vovendum, prælatus Magnus, ad se delatam confestim sanavit, qvæ tamen nihilominus pro salute suâ Romam profecta traditur.

Obsessa qvoqve Groa qvædam mulier de Hrosseya, ope ejus revaluit.

Ragnhildis ab anno ætatis IV. ad XX. contracta, cùm tres noctes ad tumbam ejus vigilaret, per qvietem Divum se accedentem sensit, dicentem diu ibi vigilâsse, magnâ qvidem urgente necessitate, exsurgeret modò, baculumq; hunc manu teneret, qvi deinde disparuit, illa verò evigilans clavem tenebat, ex almucio ab aliâ parte Chori Divi Magni (qvid hæc sibi velint nescio, corruptissimum enim, recensqve scriptum exemplar, id qvod unicum seqvor, verùm digna res inspectu, num etiam almucium, seu almutium, præter indumentum canonicorum, qvo caput humerosq; vestiebant, Cardinalium insigne, Monachorum virorumq; non Ecclesiasticorum fœminarumq: qvæ singula *Gard: Du Fresne* & ex eo *Hofmannus* recenset, etiam aulæum, qvo chorus instratus sit, aut aliud simile significet, clavem enim, qvod hic habetur pravè scriptum suspicor, partem fortè illius aulæi vel amiculi manu tenebat) exsurgens tanqvam nunqvam contracta fuisset, Deo gratias egit multosq; annos ad Episcopum remansit.

Alia similiter mulier nomine Asa toto vitæ tempore contracta, sanitatem recepit, eodem anno Romam concessit. Sanata & tertia qvæ longo tempore contracta fuit, nomine Gudrun.

Sigurdus qvoqve mendicus de prædio Hnotasand, genubus repere solitus, nec se erigere potis, ad scrinium tantis vinculis beneficio Divi liberatus est.

Germani duo taxillis de pecuniâ certantes, cùm alter centum marcas perdidisset, nec præter navigium qvicqvam haberet reliqvum, illud qvoqve universo æri, cujus jacturam fecit, oppositum talorum sorti subjecit, adversario senarios duos jactu consecuto, ille nuncupato Divo Magno, rupto talorum altero, cui senarius inscriptus, unitate adjectâ in septenarium mutabatur reliqvo taxillo nota qvoqve senarii claro, tredecim numeris amissa recuperavit.

His sive fictis, sive veris, qvibusdam etiam ridiculis, Monachis tamen gentiqve aliarum nationum exemplo tutelari Divo egentibus probatis in posterum invocari meruit, celebratusq; est in Norvegiâ, papatu vigente, dies martyrii ejus pari cum die dominica auctoritate, teste *Breviario Ecclesiæ Nidarosiensis* (qvod in usum Ecclesiæ illius concinnatum, impensisq; Archiepiscopi Thrandheimensis *Eirici Valchendorphii* impressum, pro martyrii die natalem substituit, magno procul dubio errore, cùm nusqvam in calendariis reperiatur. Idem in Sancto Olafo Norvegiæ Rege pari hallucinatione observatum est). Oratio cum lectione festo usitata sic habet:

Oratio.

Adesto Domine supplicationibus nostris, & intercedente Beato Magno Martyre tuo, ab hostium nos defende propiciatus incursu, per Dominum &c.

Lectio I.

Magnus apud Orcades insulas oriundus fuit nobilissimus genere & alti sangvinis parentela, Pater ejus insularum Comes & Dominus nominatissimus, Mater ejus de nobilioribus illius terræ duxisse fertur originem, in gestu jocundus & hilaris, in sermone amabilis & affabilis, in incessu modestus, extitit & gravis, ut non appareret in eo, qvod posset offendere intuentes.

Lectio II.

Sed qvia mores formantur ex convictu cùm ad intelligibilem ætatem

pervenisset, inter tam furialem & feralem gentem constitutus, inter protervos ad mores ferales, ad ritus, ad fidem impios, ad legem barbaros, pronos ad mala illorum moribus per dies aliqvos conformari, maximus prædo existere, rapinis & spoliis vivere, cædibus indulgere, qvod tamen magis pravorum instinctu provocatus qvàm propriâ iniqvitate pulsatus creditur actitâsse.

Lect: III.

Sed Omnipotens Deus cui proprium est misterere & parcere, electum suum à talibus voluit mercimoniis suspendere, & ostendere illi, qvanta oporteat eum pati pro nomine ipsius, ut qvi sangvinem innocentem multoties fuderat, ipse qvandoqve victima Spiritus Sancti fieret, ut proprium sangvinem Christo libaret, unde contigit eum de manu violenti Regis & predatoris evadere & Chataniam adire, ubi honorificè susceptus est, & in Comitem sublimatus, qvi postmodum glorioso martyrio coronatus, victor migravit ad Dominum.

Anno MCCXC[illegible]VIII. pars reliqviarum ejus in Islandiæ sedem Episcopalem religiosè transportata. Sed anno MCCCXXVI. festum translationis ejus in universa Islandia receptum est, celebraturqve festo Divæ Luciæ.

Secundùm cædem Magni, Hacon universas insulas, tanqvam jure belli, vel etiam justæ hereditatis, sibi vindicavit; omnibus, qvi prius imperio Magni subjecti erant, ad fidelitatis juramentum sibi præstandum adactis: præcipui tamen ejus amici, qvos sibi maximè obstitisse existimabat, variis exactionibus vexati. Post paucos deinde annos Romam profectus, inde Hierosolymam, more peregrinantium, qvos Palmarios vocant, accessit, fluvio Jordanis ablutus, multas sacras reliqvias domum devexit. Redux pacem coluit, statuq; civitatis ordinato, novis eum legibus satis qvidem popularibus formavit: qvibus tantam civium benevolentiam promeruit, ut eum qvam diutissimè imperare, ejusq; posteros ei in imperium succedere, remq; feliciter gerere, universi & singuli ardentibus votis expeterent: multum enim de priorum legum rigore sublatum, oneraq, ad id usqve tempus valdè gravia, haut mediocriter, clementiâ ejus levata, grato animo agnoscebant.

Ea tempestate habitabat in Dalis Catanesiæ vir fama opibusq; celebris, nomine Maddan, seu Maddadus. Duo illi filii Magnus munificus, & Comes Ottar de Thorsa, vir magnificus; Filiæ tres Helga, Frakaurk & Thorleif. Helgam Comes Hacon concubinam habuit, procreavitq; ex ea Haraldum, à fandi facultate svaviloqvum dictum, filiasq duas, Ingibiorgem, qvæ nupsit Olafo Bitlingo Hæbudarum Regi, & Margaretam. Frakaurk secunda Maddadi filia maritum habuit Liotum, cognomine Nidingum, virum primarium, qvi in Sudurlandia habitavit. Eorum filia Steinvor, (aliàs Steiny) crassa, Thorlioti uxor de Rekavicha: qvinqve illis filii, Aulver cognomine Rosta, Magnus, Ormis, Maddan & Endridius, filia unica nomine Audhildis. Altera Lioti ex Fakaurke filia fuit Gudrun, sociata Thorsteino Hauldo Fiaransmunno his duobus cognominibus notato: eorum filius Thorbiornus cognomine Klerkus. Alium etiam filium non tamen eadem matre natum Haconi habuit, nomine Paulum, verbis parcum, atqve inde mutum cognominatum, acceptum tamen omnibus.

Hi fratres, utpote diversis ingeniis præditi, à teneris inter se diffidebant. Qvot annis Hacon rem Orcadensem gesserit, non invenio, nec synchronismum, qvi investigandi occasionem præbeat, nisi qvòd eum ab anno Christi, MCIII, Paulumq; filium, post eum, ad annum MCXXXVI. imperâsse constat, utrumqve annos XXXIII. Morbo decessit, non sine magno civium desiderio, longam pacem,

cem, pacisq; exoptatos fructus, adulto ejus imperio perceptos, animo reputantium, qvos ut per fratrum concordiam proinde carpere liceret, jam tum verebantur.

CAP: XIX.

Filii Haconis Haraldus, Svaviloqvus, & Paulus, inter se discordes, Orcades dividunt. Accessione Catanesiæ potentior Haraldus, materteram suam Frakaurkem, pluresq; ex eadem familiâ, Sigurdum qvoqve Slembidiaconem in Orcades transfert, qvi Thorkelem Nutricium occidit, ideoq; relegatur. Comes Haraldus venenato indusio exstinctus. Frakaurk relegatur, ejusq; familia describitur.

Ut primùm imperium ad filios Haconis Haraldum & Paulum devolutum est, exorta dissensio, cùm societatem communis administrationis non permitteret, ad divisionem eos compulit: divisio inde imperii, Procerum in factiones distractorum, etiam studia divisit, amicamq; concordiam rupit. Insulæ æqvaliter inter eos divisæ, vires qvoqve eorum & potentiam æqvabant: Catanesia verò, beneficio Scotiæ Regis, Haraldo concessa potentiorem eum reddidit, ubi etiam sæpius residebat, interdum qvoqve in Scotiâ, nam & ibi multos agnatos habuit. Dum in Sudurlandia morabatur, accessit eum vir nomine Sugurdus Slembir sive Slembi Diaconus ita credo, dictus, qvòd sacrum ministerium, ad qvod distinatus imbutusq; erat, nimio fastu inflatus, ut infra suam sortem, resignaverit. Habitus est filius Sacerdotis in Norvegia, nomine Adalbricti: mater ei Thora filia Saxii seu Saxonis de Vicka, soror Sigridis ex qvâ Magnus Nudipes Norvegiæ Rex Olafum filium, postea etiam Norvegiæ Regem procreavit: postea Thora se qvoqve ex Magno Nudipede, hunc Sigurdum suscepisse palam professa est. Is etiam matris testimonium infamiæ securus, spe Regni Regiæq; sortis adipiscendæ secutus, se pro ejus filio, processu temporis, gerebat. Diu apud Davidem, eo nomine primum, Scotiæ Regem, magno in honore fuit. Inde ad Comitem Haraldum pervenit, & perbenignè susceptus, eum in Orcades comitatus est, assumptâ etiam matertera Frakaurk (nam maritus ejus Liotus Nidingus decesserat) ut & Audhildâ Thorleifis filiâ, tunc temporis orbatâ qvoqve marito Eirico, cognomine Streita, ex qvo filium superstitem cognominem habuit, Eiricum cognomento Slagbrellerem, nam postea nupsit Haconi Piki, Sigurdi filio de Vestnesiâ, Pauli Comitis pronepoti. His omnibus Sigurdus, in primis Comiti Haraldo magnopere placuit. Horum adventus sopitas jam pridem factiones resuscitabat, singulis Comitibus, præcipuos Procerum certatim ad se allicientibus. Inter intimos Pauli, Consiliarios eminebat Sigurdus de Vestnesia. Ingibiorgis Ragnæ, alio cognomine Tignæ, id est nobilis, maritus, & Thorkell Sumarlidinus, Comitis Divi Magni Agnatus. Perpetuò hic in domo Pauli Comitis versabatur, ideoqve Fostri sev Nutricius appellatus: diversus tamen ab illo, qvi proavum eorum Thorfinnum, in puerili ætate ipse vir educabat: licèt propria singulorum, tum nomina, tum etiam cognomina, insuper etiam parentum, hic concurrant. Id qvod sæpius accidit, non sine ingenti historiarum damno; imò totius hoc confusionis origo est & fons erroris: neqve enim, qvid singulis competat, facilè discerni potest, omisso numero nominum sibi invicem cognominum. Hinc nullus Serenissimorum Daniæ Regum historiam a stirpe Oldenburgica ad nostra usqve tempora; aut Galliæ Regum aut aliorum Principum vel conscribere vel intelligere posset, nisi, certo numero, singulorum nomina distingverentur. Fuit hic ipse Thorkell Haraldo ejusq; amicis magnopere suspectus, tanqvam qvi irritatus

cæde propinqvi sui Divi Magni, lites inter Comites, in mutuas tandem cædes erupturas, serere, fovere, adq; utriusqve perniciem deducere, propinqviq; necem, in interfectoris prolem vindicare moliretur. His persvasionibus circumventus Haraldus, consilio auxilioq; *Sigurdi Slembirus*, Thorkelem occidi curavit: sed qvam cædem adeò molestè Paulus tulit, ut continuò in ultionem ejus copias armaret. Cives, mutuam perniciem sapientibus consiliis propulsaturi, utrumqve à violentis machinationibus dehortabantur, propositis conditionibus, utriqve privatim, tum etiam publicè salutaribus: qvibus tamen Paulus nullatenus acqviescere volebat, nisi omnes, qvi in cædem illam conspirâssent, proscriberentur. Res ad exitium spectare optimatibus visa est; itaqve precibus Haraldum tantisper fatigabant, donec se fratri morem gesturum pollicere ur. Ergo proscriptus Sigurdus cum omnibus illis, qvorum culpa maxima Paulo videbatur. Adjectum & pacificationi, ut, sopitis mutuis suspicionibus, dissidiisq; Comites amicitias reducerent, simulq; ad festum Jolense, insignioraq; omnia celebranda certo loco convenirent. Sigurdus interea in Scotiam ad Regem Davidem rediit, habitusq; benignè, fortitudinis animi, vitiumq; tanta experimenta dedit; ut summis viris annumerari meritò posse videretur, mansitq; ibi donec Hierosolymam proficisceretur, ubi se in amne Jordane abluisse perhibetur. Variis deinde terris perlustratis, in Norvegiam revertit, filiumq; se Magni Regis Nudipedis professus, ab Haraldo Gillio, ut se fratrem agnosceret, postulavit. Rex cùm dimidium Regni sibi hac petitione extorqveri prævideret, ipseq; prius eodem postulato viam sibi ad universum struxisset, veritus, ne qvod ipse fecit exemplum, à se, adversùs se caperet, ob cædem Thorkelis Nutricii amici sui, in occidentalibus regionibus præcipui, tanqvam in suam contumeliam factam, eum in jus vocatum, capitisq; condemnatum, navi aqvis necandum imponi curat. Sed elusis hîc nautis undas insiluit: cumq; manus eorum evasisset, & postea, captiosâ qvæstione, per qvosdam satellites Regis, ad id subornatos, ubi ea nocte acqvieturus Rex esset, elicuisset, eum mero somnoq; sopitum oppressit. Inde tracta in partes suas celebri Cimbriæ urbe Alaburgo, magnis calamitatibus Norvegiam afflixit. Captus verò tandem omnibus intolerandis cruciatibus laceratur: qvos mirâ tamen & humanam sortem superante constantiâ & fortitudine singulos toleravit: inter media namqve carnificum tormenta hymnos Davidicos absqve hæsitatione recitabat. Qvâ qvidem patientiâ, vel indurati adversus vim doloris animi pertinaciâ, rarisqve aliis, vel virtutibus, vel vitiis à privata sorte alienis, genus Regium asseruisse multis videbatur. Verùm hæc multo posterius contigerunt, qvàm de qvibus in præsens sermo est. Ad Comites redeo. Jamq; festum natale Redemptoris, nobis Jol, vel Jul inciderat: cùm Haraldo, ex compacto, communi impensâ fratrem excipere, & Aulam utriusqve sustentare, competeret. Convivium itaqve magna curâ & apparatu, advectis undiqve qvæ vel necessitas vel ornatus & magnificentia reqvirebant, in villâ suâ Jorfiarâ instruebat. Ibi mater ejus & matertera Frakaurk, in conclavio qvodam, consuendis vestibus operam impendebant. Ad eas ingressus Comes, in pulpito sedentes, niveamq; vestem linteam, artificiosè ornatam, auroq; passim intextam, inter se versantes deprehendit, qvæsivitq; cui illam tam pretiosam destinâssent. Paulo, inqvit, Frakaurk fratri tuo. Itane, ait, ei tantâ industriâ ornatuq; vestem consuitis: mihi autem curâ longè leviore. Recens tunc lecto surrexerat, interiores tantùm vestes, indusium subligaculumq; indutus, qvibus cœnatorium superinduxerat. Ut verò conspectum vestimentum revolvere cæpit, mater arripiens monuit, ne fratri prætiosam vestem invideret: ille vi detractam protinus indutui gesturus materteram tanto mærore affecit, ut, abjectâ calyptrâ, comam velleret, & dilaceraret, iterum atqve iterum multis lacrimis dehortata: Sindonem qvippe, licèt speciosam, repentinam ei mortem si indueret, illaturam. Nihil matris nihil materteræ comploratu motus, in perniciem suam præceps & obstinatus Haraldus, vetitum toties vestimentum assumit. Qvod ut primùm ad inferiora defluxit, universum corpus, repentino horrore perculsum, ingentibus cruciatibus afflixit: ut illatus subitò lecto, post breve tempus, exspiraret,

magno

magno amicorum dolore. Artibus Medeæ contextum hoc vestimentum, philtroq; insuper imbutum videtur, qvo contrectantem ita fascinaret, ut non posset sibi temperare, qvin indueret. Perniciem sibi subdolo isto munere structam Paulus judicabat: itaqve veneficas eas cum omni familia, insulis, qvas jam solus omnium civium suffragio tenebat, exegit. Primo hinc in Cataneslam concesserunt inde ulterius in Scotiam, ad prædia, qvæ Frakaurk ibi multa possidebat, ubi soror Helga eam secuta, remansit, filiaq; ejus, ex Hacone Comite, Margareta. In Frakaurkis præterea nutricatu educabantur Erlendus, Comitis Haraldi Svaviloqvi filius, sororis Helgæ nepos, dum tenellus esset; alterius etiam sororis Thorleifis ex filia Audhilda nepos, Eiricus Slagbrellir, Eirici Streitæ filius; tertius ipsius Frakaurkis ex filia Steinvore (qvæ etiam Steiny vocatur) nepos, Aulver Rosta, Thorlioti de Rekavika filius; qvartus pronepos ejus Thorbiornus Klerkus, Steinvoris ex filiâ Gudrunâ nepos, Thorsteini Hauldi Fiaransmunni filius. Hi omnes illustri prosapiâ nati insignes viri evaserunt. Auctor noster singulos jus sibi ad imperium Orcadense vindicâsse tradit: verùm qvale fuerit non exprimit. Neqve ex generis serie liqvet, cùm tres illi à Maddado Catanesiæ cive profluxerint, cujus majores non exprimuntur, ut nec Thorlioti de Rekavika, aut Thorsteini Hauldi Fiaransmunni, aut etiam Eirici Streitæ qvorum iste Aulveris Rostæ, ille Thorbiorni Klerki, hic autem Eirici Slagbrelleris pater fuit, ad Comites tamen genus retulisse, ex Frakaurkis verbis postea referendis liqvet, licèt qva ratione non constet. De Erlendo controversia nulla est: cùm fuerit patris Comitis Haraldi Svaviloqvi & ultimi possessoris filius.

CAP: XX.

Catalogus eorum, qvi Orcades id temporis incoluerunt, recensetur.

Floruerunt hoc tempore in Orcadibus hi præcipui, ex Comitum prosapiâ oriundi, licet singulos auctor, expresâ generis serie, à Comitibus non derivaverit. Sigurdus qvi in Hrolfseya prædium Vestnesiam incoluit, ejusq; filii Hakon Pik & Bryniolfus, de qvibus supra. Filii qvoqve Havardi Gunnaris Hacon Klo, Thorsteinus & Dufniall præcipuum locum gratiæ tenuerunt. In Tanskarinesiâ Erlingus, qvatuor filiorum optimè institutorum pater, habitabat: qvorum tamen nomina omissa sunt. Garesseyam incoluit Olafus, vir strenuus, & summæ apud Comitem Paulum dignationis; uxor ei Asleif, præclarâ familiâ orta, ingenio heroina: eorum liberi Valthiofus, Gunnius, & Svenus, filia Ingigerdis: singuli sedulâ educatione, iis artibus informati, qvæ illo seculo in maximo pretio fuerunt. Sigurdus Comitis affinis dictus, qvòd Thoram Divi Magni matrem uxorem duxerit, inter præcipuos proceres numeratur, qvorum filius Hacon Karl. In Rinarseya habitabat Ragna magni nominis Matrona, cujus filius Thorsteinus, magni qvoqve nominis vir. In Vestureya prædium Gefisnesiam habebat vir, opibus & prudentiâ celebris, nomine Kugius, atqve in eadem insula, in vico illic sito, vixit Helgius. Thorkell Fletta homo iniqvus & audax, insulæ ejusdem incola, duos habuit filios sui similes, pluribusq. invisos Thorsteinum & Haflidium. In Svineya, in freto Pictico, vitam degit vir pauper nomine Grimus, pater duorum vegetorum filiorum Asbiorni & Margadi. In Fridareyia Dagfinnus. Flugunesiam, promontorium in Hrosseya, incoluit Thorsteinus: ejus filii Bliam, & Thorsteinus Krokauga, seu oculus angularis, forte etiam fallax, viri feroces. In Knarrastadis sedem suam collocaverat Comitis Erlendi filia, Jatvor, cum filio suo Borgare, aliàs Bergo, ipsi qvoqve civibus invisi. In Haeyæ Uplandia vix vitam coluit Jon Vængus seu Ala, & in Straumeyæ prædio Breckum, Rigardus, ambo in re tenui, agnati tamen Olafi de Garekseya, qvi Hrolfi erat filius. Glettunesiam incoluit Grimkell. Horum cùm mentio aliqvando incidat, auctor hic eorum enumerationem, appo-

ſito loco, præmiſit: qvò lector, absqve magno labore, eorum nomina prædiaq; & inſulas, ubi vixerunt, tanqvam in tabulâ, faciliùs perſpicere qveat.

CAP: XXI.

Geſta Comitis Rognvaldi Kalii in juventute, ejusq; inſtitutio recenſentur. Inter eum, & Jonem Pedem, amicitia, per miniſtrorum cædes labefactata. Havardus, Kalii comes, & Solmundi Qvæſtoris Tunsbergenſis miniſter occiditur, cædesq; ejus Koli conſiliis, operaq; Hallvardi, qvi cæſi frater, & auxilio Unii cujusdam, vindicatur. Jonis Pedis ultionem maturantis clades. Ad majora mala avertenda, Rex Sigurdus Hieroſolymipeta partes conciliat; Kaliumq; Comitem Orcadenſem creat, datâ in feudum dimidiâ inſularum parte.

Kolus, Kalii filius, Divi Magni ſororius, vir ſapientiâ plurimos ſui temporis præſtans, patrium in Agdis, Norvegiæ provinciâ, prædium incoluit, nec ad habitationem in Orcades transferendam animum appulit. Ejus filium Kalium, vegetum juvenem, magnæ ab ipſa juventa, animi corporisq; dotes exornârunt: nam ſtatura huic mediocris, membrorum decens proportio, capillus colore amethiſtino nitidus, ingeniumq; ad artes percipiendas facile. Qvarum artium illo tempore pretioſiſſimarum, novem ſe caluiſſe artificioſo illo carmine, qvod adhuc ſupereſt, ipſemet memoriæ prodidit: videlicet latrunculorum luſum, Runarum cognitionem, librorum lectionem, Muſicam, Poëticam, ad ſcopum collineandi peritiam, Xylo ſolearum, & remorum uſum; fabrilesq; artes; qvæ, ſub communi conceptu, omnes nomine *Smid* comprehenduntur. Plures tamen, qvàm unam tenuiſſe, etiam Norvegorum & Iſlandorum hodiernus uſus nos docet, qvorum multi, propriâ induſtriâ docti, qvàm plurimas callent, ligni, ferri, æris, argenti etiam formandi, haud omninò imperiti. Integrum verſum affert, & explicat Celeberrimus OLAUS WORMIUS *Literaturæ Runicæ Cap; XXII. pag. 118. editionis Martzanæ*, hoc modo:

Oblectamenta mihi novem ſunt, Scachicus ludus, Runarum ligatura, librorum lectio, fabrilium, cultura, nives ſoleis calco ligneis, arcu qvosvis ſupero, & remis; fidibus canto; & poëſi.

Apud Agnatum ſuum Solmundum plurimum vixit. Is Tunsbergæ qvæſtor; magno famulorum clientumq; numero ſtipatus, atqve inter Proceres Regni, Primariosq; inſignis; in orientali Agdarum parte prædium magnificum habuit. Qvindecim annorum erat Kalius, cùm mercaturam primò exercebat, initaq; cum mercatoribus ſocietate, in Angliam profectus; in urbem Grimsbæ (fortè eam, de qvâ hiſtoriam conſcriptam citat *Knyghton, de eventibus Angliæ Lib: I Cap: V*) merces convehebat: Illuc namqve utpote ad publicum emporium, ingens hominum numerus è Norvegia, Scotia; Orcadibus & Hæbudis confluebat. Ibi in virum qvendam, qvi ſe Gilli Chriſtum, vel GilChriſtum, appellavit, fortè incidit. Multa ille de ſtatu Norvegiæ, incolarùmq; conditione, ingenio moribusq; ſciſcitatus, & plurima familiariter cum Kalio collocutus, tandem etiam amicitiam junxit, ſecretoq; aperuit, ſe filium eſſe Regis Magni Nudipedis nomine Haraldum; matrem autem in Hæbudarum una inſula vivere. Interrogabat deinde, ſi forte Norvegiam peteret, qvaliter ſe exceptum fore ſtatueret. Bene, reſpondit Kalius, de Rege Sigurdo ſperandum: utiqve ſi intervenientium conſiliis haud præpeditus, ſuo ingenio arbitrioq;

oq; permitteretur. Sub discessum, mutuis muneribus contractam prius necessitudinem firmabant, qvam stabilem in posterum, adq; mutuos usus, & utriusqve conatus promovendos promptam, si fortuna eos iterum præsentes jungeret, invicem spondebant. Inde Norvegiam repetens Kalius, ad Agdas delatus, mox Bergas navigavit, carmenq; adhuc residuum, de profectione, moraq; Gremsbæis acta, pepigit. Repletæ erant illo anni tempore Bergæ omnis generis negotiatoribus, tam indigenis ex borealibus, australibusq; plagis allapsis, qvàm externis, diversas mercium species undiqve asportantibus. Publicum itaqve diversorium, cui celebris matrona nomine Unnur præfuit, Kalius cum sociis, more eo tempore etiam Regibus familiari, freqventabat, instituto licèt Regio fastigio minus digno, aliàs tamen haud inutili. Ibi enim distinctorum ordinum cultioribus hominibus conversari juniores discebant, variaq; plurimarum rerum ad omnes vitæ gradus, ususq; spectantium argumenta, crebris discursibus atqve exqvisitis rationibus confirmata hauriebant, Regiâq; & Procerum, graviorumq; virorum præsentiâ coërciti, temulentiâ, eamq; comitantibus vitiis abstinebant, specimenq qvoddam distribuentis justiciæ in debito honore cuiqve tribuendo capiebant, virtutum homiliticarum exercitia probè assecuti. Kalius cultiori vestitu, qvippe ex Angliâ rediens, se exornabat, sibiq; haud minimum tribuebat: namqve ab aliis omnibus tum propriarum virtutum commendatione tum etiam generis nobilitate magni fiebat. Inter confessores, satrapa qvidam juvenis eminebat, nomine Jon, Petri filius, Serki de Sognia nepos; materq; ei Helga, Hareki de Sætris filia: nec is sibi parum placebat, magna qvippe indole generis, artiumq; celebrium ornatu, tum etiam officii dignitate conspicuus. Inter eum & Kalium freqvens conversatio familiaritatem, mox etiam arctiorem amicitiam conciliabat. Finitis negotiis, suam qvisqve domum, non sine amica salutatione, repetebant, Jon qvidem Sogniam, Kalius Agdas, patrium domicilium: licèt hieme qvotannis maximam partem apud Solmundum hic moraretur, æstatibus aliubi & aliubi mercaturæ insumtis. Inter hæc in Thrandheimum provectus, adversis ventis in insula Dollseya detentus, antrum ibi ingens, reconditarum opum possessione famosum cognovit. Earum igitur occupandarum libido, tum eum, tum etiam reliqvos mercatores incessit, qvi antrum ingressi, in maxima offendicula inciderunt: tandem verò ad lacum, per transversam speluncam extensum, perventum est, qvam tranare præter Kalium, domesticumq; *Solmundi* nomine Havardum, nemo ausus est: hi enim resti, eminus juncti, Kalio torrem manu tenente, interq; scapulas cum silice fomitem gerente, stagnum superabant. In illa parte salebræ multæ saxaq; impedita, tetra insuper fuligo, sævæq; mephites nauseam moverunt, magnâq; difficultate candela accensa est. Deterriti itaqve à longiore profectione, monumentum itineris eo loco erexerunt, Kalio fortia hæc ausa periculosumq; iter carmine celebrante, qvod etiamnum superat adductum à *Thoma Bartholino*, qvi verbum pro verbo reddidit *Antiqvitatum Danicarum Lib: II. Cap: II. pag: 277.*. Inde redituri ad suos, Bergas, spirante vento secundo, contenderunt, pristinoq; usus hospitio Kalius Jonem Petræum veterem amicum ibi offendit, comitatum inter cæteros Bryniolfo viro præcipuo. Inter hunc, & Havardum Kalii Comitem, qvadam nocte, postqvam utriusqve domini cubitum issent, multiq; adhuc poculis indulgerent, exorta controversia, de satraparum Norvegorum eminentia, singulos ad suarum partium studia traxit: Bryniolfo domini sui partes propugnante, prædicanteqve neminem in australioribus Norvegiæ provinciis, usqve ad Stadense promontorium, qvi juniores essent, qvà generis nobilitatem, atqve animi corporisq; dotes, ei comparandum: Haverdo Solmundum nulla ex parte ei inferiorem, imò Vichensium æstimatione, etiam honoratiorem contendente. Contentionem incensus animi calor, ebrietasq; fovens, utrumqve ad rixam iramq; provexit adeo, ut impotens sui Havardus, ligno caput Bryniolfi tanto ictu feriret, ut inter assidentium manus animo linqvi cœperit. Havardus interea ad Kalium dilapsus, qvi eum continuò austrum versus ad Præsbyterum qvendam nomine Richardum prædium Alvidram obtinentem cum Comite amandat, petens ut hospitio eum ex-

ciperet;

ciperet, donec ipse succederet. Hi duo arreptâ naviculâ protinus, eò tendebant, diuq; per noctem remigabant, donec ad Græningiasundam ventum esset: tum Havardus, primo se periculo defunctos gloriatus acqviescendum, fessaq; corpora somno recreanda monens, secum cæteros ad dormiendum allicit.

Interim Bryniolfus, cùm ad se rediisset, ad Jonem deducitur, qvi, cognitâ causâ, illico collegit, subductum à Kalio Havardum, in austrum concessisse. Perseqvi itaqve absqve mora jussit, decemq; suorum lembo impositos delegit, qvi citato remigio, duce Bryniolfo, iter maturarent. Illi mandata avidè exseqventes, qvod reliqvum erat noctis, remigando terunt primoq; diluculo ad Græningiasundam delati, navem in litore conspiciunt. Placuit Bryniolfo excubantes in statione nautas, si qvid de Havardo iis constaret, interrogare: iis igitur excitatis, simulq; cognitis, mors protinus illata est. Mox reditum Bergas, ubi cædes primùm Joni, deinde civibus publicata. Ad Kalium igitur, graviter suorum necem ferentem, placandum, Jon, missis nunciis, æstimationem omnem arbitrio ejus committit, salvo Regis propinqvorumq; Havardi jure Qvam conditionem, ut sibi honorificam, Kalius acceptans, nullâ tamen reconciliatione domum redit, patriq; rem, ut gesta erat, exponit. Qvi, increpato filio, qvòd, inconsulto Solmundo, litem composuisset, negabat in ejus potestate pacificationem sitam fuisse, nec qvicqvam ulterius, qvàm ut, intercessione suâ, partes conciliaret, nec Solmundum tantâ facilitate ad compositionem in ejus caussa properaturum fuisse, si Kalii domesticus ipso præsente occisus esset. Ad hæc Kalius. Ita est, inqvit, pater, nimium forte præcipitavi: neqve enim aderas, cujus consiliis frui possem, sæpius etiam experior, consilio sapientaq; tuâ me destitui. Interim tamen nihil de honore, jureq; Solmundi detractum existimavi: etiamsi oblatum mihi honorem non recusarem. Nec est, qvòd vos bonas conditiones, modò offerantur, abnuatis: licet, an offerantur, valdè dubitem. Ego certè nullo me vinculo Bryniolfo obligatum agnosco, cùm neqve, qvid placeat, adhuc deciderim, nec pecuniam satisfactionis loco acceperim. In his uterqve inter se dissentiebant: at nuncio tamen ad Solmundum misso, certiorem eum de omnibus faciunt. Cùm autem convenissent, placuit Kolo, satisfactionem per nuncios peti: Solmundus contra ut & Hallvardus, Havardi occisi frater, cædem cæde pensandam censuerunt, indignum qvippe, reconciliationem post tantas offensas peti. Prævaluit tamen Koli sententia, ad moderationem inclinans, præsertim cùm promitteret se, caussam non prius deserturum, qvàm Solmundo esset satisfactum: ideoq; omnis actio, agendorumq; ordo ejus auctoritati potestatiq; commissus est. Verum haut placidum responsum nuncii ad Jonem missi referebant; negabat enim ullam satisfactionem, multamve se ob cædem hominis, qvi protervitate sua eam promeruerit, luiturum.

Solmundus acu se tetigisse respondit, qvale responsum à Jone fuerit exspectandum: itaqve Kolum, qvid facto opus esset, ut suggereret, rogat. Ille ab Hallvardo, Havardi fratre, qværit, velletne se alicui periculo, ad vindicandam fratris cædem, exponere: dubio qvantumvis eventu, nihil se qvidem subterfugiturum, etiamsi propriam vitam in discrimen conjecturus videretur cùm respondisset: itaqve inqvit Kolus, qvàm occultissimè Sogniam petes. Ibi vir qvidam, Joni vicinus, haud qvidem magnâ in re, oppressus qvippe jam diu injuriis ejus, prudens tamen, pecuniæq; ex parte indigens, mihi amicus, jamq; ad senium vergens: ei appensas sex marcas argenti, meo nomine, tradas, ut te consiliis rebusq; necessariis instruat, qvo vindictam de Bryniolfo, aut qvovis alio Jonis domestico, haud minoris sortis aut æstimationis tutiùs repetere possis. Qvæ si processerit, in prædium Studlam, (situm in paræcia Hardangriæ Ætna provinciæ Bergensis) te curabit deducendum, ad Agnatum meum Ormum Kirpingum, filiosq; ejus Augmundum & Erlingum: receptaculum perinde tutum ac si domi esses. Villam suam deinde ut vendat, atqve huc ad me cum tota familia concedat, mone. Paruit præceptis Hallvardus, iterq; illico ingreditur, & ad Unium in Sogniam, inclinante in vesperam die, pervenit: Alieno nomine assumpto, comiter exceptus, ad focum introducitur:

ducitur: ubi, qvæstionibus de variis rebus ultro citroq; versatis, hospes, qvinam in Hordiâ & Sogniâ dignitate præpollerent, exqvisivit. Jon Petræus respondit Unius, satrapis omnibus potior videtur; nobilitatis ut & injuriarum respectu, adjecitq; an nullum ejus experimentum in australioribus Norvegiæ provinciis sensissent: ad qvam qvæstionem hospes confusus conticuit.

Dilapsis deinde, qvi ad focum assederant, cùm soli remansissent, Hallvardumne, ait Unius, te pridem appellâsti: minimè respondit, Saxium enim me hoc vespere nuncupavi: denotat autem gladium, qvo titulo propositum suum ambagibus implicatum, sagacioribus conjectandum reliqvit. Expers itaqve curæ tuæ sum, inqvit Unius: innuens profectò hospitalia jura, qvæ hospitem protegi, non prodi imperant. Eqvidem si Bryniolfus vocarer, te Hallvardum appellari existimarem: verùm hinc cubitum discedamus. Inhibens Hallvardus non ita propere ait, expeditaq; pecuniâ, salutem Koli refert, donum promit, consiliaq; exponit, adjecto postulato de ultione promovenda. Unius dignum qvidem esse Kolum ait, cui obsecundet, qvantùmvis de successu incertus sit, crastino tamen die Bryniolfum ad se venturum, ad avehendas Concubinæ suæ vestes. Hallvardo igitur in eqvile præ foribus situm deducto, monstrat locum ubi in stabulo occultari possit, & deinde in cubile introductum in lecto collocat, ad amoliendam à se suspicionem occultati per noctem hospitis. Summo mane Hallvardus exsurgens, monstratam latebram petit: nec longo tempore delituit, cùm virum vegetum advenientem observat, qvi feminam, ut se ad iter expediret, adhortans, depositis armis, vestes illius fasciculo involvit. His indiciis Bryniolfum cognitum aggressus illicò lethali vulnere percussit; regressusq; in eqvile, ubi se abdit. Dum cædes peragebatur, femina ad salutandos ingressa erat. Rediens autem, ut amasium occisum animadvertit, qvasi mente capta, magno ejulatu, qvid gestum esset indicat, Unius, consternati specie, domo egressus, ut aufugisse hospitem persvasit, sicarium ejus generis, qvos assasinos appellant, fuisse conjectabat, missoq; ad Jonem cædis nuncio, dum ad perseqvendum auctorem, omnes acerrimè adhortatur, efficit, ut nemo illum conscium suspicaretur. Interea Hallvardus in eqvili delituit, qvoad inqvisitio duraret. Deinde ad Studlam, Unio proseqvente, provectus, ab Ormo Kirpingo filiisq; ejus, domum cum idoneo comitatu deducendus curatur. Qvem Kolus, Solmundusq; gratanter excipientes, superbiam Jonis castigatam lætabantur: inde cædis auctor, non item receptator, in vulgi notitiam pervenit. Exarsit graviter Jon, indignatus tantum in se hostibus licuisse, materiamq; de se triumphandi, iis, aliis etiam irridendi uberrimam relinqvi: annum tamen vertentem substitit. Ut verò tempus Christi natale appropinqvabat, domo cùm triginta comitibus armatis profectus, ad Olafum Avunculum suum se contulit, à qvo summo studio exceptus, patefecit se in Orientales Agdas ad Solmundum oppugnandum tendere. Dissvadebat id Olafus, dictitans, haud inferiores partes hoc statu videri reportâsse, nec hac invasione superiorem futurum. Ille probrosum sibi ratus, si Bryniolfum inultum sineret; triginta alios armatos in itineris præliiq; societatem impetravit, atqve ita sexaginta instructus, per montana itinere facto, improvisò Solmundum aggredi decrevit. Verùm Unius, ut primùm Jon domo profectus est, ad Ormum Kirpingum in Studlam magnis itineribus contendit: ubi comitatu, viaticoq; instructus ad Kolum, sub festum Natalitiorum, devenit, certumq; de Jone Pede, eos propediem invasuro, cervicibusq; eorum jamjam imminente, nuncium afferebat. Itaqve Kolus, speculatoribus, qvàqva versùm missis, qvi de itinere ejus, moráq; & via, qvà incederet, certiora afferrent, ad Solmundum proficiscitur. Convocatis ergo è vicinia plurimis, magno se uterqve armatorum numero domi sepsit. Ut autem de itinere illius certiores facti sunt, occupandum, non exspectandum hostem rati, obviam ei phalangem suam duxerunt. Ad silvam conveniebant, statimq; concursum est, nec id diu: nam & Kolus, & Solmundus, numero longè prævalebant, multis cæsis victoriam obtinebant. Jon, cum reliqviis cladis in silvam saucius fugiens, accepto in pede vulnere debilis, diuq; ægrotans, post sanationem, qvoad vixit, claudicabat. Inde per opprobrium Jon Pes in posterum appellatus,

 tempore

tempore qvadragesimæ cum omnium irrisione ignominiâ plenus domum rediit. Seqvente æstate duos ex agnatis Koli Cunarum & Aslacum occidi curavit. Paullò pòst Sigurdus Rex in urbem (Tunsbergam credo) delatus, intestinas civium turbas cognovit: ambos itaqve ad se citatos reconciliare studebat. Suâ qvisqve familiâ, amicis, clientibusq; cincti comparebant: sed Regis tandem judicio omnis lis decidenda permittitur, ut mutuâ sponsione ratum foret, qvod censuerit. Ille, senatorum sapientissimis in consilium adhibitis, amicos eos esse jussit, adq; amicitiam, in perpetuum stabiliendam, Ingiridem Koli filiam Joni in uxorem dari mandavit. Cædes cædibus compensatæ, nec multa ulli partium irrogata: insidiæ enim Kolo à Jone structæ, armataq; invasio cum vulnere ejus, cladeq; cæsorum collatæ. Adjectum præterea, ut mutuis auxiliis sibi invicem, sive intra, sive extra Regnum succurrerent. Hanc reconciliationem Rex magnâ benevolentiâ honorisq; gradu decorabat, Kalio, Koli filio, Comite creato; & datâ ei dimidiâ Orcadum parte, qvam Avunculus ejus Divus Magnus possederat, clientelari possessione tuendâ; inditoq; Rognvaldi nomine, ab illo Brusii filio perito, qvem omnium Orcadensium Comitum speciosissimum, absolutissimumq; fuisse, mater ejus Gunnhildis dictitabat: idq; felicitatis omen augurabatur. Atqve ita qvi infensissimi hostes aecesserant, clementi Regis providentiâ ad concordiam reducti, integerrimi amici discedebant.

CAP: XXII.

Rex Norvegiæ Sigurdus Hierosolymipeta moritur. Ejus filius Magnus succedit. Patruus Magni Gillius, qvi pridem Regni jus abdicarat, dimidii Regni Rex, Procerum voluntate, creatur, ejusq; juramentum irritum pronunciatur. Nepoti conciliatur. Dissidiis inde denuo exortis, nova bella emergunt, qvæ variâ fortunâ gesta. Victus Haraldus, Regnoq; profugus, reparatis viribus, victorem Magnum capit, castrat, exoculat. Comiti Rognvaldo Orcades, titulumq; Comitis à Magno revocata confirmat. Kolus & Rognvaldus legatos ad Comitem Paulum mittunt, postulantq; ut hæc rata haberet. Illo arma parante, societatem cum Frakaurke & Aulvere Rosta jungunt, ea lege, ut victo Comite Paulo, insulas ex eqvo inter se dividant. Utriqve expeditionem adornant. Paulus separatim cum Frakaurke congressus, prælioq; victor Hialtlandiam petit, ubi tunc Comes Rognvaldus, qvem ex improviso adortus, classe & vecturâ exuit. Rognvaldus, tantâ clade acceptâ, in Norvegiam redit, iterum fortunam tentaturus.

Hac hieme Rex Sigurdus Osleyæ degit, qvæ urbs qvondam Norvegiæ celebris, hodie verò Christiania, nomine incliti Daniæ Norvegiæq; Regis *Christiani Qvarti* appellatur. Vere seqvente in morbum incidit lethalem, diemq; suum VII. Calendas Aprilis, post festum annunciationis Divæ Virginis obiit, anno gratiæ MCXXX, ætatis, ut ex præcedentibus colligitur, XL, Regni XXVIII. Filius

lius ejus Magnus, tunc in urbe præsens, indicto ibidem foro, Rex totius Regni, publicâ omnium voce, pronunciatur, ex juramento, qvod pater Sigurdus, dum vixit, civibus elicuit. Id verò superfluum cùm Regni heredem filium reliqvisset, eumq; sine socio imperaturum ordines jurâssent, præsertim cùm Gillius omni suo juri ad Regnum, exigente Sigurdo, antea renunciâsset. Erat autem Gilla-Christus ille, aliàs, Haraldus, qvem Grimsbæis Kalio innotuisse memoravi. Nam paullò post cum matre in Norvegiam profectus, Regem Sigurdum adiit, seq; ejus fratrem professus, ordalio fidem meruit, cum nudis pedibus à duobus Episcopis ductus, super novem vomeres ignitos illæsus incessisset: nec tamen ad hanc probationem admiti poterat, nisi facto sacramento, abdicatoq; prius omni ad Regnum jure, qvod legitimis illegitimisq; Regum filiis, simul istis seculis par erat: Illud Haraldus, ut primùm fratris obitum Tunsbergæ, ubi tunc fuerat, cognovit, tanqvam vi injuriaq; à Sigurdo Rege, in cujus potestate erat, extortum, irritum habuit. Convocavit igitur amicos, inter qvos præcipui Kalius, post familiaritatem in Anglia contractam, semper constans, paterq; ejus, Kolus, qvorum maximê ope ad probationem generis, annitentibus, etiam cæteris provinciarum præfectis, in qvibus Thiostolfus Alii filiùs & Ingimar Sveini Filius eminebant, admissus est. Inde decretum, ut publicus conventus, in Haugensi foro Tunsbergæ celebraretur. Ibi Haraldo, omnium suffragiis dimidium Regnum adjudicatum, Regius titulus impositus, juramentumq; qvo hereditatem abdicare adactus est, irritum pronunciatum, cùm ad originem asserendam aliter admitti neqviret. Mox ad eum magnus hominum concursus fiebat, qvorum alii in militiam, alii in satellitium lecti. Formidabilis itaqve factus est fratris filio Magno, qvantumvis opibus superiori: omnes enim patris sui thesauros post mortem ejus, suæ potestatis fecerat. Namqve cum ipsum viribus sibi haud imparem favore populi etiam superiorem nepos animadverteret, aggredi in præsens non sustinebat. Igitur, intercessione Procerũ, res per integram hebdomadem ad pacificationem deducta ita componitur, ut dimidiam qvisqve imperii partem obtineret, ærarium verò, thesauros omnes, apparatum mensalem, aurum argentumq; gemmas, lapides, vasaq; pretiosa, universamq; classem, armamentarium, mobiliaq; omnia, solus Magnus ex indiviso præciperet. Tres anni hoc tenore mutuâ suspicione metuq; exacti. Sed in primis Magno Haraldi amici exosi, præcipueq; Kolus & Kalius, qvos ei addictissimos noverat; revocabat itaqve feudum Orcadense cum titulo Comitis à patre concessum. Qvartâ à morte Sigurdi Regis æstate, malè dissimulatum odium in apertum bellum erupit, id in prædio Fyrisleif, in provincia Ranarikia, hodie Bahusensi, gestum est, Magno ducentos supra septem millia militum ducente, Haraldo mille & octingentos. In exercitu ejus Proceres hi eminebant, Christrodus frater Regis uterinus, Comes Rognvaldus, Ingimar de Ascho, Thiostolfus Alii filius, & Solmundus. Victoria penes Magnum, Haraldum fuga periculo mortiq; exemit, cæsi Christrodus & Ingimar, qvi moribundus versum fudit, qvo se monstris ad prædium Fyrisleif compulsum, impigrum, cæteroqvin bellatorem significavit, jam verò nervo propulsa sagitta trajectum, nunqvam deinceps in Aschum (domum suam) rediturum. Haraldus ad orientales Vichæ partes, ubi classis ejus constitit, fugâ pervenit, inde conscensis navibus in Daniam ad Regem *Eiricum Eymunium* seu *Eymund*, juratum sibi fratrem, qvi illic imperabat, provectus, benignè exceptus est, Hallandiâ ad sustentationem concesâ, donatæ insuper octo naves absqve apparatu. Interea Thiostolfus Alii filius cum, distractis propriis prædiis, naves apparatumq; & arma eorum pretio coëmisset, eodem auctumno in Daniam profectus Haraldum in Regnum reduxit. Sub festum natale Domini Bergas cum instructa classe vectus, in sinu Floruvogis festi tempore excubuit, qvo finito, urbem ingressus, Magnum à suis desertum, adq; navem Regiam fugâ propulsum cepit, oculis pedeq; altero & genitalibus privavit, ab illo tempore Haraldus, cognomento Gillius, (non tamen hinc Gillii cognomen, ut existimat *Rudbeccius Atlanticæ Cap. XXVIII pag. 702.* reportabat Haraldus, nam à Gil-Christii nomine illud habuit residuum, est enim nomen in insulis occidentalibus, viris proprium,

meminit

meminit unius horum *Buchananus Lib: VII.* qvi Angusiæ Comes erat, sororemq; Regis Gvilhelmi uxorem habuit, qvam adulterii compertam occidit, alterius etiam *Chronicon Manniæ* ad annum Christi MCCXXXVIII. qvem Gilles-Christ appellat) solus omnium consensu imperavit, Orcadumq; possessionem, Kalio à fratre suo Sigurdo cum Comitis titulo jureq; concessam, proximo vere confirmavit, idq; anno domini MCXXXV.

Placuit itaqve Kolo per legatos à Comite Paullo cessionem dimidiæ insularum partis, a duobus Regibus Rognvaldo in feudum datæ, amicè peti, suam vicissim amicitiam, stabilem fidamq; prout sangvinis nexus exigeret (erant enim sobrini) pollicendo, qvod si abnueret, eosdem legatos ad Frakaurkem in Scotiam Aulveremq; Rostam mitti, qvi dimidium imperium ei offerrent, si junctis viribus Paullum impetere, societate initâ, vellent. His Paullus Comes hunc in modum respondit. Haut me fugit longo tempore & occulto astu, hæc consilia agitata esse, qvò Regibus Norvegiæ in partes suas tractis, Patrimonio me exuerent, me verò vafriciem istam, facilitate cedendi partem ditionis meæ, homini remotiore sangvinis gradu mihi juncto, excluso, vel fratris vel sororis filio, ut rependam adduci nullo modo patiar, itaqve denunciate iis, armis me auxilioq; propinqvorum patrimonium defensurum, qvoad vires Deus largiatur. His auditis, legati, transmisso freto Pictico, in Catanesiam inde austrum versus in Scotiam ad Frakaurkem profecti legationem exponunt, illa providè Kolum fecisse respondit, utpote virum sapientem societatem suam expetendo, momenti ad Orcades debellandas maximi, se enim potentissimis familiis subnixam, illustribus affinitatibus potentiam auxisse, elocatâ Margareta Comitis Haconis filia Maddado Comiti de Atjoklis, omnium Scotiæ Principum facile nobilissimo, patrueli qvippe Davidis Scotiæ Regis, in præsens regnantis, fato patre Melcolmo fratre Regis Melcolmi Davidis patris, sed nec caussas deesse, qvæ jus in Orcades sibi deferant, nec consilium ad illud exseqvendum, se enim prudentiæ opinionem passim habere, nec multa bello improvisa in eum diem incidisse, placere utiqve multis de caussis sapientum hominum Koli Rognvaldiq; societatem. Referrent itaqve media æstate ab hac proxima, se cum Aulvere Rosta cum expeditâ classe Orcades petituram, interim proxima hieme è Scotia Hæbudisq; militem & qvicqvid necessarium foret summo studio agnatorum affiniumq; auxilia collecturam, debere tunc Rognvaldum paratum adesse, qvò junctis viribus hostem fortius aggrediantur. His cognitis industria Koli Rognvaldiq; omnia per hyemem ad expeditionem adornata, æstate seqvente, delecto qvidem milite, non item numeroso (qvinqve nimirum aut sex navibus) instructus Solmundo Joneq; Pede adscitis, Rognvaldus in Hialtlandiam præstituto tempore trajecit, verum ibi de Frakaurke nihil qvicqvam per exploratores cognoscere potuit, adversantibus ventis diutius detentus, tandem navibus in portu Alasundia collocatis, ipse cum copiis insulam perlustrans benignè à civibus, convivia passim apparantibus, commeatumq; præbentibus exceptus est. Interea Frakaurk primo vere in Hæbudas profecta, copias classemq;, nec tamen ultra undecim naves, depressioribus lateribus, nec satis à milite instructas comparat, qvibus Aulver Rosta, destinatus Orcadum Comes si propositum successisset, præfectus est, eum Frakaurk cum familiaribus comitabatur, media ferè æstate ad Orcades, classis, ventis lentè spirantibus, ducta, ut præfinitum, cum Rognvaldo conjungenda.

Per idem tempus dum Comes Paullus in prædio Vestnesia in Hrolfseya convivio indulgeret, comperit Comitem Rognvaldum in Hialtlandiam cum classe advectum propediem exspectandum, Frakaurkem etiam ab alia parte cum copiis navalibus in Hæbudis comparatis. Maturè igitur sapientissimos amicorum, inq; his Kugium de Vestureya, & Thorkelem Fletterem prudentiâ conspicuos accitos consulit, qvid hoc statu consultissimum videatur, aliis paciscendum cum alia parte, postulatorum concessione ad majus periculum ab utrisqve conjunctis declinandum, aliis cedendum in præsens, inq; Catanesiam ad opem amicorum auxiliiq; comparanda trajiciendum svadentibus, neutrum Comes probavit, minus honorificum ratus, imminente periculo, metu territum, ultro id offerre, qvod amicè petitum,

oblaris

oblatis ſpecioſis conditionibus, antea denegavit, Princip e etiam indignum, omnibus inexpertis fugam capeſſere, rectiùs claſſem militemq; ex inſulis proxima nocte cogi, Rognvaldoq; obviam duci, manusq; cum eo ſeparatim anteqvam ſe ei Hæbudenſes conjungerent, conſeri, id qvod omnes conſenſu probabant, & inſtruebant qvidem eadem nocte modicam celeriter claſſem. Eyvindus Melbrigdinus navem unam, aliam adducebat Olafus Rolfi filius de Garekseya, tertiam Thorkell Fletter, qvartam Sigurdus, qvintam ipſe Comes apparabat, nec erat illo tempore plurium navium copia. Omnes in Rolfseyam ſub occaſum ſolis conveniebant, poſtero die Hialtlandiam petituri eadem qvoqve nocte magnus hominum concurſus copias Comitis adauxit, mane ſeqventis diei, ſole recens orta annunciatum eſt, conſpectas ab auſtrali Pictici ſinus parte, decem aut duodecim longas naves, curſum ad inſulas dirigenres, claſſem ut erat, Frakaurkis conjectans Comes, primo oppugnandam cenſuit, citatisq; remis, obviam protinus procidendum, Olafo & Sigurdo moras qvantum fieri poſſet præferentibus, ad copias ex indigenis qvalibet hora accurrentibus augendas. Ut verò duodecim myoparones orientem verſus, Umlæ latus prænavigantes conſpecti ſunt, Comes naves vinculis connecti mandat.

Eodem tempore Erlendus de Tanskarunefia cùm filiis eum accedens, operam ſuam obtulit, verùm tanta vis hominum recepta eſt, ut plures uſui eſſe non poſſent, ſaxa ergo & miſſiles lapides, ad naves transportare juſſit, donec hoſtes adventarent, qvo peracto aderat Aulver Roſta, remisq acriter invectus, claſſem Comitis ſtrenuè oppugnabat, naves illis minores ſed plures, militum etiam numero prævalebant. Olafus Hrolfi filius grandiore nave, qva vehebatur, minores adortus, brevi tres earum vaſtabat, Aulver nave prætoria vaſta qvidem illa, molisq; majoris in Comitem directa, ingentem pugnam ciebat; tanto ardore, ut è prorâ anterioreq navis parte, omnes ad malum usqve retro cederent, qvi territis inſtandum ratus, acriter ſuos ad occubandam prætoriam navem hortatus, exemploq; ſtrenuè præſens, è puppe ſua, in Comitis navem tranſiliit; qvem ſui impigrè ſeqvebantur. Proreta Comitis fuit Sveinus cognomento Brioſtreip, ſeu pectoralis reſtis à robore denominatus, aulicorum ſatellitum primarius, hiemes in aula, æſtates piratica tranſigere ſolitus, vaſto corpore & robuſto, niger & aſpectu ingratus formâ, qvæ infortunium portenderet, vir ethnicæ ſuperſtitioni adeò deditus, ut ad tumulos mortuorum noctibus excubare, indeq; reſponſa petere conſveverit, hic in acie primus fortiſſimè pugnando, impetum Aulveris excepit, ut verò Comes turmas hoſtium nave receptas, de ejus poſſeſſione certantes animadvertit, proſiliens è puppi, ſuos ad pugnam multis adhortationibus accendit, in eum Aulver conſertam nodis ferreis haſtam tanto robore intorſit, ut clypeus protinus in foros decideret, qvo caſu clamor ingens exortus, milites turbâſſet; nî Sveinus Brioſtreip eodem momento, ingens ſaxum in Aulveris pectus tanto impetu, ut extra navis latus deturbatus, in undas ruiſſet, qvem ægre ſublatum ſui incerti vivum an mortuum, navi imponebant, metuq; caſu ejus conſternati inciſis retinaculis, fugæ conſilia circumſpectabant, conturbabantur ſimul, qvi Duce Aulvere navem Comitis conſcendebant. Inde fugâ qvàm celerrimè maturatâ, cum Aulver iterum mentis compos, eam inhibere conatus, fruſtra fuit. Omnibus metu correptis, ſurdas adhortationibus ejus aures præbentibus. Comes eos circa orientalia Roſſeyæ litora, inde ortum verſus per Rognvaldzeyæ marginem, usqve ſinum Picticum inſecutus, cum metus victos, qvam ſpes victores celeriùs proveheret, repuliſſe contentus, ad locum ubi pugnatum eſt, rediit, ibiq; qvinqve eorũ naves, defenſoribus nudatas apprehenſas claſſiariis inſtruit. Feria hebdomadis ſexta pugnatum eſt. Proxima nocte duæ naves longæ tantusq; hominum numerus acceſſit, ut poſtero die duodecim naves abundè inſtructæ ſuppeterent, qvibus absqve mora in Hialtlandiam directis, de improviſo ſuperveniens Paullus omnes Rognvaldi naves, nullò negotio, cum omni apparatu vecturaq; univerſa in poteſtatem, occiſis cuſtodibus, redigit, qvibus cognitis, Comes Rognvaldus ſeqventi die collectis colonis ad litora deſcendit, Paullumq; ad terreſtre certamen provocat, cùm autem ei Hialtlandorum fides ſuſpecta eſſet, in terram deſcendere

 noluit

noluit, sed naves ut compararet, qvibus secum decerneret, hortatus. Harum in Hialtlandia cum tanta copia non esset, absqve ulteriore certamine Paullus cum intercepta classe prædaq; Orcades repetit.

Comes autem Rognvaldus classe exutus, usqve auctumnum in Hialtlandia remansit, in varias interea mercatorias naves, milite imposito, in Norvegiam non sine irrisione diversis temporibus copiæ reductæ sunt, cùm domum rediisset, qværit pater, qvo animo jacturam ferat, & qvid de hac expeditione judicet, ubi ignominiam, damno, rerumq; amissarum jacturâ æstimantem audivit, variant itaqve, ait, judicia nostra, Hialtlandis enim in societatem tractis, haut parum profecisti malimq; hoc statu damnum præsens, qvàm si rebus integris domi remansisses, qvod si, ait Rognvaldus, hanc expeditionem laudas, aut tibi nostræ res minoris curæ sunt, qvàm speravi, aut etiam longius, qvàm nos prospicis, ut itaqve Comitem itineri te addas rebusq; nostris præsis, ut ex voluntate tua dirigas, valde velim. Pater haut se satis commodè expeditionis difficultatem verbis elevare, nî factis idem monstret, operaq; sua & industriâ, qvantum fieri possit, tollat, si tamen suis consiliis staretur, respondit, id cùm filius grato animo agnosceret, Haraldum itaqve Regem adito, ait, amicosq; alios, ab iis copias classemq; in seqvens ver expetito, nos interea tota hieme, qvicqvid ad usus nostros necessarium erit, summo studio comparabimus, atqve hoc animo classem copiasq; jam secundò educemus, ut aut victores insulis potiamur, aut funeribus nostris famosam expeditionem reddamus. Rognvaldus collaudatâ patris sententiâ, adeò se acceptam ignominiam molestè ferre regessit, ut mori, qvam novâ eam socordiâ aut infortunio cumulari præoptet.

CAP: XXIII.

Comes Paullus ab expeditione Hialtlandica redux, proceres convivio exceptos magnis muneribus afficit: pyras per insulas præcipuas erigit, Olafus de Garekseya incendio, Valthiofus filius ejus undis, perit. Ejus frater Sveinus Sveinum Briostreipem occidit, fugit, proscribitur à Comite Paullo, operaq; Episcopi Vilhelmi in Hæbudas mittitur, Comes de eo certior succensetq; prudenti feminæ svadenti, ut, veniâ datâ, restitutoq; patrimonio revocaret.

Interea Comes Paullus in Orcadibus omnia ad præcavendum ac propulsandum hostilem impetum necessaria, summo studio adornabat, postqvam enim classem Rognvaldi tam feliciter, successu planè insperato occupatam domum reduxisset, convivium magnificum, magnatibus omnibus invitatis apparabat, qvibus affatim remuneratis fideleq; obseqvium operamq; pollicentibus, placuit ut indices periculi adventantisq; è Hialtlandia classis, piræ, strues nimirum ligneæ in insulis passim erigerentur, qvæ incensæ fumo flammaqve cives ad arma undiqve classici in morem concierent. In Fridareya utpote Hialtlandiæ proxima prima constituta, reliqvis si flagraret incendendis signo dato exemplum præitura. Secunda in Rinarseya, Thorsteini Havardi Gunnaris filii (rectius Thorsteini Ragnæ filii) Tertia in Saudeya Magni fratris ejus. Qvarta in Vestureya Kugii. Qvinta in Hrolfseya Sigurdi de Vestnesia, inspectioni commissæ. Aliæ in reliqvis insulis, eo ordine erectæ sunt, ut neminem hostilis adventus latere possit. Olafus Hrolfi filius in Catanesiam missus Dungalsbæis sedem elegit, præfectiqve titulo jureqve provinciam gubernabat, cujus filius Valthiofus Strionseyam eo tempore inhabitabat. Qvo ad Rognvaldus

in Hialtlandia per æstatem navibus, milite in Norvegiam tranportando idoneis, destitutus, in multum auctumnum remansit, Paullus in Orcadibus haut securus, magnum pugnatorum numerum circa se habuit. Appetente festo natali Redemptori sacro convivium splendidum in villa sua Jorfiora apparabat, qvo magnus hominum numerus invitatus est, interqve proceres Valthiofus Olafi filius è Strionseya, qvi cum decem aliis nave vectus, pridie natalitiorum naufragio periit, magno omnium luctu & desiderio, erat enim vir in primis clarus, ejus pater Olafus magno comitantium præsidio, in Catanesia se muniverat, ibi filii ejus Sveinus & Gunnius Sveiniq, Comites assidui Asbiornus & Margadus fortissimi viri Grimi de Svineya filii eum qvotidie stipabant. Tribus ante festum Jolense diebus, Sveinus Asbiorno Margadoqve comitantibus piscatum, Asleif autem uxor cum filio communi Gunnio ad convivium ab amicis invitata singuli qvo iter erat profecti sunt. Cum Aulver Rosta, cum satellitio, qvod superiori æstate expeditioni piraticæ adhibuit, omnibus improvisus. Dungalsbæas invectus, Olafum cum sex satellitibus intempesta nocte, subjectis domo facibus, inqve cineres redacta, eodem incendio involutum cremavit reliqvis exeundi venia concessa, direptaqve omni supellectili, qvod avehi potuit, recessit, exinde Sveino nota nominis non ex patris sed matris vocabulo proprio indita, qvâ non Olafi sed Asleifis filius in posterum usurpabatur, is domum pridie festi rediens, ut luctuosum patris fatum cognovit, sinum Picticum actutum ingressus, media nocte in Svineyam ad Grimum Asbiorni & Margadi patrem pervenit, qvi eum ad isthmum Knarrastadensem Skalpeid dictum transvexit, donatus à Sveino sub discessum annulo digitali aureo, ibi vir habitabat nomine Arnkell cum filiis Hanefo & Sigurdo, qvi Sveinum in Jorfioram deduxit, ubi benignè susceptus est, deductus primo ad agnatum suum Eyvindum Melbrigdi filium, & per eum vicissim ad Comitem, qvi magna eum gratulatione excepit, sed majore dolore fatum patris exponentem audivit, ingens tanti viri jactura damnum illatum, graviter qvestus, itaq; ad qvalecunq; recentis doloris lenimentum Sveinum ut secum maneret invitatum officiis principe dignis solatur, honorificeq; tractat, inde ad preces vespertinas itum est. In Iorfiara magnificæ ædes in præcipite colle stabant, ponè devexitas, supra cacumen, subtus ab alio latere, sinus Urridius adjacebat, ibi insula Dunseya, castellum ibi situm, custodiæ Blainis Thorsteini de Flidrunesia filii commissum. Ingens triclinium, convivisq; excipiendis capacissimum in Jorfiora exstabat, in pariete australi prope angulum orientalem, qvi latera committit, fores erant, ante qvas templum magnificum, ad qvod ingressus à triclinio per devexa patebat. Ingredienti ad sinistram petra ingens stabat, intra qvam vasa multa & capacia cervisiæ plena erant reposita, inde aliæ fores, qvibus ex adverso cænaculum.

Finitis precibus vespertinis Comes convivis suas cuiq; sedes adsignari curat, à dextera ejus Sveinus Asleifis filius, à sinistra alter Sveinus cognomine Brioftreip; collocatur, eiq; proximus cognatus ejus Ion. Remotis post cænam mensis, relatum est naufragio periisse Valthiofum Olafi filium, Sveiniq; fratrem. Angebat duplicata domus ejus calamitas Comitem, itaq; vetuit, ne qvis festo tempore Sveinum cæteroqvin plus nimio tristem, de his certiorem faceret. Vespere cum potatum satis esset, Comes qvietem petit, exemploq; ejus plurimi, Sveinus autem Brioftreip insomnem noctem sub dio ad mortuorum tumulos, oraculis captandis more suo exegit, media nocte festa singuli lectis exsurgentes, sacrisq; pro more in templo interfuerunt, dieq; seqventi, Christi natali consecrato, post celebrata sacra ad prandium itum est. Eyvindus Melbrigdi filius conviviorum Magister omnia & singula studiosius moderabatur, ideoq; inter cæteros non accumbebat; qvi dapes ministrabant; & qvi à candelis erant, ante mensam Comitis suas qvisq; stationes observabant. Eyvindus Sveinis suum cuiq; poculum promebat, Brioftreipe increpante, plenius sibi, & prius porrigi, qvam Sveinus Asleifis filius suum evacuasset, ejusq; in potando fraudem sugillabat: graves enim inimicitiæ inter eum & patrem Sveini Olafum, Sveinumq; ipsum, postqvam adolevit, intercesserant. Cum aliqvantisper potatum esset, ad sacra ecclesiastica pomeridiana (nonam vocant, qvod hora nonâ à meridie

tertia

tertia peragerentur. Diem enim cum Græcis ab hora sexta matutina numerabant,) processum. Postea ubi ad convivium reditum esset, cornua memoriæ tum Deorum tum Heroum dicata, cum prologo propinabantur, gestiebatq; Sveinus Briostreip suum, cum cognomine Sveino, Asleifis filio, commutare, qvòd ejus suo minus videretur. Eyvindus itaq; capacius cornu Sveino Asleifis filio porrexit, ille vicissim Sveino Briostreipi, qvi eludi se iratus, cum murmure (ita tamen ut Comes, pauciq; alii audirent) hæc verba mussitabat: Sveinus fortè Sveinum occidet, imò Sveinus Sveinum occidet. Comitem ad templum procedentem Sveinus Asleifis filius præcessit, Sveino Briostreipe in convivio adhuc remanente. In exteriora triclinii progressum Sveinum Eyvindus seorsim ducens: nonne, inqvit, audivisti, qvæ cognominis tuus Sveinus mutiebat, postqvam cornu ipsi obtulisti. Recensitisq; iis, malum dæmonem ore ejus locutum conjectabat: qvippe statutum ei, hac ipsa nocte, eum de medio tollere. Occupandum itaq; facinus qvod machinaretur, svadens, traditâ securi, ad petram in tenebris eum consistere jubet, Briostreipemq; in frontem ferire, si Ionem ipsum præcederet; sin seqveretur, in occiput ictum infligere. Comite in templum, nullâ habitâ eorum curâ, qvæ Eyvindus cum Sveino locutus est, progresso, paullò post Sveinus Jonq; eò procedebant. Præcessit hic, ille gladium tenens seqvebatur, eum namqve, licèt nullus aliorum, semper tamen gestare consvevit. Ad fores, nebuloso qvantumvis cælo, lucis haut expertes perventum est, cùm Sveinus Asleifis filius frontem Briostreipis lethali ictu securi feriens, non tamen prostravit: titubans siqvidem postqvam se erexisset cognatumq; suum Jonem ante se stantem conspexisset, ignarus qvis esset, acceptum ej vulnus imputabat, eductoq; protinus gladio, medium ei caput collumq; ad humeros usq; dissecuit, atqve ita mox mutuis funeribus conciderunt. His peractis Eyvindus superveniens, Sveinum in oppositum cænaculum deductum, per fenestram dimisit. Ibi Magnus Eyvindi filius instratum eqvum & in omnem eventum paratum subministrans pone domum ad sinum Urridium Sveinum duxit; impositumq; scaphæ in Dunseyam travexit. Qvem Blaïn castello receptum, postridie aqvilonem versus in Eigilseyam ad Episcopum Vilhelmum comitatus est, in celebranda Missa tunc occupatum. Qva finitâ, occultè accedens Sveinus, cædem ei patris sui Olafi, fatum fratris Valthiofi, necemq; Sveino Briostreipi à se illatam cùm retulisset, ejus auxilium expetit. Episcopus ob cædem Sveini gratiis actis, purgamentum eum Reipublicæ vocitans, ei festi tempore, clam omnibus, receptum præbet, sed qvo finito, in Hæbudarum unam Tirvist ad Holdbodium, Hundii filium ablegat, ubi hiemem transegit, a civibus ejus loci multum honoratus. Qvæ interea in Jorsiara Orcadibusq; gesta sunt exponam:

Ut primum cognitum est, Sveinum lethali vulnere saucium, Jonem etiam occisum, ambos humi stratos, nec tamen qvo auctore jacere, egressi templo, in domum, eum, nec tum plane mortuum, sed ratione usuq; loqvendi destitutum, inferunt, qvi tamen eadem nocte exstinctus est. Ad exqvirendum itaq; cædis auctorem, ubi Comes suam qvemq; sedem occupare jussit, desideratus Sveinus Asleifis filius facinus perpetrâsse judicatus est. Mox Eyvindus exortus: conspicuum ait, Jonem non ab eo, sed ab ipso Sveino Briostreipe cæsum esse. Comes propter hanc cædem, ne de pilo qvidem capitis periclitaturum pronunciat, neq; enim sine caussa perpetratam: si tamen se accedere detrectaret, male famæ suæ sibiq; consulturum. Ad Haconem Carolum, Divi Magni fratrem, in Papuleyam, virum nobilissimum, prudentiâ & moderatione celebrem, concessisse plures colligebant: nihil tamen eadem hieme, de eo cognitum est. Ideoq; Comes imperii sui finibus eum proscripsit, non tam ob cædem, qvantumvis die celebri & intra tecta Comitis factam, qvàm adjectum facinori, fastigii sui contemptum. Deinde imminens à Rognvaldo bellum formidans, amicos qvàm pluribus, iisq; profusissimis muneribus sibi conciliat, ideoqve profectus in Straumseyam Thorkeli Fletteri villam; qvam Valthiofus Olafi filius Sveini frater possidebat, eo fine donabat, ut exploraret, ubi Sveinus delitesceret. Tum Thorkell, verè qvidem ait, exsulat hîc veteris proverbii acumen qvod

Regem

Regem multas (patulas intelligit) aures habere perhibet, ideoqve mirandum te cum Comes sis non cognovisse ubi Sveinus vitam sustentaverit: mihi verò statim constitit, Episcopum Vilhelmum eum in Hæbudas ad Holdbodium Hundii filium transmisisse, qvi hac hieme receptum ei præstitit. Comes qvid cum Episcopo faciendum qvæsivit: Thorkell, hoc statu actionem ei haut commode intendi, cùm omnium amicorum fideli operâ ad propulsandum Rognvaldum, imperiumq; vindicandum indigeat. Assensit Comes, indeqve in Rinarseyam profectus, à Ragna sapiente femina, filioq; ejus Thorsteino convivio excipitur, qvibus in Papeya prædium aliud erat. Apud eam triduum ventis detentus dum remansit, nec in Vestureyam ad Kugium cursus dabatur, multis invicem sermonibus institutis, inter alia cæde Sveini Briostreipis, viri, bello qvantumvis strenui, parum tamen damni illatum Ragna memorabat: cum inimicos plures Comiti qvæsiverit, qvàm amicos conciliaverit. Jam verò præsentem statum, tempusq; exigere, ut amicos qvàm plurimos comparet, nec potentiores sive Episcopum, sive Sveni consangvineos in jus vocando, litibusq; pulsando irritet. Malit Episcopum, factâ qvaliscunq; delicti gratiâ sibi conciliare, Sveinumqve per nuncios datâ veniâ, pœnâqve remissâ, ab exsilio, restituto patrimonio, revocare, qvò eandem sibi fidem, operamq; qvam pater ejus præstet more summorum principum, qvi amicis multum concedere soleant qvò fide & obseqvio sibi obstrictiores teneant. His irritatus Comes, sapiens qvidem femina (ait) videris Ragna, Comitis tamen Orcadensis, neqve titulum neqve potestatem adepta es, nec tu Hercle hìc imperabis. Audi scelus, Sveinum pecuniâ placem, tanqvam victoriam ab eo empturus. Mox concitatior, Deus, inqvit, inter agnatum meum Rognvaldum, meq; decernet, & cuiqve, prout invicem deliqvimus, retribuat. Eqvidem si ipsum à me lacessitum nossem, satisfactionem non defugerem: jam verò mihi nunqvam visus, qvam qvæso injuriam imputet? neqve enim me iis immiscui, qvæ pater meus agnatiqve in illius familiam commiserunt. Qvi si proinde vim mihi inferre parabit, maximo me beneficio sibi devinciet, qvicunqve injuriam ope auxilioq; suo, à me propulsaverit. Cum assensu circumstantium qverela isthæc excepta est, injuriam ipsi fieri affirmantium, illato bello, nondum rejectis pacis conditionibus. Procedente vere, piræ in Fridareya, Rinarseya, omnibusq; vicinis insulis erectæ, qvæ mutuo conspectu incensæ signum appropinqvantis hostilis classis, incolis qvantum vis diffisis darent. Inter alios in Fridareya, ubi prædium habuit, Dagfinno Laudveris seu Ludovici filio, viro strenuo, ut in Rinarseya Thorsteino Ragnæ filio, custodia illius piræ præcipuè commissa est, incendendæ, si classis ex Hialtlandia adventans conspiceretur.

CAP: XXIV.

Comes Rognvaldus expeditionem denuo adornat. Regis Haraldi & amicorum auxiliis impetratis, ad Hereyas, insulas Sunnmariæ classem ducit. Ibi templum divo Magno vovet. Hialtlandiam petit. Koli patris in seminandis discordiis inter Orcadenses astus, Uniiq; in piris eludendis alter similis. Comes Rognvaldus Vestureyam advehitur, insulanis in obseqvium suum jurare adactis. Inter eum & Comitem Paulum induciæ fiunt. Affluentibus auxiliis, Rognvaldus magnam partem Norvegorum dimittit.

Eadem hieme Rognvaldus in Agdis apud patrem vixit, amicosq; interdum per nuncios, interdum præsens ipse de subsidio ad classem militemq; comparandum sollicitabat, plurimi operas auxiliaqve pollicebantur. Mense Goes, qvi posteriorem Februarii, prioremqve Martii partem, sibi vindicat, Kolus duas mercatorias naves in Angliam, ad arma necessariaqve comparanda ablegavit, aliam Solmundus in Daniam duxit, ea, qvæ præterea desiderabantur, ex præscripto Koli conqvisiturus, qvi omnia, qvæ ad expeditionem reqvirebantur, ordinabat. Ad festum Paschatis reditus earum exspectabatur, qvo finito portu solvere decretum. Kolus & Rognvaldus suam qvisqve navem ducebat, tertiam Solmundus, qvarta oneraria commeatus vehebat. Bergas vecti Regem Haraldum salutant, qvi Rognvaldo navem optimè instructam suppeditabat, qvintam Jon Pes advexit, sextam Aslacus de Hernis (forsitan Hereyis, insulis propter Sunnmæriam) Thoreris de Steige ex filia nepos, qvi & aliam alimentis oneratam adduxit, præter has sex magnas naves; tres insuper lembos, tres item alias, qvæ annonam transportabant (Byrdinga vocant) habuerunt. Cum in Hernis sive Hereyis, in ventos intenti excubarent, appulsa ex occidente navis, qvàm sollicitè omnia in Orcadibus gererentur, retulit, qvanto apparatu adventum eorum Comes Paulus excepturus, qvantam vim eis oppositurus, qva fiducia imperium ab insultu eorum vindicaturus videretur. Qvibus acceptis, signo tubâ dato, copias omnes, Comes Rognvaldus convocat. Ibi publicè exponit; qvantâ pervicaciâ Orcadenses, concitati à Paulo, parte Comitatus; jure hereditario sibi debitâ, donoqve & confirmatione duorum Regum concessâ, armis iterum se prohibere destinaverint. Orat itaqve operam fidelem & strenuam sibi præstent, neqve enim se jure suo cessurum, inimicisq; hereditatem suâ ignaviâ permissurum, qvam reposcere hac ipsa expeditione, aut etiam mori firmiter decreverit. Omnibus propositum laudantibus, suamqve fidem addicentibus, Kolus surrexit, filiumqve hoc modo affatus est:

Orcadensium qvidem in familiam nostram injuriæ neminem latent, qvibus satiari neqveunt, nisi perpetuis in posteros odiis cumulent, uberrimum fructum capturi, si hereditatem tuam injusto usurpatori, impiis armis vindicent. Auxilium itaqve imò ipsam hereditatis tuæ possessionem ab eo postulabis, qvi & jure & viribus iis potior, Avunculo scilicet tuo Divo Magno, vovebisqve ei, si in patrimonium suum, tibi etiam hereditarium, te reposuerit, templum ex lapide in oppido Kyrkiuvogo, qvò nullum in istis insulis magnificentius ædificatum fuerit, dedicandum nomini ejus, adjiciesq; ad illius conservationem reditus haut mediocres, qvò opibus florens, locus iste magnificentior reddatur, eoq; reliqviæ ejus sedesq; Episcopalis commodius transferri possint. Grata universis oratio; vocatusq; in caussæ præsidium Divus Magnus omnium applausum meruit, votumq; uti præceperat, extempore factum. Exinde vento ad votum flante, classis pelago commissa, optimô successu in Hialtlandiam pervenit, ubi mutua gratulatione, ab incolis excepti, multa de rebus Orcadensium edocebantur. Ibi dum aliqvantisper morarentur, Kolus Unium tum senescentem, qvem in hanc expeditionem assumpsit, cum conjurationem in Bryniolfum tam prudenter promovisset, consulit, qva à te pira in Fridareya, aut irrita reddi, aut provideri, ne alia accendatur, posset, testatus ideo se ejus sententiam reqvirere, qvòd plerisqve in expeditionem contractis prudentior, licet qvibusdam eorum dignitate inferior videretur. Ille consilii prudentiæq; inopiam etiam ad res majoris momenti excusans, ordinem belli ex suo præscripto auspicandum negat: se potiùs privato ausu aliqvid suo periculo moliturum pollicetur. Haud multo post Kolus multas minutiores naves ad Orcades direxit, nullo præter se duce admisso. Cumq; eò provecti essent, ut conspici à Fridareya possent, omnium navium vela, ad medium malum primo attolli, cursum tamen contrario remigio sisti, atqve ubi propius insulæ appropinqvaret, sensim altius, tandem etiam ad summum fastigium elevari jussit, hoc consilio, ut magnarum navium speciem referentes, metu suo ad incendendam piram Dagfinnum in Fridareya compellerent, ejusqve

ejusqve exemplo alios per omnes insulas: qvo vano terrore incusso, omnes indigenæ à propriis negotiis avocati, ad arma Comitemq; concurrentes tumultum cierent. Nec fefellit opinio, nam & Dagfinnus, igne subjecto, struem cremavit, & hoc cognito Thorsteinus Ragnæ filius, eam, qvæ in Rinarseya constitit, incendit, unde mox cæteræ, prout mandatum erat, arserunt: atqve hoc indicio ad Comitem ex omnibus insulis certatim confluunt.

Ut autem Kolus piras accensas conspexit, Hialtlandiam repeti jussit, prædicens hinc discordiam dissidiumq; subitò exoriturum. Unius naviculâ sex remorum, cum tribus Hialtlandicis viris, Fridareyam petit; se virum Norvegum professus uxorem in Hialtlandiâ duxisse, ex qva hos filios susceperat: jam verò bonis à militibus, vel potius prædonibus Rognvaldi spoliatum sustentandæ vitæ caussâ eò concessisse. Receptus domo, filiis, singulis diebus, piscatum euntibus, ipse advectos pisces custodit & siccat, se interea incolis insulæ, ingenii dexteritate industriaq; ita commendans, ut omnibus probaretur. Cœterum Dagfinnus post incensam piram, ad Comitem Paulum, ubi omnes proceres congregati, proficiscitur. Ibi sedulò exqvisitum de navigatione Comitis Rognvaldi, mirantibus cunctis, visam classem nusqvam comparuisse: triduum tamen in omnem eventum copiæ universæ detentæ sunt. Tum cives tumultuari, stolidam temeritatem illius viri incusare culpareq; qvi ad adspectum aliqvot piscatoriarum scapharum, signo pirâ dato, omnes insulanos ad arma, impensas & ferias à domesticis operibus, concitaverit; culpaq; in Thorsteinum Ragnæ filium conjecta, qvòd facibus in Rinarseya succensis, reliqvos omnes seduxisset. Ille præeunte Dagfinno in Fridareya, seq; exemplo suo provocante, absqve publico periculo, omniumqve salutis ultimo, suo etiam proprio discrimine, se signum datum supprimere nec sine scelere potuisse: secus supinæ negligentiæ, ut etiam fraudis culpam, nec omnino doli suspicionem effugiturum: Dagfinno itaqve hæc rectiùs, qvàm sibi, imputari regessit. Ad hæc Dagfinnus, sæpius, inqvit, incommoda malaq; à te homines sentiunt, qvàm ut mihi adscibere possis. Qvibus verbis, accensus Thorsteinus, eum conticere jussum, securi in caput impacta lethali vulnere percussit: mox alii ad arma concurrentes manus conserunt, Laudveri seu Ludovico Dagfinni patri Sigurdus de Vestnesia cum filiis suis Hacone Pike & Bryniolfo; Thorsteino agnati ejus succurrebant. Hæc in Rossеya, non procul à Kyrkiuvogo, gerebantur.

Advocatus deinde Comes, ægrè incalescentes mutuâ irâ animos sedâsset, aq; prælio distraxisset, ni Kugius cunctos increpando orâsset, ne tanto dedecore Comitem adspergerent, ut præsente illo, præsertim tempore tam periculoso, exutâ reverentiâ invicem confligerent; imminentesqve in singulas horas hostes, mutuo dissensu, certamine, cædibusq; promoverent, qvem concordiâ junctisqve viribus & animis vix ac ne vix qvidem à cervicibus suis depulsuri insularumq; possessione exturbaturi viderentur; qvi viribus qvidem satis instructi, etiam consilio hoc ad pirarum præsidia subvertenda, rixasqve & mutuas contentiones, & ad arma coeundi tædium concitandum rem suam juverint. Huc qvoqve Dagfinnus scitè eum collineâsse confessus; nullius qvidem dolo piras, celeriùs tamen, qvàm expedivisset, incensas pronunciavit. Omnibus magno applausu hanc orationem excipientibus, lis omnis arbitrio Comitis commissa est, dissolutus inde conventus, & suas qvemqve domos redire permissum. Piræ, in Fridareya, cura Eirico cuidam injungitur; cui Unius, postqvàm parumper ibi moratus esset, ministerium suum in custodienda offert; præsertim cùm id absqve operarum intermissione fieri posset, & solus, singulis diebus, siccandis piscibus occuparetur. Id cùm placuisset, qvoties solus erat, multâ aqvâ in piram crebrius infusâ, ne admotum ignem, cum subitâ necessitas exigeret, humore è poto ebria materia admitteret, providet. Rognvaldus illud profectionis tempus exspectabat, qvo, æstuum relapsu, & cessante undarum confluxu, mare tranqvillaretur, ventusqve simul ab ortu spiraret. Hujus enim oportunitate, ab Hialtlandia ad Vestureyam, illius à Vestureya ad

Hrosseyam facilis trajectus, qvam pro spe oblatam avidè arripens, in Vestureyam ad prædium Hofn, virumqve, qvi id habebat Helgium, feriâ hebdomadis sextâ, universam classem appulit, nullo per piras indicio facto. Nam ut primum è Fridareya naves in conspectum venerunt, Eiricus se itineri accingens, ad Comitem Paulum profecturus, missis ad Unium nunciis, ut piram succenderet mandat: qvibus advenientibus, is cum filiis insulâ digressus, nusqvam apparuit. Suggerendis ergo piræ facibus frustra laboratum, cùm exstingvendo igni, qvam concipiendo aptior esset. Qvod ut Eirico relatum est, technis tandem sed nimis serò intellectis omnia Comiti Paulo ordine refert. Ut verò Rognvaldum incolæ Vestureyæ ad se delatum cognoscunt, singuli subitâ, nec exspectatâ re deterriti, in unum se colligentes, qvid potissimum hoc statu expediret consultant. Kugius & Helgius inter omnes auctoritate valebant, qvorum nutum cæteri seqvi soliti: iis ergo svadentibus, cùm effugium nullum, aut opponendarum virium tutior ratio appareret, deditione factâ, fidem sacramento obstringunt. Ibi die, qvæ seqvebatur dominicâ, sacris in vico publicè celebratis Rognvaldus interfuit. Prope templum consistenti, sedecim homines inermes, singuli abraso capillo incedentes, spectaculo fuerunt. Mirati invetum sibi habitum Norvegi, Comitem, qvinam essent, sciscitantur, Rognvaldus carmine propere fuso, habitum eorum perstrinxit, qvod & superat. Præterlapso festo missi qvi vicinos ad obseqvium ducerent, ut omnes fidem sponderent, effecerunt. Cùm verò, qvadam nocte, satellites Comitis nocturnos in Vestureya conventus ab incolis fieri, proditionisq; consilia coqvi animadverterent, rem ad eum protinus detulerunt. Qvi postqvam surrexit ingressus ad eos, cognovit multos insulanorum à suis verberibus affectos, Kugio etiam compedes injectas, utpote consilii hujus auctori habito: qvo se acriter defendente, testibus etiam productis, innocentiam suam propugnante, Comes versu extemporaneo à proditione eum dehortans, vinculis eximi jussit, omnibusqve impunitate donatâ, initum antea fœdus cum iis renovavit.

Interea Comes Paulus cognito adventu Rognvaldi, multorumq; civium, ad eum defectione, in Hrosseya de præsentis status ratione, in publicum utili ineundâ cum suis deliberat. Ibi sententiis variatum, aliis dividendas insulas, Rognvaldoqve partem aliam permittendam svadentibus, ditioribus pecuniâ jus ejus redimendum, ad qvod etiam impensas suas obtulerunt, aliis belli fortunam experiri placuit, id enim antea feliciter cessisse. In eo conventu exploratorem Rognvaldus subornavit: qvo singulorum consilia referente, Comes ad Poëtam qvendam conversus singula rhythmo inclusit. Inde per Legatos Episcopum sollicitat, ut se medium inter ipsum & Paulum interponeret, adhibitis etiam Thorsteino Havardi filio de Sandeya, & Thorsteino Ragnæ filio de Rinarseya. Episcopus intercedendo effecit, ut induciis in duas hebdomades ad consultandum datis, insulæ interea pro singulorum copiis sustendandis dividerentur. Rognvaldus in Rosseyam, Paulus in Rolfseyam concessit. Eodem tempore agnati Sveini Asleifis filii, Jon Vængus de Uplandis in Haeya & Richardus de Brechis in Strionseya (supra habetur Straumseya) prædium Valthiofi Sveini fratres, Thorkeli Fletteri, à Paulo Comite datum, cum ipso Thorkele, qvi id insedit, novemq; domesticis, ultricibus flammis exusserunt. Inde ad Rognvaldum profecti, conditionem ei obtulerunt, transeundi ad eum cum familiis suis, si se recipere recusaret, ad Paulum concessuri. Is potentiorum auxilio sibi opus esse, & qvicqvid adversario accederet, sibi decedere conspicatus, sibi eos adjunxit. Mox Haflidius Thorkelis Fletteris filius, ubi incendium patris, transitumq; hostium ad partes Rognvaldi rescivit, ad Paulum se contulit, benigneq;, susceptus est. Accessione Jonis Vængi familiæq; ejus, tum etiam multorum potentiorum civium auctus Rognvaldus, Joni Pedi, Solmundo & Aslaco multisq; aliis, qvi ipsum Norvegiâ secuti erant, domum redeundi potestatem facit. Illi tantisper se rebus ejus interfuturos profitebantur, qvoad sopitâ controversiâ, omnia ad exitum feliciter reduxissent. Comes, actis gratiis, certus, inqvit, sum

Deum

Deum, Divumqve Magnum (tanta erat superstitio) si mihi imperium hic destinaverit, etiam vires ad idem retinendum largituros, etiam si vos diutius, procul propriis penatibus non detineam: itaqve benignè dimissi patriam repetebant.

CAP: XXV.

Sveinus Asleifis filius Atjoclis ad Comitem Maddadum profectus, dolos cum illo Comiti Paulo struit. A Comite Ottare, Frakaurkis fratre, partem satisfactionis pro cæde patris accipit, eiq; conciliatur. Inde in Orcades navigans Comitem Paulum astu interceptum, ad Comitem Maddadum sororium suum transfert, qvi Comitatu in sororis filium transscripto, privatus inde vixerit, an occisus fuerit ignoratur. Orcadenses de illo suspensos Sveinus edocet, captivum esse, Comes Rognvaldus omnium consensu insulas in ditionem accipit, templumq; Divo Magno ædificat.

Primo illus anni vere, Sveinus Asleifis filius, Hæbudis in Scotiam ad amicos salutandos profectus, longo tempore Joclis, aliàs Atjoclis (alpibus seu montanis) apud Comitem Maddadum, qvi Margaretam Comitis Haconis Pauli filiam uxorem duxit, moratus, varia cum eo, eaq; occultiora consilia agitabat. Ibi Orcades in partes scissas, alios Paulum, alios Rognvaldum de imperio disceptantes, spectare, cùm per certos nuncios Sveinus cognovisset, cupido eum incessit cognatos invisendi. Primo Thorsa Catanesiæ oppidum, assumto nobili viro Liotolfò, ad qvem longo tempore divertebat, profectus, per eum satisfactionem à Comite ejus loci Ottare Frakaurkis fratre, pro cæde patris, qvi auctoritate sororis incendio deletus est, postulat. Id enim notandum legibus Norvegicis, qvibus Orcadenses etiam usi sunt, Danicis qvoqve, qvarum vestigium etiam in iis apparet, qvæ usqve ad novissimum codicem à Serenissimo nostro Rege CHRISTIANO QVINTO anno MDCLXXXIII. promulgatum, à gloriosissimæ memoriæ avo ejus CHRISTIANO QVARTO latæ in usu erant, antiqvitus receptum, ut multæ partem propinqvi pro cognationis gradu solverent, satisfactionis etiam partem caperent, tergiversantes qvoqve plecterentur. Hac multâ per Liotolfum impetra à Sveinus insuper in amicorum numerum receptus vicissim promittit, se adniti velle, ut Erlendus Comitis Haraldi Svaviloqvi filius in paternam hereditatem, qvandocunqve id exigeret, restitueretur. Ibi mutatis navibus lembum cum triginta sociis nauticis conscendit, Caurumqve nactus, sinu Pictico transmisso, Occidentale Rosseyæ latus prætervectus, fretum Efiusundæ intrat, Rolfseyam petiturus. In fine insulæ promontorium magnum protenditur, subtus litus confragosum scrobesqve lutrarum receptacula. Dum fretum percurrunt, Sveinus in promontorio homines sibi conspectos refert, eoq; navem dirigendam, explorandumqve, si qvid novi habeant. Mox viginti nocturnas vestes subire inqve nave se occultare jussis, inter qvos ipse delituit, decem lente remos agitando, insulæ appropinqvant. Qvi supra promontorium erant, ipsos inclammantes, qvod nave veherent, Vestnesiam ad Comitem Paulum deportare jubent: se enim mercatores alloqvi existimabant. Paulus qvippe eadem nocte ibi divertebat, convivio à Sigurdo exceptus; sed manè ejus diei, cum viginti comitibus in australia insulæ ad venationem lutrarum, qvæ subtus in spelæis se abscondiderant, profectus est, ad prandium rediturus.

diturus. Nautæ nave litori applicatâ, multa ultro citroqve rogitabant, interq́, alia unde venerint, & ubinam Comes Paulus esset? in apretis sub promontorio cum responsum esset, Sveinus navem admoveri jussit, ubi è promontorio conspici neqvirent, qvò cum ventum esset, singuli ipso mandante arma capiunt, satellites Comitis Pauli invadunt, novemdecimqve protinus occidunt, sex duntaxat suorum desideratis, Comitem qvantumvis invitum navi imponunt, viamqve qva processerant repetentes, Rosseya ad occidentem prætemavigata inter Haeyam & Grimseyam cursu directo, inde voraginem Ortum versus prætervecti, in sinum Breidafiordum, eoqve pernavigato, ad Eckialdzbackam perveniunt, ibi nave cum custodibus viginti relictis, terrestri itinere Sveinus Atjoklas ad Comitem Maddadum uxoremqve ejus Margaretam Comitem Paulum captivum deducit, ubi tanqvam ad præsentis fortunæ ludibrium composito dolo, prætexta comitate exceptus, in Comitis sororii solio collocatus constituitur, ad qvem perfida soror, vultu in gratulantis effigiem formato ingressa; ficta charitate complexum osculo salutat, introductisqve qvi variis hilaritatis accendendæ instrumentis, fucatisqve humanitatis officiis, tristitiam, qva animus ejus ut in tam repentina sortis mutatione obsessus erat levarent, mox gravius sævitura, solantis personam induit, inde marito Sveinoqve seorsum ad colloqvium deductis, cum simul de ordine rei exseqvendæ consultâssent; cœnam sumptuosè instruit; cum pro more comissatum esset, Paulo Svenoqve in idem conclave deductis, solisqve pernoctantibus, janua serâ foris clauditur, idqve singulis noctibus, dum illic acqviescerent, tenuit. Colloqvia inter Paulum & Svenum in itinere nulla notata sunt, raraqve aut nulla fuisse sollicitudo & mæstitia Comitis, spesqve prioris status recuperandi planè amissa, vitæ etiam ulterius producendæ dubia facie persvadent. Cum autem die qvadam Margareta pronunciâsset, Sveinum se in Orcades missuram, ad Comitem Rognvaldum, ejusq́; arbitrio permissuram, Paulumne in Comitatum recipere, ân eundem cum filio suo Haraldo tum trimo partiri, eumq́; in imperii dignitatisq́; societatem accipere mallet, in hunc modum sermonem ejus excepisse perhibetur: Non convenit, inqvit, præsenti fortunæ, ut vos diu suspensos teneam: paucis itaqve qvæ sentiam, edicam. Exemplo, credo, raro aut fortasse in hunc diem inaudito patriam reliqvi, qvo tamen fortunæ incertæ vicissitudinem & didici ipse, & alios docui, cui nunqvam tuta fides qvem semel perseqvi cœpit, non ante consistere patitur, qvam aut exstinctum aut pessundatum videat. Hæc imperium mihi patriamq́; ademit, sed simul etiam eorum desiderium; qvorsum enim imperium mihi restitui expetam, qvod mihi totius calamitatis caussa erat, sine qvo felix fuissem, & sine invidiâ in patria permansissem, qvam illustris potensqve rexeram, cur sordidatus egenusqve aliorum beneficio expetam precarioqve teneam, ut ex alieno arbitrio; tanqvam ex commentario postea regam, nimirum vindictam in me hic divinam recidisse lubens agnosco provocatam furtis dolisq́; familiæ nostræ, feram, itaqve casum, qvem nulla mea culpâ aliena inhumanitas attraxit; & qvod priori in fortuna etiam amplum magnificum fuisset hic qvoqve faciam, nimirum ut meo potius arbitrio successorem deligam, qvam ut recuperatam possessionem aliis debeam, itaqve si qvid juris mihi Deus in Orcades competere censet, id universum in filium tuum propinqvum meum Haraldum, transcribo, qvem ut excluderem; Rognvaldum recipere nolui, prosperiorem ei qvam mihi fortunam exopto, mihi autem pecuniam posco in monasterium, qvod ingredi aveo, erogandam, vestrum erit providere, ne inde elabar. Tu verò Sveine Orcades repete, meqve oculis aliis etiam membris orbatum refer, si enim vivum integris membris sensuqve amici resciverint; procul dubio reducent, nec forte mihi proinde integrum voluntati eorum repugnare; majus enim damnum discessu nostro illatum arbitrabuntur; qvam revera est, nec plura ejus dicta notata sunt. Inde Sveinus in Orcades profectus est, Paulo in Scotia relicto, retulisseq́; isthæc perhibetur, aliter alii; tradunt enim Margaretam, opera Sveini in exoculando eo; inqve carcerem conjiciendo usam, percussorem deinde in eum immisisse, qvid autem verius sit, ait auctor, nescimus, illud omnibus constat, qvod

nunqvam

nunqvam deinceps in Orcades redierit, nec in Scotiâ ullo publico officio functus sit. Mihi soror ejus Margareta satis impia videtur, si tollere eum è medio constitutum erat, etiam si mortem cruciatibus non cumulâsset. Hac tanta calamitate Paulus vir minimè malus, justo Dei judicio oppressum se agnovit, pater enim Hacon imperandi cupidine obcœcatus, divum Magnum virum innocentem, fidem ejus sua indole mensum secutumqve decepit, repensum id in Paulo viro promissionum observante, dum impunitatem promittenti Sveino post Briostreipis cædem, fides non est habita. Dira illa imperandi dulcedo, qvæ Haconem in patruelis cædem, etiam Margaretam in fratris exitium impulit, momentanea Magni mors, morte graviore, mœrore & longa afflictione in eo vindicata est; violatumqve in patruele jus sangvinis, propiore gradu in fratre à sorore, in filio Haconis à filia ejusdem violatum est, successit enim in partem imperii, qvam pater scelere qvæsivit, nec interpellatus à justo hærede (patrui enim Haconis Caroli, jure suo dejecti, nec restitutionem sperantis, ratio habenda non erat, cum imperio Haconis, deinde Pauli se ipse subjecerit) summæ potestatis auctoritate instructo restituere, sed resistendo vindicare decrevit, atqve ira in patris crimine participavit, expertus deinde haut vanas fuisse diras, cum in Rinarseya in colloqvio cum Ragnâ, Deum judicem in partes vocavit. Fuit Paulus civibus suis carus, moderatus, pacificus facilis & liberalis, in amicos adeò benignus, ut nullis in eos impensis parceret, publicè privatimqve sermonis parci, aliorum in foro eloqventia usus.

Cum Sigurdus de Vestnesiâ Comitis reditum diutiùs exspectâsset, misit qvi eum inqvirerent, qvi reduces nunciabant, visam sibi occisorum stragem, interqve eos Comitem. Is itaqve ad recognoscendos eos profectus, unde viginti occisos, alios etiam sex sibi ignotos, Comitem autem nusqvam reperit. Mox in Eigilseyam misit, qvi Episcopo hæc referrent, qvi confestim Sigurdum adiit, cui hæc machinationibus Rognvaldi imputanti, proximum qvodqve tempus, alium profecto hujus rei auctorem proditurum respondit, neqve enim eum insidiis cognatum suum aggressum videri. Cum autem relatum esset Borgarem, qvi in Geitabergio habitat, lembum ab austro navigantem, mox eò unde venerat renavigantem vidisse, inolevit opinio artibus Frakaurkis & Aulveris Rostæ hæc procurata esse. Orbati Comite incolæ in publicum consultabant, plurimi ad Rognvaldum transitionem facientes, in obseqvium ejus fidem juramento dabant, Sigurdo de Vestnesiâ Bryniolfo & Hacone Pike abnuentibus, sive illi, sive ulli alii fidem suam obligare, anteqvam certiores de Paulo fierent, viveretne, an vivis excesserit, Multi eorum exemplum secuti sunt, plures, inducias in certum diem pacti, ut nisi intra illum certi qvid constiterit, Rognvaldo dederent, ille ne optimates viribus instructos irritaret, postulata eorum haut abnuit. Intereà freqventes conventus celebrati, singulisqve aliqvot in partes ejus tracti, horum uno, novem viri armati ab isthmo Scalpeidensi ad forum procedentes conspecti, ibi Sveinus Asleifis filius cognitus, multi qvid afferret avebant cognoscere. Is navi ad australe isthmi Scalpeidensis latus admotâ ibiq; relictâ, Kyrkiuvogum ad forum pedes cum suis accessit, amicis cognatisqve nova qværentibus, Episcopum acciri jussit, qvi accedens, adventu ejus gavisus est, erant enim longa amicitia invicem noti, cum remotis arbitris seorsim processissent, Sveinus ei omni gestorum ordine exposito, consilia in ancipitis eventus periculo implorat. Episcopus vere eum imminentis periculi speciem concepisse, verum cum odioso facto omnium animos in se concitaturus videatur, se ibi præstolari jubet, donec caussam ejus ad Comitem populumqve detulisset. Ingressusqve aures sibi præberi postulat, facto silentio, qvam ob causam Sveinus exsulare jussus fuerit, exponit, injuriam Pauli exaggerans, qvod ob pessimi hominis cædem, qvem publicè interfuisset mori, eò processerit, petit itaqve, ut publica fide, Comitis plebisqve & procerum Sveino securitas spondeatur. Ad ea Comes, spondebo qvidem pro parte meâ in triduum, tu autem Sveinum recipe, curamq; ejus gere, cras enim illum alloqvar, verùm qvantum ex vultu tuo colligo, certè rem magni momenti a-

liis incognitam affertis, imò verò, ait Episcopus, te conventum cupit, te dominum poscit, abs te recipi exoptat, ad hæc Comes etsi partium mearum accessio his in terris, nunqvam nimia fieri posset, tamen anteqvam eum recipiam coram alloqvar, seorsim itaqve ductum Sveinum, Comes & pater Kolus præsente tantum Episcopo audiunt, postqvam rem omnem ordine enarrasset, visum est, ad tumultum seditionemqve præcavendam, dimitti maximam plebis partem. Postridie manè exsurgens Comes, domos redeundi veniam multitudini dedit, qvibus dilapsis, singulis qvi remanserant Sveinum, accepta prius securitatis cautione, exhibuit, expositis deinde omnibus circa Comitem Paulum, delectus Hacon Carolus Divi Magni frater ad nunciandum Sigurdo de Vestnesia, ejusqve filiis, qvæ Sveinus attulisset, Pauli reditum frustra exspectari, jam qvippe membrorum parte mutilati. Graviter omnia Sigurdus tulit, illud gravissimè, qvod reditus spes manco non superesset, secus se ubicunqve terrarum esset, illum repetiturum professus est, retulisseqve amicis suis postea fertur, Haconem integro corpore se non fuisse dimissurum, si vires sibi ad eum tam triste nuncium afferentem, opprimendum suppetiissent. Exinde Rognvaldus omnium suffragiis universum Comitatum Orcadensem solus possedit. Mox fundamenta jacta sunt ædis divo Magno consecrandæ, tantaqve celeritate eo anno opus processit, qvantum duobus aut tribus proxime seqventibus. Kolus enim materiam & omnia qvæ reqvirebantur ordinabat, idem architectis ædis formam delineavit, operasq; singulis præscripsit, cum autem ædificatio longum tempus reqvireret, sumtus ad tantum opus sustinendum producendumqve Comitem cæpere destitui, consultus itaqve pater, illam legem relaxandam svasit, qvà constitutum est, ut in singulorum allodia Comites succederent, heredes autem ab iis iterum redimerent, id qvod nimis durum videbatur, indicto igitur foro juris istius redimendi potestatem fecit, ne in posterum hac lege tenerentur, eam conditionem cum singuli & universi avidè atriperent, singula agri spatia (*ploglund* vocant) singulis aratris, omnibus insulis proscindi sveta, marca veniebant. Exinde ad templum ædificandum pecuniæ satis, qvod etiam ornatè & magnificè exstructum est.

Hinc apparet qvale jus id fuerit, qvod Comes Sigurdus Crassus Orcadensibus remisit.

CAP: XXVI.

Legatus Comitis de Atjoklis Maddadi, Episcopus Jon in Orcades ad Comitem Rognvaldum missus, dimidiam insularum partem, ut filio ejus Haraldo cedat, postulat, mira Rognvaldi in excipiendo Episcopo humanitas, conventus instituitur, Haraldus in societatem imperii, tutore Rognvaldo excipitur, inqve Orcades deducitur sub inspectione Thorbiorni Klerki, qvi sororem Sveini Asleifis filii uxorem ducit, eorum ingenia describuntur, Sveinus in ultionem patris Frakaurkem incendit, partes Scotiæ populatur, Holdbodio Habudensi auxilium præstat, qvi viduæ locupletis nuptias ei procurat, mox insidias struit, qvibus evitatis Sveinus eum perseqvitur sed frustra, inde distractis agris ex Habudis migrans, Liodhusam petit.

Cum duos annos Rognvaldus Orcades rexisset in prædio suo Knatrastadis convivium jolense celebravit. Sexta festi feria navis è sinu Pictico adventare visa

visa est, læta cœli temperies, plurimos domibus excivit, inter qvos Comes, qviqve ei à confessionibus erat nomine Rolfus, navem adventantem observabant; advecti litori, qvindecim aut sedecim exscendentes, ad eos procedebant, præibat vir, togam cæruleam gestans, capillum pileo subnectens, inferiore menti parte rasa, mystace intonso promissoqve. Novum habitum mirantibus Rolfus Episcopum Jonem de Atjoclis Scotiæ adesse significavit, cui Comes obviam procedens, multa cum honoris significatione exceptum in solio collocavit, ipse pincernarum in morem ante mensam ministtabat, postridie mane Episcopus missam celebrabat, mox in Eigilseyam ad Episcopum Villielmum profectus, cum ad festidiem decimum apud eum remansisset, uterqve cum splendido comitatu Comitem accessit, legatio præsente Sveino Asleifis exposita est, missus enim Episcopus à Comite Maddado, ejusqve uxore Margareta Haconis Pauli Orcadum Comitis filia, partem Comitatus qvam Paulus frater ejus possedit, filio eorum Haraldo cedi postulabant; ita enim inter se & Sveinum convenisse (patet hinc Sveinum eo fine ad deturbandum possessione Paulum ab iis subornatum, Paulus etiam ipse jam captivus, omne suum jus ad Comitatum in filium sororis transscripsit) futurum Haraldum in potestate Rognvaldi imperiiqve vim & auctoritatem penes ipsum etiam cum adolesceret, si dissiderent, ejus voluntate standum. His conditionibus insularum partem peti, cum Episcopo, Sveinus etiam testatus est, responsum ut proxima qvadragesima in Catanesia Comites Scotiæ Orcadumqve convenirent. Illo conventu in has conditiones ab utraqve parte consensum, qvæ exinde ab optimatibus Scotiæ & Orcadum jurisjurandi religione confirmatæ sunt. Haraldusqve Comitis Maddadi filius Rognvaldum in Orcades comitatus, eum secutus Thorbiornus Klerkus, ejusqve educationi præfectus, sua eum auctoritate regebat, vir strenuus, agilis, fortis, rebus gerendis idoneus, arrogans & iniqvus, uxorem duxit Ingiridem, Olafi filiam, Sveini Asleifis filii sororem, vices deinde mansionum inter Scotos & Orcadenses divisit. Sveinus omnibus allodiis qvæ pater, qvæ frater Valthiofus possidebat sibi assertis (jure profecto à Norvegico, vel etiam eo, qvod septemtrionalibus hisce regnis in usu erat alieno, sed occidenti usitato, primogenituræ privilegio) magnificè deinde vixit, familiamqve numerosam multis stipatoribus septus continuò aluit, natura qvidem iniqvus, sed rara prudentia, rerum etiam in futura propendentium præsagus conjector, nec occidens illo tempore ullum habuit, qvi alacritate eum & Thorbiornum Klerkum præstaret, inter qvos recens affinitas amicitiam qvoqve arctiorem, non item diuturniorem conciliavit. Procedente tempore Sveinus Comitem Rognvaldum, ut classe militeqve se ad ultionem cædis paternæ de Frakaurke Aulvereqve Rusta sumendam instrueret, nulla ratione habita partis satisfactionis à Comite Ottare acceptæ, sollicitabat. Comite, vix videri anum effetam in posterum timendam regerente, imo verò ait Svenus qvoad vixerint maleficiis non desistent, neqve hæc mihi abs te denegari tunc, cum maximam rem in tui gratiam suscepi, existimabam, (scelus in Comitem Paulum admissum, vafer homo sibi pro beneficio in Comitem Rognvaldum imputari vult; ad qvod id tantum aberat, ut eum instigaret, ut ejus plane esset inscius, nec cognitum probaret, forte etiam punivisset, si id præsens status permisisset, nec potentior, qvàm erat ipse, Sveinus fuisset) Comite qvantas copias reqvireret, qværente, duas naves bene instructas postulat, qvibus datis in sinum Borgarfiordum austrum versus delatus, cauro secundo usus ad Dufeyras, oppidum Scotiæ navigat inde circa Moraviam ad Eckialsbackam, exinde ad Atjoklas ad Comitem Maddadum profectus, ducibus itineris, qvi viarum per montana & solitudines ferentium gnari, eum qva volebat ducerent, ab eo instruitur, supra igitur villas, cultaqve hominibus loca per montes silvasqve profectus in Hialmundalum prope mediam Sudurlandiam pervenit. Per omnes vias, qvæ ad eos ducerent, Frakaurk & Aulver custodes disposuerunt, ne qvid improvisi superveniret, sed ab illa parte, utpote hominum vestigiis nunqvam trita, invia & obscura, nullum periculum exspectabant, ut nec perniciosa sibi consilia à Comite Maddado, marito qvippe Margaretæ filiæ sororis Frakaurkis, qvam & ipsa educavit & elocavit. Sveinus

itaqve in devexa collis, pone Frakaurkis domum cum copiis prius pervenit, qvàm ullus eum venire sentiret, ei protinus Aulver Rosta cum qvadraginta armatis obviam processit, fit certamen acrius, qvàm longius, nam exclusus silva Aulver, cum suis domum pellitur, magna suorum cæde, mox citato cursu ad fluvium Hialmundalensem, inde in superiora montis fuga abreptus in sinum Scoticum devenit, inde Hæbudas petit, nec qvicqvam deinceps de eo narratur. Qvo dilapso, Sveinus ad domum Frakaurkis regressus, cum universam diripuisset, subjectis facibus in favillas cum omnibus hominibus, ipsaqve Frakaurke, istud supplicii genus diu ante veneficiis promeritâ, redigit, magna deinde populatione Sudurlandiâ vastatâ, postea ad naves remeans, tota æstate partes Scotiæ piraticis irruptionibus infestat, auctumno in Orcades ad Comitem Rognvaldum rediit, à qvo benignè susceptus est, inde in Catanesiam profectus, hiemem Dungalsbæis transegit. Eodem tempore vir genere Anglus nomine Hrodbiartus ad eum ex Hæbudis, ab Holdbodio, qvi & Hornbodius, missus, mandata ut sibi auxilio veniret, deferebat, qvidam enim è Cornavia nomine Hauldus eum exspoliatum prædiis suis exegit, is amico maturè subveniendum ratus, ad Comitem Rognvaldum profectus, milite ut se instrueret postulat in auxilium hominis, id temporis sibi fidelem operam navantis, cum maximè indiguerit. Comes benè habet, inqvit, si etiam amici disceditis, plurimi enim Hæbudensium fluxæ sunt fidei, itaqve cautè ibi procedendum, traditisqve duobus myoparonibus, abundè instructis Sveinus in Hæbudas transmisit, nec tamen Holdbodium prius qvam in occidentem ad Monam perventum esset assecutus, gratissimus adventus ejus Holdbodio fuit, nam & ibi Hauldus ille Brito multa latrocinia exercuerat, vastatis agris, direptisqve multis etiam cædibus, tum ibi, tum etiam in Hæbudis perpetratis, occidit inter alios virum nobilitate primarium Andream qvendam, uxor ei Ingiridis opulenta agriqve dives femina, prædiorum magnificorum domina, filius eis Sigmundus, svasit autem Holdbodus, ut hujus viduæ nuptias Sveinus expeteret, re ad eam delata, conditionem non abnuit, si ultionem mariti in se reciperet, ille damnum Britonibus, inferri qvidem posse direptionibus an etiam cædibus, non perinde certum respondit. Exinde Sveinus & Holdbodius qvinqve navibus piraticis in Bretlandiam moverunt, conscensoqve loco, qvi Nesia appellatur, obvia qvæqve vastabant, qvodam die horâ matutinâ vicum qvendam, ingressi, incolis ad resistendum invalidis, in fugam versis, omnia diripuerunt, ante jentaculum sex villis exustis. Militabat tunc Sveino Islandus qvidam, nomine Eiricus, qvi hæc in numeros adhuc superstites redegit. His peractis ad naves reditum, universa æstas, prædis direptionibus cædibus incendiis insumta, Hauldus Lundeyam munitam satis occupavit, qvam aliqvantisper cum frustra obsidissent, re infectâ eodem auctumno Monam repetebant. Hac eadem hiemis parte nuptiæ cum Ingeride celebratæ qvodqve reliqvum erat, magnificè exactum: proximo vere contractis copiis Holdbodium accedens Sveinus auxilia postulabat, ille alios operibus variis distentos, alios mercarum profectos excusans nulla reddidit, hæc ita in speciem prætendebantur, revera autem clandestina pax, munerum interventu conciliata, inter eum Hauldumqve arctior inde amicitia societasqve coaluit. Nihilominus Sveinus tribus navibus piraticis expeditionem adornavit, exiguo, prima æstatis parte lucro, procedente tempore, Hiberniæ advectus navem mercatoriam, qvam monachi insularum Syllingarum (Sillinas nautæ *Sorlings* vocant, Cornvalliamq; ab ortu spectant) possidebant, exspoliavit, lateqve per Hiberniæ partes, populatione sparsa, opes haut exiguæ avectæ, domumq; in Hæbudas sub autumnum reditum, haut diu domi manserat, cum relatum ipsi esset, suspectam fidem Holdbodii habendam, id cum minus crederet, accidit seqvente vere ut vigiles eum de nocte excitantes, hostes domo appropinqvare denunciarent, in re igitur trepida, continuò ad arma concursum est, Sveinus colle edito occupato, tuba vicinos convocavit, non enim sparsim habitabant, qvibus turmatim confluentibus superior hostes in fugam vertit, qvos persecutus, multos eorum occidit, magna parte utrinqve vulnerata, has copias Holdbodius duxit, fugaqve longiùs provectus manus ejus

ejus evasit, Lundeyaq; petita, ab Hauldo ex hoste socio amicè excipitur, ubi junctis viribus, se adversus hostiles impetus muniebant. Sveinus domum rediens majoribus præsidiis se munivit, lubricæ Hæbudensium fidei vitam fortunasqve non ultra crediturus, itaqve agris omnibus pretio qvàm potuit maximo, deinceps venditis, Liodhusam eodem vere concessit, multis ea expeditione spoliis auctus.

CAP: XXVII.

Thorsteinus Hauldus Fiaransmunnus cæditur, Sveinus Asleifis filius & Thorbiornus Klerkus reconciliantur, Hallus Islandus in aulam Comitis Rognvaldi admittitur; poëma ab eo & Comite factum.

His dum Sveinus in Hæbudis gerendis detinetur, Comes Rognvaldus fortè in Catanesia convivio à Hroaldo qvodam in prædio Vika excipitur, cui filius Sveinus vegetus juvenis in eorum numerum allectus, qvi dapes ministrabant. Cùm Thorbiornus Klerkus è Scotiâ adventans; nunciat Valthiofum qvendam Scotiæ Comitem patrem suum Thorsteinum Hauldum Fiaransmunnum occidisse, adeò autem gratiosus Comitisqve potens Thorbiornus eo tempore erat, ut vix publicis causis decidendis Comes vacaret; continuò cum illo colloqvio distentus; in Orcades qvoqvé proficiscenti Comes adscisceretur, qvi dum in Scotiâ moratus est, duos ex iis, qvi in incendenda avia sua Frakaurke, ejusqve domo familiâqvé operam Sveino præstiterunt, occidisecit, inde exacerbatus Sveinus, cùm eadem æstate omnem familiam domum reduceret, non ad Comitem, ut aliàs semper è piraticâ redux, accessit, sed in insula Harekseya remansit, id miratus Rognvaldus cùm causam à Thorbiorno exqvireret, responsum accepit, offensum eum sibi videri; qvòd qvosdam interfectores Frakaurkis sustulisset. Comes inimicitias eorum inimicas sibi præfatus, ipse in Garekseyam ad Sveinum profectus, facilè eos ad pristinam amicitiam reduxit, utroqve arbitrio Comitis se submittente; eaqve reconciliatio longo tempore duravit. Eodem tempore navis mercatoria Islandica ad insulas appulsa est, vectus ea civis qvidam gentis illius nomine Hallus, Thorarinis Breidmagii; seu obesi ventris filius, in Rinarsyâ ad Ragnam filiumq; ejus Thorsteinum divertit, ibi cùm moræ pertæderet Thorsteinum, ut se Comiti Rognvaldo commendaret; impulit, simul profecti cùm nihil profecissent, rediens Hallus Ragnæ carmine exposuit, inscribi satellitio Comitis frustra petitum, cum abunde ei esset virorum strenuorum. Interjectis paucis diebus; ipsa propriis negotiis expediendis Comitem accessit, gestans tegmen capitis rubrum è pilis eqvinis contextum; qvo viso Comes; versum in hunc sensum fudit; qvem *Magnus Olafius* vir doctissimus, pastor qvondam Ecclesiæ Laufasensis, in septemtrionali Islandiæ qvadrante ita interpretatus est. exstatqve versio in etymologico celeberrimi OLAI WORMII his verbis, in voce *Gaddan*.

Incipit hæc mulier occiput circumligare; seqvè ornare iracundâ & fatuâ eqvæ caudâ; Cui Ragna video vetus illud verum esse, qvòd paucos tam sagaces perhibet, ut in rei naturam exactè penetrent, constat qvippe eqvi non eqvæ pilis: Sindone deinde capiti circumdato, caussam Halli egit; difficilemq; primo Comitem; facundiâ pedetentim flectens, ut petitis annueret effecit. Receptus in aulam; longo tempore apud eum vixit, qvi conjunctim omnia genera carminum vel collegerunt, vel invenerunt, clavem generum seu Rhythmicam appellabant; singulis generibus qvinqvè versuum exempla subjicientes, id qvod posterioribus seculis prolixum nimis visum, posteritas demptis tribus duobus contenta fuit; illam à Comite factam Magnus Olafi pastor Ecclesiæ Laufasensis in Islandia adhuc exstare in præ-

fatione *Stephani in Saxonem* teſtatus eſt, exſtatqve hodie in Bibliotheca Upſalenſi, inde duo carmina *in Notis ad Gotrici & Hrolfi hiſtoriam*, *Olaus Verelius* producit.

CAP: XXVIII.

Sveinus in Hæbudas expeditionem facit, prædâ ſocios fraudatur, cui offenſus Thorbiornus Klerkus ſororem ejus repudiat.

Evenit autem ut Sveinus reditum Holdbodii ad Hæbudas per nuncium reſciſceret, adito itaqve Comite Rognvaldo, auxilia ab eo ad ulciſcendam ejus perfidiam petit, qvinqve naves impetrat, gubernatores, qvi & rectores erant, dati in ſingulas, uni Thorbiornus Klerkus, alteri Haflidius Thorkelis Fletteris filius, tertiæ Dufniall filius Havardi Gunnaris, qvartæ Richardus Thorleifis Frakaurkis ſororis filius præfuit. qvintam Sveinus ipſe duxit, verùm Holdbodius vim tantam ſuſtineri poſſe diffidens, ad nuncium adventus ejus actutùm ex inſulis fugiens periculo ſe exemit, nec deinceps unqvam eò redire auſus eſt. Ne tamen impenſæ gratuitæ eſſent, & expeditio jejuna, multa per inſulas cæde graſſati, ædium incendiis, rapinis, direptionibus ingentem prædam ſævientes, coacervârunt. In Hæbudis Sveinus hiemandum duxit, verùm Thorbiorno cœteriſqve repugnantibus in Scotiam ſimul navigatum, Dungalsbæasqve perventum, in diviſione prædæ omnibus æqvales partes addixit, ſibi imperatoris portione vindicata, qvòd ſolus expeditioni præfuiſſet, ſibi enim Comitem auxilia ſuppeditaſſe, cùm cauſſam belli ſolus cum Hæbudenſibus habuerit, illi nullam, Thorbiornus parem cum illo portionem reqviſivit, ut qvi eam pari labore, pari periculo, pari etiam imperandi auctoritate promeruerit, inqve æqvales partes, ſingulos navium ductores admitti poſtulavit, verùm potentior in Cataneſia Sveinus erat, clientumqve numero inſtructior, qvàm ut iis integrum eſſet cum illo contendere, nedum invito qvicqvam adimere, ejus itaqve auctoritate ſtandum erat. Thorbiornus in Orcades ad Comitem Rognvaldum profectus, diviſionis iniqvitatem qveſtus eſt, diſplicuit id Comiti, nec ſine cauſſa, Sveinum iniqvum haberi reſpondit, futurum tamen qvandoqve ut injuriarum pœnæ ab eo repeterentur, ne tamen diſſidium inde oriretur, de ſuo hoc rependi promiſit, qvod Sveinus ei detraxerat. Velle itaqve ne de his amplius cum illo diſceptent. Optare ne qvam majoris periculi cauſſam Sveinus proinde, præbeat, magno verborum honore Comitis clementiam, æqvitatem, liberalitatemqve extollens Thorbiornus, gratias à Deo ipſi rependi optabat, pro magnâ in ſe, ſociosqve ſuos benevolentiâ, nec ſe proinde cum Sveino ſuper hac re diſceptaturum, ſed nec deinceps amicum ei futurum, affecturumqve in talionem injuriæ, aliqvali eum ignominia, mox ſororem ejus Ingiridem, uxorem ſuam repudiavit, adqve eum in Cataneſiam trasnmiſit, qvam qvidem placidè Sveinus excepit, magnâ licet ſe contumelia affectum interpretatus.

CAP: XXIX.

Margadus Grimi filius nomarchiæ Dungalsbæenſi à Sveno præfectus provinciam exſpoliat, Hroaldum occidit, adqve Sveinum tantis perpetratis facinoribus profugit, Sveinus caſtrum Lambaburgum occupat, obſidetur à Comite Rognvaldo, cum Margado elapſus ad Regem Scotiæ fugit, in via cœnobium qvoddam exſpoliat

exspoliat, Rex Scotiæ suis impensis, damna resarcit, Sveinum Comiti Rognvaldo reconciliat.

Dum Sveinus in Hæbudis tempus rapinis impenderet, Dungalsbæis Margadum Grimi filium nomarchiæ, qvam Comes Rognvaldus ei commiserat, præfecit, is leves ob caussas, interdum etiam nullas cùm alios lite pulsaret, alios multaret, invidiam odiumqve plurimorum contraxit, cùmqve oppressi injuriis ad Hroaldum perfugium haberent, inter eos infesta odia disseminarunt, paullo post Margadus in australia ad Vikam negotiis peragendis, cum viginti comitibus profectus, prius qvam inde excederet Hroaldo cum qvibusdam aliis domi oppresso, occisoqve Dungalsbæas ad Sveinum profectus est. Is collecto milite in castellum Lambaburgum, seu agnorum castrum, cum sexaginta viris se recepit, eoqve victualibus, & qvibus præterea indigebat, advectis, in omnem fortunam se præparavit, inde crebris eruptionibus in Cataneslam factis, prædas in castrum invehebat, offensi justâ irâ cives haut injuria eum exsecrabantur. Erat castrum naturâ loci bene munitum, situm qvippe in præcipitio rupium, in subjectum mare prominente, supra agger è saxis bene firmatus, terrestrem impressionem arcebat, circa præruptæ rupes in longum spatium juxta mare extensæ. His ad Comitem Rognvaldum filiumqve Hroaldi Sveinum delatis, Sveinus Comitem ne patrem inultum sineret, caussæqve tam gravis vindictam negligeret, multis in preces etiam succedentibus oravit & exoravit, mox in Catanesiam his proceribus, Thorbiorno Klerko Haflidio Thorkelis Fletteris filio & Dufniale Havardi filio, omnibus ob iniqvam prædæ divisionem, ereptamqve spoliorum partem, imminutamq; dignitatem suam Sveino infensissimis comitatus movit. Cum Dungalsbæas ventum esset, cognitumqve Sveinum inde profectum, castellum Lambaburgum occupâsse, eo in procinctu movet, at Sveinus cognito adesse Comitem, caussam adventus ejus exqvirit, Comes Margadum dedi postulat. Sveinus parsurus ne dedito esset, iterum rogat, id cum Comes promittere nollet, respondit, haut omnino Margadum Sveino Hroaldi filio, aut aliis meis inimicis, qvi te jam circumstant, dedam, tibi tamen qvàm optimè me velim conciliatum, qvæ verba Thorbiornus Klerkus hoc responso excepit, en proditoris domini sui fucata vox, ei reconciliari cupit, cujus provinciam spoliavit, furumq; in morem hominum consortio se subducens solitudines petit, & præsidiis occupat, egregiè beneficia, honores, muneraqve ab eo in te collocata abs te rependi, non mirabitur, qvi ingenium tuum novit, sibi nempe ingrati animi crimine erga omnes benefactores amicosqve semper & ubiqve simile constansqve. Ad hæc Sveinus, frustra balbutis, cùm dicteria dictaqve tua perinde floccifiant: id auguror ingentia beneficia, qvibus te sibi Comes obstrinxit, à te ad ultimum sceleratissimè rependi, desipit enim qvisqvis è consortio tuo commoda exspectat. Comes postqvam verborum contumeliis abstinere eos jussit, castellum obsidione cingit, subvectiones inhibet, non tamen oppugnat, cùm validius esset, qvàm possit expugnari, fame ad deditionem aut seditionem compellere statuit, consilio haut vano, nam deficientibus alimentis Sveinus omnibus convocatis, qvid in medium consulerent rogavit, omnibus consilia ejus se secuturos promittentibus, turpissimum inqvit, longâ primùm fame premi; pressos deinde maceratosqve dedi in hostium potestatem, obsidio hæc discrimen prudentiæ Comitis Rognvaldi, meæq; imprudentiæ satis indicat, cùm is eventu prospero, eam se finiturum præviderit, non ego item subseqvens in commodum: nec mirum, esse, eum me longè sollertiorem feliciorem-qve nec tamen omnes moderationis limites excessimus, pacem enim petivi, ita tamen, ut Margado vitæ membrorumqve incolumitatem pacturus, utrumqve negatum est, cùm autem prodere, inimicorumqve securi subjicere, cùm mihi nefas sit; certè decorum non erit, vos nostris calamitatibus implicare, pœnæqve, qvam is promeruit, subjicere; cùm ergo certum mihi sit, illo absente incolumes vos facta deditione futuros, inveniam consilium, qvo nos his impedimentis extricemus.

Mox funibus invicem per nodos connexis, Sveinus Margadusqve per rupium præ-rupta in mare de nocte demissi, qvi continuam rupium seriem natando emensi, planum litus nacti, cùm pedestri itinere in Sudurlandiam inde in Moraviam, deinde Duseyras oppidum Scotiæ pervenissent, inciderunt in lembum Orcadensem denos populares suos vehentem, duo præerant Hallvardus, & Thorkell, ab his excepti, Scotiæ litora prætervecti cursu in austrum directo ad Maeyas navem admoverunt, ibi monasterium cujus Abbas nomine Balduinus. Adversis ventis septiduum detenti, legatos se Comitis Rognvaldi ad Scotiæ Regem professi sunt. Monachi prædones suspicati è continente auxilia accersent, id olfaciens Sveinus exspoliato oppido, magnam prædam nactus, sinum Myrkvafiordum, seu tenebricosum ingressus est, qvo pernavigato, Regem Davidem Edinburgi accessit, qvi Sveinum magnâ clementiâ exceptum, ut ad se maneret, invitavit. Is causam adventus sui omnem, & qvicqvid inter se & Comitem Rognvaldum incidisset, qvodqve insulas Maeyas diripuisset, ordine exposuit, aliqvantisper apud eum in magno honore remansit, Rex unumqvemqve eorum, qvi spoliati erant per nuncium jussit suum damnum profiteri, deinde singulis de suo solvit, obtulit insuper Sveino, ut uxorem familiamqve in Scotiam transferret, ostensâ conditione satis amplâ, in qva tuto possit acqviescere, Sveinus, actis gratiis, petiit ut Margadum reciperet, ageret autem cum Comite Rognvaldo per legatos, ut secum pacisceretur, se enim omnem caussam, arbitrio ejus commissurum, semper qvidem sibi benè cessisse, cum ipsi qvam optime conciliatus esset, qvoties ab eo dissideret, ægrè ferre. Ad ea Rex, hunc qvidem Comitem bonum virum esse oportet, certè æstimatione tua talis est, cùm rejectis conditionibus, qvas ego obtuli, certis, fidem ejus nulla ex parte obligatam, adeoqve hoc statu, incertam, tantâ fiduciâ libet experiri. Sveinus gratiam se Regis grato semper animo agniturum præfatus, his tamen precibus ut annueret oravit. Missis ergo legatis ad Comitem, cum muneribus, Sveinum in gratiam recipi postulat, facileqve obtinet, inde Sveinus relicto ad Regem Margado in Orcades ad Comitem profectus, in gratiam integramqve amicitiam recipitur, domumqve ad possessiones suas rediit. Jam ad eos, qvi obsidebantur, stilum convertam. Cùm primùm Sveinus Margadusqve castello descendissent, omnes communi consensu Comiti se dediderunt, qvi cognito Sveinum Margadumqve hoc astu evasisse, eqvidem, inqvit, nullus nostratium Sveino comparari potest, talis qvippe dolus ingeniosus, etiam strenuitatem reqvirit, vos autem, qvi his turbis vos imprudenter involvistis, jam dediti, qvo libet, liberi abite. Inde Orcades petiit, misso Thorbiorno Klerko, cum unica nave, & qvadraginta classiariis in sinum Breidafiordum ad persеqvendum Sveinum, qvod cum frustra esset, ipse imprudenter Sveinum magno labore nullo lucro qværi testatus, cùm non procul inde Comes Valthiofus, qvi patrem suum occiderit, abesset, qvod si se ducem ad ulciscendum eum seqvi velint, non exemplo Sveini spoliis se eos fraudaturum, omnem enim prædam eorum futuram, nec se plus inde decerpturum qvam ipsi permiserint, sibi enim gloriam opibus potiorem. His accensi Valthiofum convivio in agro qvodam indulgentem, de improviso adorti, ignem tectis admovebant. Is ad fores egressus, qvinam ignem inferrent percontatus, ubi Thorbiornum accepit, satisfactionem ob paternam cædem obtulit, spe pacificationis abscissa, viriliter se defendit, qvoad flamma prævaluit, tunc confertim erumpentes, incendio penè confecti facilè cædebantur, cæsi cum illo triginta, prædaqve ingens parta, qvam Thorbiornus fidei tenax militibus ex promisso permisit, inde in Orcades profectus, laudem Comitis hoc facto meruit.

Ea tempestate vir qvidam juvenis, magni spiritus, nomine Kolbeinn Hruga (*Acervus*) in Orcadibus habitabat, qvi castellum è saxo in insulâ Vigure exstruxit, egregieq; munivit, obsidioni sustinendæ idoneum, uxor ei Herbiorg Haconis Barnis soror, qvorum mater Sigridis, nata matre Herbiorge Paulli Orcadum Comitis, Thorfinni filii filiâ. Kolbeinis Hrugæ liberi numerantur, Kolbeinn cognomine Karl seu Carolus, Biarnius poëta, postea Orcadum Episcopus, Sumarlidius & Aslacus, filia Frida, singuli magna existimatione & nobilitate clari.

CAP.

CAP: XXX.

Comes Rognvaldus ab Ingio Norvegiæ Rege invitatus eum accedit, ab Endridio juvene Constantinopole reduce statum Græcorum Orientaliumqve terrarum exponente, ut expeditionem eò faciat persvadetur, ei nobilissimi Norvegorum Comites se adjiciunt, inter qvos præcipuus Erlingus Skackius, Dux itineris Eindridius electus, Comes liberaliter à Rege & propinqvis donatus, dum Orcades repetit, naufragio ad Hialtlandiam facto, ipse cum nautis omnibus salvus evadit, ejus in periculis fortitudo & damnis ferendis magnanimitas, duos poëtas Hialtlandenses in aulam adsciscit, Orcades repetit, iterum Bergas proficiscitur, ibi navibus Comitatuqve recepto Orcades redit, Endridii fastus & jactura Comes in Orcadibus hiemat, lites inter Norvegos & Orcadenses exortas componit.

Hoc tempore Haraldi Gillii filii Norvegiam rexerunt Eysteinus Ingius & Sigurdus Bronchus, ætate Eysteinus, natu Ingius, qvippe legitima matre Reginâ editus præstabat, studio insuper procerum & satraparum, qvibus omnem administrandi regni curam committebat, inter qvos Ormi Kirpingi filii Augmundus & Erlingus maxima auctoritate, secundùm Gregorium Dagium, pollebant, svadebant autem, ut Ingius Comitem Rognvaldum, veterem patris sui amicum, in suas partes tractum, sibi, qvàm fratribus in omnem eventum addictiorem redderet, eumqve ad se honorificè invitaret. Incidit hoc tempus in annum Christi MCXLIX, qvo inter Reges Norvegiæ simultates & dissidiorum scintillæ gliscere cæperunt, nam Haraldus Maddadi filius, natus anno MCXXXIII, anno MCLIII, morte Davidis Scotiæ Regis nobili, ætatis vicesimum egit, non explevit. Placuit Comiti Regia invitatio, tum qvòd id amplum sibi, ut erat, duceret, tum qvòd desiderio cognatos salutandi teneretur, proximo itaqve vere, qvi annus est seculi illius qvinqvagesimus, omnia ad profectionem adornabat, assumpto secum Comite Haraldo, decimum septimum annum agente, qvi cupidine invisendi Norvegiam ductus id à Comite expetivit, paratis omnibus, cum mercatoribus magno comitatu profecti, Regem Bergis convenerunt, amanterqve suscepti, in multam æstatem ibi remanserunt, ubi mutuis amicorum salutationibus sibi invicem gratulabantur.

Eadem æstate Constantinopoli rediit vir juvenis, nobilitate & experientia celeberrimus Endridius Jungius, qvi Græcorum Imperatori Emanueli, seu Manueli Comneno longo tempore stipendiis meruit, hunc multa de Imperatoris magnificentia, aulæ splendore, vi exercitus, militum numero, ordinibus & apparatu, imperii magnitudine, regionum Præfectis, legibus & populorum moribus, ærarii inexhausto thesauro, ejusqve immensis reditibus, terrarum indole, fructibus & id genus aliis narrantem, Rex proceresqve libenter audiebant, in primis Comes Rognvaldus, qvi assiduè cum eo colloqvebatur, multaqve super Orientalium terrarum natura statuqve rogitabat, instantem qværere Eindridius semel hunc in modum affatur, narrationem experientiæ, te Comes præferentem, audita visis, historiam usui, cùm utriusqve copia sit, jam dudum miratus sum, non modo maxima cum voluptate hæc omnia coram aspicere poteris, sed & aspectu tuo, gentes illas, illarumqve proceres magna voluptate perfundere, cùm te naturæ dotes, artium excellentia, cæteraqv

raqve principalis vitæ præsidia talem fecerint, ut ubicunqve vixeris semper magnifias, itaqve nec indignum tibi, nec arduum existimes eò decenti cum pompa proficisci. Hanc adhortationem multi qvi præsto erant suffragiis probabant, in primis agnatus Comitis Erlingus ut hanc expeditionem susciperet, ducemqve se gereret, multis urgebat se qvoq; eum comitaturum pollicitus. Cùm multi magnatum idem postularent, voluntatibus eorum refragari non sustinuit, itaq; id eis se daturum promisit. Itineris dux Einidridius electus, navium præfecti, qvi & provinciarum satrapæ. Jon Pes Comitis sororius, Aslacus Erlendius, Guttormus Maulur Kollus de Halland a, qvin & ipse Eindridius inter provinciarum Præfectos numeratus. Convenit, ut nemo horum nave triginta loculis majore, aut ornatu insigniore præter Comitem uteretur, reliqvi pari magnitudine apparatuq; singulas ducerent, idq; ad invidiæ caussas vitandas. Joni Pedi injunctum ut Comiti navem eximiam ornatu speciosissimo ædificaret. His ita ordinatis eodem autumno Comes domum profecturus, duas naves longas, minores qvidem, sed artificio ornatuq; præstantes, remis aptas, habilesq;, ad celeritatem factas, dono Regis Ingii accepit, nomina eis imposita Hialp & Fifa, hæc à velocitate, qvod ad modum herbæ istius, cujus flores in lanuginem desinunt (palustrem lanuginem appellant) plumæ instar levis vel levissima aura impulsa volitaret, illa ab adjutorio, qvod navigationes promovendo nautas juvaret, nominis rationem reddidit. His trajicientes Comites feria tertia hebdomadis sub vesperam portu solverunt, tota nocte secundo usi vento, qvo die Mercurii intentius flante, seqventi nocte inter tenebras, undas hinc litoribus, illinc scopulis undiqve collisas conspicati sunt, cumqve simul navigâssent, neutriqve se disjungendi periculi declinandi via pateret, supererat, ut in terram impelli se, vitæ tantum per naufragium cum omnium rerum jactura conservandæ paterentur, præaltis rupibus allapsi ad subjectum litus sed minus patens, omnes enitebantur, naves mercesq; & inter cætera eximia munera ab amicis accepta perierunt, qvædam de nocte fluctibus in litora rejecta sunt, magno animo Rognvaldus & periculum & damnum, ut alias semper, etiam illo tempore ferebat, tantaq; præsentis & intrepidi animi signa ostendebat, ut singula dicta nodis metricis involveret, detractoqve annulo carmen elegans fecit. Verùm cùm poësis, qvæ tum in usu erat singulare artificium spiret, qvod nisi iis, qvi ad perfectam lingvæ istius notitiam, illius etiam cognitionem adjecerunt, observari vel explicari neqveat, consultò, illius enodationi supersedeo, in arte enim vel ostentanda, vel occultanda universa structura consistit singulaqve verba commentarium plerumqve reqvirunt, magno tamen consilio isto seculo, in historias relata tum ad conservandam artem poëticam tum etiam ad confirmandam rhythmorum testimoniis enarrationis fidem, qvorum prius hic supervacaneum, imò & ineptum, cùm in aliam lingvam historia transeat, posterius ubi necessitas postulat, non omnino omittendum. Exportatis qvæ æstus rejiciebat, ad villas inqvirendas se conferunt (Hialtlandiæ enim appulsos se colligebant) qvibus inventis, magno incolarum gaudio, salvos Comites evasisse gratulantium excipiuntur, qvatuor exstant carmina qvæ ibi fudit, primum cùm itineris ejus ordinem reqvirerent, secundum cùm tunicam scorteam materfamilias ei porrigeret, qvod facetè perstrinxit, tertium cùm frigens ancilla, verborum vix potens, ad focum ingressa se calefaceret, qvartum cum nautarum duodecim, hospitio excipere potentior civis Einar prædii Gullberavikæ Dominus renueret, nî ipse Comes etiam tecta sua subire dignaretur. Diu in Hialtlandiâ moratus, eodem auctumno Orcades repetivit, hiemem ibi transacturus, ibi duo viri Hialtlandenses, Armodus alter professione poëta, alter Oddus cognomento parvus Glumi filius carminibus qvoqve aptissimus, in aulam recepti. Festo, natalis Christi memoriam refricante, convivium splendidum instruxit, ad qvod optimates aliiqve invitabantur, singuli non indonati dimissi, inter cæteros Armodo hasta aureis nodis conserta data, eleganti deinde carmine, qvod ipse Comes præcinebat, poëta ad reponendum invitatus, alio haut minus artificioso spei exspectationiqve ejus satisfecit, similiter Oddi peritiam exploraturus, cùm qvidam tentoriis curam intenderet, jussit, ut ex tempore metris,

id

id qvod ageret complecteretur, suumqve, qvod præcinebat, carmen eadem celeritate, in eadem qvoqve materia, sed per parodiam inversa singulisq; verbis mutatis exprimeret, ars simul & ingenium, fluensqve poëtæ vena ad hoc reqvirebatur, singula extemporali promtitudine absolvit, extat utrumqve, tum ejus, tum Comitis elegantissimè concinnatum. Isto convivio primum propositum itineris in Orientem Hierosolyma usqve suscipiendi palam factum, Episcopusq; qvi inter proceres convivio interfuit, in societatem, ut interpretem ageret sollicitatus, erat enim bonus Parisiensis clericus (sic verba sonant, aut doctores Lutetiæ Parrisiorum audivisse eum, sive ibi natus fuerit, sive alibi, aut si non Lutetiæ, ab iis tamen alibi locorum edoctum existimo) facilè Episcopus petitis annuit, adsciti præterea Magnus Havardi Gunnaris filius & Sveinus Hroaldi filius, præter hos dignitate inferiores, Thorgeir nimirum Skotakollus, Oddus Parvus, Thorbergus Niger, Armodus poëta, Thorkell Krokauga, Grimkell de Flettunesiâ & filius ejus Biarnius.

Elapsa hieme unâ hac & alterâ, qvo tempore instrui profectio debuit, primo vere Comes Rognvaldus in Norvegiam trajecit, exploraturus, an præfecti apparatum navesq;, uti convenerat, instruxissent, Bergas cùm appulisset Erlingum, Jonem Pedem & Aslacum adventum suum exspectantes ibidem offendit, mox etiam Guttormus affuit, aderat & navis, qvam Comiti Jon Pes præparaverat, ornatu, materiæ delectu, opereqve ad magnificentiam ostentandam, bellumqve navale vel inferendum vel sustinendum facta, prorâ puppiqve & aplustris, pluribusqve aliis partibus deauratis magni qvidem pretii. Eindridius urbem qvidem eadem æstate sæpius accedens, post varias moræ excusationes tandem in hebdomadem seqventem se paratum retulit, cœteri ægrè ferebant moras supervacaneas ejus exspectatione necti, fuerunt qvi amplius tardandum non censebant, factas prius tales expeditiones absqve ejus ductu memorantes, paucis post diebus Eindridius accessit, expeditum se professus, Comitemqve ut primam navigandi occasionem arriperet, hortabatur, qva data classem portu moliti, Bergis solventes in altum evecti, leni vento usi sunt, ideoqve prætoria Comitis lentè impulsa, qvippe mole suâ gravior tardius ferebatur, ne autem leviores eam præterveherentur, gubernatores omnes contractis velis cursum sistebant, extra insulas in altum delatos, acrior aura in primis prætoriam provexit, qvam cùm nec cursu asseqvi, nec ventum ipsius cursui accelerando idoneum, plenis velis sustinere possent, sinibus contractis seqvuntur. Conspectæ tunc binæ naves, celeriter eos prætervectæ, utraqve magna, altera duobus draconum capitibus, caudaqvè & sinibus deauratis, partibusqve idoneis, qva ex aqvis eminebat, ornatu maximo pictis. Eindridii has esse pacta promissaqve obliti, qvibus cautum erat, ne præter Comitem id genus navem qvisqvam duceret conjicientes, audiente Comite violatæ fidei levitatem inter se incusabant, is autem respondit, magnus qvidem Eindridii fastus est, nec mirum nobis tam imbecillibus præferri velle, incertum tamen, an præcedat eum, an seqvatur sua fortuna, nos ipsi suum ingenium consiliaqve permittentes, classem nostram junctim navigantes, pro nostro arbitrio dirigamus. His observatis feliciter eodem auctumno in Orcades perventum, verùm Eindridius acrius evectus, iis longo spatio post se relictis ad Hialtlandiam appulsus, navem illam elegantem fregit, multa suarum rerum jactura, minore tantùm retenta, atqve ita præsagium Comitis, ut sæpe aliàs eventus probavit, sed nec naufragio fastuosus animus fractus est, missis qvippe in Norvegiam nunciis, aliam eadem hieme instrui curavit, ipse in Hialtlandia hiemavit, Comite in Orcadibus cum omnibus copiis remanente, Norvegorum alii suis, alii colonorum, multi ipsius Comitis impensis sustentati, mox inter indigenas & eos dissidia, è commerciis, fœminisqve qvarum liberiorem usum postulasse videntur, qvam par erat, exorta est; arduum tunc Comiti inventu temperamentum, qvo utrisqve satisfieret, cùm paribus meritis fidem ejus benevolentiamqve obstrinxerint, pari fide eum colerent, suasqve fortunas arbitrio ejus committerent, utpote principis expertæ in utrosqve fidei & benevolentiæ. Fuit qvidam Erlingi classiariorum nomine Arnius cognomine Spitulangur, id est gracilis, qvi per hiemem cum novem aliis in Orcades trajecit,

jecit, vir ferox, robuſtus, imperioſus & iniqvus, ſuisq; ſumptibus vixit, hic à colono Sveini Aſleifis filii, polentam carnesq; emerat, qvo pretium repoſcente, ſolutionem prima vice diſtulit, ſecunda, ad verborum contumelias proceſſit, tandem malleo eum feriebat, cùm inſultatione ut heroi Sveino, qvem tantis laudibus extolleret, læſum ſe qvereretur, eumq́, ad vindicandam injuriam accenderet, qvod cùm colonus ad Sveinum deferret, negligentis ſpeciem præbuit, ſed ineunte vere ad prædiorum canones annuos colligendos, navem decem remorum cum ſeptem nautis conſcenſam Haeyæ, ubi Arnius divertit, admovit, denudata receſſu maris littora affluxus noviter adauxit, cùm is ſolus ſecurim brevi manubrio gerens inſulam conſcendit omnibus ad cuſtodiam navis relictis, ne recedente æſtu, in littore ſtatueretur non procul à mari, diſcreta cœteris ædibus domus ſtabat, ibi Arnius cum qvinqve ſociis ſe continuit, ingreſſus Sveinus ſalute ultro citroq; data, rogat Arnium, ut ſolvat colono ſuo, qvod debeat, Arnius temporis ad id ſatis reſpondit, inſtabat Sveinus petere, ut id in ſui gratiam faceret, nihil ſe ei daturum cùm reſponderet, nec ſe id ultra flagitaturum dictitans, ſimul univerſa ſecuri capulotenus capiti ejus impreſſa, relictâq; in vulnere citato curſu ad naviculam ſe recepit, qvem reliqvi omnes inſeqventes, præter unum, non aſſeqvebantur, cui in litore appropinqvanti Sveinus caulem algæ ſeu muſci marini in os injecto, dum oculos faciemqve purgat, elabendi ſpatium nactus ad ſcapham revertit, inde domum Garekseyam profectus, propiorum negotiorum gratia in Cataneſiam conceſſit, miſſisq; ad Comitem Rognvaldum nunciis, ut pro cæde Arnii propinqvis ejus ſatisfaceret, ſignificavit. Qvibus convocatis de ſuo multam Comes ſolvit, ita ut acqvieſcerent, plures præterea injurias eadem hieme, inter Norvegos & Orcadenſes ultro citroq; illatas aut acceptas, propriis expenſis compoſuit.

CAP: XXXI.

Comes Rognvaldus Hieroſolyma profecturus curam imperii, Comiti Haraldo mandat Narbonam urbem illo ſitù nobis ignotam appulſus, à virgine Comite ſplendido convivio excipitur, cujus memoriam deinceps carmine freqventer celebrat, in Gallæcia hiemat, ibiqve caſtellum munitum incendit, Eindridii perfidia, navem vaſtiſſimam exſpoliat, barbaros cædit, principem conſervat, libertatiqve reſtituit, ejus in calamitate fortitudo & conſtantia, mox gratus in indulgentes hoſtes animus, Comes Hieroſolyma pervenit, urbes terræ ſanctæ freqventat, Græciam petit, Jon Pes occiditur, Conſtantinopolim iter, Eindridii injuria, Comes Romam profectus, terreſtri itinere Norvegiam redit, inde nave Iſlandica Scotiam petit, denuo domum redit.

Ineunte vere in Roſſeya celebri conventu habito, proceres univerſi ex ſingulis ditionis partibus freqventes aderant, cùm Comes Rognvaldus ſe, ut voverat, in Orientem Hieroſolyma usq; nunc profecturum, cognato ſuo Comite Haraldo interea gentis adminiſtratore relicto, ſignificavit, cui ut obſeqvium operamqve fidelem, vel in præcavendis, qvæ incidere poſſint fortuitis periculis, vel præviſis propulſandis, ſe abſente præſtarent, etiam atqve etiam hortatus eſt, id cum aliàs ſponte

ſponte facturi eſſent, accendit tamen animos cari principis commendatio, etiam perſpecta in Haraldo imperandi prudentia, nec immatura ætas, ad annos nimirum XIX. procedens obſtabat. Ferè viginti habet auctor, nec ſibi ipſe conſtat, cum ante triennium unde viginti annorum prius eum dixerit, jam verò vigeſimum annum non completum agebat. Eadem æſtate, adulta tamen, (Eindridium enim navem in Norvegiâ parantem exſpectabant) ex Orcadibus qvindecim navium claſſe ſolvebat, his navium præfectis, Erlingo, Epiſcopo Vilhelmo, Aſlaco Erlendi filio, Guttormo, Magno Havardio, Sveino Hroaldio, Eindrido Jungio, & qvi eum ſeqvebantur. Ad Scotiam primùm, inde ad Angliam navigatum, Northumbriam tendentes, dum Oſtium fluminis Huetæ tranſeunt, Armodus poëta verſum etiamnum deſcriptum fecit, Angliam prætervecti ad Galliam deferuntur, nec qvos portus ſubiverint, aut qvas oras legerint, aut qvot diebus transmiſerint, ubive ſtativa habuerint deſcriptum eſt, qvidve actum priusqvam ad urbem maritimam, Narbonam deventum, qva verò in parte Galliæ hæc ſita, pariter neglectum, neq; Narbonenſis Galliæ cognominis urbs ut habeatur, Gallicia permittit, qvò poſtmodum ventum eſt. Præfuit ipſi Comes nomine Geirbiornus nuper fato functus, relicta unicâ filia virgine, nomine Ermingerde, tantarum opum herede, ætate nubili & formâ ſpecioſa, hæc Comitis titulo, conſilio propinqvorum, nobiliſſimorum Principum provinciam teneba t, qvi ad gloriam ejus, nominisqve famam latius ſpargendam, ſvaſerunt, ut peregrinum magni nominis Principem, convivio qvam ſplendidiſſimè exciperet, eum itaqve cum comitatu qvanto vellet invitandum curavit. Is exhibitum honorem, magna gratiarum actione proſecutus, ſelectiſſimos ſuorum ad epularum conſortium delegit, nullis ibi ſumtibus parcitum, maximo qvippe apparatu convivium inſtructum, nec à Comite qvicqvam, qvod ad magnificentiam ſuam declarandam, vicemq; referendam faceret, intermiſſum, in complures dies convivium extractum eſt, horum uno ipſa virgo, magno nobiliſſimarum matronarum, virginumq; comitatu ſtipata, triclinium ubi convivabantur, pretioſa veſte induta, ingreſſa, aurea lamina frontem exornans, promiſſa coma, more virginibus illo tempore ſolenni, ſpectabilis, manu pateram auream geſtans Comitem ſalutavit, vinum deinceps infundens, præludentibus virginibus, ei porrexit, ipſe paterâ manuqve ejus ſimul arreptâ, eam in ſede apud ſe collocavit, multaqve ea die cum ea confabulatus, carmen in honorem ejus fecit & cecinit. In ea urbe longo tempore, magno cum honore voluptateqve permanſit, ſvadentibus proceribus ut ſedem ibi figeret, haud obſcurè ſpem nuptiarum virginis ei oſtendentibus. Ille ſuſceptam peregrinationem ſe abſoluturum, deinde cum rediret, qvod ex re eſſet, facturum reſpondit. Inde diſcedens ad promontorium Thaneſiam verſus Orientem vela dabat, (hinc licet certus hujus urbis ſitus oſtendi neqveat, in Britannia tamen Armorica qværendus videtur, curſus enim ex iſtis Galliæ partibus in Orientem, niſi inde ad Ligerim & Pictaviam dirigi non poterat, promontorium Pictaviæ per Thraneſiam intellectum videtur), ibi ſecundo vento læti, poculis ſe exhilarantes, tribus carminibus memoriam Ermingerdis celebrabant, primum Comes, ſecundum Armodus, tertium Oddus fecit. His aliisqve cantiunculis nomen urbis juxta metri leges ita expreſſum apparet, ut de veritate ejus dubitari neqveat, nec ad lingvæ ſuæ genium, ut cætera omnia detortum cùm illam non ſapiat.

Deinde in Occidentem verſi, qvinqve diebus ante feſtum nativitatis Chriſti in Gallæciam claſſem appulerunt, ibi feſtum tranſacturi cibariorum forum venale ut præberetur, exercitui ſuſtentando poſtulant, grave ipſis, qvippe ſterilis terræ, nec tantæ multitudini ſuſtinendæ idoneæ incolis poſtulatum viſum eſt, abnuiſſentqve procul dubio, niſi & præſentem vim veriti eſſent, & ab aliis, qvi aſſiduè illos affligebant, ſe horum ope liberari poſſe crediſſent, premebat enim eos vir alienigena, qvi caſtello admodum munito potitus, onera pro arbitrio ipſis imponebat vel minimùm abnuentes populationibus divexabat, nomen ei Gudfreir, vir bellicarum rerum longo uſu peritus, ſtrenuus & audax, multarum lingvarum, multa peregrinatione ſibi familiarium gnarus; cœterum avarus avaritiæqve vitio iniqvus, cujus ætas ad ſenium incli-

nabat. Conditionem itaqve Comiti fecerunt nundinarum, qvadragesimam usqve producendarum, si castello expugnato eos se hac servitute liberaturum polliceretur, lucro suo perinde ac periculo, neqve enim in communionem prædæ admitti postulabant, hæc cum Comes suis exposuisset, singuli prædam licet cum periculo conjunctam anhelabant, imminente festo cum incolæ segnius cibaria promerent, Comes de promissa fide eos dubitare animadvertens, convocatis navium præfectis, haud ultra differendum ratus, consilia singulorum exqvisivit, ad expugnandum castellum idonea, primus Erlingus respondit, neqve se bello exercitatum, nec imperatoriarum artium peritum, rectius Eindridium consuli, virum assvetudine principum, usuqve & experientia talium rerum, se longè doctiorem, qvod qvamvis ita sit, non tamen ad ignorantiam suam se turpe silentium adjuncturum, svadere itaqve ut singuli è proximâ silvâ tres sarcinas lignorum excidant, excisas ad murum deferant, idqve tribus continuis diebus, futurum ut multo igne calx dissoluta dissolvat qvoqve muri compagem. Omnium suffragio probato consilio, strues ingens lignorum congeritur, & jam festum incidit, cujus celebritatem violari Episcopus prohibuit. Debilior videtur fuisse castri princeps, qvàm ut hæc avertere posset, vel eruptione facta acervum disjicere, custodibus militum vallatum, convocatis igitur militibus, discrimen imminens proponit, prudenti consilio incendium murorum excogitatum, nec castellum igni sustinendo, nec se Normannorum bello fortium, viribus pares, ut itaqve in medium consulerent, postulat, cùm prudentiæ ejus omnes se committerent, per funes dimissus mendici habitu castra Comitis ingreditur, Galliceq; locutus, id enim maximè noverant, Gallum se professus est, omnia castra pervagatus, Normannos in factiones divisos, inter se diffidere intellexit, alterius Comitem, alterius Eindridium ducem esse, hunc igitur accessit, missum se ab obsesso castelli duce referens, ut vitæ incolumitatem, si locus expugnaretur & occultum cum prétiosis, qvæ possideret, thesauris, aditum ad illum paciscerètur: has enim opes malit illum habere, qvam eos, qvi vitam sibi eripere gestirent. His occultè inter illos agitatis, aliqvantisper in castris mansit, deinde ad suos rediit, cum autem de oppugnatione dubitarent, & ab incolis periculum certum immineret, res suas avehere non poterant. Decimo Festi Jolensis die, cœlo sereno, signum classico datum, omnes ad oppugnationem convertit, admotæ tunc muris undiqve strues, divisæq; in certas classes copiæ, singulis loca, qvæ oppugnarent assignata, ad austrum Comes cum Orcadensibus, occidentem Erlingus, Orientem Jon Pes & Guttormus ad aqvilonem Eindridius Jungius dispositi mox strues qvaqvaversum incensæ, qvibus ardentibus Comes, carmine raptim fuso, memoriam Ermengerdis refricabat, eminus jaculis, cominùs flammis castellani urgebantur, ipsi sulfur picemqve in subeuntes dejicientes exiguo oppugnantium damno, nam neqve jaculantium tela propugnatores nec muri incendii vim sustinebant, passimqve murus ruinis scissus, oppugnantibus aditum præbebat. Privignus Comitis Sigmundus cognomento Aungull admodum juvenis, summa alacritate castellanos urgebat præcedens semper protegensqve Comitem. Cum oppugnatio aliqvantum tenuisset murorum defensione omissa, omnes se intra eos receperunt. Ventus ab austro spirans fumum in stationem Eindridii devexit, ne verò flamma vento concitata, hostium jam victrix simul omnia depasceret, prædâqve suos & operæ pretio frustraretur, frigidâ infusâ eam exstingere aggressus est, Comes, qvò sibi per resigerata saxa aditus ad hostes commodior pateret, interim ab oppugnatione cessatum. Exstant tres versus in memoriam Ermingerdis, qvorum duobus ipse, tertio privignus ejus Sigmundus Aungull istam moram fallebant, inde ipse, Aungule comitatus aliis subseqventibus negotio haut arduo castellum ingressus est, multi castellanorum occisi sunt, alii deditione recepti, his fides sanctè servata, præda ingens capta, sed princeps aut pretiosiora ejus nusqvam inventa, statim Eindridius suspectus, fumi beneficio ad se digresso aditus in silvam permissi.

Exinde in Gallæcia mora amputata in Hispaniam ulteriorem, occidentem versus itum, inqve ea parte qvæ Mauris paruit, sæpius pugnatum, prædæqve ma-

gna

gna vis exacta, inter alia vicus qvidam, oppidanis resistentibus acriterqve præliantibus, tandem in fugam dilapsis, multis etiam occisis, direptus, Ermingerdis memoria novo versu à Comite celebrata, occiduum Hispaniæ latus legentes, qvod illi Svediubard suâ lingvâ appellabant ingenti tempestate per universum triduum detenti maximo cum periculo ad ancoras stabant, ventis qvalibet horâ naufragium minitantibus, solatus tunc suos Comes, versu memoriam virginis celebrante, qvibus cessantibus, secunda aura spirante, ad fretum Gaditanum plenis velis navigatum, recultatum iterum metricè Ermingerdis Oddi parvi versibus, cumqve fretum intrarent, qvod Normannorum lingvâ Niorfasund, seu Niorfii fretum appellatur, cantilena virginem ipse honorabat. Superatis freti angustiis Eindridius à societate Comitis se subducens, in Marsellam (olim Lilybæum) Siciliæ urbem transmisit, Comite ad fretum subsistente, tunc primùm apparuit fraus Eindridii in prædâ Gudfreyris intercipiendâ, id qvod ei post longum intervallum, cum Erlingus rerum in in Norvegia potiretur vitæ exitio stetit, inde Comes austrum versus per Africæ oras navigabat (Se kland appellant Africam nec semper solam, nam interdum Persiam interdum Assiriam, eadem notâ intelligunt) notata est etiam cantilena, qvam illo tempore Comes fecit. Qvid ulterius in hac profectione contigerit descriptum non est, prius qvam relicta à tergo Barbaria (qvam solam Serklandiæ nomine hic videntur intellexisse) prope Sardiniam, cœlo tranqvillo & caliginoso, ut vix extra navem oculis qvicqvam conspici posset, mane qvodam discussis tenebris, duæ insulæ in conspectum venerunt, qvarum alia mox disparuit, qvo ad Comitem relato, insularum (ait) ingentem speciem tantùm, non insulas vidistis, naves qvippe magnas, qvas hic oceanus ferre solet, Dromundos vocant, in diversa tendentes, alteram exortus ibi ventus oculis subtraxit. Hæc aliò cursum dirigit, mox convocato Episcopo, singulisq; navium præfectis, qværit, an oppugnandæ navis rationem norint, in primis Episcopi Erlingiq; consilia reqvisita, Episcopus id difficulter fieri respondit. Cum tanta esset navis altitudo, ut vix ad laterum fastigia securibus pertingerent, ipsi cum pice & sulfure affatim in capita corporaq; subeuntium injectis simul colluctaturi, dissvasit itaq; ut se suosq; in certum periculum, nulla victoriæ spe præcipitaret. Erlingus non se diffiteri, ait, qvin Episcopus imminens periculum sapienter præviderit, minus tamen futurum, si naves cominus Dromundo admoveantur, sic enim ictus gladiorum è superiori loco, telorumq; nimbum extra se casuros licere etiam, cùm liberet, ab iis discedere, neq; enim illos tantæ molis navigio se perseqvi posse, id consilium cùm Comes magnopere probaret, omnibus ut ad pugnam se accingerent edixit, si enim cum Christianis mercatoribus res esset, facile eos dimitti posse, sin (id qvod arbitraretur) Saraceni essent, largiturum Deum sibi adversus eos victoriam, qvinqvagesimam prædæ partem in pauperes se erogaturum vovit, his dictis, omnes arma expediunt, navesqve ad conflictum armant, qvibus Comes stationes certas in oppugnando dromundo ordinabat, remis ergo magna alacritate motis navem adoriuntur, id conspicati, qvi dromumdum ducebant, conatum, ut vanum & temerarium, irridentes, byssum purpuramq; & alias res pretiosas, in latera navis injectas, magna cum vociferatione ostentant, provocatos se Comes ducesqve interpretabantur, sinistram puppis partem Comes, dextram Erlingus impetebat, Jon & Aslacus proram, eadem ratione, reliqvi mediam navem, ab utroq; latere myoparonibus cominus admotis, confertimq; junctis, adoriebantur tanta autem erat ejus altitudo, ut gladiorum nullus esset usus, sulfuris, ferventisq, picis copia ingens in Nordmannos effusa, magis qvàm ictus pugnatorum, nocuit; qvi extra subeuntes protendebatur, ita ut ab iis sibi cavere opus non esset, id qvod Erlingus etiam præsagivit. Cùm oppugnatio non procederet, Episcopus, abductis duabus navibus, iisqve sagittariorum peritissimis impositis, parùm nec extra teli jactum remotis, hostes eminus jaculis, tanto telorum nimbo lacessivit, ut nihil qvàm se protegere agere possent, nec impedire qvid reliqvi, qvi navem circumsistebant, molirentur, hac occasione imperat Comes ut dolabris navem, ubi ferro minus esset munita, perfringerent, mox ejus exemplo,

qvi in cœteris navibus erant idem machinabantur, Erlingo navem suam ad locum, ubi ancora à latere dromundi rostro suspensa pendebat, applicante, prorera ejus Audun Rufus lignum qvod ei adhæsit ascendens, aliis etiam qvorqvot locum ibi capere poterant sibi adjunctis, nacti oportunam sedem grandioribus foramina ictibus, qvam cœteri moliebantur, qvoad singulorum corporum capacia essent, navi per superiora tabulata Erlingus, inferiora Comes se certatim ingerebant, cum in superioribus convenissent, ingens pugna exorta est, Saracenis & inter eos Mauris, qvorum acerrimus impetus, summa se vi defendentibus, ibi Erlingus ingenti vulnere in cervice prope humeros sauciatus, cùm segniter convaluisset, capite paullum inclinato, qvoad vixit incessit, Skackius id est distortus in posterum exinde cognominatus, ubi autem Comes & Erlingus se conjunxerant, propugnatores in proram fugiebant, confluentibus deinde Comitis militibus, cum numero qvoqve superarent, alacriter in hostes invecti, eos passim cædebant, inter cœteros eminebat vir formæ staturæq; decore cæteros valdè præstans, qvem principem eorum Nordmanni interpretati, Comes qvoqve occidi vetabat, testudine igitur clypeorum admotâ captus, in navem Episcopi custodiendus defertur, cœterorum nemini parcitum, magna ibi spolia, interq; ea pretiosa cimelia congesta, his absolutis, cùm à tanto labore respirarent, Comes prælium istud duobus versibus celebrat, inq; fine posterioris, Ermingerdis laudes, interea de singulorum alacritate sermo institutus, cùm non conveniret, qvinam primus dromundum ascendisset, res, judicio Comitis commissa est, qvi carmine facto, gloriam illam Auduni Rufo adjudicavit, cui omnes acqvieverunt, deinde navi jam exspoliatæ faces injectæ, tum verò captivus ille colores mutare, varieq; affici, nec loco se continere, nec tamen vel voce, vel nutu, eis etiam rogatus, qvicqvam significare, nec minis eorum vel promissis moveri, ut verò navis flammam latè conceperat, tanqvam igniti rivuli, in mare delabi visi sunt, tunc demum intellectum, spolia perfunctoriè qvæsita, metallum enim, sive aurum fuerit sive argentum, tum demum liqvefactum, mari immersum, hominum possessioni, usuiq; exemtum est. Inde in austrum ad Africam navigatum, pactisq; cum civitatis cujusdam civibus, septem dierum induciis, commercia celebrata, argentum aliæq; merces emptæ. passim captivus venum expositus, neminem emtorem invenit, sine pretio dimissus, qvinqve etiam Nordmannorum, qvo voluit comitatus deducitur, postera die magno comitatu rediens, principum se Africæ unum professus est, indeq; cum nave, qvam cæperant, solvisse, id autem se pessimè habuisse, qvòd tantas opes incenderint, earumq; usu homines privarint, posse qvidem vindictam de iis in præsens sumere, rationem tamen beneficii habiturum, qvod non solùm sibi pepercissent, sed etiam honoribus, qvibus poterant, affecissent, cœterùm optare, ne proinde convenirent, dictâq; salute ad suos digressus est, inde in Cretam navigatum, ubi cum ingenti tempestate conflictati sunt, exstat Armodi versus, qvem ea nocte, dum excubias inter alios vigiles ageret, fecit, ibi tantisper moræ indultum, dum faventes venti afflarent, qvibus ad votum spirantibus, Ascalonem (Akursborg appellant, ut supra dictum est) mane primi qvadragesimæ diei perventum est, magnaq; pompa, rerumq; in iis terris rararum ostentatione, urbem ingressi sunt, id qvod Thorbiornus Niger carmine celebravit, ibi dum morarentur, morbus epidemicus classem invasit, inter multos etiam Thorbiornus Niger exspiravit, cujus exseqviæ ab Oddio Parvo carmine celebratæ sunt.

Inde ad omnes Sanctæ terræ sanctas urbes peregrinatio instituta, omnium in amne Jordane corpora abluta, Comes cum privigno suo Sigmundo Aungule, tranato flumine in terram conscendit, ibi virgulta qvædam Palmariorum more cum magnis nodis implicâssent, carmina eâ de re duo Comes, Sigmundus unum fecit, qvo dies, qvod id gestum est, festum nimirum divo Laurentio sacrum proditur. Exstat & versus à Comite factus, cùm terrâ sanctâ eadem æstate excesserat; Constantinopolim navigaturus, per auctumnum ad urbem qvandam, Imbolum dictam delati (Imbrum fortè insulam, maris Ægei sitam inter Lemnum & Thraciæ Cher-

sonesum

ſoneſum intelligit) ibi longo tempore ſubſtiterunt, anguſtæ erant plateæ, ideoq; ſolebant, qvibus intererat obviantes inclamare, ut cederent loco, (qva voce uſi ſunt Græci neſcio, hi ſua lingva *midhafvi* fortè μηϑ' ἴθη, ne progrediaris eos ingeminâſſe referunt, ſolebant autem ſingula ad ſuam lingvam aptare & detorqvere, ne ſignificatione qvidem obſervata, qvicqvid enim ſignificarent Græci vel etiam alii, ad illud lingvæ ſuæ vocabulum referebant, qvod ſonum proximè exprimeret, idem aliis gentibus, præſertim in propriis nominibus familiare eſt) hac voce cum Erlingo ad pontem ſero veſpere pergenti, valdè ebrio, obvii, ut locum ſibi daret, ſignificarent, ille verò audire ſe diſſimularet, adventu eorum è ponte deſiliens, pectore tenus luto inhæſit, qvem accurrentes ſui extractum, veſte exutum, nova induebant, id qvod Comes deinde faceto verſu cùm mane conveniſſent, proſecutus eſt, ubi obſervandum jam tum ante hanc peregrinationem, Regis Norvegiæ filiam Erlingum uxorem duxiſſe, qvod ex *hiſtoria Norvegica*, non pariter liqvet, hic tamen eodem verſu Regis affinem Erlingum appellat.

Evenit deinceps ut cùm nimis poti ſinguli ad naves pergerent, Jon Pes ſolus deſideraretur, mox miſſi, qvi eum reqvirerent (qvod tamen in terrâ per noctem non licuit) cum nullibi reperiretur, ſeqventis diei primo diluculo, juxta civitatis murum occiſus inventus eſt, nec qvi fecerit poſtea cognitum, amplo funere elatus, ad ſacram ædem humatus eſt, poſt exiguum tempus ad promontorium, qvod ab Ægæo mari Ægiſneſiam appellabant, iter promotum, exſpectatusqve dies aliqvot ventus claſſi trans pelagus Conſtantinopolim ferendæ idoneus. Magna cura navigatio illa ad pompam exemplo Regis Sigurdi Hieroſolymipetæ oſtentandam adornata, inter navigandum Comes ad gloriam Imperatoris, velis remisq; declarandam carmine ſe ſuosq; alacriter invitavit, ipſe viciſſim ab Imperatore Manuele Comneno benignè exceptus, qvi liberaliter eos munerabat, oblatis inſuper ſtipendiis, ſi ſibi militare vellent ibi Eindridius, magno apud eum honore, Comitis res invidiâ, & qvod malè ſibi conſcius eſſet metu, coram Principe extenuabat, Væringis nihilominus valdè Comes Nordmanniq; accepti, qvam vocem plures infeliciter interpretati ſunt, (ut ex *Lexicis Du Freſne & Hoffmanni* conſtat) pro exſulibus Anglo-Danis à Nordmannis expulſis, qvi obſeqvio Imperatorum Conſtantinopolitanorum, ſuum obſeqvium mancipaverint, cùm longè ante illa tempora, in hiſtoriis, eorum fiat mentio. Auctor incertus, qvi de profectione Danorum in terram Sanctam, nuper à *Kirkmanno* in lucem editus *Cap: XXVII* nobiliſſimos Curiales eos interpretatur. Erant enim ſtipatores Imperatorum, è qvibus robur militiæ maximam partem conſtitit, alii varias pro ſuo qvisq; ingenio nominis rationes adducunt, mihi, ipſi, ſibi primi id nomen indidiſſe videntur, à *Var*, qvod nos ſignificat, qvaſi noſtrates, populares, qvo nomine ſeptemtrionales omnes, Germani etiam & Angli iſtis in locis à Græcis & Aſiaticis ſe diſtinxiſſe exiſtimo, ſed de his, differendi hic nullus eſt locus. Ibi cum in multam hiemem manſiſſet, in occidentem velis verſis, Dyrrachium celebrem Macedoniæ urbem (qvam ſua lingva Dyraksborg appellant. Hodie *Durazzo*) pervenerunt, tranſmiſſoq; ſinu Adriatico, Apuliam, ibi Comes ipſe cum Epiſcopo & Erlingo, nec non potiſſima parte militum relictis navibus, eqvos comparabat, terreſtriq; itinere Romam, inde compendioſiſſima via in Daniam profecti, mox Norvegiam repetentes, omnibus exoptati redibant, adeoq; celebris expeditio iſthæc viſa eſt, ut ſinguli poſtea in majore honore eſſent, qvàm antea fuerunt. Interea frater Erlingi Augmundus cognomento *Dreingur* (id qvod mercenarium ſervum, ſimul etiam bonum ſtrenuumq; virum denotat) in fata ceſſit, Erlingo dum ſimul eſſet prælatus. Poſt aliqvot annos cæſo Rege Norvegiæ, Ingio, à factione, qvæ eum ſecuta eſt, Magno Erlingi filio Norvegiæ Rege ſub patris tutelâ creato, ipſe qvoq; à *Valdimaro Daniæ Rege* ad Comitis dignitatem evectus magni nominis auctoritatisq; Princeps evaſit.

Eindridius aliqvot annis poſt reditum Comitis, in patriam redux, cùm Erlingi iram, meritorum ſuorum conſcientiâ, vereretur, Regis Eyſteinis factioni ſe adjunxit,

junxit, qvo cæso, cum Sigurdo Hallvardi Hauldi de Reyre filio societate facta, Haconem Sigurdi Bronchi filium cognomento Humerosum ad Regium fastigium cum simul sustulissent, Regem Ingium & Gregorium Daginum occiderunt, postea cum Erlingo ad locum Seck dictum prælio facto occubuit Hacon, Eindridius fugâ evasit, jussu deinde Erlingi, post aliqvod intervallum occisus est. Comes Rognvaldus in Hordia per æstatem diu moratus, cognito in Orcadibus se absente magnos motus exortos, optimatibus in factiones distractis, Haraldo & Erlendo Comitibus, de imperio dissceptantibus, eorum levitatum perfidiamq; eleganti versu traduxit, navium defectu præter voluntatem detentus, plures longas per amicos faciendas curavit, qvæ cùm illo anno confici non possent, onerariâ Islandicâ, qvam possidebat vir gentis illius genere nobilis, Dhorkallus Asgrimi filius, tractus australis præfecturæ Arnesensis, Paræciæ, à sede Episcopali *Biskups tungæ* dictæ incola, magno delectoq; satellitio stipatus in Scotiam initio hiemis, portumq; Torfnesiæ devenit, sub festum Jolense in Orcades delatus.

CAP: XXXII.

Exponuntur, qvæ in absentiâ Rognvaldi in Orcadibus gesta sunt, ut Eisteinus Norvegiæ Rex expeditionem in Occidentem movens, Comitem Haraldum ex improviso capit, eiqve pretium liberationis expressit, inde partes Scotiæ Angliæqve spoliavit. Erlendus Comitis Haraldi Svaviloqvi filius, Comes à Rege Scotiæ creatur, Orcadum partem repetit à Comite Haraldo, in Norvegiam proficiscitur, partem Comitis Haraldi à Regibus impetrat, inter Comitem Haraldum & Sveinum Asleifis filium inimicitiæ ob stupratam à fratre ejus Comitis matrem. Sveinus Comiti Erlendo è Norvegiâ redeunti ægrè reconciliatur, ejus deinde partes fideliter secutus, Comitem Haraldum improvisò oppugnat, & ut parte comitatus Erlendo cedat adigit, fidemqve juramento obligat, qvâ deinde violatâ Comitem Erlendum adoritur, Anakolis fratrem capit, qvi dolo fratris aliis in ejus locum captis permutatione redimitur, Comes Haraldus Erlendum Jungium, qvi ipso invito matrem ejus in Hialtlandiam abduxit, obsidet, mox data in matrimonium matre cum eo paciscitur, Comes Sveinus & Erlendus piraticam aggrediuntur, persecutores effugiunt, Regis Scotiæ rara in Sveinum gratia, liberalitas & favor.

Jam èà enarrabo, qvæ in Orcadibus dum peregrinaretur Rognvaldus, gesta sunt. Eodem anno, qvo Orcadibus solvit, Eisteinus Haraldi Gillii filius Norvegiæ Rex magna classe copiisq; ad Rinarseyam appulit, ubi cùm cognosceret Haraldum Maddadium nave viginti loculorum, cum octoginta comitum satellitio in Catanesiam profectum, mox tribus lembis, transmisso sinu Pictico, securum & nihil tale cogitantem, in oppido Thorsâ, occupatâ nave, comprehendi, sibiq; sisti curavti

curavit, trium (aliis septem) auri marcarum solutione, postqvam se feudum ipsius beneficio in posterum recogniturum juramento promisisset, dimissus est, inde Eisteinus Aberdoniam, emporium Scotiæ celebre, trajecit, qvo exspoliato, manus cum eqvitum turmis ad locum Hiortapoll, (Hartipol) austrum versùs conseruit, iisq; fugatis aliqvot naves occupat, in Angliam deinde infestâ classe directâ, tribus præliis, totidem victorias reportavit, primum ad oppidum Hvitabæas gestum, urbis incendio finitum, aliud ad Scarpasker, adversùs eqvestres copias, tertium in sinu Pilavika. Plura etiam gessisse perhibetur, nam memorabile oppidum Langatun, in cineres redegisse (*Chronica Gvilh: Thorne pag: 1796* Langedon appellant) ita ut postea pristinum statum nunqvam recuperaverit, membrana, qvam seqvor, tradit, tribusqve versibus Einaris Sculini Eysteini ipsius poëtæ simul confirmat. Eodem autumno in Norvegiam rediit, & qvamvis titulum ultionis abavi sui Haraldi imperiosi, ante plus minus centum annos in Angliâ trucidati, expeditioni prætenderit, variis tamen hominum judiciis excepta est. Hoc tempore Stephanus Angliæ sceptra tenuisse perhibetur, eodemq; anno Rex Scotiæ David decessisse, substitutus in ejus locum nepos Melcolfus, ætate impuberi, qvi annus *Buchanano* MCLIII. habetur, qvo tempore Maddadus Comitis Haraldi pater in fata concessit, mater autem Margareta, mulier formâ conspicuâ, ingenio acri & sagaci in Orcades concessit. Post mortem Comitis Ottaris, Erlendus Haraldi Svaviloqvi filius, maximam partem Thorsa remansit, interdum in Hæbudis, aut etiam piraticis exercitiis distinebatur, adolescens magnæ spei, multisq; virtutibus conspicuus, alloqvio blandus & facilis, liberalisq; & qvi libenter consilia prudentiâ seqveretur, hinc satellitibus suis militibusq; acceptus, qvorum magnum numerum circa se habuit, verùm à consiliis intimis nutricium suum Anakolem, virum familiæ nobilitate, potentiaq; clarum, manu qvoq; promptum, & rebus gerendis strenuum, hic dum in peregrinatione Hierosolymitanâ Comes Rognvaldus versaretur, à Melcolfo Scotiæ rege Comitis dignitatem, dimidiamq; Catanesiam, eodem jure, qvo pater ejus Haraldus beneficio Scotiæ Regum impetravit, qvòd potentes amici propinqviq;, qvorum numero abundabat, pro eo anniterentur, Rexq; ætate esset tenerâ, dimidia Catanesia Haraldo permissa, eò igitur ad amicos cum Erlendus concessisset, cum copiis in Orcades transmisit, postulans ab Haraldo patrimonium sibi restitui, qvi cum majori exercitu se munivisset, postulata abnuit, proceres ad eos conciliandos conversi, media parte ut Haraldus cederet, urgebant, qvod cùm is pariter negaret, in annum induciæ factæ sunt, ea lege, ut si interea Erlendus in Norvegiam proficisceretur, partemq; Comitis Rognvaldi in clientelam à Regibus impetraret, Haraldus qvoq; cederet, eò igitur Erlendus trajecit, relicto domi Anakole cum parte militiæ. Inter Comitem Haraldum & Sveinum Asleifis filium, inimicitiæ exortæ sunt, qvod Gunnium Olafi filium, fratrem Sveini, ob stupratam matrem suam Margaretam, susceptosq; ex eâ liberos finibus imperii sui Comes proscripsisset, qvem Sveinus in Liodhusam, ad amicum Liotholfum, ad qvem ipse prius diverterat, ablegavit, qvamvis ipsius Liotholfi filium nomine Fuglem, qvod in aula Haraldi Comitis esset, in inimicorum numero haberet. Erlendo Norvegiam petente, Haraldus in Catanesiam profectus, hiemem in Vika exegit, Eodem tempore Sveinus in Catanesiæ Thrasvika resedit, agris privignorum suorum curandis intentus, nam ex prima uxore Rognhilde Ingimundi filia, (qvorum conjugium breve erat) Olafum filium, ex posteriore Ingiride Thorkelis filia Andream suscepit.

Feriâ qvartâ hebdomadis qvadragesimæ ultimæ cùm Lambaburgum cum modico comitatu ascenderet, conspectum in sinu Pictico lembum, censum Comitis Haraldi ex Hialtlandia vehentem adortus, omnem diripuit, vectoribus in terram expositis, qvo cognito per hebdomadem Paschatis, singulis inter rusticos mansiones alimentaq; Comes distribuit, dictitans alternis sibi Sveinoq; opes affluxuras, qvâ elapsâ Sveinus lembo & oneraria nave in Orcades transvectus, prope isthmum Skalpeid Fuglem Liotholfi filium Liodhusa patris domicilio ad Comitem Haraldum contendentem, nave, Sigurdum qvoq; Klausium Comitis Haraldi villicum eodem

itinere duodecim unciis aurii (aura) qvod Kyrkiuvogo in ejus ædes securitatis fortè majoris gratiâ deportatum erat, spoliavit, inde in Scotiam conversus Ardurnæ (Ardurnes fortè in Strathnaverna Scotiæ provincia, Ardion Scriptor habet) Regem Melcolmum ibidem morantem, puerum novem annorum adiit, magnaq; cum benevolentia, susceptus, integrum mensem apud eum remansit, jussus omnibus privilegiis bonisq; qvæ ante contractam Haraldi Comitis offensam in Catanesia tenuisset, in posterum frui. Inde liberaliter à Rege dimissus, naves conscendit, in Orcades navigaturus. Eodem tempore Anakol in Dyrnesia constitutus Sveinum Orientem versùs Mulam navigantem conspexit, misso igitur Gautio, qvi in Skeggbiarnastadis habitabat, petivit, ut cum Fugle ob ereptam navem pacisceretur. Erant enim Fugl & Anakol sangvine juncti. Locus conventui Sandeya electus, haut secus qvàm promisit, comparuit Sveinus, Fugliq; non pro ejus, sed suo arbitrio satisfecit. Exinde Anakol Sveini factioni se adjecit, pollicitus eum Comiti Erlendo reconciliaturum, magnis enim inimicitiis inter se diffidebant, ob incensam Frakaurkem, aviæ Comitis sororem, simul in Strionseyam, ubi Thorfinnus Beffinus, cui Ingigerdis Sveini soror repudiata à Thorbiotno Klerko, deinceps nupsit, habitabat, profecti, dum in portu qvodam aliqvot dies morarentur, ad promontorium Hofnesiam Comitem Erlendum ab alto navigantem agnoscunt, cui Anakol & Thorfinnus obviam sine morâ euntes adventum enixè gratulantes, agunt, de pacificatione cum Sveino. Abnuit Comes familiæ suæ inimicum semper, deinde fœdifragum pronuncians, utpote qvi promisisset Comiti Ottari sibi auxilio futurum, ad paternam ditionem recuperandam, nec tamen præstitisset, tum Sveinus fortè præsens auxilio se futurum denuò promisit, protinusq; partes ejus secuturum, universa dies insumta est, irrrito studio, ni Anakol & Thorfinnus minati essent, se Sveinum Orcadibus exsulem secuturos, ne verò tanta vis hostibus accresceret, Sveinus in amicitiam receptus est; tum demum Erlendus exposuit, partem illam comitatus Orcadensis, qvam Comes Haraldus possideret, sibi beneficio Eisteini Regis concessam, svasit igitur Sveinus, ut horum famam ipsi prævenirent, accedentesq; Comitem Haraldum, ditione ut cederet, jussu Regis Eysteini, postularent. Ad Kiarekstadas classe excubantem, festi Michaëlis vespere, nihil tale opinantem deprehendunt, qvi nave longâ conspectâ, attonitus, cum universo satellitio prætoria exiliens in castellum evasit. In Arnio qvodam Rafni filio, panicus terror notatus est, qvi è nave se proripiens, cum Kirkiuvogum cursu propero delatus esset, clypeum humeris gestare se nescivit, priùsqvam postibus implicitus per fores introire neqvibat, Erlendus & Sveinus navibus excedentes, castellum igne ferroq; oppugnabant, Haraldo se acerrimè defendente, expugnassentq; ni nox eos dirimisset, illiq; paullo diutiùs in oppugnatione perseverassent. Multi ex utraq; parte vulnerati sunt, seqvente die per cives & utriusq; amicos de pace actum, qvæ licet ab Erlendo & Sveino, qvorum partes potiores, ægrè admitteretur, coaluit tamen, cùm Haraldus comitatus partem, qvæ sua erat, dederet, sacramento pollicitus, nunqvam postea ab eo reqvisiturum, testes juramento, Orcadum optimates adhibiti. Mox Haraldus in Catanesiam, inde ulterius in Scotiam, ad amicos, paucis Orcadensium comitatus recessit, Erlendus indicto foro, ad qvod freqventes omnium insularum incolæ convenerunt, instrumentis ab Eisteino Rege acceptis, publicè exhibitis, promulgatisq;, cum jus suum in Orcades vi investituræ omnibus monstrasset, Sveino amicis familiaribusq; suis annitentibus, partesq; ejus propugnantibus, omnium consensu universas insulas, dicto audientes habuit. Adjectâ tamen conditione; Comitem Rognvaldum parte sibi debita, cum rediret, prohiberet, plus postulanti omnes se opponerent, Erlendumq; summo studio viribusq; tuerentur, verùm Sveinus nihilò securior, nec à Comite usqvam discessit, nec monere destitit, ut sedulò sibi caveret, nec nimium Haraldo, qvantumvis jurato, aut Scotis crederet. Plurimum auctumni in navibus transactum, inqvisitumq; per assiduos exploratores in consilia actaq; Comitis Haraldi. Appropinqvante festo Jolensi, cùm tempestates incumbere cæpissent, Sveinus domum in Garekseyam profectus, Comitem, ne se absente minùs securus esset, hor-

tatus;

tatus, ut consiliis pareret, nec festo Jolensi solenniter celebrando ullum in insulis locum eligeret, verùm singulis noctibus in navibus acqviesceret, permovit. Undecimo festi Jolensis die, cùm Sveinus in Garekseya cum domesticis suis potaret, naribus manu pressis, eqvidem inqvit Comitem Haraldum jam in itinere esse, Orcadesq; petere existimem; id cùm illi ut impossibile tanta tempestate judicarent; ita qvidem videri respondit, nec se propter meram suspicionem nuncium Erlendo facturum, licet valdè verendum ne opus esset, missoq; hoc sermone, ut antea potatum.

Tempore Jolensi Haraldus qvatuor navibus, & centum classiariis in Orcades profectus, duas noctes ad Garekseyam constitit; portu deinde Hafnarvogo in Rosseya capto, decimo tertio festi Jolensis die pedestri itinere sinum petebat, festi parte in *Orcahaugo* (villæ id nomen videtur, denotat autem tumulum Orcii seu Orcadis, unde fortè Orcades nomen contraxerunt, ut in limine dictum) prius exacta, ubi cum duo Comites eorum insanirent, remora injecta itineri est, cùm in sinum pervenirent nox præteriit, at Comes Erlendus, qvamvis pridie in terra potasset, noctem tamen in nave qvievit, duos ejus Comites, qvi in villâ remanebant, Haraldus occidit, alter Ketill vocabatur, alterius nomen omissum est; capti Arnfinnus Anakolis frater & alter nomine Liotholfus, alii item duo, mox Haraldus cum Thorbiorno Klerko Thorsa rediit, fratres autem Benedictus & Biornus Haraldi satellites; Lambaburgum petebant, Arnfinno Anakolis fratre captivo abducto. Eadem nocte qva Comes Erlendus, motum ab Haraldo, concitatum cognovit, Sveinum de ea re certiorem fecit, qvi expeditis navibus sine morâ adfuit, inqve multam hiemem in navibus simul excubabant, Benedictus & Eiricus pretium liberationis pro Arnfinno poscebant, navem, qvam Comes Erlendus iis ante Kiarakstadas stantem eripuit, cùm consensurus esset Comes, disvasit frater ejus Anakol, ratus minori pretio posse liberari. Die Mercurii, qvi qvadragesimam præcessit, ipse & Thorsteinus Ragnæ filius assumptis viginti Comitibus, lembo in Catanesiam de nocte vecti, navem in occulto sinu, sub prominentibus jugis, se verò in specubus prope Thrasvikam absconderunt, in transtris autem trunci, speciem dormientium prætereuntibus præbentes, dispositi, suspicionem fraudis, qvi mane ejus diei navem conspiciebant, demserunt. Interim Anakol, remiges extra civitatem, ad Ostium amnis nave appellentes observavit, duos etiam è civitate, eqvitem alium, alium peditem, procedentes, suis igitur bifariam divisis, decem secundùm amnem ad eripiendam iis navem procedere, totidem oppidum ingredi jubet, Eiricus paullo ante domum redux cubile petebat, ibi armatorum sono territus, elapsus per alias fores, navem cursu petebat, ubi in decem illos incidit, qvi ad usum navis intercipiendum missi sunt, mox captus; inq; Orcades ad Comitem deductus permutatione Arnfinni postliminio rediit. Proximo vere Comes Haraldus è Catanesia in Hialtlandiam movet; occisurus Erlingum Jungium qvod matrem suam, cujus nuptias suo consensu non impetrabat, se invito ex Orcadibus in Hialtlandiam devexerat, occupatoq; Moseyarburgo, munito castro præparatisq; omnibus ab obsidionem ferendam idoneis, obsesso castro, subvectiones impedivit, fame ad deditionem compelli posse existimans, qvod cùm ex animi sententia non procederet, protrahereturq; obsidio, Erlendus per communes amicos petivit, ut matrem sibi nuptum daret, malletq; se amicum habere, qvam inimicum, consideraret, de Imperio cum potentibus hostibus certandum, ideoq; amicis adhuc indigere, qvanto plures inimicos habeat; tanto hostium res accessione eorum firmiores fore; fidelem à se operam exspectandam, si affinitatem non aspernaretur, haut absurda suggessisse videbatur Erlendus, itaqve ratione status præsentis habitâ, matrem ei Comes elocavit; inq; societatem receptum Comitem in Norvegiam accivit. Hisce in Orcades relatis, absentiâ ejus securior Erlendus, svasu Sveini una cum illo piraticam aggredi cœpit Orientalis Scotiæ oræ; sinusq; Breidafiordus (sive latus sinus) latrociniis fœdata, inde in austrum, Bervikam usq itum, ibi Knutus à divitiis Opulentus dictus, mercator celebris habitabat, cui Sveinus magnam navem onerariam, capta simul uxore, qvæ,

ea vehebatur, eripuit, deinde in auſtrum ad Bliholmum navigabat. Bervikæ erat Cnutus cum hæc reſciſceret, centumq; marcis argenti cives Bervikenſes ad perſeqvendos hoſtes conduxit, qvatuordecim naves expeditæ, vectorum plurimi mercatores. Sub Bliholmo Comitis Sveiniq; naves ad ancoras ſtabant, cùm Sveinus per veſperam naves præter morem, velari vetuit, prædicens Bervikenſes eadem nocte cum valida manu adfuturos, id frigido præſertim cœlo, cùm cœteri detrectarent, ſolius Sveini navis poſterior pars malum usqve patuit, ipſe penulam gavſapinam amictus, arculæ inſidebat, paratum ſe in omnem eventum dictitans, fuit inter nautas ejus vir qvidam Einar cognomento Skeifus, is fruſtra ait fortitudinem Sveini ſupra aliorum hominum celebrari, cùm velis integere navim in præſens non audeat. Excubiæ in inſulâ agebantur, ibi vigiles inter ſe diſſidentes, cùm Sveinus animadverteret, eam ipſe conſcendit, cognitoq; inter illos, qvid appareret, non convenire, primus qvatuordecim naves aqvilone navigantes, óculis conjecit, erat enim qvovis alio oculatior, juſſis itaqve cuſtodibus, ut ſuæ qvisqve navis rectoribus de imminentibus hoſtibus, ſimul ut vela tollerent, indicarent, mox mutuo clamore ſe invicem, plures autem Sveinum conſulebant, ipſe ſilentio imperato, naves inter inſulam & continentem deduci, ibiq; occultari ſvaſit, ſi enim hoſtes ſe non obſervarent prætérituros, evitatumq; periculum, ſin obſervarentur, citato remigio, in eos impetum ut facerent, Ductoribus aliis cum diſpliceret conſilium, fuga prælata, itaq; auctore Sveino altum petitum, cùm metus omnia acceleraret, ſinguli ſe protinus expediebant, ſegnior Sveinus moras de induſtria nectens Anakolem exſpectabat, etiam cùm celeritate navis longiùs provehebatur, ne ſolus eſſet, in ejus gratiam vela contraxit, verùm anteqvam contraxiſſet, Einar Skeifus à Sveino qværit, navis ne moveretur, tum Sveinus, fortitudinem meam in poſterum ne ſugilles, cùm præ metu currentem navem à ſtante non diſcernas, hanc præſertim omnium celerrimam, deniqve ad inſulam Moſeyam curſus directus, inde Sveinus nuncios Edingburgum ad Regem, qvi de exſpoliato Knuto eum certiorem facerent, miſit. Qvi prius qvam urbem ingrederentur, duodecim eqvites obviam habuerunt, ſaccos argento plenos portantes, ubi Sveinus eſſet rogantes, ſibi enim relatum captum eum detineri, ſe autem cum iſto argento ad eum liberandum à Rege miſſos, Rex cognito ſalvum eſſe, clypeum prætioſum aliaq; munera ad eum miſit, jactura Cnuti inſuper habita. Eodem auctumno Sveinus cum Comite Erlendo domum revertit. Cùm per æſtatem Comes Haraldus in Norvegiam conceſſiſſet, Rognvaldus qvoq; cum Erlingo Skackio ab itinere Orientali Norvegiam, & imminente natali Chriſti Feſto in Orcades rediit.

CAP: XXXIII.

Comes Rognvaldus fœdus cum Comite Erlendo contra Comitem Haraldum facit, indeq; mox reſiliens Haraldo ſe jungit, perſvaſus cum Erlendo ſalva pietate pactionem contra Haraldum inſtitui non potuiſſe. Rognvaldi Comites tredecim Thorbiornus Klerkus occidit, ipſum vulnerat. Rognvaldum & Haraldum in Orcades moventes, Erlendus & Sveinus fugiunt, qvi poſtea de improviſo in Orcades delati, Comitem utrumq; claſſe vecturaq; univerſa ſpoliant, magnamq; ſtragem faciunt, Comites ægrè evadunt, qvi poſtea qvoq; de improviſo infuſi, Comitem Erlendum occidunt, ejus militibus parcitur.

Reditu

Reditu Rognvaldi cognito, Erlendus cum proceribus egit, ut qvæ fœdera secum iniissent, ex tam longâ peregrinatione nunc ad suos revertenti exponerent, consensuqve ejus firmarent, qvi summo studio annixi effecerunt, ut conventus Kirkiuvogi ad decimas Kalendas Januarii indiceretur. Convenit, ut insulis ex æqvis partibus inter se divisis, reditus pro sua qvisq; parte obtineret, junctisq; viribus Comitem Haraldum, aut qvemcunq; alium impetentem arcerent. Fides ultro citroq; data, mutuoq; jurisjurandi religione stabilita. Classe egebat Rognvaldus, inq; proximam æstatem naves è Norvegiâ exspectabat: ergo per hiemem nihil motum. Seqventi vere post consilia de resistendo Haraldo agitata, Erlendus in Hialtlandiam ad eum excipiendum, si forte eò appelleret, concessit, Rognvaldus in Catanesiæ oppidum Thorsa, ubi plurima Haraldo à familiaribus propinqvisq; auxilii spes. Cùm maximam æstatis partem Comes Erlendus & Sveinus in Hialtlandia tererent nec interea per intermeantes naves fama de iis qvicqvam in Norvegiam deferret, Haraldus horum ignarus, septem navibus pelago commissis qvatuor tantum in Orcades adduxit: tres tempestatibus in Hialtlandiam pulsæ, in potestatem Erlendi devenêre. Ut verò fœdera inter Rognvaldum & Erlendum cognovit, seq; ab Orcadum possessione exclusum animadvertit, nec utriqve resistendo parem, Rognvaldum sibi priùs conciliandum statuit, Thorsa profectus, eum in Sudurlandia nuptias filiæ suæ Ingiridis cum Eirico Slagbrellere celebrantem audivit. Interea Erlendus & Sveinus in Hialtlandia morati, cognito Comitis Haraldi in Orcades adventu, eum cum instructa classe, absqve mora simul navigantes, perseqvuntur. Verùm æstu maris tempestate concitati, medio pelago ab invicem separati, Comes in Sandeyam tribus navibus appulit: Sveinus ad Fridareyam duodecim repulsus, postea ad Comitẽ Erlendum in Sandeyam, qvem periisse existimabat, delatus est, ubi mutuo gaudio se invicem exceperunt. Vix Haraldus ad urbem Thorsa pervenit, cùm nuncius adventum ejus in Bervikam, (villa fortè in Sudurlandiâ ita appellatur) detulit: eò igitur Rognvaldus cum eqvitum valida manu rediit. Multus in iis reconciliandis Eiricus Rognvaldi gener & Haraldi propinqvus, varias, easq; prægnantes caussas, qvæ non sinerent eos à se invicem diveili, operosè repetebat. Sangvinis propinqvitatem, diuturnæ societatis sancta fœdera, mutuaq; inter nutricium & alumnum officia, tanto nexu devinctos, si hostilia inter se agitarent, divino humanoq; juri vim facturos qvestus, obtinuit, ut securitate ultro citroq; datâ, uterqve in castello qvodam urbis Thorsa convenirent, & remotis arbitris colloqverentur, pari militum numero, foris utrumq; stipante. Diu collocuti sunt: neq; enim priùs inter se salutabant, postqvam Rognvaldus rediit. Ad pacificationem omnia spectabant, cùm adulto die nunciatum est, copias Haraldi armatas adventare: id qvamvis ille fraudi futurum negaret, mox tamen extra castellum tumultus, gladiorumq; sonitus auditus, terroris aliqvantum incussit. Comites citissimè egressi Thorbiornum Klerkum cum manipulo militum, qvi statim satellites Rognvaldi invasit, vulneribusq; affecit, agnoscunt, ut abstineret, neqvicqvam vociferantes, donec tandem intercursu civium urbanorum dirimebantur. Tredecim Comitis Rognvaldi domestici occisi, qvi & ipse in facie vulneratus. Mox, interponentibus se amicis, fœdus pristinum inter eos renovatum, novaq; societas, sponsione & juramento sancita, proculcatâ prioris juramenti fideiq; Erlendo ab utroqve recens datæ religione, qvò fiducia prioris amicitiæ securum faciliùs de improviso opprimerent, tanqvam de cumulatâ perjuriis cœde triumphaturi. Eadem nocte in Orcades decem navibus profecti, adq; Rinarseyam delati, capto portu Videvago in terram conscendunt. Interea Erlendus & Sveinus cum classe ad Bardvikam considentes, multitudine hominum in Rinarseya conspectâ, per exploratores de fœderibus inter Comites renovatis, propositoq; se commeatu excludendi certiores fiunt. Igitur Erlendus, reqvisitis militum consiliis cùm singuli Sveini voluntatem explorandam statuerent, ipse qvoqve eum consuluit, qvi svasit, ut Catanesiam eadem nocte repeteret, qvòd vires ad decernendum cum utroqve simul deficerent, prætexeretq; decretum in Hæbudis hiemandi. Vespere, qvi festum Sancti Michaëlis præcessit, trajecto sinu Pictico, armenta pecudesq; in Ca-

tanesiâ diripiunt, navibusq; imponunt. Venti tempestatesq; diu invium sinum fecerunt, qvibus desidentibus, Svenus virum qvendam, qvi in Orcades referret, abrepta è Catanesia armenta, Comitemq; & Sveinum jam paratos, iter in Hæbudas moliri, nec præter ventos, qvicqvam eos morari, subornat. His cognitis Rognvaldus, domestico conventu habito, monuit, ut singuli sibi qvàm accuratissimè caverent: agnoscere se dolos Sveini ideò, ut hostes deciperet, excogitatos: qvò enim remotius se profecturum simularet; eò propius celeriusq; accessurum. Prima hieme sex longis navibus, iisq; magnis Thorsa in occidentem circa Scotiam Erlendus & Sveinus cursum, adversis ventis, obnixi dirigunt; id cùm Comites cognovissent, naves suas ad isthmum Scalpeidensem applicant, svadente Rognvaldo, ut in navibus nihilominus aliqvod tempus excubarent. Cùm Sveinus in Occidentem ad locum, Staurem dictum, pervenisset, negabat se ultra nautas remis fatigaturum, ventisq; vela dare jussit: id, qvantumvis periculosum, ejus tamen auctoritate processit. Secundis ventis propero cursu in Orcadum Vagalandiam delati, cognoscunt Comites & Eiricum Slagbrelleiem, multosq; proceres ad isthmum Skalpeidensem in Knarrastadis, qvatuordecim navibus instructos considere, Thorbiornum qvoq; Klerkum in Papuleyam ad Haconem Karl affinem suum profectum. Comites ergo eadem nocte oppugnandos Sveinus censuit. Id qvamvis pleriqve dissvaderent, tamen probante Comite Erlendo, consilium aliorum etiam suffragia meruit. Hæc octavo Kalendas Novembris gesta sunt. Nix pluviæ mixta eadem nocte cœlo decidit, cùm Comes Rognvaldus sex suorum comitatus, ad villam suam Orfioram, omnium securus imbre perseverante profectus est. Via per Knarrastados ferebat, habitabat ibi vir natione Islandus, Botolfus Begla, melioris notæ Poëta, qvi Comite multis verbis, ut ibi pernoctaret, exorato; & detractis vestibus in lecto collocato, ipse imperatas sibi excubias egit. Eadem nocte Erlendus & Sveinus Comiti Haraldo adeò improvisi superveniunt, ut tum primùm excitaretur, cùm classicum intonuit. Arreptis itaqve armis, singuli masculè se defendebant: in prætoriâ nave, usqve qvinqve omnes cæsi, Comesq; Haraldus in terram, ægrè qvidem evasit. Inter cæsos præcipuus erat Biarnius Erlendi Jungi frater, vir insignis; centumq; alios ferrum absumsit, complures vulnerati, qvi evaserunt, fugâ in terram dilapsi: paucos Erlendus de suis desiderabat. Navium, qvæ Comitum erant, numero qvatuordecim, singulæ cum instrumentis & universa vectura, interceptæ. His peractis certiores facti, Comitem Rognvaldum eodem vespere Knarrastados petivisse, ad eum comprehendendum accurrentes, Botolfum ante fores stantem, ibi ne esset rogant: ille humaniter priùs salutatis, exceptisq; respondit, eadem nocte ibi fuisse. Unde incitatiores, ubi jam esset, ulteriùs reqvirunt: manu igitur extensâ, qvasi indicio, versus elegantes nec hodie obliteratos, cecinit, qvibus alacriores facti, ad eum in potestatem redigendum, celeri cursu, pro se qvisqve certant, gloriam capti istius capitis, singulis sibi exoptantibus. Ingressus Botolfus Comitem excitat, refertq; qvæ illâ nocte gesta, qvantumqve periculum immineat. Hoc cognito Rognvaldus vestibus raptim sumtis celeriter Orfioram petit; ubi Comes Haraldus eadem trepidatione hostiles manus elapsus latebat. Mox scaphis arreptis, alter tribus, qvatuor alter Comitibus in Catanesiam trajecerunt; seqventibus aliis scaphis, per occasionum momenta raptis, suorum singulis. In divisione prædæ (qvæ ingens parta) Sveinus argentum mensale cœteraq; pretiosa Comiti Rognvaldo erepta, inq; ejus nave intercepta, ut sorte duceret, curavit, ipsiq; statim Comiti possessori in Catanesiam remisit. Consuluit deinde; ut Comes classem ad Vagalandiam duceret, stationem ad sinum opportunam; tum ad prospectum navium è Katanesia venientium, tum ad excursionem illuc occasione data; faciendam: verùm Erlendus, aliis instigantibus, in insula Daminseya aqvilonem versus classem statuit. Interdiu in magno castro potatum, in navibus invicem colligatis pernoctatum, idqve in multam S: Martini qvadragesimam, qvæ natale Christi Festum præcedit. Qvinto ante idem festum die, Sveinus versus Orientem in Sandvikam ad agnatam suam Signdem profectus, exortam inter illam & vicinum litem compositurus; discen-

discendens Comitem Erlendum monuit, ut eadem nocte intra navem qvietem caperet, nihilo, se absente, qvam aliàs securior. Unicam noctem apud Sigridem mansit, alia invitatus ad Gilsem, Sigridis colonum fidumq; amicum, qvi cervisiam nuper coxerat, divertit. Ubi certior factus, Comitem, secus ac svaserat, ad navem non rediisse, missis ad eum Margado Grimi filio, duobusq; aliis monuit, ut licèt priore nocte cosilium suum neglexerit, proinde tamen non aspernaretur, noctemq; qvæ seqveretur in nave transigeret: iis autem seorsim subjecit verendum, ut consilia sua Comiti diu essent usui futura. Ipsi, qvæ jussi, deferebant. Milites dissentire à se ipso ingenium Sveini responderunt, interdum contemtis periculis nihil non audere, interdum panico terrore correptum, qvò se recipiat, nescire, se qvidem intra tecta, non naves, qvietem capturos. Comes monita Sveini se secuturum pollicitus, tribus supra viginti comitatus, naves adiit, reliqvis in diversorio manentibus: Margadus in sinum, non procul inde distantem, secessit. Hac eadem nocte Comites Rognvaldus & Haraldus Erlendo improvisi, nec vigilibus, qvi in terra excubias egerunt, priùs observati, qvàm prætoriam navem conscendissent, supervenerunt. In anteriore navis parte Ormis & Ulfus stabant, qvorum hic ad Comitem accurrens, cum nimiâ crapulâ gravem excitare neqviret, arreptum extra navem in subjectam scapham infert, Ormus ab alio latere exsiliens terræ adnavit: Comes Erlendus plurimiq; qvi in nave erant, occisi. Clamore excitatus Margadus, lucente lunâ recedentes Comites observabat, inde concludens Erlendum occisum; primò ad Rennadalum profectus Sveinum per nuncios certiorem de his facit. Haraldus, qvi militibus parci voluit, tantisper à Rognvaldo inhibitus est, donec constarèt, vivusne an mortuus esset Erlendus. Pridie natalis Christi cadaver ejus inventum est, indicio hastilis inter muscos in litore eminentis, cujus mucrone corpus ejus transfixum, qvod in templo deinde sepultum est. Militibus hinc incolumitatem pollicentur Comites & inter illos, tribus Sveini Asleifis domesticis. Inter milites Erlendi Jon Vængus erat; prioris de qvò anteà actum est sororis filius, qvi in domum Haconis Caroli receptus, sororem ipsius stupràvit, inde profugus piratis duce Anakole se associavit. Hic inter alios, qvi prælio non interfuerunt, Kirkiuvogum fugiens, in Ædem Sancti Magni se recepit. Sed omnes à Comitibus obsessi, adq; deditionem compulsi: Jon Vængus verò juramento in posterum ad nuptias sororis Haconis à se stupratæ fidem obstrinxit, deinde Comitis Haraldi villicus factus. Annales hæc ad annum Christi MCLIV. referunt falsò: nam eodem anno, qvo Melkolfus Davidi Regi successit, Comes Rognvaldus peregrinationem instituit, Haraldusq; Maddadius ab Eysteino Norvegiæ Rege captus est. Qvid deindè singulis annis acciderit, è superioribus patet.

CAP: XXXIV.

Sveinus variis latebris abditus Comitum milites infestat. A Comite Rognvaldo ad convivium festi Natalitiorum invitatus humaniter suscipitur. Comiti Haraldo, indictâ ingenti multâ, reconciliatur: sed ruptis pactis, nova inimicitia exoritur. Comitem cum propriis ædibus exusturus, à funesto proposito revocatur. Uxoris ejus in Comitem Haraldum fides. Perseqvente Comite Haraldo prope captus, in abdito antro, æstuantis maris fluctibus obstructo, latens evadit. Insolentiam Jonis Vængi in eum retorqvet. Comiti Rognvaldo, mox Haraldo

Haraldo reconciliatur, sed huic non ita sincerè. Jonis Vangi fratres capit, contumeliaq; afficit. Is Sveini filium deinde captum, imperante Comite Rognvaldo, iterum dimittit. Tandem in gratiam cum Comite Haraldo redit, ablataq; omnia recuperat.

Secundùm mortem Erlendi, Sveinus in Rennadalum profectus, cùm, Margado prodente qvæ in Daminseya gesta erant, exactè cognoverat, inde in Rolfseyam devenit, exportatisq; omnibus navis armamentis accurateq; servatis, milites suos inter rusticos per viciniam sustentandos, divisit. Ipse per exploratores Comitum procerumq; consilia expiscatus, cum qvinqve comitibus in monte se abscondit, qvem ac alio latere mare alluit. Inde per singula crepuscula trajicere solitus, in villa, qvam occultè ingressus est, delituit. Ibi cùm Thorfinnum, ejusq; filium Augmundum, cum affine suo Erlendo, de occiso à se Comite Erlendo strenuè gloriantes, reliqvos etiam suam qvemq; fortitudinem laudibus efferentes, inter latebras audivisset, vanâ jactatione provocatus, cum comitibus, qvos celeritate prævertit, de subitò invectus, Eilendum lethali vulnere sauciavit, Thorfinnoq; captivo abducto, in Thingavollum ad Patruum suum Helgium concessit: ubi primos festi natalis dies latuit, Comitibus interea, Rognvaldo in Daminseya, Haraldo in Kirkiuvogo festum celebrantibus. Horum mitior Rognvaldus per nuncios in Thingavollum missos Helgium monuit, ut propinqvum suum Sveinum, modò, ubinam esset, sciret, ad se per festum natale, suo nomine, invitaret, pollicitus, se, ut Comiti Haraldo reconciliaretur, adnixurum. Qvo cognito, Sveinus Comitem accessit, comiterq; exceptus, posteriorem festi partem apud eum transegit. Qvo finito, loco dieq; pacificationi, inter Comitem & Sveinum constituto, placuit ea primo decidi, de qvibus priùs inter eos actum erat. In primis Rognvaldus Sveinum in gratiam Comitis Haraldi reducere, remis velisq; contendit, omnibus licèt, præter propinqvos ejus, repugnantibus, palamq; vociferantibus, auctorem eum dissidiorum turbarumq; semper exstitisse. Ad ultimum multa Sveino indicta, marca auri singulis Comitibus pendenda agrorumq; allodialium pars dimidia, navisq; longa, eaq; eximia extortæ, Sveino pacem si bonam, etiam diuturnam, iniqvam, non ultra necessitatem duraturam monente.

Rognvaldus partem multæ sibi adjudicatæ remisit, præfatus amicitiam ejus pecuniæ præferendam. Haraldus jus suum exsecuturus, in Garekseyam profectus, frumentum aliaq; diripuit. Sveinus illatum damnum Rognvaldo qvestus, pactum Haraldum rupisse affirmabat: se igitur domum profecturum ad damnum æstimandum retulit, dissvadente Rognvaldo, utq; ad se maneret invitante, qvòd qvantumvis impiger vir, viribus tamen Comiti Haraldo impar esset. Nec tamen à proposito se retrahi passus, in Garekseyam cum decem comitibus lembo vectus adulto vespere devenit, poneq; domum subiens, faces succendi jussit, consilio ut cum domo sua, Comes qvoqve conflagraret. Inter præcipuos Comites ejus Sveinus Blakarius erat, qvi proposito improbato, incertum respondit, an Comes intra tecta esset, vel si maximè, non tamen uxori Sveini aut filiæ exitum permissurum, eas autem una cremari, maximum piaculum. Qvo monito Sveinum ad fores convertit, verùm, qvi intus erant, in subita trepidatione januam clauserunt. Cognito Comitem abesse, domesticos ejus, deditis tantùm armis, dimisit incolumes, universaq; cervisiâ effusâ, uxorem filiamq; secum avexit. Reqvirens ab uxore, ubinam Comes esset, cum nihil responsi acciperet, nutu itaqve ait, cùm verbis non libeat, indica. Illa Comitem prodere, qvòd ejus agnata esset, nolente, nave conscensâ, qvædam arma satellitibus Comitis restituit. His Comes, qvi in aliam insulam ad venationem leporum concesserat, delatis, pactum, qvod intercessit, ruptum pronunciavit, Sveinumq; deinde ad insulam Hellirseyam (qvæ recedente æstu eminentior, antrum

intra

intra rupes assurgens, sed paucis cognitum, insidiis tegendis idoneum celat, qvod affluens mare obstructo ostio ita tegit, ut ne species qvidem ejus pateat) contendentem observans mox propulsâ è litore nave sine morâ persecutus est. Videns autem Sveinus imparem se Comiti, ad antrum refluente æstu declinat, & navem in superiores ejus partes deducit: sed, adventante Comite, alluvium undas referens, obducto ostio, & latebram & Sveinum oculis subduxit. Hic longo tempore per insulam, circaq; reqvisitus: cùm nusqvam appareret, admiratus est Comes, navem ad insulam delatam, at nuspiam inde recedentem observatam. Cumq; submersa non videretur, ad alias insulas relatam existimans, eò ad reqvirendam eam se contulit. Postqvam Haraldus discessisset, refluens unda exitum Sveino præbuit, qvi omnia verba Comitis, cryptâ tectus, excepit. Ibi, nave relictâ, lembo, qvem monachi possederant, arrepto, Sandeyam petit, lemboq, incenso in insulam ad villam Volunesiam dictam accedit, ubi vir nomine Bardus Sveini propinqvus habitabat, qvem domo clam eductum monet, se ad illum mansurum. Optatus qvidem hospes, respondit Bardus, non tamen palam excipiendus, qva ingressus, in conclavi, à reliqva domo pariete distincto, foribus acervo lapidum obstructis tectisq; cum comitibus latebat. Eadem vesperâ Jon Vængus Haraldi Villicus, cum septem aliis accessit, qvi omnes humaniter à Bardo suscepti introductiq; in cœnaculum, juxta focos liberaliter excitatos, corpora fovebant. Magnâ garrulitate Jon gesta inter Comitem & Sveinum effutiens, variis qvoqve Sveinum calumniis momordit, fædifragum illum, neminiq; fidum asseverans, ut qvi, recens icto cum Haraldo fœdere, mox eum incendio consumere decrevisset: nunqvam pacem insulas, nisi illo exacto, habituras. Bardo, ejusq; familiaribus Sveinum defendentibus, mox Comitem Erlendum vituperare occepit, utpote qvi cum nullius damno obierit, vir ferox & iniqvus, & omnium libertati inimicus. Qvo audito, Sveinus non ultra sui potens, sumtis armis, dejectoq; acervo lapidum per occultas fores se proripuit, publicas obsessurus. Verùm ad primum tumultum territus Jon interula tantum & lineis femoralibus indutus, raptis calceis, ad primum strepitum à foco exsiliens per januam in tenebras, qvæ illuni nocte incubabant, evasit, multoq; frigore affectus, & qvibusdam pedum digitis algore solutis, decidentibusq; alter qvasi Jon Pes, in aliam villam eadem nocte evasit. Comitibus Jonis, intercedente Bardo, victor pepercit, Exactâ nocte, Sveinus lembo, qvem Bardus possidebat, austrum versus ad Bardsvikam concessit, dilituitq; interdum in speluncâ, interdum per dies in villâ potabat, noctibus in navicula acqviescens, evitandis hostium insidiis. In Rinarseyâ constitutus, mane qvodam Comitem Rognvaldum, navem ad litus, ubi lembus ejus stabat, applicantem animadvertit, satellitesq; qvinqve exscendentes: eos igitur è colle qvodam lapidibus, juvantibus suis impetebat. Verùm, reliqvis arma expedientibus, simul cum suis in litus desiliens, lembum in aqvam propellebat, myoparone Comitis, interim refluente æstu in litore stante, qvem Sveinus, hastam manu gerens, cum præteriret, tamen, Rognvaldo clypeo se protegente, eam non emisit. Elapsum in præsens Comes, clypeo pacis signo elevato, ad colloqvium in insulam revocat: qvo viso Sveinus, pacatiore se semper animo præfatus, cum Rognvaldo reconciliaretur, revertit. Medio colloqvio conspecta navis, qvæ Haraldum è Catanesia in Vagalandiam tendentem vehebat, qva appropinqvante, Rognvaldum, qvid facto opus esset, consulit, svasit, ut statim in Catanesiam proficisceretur. Hæc tempore Qvadragesimæ Paschatis accidebant. Uterqve simul è Rinarseya discedebant, Comes Rosseyam, Sveinus occidentalem Straumseyam petebat. Interea Comes Haraldus, perspecto Sveino, inseqvi eum pergit: relictâ igitur nave, Sveinus in insulam se recepit, qvò delatus Comes, insidias veritus propiùs accedere noluit. Verùm Amundius Hnefii filius, Comitis amicus, & privignorum Sveini patruus, intercessione sua pactum eadem hieme ictum, inter eos restituit, mox, exortâ subitâ procellâ, utrumqve in eadem insulâ detentum, etiam per noctem in unum lectum, Amundio disponente, reduxit, multis utriusqve comitibus in eodem conclavi dormientibus. Inde Comes in Or-

 cades,

cades, Sveinus Cataneſiam profectus, aliorum relatione percepit, Comitem Haraldum, pactum illud, ut vile, æſtimare, id qvod & ipſe parum curabat. Pergebat in auſtrum ad Dalos, ubi feſtum Paſchatis apud amicum ſuum Sumarlidium agebat, qvo finito, in reditu incidit in Petrum Bunnum & Blankum, duos Jonis Vængi fratres, qvos captivos, bonis, qvæ vehebant, omnibus ſpoliavit inq; terram deductos, ſtipites, qvi illos exciperent, patibuli locó, fecit erigi, deinde dimiſit, majori fratris dedecore victuros dictitans, qvi longo algore langveſcentes, tandem domiciliis hominum repertis reficiebantur. In Lodhuſam poſtea delatus, ibi aliqvantiſper manebat. Ut primùm Jon Vængus captos à Sveino fratres, nec qvid de iis ſtatuerit, cognovit, ad inſulam Sanctam profectus, Olafum filium Sveini apud Kolbeinum Hrugam educatum in Veſtureyam evexit. Cùm puer deinde in Hreppisneſia, in Comitem Rognvaldum incidiſſet, qvo auctore eò perveniſſet rogatus, ubi Joni Vængo reſpondit, intuitus Jonem Comes, cur eum avexiſſet, qværit: Ille verò qvia inqvit fratres meos captivos tenet, nec ſcio an occiderit. Tum Comes, qvicqvid de fratribus tuis ſtatutum fuerit, tu certè illum eò, unde abſtuliſti, actutum refer, neqve ullâ moleſtiâ afficito: neqve enim tibi in inſulis, ſive à Sveino ſive Kolbeino tutum, ſi qvicqvam durius in illum ſtatueris. Interea Comes Haraldus in Hialtlandia diutius manſit. Poſt Paſchatis feſtum Sveinus ex Hæbudis ſexaginta comitibus in Orcades delatus, Rolfseyæ navem admovit, captoq; Hacone Carolo, qvi Comitem Haraldum ſecutus eſt, cum Erlendus occumberet, trium auri marcarum pretium pro liberatione extorſit. Inde in Roſſeyam profectus, navem multæ nomine ſibi extortam, atqve à ſingulis lateribus duabus tabulis mutilatam conſpexit: nam demi eas Rognvaldus curavit, qvòd neqve dono oblatam accipere, nec pretio emere vellet. Deinde in Roſſeyam, ad Comitem Rognvaldum, in provinciam Birgisherad devenit, comiterq; exceptus, magnam verni temporis partem ad eum remanſit, ubi, cùm inter alia ſuperius memoratæ navis mentio facta eſſet, Comes exciſas aſſes imperio ſuo affirmabat, ne redux ex Hæbudis Orcadenſes illa nave occupatâ infeſtaret. Feſto Pentecoſtes Comes Haraldus è Hialtlandia in Orcades rediit, cui Rognvaldus per nuncium ſignificavit, placere, ut initum cum Sveino fœdus, iterum renovaretur: conſtitutaq; dies Veneris, qvæ feſto proximè ſucceſſit, locusq; baſilica Divi Magni. Illo conventu Comes Rognvaldus, ſeqvente Sveino, latam ſecurim geſtabat, pactumq; per hiemem initum, eodem die redintegratum eſt, Rognvaldusq; Haraldum nave, cujus poſſeſſione Sveinus prius multæ titulo exciderat, donabat, cœtera omnia Sveino reſtituit, qvi ut velum navi ſuæ ablatum templo Divi Magni, ubi tunc antiqvo more reſervabatur, efferri, ad fores apud Comitem Rognvaldum conſiſtens conſpexit, torvum vultum prætuliſſe notatus eſt. Die, qvi ſeqvebatur, Saturni, ſacris nonis peractis, Haraldus Sveinum per nuncios ad ſe vocabat, qvi diffidens, rem ad Rognvaldum detulit: qvo qvantumvis fidem Haraldi ſuſpectam ſibi non diſſimulante, nihilominus Sveinus cum ſex comitibus ad eum acceſſit. In minori triclinio Comes ſcamno cum Thorbiorno Klerko, paucis præſentibus, inſidebat; hic cùm pauliſper potâſſent, Thorbiornus excedens; ſuſpicionem fraudis Sveino reliqvit, ſed qvi mox rediens chlamidem palliumq; coccinum, vel potiùs pretioſum (ſingulæ enim veſtes pretioſæ hoc olim nomine apud Semptemtrionales exprimebantur) referens ei donavit, præfatus neſcire, an doni titulus iis rectè prætenderetur, qvæ ipſi per hiemem ablata eſſent. Gratiſſimum Sveino hoc donum erat, ſed gratius tamen, cùm mox Haraldus nave agrisq; allodialibus, multatus erat, omnibus reſtitutis, eum ad ſe invitavit, nunqvam fore, ut obductam cicatricem in poſterum refricaret ſanctè pollicitus. Hæc cùm præter ſpem evenerint, Sveinus memori in bene meritum animo agnovit, eademq; nocte ad Comitem Rognvaldum profectus ſingula retulit, qvi, ut amicitiam Comitis ſedulò in poſterum coleret, viciſſim monuit.

Cap:

CAP: XXXV.

Expeditio Sveini, Thorbiorni Klerki, & Eirici Slagbrelleris in Hæbudas & Sorlingas describitur. Thorkelis & Thorarini cædes. Proscriptio Thorbiorni Klerki. Helgius Sumarlidinus, & Odranus Gillinus caduntur.

Post exiguum tempus, tres proceres Sveinus, Thorbiornus, & Eiricus in Hæbudas, expeditione susceptâ, in occidentem Syllingas sive Sorlingas usqve provecti, ingenti victoriâ in portu Divæ Virginis die Sancto Columbo sacra, magnam prædam nacti, ad Orcades revenerunt. Ad id usque tempus à pactis cum Sveino initis, Comites semper simul & amicè Rognvaldo directore habitabant: jam verò Thorbiornus Klerkus ad Haraldum in Consiliarium lectus accessit. Sveinus Rognvaldo addictior, in Garekseyam concessit, ubi magnâ stipatorum multitudine hiemes exigere, annuis spoliis reditibusq; agrorum milites sustentare, per æstates piraticam exercere solebat. Thorbiornus Klerkus concordiæ inter Comites labefactatæ infamis; mox in apertum Rognvaldi hostem degeneravit, causâ tali. Inter Aulicos Purpuratos Comitis Thorarinus Killenef fuit, domesticus perpetuus & amicus. Inter eum & Thorkelem Thorbiorni Klerki amicum comitemq; inter potandum lis orta, Thorkelem ad vulnus ei infligendum perpulit, persequentibus sociis Thorarini, fugâ ad Thorbiornum provexit. E superiore contignatione impetus eorum cum uterqve sustinuisset, accurrentes Comites eos dirimebant: verùm caussam cognitioni Comitis Rognvaldi committere, dedignatus Thorbiornus, ob persecutionem lite eos pulsavit. Postqvam convaluit Thorarinus Thorkelem ad templum procedentem occidit, fugiensq; in templum asyli jure tutum se existimans, à Thorbiorno comitibusq; ejus impetitur. His cognitis, Rognvaldus multitudine stipatus accedens qvæsivit à Thorbiorno, templum ne effringere moliretur: is protegendo homini, qvi eò fugerit, minimè idoneum respondit: Comes tutum in præsens ab irruptione ejus futurum, cùm renunciâsset, mox majori vi ab ejus violatione eum repulit, qvi nulla pactione interposita in Catanesiam concessit. Ubi cùm aliqvantisper remansisset, crimina cœdibus & stupris multifariam auxit: clam deinde omnibus in Orcades, cum triginta comitibus, devectus portum Scalpeidensem subiit, assumtisq; qvatuor comitibus, Kirkiuvogum pedestri itinere pervenit, inq; diversorium, ubi Thorarinus potabat, celeriter se projiciens, eum ad necem usqve vulneravit; citatoq; gradu extra fores in tenebras se proripuit. Hanc ob caussam à Rognvaldo, limitibus imperii sui exsulare jussus, repetitâ Catanesiâ, apud Hosnium robustum, sororis suæ Ragnhildis maritum, delituit: eorum filius fuit Stephanus consiliarius dictus Thorbiorni comes. Paulò pòst Thorbiornus ad Melcolfum Scotiæ Regem profectus, liberaliter apud eum habitus est. Fuit in aulâ Regis vir nobilitate & ferocia pariter clarus, Odranus Gillius, qvi ob homicidia, turbatamq; publicam pacem, offensam Regis incurrit, inq; Orcades fugiens, à Comitibus receptum invenit, villis eorum in Catanesia præfectus. De hoc officio dissensus inter eum & præclarum Catanesiæ civem Helgium, Rognvaldi Comitis magnum amicum, intervenit, qvem Gillius ideo occidit; perpetratâ cœde, in occiduos Scotiæ sinus profugit. Receptus ibi à Principe Sumarlidio Hauldo, Dalis, in sinu Scotiæ, præfecto (Chronicon Manniæ Herergaidel seu Argilæ regulum *Buchananus lib. VII.* in Milcolumbo qvarto Argatheliæ Thanum appellat) uxor ei Ragnhildis Olafi Bitlingi Hæbudarum Regis filia: eorum liberi Dufgall Rex, Rognvaldus & Engull, hæc familia Dalensis appellatur. Sveinum piraticæ accinctum Comes Rognvaldus accivit, petiitq; ut occasionem ulciscendi Odrani Gillii, modò daretur, non intermitteret. Is fortunæ eventus inexploratos præfatus, mox qvinqve myoparonibus, in occidentalis Scotiæ sinus infusus cognovit, Sumarlidium Haul-

dum, cum ſeptem navibus ad piraticam inſtructis, in procinctu ſtare, qvarum unam Odranus Gillius ducebat, in ſinus Scoticos ad deportandum inde militem profectus. Mox ergo Sveinus Sumarlidium adortus, poſt acerrimum ab utraqve parte conflictum, cum magna ſuorum parte occidit. Ubi verò cognovit, Odranum Gillium, prælio non interfuiſſe, ad eum inqvirendum profectus, inq. Myrkvafiordo, ſeu ſinu tenebricoſo nactus, cum qvinqvaginta ſuorum occidit. His auſpiciis ejus anni piraticam orſus, in æſtatem more ſolito protraxit, reduxq; à Rognvaldo Comite gratiam reportavit. *Chronicon Manniæ* his, in cœteris valdè conſentiens, in cæde Sumarlidii, annoq; cædis diſſentit: magna clade eum Sveinus affeciſſe non occidiſſe videtur, præſertim cùm *Buchananus* Chronico Manniæ conſentiat.

CAP: XXXVI.

Comites in Cataneſiam venatum magno comitatu proficiſcuntur. Thorbiornus Klerkus in inſidiis latitat. Ex ſternutatione præſagium. Hoſculdus Comitem Rognvaldum colloqvio prodit, Thorbiornus Klerkus invadit & occidit. Ejus cum Comite Haraldo colloqvium. Magni Havardi filii conſilium, fortitudo & pietas. Thorbiornus Klerkus occiditur; ejus fortitudo. Comes Rognvaldus miraculis claret, Sanctorum albo inſcribitur. Ejus ex unicâ filiâ nepotes.

Conſveverant Comites in Cataneſiam, indeq; ad montana ad venatum caprearum rangiferorumq qvotannis proficiſci: jam verò Thorbiornus Klerkus, manſionum vices apud Scotiæ Regem & amicos in Cataneſia dividebat: Ibi in publico omnium conſpectu verſatus, hic occultè delituit. Horum tres potiſſimi in Cataneſia, eiq; maxime fidi, Hoſnius nimirum ejus ſororius, alter Lifolfus, Thorsdalorum tertius Hallvardus, vel potius Hoskuldus, Duſæ filius Kalfadalorum prædii Fors, qvod cataractam denotat, aliàs Forſneſi, qvod è Thorsdalis porrigitur, incola. Et jam duos ſupra viginti annos, à captivitate Comitis Pauli imperaverat Rognvaldus, cùm affectâ æſtate, more ſolito, una cum Comite Haraldo in Cataneſiam proficiſceretur. Cùm Thorſa ventum eſſet, fama ſed obſcura ferebat, Thorbiornum ibi, cum haud exiguo manipulo latitare, eos occaſione data adorturum. Collecto itaqve ſtipatorum numero ad centum usqve latera ſua ſepſerunt. Inter hos, eqvites viginti, per veſperam in vallem deſcendentes, hoſpitioq; recepti, tunc ad focum conſidebant, cùm Comite Rognvaldo vehementius ſternuente, Haraldus ſubjecit: Sonora ſternutatio, agnate! Poſtridie mane, dum ad ſuperiora vallis procederent, Rognvaldus præceſſit; proximè eum Aſolfus, & Jomar agnatus ejus, adeoq; qvinqve ſimul eqvitabant accedentes villam. Hoskuldus in frumento, horreis inferendo, occupatus Rognvaldum elatâ, & remotioribus exceptu facili voce nominatim ſalutabat, deq; aliis atqve aliis eodem tenore, donec ad triclinium perveniſſet, interrogando morabatur. Domus omnis in arduo, devexoq; colle ſita, aditum per anguſtas tantum ſemitas, arduasq; & aggere inſuper, ab utroqve latere ſuperſtructo, coarctatas ponè recipiebat. Ibi, qvi poſtico lapidibus, raptim congeſtis, obſtructo abſconditus potabat, Thorbiornus cum ſuis, audita Hoskuldi voce, arreptis ſubito armis, dejectisq; lapidibus, per averſam domus partem furtim in aggerem erumpens, delatum ad ſe Comitem, uno eodemq; ictu circa mentum gravi vulnere ſauciavit, & Aſolfum manu, qvam ictui objecerat, truncabat. Qvi accepto vulnere exclamat: Vos, qvos pluribus muneribus

ribus Comes ſibi devinxit, fideliùs eum tutamini: erat autem annorum duo de viginti, nuper in ſatellitium ejus receptus. Comes, viſo Thorbiorno, deſcenſurus eqvo, pede ſtapedi inhærente, detinebatur, cùm ei Stephanus aliud vulnus haſtâ, tertium Thorbiornus iterum inflixit: verùm eodem momento Jomar femur Thorbiorni haſtâ fodiens mucronem in ilia intorſit. Igitur Thorbiornus retro cedens, per declivia collis ponè domum in ſubjectam & foveis interciſam, maleq; fidam paludem ſe recepit, cui Comes Haraldus cum ſuis adveniens occurrebat. Cumq; ſe invicem agnoſcerent, ſatellites Haraldum, qvandôqvidem ſciret Thorbiornum ſe aggreſſurum, ut ejus conatus occuparet, hortabantur. Verùm ille, qvid acciderit, inſcius, niſi poſt longam moram certior, ſingulis, qvi præceſſerant cadaver Comitis circumſtantibus, conſulendum Rognvaldum reſpondit: eſſe enim Thorbiornum cùm ſangvinis nexu, tum pluribus meritis ſibi devinctum. Inde Thorbiornus in paludem ſuperatâ voragine, qvæ eam magnam partem interſecabat, provectus, cum confluentium è villa numero, ad qvinqvaginta, ulteriorem ripam occupavit, tranſitu Comitem prohibiturus. Is autem incitatus à ſuis, ad citeriorem pervenit: verùm intercedente gurgite, lato pariter ac profundo palude circumqvaqve putreſcente, cùm inſuper fortiter exciperetur, miſſilibus tantùm Thorbiornum eminus impetebat, qvorum is nullum remitti permiſit. Qvibus deficientibus, Haraldum his verbis inclamavit: Parce Agnate, qvæſo, omnem enim cauſſam arbitrio tuo permittam, nullâ ullius rei pactione interpoſitâ, absqve exceptione me dedam, qvò major honor ad te redundet. Meminiſti enim tantas cauſſas interveniſſe, ut parcendum vitæ meæ, etiam hac cæde perpetratâ, meritò judices. Oppreſſum jus tuum, dignitatemq; & auctoritatem ad ſervilis licentiæ modum coërcitam vindicavi, frenatam laxavi, proculcatam erexi, donis te ſemper honoravi, & qvæ ad honorem tuum facerent, ſedulò conqviſivi. Eſto, Scelus ingens commiſi: ſed illius onus mihi, tibi univerſum imperium ceſſit: ſed nec aliam mihi ſortem Rognvaldus, qvam ipſe tulit, deſtinavit, nec diffiteor; qvin me occiſo, etiam ſatisfactionem, tuo ipſius judicio juſtam ab eo exegiſſes; me ergò occidere paras. Hæc pluribus cùm peroraſſet, multos ad miſerationem interceſſionemq; traxit. Qvibus, qvòd multi eſſent, cùm aures haut difficiles Haraldus præbiturus videretur, Magnus Havardi Gunnaris filius, Conſiliarius Comitum, idemq; propinqvus, omnium, qvi præſtò erant, nobiliſſimus, eum his verbis interpellat: In tanto ſcelere conſilium tibi Comes ſuppeditare neqveo: qvam tamen famam ſubiturus ſis, ſi Thorbiorno parcas, edicam, æternum nimirum opprobrium. Te enim incentorem cædis, omnes ejus amici judicabunt, diuq; hæc conſilia agitâſſe, qvæ nunc demum in nervum eruperint: nec ſine ratione, cùm iterum iterumq; coram te glorietur in tuam gratiam ſceleſtiſſimum facinus perpetrâſſe. Fruſtra igitur ſperes, cùm ſe purgabit, te excuſaturum, aut crimen abs te in ſe averſurum: nec tu eorum ſuſpicionem, ejusq; confeſſionem faciliùs confirmabis, qvàm ſi, ſceleris parte in te receptâ, vivum eum hinc dimiſeris. Ego certè, diſpliceat placeatve, vivum hinc abire non patiar, modò ſint cordatorum virorum, qvi me ſeqvi velint. Idem fratres ejus Thorſteinus & Hacon, Sveinus etiam Hroaldi filius aſſenſu confirmabant, relictoq; Comite ſecundùm voraginem profecti, locum tranſitui opportunum qværebant. Qvo conſpecto, Thorbiornus, diſſident, inqvit, Haraldus & Magnus ille mihi parciturus ad miſericordiam, hic occiſurus ad ſævitiam inclinat: deqve ſalute deſperans, ut erat cataphractus, gurgitem tamen novem cubitus latum tranſilivit. Secuti qvidem Comites, nemo tamen eodem ſucceſſu: plures ripâ prehensâ, manibus ſe alevabant, hortantes ut Magnum confeſtim invadendo, prælii fortunam experiretur. Sed Thorbiornus, ut ſibi qvisqve caveret, monuit, ſe Comitem Haraldum aditurum. Plures diſſvadebant, in ſilvis potiùs latebras qværendas rati: verùm id fruſtra fuit. Singulis itaqve per varia effugia dilapſis, ipſe, cum octo, qvi remanſerant, Comitem adiit, procumbenſq; in genua; caput ſuum ſe ei deferre retulit; multis in preces ſubſeqventibus. Tum Comes, abi Thorbiorne ait, tibiq; cave: neq; enim te occidere ſuſtineo: Hæc locuti ſecundùm fluvium Kalfadals A proceſ-

ferunt. Ut verò inseqventem Magnum Comes vidit: cave inqvit Thorbiorne, non enim, ut te protegam, cum civibus meis dimicabo. Discedens itaqve ad æstiva (sic interpretor tuguria in montibus, pascendis pecoribus, lacteisq; cibis per æstatem conficiendis exstructa,) id temporis vacua, Asgrimsægrin vocata, cum sociis præsentibus confugit. Qvibus instans Magnus flammam tectis subjecit: alacriter tamen se defendebant, donec tugurium corruerit. Egressi itaqve, igne fumoq; fatigati, ferro, qvantum licuit, impetebantur. Tandem omnibus occisis, vulnera Thorbiorni inspecta sunt, deprehensumq; intestina demersa in vulnus illud, qvod Jomar ei intulit. Haraldus ad inferiora vallis descendit: Magnus ad prædium Fors rediens, cadaver Comitis Rognvaldi exanimum curabat, & ad civitatem Thorsa detulit. Atqve ita vaticinatio Sveini, de ingrato Thorbiorni in Rognvaldum animo, impleta est. Incidit obitus Comitis Rognvaldi Kalii in annum MCLVIII, qvinctum diem post æstivum, idq; prius, Divæ Mariæ festum ascensioni ejus dicatum qvod decimum octavum Kalendas Septembris occupat, dies ab eo qvinctus in decimum tertium ejusdem mensis, qvi nobis est XX. Augusti. Haraldus inde & proceres in Orcades, corpus ejus magnâ pompâ detulerunt, qvod ad templum Divæ Virginis tantisper sepultum jacuit, donec multis magnisq; miraculis coruscans, à Biarnio Episcopo, permissu pontificis Romani, cum anno à nato JESU MCXCII. in Divorum numerum relatus esset, sublatum est. Conspicitur, inqvit scriptor noster, sangvis ejus in saxo, qvem mortui Comitis corpus rorabat, usqve in hodiernum diem tam recens clarusq; ac si nuper profluxisset. Desiderium ejus non intra Orcades stetit, alibi passim etiam ingens fuit: multis enim profuerat. Princeps liberalis, moderatus, amicis fidus, variis artibus excultus, Poëta insignis, unico tantum perjurio, metu illicitè concepti juramenti, lapsus. Unicam filiam reliqvit Ingigerdem. Eirici Slagbrelleris uxorem: eorum liberi Haraldus Jungius, Magnus Mangius, & Rognvaldus, filiæ Ingibiorg, Elia & Ragnhildis.

CAP: XXXVII.

Comiti Rognvaldo Comes Haraldus in universas Provincias succedit. Ejus uxor & liberi, qvorum unus apud Sveinum educatus. Sveini exercitia, & expeditio verna, qvam purpuream appellavit. Comitis Haraldi grave monitum & tacitum de Sveini itinere fatali præsagium. Sveinus Duflinum de improvisò intercipit; cum civibus paciscitur; decipitur; occiditur. Ejus eulogium, liberi. Biarnii Orcadum Episcopi indoles.

Post cædem Rognvaldi omnium insularum principatum Haraldus soli sibi vindicabat. Fuit autem ingenio & opere magnificus, robore & staturâ præcellens. Ex uxore Affrecâ filios procreavit, Henricum & Haconem, filias, Helenam & Margaretam. Haconem à teneris, educandi officio ultrò oblato, Sveinus summâ curâ enutrivit, & cùm primum per ætatem licuit, piraticis exercitiis, qvalibet æstate, adhibuit, nec qvicqvam, qvod ad honorem ejus augendum faceret, intermisit. Solebat Sveinus singulas hiemes domi in Garekseyâ transigere, suisq; impensis semper octoginta domesticos alere, triclinio tantæ capacitatis usus, ut par Orcades non haberent. Qvolibet vere, labores domestici ingentes, agris arandis impensi, magnaq; vis frumenti iis serendis adhibita: nec ipse sibi in laborando pepercit. Finito sationis tempore, piraticâ Hæbudas & Hiberniæ agros populabatur, mediaq; æstate rediit, domiq; mansit donec peractâ messe, frumenta horreis ingesta essent. Inde ad Latrocinia piratica reditum, nec domum, ante primum

mum hiemis mensem exactum. Celebris inter alias Sveini verna qvædam expeditio fuit, qvinqve tantum, singulis autem magnis navibus suscepta. Hæbudenses vim ejus metuentes bona, qvæ possent auferri, omnia vel terræ infodiebant, vel speluncis abdiderunt. Usqve Monam, exiguo lucro provectus, in Hiberniam deflectens, latrociniis eam lacessivit, ibiq; prope Dublinum constitutus, duas mercenarias naves ex Anglia eò tendentes, pannos Anglicos, aliasq; magni pretii res vehentes intercepit: neqve enim ei obsistere poterant. Omnibus direptis, naves vestesq; singulis, cibiq; parum nautis permissum: post reditum in Hæbudas, prædâ inter milites divisâ. Inde triumphanti similis navigans, ostentandæ pompæ, in portubus naves Anglicis pannis velabat. Cum Orcadibus classem admoveret, assuti velis panni Anglici, coccineorum velorum speciem præbebant: unde hanc expeditionem purpuream appellabat. Domum rediens convivium magnificum instruxit: nam inter cœtera, vini mulsæq; aqvæ affatim raptum. Ad hoc Comes Haraldus invitatus, inter convivium, cùm fortè de rebus Sveini gestis sermo incideret: svadeo inqvit Comes, ut in posterum piraticâ abstineas: reditus enim integro curru acceptissimus: tu autem alienis opibus, te tuosq; jam diu sustentâsti; prædones autem inter prædandum perire solent, nî temporius desistant. Subridens Sveinus, intuitusq; Comitem, bene & amice qvidem, ait, mones, dignaq; consilia tua, qvibus pareatur: sunt tamen, qvi qverantur, te qvoqve haut satis æqvum. Non me inqvit Comes, pruritus lingvæ ad hæc impulit: verùm ad me qvod attinet, ejus cura mihi incumbit. Bona qvidem, inqvit Sveinus, intentio tua: monita itaqve observabo, mittamq; hoc exercitium: nam & ætas increscit, vires autem decrescunt, assiduis expeditionibus imminutæ: tantùm hanc auctumnalem cœteris adjiciam, qvam vernâ ignobiliorem fieri nolim, deinde desistam. Haut facile amice, ait Comes, prævidetur mors an gloria præcurrat. Postea sermonem aliò convertebant, finitoq; convivio Comes, donis honoratus, confirmatâ amicitiâ discessit. Paullò pòst Sveinus septem navibus longis, omnibus magnis, assumto Hacone Comitis filio, piraticam aggressus est. Primò Hæbudæ lustratæ, parumq; partum, adita deinde Hibernia infestatur Dublinumq; improvisis omnibus captum: neqve enim cives hostem sentiebant, priusqvam urbe occupatâ. Ingens ibi præda avecta, rectoresq; civitatis capti omnes, qvi urbis in perpetuum cessione se redimentes pecuniam, qvantam imperaret, daturos se promittebant, præsidiaq; qvæ imponeret recepturos: fides in hæc sacramento stabilita. Inde sub vesperam ad naves rediit, rediturus in urbem mane seqventis diei, & recepturus pecuniam & obsides, impositurusq; præsidia. Eadem nocte primates in unum coëuntes consilia agitabant, suam qvisqve tum privatam, tum publicam fortunam deplorantes, Durum videbatur imperium Orcadensium pati, durius hominis omnium occidentalium ferocissimi: placuit itaqve eum insidiis, (si fieri possit) opprimi. Mox fossas intra portas, & passim per vicos, ubi procedendum erat moliti sunt, lignaqve superimposita, qvæ gressum fallerent, stipulâ straverunt, ne vestigium novi operis appareret, absconditis intra domos armatis, qvi incidentes illico opprimerent. Seqventi die Sveinus armatus urbem intravit, intraq; portas à civibus deductus in foveas imprudens cum suis decidit, mox accurentes armati, alii ad portas, alii ad eos opprimendos, qvotqvot intra portas erant defendendi opportunitate destitutos, qvos ideo facile occiderunt. Omnium ultimus Sveinus periit, cujus hæc extrema verba excepta sunt: Neminem ignorare volo, sive hodie vitam finiam, sive evadam, me Sancti Rognvaldi satellitem esse, ejusq; secundùm Deum, solatium sperare. Hunc exitum habuit Sveinus: qvod malum Comes Rognvaldus jam pridem, ut antea dictum, Haraldus etiam futurum prævidebat. Fama est, non suæ modò ætatis, sed omnis ante se memoriæ occidentalium eorum, qvi privatim vixerunt, maximum fuisse. Mihi ad extremum usqve diem felix prædo, veterator ingens, infandi in proprium, eumq; indulgentem & mitem dominum, sceleris flagitii & propè parricidii detestabilis auctor videtur, & honestius, qvam pro flagitiis suis occubuisse. Eo occiso, qvi supererant, classe Orcades petebant. Cæde hac cognita Olafus & Andreas filii hereditatem

reditatem inter se dividebant, proximaq; post obitum æstate, amplissimam illam domum, qvam in Garekseya pater habuit, minoribus ædium partibus distingvebant. Andreas Svejni filius uxorem duxit Fridam, Kolbeini Hrugæ filiam, Biarnii Orcadum Episcopi sororem, eodem patre natam. Is Episcopo Vilhelmo posteriori successit, numerosæ familiæ nobilitate, potentiaq; tum etiam propria magnificentia clarus, Comitis Haraldi insignis amicus. Liberalitatem ejus, amicitiæq; constantiam cum Rafno Sveinbiornis filio, nobili Islando, qvadrantis occidentalis cive, viro magno, pio, & candido, vita ejusdem Rafni celebrat. qvæ missum ab Episcopo ex Orcadibus ad eum annulum sigillaririum aureum, pondere unciæ, cui insigne corvus cum nomine Rafni insculptum, ephippiumq; præterea notæ melioris, & vestes, colore nobili, memorat. Ad annum hujus seculi primum supra septuagesimum meminit *Jacobus Varæus*, Johannis cujusdam Orcadiensis, qvi Asculfum Dublini Regem, à Dermitio Murchardi filio regno exactum, restituturus erat. Scribit autem hoc modo pag: 148.

Anno 117 circa festum Pentecostes Asculphus à Johanne qvodam [qvem Orcadiensem appellant Annales Ultonienses] & copiis suæ gentis auxiliaribus, è Manniâ, adjutus, cum 60 navium classe, portum Dublmiensem ingressus est, & militibus expositis, in urbis partem Orientalem irrumpere tentavit, ubi, dum Milo Coganus, qvi urbi præerat, præsidio haud satis firmatus, urbem propugnare conaretur, Richardus frater ejus è porta S: Pauli australi, cum parva manu egressus, hostes [qvi auxiliares copias Cogano advenisse putarant] in fugam facile conjecit. Partim in prælio, partim in fuga, multi eorum cæsi feruntur, & inter eos dictus Johannes Orcadiensis, Asculphus etiam ipse captus est, & qvod lingvæ frænum intemperantius laxasset, ultimo supplicio postea affectus.

CAP: XXXVIII.

Comes Haraldus ad secundas nuptias procedit. Ejus liberi ex illo conjugio. Haraldus Eirici Stagbrelleris filius, à Magno Erlingi Norvegiæ Rege, media Orcadum parte cum Comitis titulo donatur, sed ab Haraldo non recipitur. Cum Comite Haraldo confligit & occiditur. Ejus sanctitatis opinio invaluit. Comes Haraldus Catanesiam invito Scotiæ Rege Wilhelmo subigit, qvam per Regem Hæbudarum Rognvaldum Scotiæ Rex recuperat. Ejus præfectum Hlifolfum Comes Haraldus per sicarium occidit. Catanesiam iterum sibi subjicit. Ejus in Episcopum crudelitas. Miraculum in sanando Episcopo. Scotiæ Regis in Haraldum Expeditio, exercitus, duræ pacis conditiones præscriptæ. Buchananus notatur. Ejus in anno hujus belli cum nostro Scriptore dissensus, & cum Annalibus nostris consensus, locus intricatus.

Post uxoris Affrecæ mortem, Comes Haraldus uxorem duxit Hvarflodem, Comitis Moraviæ filiam, eorum liberi Thorfinnus David & Jon, Gunnhildis Herborg & Langlif. Illo tempore, Norvegiæ ſceptra Magnus Erlingi Skackii filius, Regis Sigurdi Hieruſolymipetæ ex filia Chriſtina nepos, inteſtinis bellis, exſtincta omni ferè Regiâ ſtirpe maſculâ, artibus patris Erlingi, Archiepiſcopi Eyſteini, Epiſcoporumq; ſuffragia emercantis, tenuit. Ad eum Haraldus Eirici Slagbrelleris filius, Comitis Rognvaldi nepos cum fratribus ſuis profectus, partem inſularum, qvam avus poſſederat, cum Comitis dignitate impetravit. Qvem è Norvegia ſecutus eſt Sigurdus, cognomento Murtus, Ivaris Gallii ejus, qvi una cum Comite Erlingo Nidaroſiæ cæſus eſt, filius, ætate juvenis, ſed indole eximia acer & ſtrenuus; mater ei Havardi Gunnaris filia. Magnus autem Jungius Haraldi frater, in Norvegia apud Regem remanſit, çum eo poſtea in Sogniâ cæſus. In Hialtlandiam primò delatus Haraldus Junior, ad differentiam nominum exprimendam, appellatus, in Cataneſiam transmiſit, acceſſoq; Wilhelmo Scotiæ Rege, dimidiam Cataneſiam, qvam avus Rognvaldus habuit, illo conferente, obtinuit. Eò profectus, cùm copias contraheret, inter multos præclaros viros, ſororius ejus Lifolfus Skallius, ſeu calvus, Ragnhildis maritus ad eum venit, copiarumq; ejus maximæ parti præeſſe meruit. Legatus inde in Orcades ad Haraldum Seniorem miſſus, cum poſtulatis, ut Regum acta rata haberet, gravibus in ſe Comitis minis diſceſſit: negabat enim ulla pactione imperium ſuum imminuturum. Mox ingentem exercitum colligit: collegit & Haraldus Junior in Cataneſia militem, miſitq; in Orcades Lifolfum ad explorandum, qvid Haraldus Senior ageret. Qvi tranſmiſſo ſinu Pictico, Orientalem Rognvaldzeyæ partem conſcendit, progreſſusq; in montem, tres exploratores deprehendit, qvorum duobus occiſis tertium ſecum duxit. Inde proſpecto hoſtium exercitu, numeroſam claſſem, ut plurimùm magnis navibus conſtantem obſervavit, rediensq; ad ſuos retulit tantas eſſe hoſtium copias, ut reſiſti tanta ſuorum paucitate neqveat, Expedire, ut hoc eodem die civitatem Thorſa petant: inde ad eos ingens militum ſupplementum confluxurum, qvo inſtructi tutiùs cum hoſte congrediantur. Ad hæc Sigurdus Murtus reſpondit, magno ſuo malo affinem Comitis fretum Picticum hodie trajeciſſe, cùm cor in itinere reliqverit, neqve ſucceſſum bonum ſperandum, ſi viſo Comitis Haraldi exercitu, cordium jacturam ſinguli faciant. Tum Lifolfus ante periculi conſpectum, vix cujuslibet cordis habitum apparere, tamen conjectare, ſe fugam capiente eos, qvi fortes habeantur, non diu poſtea in acie remanſuros. Atqve ita conſilium de ſupplemento Thorſa exciendo intercidit. Paucarum horarum interjectu, Haraldi Senioris claſſis Rognvaldzeyâ navigans conſpecta, curam ad aciem ordinandam convertit: mox, expoſito in terram milite, qvantum Senior numero prævaleret, apparuit. Sigurdus Murtus & Lifolfus, Haraldi Junioris duces, ſuum qviſq; cornu dirigentes exercitum educebant. Et Sigurdus qvidem rubram tunicam pretio am indutus partes ejus anteriores à ventre ad pedes defluentes, exemplo Thormodi Kolbrunæ Poëtæ balteo ſubnectebat: rogatus cùrni etiam poſteriores: imò, inqvit, hodie rectà procedendum, non retro gradiendum duxi. In exercitu Haraldi Senioris viri ſtrenui, & periti pugnæ, ſuperbè veſtiti; in primis Epiſcopi propinqvi, & militum tribuni conſpicui erant. Ingenti animorum alacritate ab utraqve parte pugnatum eſt, duravitq; eodem dimicantium ardore aliqvantiſper, donec Sigurdus Murtus inter promptiſſimos, infeſto mucrone occurrentium Orcadenſium ora, cedentiumq; terga fodiens corruit. Cujus caſu Lifolfus nihil territus, actiùs in hoſtes invectus, ab utroqve latere circumfuſos feriebat. Tradunt Cataneſenſes, ter eo die aciem hoſtium perrupiſſe: tandem, memorabili editâ pugnâ, glorioſâ morte concidit. His duobus cæſis, reliqvi, trepidâ fugâ dilapſi, latebras qværebant. Ipſe Comes Haraldus junior ad foſſam qvandam, inde bituminoſa terra in uſum focorum eruitur, concidit exanimis, ſtatimq; eadem nocte, ubi cruor ejus manabat, clara lux viſa, opinionem veræ ſanctitatis in animis hominum conciliavit. In Cataneſia corpus ſepultum eſt, locumq; ubi concidit, ſuperſtructum deinde templum ornat. Innu-

mera miracula, qvibus merita ejus Deum illustrare, scriptor noster commemorat, qvi his temporibus vixisse videtur, additq; semper manifestari, eum in Orcades transferri velle, ad propinqvos suos, Divum Magnum, & Sanctum Rognvaldum. Postqvam pugnatum est, Comes Haraldus universam Catanesiam sibi subjecit, triumphansq; Orcades repetivit. Ut verò Vilhelmus Scotiæ Rex cæsum Haraldum Juniorem, Catanesiamq;, se invito, armis, sub obseqvium Comitis Orcadensis redactum cognovit, irâ, ut par erat, commotus, misit ad Rognvaldum (*Chronicon Manniæ* Reginaldum vocat) Gudrodi filium Hæbudarum Regem, omnium sui temporis occidentalium, bellis maximè clarum. Qvippe qvi tres continuos annos, more priscorum famosissimorum piratarum, in navibus egit, ita ut interea fuliginosum tectum non subiret: qva formulâ, nullam domum intrâsse significatur. Pater ei Gudrodus, natus Ingibiorge Comitis Haconis Pauli filiâ, patre Olafo Bitlingo Hæbudarum Rege. Hic ex mandato Scotiæ Regis, ingentem exercitum toto Hæbudensi agro è Saturiâ seu Cantiria insuper, & ex Hibernia haut exiguam manum excivit infususq; in Catanesiam, universam subegit. Aliqvantisper ibidem moratus omnibus ex animi sententia ordinatis, tribus præfectis eam regendam discedens commisit, Manio nempe Olafi filio: Rafno supremo provinciæ judici & Hlifolfo Allio. Interea Haraldus Comes Oradensis, domi qvietus remansit, dissimulatâ notitiâ de expeditione Regis. Post ejus abitum, misit virum qvendam in Catanesiam, cum occultis mandatis, ut Præfectorum, si omnes non posset, unum necaret, qvi ad judicem Rafnum perveniens, interrogatur, cujus causâ illuc profectus esset. Cùm conscientiæ indicium trepidatio proderet: video, inqvit Rafnus, subornatum te à Comite Haraldo ad aliqvod malum facinus hac in provincia perpetrandum, verùm, cùm sangvine mihi junctus sis, occidere non sustineo. Dimissusq; incolumis ad Hlifolfum concessit, eoq; lethaliter vulnerato, Orcades repetivit. Mox Comes ingentem exercitum in Catanesiam transportatum, in oppido Thorsa exponit. Episcopus, nomine Jon, Catanesiæ, in ejusdem urbis primaria domo, Scarabolstad dicto, constitutus (ut cives tantis viribus resistendis impares, deq; venia majorem in modum ab exasperato Comite desperantes animadvertit, qvòd adeò infensus perhiberetur, ut auribus ad preces obscratis, nemini videretur parcere) ad mitigandum eum processit, præfatus civibus, si secum leniter ageret, etiam ipsis veniam sperandam. Cumq; magno impetu è navibus in urbem universæ copiæ convolarent, Episcopus obviam procedens, hilari vultu verbisq; à Comite exceptus, deinde jussu ejus comprehensus, lingva oculisq; orbatus est. Addunt Monachi, qvos miracula delectant, medio supplicio virginem Divam Trollhænam (Scotiæ tutelarium numinum unam) ab Episcopo invocatam, dimissumqve in clivum qvendam processisse, ubi mulierem qvandam eamq; solam deprehenderit, cujus auxilium nuper implorasset. Qvæ conspecto sangvine è facie ejus manante, imperato silentio, libenter se opem ei laturam responderit, delatumq; deinde Episcopum ad locum, ubi Diva Trollhæna reqviescit, restitutum in integrum, visum fandiq; facultatem recuperâsse. Talia *Procopius* suo tempore facta, pluresq; alii memorant: ego auctoris, qvem seqvor, fide refero. Hac vindictâ peractâ, oppidum statim deditione captum; alii gravibus pœnis affecti, alii pecuniariâ multâ, pro cujusqve in se delicto irrogatâ; omnes, per totam Catanesiam, volentes, nolentesq ad sacramentum fidei sibi iterum dicendum adacti; Præfectorum, qvi ad Scotiæ Regem dilapsi sunt, bona omnia mobilia, immobiliaq; fisco vindicata: ipse cum magna copiarum parte, ad continendam in obseqvio gentem, ibidem residebat. Sex erant præfecti Catanesiæ, qvi tempore qvadragesimæ, qvæ natalem Christi præcedit, Ad Regem Vilhelmum fugientes, omnem Haraldi sævitiam ei ordine exposuerunt: qvâ concitatior, singulis amissas res suas duplo se rependere velle pollicitus est. Primo die, cùm in aula ejus essent, singulis panni XXV. ulnæ, & marca Anglica ad impensas diurnas data: comiter deinde excepti, manserunt ad eum, usqve universum festum præteriit. Tum demum Præfectis omnibus, militis totâ Scotiâ conscribendi provincia data; universusqve exercitus in vallem,

lem, qvæ Catanesiam & Sudurlandiam committit, Eysteinsdalum dictam, perductus: qvam à summo ad imum, situ castrorum, in ordinem longum, spatium qvidem ingens, extenso occupavit. Qvibus cognitis Haraldus adhuc in Catanesiâ remanens, vires undiqve conqvisivit. Coivêre, ad ducentos supra septem armatorum millia: sexaginta centenarios auctor recenset, qvolibet autem centenario duodecem denarii continentur. Verum id manipulus tantùm militum fuit, cum exercitu Scotiæ Regis, comparatus. Legati itaqve de pace ad Regem missi, responsum retulêre, frustra pacem peti, nisi bonorum omnium per universam Catanesiam qvadrans Regio fisco cederet, exceptis eorum possessionibus, qvi ad Regem confugerunt. Convocatis igitur singulis Catanesiæ civibus, aliisq, proceribus, Haraldus postulata exponit, eorumq; consilia reqvirit. Verùm cùm nulla ad certissimam calamitatem, si dimicarent destitutis viribus, declinandam via se offerret, in qvartam possessionum Catanesensium partem consensum est. An bona, qvæ vocant soli, hìc etiam intelligenda sint non asseqvor, ambiguitate vocum *pening* & *eigu* rem implicante: per priorem mobilia omnia intelligi dubium non est; posterior possessionem, non secundùm juris Romani subtilitates, intelligendam, sed qvatenus id, qvod in proprietate nostrâ est, exprimit, denotat: tradit autem priùs, omnis pecuniæ qvartam Regem postulâsse, posteriùs, qvartam possessionum partem obtinuisse. Haraldus inde universam Catanesiam, beneficio Scotiæ Regis habendam accepit, eodem jure, qvo tenuit, anteqvam Haraldo Juniori concederetur. Hac bellica tempestate impendente, Thorfinnus Haraldi Comitis filius Scotiæ Regi obses datus oculis privatus est. Hæc nostri Auctoris verbis referre visum est, cùm *Buchananus* eandem rem paullò aliter narret *Lib: VII.* in Gvilielmo Scotiæ Rege. Hæc enim ad annum gratiæ millesimum centesimum nonagesimum nonum refert, perq; ducem oculis orbatum Thorfinnum filium Comitis fortè, (licet strangulatum addat) non Comitem Haraldum intelligit, qvem semper Comitis titulo, nunqvam ducis insignit. De stirpe autem ejus castrata, colleq; qvi à testiculis nominatus, memoriam rei gestæ servet, noster planè silet: neqvaqvam præteriturus, si scivisset: ignorare autem non potuit, cùm eodem tempore vixerit, & ut videtur præsens, cœteraq; diligenter notaverit. Collis tamen nomen siti circa vallem modò nominatam, ab Eysteini proprio viri nomine profluxisse existimem: cùm autem Danicâ lingvâ, testiculi *eista* appellentur (sunt enim plura locorum virorum fœminarumq; in Scotia nomina; certè illo seculo fuerunt, qvæ illa lingva imposuit) ad illam fortè originem posteritas collis nomen retulit, vocum similitudine decepta: vallem enim, ubi castra metatus est Rex, tum ita dictam ex iis, qvæ modò retuli, apparet. Annus autem, ad qvem *Buchananus* hæc refert, licèt cum annalibus nostris, qvi hæc ad annum MCXCVIII referunt cum nostrorum traditione tamen nullo modo cohæret. Siqvidem Magnus Erlingi filius Norvegiæ Rex, qvi Haraldo Juniori avitum patrimonium clientelari jure concessit, in Sognia à Sverere Rege cæsus est, anno MCLXXXIV: nec poterit imperii ejus periodus ulterius protendi, uti nec bellum, qvod post Haraldum Juniorem cæsum ob Catanesiam in contumeliam Regis Scotiæ subactam in qvindecim annos sive produci, sive differri, cùm itaqve caussa belli universusqve processus describatur, nostrum potius seqvendum existimo. Accedit, qvòd qvæ post Magni Regis mortem Haraldus in successorem ejus Svererem Norvegiæ Regem deliqvit, cùm perduelles contra illum instrueret, annum à *Buchanano* adductum longè antevertunt, qvæ hic attexam.

CAP: XXXIX.

Sverir Sigurdi Bronchi Norvegiæ Regis filius naturalis, fabri pectinum filius habitus, in Fereyis educatus, fit presbyter: sed co-

 gnito

gnito genere Regio, in Norvegiam profectus, bellum Magno Erlingi facit, vincit, regno eum exigit, tandem etiam occidit. Ejus in devicti sobolem clementia. Filius Magni Sigurdus in Orcades se confert, humaniter à Comite Haraldo exceptus ubi eo connivente magnas copias colligit, qvæ se Insulobarbos & Auripedes appellabant. Iis Regio titulo præfectus Norvegiam invadit, magnis successibus atterit, totamq; ab ortu Stadam usqve subigit. Bergis hyemat. A Sverere deinde navali prælio, acerrimè gesto, tandem vincitur, & cum maxima suorum parte occiditur. Regis Svereris in Comitem Haraldum ira, ad qvam deprecandam cum proceribus omnibus in Norvegiam transmittit, fit Regi Sverere supplex, veniam facti impetrat, Hialtlandia multatur, & media multarum in Orcadibus parte. Qvæstores iis exigendis à Rege præfecti in Orcades missi, qvos donec Rex viveret, patienter sustinet, post ejus verò mortem, eorum Præfectum per insidias tollit. Ejus ætas, potentia, successores & filia nomine Langalif, qvam Sæmundus Islandiæ civis uxorem postulabat.

Fuit Sverir Regis Sigurdi Bronchi filius naturalis. Qvo occiso, cùm stirpem ejus masculam ab Erlingo Skackio ad internecionem qværi mater animadvertit, postqvam fabro pectinum, nomine Unadi nupsisset (cujus frater Hrojus Episcopus Færeyensis) dissimulato, qvo patre satus esset Sverir, ejusdem fabri filium haberi eum voluit, qvò persecutioni securiùs subtraheret. Deinde educationi Episcopi commissum, literis usqve adeò imbui curavit, ut ad sacrum pastorale ministerium consecraretur, tum demum de vero patre à matre, qvæ Romam profecta, inter alia, qvibus conscientiam exonerari cupiebat, pueri natales confessa, adultoqve filio à pontifice reserare jussa est, certior factus jam annorum qvatuor supra viginti, hiemem proximam in Færeyis substitit. Inde in Norvegiam profectus, nec multo post à factione, qvæ fratrem ejus patruelem Eysteinum secuta est, Rex creatus, cum ingentibus molestiis complures annos conflictatus. Comite Erlingo Skackio Regis patre, cum multis proceribus occiso, Rege ter fugato, bis finibus Norvegiæ ejecto, tandem in Sognia viribus, ut semper aliàs, longè inferior, ipsum Regem occidit, regnumq; occupat, anno MCLXXXIV. festo Viti & Modesti, qvod illo anno in feriam hebdomadis sextam, seu diem Veneris incidit, XVII Kalendas Julii seu XV Junii, anno bisextili, literis dominicis A & G notato, qvæ nota de anno, qvem supra adduxi, certos nos reddit, cum is festum illud in diem Veneris referat, neq; enim annus MCLXXIX, qvò dies Veneris idem festum recipit, hic locum habet, cum annorum eorum gesta certissimis indiciis nobis nota sint. Sverir victoriâ moderatè usus, filium Erlingi Skackii Sigurdum nothum in aulam receptum, longo tempore splendidè enutrivit, passus etiam Magni Regis ex Giride Aslachi junioris filia filium, Sigurdum qvoqve dictum apud Amitam suam Ragnhildem Erlingi Skackii & Christinæ Regis Sigurdi Hierusolymipetæ filiam, Hallkelis Jonis filii, uxorem educari. Hic Hallkell, Hallkelis Huki nepos fuit, & qvamvis nuper jus Præfectorum à Rege Sverere assecutus fuisset, nihilò tamen minus

nus clandestina consilia, de restituendo Sigurdo in regnum, agitabat, assumpto in societatem consilii Olafo, Comitis Haraldi Maddadii affine, Sigurdo etiam Comitis Erlingi filio, ipsius Svereris alumno, nullius horum experte relicto. Placuit ad præcavendam suspicionem Sigurdum Olafo avehendum, commendari, qvi dum cum Rege, qvodam die, pro more sermonem institueret, fidem qvidem tuam Olafe, ait Rex, reqviro, unde hæc cum Olafus responderet, Rex manu cultrum tenens, oberrant hìc inqvit inimicorum genii (id qvod *Codex Flateyensis* cœteris MSS. minùs ad fidem adiicit) egressusq; in vestibulum Olafus, filio Regis offenso, prope se jam proditos retulit. Eodem auctumno Sigurdum secum in Hialtlandiam, ubi ei plurimum agri, devexit, post octennium à cœde Regis Magni elapsum, anno nimirum millesimo centesimo nonagesimo secundo; & proximo vere in Orcades ad Comitem Haraldum, ubi amicè & benigne susceptus est. Eadem æstate Hallkell prætextu piraticæ, in Occidentem dirigendæ, myoparone optimè instructo eò devectus, tum demum Comiti, per Olafum significavit, ad opem ejus implorandam, Magni Erlingii Norvegiæ Regis filium eò devenisse. Comes memor amicitiæ, qvæ inter se & patrem ejus arcta intercesserat, mioparonem ei abundè instructum donavit, factâ insuper copiâ militis, intra ditionis suæ limites comparandi. Mox Sigurdo Regis titulus ingestus, inde magna mortalium copia ex Orcadibus & Hialtlandia ad eum confluxit, qvibus in certos ordines distinctis, dignitas pro cujusq; sorte data. Comparatâ itaqve magnâ classe, eadem æstate Norvegiam repetentes, magnis itineribus in Vikam nullâ adventus sui famâ præcedente, etiam Tunsbergam pervenerunt, ubi occiso Jone Regis Svereris consobrino, & Helgio Bring, Regis vexillario, multisq; aliis ex Birkebeinis (sic appellabatur factio Svereris, per contemtum primò, qvod ligneos calceos vimine pedibus alligarent, hinc betulipedes dicti qvi postea ad prioris sortis memoriam, idem nomen retinebant jam purpurati) occisis, in publicis comitiis Sigurdus Rex constituitur. Hæc factio Insulobarbos & Auripedes ad Betulipedum differentiam se appellavit. Inde Osleyam profecti, omnes, non solùm illius urbis cives, sed & universam Vikam ad obseqvium traxerunt. Cumq; multitudine abundarent, & angustiis simul provinciæ constringerentur, nec deditis per vim sua eripere, aut exactionibus eos gravare vellent, in Daniam vires convertunt & mox ulterius usqve fluvium Travam, ubi mercenariis navibus interceptis, opima præda, ingens subsidium, parta, panni ingens copia, auriq; & argenti multum. His aucti in Norvegiam eodem auctumno redeunt. Qvibus ad Svererem in Thrandheimum, ubi sedem elegerat delatis, per superiora copias in Vikam ducit, ubi qvidam copiarum duces remanserant, qvi appropinqvantibus insulobarbis Burgi (Sarpsburgi prope urbem Fridrichstadum) convenerunt, trecentis militibus instructi, qvos in aciem hi duces eduxerunt, Sigurdus Lavardus Regis filius, Philippus Birgeris Ostro-Gothorum ducis filius, Svereris amitimus; Hacon Galin postea, Comes, sororis Regis filius, Petrus Stiggus, Hiarandius Hida pluresqve alii proceres. Ad qvos Insulobarbi, navibus per flumen contendentes, ubi in suburbanos Sarpsburgi campos pervenerunt, aciem instruebant, qvorum exsuperante multitudine conspectâ Birchibeini territi fugam illicò capessebant: Insulobarbi verò missilibus & jaculis incessantes, qvosdam eorum occiderunt. Exinde, nemine resistente, cùm universam Vikam in potestatem redigissent, Bergas exercitum affecto auctumno deportabant, ibiq; hiemantes universam Norvegiam ad Stadas usqve versus aqvilonem tributo subjecerunt. Exstruxerat ibi castellum Sverir, cui Sigurdum Borgarklettum, relictâ, ut habet Chronicon Danicum, in custodia ejus Reginâ, præfecit: id cùm sæpius eminus missilibus oppugnarent, neq; enim cominus aggredi præ jaculis castellanorum licuit, re tandem infecta recesserunt. Multi interim è provinciis, undiqve ad eos transibant, in militiam deinde satellitiumq; recepti. Eodem auctumno Sigurdus Erlingi Skackii filius, è nutricatu Regis Svereris ad eos profugit, interqve duces adscitus, prudentiæ specimen ostendebat. Tempore qvadragesimæ Paschalis, dum Olafus, Comitis Orcadensis affinis, sacris in æde Divi Olafi celebratis interesset, manumq; columnæ imponeret, qvidam Bergensium ad-

moto arcu obſerato, aculeo eam transfixam columnæ affixit, ingensq; vulnus acceptum eſt. Per hiemem milites per provincias vicinaq; hoſpitia ſparſerunt, de adventu Svereris ante vernum tempus ſecuri. Verùm ille ſibi metuens, omnibus ad excipiendum eos, tanqvam in ſingulos dies imminentes, præparatis, copias è circum jacentibus provinciis Nidaroſiam evocavit, partemq; magnam ſuorum per hiemem in vaſto diverſorio, Gildiskala dicto, in omnem eventum paratam, usqve in tempus qvadrageſimæ, cum claſſe ſubitò Thrandheimo, parvis navibus, nec ulla viginti loculis majore, pluribus etiam minoribus ſolvit, citatoq; itinere omnes famam ſpeculatorumq; ſollertiam præveniens, Bergas pervenit, pridie dominicâ palmarum. Cum Inſulobarbi conventum haberent, Olafus Comitis frater Svererem prope diem adventurum indicans, conſilia eorum exqvirit, fugane an pugna eligenda: Sigurdum Erlingi filium cum tribus navibus in Stafangria abeſſe, totidem Eyſteinum Korpum in Sogniam abduxiſſe. Svaſit ergo, ut Stafangriam properarent, qvò Sigurdi naves ſuæ claſſi commodius adjungant. Ad ea Hallkell reſpondit, copiarum viribus ſe qvidem à Sverere hoc ſtatu ſuperari non poſſe, conſiliorum pondere ne ſuperarentur providendum: iis enim omnes ejus adverſarios viros ſe longè præſtantiores ſuccubuiſſe: his ſi pariter inſtructi decernerent de victoria neutiqvam dubitandum. Pluribus belli fortunam experiri placuit. Hoc eodem veſpere, ſub occaſum ſolis, Sverir prope Bergas claſſem appulit, lemboq; in urbem vectus, fit certior, de eorum conſiliis, reliqva claſſis in Grafdalum delata, ipſe in Holmam ad templum deflexit, ubi corpus Epiſcopi Pauli ad exſeqvias funebres præparatum deprehendit, qvi eodem die exſpiravit. Inde urbem ingreſſus milites à civibus ad prælium depoſcit, mox diſcedens ad ſuos, claſſem ad promontorium Hvarfsneſiam applicat. Ipſe ſpeculatum oriolâ, ad claſſem eorum, remigans, Hallkelem ſvadentem audivit, ut primâ luce hoſtes adorirentur, navibusq; invicem ad mutuum auxilium revinctis, rem lapidum imbre primò acerrimè, iis deficientibus, omnis generis miſſilibus ſtrenuè gererent, deinde gladiis cominus impetu qvanto poſſent maximo, qvoad hoſtes debilitati, ad vires in poſterum reſumendas inhabiles redderentur. His auditis Rex, ad ſuos rediens, qvid agitarent, expoſuit. Occupari itaqve, qvàm exſpectari pugnam, anteq; diem eos impeti jubet. Qvò verò ſe invicem inter tenebras meliùs noſcerent, lintea proris ſingularum navium appendi: cumq; altioribus navibus humilioribus eſſet congrediendum, ſuas naves invicem ligatas eorum claſſi cominus, ſed adeò dextrè applicari præcipit, ut ictus gladiorum ſubeuntes præterirent: impetum enim non impetu propulſandum, ſed protegendo corpora ſua donec ardor ille langvere inciperet, eludendum, deinde omnes vires in feſſos effundendas; remorum prætere armorumq; in primis diligentem curam habendam monet: nam & iis etiam victores indigere. Viginti naves omnes parvas Sverir, tredecim illi ſingulas magnas habuerunt. Qvi cum ad primam lucem, ſine velis, in portu Floruvogis dicto manſiſſent, ſolutis rudentibus, qvi ſaxis obvoluti, naves in ſtatione tenebant, concitato remigio portu exeuntes Birkibeinos qværebant, navibus à prora puppiq; colligatis, ſimul agmine procedentes. Cùm autem tenebræ proſpectum impedirent, naves Svereris prius conſpectæ non ſunt, qvàm eas impetu in ſe ruentes ſentirent. Sublato itaqve ab utraqve parte militari clamore, Inſulobarbi magno impetu naves funibus cominus tractas in aciem cogebant, verum tantâ celeritate impulſæ aliæ aliarum remos detergebant, omnibus invicem vinctis, Birkibeini in eos invecti, longè alacriori impetu excipiuntur, obruti omnis generis miſſilium grandine, clypeis velut contabulatis, teſtudine facta, confertim ſe protegebant, ut facilè appareret peritos talium fuiſſe. Ceſſante telorum nimbo, hoſtiumq; ardore langveſcente, Sverir ſuos hortatur, arma protinus expediant, naveſq; propiùs admoveant, oſtendantq; ſe eſſe illos Birchibeinos, qvorum gladios non hebere, qvotqvot iis ad illum diem congreſſi fuerint, ſuo malo didicerint. Subitò itaqve exorti, alii lapidibus & ſaxis, jaculisq; & haſtis, alii gladiis punctim cæſimq; feriendo hoſtes undiqve impetebant. Verùm illi, reſumto ſpiritu nihilo ſegniùs rem gerentes, majorum navium opportunitate uſi, ictibus haut vanis Regios laceſ-

ſebant,

ſebant, regiamq; navem remulco injecto, occiſis proretis, captoq; vexillo ad malum usqve propugnatoribus nudatam, jam qvoqve conſcendere conantur. Tum Rex ſuos inclamans, ut hoc malum averterent, adeò eos accendit, ut alienatis à periculi ſenſu animis, fortiſſimè in hoſtes invecti, aut invaſores occiderent, aut de Regia navi deturbatos, in proprias propellerent, ſimulq; ſuam navem inciſo remulco extricarent, plures qvoq; earum, qvæ propiùs acceſſerunt, injectis vinculis indepti, hoſtes vaſtabant, eodemq; impetu multo plures ex Birkibeinis cæſi ſunt, cœterùm ubi ſe ab hoſtibus extricabant, Rex eos paulum cedere juſſit, mox reſumptis viribus acriùs pugnaturos, neq; enim tantam procellam, deinceps excitaturos hoſtes, qvi jam cum impetu totas vires effuderunt, nec dubitandum, qvin etiam illi vulnerum dolorem, haud minus qvam ſui ſentiant, at Inſulobarbi, ut Regem cedentem animadverterunt, in fugam verſum exiſtimantes, inſtandum victis rati, ſvadente Olafo Comitis affine, reſciſſis catenis, qvæ claſſem illorum connectebant, qvo expeditiores ſingulæ forent, alacriter perſeqvebantur; verùm deficientibus remis, qvi primo congreſſu fracti, cum à vectoribus dirigi non poſſent, fluctibus in diverſa actæ ſingulæ, à duabus tribusve Regiis invaduntur. Eodem tempore ſubſidiaria urbanorum civium navis, centum armatos, ſingulos loricis annulis confertis, tectos vehens, auxilio Regi tempeſtivè advenit, invectiq; in hoſtium naves, unam poſt aliam expugnant, relictisq; ſuis, eas, qvippe majores impoſito milite occupant, vexillum Regis Sigurflugam, id eſt victorioſam muſcam appellatum Inſulobarbi in prætoriæ ſuæ navis prora erigebant, eam igitur Birkibeini totis viribus adorti, tantiſper premebant, donec eo recuperato ſimul agmine infuſi, à prora ad puppim vectoribus vacuam facerent, omnibus occiſis, Sigurdus Regis Magni filius in mare proſiliens, inter natandum occiditur, mox duæ naves concitatis remis fugiebant, qvarum ductores Lodinus Pauli Smattaugæ ſeu parvi oculi filius, & Hallvardus Brattus, Olafus Comitis Haraldi affinis poſt cædem ſuorum in undas præceps ruens litori adnavit, qvem Birkibeini in vadis occurrentes trucidabant. Hallkelis navis, qvod eſſet omnium altiſſima & ſtrenuiſſimis militibus inſtructa, noviſſimè in poteſtatem redacta eſt, ipſo cum maxima claſſiariorum parte cæſo. Interciderat hoc bellò maxima Inſulobarborum pars, qvæ auſpicium dictumq; Sigurdi ſecuta eſt, exceptis iis, qvi prælio aut non interfuerunt, aut qvibus pepercit victor. Ante reditum in urbem Rex ſacra celebrari prohibuit, ni nimis diu bello diſtineretur: jam verò victor, cum hoſtium navibus advectus, ad horam ſacris peragendis ſollennem rediit, eaq; peragi curavit. Paullò poſt prælium Bardus Guttormi filius, Benedictus parvus, & plures alii deceſſerunt. Corpus Sigurdi Regis filii inventum, omniumq; conſpectui ſubjectum, qvò dubitatio evidentiùs eximeretur, de duce Inſulobarborum interemto, adq; Divæ Virginis templum juxta chorum, auſtrum versùs, amplo ſepulcro juſſu Regis conditum, cui multa Inſulobarborum cadavera, & ſupremo loco Olafi Comitis affinis illatum eſt. Fama fuit, non aliàs tam imparibus navibus dimicatum. Navalis prælii peritiâ Birkibeini, cavendiq; ſollertiâ prævalebant, audaciores ſimul & incautiores Inſulobarbi, qvi, ſi primo congreſſu remos pariter, ac Birkibeini, conſervâſſent, victoriam qvoqve reportâſſent. Sigurdus Comitis Erlingi Skackii filius, cognita ſuorum clade, effusâ fugâ, in Vikam, inde in Daniam cum parte copiarum navigavit, pars in diverſa ſparſi, pars victoris clementiâ conſervati veniam qvoqve impetrabant. Ira omnis in Comitem Haraldum Maddadium, Orcadenſeſq; verſa ad qvem oppugnandum claſſem Rex dirigere decrevit. Qvo in Orcades relato, Haraldus valdè ſibi metuens, ad culpam deprecandam, cauſſæ præſidio deſtitutus, aſſumto itineris Comite Epiſcopo Biarnio, omnibusq; proceribus in Norvegiam tranſvectus, Bergas qvo tempore omnes regni Epiſcopi à Rege ad comitia evocati convenerant, pervenit. In cœmiterio Ædis Redemtoris, cauſſa Comitis examinabatur, ſatellitibus Regium tribunal undiqve circumſtantibus, aliis propter conſidentibus, extra qvos alia circa Comitem ſtatio diſpoſita. Ejus orationem his verbis Codex Flateyenſis, in Regis Svereris vitâ narrat. In hoc celeberrimo nobiliſſimorum virorum conſeſſu, auri-

um,

um, animorumq; favore, magnopere jam senex indigeo: nam & ætatem cani indicant, senii indices. Non invetus Regum, qvorum multos accessi, aliis acceptus aliis invisus, jam præter spem in offensam Domini mei Regis Svereris incurri, culpâ magis imputata, qvam commissâ. Perduellionis auctor non fui, sed nec perduelles oppugnavi: neq; enim integrum mihi, omnium subditorum odia in me concitare, qvoad iis Comes impero: neqve omnia, qvæ Orcadenses faciunt, meâ voluntate fiunt. Multi excursionibus Hiberniam & Scotiam vexant, aut etiam mercatores spoliant, omnia hæc me invito, qvantumvis in pœnis exigendis haut mitis habear, sed qvid hìc verbis opus est: hanc enim caussam universam Dei, Regisq; Svereris clementiæ & arbitrio committo: procedensq; à statione ante pedes Regis in genua procubuit. Rex conspecto Comite parumper circumstantes intuitus conticuit, deinde infit. Eqvidem magnum subditis meis exercitus, tam validus Orcadibus excitus, damnum intulit: jam verò Comitem facti pœnitentem, clementiamq; implorantem conspicitis, qvam hôc faciliùs impetrabit, qvò ea magis apud Deum indigeo. Exsurge mi Comes, Dei meoq; beneficio, periculi securus: conditiones pacis, cùm tempus magis vacat, edicam Omnium eorum, qvi in Floruvogis cæsi sunt agri in Orcadibus & Hialtlandia, in matriculam jussu Regis relati, & Regio fisco adjudicati, propinqvis intra triennium redimendi potestate factâ: qvo elapso, qvicqvid redemtum non esset, allodiali jure in perpetuum ærario cederet. Hialtlandia insuper, cum omnibus reditibus, Comiti ademta fiscoq; asserta qvæ nunqvam deinceps Comitibus Orcadensibus paruit. Orcades solæ Comiti Haraldo relictæ, multarum pœnalium dimidia parte Regi reservata: eiq; exigendæ Qvæstores Regii ordinati, qvorum præcipuus Arnius Liora. Singula his iisdem Comitiis circa XXIX Junii peracta instrumentis publicis jussu Regis consignata, Comitisq; Sacramento sub discessum confirmata sunt. Fides, qvamdiu Sverir vixit, culta, cujus metu Comes Arnio se facilem ostendit. Rege autem mortuo, cum intestinis bellis Norvegia concuteretur, Arnium per insidias necandum curavit, Hialtlandiamq; & Orcades in pristinum statum reduxit. Qvinqvennis erat Haraldus cum Comes crearetur; viginti annos simul cum Sancto Rognvaldo, & postqvam is cæsus erat XLVIII. solus imperavit. Decessit placidè, anno secundo imperii Ingii Bardii Norvegiæ Regis, qvi a Christo nato MCCVI. effluxit, ætatis septuagesimo tertio. Princeps pace belloq; juxta clarus, prudens & perspicax, staturâ corporis, roboreq; magno, facie turpi. Ei in imperio successerunt filii Jon & David: Henricus Rossiam Scotiæ provinciam adeptus est. Comitum Orcadensium potentissimi memorantur Sigurdus Eysteini Glumræ filius, Thorfinnus & Haraldus, de qvo agimus. Biarnio Episcopatum Orcadensem tenente, fratris ejus Kolbeini Karlis filius Thorkell cognomento Rostungus, nave mercenaria, sinum Islandiæ Borgarfiordum ingressus, Borgi portu capto, ipse qvoqve ibidem hiemabat. Ibi tum Snorrius Sturlæus rector illius, pluriumq; provinciarum habitabat, vir potens, jam suis ipse scriptis passim celebris. Inter eum & mercatorem de farris pretio, gravis controversia incidit, qvod minoris venire Snorrius, majoris mercator voluit. Inspectante itaqve mercatore far auferri mandat; id qvod diaconus de Borgo intrepidè exsecutus est, Sveinus autem fratris Snorrii filius, cum fatali morbo conflictatus peregrinis succurrere neqvibat. Mercatores vim sibi fieri indignantes, cùm ad navigationem omnia apparâssent, lethali Diaconum vulnere sauciârunt. Impatiens ultionis Snorrius, fratres suos cum subditis convocat: trepidè Thordus ad Mercatores cædendos accessit, freno Sigvatus alter frater indigebat. Navem tamen in alveo sinus aggrediuntur, ancoralia incisuri; verùm iis pvovidus mercator, ferreas laminas obduxerat ita, ut ictibus non læderentur; insuper nautæ tanta alacritate saxa & spicula in subeuntes ingerebant, ut re infecta recederent. Evecti deinde in altum adversis ventis eodem auctumno in portum Eyrensem, (hodie Eyrarbacka) repulsi sunt. Thorkell navis præses Oddam ad Sæmundum Jonis Lopti filium deducitur, ibiq; per hiemem humanissimè excipitur, idq; in gratiam Episcopi Biarnii, cum qvo Sæmundo magna amicitia: Immiserat tunc Snorrius semel

ſemel atqve iterum in Thorkelem occultos percuſſores, ſed fruſtra. Omnium Islandorum facilè potentiſſimus Sæmundus erat, longeq; nobiliſſimus, qvippe Regis Magni Nudipedis pronepos. Cumq; legitimam uxorem non haberet, Comitis Orcadenſis Haraldi Maddadii filiam petebat uxorem, cui nomen Langalif. Annuit Comes ſi ſe adire, inqve Orcadibus nuptias celebrare vellet; aliter eam dimittere nolebat. Sed nec Sæmundus patriâ excedere ſuſtinebat.

CAP: XL.

Nova in Norvegiâ factio, Bagli appellati, iterum regni ſtatum graviter concutiunt, Reges ſibi creant, qvorum res valdè crevit. Interea Orcadenſes animos ſumunt, ut & Hæbudenſes: ſed factionibus compoſitis, paceq; reductâ, iterum Comites Orcadenſes David & Jon ad obſeqvium Regis Norvegiæ Ingii redeunt. Obitus Davidis. Sculii Comitis Norvegiæ, occulta cum Comite Jone conſilia. Epiſcopi Cataneſiæ Adami avaritia & incendium. libri I, epilogus.

Noviſſimis Regis Svereris annis, exortâ novâ factio, Bagli appellata, ſeptem continuos annos, qvibus is vixit, qvietum & florentem Norvegiæ ſtatum inteſtino bello turbavit. Dux datus Ingius, pro Magni Erlingi filio ſe gerens: agnitus etiam à proceribus factionis Magni, qvi invidia odioq; Svereris concitati falſum, qvàm nullum filium Magni Ducem acceptabant, ad qvem imperitum vulgus, exemplo inſtinctuq; eorum ſeductum, facilè confluxit. Eodem anno, qvo Sverir obiit, à ruſticis cæſus eſt: ſeptem de imperio dimicavit. Ne verò genus Magni, qværentibus ducem, deeſſet, ſtatim Ingio frater Erlingus, cognomento Steinveggus, paterni fraterniq; imperii jurisq; heres anno MCCIV. Rex ſalutatus, triennium iſti factioni imperavit. Succeſſit ei Philippus, cui ſeqventê anno, ſeculi illius octavo, Ingius Norvegiæ Rex regni partem conceſſit ad ſeditionem componendam. Anno MCCIX utriqve Birkibeini Bagliq; initâ ſocietate, duodecim navibus occidentem piraticâ laceſſiverunt: transportati ab iis, ſimul præfecti, Orcadibus & Hialtlandiæ à Rege Ingio, Comiteq; præpoſiti. Hæbudæ, anno ſeqvente decimo ſcilicet, teſtantibus annalibus omnibus, inteſtinis Regum ſuorum bellis diſcordes ab iis exſpoliatæ, & in his inſula ſancta, ſeu Divi Columbi in illum diem ab injuriis Norvegorum intacta, & religione tuta. Mox ortæ inter ipſos diſcordiæ utroſqve ab invicem ſeparârunt, qvos ſparſos, diverſisq; in locis prælio fuſos, magna ex parte ferrum abſumpſit: reliqviæ cladis in Norvegiam reduces, Epiſcoporum ob ſacrilegia inſectantium procellis vexatæ, ſuccubuerunt. Toto tempore ab obitu Regis Svereris, (illo enim vivo Comes Haraldus Maddadius nihil auſus eſt) regnantibus ſucceſſoribus, filio Hacone, nepote ex filio Guttormo Sigurdi Lavardi filio ſororis Svereris Ingio Bardio, Comites Orcadenſes ex calamite Norvegiæ magnos ſibi ſpiritus ſumſerunt, retentaq; Hialtlanda, cum reditibus multarum etiam Orcadenſium partem Regi debitam ſibi vindicârunt. Ut verò, ſopitis diſcordiis, pacem in Norvegiâ coaluiſſe cognoverunt, miſſo legato Epiſcopo Biarnio, pacem veniamq; petebant. Qvi Rege Ingio & Comite Hacone Galine ſeu furioſo per antiphraſin dicto, Bergis aditis, Comitibus tutum acceſſum publicâ fide munitum, in ſeqventem annum impetravit. Tunc Comites, Epiſcopusq; Biarnius in Norvegiam profecti, Regi Comitiq; judicium arbitrio ſuo exercere permiſerunt. In magnam pecuniæ ſummam damnati, prædibus inſuper, obſidibusq;

datis, ſacramentum fidei in poſterum ſinceræ præſtiterunt, in Orcades & Hialtlandiam deinde, conditionibus, qvæ ad exitum vitæ eorum ſervabantur, reſtituti. Qvæ qvidem relatio mihi de Hialtlandia, eò ſuſpectior eſt, qvòd hæc non ex chartis pergamenis, ut cœtera, ſed tantùm è *Chronico Norvegico Danico*, qvod ſæpe impingit, deſumo: cùm tamen Comitum Orcadenſium hiſtoria teſtetur, ab eo tempore, qvo Haraldus Maddadius Hialtlandia excidit, nunqvam eam ſub Comitum Orcadenſium imperium rediiſſe. Non ſolùm Comites Orcadenſes, poſt mutatum Norvegiæ ſtatum, ad obſeqvium redierunt, ſed etiam Hæbudarum Reges, poſtqvam piratæ Norici inſulas flammâ ferroq; vaſtâſſent, veriti ne Norvegorum concordia in ulteriorem ſuam perniciem verteret, in Norvegiam profecti, à Rege Ingio & Comite Hacone Galine pacem exorârunt, redditisq; cenſus reſiduis, juramentoq; fidei & obſeqvii præſtito, eorumq; beneficio inſulis in feudum receptis, domum redierunt. Conſtitutus tunc Kolus Hæbudarum Epiſcopus, poſtqvam Nemare aliis Reinarbo, præceſſore mortuo, qvadraginta annos Epiſcopo caruiſſent. Hacone Haconis filio, Svereris nepote, Norvegiæ Rege, anno MCCXV, ut annales habent, David Orcadum Comes obiit. Anno autem MCCXVII Sculius Comes, qvi trientem Norvegiæ imperio tenuit, novas res molitus, literas ad Comitem Orcadenſium Jonem, annulo Regis obſignatas ſcripſerat, Joſteinoq; Thombi, ad navigandum parato, perferendas dabat. Id cùm ſuſpectum eſſet, Conſiliarii Regis, id temporis tredecim annorum adoleſcentis, Dagfinnus Bondius & Ivar Boddius miſerunt, qvi eas reducerent. Qvod olfaciens Skulius, prior eas repetivit, invectusq; in Conſiliarios, qvòd diſſidia inter ſe & Regem ſererent, adeò in Ivarem exarſit, ut prope periculum vitæ, in judiciario foro eſſet, ní à Regiis defenſus: officio tamen, ad evitandam Comitis ſuſpicionem ſe protinùs abdicavit. Anno ſeqvente tempore æſtivo, cum occultis Comitis Epiſcoporumq; machinationibus Regis jam creati mater, genus regium, Patremq; Regem filio igniti ferri judicio, ſeu Ordalio, aſſerere cogeretur, Comes Jon & Biarnius Epiſcopus Bergis præſentes affuerunt. Qvod autem *Buchananus libro VII.* de Adamo Cataneſiæ Epiſcopo, in culinâ exuſto, ſcribit, id noſtri annales, ad eundem, qvem ille annum, nimirum MCCXXII referunt, *Codexq; Flateyenſis* his verbis exponit. Poſt exceſſum, inqvit, Cataneſiæ Epiſcopi Jonis, qvem Comes Haraldus oculis lingvaq; privabat, ſucceſſit Adamus, incertis parentibus natus: ad fores enim templi cujusdam infans expoſitus, inventus eſt. Hujus in exigendis decimis, inſolitus rigor diſplicuit: culpa tamen in monachum ejus cubicularium, vulgò conjecta. Uſus obtinuit, ut, qvi per univerſam Cataneſiam viginti vaccas poſſideret totidem marcas butyri, ſeu unicam ſpannam decumarum loco penderent: omnes autem qvotqvot eſſent, ſive plures ſive pauciores haberent, hac proportione obſervatâ, ita ſolverent. Tandem ille qvindenas poſſidentibus imperavit: qvi ubi obtinuiſſet, idem ab iis exegit, qvi duodecim paſcerent: in id cùm conſenſum eſſet, reditus in duplum aucturus, hoc ipſum in decem pecora impoſuit. Tandem verò ruſtici minimè hoc tolerandum rati, ad Comitem Jonem, tunc præſentem confluxerunt, qveſti injuriam. Ille eorum liti ſe immiſturum negabat; id enim ſibi tutiſſimum: interim tamen ultra poſſe neminem obligari confeſſus eſt. In Hakyrkia (ſeu edito templo, id enim nomen denotat, ſive id templi ſive prædii ſit) in Thorsdalis Epiſcopus, & apud eum Rafnus ſupremus provinciæ judex, nec procul inde Comes Jon conſtitutus erat, cùm in monte, qvi ſupra eſt, ruſtici conventum celebrarent. Rafnus identidem monuit, ut poſtulata remitteret: ſecus ab illis metuendum. Ille bono eum animo eſſe juſſit, fore enim, ut vulgus hoc imperitum frena ſibi ipſum injiceret. Miſſum deinde ad Comitem Jonem, ut pacis auctorem ſe interponeret, ſed incaſſum: omne enim intercedendi miniſterium abnuit. Mox ruſticorum cohortes, agmine facto à monte decurrentes, prædium cum impetu petebant. Qvo viſo Rafnus Epiſcopum, ut confeſtim aliqvid in medium conſuleret, iterum monuit. Potabant in ſuperiori contignatione: qvò cùm ruſtici veniſſent, inviſus ille Monachus ad eos exiturus, in transverſam faciem percuſſus exanimis intra ſepta corruit. Hoc cognito, Epiſcopus

pus

pus respondit, id ei opinione tardiùs evenisse, semper enim discordias inter ipsos concitâsse: misitq; ad eos Rafnum, qvi diceret se eis reconciliari velle. Qvo audito, qvotqvot prudentiores erant, gavisi sunt: pacificatum verò exeuntem, qvi stultiores, barbarâ ferociâ efferati, arripientes, in domunculam qvandam abducunt, eamqve facibus succendunt, qvæ tam repentino incendio arsit, ut accurrentes in auxilium Episcopi, flamma præveniret. Parum tamen ustum corpus ejus, incensâ domo, inventum est, qvod magno postea apparatu sepultum est. De his per amicos Episcopi Alexander Vilhelmi Sancti (ita auctor habet) filius, qvi Scotiæ sceptra illo tempore Rex gerebat, certior, adeò excanduit, ut pœnarum ab iis, qvi hæc perpetrâssent severè exactarum atrocitas cædibus, membris abscissis, bonorum publicatione, proscriptionibus & exsiliis exercita, memoriæ hominum non exciderit. Octoginta viros scelerum molitores, manibus pedibusq; truncatos, qvorum multi ex vulneribus mortui, annales perhibent. De his exstat *Thomæ Demsteri* testimonium Menologio Scotico insertum pag: 22. ex Scoti Chronico à *Magno Macullone* exscripto, ut & *Hectore Boëtio* desumptum; *his verbis, ad mensis Septembris diem* 13. *in Cathaneses Adami Episcopi & Martyris qvicqvid dignitatem Ecclesiæ suæ piè tueretur, à Comite loci in ardentem furnum conjectus in cineres resolutus in cœlum evolavit; Rex verò Alexander II. tam indignè atrox id & impium facinus tulit, ut autores exqvisitissimis suppliciis subderet, præsentesqve & consentientes genitalibus exsectis privarit, ne tam nefarii flagitii perpetratores hæredes gignerent, extant Cœlestini IV. PP. bullæ Regi, de tam insigniter vindicatâ Ecclesiâ, gratias agentis, & collaudantis, & locus Martyrio vicinus Testiculorum collis audit. S. B. T. Ibidem Serlonis monachi Mialrosiensis, & Martyris, qvi cum præsule Adamo eadem perpessus S.* Librum deniqve hoc loco ita concludit Auctor. Qvæ ad Orcadum Comites pertinent, enucleatiùs, qvàm fecimus, referre non possumus. Ad Haraldi Maddadii obitum continuam historiam Auctor noster scripsit, qvam non solùm integram, sed multis auctam, iis præsertim, qvæ aut planè desiderantur, aut ad intellectum, tum rerum cum temporum, ex Norvegicis, Islandicisve historiis illustrandum faciunt, hæc qvoqve de Adamo Episcopo Catanesiæ auctoris verbis ex *Codice Flateyensi* discripta exhibeo. Cùm itaqve continuam rerum Orcadensium historiam ulteriùs diducere neqveam, subjiciam ea, qvæ vel ex historiâ Norvegicâ, aut Danicâ, aut aliunde, vel ex annalibus Islandicis conqvisivi, in primis Episcoporum seriem, qvalem habere potui, Comitumq; subseqventium nomina, qvorum memoria non intercidit, ad tempora gloriosæ memoriæ *Christiani Primi*, totius septemtrionis potentissimi Regis, qvi insulas hasce, cum Hialtlandiâ, Scotis hypothecæ titulo tradidit, ut infra dicetur.

Hiſtoriæ Orcadenſis
LIBER II.
De primis inſularum Epiſcopis, eorumq; Succeſſoribus, tum etiam Comitibus, qvi poſtea vixerunt, licet non continuâ ſerie, ſingulis ſibi invicem ſuccedentibus. eâ tamen, qvam annales exhibent, enumeratis usq; ad annum Chriſti, MCDLXIX.

CUm diſſenſum inter noſtrum Scriptorem de primis Orcadum Epiſcopis cum aliis authoribus, me indicaturum libro I. Cap. XVIII. pollicitus ſim, eorum indicem cœteris in hoc libro præmittam, præterito Servano, qvi ante poſtremam gentis ejus converſionem ad Chriſtum multis ſeculis. Anno nimirum CCCCXL. vixit eodemqve Anno Monaſterium ibidem fundavit, *teſte THOMA DEMPSTERO apparatu in Hiſtoriam Scoticam Lib. I. Capit. X. p. m. 46. & Cap: XIV. p 66.* mortuum autem ſtatuit. in Pomonâ Orcadum Maxima die 13. Maji Orcadumqve Apoſtolum appellat, *Menologii Scotici pag: 10.* Inq; Inſcriptione ejusdem ad Cardinalem Barberinum D. Maphæum ſcribit. In Devcalidonio ſinu Orcades fidem hauſiſſe à Machuto, Servano, Nennio ſangvine ſuo conſecraſſe Adamum & Serlonem, qvorum poſtremi non in Orcadibus ſed Cathaneſia vixerint, de qvibus mox diximus. Memorat etiam inter Apoſtolos Orcadenſes S. Colmum ad An: MX. citatqve Breviarium Scoticum. Meminit & Bertrami Epiſcopi Orcadum ſanctiſſimi ad VI. Aprilis Kirvæ citatqve Calendarium *Adami Regii & Jacobi Cheynæi & Mundi* Abbatis ſanctitate mirabilis in Orcadibus ad 15. menſis ejusdem eodem Calendario citato, & ex eodem iterum S. Colmi ad diem 6. Junii.

Primum omnium poſt introducta ab Olafo Tryggvino Chriſtiana ſacra Orcadenſem Epiſcopum, *Adamus Bremenſis hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Lib III. Cap. XLIV.* ordinatum ab Epiſcopo Hamburgenſi Adalberto, inqve Orcades miſſum, Thorolfum memorat, & alium qvendam ejus credo ſucceſſorem Adalbertum. Factum id eſt tempore Comitis Thorfinni Sigurdi Craſſi filii, tradit enim *Bremenſis Lib. III Cap: XXVI.* Inter alias Septentrionales gentes etiam Orcadenſes legatos ad Archiepiſcopum direxiſſe, petitum, ut prædicatores ad ſe mitteret. Obiit autem Archiepiſcopus Adalbertus anno Domini MLXXII. XXVII. Cal: Aprilis, qvo verò anno hos Epiſcopos ordinaverit, non exprimitur. Iſtum Thorolfum in Orcadum deſcriptione, idem auctor juſſu Pontificis in civitate Blaſcona ordinatum refert; Non tamen diſſimulat, eas inſulas prius ab Anglorum & Scotorum Epiſcopis directas. Memorat etiam poſtea Epiſcopum, qvi eas inſederit. His ut videtur priorem Henricum, qvi in Angliâ Daniæ Angliæqve Regis Knuti Magni Sacellarius fuerat, poſtea à Sveino Eſtrithio Scaniæ Epiſcopus conſtitutus, Lundenſiq; diœceſi præfectus,

ctus, verùm ab Archiepiſcopo Hamburgenſi initiatum negat. Hujus luxurioſam vitam magnopere vituperat, de qvo narratur, ait, qvod peſtifera conſvetudine delectatus, inebriandi ventris tandem ſuffocatus crepuit. *Thomas Stubs de actis Pontificum Eboracenſium* Rodolfum Orcadenſium electum à Thoma Archiepiſcopo Eboracenſi, Epiſcopum conſecratum ſcribit, Malcolmo & ſanctâ Margaretâ in Scotia imperantibus; lecta & tradita profeſſione, qvæ ſic incipit; *In aſpectu Dei & hujus Eccleſiæ ego Rodolfus &c.* Sedit autem Archiepiſcopus Thomas ab anno Chriſti MLXX. ad annum MC. intra ergo illud ſpatium inauguratus erit Rodolfus. Idem Rogerium ab Archiepiſcopo Eboracenſi Gerhardo Rodolfi ſucceſſorem inauguratum refert, ſedit autem Gerhardus ab anno MC. ad annum MCVII. & VI. præterea menſes, intra qvod tempus Rogerium conſecratum concludo. Hujus ſucceſſorem idem auctor Radulfum Novellum urbis Eboracenſis, antea presbyterum in Eccleſia Sancti Petri ab Orcadenſibus electum, à Thoma Juniore Archiepiſcopo Eboracenſi ordinatum perhibet, qvi ei profeſſionem fecerit, & ſcriptam tradiderit, qvæ ſic incipit. *Ego Radulphus Orcadenſis ſanctæ Eccleſiæ &c.* Sedit autem Archiepiſcopus Thomas Junior ab anno MCVII. ad annum MCXIV, intraqve illud temporis intervallum Novellum ordinaſſe omninò oportet, vixit hic idem Radulfus anno Chriſti MCXLIV. Hujus Epiſcopi paſſim apud Scriptores Anglicos mentio fit, qvi omnes eum Epiſcopi Orcadenſis titulo honorant. Inter eos *Johannes Prior Hagelſtadenſis* in continuatione ad hiſtoriam Simonis Dunelmenſis ad annum MCXXXVIII. Radolfum Nuel, poſtea ad annum MCXLIV. eodem nomine eum appellat, Epiſcopúmqve de Orcadibus nominat. Celebrat qvoqve *Richardus Prior Hagulſtadenſis*, de bello Standarii in geſtis Regis Stephani. Ejus luculentam orationem in eodem bello his verbis deſcribit *Johannes Brompton Abbas Jornalenſis*, cum David Rex Scotiæ Northumbriam vaſtaret. his præmiſſis:

David Rex Scotorum in Angliam innumerabilem exercitum promovit, omnia iterum ſicut prius devaſtando, & terram usq; ad flumen de Theyſe in confinio Eboracenſis provinciæ comburendo, & contra qvem milites & Principes Angliæ borealis animoſi, cum inſigni Comite Albermarle, & ex juſſu & ammonitione venerabilis patris Domini Thurſtini Eboracenſis Archiepiſcopi, viriliter reſtiterunt, fixo le Standard I. ſigno Regiô apud Alberton, ubi licet qvidam aſſerunt, qvod dictus Archiepiſcopus Thurſtinus cum Regiis militibus occurrens eum fugaſſet, morbi tamen cauſa, ut qvidam volunt, cùm ibi intereſſe non poſſet & ideò Radulphum Orcadum Epiſcopum, loco ſuo miſit, qvi in acie media, loco ſtans eminenti; orationem hujus modi exorſus eſt: Proceres Angliæ clariſſimi, & genere Nordmanni, meminiſſe generis & nominis vos oportet, & inimicis reſiſtere decet, qvibus usq; in præſens nemo impunè reſiſtit, audax enim Francia vos experta delituit, ferox Anglia à vobis capta ſuccubuit, dives Apulia vos ſortita defloruit, Jeruſalem famoſa, & inſignis Antiochia diſpoſuit vobis ſe, utraqve nunc autem Scotia vobis ritè ſubjecta, inermem præferens temeritatem, & rixæ magis qvàm pugnæ aptior, vobis reſiſtere, immò expetere jàm conatur; in qvibus qvidem nulla rei militaris ſcientia, vel præliandi peritia, vel moderandi gratia invenitur. Nullus igitur verendi locus, ſed potius verecundiæ, qvod hi, qvos ſemper in patria ſuâ petivimus & vicimus, in patriam noſtram, jam ritu tranſverſo, velut dementes & ebrii convolarunt. Unum ergo vobis, ego præſul denuncio; qvod hi Scoti, qvi in hac patria templa Dei violarunt, altaria cruentarunt, præsbyteros occiderunt, & pueros &

prægnantes gladio peremerunt, condignas sui facinoris pœnas luent, in suo flagitio corruentes, qvod omnipotens Deus hodie perficiet per strenuas manus vestras, attollite ergo animos O elegantes viri, & adversus hostem neqvissimum, virtute patria, immò Dei præsentia freti, exsurgite, nec vos moveat eorum temeritas magna, cùm illos non deterreat tot vestræ virtutis insignia, illi nesciunt armari in bello, vos autem in pace ad bellum exercimini, ut postmodum in bello casus belli dubios minimè sentiatis. Tegitur vobis caput galeâ, pectus loricâ, ocreis crura, totum corpus scuto & ense, ut, ubi feriat hostis, non invenit, qvem ferro circumseptum inspicit, nos ergo procedentes, adversus inermes & nudos, qvid dubitamus? an numerum? certe non numerus multorum sed virtus paucorum bellum conficit, multitudo ipsa est, insolens sibimet ipsi, & impedimentum est in prosperis ad victoriam, & in adversis ad fugam, propterea majores vestri, & pauci multos sæpe vicerunt, qvid ergo confert vobis gloria parentelæ, qvid exercitatio armorum solemnis, qvid disciplina militaris nisi multos pauciores vincatis? Sed jam finem dicendi faciunt hostes inordinatè prorumpentes, & animo meo valdè placet, dispersæ confluentes, vos ergo qvi hodie vindicaturi estis domum domini & domini sacerdotes, terramq; vestram & parvulos vestros, si qvis vestrùm hodie occubuerit prælians, vice Archipræsulis vestri, eum absolvimus, ab omni pœnâ peccati, in nomine patris, cujus creaturas fæde & horribiliter destruxerunt & Filii, cujus altaria maculando everterunt, & Spiritus Sancti, à qvo separati insane ceciderunt, & confestim respondit omnis populus Amen Amen & resonuit terra in voces illorum.

Ex his fides auctoris nostri maximè videtur infringi, cùm Vilhelmum primum Orcadum Episcopum, non modò nobis obtrudat, sed etiam illo tempore Ecclesiis Orcadensium præfuisse tradat, qvo hæc de hoc ipso Novello traduntur, anno enim MCX, qvo Divus Magnus sublatus est, insuper anno MCXXXV. qvo Comes Paulus rerum potiebatur, seqvente qvoq; cum is raptu Sveini Asleifis filii avectus est, Rognvaldus successit, toto deinde ejus imperii tempore Episcopus Orcadensium fuisse perhibetur, ibiqve vixisse & Episcopale munus obiisse LXVI. annos, nostro Scriptori illud officium gessisse memoratur. *Annales Islandici* obitum ejus in annum Christi MCLXVIII. referunt, factus itaq; erit Episcopus annò MCII. Rogeriiq; & Radulphi tempore, floruit. Ad hæc respondeo, utrumq; posse subsistere, Eboracenses enim Archiepiscopi, jam dudum sibi jus per Scotiam & Orcades Episcopos constituendi arrogarunt, qvorum auctoritati Scoti acqviescere noluerunt, Orcadenses etiam licet maximè vellent, ab Episcopis tamen Hamburgensibus, id iis permissum non est, scribit enim *Adamus Bremensis*, ubi de insulis extra Norvegiam agit:

Post Normanniam, qvæ est ultima aqvilonis provincia, nihil habitationis humanæ, nisi terribilem visu, & infinitum oceanum, qvi totum mundum amplectitur invenies, is habet ex adversò Normanniæ, insulas multas, non ignobiles, qvæ nunc fere omnes Normannorum ditioni subjacent, ideoq; à nobis non sunt prætereundæ, qvoniam Hamburgensem parrochiam & ipsi respiciunt, qvarum primæ sunt Orcades insulæ, qvas Barbari vocant Organas ritu Cycladum, illæ sunt dispersæ per Oceanum.

Patet hinc electionem Episcoporum Orcadensibus aliter permissam non fuisse,

nisi ab Archiepiscopis Hamburgensibus probaretur, ab iisq; Episcopus ipse inauguraretur. Cùm enim Knutus ille Magnus, tot regnorum dominus, Episcopos in Anglia consecratos Daniæ imponeret, injuriam sibi fieri ratus Archiepiscopus Hamburgensis Vnwanus, qvam minime coqvendam censuit. Scriptor enim historiæ Bremensium in Vnwano tradit, cùm Knutus victor ab Anglia in Daniam rediisset, multos adduxerit Episcopos, de qvibus, inqvit,

Bernhardum posuit in Sconiam, Gerbrandum in Selandiam, Reinerum in Finne, qvod zelatus Vnwanus, Gerbrandum redeuntem ab Angliâ, qvem ab Enoldo Anglorum Archiepiscopo esse ordinatum cognovit, ille verò, ut necessitas persvasit, satisfaciens fidelitatem Bremensi Ecclesiæ, cum subjectione debita spondens, familiarissimus deinde Vnwano effectus est, per qvem etiam legatos suos ad Knutum Regem cum muneribus transmittens, congratulatus est, de rebus bene gestis in Anglia. Qvod Rex gratanter excipiens, ita postmodum conjunctus est Archiepiscopo, ut ex ejus sententia, omnia deinceps facere maluerit.

Qvod si tantum Regem in suis Regnis liberè dispensantem Archiepiscopus corripere sustinuit, certè ad injurias Orcadensium connivisse credi non potest. Cum itaq; vel scriptorem, qvem seqvor, vel qvos ille secutus est, latere non potuerit, qvinam illorum tempore Episcopatum in Orcadibus gerebant, aut qvi eos præcesserit, statuo horum Episcoporum, qvi Eboraci ordinati sunt, neminem in Orcadibus habitasse, titulum tantum ad auctoritatem sedis Eboracensis tuendam conservasse, reliqvos autem, qvi eos præcesserunt, nullam certam sedem aut redditus obtinuisse, sed qvemadmodum in Norvegia & Svecia etiam Adami Bremensis tempore, propter novellam plantationem Christianitatis, nulli Episcopi certo limite fuerunt designati, sed unusqvisq; Episcoporum à Rege vel populo assumpti communiter ædificabant Ecclesiam, & circueuntes regionem, qvantos poterant ad Christianitatem traxerunt, eosq; gubernabant sine invidia, qvamdiu vixerunt, teste *Adamo Bremensi Lib: II. Cap: XCIX* Cujus verbis utor, & idem in Dania obtinuisse supra libro eodem Cap: XVI. his verbis testatur.

Adaldagus, inqvit Archiepiscopus ordinavit in Daniam plures Episcopos, qvorum nomina qvidem reperimus, ad qvas verò sedes specialiter intronizati sunt, non facile potuimus invenire, æstimo ea faciente causa, qvod pro rara Christianitate, nulli Episcoporum adhuc certa sedes designata fuerit, verùm studio plantandæ Christianitatis, qvisqvis in ulteriora progressus verbum Dei, tam suis qvam alienis communiter prædicare certabant: hoc hodie trans Daniam per Nordmanniam & Sveciam facere videntur.

Et in Islandiâ ante Isleifum, qvi primus istius insulæ Episcopus censetur, multi Episcopi titulo clari docuerunt, omniaq; officii istius munia obibant, vagabundi tamen, sine certa sede, sine proventu, tantùm ex civium vel munificentia vel misericordia vixerunt, qvorum rationem auctor noster non magis habendam censuit, qvàm populares ejus in illis Episcopis, qvi Isleifum præcesserunt. Qvin & ipse Isleifus jam Episcopus ab Adalberto Archiepiscopo constitutus, cùm nullam sedem isti officio dicatam haberet, hæredium suum Skalaholtum in eum usum donavit, cumqve nullis certis redditibus, ne decimis qvidem officio provisum esset, semper egestate laborabat. Itaq; nullum est dubium idem primis illis temporibus in Orcadibus, alibiq; obtinuisse, nec enim hic traditur Thorfinnus Comes, qvi Archiepiscopi Adalberti tempore vixit, vel Episcopalem sedem fundasse vel dotasse, tantum cùm primùm fundata esset, locum ad templum, qvod ipse ædificavit, delectum. His rationibus adductus, primum Orcadum Episcopum eorum, qvi ibi fixam sedem tenuerunt,

tenuerunt, Vilhelmum ſtatuo. Succeſſit ei Vilhelmus ſecundus anno — — — obiit anno MCLXXXVIII.

Excepit Vilhelmum Biarnius, qvem anno MCCXXII. obiiſſe annales referunt id qvod non ſubſiſtit, cum anno proximo MCCXXIII. una cum Comite Jone & Gregorio Kikero ex Hialtlandia, populoſiſſimis illis comitiis, qvæ Bergis feſto Divi Olafi celebrabantur, dum Regnum Norvegiæ Haconi Regi, unanimi omnium ordinum conſenſu, adjudicaretur, interfuerit, illo tamen anno (die Septembris XV. qvi ei juxta Calendarium fatalis erat) mortuum non dubito, cùm ſtatim Jofreir ei ſucceſſerit.

Anno MCCXXV. Ex Hæbudis ad Regem Haconem devenerunt Gilli Kriſtus & Ottar Snækolli filius, multas literas afferentes de neceſſitate ſuarum inſularum, advenerat & Comes Jon ex Orcadibus, ſeqve Regi reconciliavit, lite qvæ inter eos erat compoſita, relicto ad Regem filio ſuo Haraldo obſide, qvi hac æſtate apud eum detinebatur.

Anno MCCXXVI. Comparuit Bergis Rege Hacone, Sculioq; Comite præſentibus, Jon Orcadum Comes & Simon Hæbudarum Epiſcopus, eodem anno conſecratus, ut & ſanctæ inſulæ Abbas, qvorum negotia omnium primum cognita & expedita, iiq; dimiſſi. Eodem anno Haraldus Comitis Jonis filius, aqvis ſubmerſus eſt.

Anno MCCXXVIII. nuncius Jonis Comitis ad Regem Haconem Bergas magna & multa munera deferebat, qvem Rex viciſſim nave eximiâ cum univerſo apparatu, pluribus etiam aliis donis remunerabatur.

Anno MCCXXIX. Alanus Gallovidianus, de qvo *Buchananus Lib. VII. & VIII.* Rollandi Scotiæ Comitis filius, vir ſtrenuus, & nauticæ rei peritus, expeditionibus piraticis aſſvetus magna claſſe, militeq; numeroſo inſtructus, Hiberniam & Hæbudas populari, damnisq; afficere ſolitus, Manniam infeſtabat, verùm Olafus Gudrodi filius Manniæ Rex fiduciarius inſignem in Haconem Regem fide Regnum ſuum armis ab inſultibus ejus maſculè vindicavit, ubi, ſed ipſo inſcio, frater Rex Reginaldus cœſus eſt, ſed Hæbudarum Reges, neqvaqvam pari fide Regem colebant, erant autem fratres Dugall Skrogus & Dungadus Sumarlidii filii. Inter Birkibeinos in Norvegia (Betulopedes) Uſpakus qvidam diu verſatus, tandem Hæbudarum Regum frater, Regisq; Dugalis filius (*Chronicon Manniæ* Owmundi filium vocat) agnitus eſt, eum Rex Hacon anno MCCXXX. Oſloæ, Regem Hæbudarum fecit, Haconemq; appellabat, pollicitus, ſe ſeqvente æſtate eum in Regnum inducturum, proximo vere Bergas profectus navibus novem eum inſtruxit, qvibus Comes Skulius, Regius ſocer tres adjecit, his præfecti Sigurdus Sepill aliis Sæfill, Sigurdus Smidus ſeu faber & Paulus Balkinus, Regiæ claſſi ductores dati ipſe Uſpacus, ſecundam navem duxit Thormodus, Thingskorinn (aliud exemplar Thornskorinn eum appellat) tertiam Sorqvir, aliàs, Serkus Svignakiuka, qvartam Aulver Illteitt, ſeu pura malitia, qvintam Sveinungus Svartus ſeu Niger, Sextam Paulus Gaas, qvi reliqvis tribus ductores dati ſunt, non memorantur. His jam navigaturis ſupervenit Olafus Niger Manniæ Rex, pulſum ſe ab Alano referens, qvi Manniæ bellum illaturus eſſet, qvi non iſta victoria contenrus, inſuper minatus eſſet, ſe arma Novegiæ illaturum, nec enim intercedens mare Scotis, qvàm Norvegis magis arduum, nec Norvegiam Scotia magis importuoſam dictitabat, verùm ultra minas non proceſſit. Poſt qvatuor dies Rex Olafus, Pauli Palkini nave conſcenſa, diſceſſit, ad Orcades delatus à Comite Jone nave magna bovis nomine inſignita donatus eſt, viginti navium claſſe, inde ſolverunt, qvo cognito Balkius, aliis Paulus Balkius juvenis Pauli filius, Ottar & Snækollus auſtrum versùs ad Skidam usq; navigantes, incidentesq; in Thorkelem Thormodi filium, mox adorti cum duobus filiis occiderunt, Thormodus autem, in vas qvod prope navem luitabat ſe præcipitans, undis in Scotiā ad Hakarskot, aliis Hattarskot aqvilonem versùs delatus, præſens periculum evaſit, inde Balkius & Ottar ad Regem Uſpakum devenerunt, poſtqvam claſſem cum univerſis copiis in portum Ilarſund, aliis Slarſund, reduxiſſent, Regibus Dugale Dungado,

do, eorumq; propinqvo principe Sumarlidio, ad epulas vinaq; generosa invitantur, verùm Norvegi eorum fidem suspectam habuerunt, nec ipsis ab Hæbudensibus, major fides habita, itaq; Reges præsidio insulanorum se muniverunt, verùm qvodam die Norvegi, cùm Dugall in Uspaki fratris nave esset, exorti Sumarlidium occiderunt, Dungado absq; magna suorum jactura capto, huic irruptioni Uspakus non interfuit, superveniens autem fratrem Dungadum recepit, Dugalemq; fratris filium eorum iræ subtraxit, insulis deinde copiæ navesq; ad octaginta contractæ, qvibus Satiria (Cantiria) promontorium à Scotia in occidentem extensum, penè circumfluum, à Magno Nudipede Scotis ereptum, petita, aliud Exemplar Botam habet, arx inibi Regis Scotorum, uni è Stuartorum familia, tutelæ mandata, qvam statim oppugnabant, verùm Scotis se fortiter defendentibus, picemq; & plumbum liqvefactum in Nordmannos & Hæbudenses dejicientibus, testudine facta, muros molliori saxo structos, dolabris à fundamento frangere cœperunt, qvidam adolescens à candelis, nomine Skagius, Skitradus, Comitem supra murum stantem sagittâ trajecit, triduo perfosso muro, arx expugnata, ingens præda capta, inter cœtera eqves qvidam Scotus, trecentis marcis auri signati se redemit, trecenti in oppugnatione Nordmannorum (& in his Sveinus Niger) & Hæbudensium perierunt, mox fœda tempestas exorta, tres, aliis qvatuor Nordmannorum naves cum vectoribus absumpsit. Cognitum deinde Comitem Alanum in australi promontorii parte cum CL. (aliis fere ducentarum) navium classe excubare, eos aggressurum, itaq; ad aqvilonare Cantiriæ latus deflectebant, ubi cum aliqvantisper stativa habuissent, Uspakus mortuus est, magno omnium suorum luctu, itaq; Olafus omnium imperator constitutus, transmissis mercatorum insulis, ibi diu hiberna stativa habuit, inde ad Manniam rediit, inciditq; in copias armatas, qvarum dux Thorkell qvidam Nialis filius, verùm indigenis adversus Olafum pugnare nolentibus dissipabantur, qvare Thorkell à Norvegis captus, compedibus aliqvantisper detinebatur. Tres nummi Anglici è qvalibet vacca præter alimenta qvæ universo exercitui incolæ Manniæ, totâ hieme præbere tenebantur exacti. Sigurdus Sepill & Sigurdus Smidus (aliud exemplar Sigmundum nominat, nec cognomentum addit) Thorkelem non sine multorum offensâ dimiserunt. Appetente vere Norvegi è Mannia discesserunt, Olafo Rege ibidem relicto, cursus in aqvilonem ad Cantiriam versus, ibiq; exscensio facta, qvibus Scoti occurrentes manus cum ipsis conseruerunt; levibus velitationibus Scoti rem gerebant, multorum ab utraq; parte jacturâ, cum Nordmanni ad naves rediissent, cognoverunt qvicqvid lixorum in terra remansit, lebetesq; omnes interceptos, itaq; Cantiriam crebris irruptionibus vastarunt, inde in aqvilonares insulas concessum, in Liodhusa Thormodum Thorkelis filium oppugnabat, occisisq; aliqvot, ipsum extra insulas fugarunt, uxore cum universa suppellectile captâ, exinde in Orcades, inde in Norvegiam reditum. Magna gloria, hac expeditione Regis etiam gratia parta est. Paulus Balkinus in Hæbudis relictus paulo post à Gudredo, aliis Gudreko, Svarto seu nigro, Rognvaldi Regis filio cæsus est. Remansit autem in Orcadibus è præfectis navalibus Uspaki, Aulver *Illteitt* aulicus Regis ferox iniqvus & crudelis, is ad Hanesum qvæstorem Regium se contulit, fratresq; ejus Kolbeinum & Andream, & ejus exemplo alter etiam vir summa nobilitate, Snækollus Gunnii filius, matre natus Ragnhilde Eirici Slagbrelleris ex filia Ingigerde, divi Rognvaldi Kalii filia, irritatus injuria Comitis Jonis, qvi agrum Rognsvaldi posteris hæreditarium, ad se jure successionis delatum, per vim detinuit, multisq; precibus sollicitatus restituere noluit, qvibus insuper exacerbatus qvæsivit, Orcades ne sibi, exemplo avunculi eripere moliretur, qvi respondit, scire se partem insularum ab eo non impetraturum, qvi patrimonium jure sibi debitum detineat, crescente deinde in dies ira & indignatione Comitis, de salute diffisus, ad præsidium Hanesi confugit, qvod is validum circa se habuit. Proximo autumno Comes Jon & Hanesus simul in Catanesiam trajicientes, distinctis diversoriis, cum suo qvisq; satellitio, in oppido Thorsa usi sunt, qvodam vespere cum Hanesus cum suis potaret, qvidam ad eum ingressus, monuit, ut sibi suisq; caveret, eadem enim

nocte Comitem Jonem, qvod eorum fidem suspectam haberet, eos invasurum, omnesq; simul occisurum. Hanefo cum fratribus & Snækollo, occupandum facinus visum est, cumq; essent ebrii, consilium id cunctis probabatur, confestimq; diversorium Comitis adorti, ferro flammaq; oppugnabant, Comes in cellam subterraneam digressus, inter vasa se abscondit, eum Snækollus Sumarlidius Rolfi filius, Aulver Illteitt, Thorkell & Rafnus deprehensum, novem vulneribus confossum occiderunt, occisi & plures, inde Hanefus in Orcades rediens, vetustam in Vigure arcem, qvam Kolbeinus Hruga extruxerat occupavit, magna armentorum vi eò ad alimentorum usum transvecta, mox exporrectæ ad ultionem necessitudines Comitis arcem obsidebant, cùm autem obsidio protraheretur, Hanefi propinqvi Kolbeinus Rennadalus, multiq; alii inducias, dum hyems præteriret, securitatemq; pacti sunt, eà lege, ut proxima æstate, pars utraq; in Norvegiam transfretarent, judicioq; Regis Haconis se submitterent, eò cum singulis navibus, prout convenit, utriq; convenissent, Regem Comitemq; Sculium ibi offenderunt, anno nimirum MCCXXXII, qvi erat decimus qvintus Regni Haconis. Admodum indignè Rex istud Hanefi facinus ferebat, itaq; convocatis Orcadensibus, qvibus Sigvaldius Skialgius Comitis affinis præfuit, cædemq; jure perseqvebatur, forum indixit, mox Hanefus cum fratribus & Snækollo Sumarlidio, & Andreâ Rolfi Ketlingi filiis, in arce Bergensi per dapiferos custodiæ mandabantur, Aulver autem Illteitt Thorkell & Rafnus cum duobus aliis in insulam Tauluholmam, aliis Totaholmam dictam, ducti, capite plexi sunt. Qvidam interfectorum inter emissarios Regios nomine Biornus, cum ad supplicium duceretur, dum templum Divæ Virginis præteriret sacra celebrari audivit, hic manus eorum elapsus, eqvidem ait, rectius sacris intererо, qvam vos seqvar, id qvod ei delicti gratiam fecit. Thorkelem autem Nigrum cum Sigvaldius in Svartabudis deprehensum, per plateas circa Comitis Skulii hospitium ad supplicium duceret, Comes ne eum occideret, si graviter non deliqvisset, oravit, imò respondit Sigvaldius, eò gravius deliqvit, qvod exanime Comitis corpus perfodit, qvo audito meritam pœnam non evasit. Deinde Sigvaldius cum universo comitatu, qvi ex optimatibus Orcadensium constabat, nave conscensa, domum navigabat, periit autem in reditu navis, nec ubi locorum fama, postea cognitum est, tantamq; jacturam Orcadenses fecerunt, ne post longum qvidem tempus resarcivisse perhibeantur. Hanefus in Halogiam cum Paulo Vagaskalme profectus, in Dyniarnesia apud eum hiemavit, proximo vere Regem adiit, domumq; redeundi potestate impetratâ, in itinere ad Hereyas repulsus, mortuus est. Ejus frater Kolbeinus in Thrandheimo obiit. Snækollus autem diu in aulâ Comitis Skilii, postea Regis Haconis vixit.

Anno MCCXXXIII. navis Judæorum in Orcadibus periit.

Anno MCCXXXIX. obiit Magnus Comes Orcadensis.

Anno MCCXL. cum Hacon Haconis filius vivo patre Rex Bergis inauguraretur, juramentum fidelitatis ab omnibus Regni Ordinibus, Orcadensibus insuper & Hialtlandicis præstitum est.

Anno MCXLIII. legati ab occidentalibus insulis Hæbudis & Orcadibus retulerunt Regi Haconi res transmarinas motum spectare.

Anno MCCXLIV. Alexander Secundus Vilhelmi filius Scotiæ Rex, Princeps gloriosus & dilatandi imperii cupidus, missis ad Haconem Norvegiæ Regem legatis, duobus Episcopis, petivit, ut insulas Hæbudenses aliasq; ad occidentem Scotiæ adjacentes, qvas Magnus Nudipes Regi Scotiæ Melcolmo qvadam injuriâ extorserit, sibi cederet, verùm Hacon respondit, qvicqvid inter Magnum & Melcolmum de partibus Scotiæ, subjectisq; insulis in possessionem Magni translatis contractum fuerit ad Hæbudas referri non posse, cum Melcolmo in illas, aut illis subjectas, nullum jus, nulla potestas fuerit, qvas, vict Gudredo Hæbudarum Rege, perinde ac alias provincias majoribus suis hæreditarias bello repetiverit; hoc responso accepto, retulerunt cupere Alexandrum, eas auro argentoq; redimere, petere itaqve, ut ipse eas pretio pro suo arbitrio æstimaret, ad hæc Hacon non se in præsens

auri

auri argentiqve in tantum egere, ut ea propter provincias Regni distrahere vellet, hoc responso legati dimissi domum repetebant, sæpius tamen per legatos idem sollicitabat, nec unqvam aliud responsum reportabat.

Anno MCCXLVI. Jofreir Episcopus Orcadensis vivis excessit.

Anno MCCXLII. qvo Hacon Rex Norvegiæ à Cardinale Vilhelmo, pompa secundum heminum memoriam inter Norvegos celeberrima coronatus, Haraldus Manniæ Rex Olafi filius, Gudrodi nepos eum accessit, inq; Vikam, ubi hiemare decreverat, secutus est, ibi filia Regis Cecilia, Gregorii Andreæ vidua, ei ambienti desponsa, nuptiæ in proximam æstatem, arbitrio patris, qvi Bergis eas celebrari voluit dilatæ, Eodem tempore Jon Dungadi (*Chronico Manniæ* Johannes Dugaldi) filius & Dugall, ex occidente advenientes, ambo simul septemtrionalem Hæbudarum partem cum Regio titulo expetebant, æstatemq; apud eum transigebant. Interea nuptiæ Regis Haraldi, cum filiâ Regis insigni apparatu confectæ, inde Rex ad conventum cum Sveciæ Rege institutum magna classe comitatuq; profectus, in Elldeyar Sunda, seu sinu Elldeyensi Jonem Dungadi filium Regem pronunciavit, qvi tanto honore auctus, in aqvilonares Norvegiæ partes Dugale comitante rediit, uterq; in Hæbudas Manniæ Regi Haraldo, itineris socii futuri, verùm proposito desistentes Jon Bergis, Dugall ad Regem Haconem in austris morantem profectus hiemavit, Rex autem Haraldus, cum uxore, splendidoq; comitatu, unica nave Bergis solvit, inq; itinere cum omnibus vectoribus vecturaq; periit in vortice Dynraust, qvi Hialtlandiam ab austro spectat, ut vulgo conjectant, eo qvòd fragmenta navis, in australis istius insulæ partes æstus devexerit. (*Chronicon Manniæ* prope fines Badlandiæ submersos perhibet, idq; ad annum seqventem refert.) Ingens damnum hac jacturâ acceptum, Hæbudensibus autem præcipuum infortunium, subita Principis morte, unica profectione tanti Regis affinitate, pluribusq; honoribus ornati, de qvo Rex Hacon proximo anno certior Bergas ad Regem Jonem misit, cum mandatis, ut absq; mora in Hæbudas proficisceretur, Regniq; curam gereret, donec plures Principes eo mitterentur, qvi ilico profectus mandatis paruit.

Anno MCCXLIX. Alexander, missis legatis, redemptionem insularum urgebat, sed interea exercitum tota Scotia collegit, bello eas extorturus, jactans apud suos, se non destiturum prius, qvam vexilla sua in oriente super Thursasker, vel gigantum scopulos extenderet, sibiq; universas imperii Norvegici partes (mare Solundense à Stadis incipit ab adjacentibus insulis nomen sortitum, Hialtlandiam ergo & Orcades simul erepturus fuisse videtur) misso præterea ad Jonem Hæbudarum Regem legato, eum ad se accivit, qvatuor Scotiæ Comitibus pro Rege fide jubentibus, aditum ad Regem fraudi ei non futurum, etiam si contractus inter eos non procederet, arcis autem Biarnaburgi, triumq; aliarum, qvas in fidem ejus Rex Hacon tradiderat, deditionem postulabat, pollicitus amplius, territorium in Scotia se ei redditurum, eumq; inter fideles amicos habiturum, id ut faceret, amici propinqviq; Jonis omnes svadebant, is autem negabat se datam Haconi fidem juratamq; deditione provinciarum ejus violaturum, itaq; mox Lodhusam rediit. Regi Alexandro in sinu Kialarsunda stativa habenti visio per qvietem oblata est, tres enim viri illum accesserunt, primus Regia veste indutus, statura crassus, facie rubra limis eum oculis, truciq; vultu aspexit, alter junior mireq; formosus, veste pretiosa, tertius cœteris procerior sed vehemens, Regem iracundè interrogavit, num Hæbudas petere decreverit, affirmanti se eas petiturum, & sibi subjecturum respondit, domum redi, id enim tibi utilissimum, Rex cum somnium suis exponeret, multos svasores habuit, ut domum rediret, sed spreto consilio, statim in morbum incidit, fatoq; functus est. Duces omissa expeditione domum redibant, ejusq; filium Alexandrum Tertium in solium patris reposuerunt. Hæbudenses hos tres viros, qvi ei apparuerunt interpretantur, primum Sanctum Olafum Norvegiæ Regem, Secundum Divum Magnum Orcadum Ducem, tertium Sanctum Columbum. *Chronicon Manniæ* Alexandrum in expeditione in insula Kerwaray mortuum refert.

Eodem

Eodem anno Hervius, aliis Haufir Epiſcopus Orcadenſis factus eſt.

Anno MCCXLIX. obiit Simon Epiſcopus Hæbudenſis.

Anno MCCLII. Conſecratus in curiâ Romæ Richardus Epiſcopus Hæbudenſis.

Anno MCCLVI. Obiit Gibon Comes Orcadenſis.

Anno MCCLXIII. Literis Regum Hæbudenſium ſignificatum eſt Haconi, Comitem Roſſiæ Niachamatis filium Kiarnachum ingenti clade inſulas affeciſſe, multis oppidis villisqve monaſteriis & templis incenſis, fœda etiam multorum indigenarum cœde graſſatum infantesq; barbarum in morem ad necem usq; ſœviiſſe, Regem etiam Scotorum minatum, non ſe prius deſtiturum, qvàm univerſum territorium Hæbudenſe Norvegiæ Regibus ſubjectum ſibi ſubjiceret.

Eodem anno Rex Hacon aſſumpto ſecum Magno Orcadum Comite (cui magnam navem dederat) Thorgilſe Stafangrienſe, Gilberto Hamarenſi Epiſcopis, cum ingenti claſſe, tribus à feſto Seliumannorum diebus elapſis, undecimo videlicet Julii è Norvegia ſolvit, delatusq; biduo in Hialtlandiam, ſtativa habuit in Breideyarſundâ, inde duabus penè hebdomadis exactis, in Orcades vectus, portum Ellidarvikam, prope Kyrkiuvogum ſubiit, habitoq; cum conſiliariis colloqvio, ſignificavit, ſe copias diviſurum, partemq; in Breidafiordum prædatum miſſurum, ſe interea cum majoribus, & majore exercitus parte in Orcadibus remanſurum, verùm coloni militesq; conſcripti negabant ſe aliqvò niſi Rege duce profecturos, irritum inde conſilium non ultra proceſſit. Feſtum Divi Olafi id temporis in feriam dominicam incedebat, itaq; in caſtris ſacra celebranda curavit, omnemq; exercitum, univerſas nauticas copias convivio in nave Regia excepit, paucis inde diebus claſſem univerſam portu eduxit, auſtrumq; verſus tendendo, tranſita Mula Rognvaldzeyaq; in ſinu proximo collocavit, inq; oſtio Rognvaldzſundæ longo tempore excubuit, aderat tunc ex Orcadibus Rognvaldus cum parte navium. Inde per legatos Catanenſenſibus tributa imperavit, ſecus flamma ferroq; provinciam ſe vaſtaturum interminatus, qvod etiam facile impetravit, ibi dum conſtitit, nonis Auguſti tenebræ ſolem offuſcabant, circulo tantum lucido ſidus ambiente, tenuitq; horam diei, notant eandem ecclipſin, ad V. Auguſti ejusdem anni, alii Scriptores. Redierat tunc ex Hæbudis, miſſus à Rege Jon Langaliſis filius, ad Regem in Hialtlandiam delatus retulit Jonem Sudureyarum ſeu Hæbudarum Regem ad Regem Scotiæ defeciſſe, rupto promiſſo fideq; Regi Haconi data, id qvod nullam fidem apud Regem meruit, Die feſto Sancti Laurentii celebri, Rex univerſam claſſem per Hvarſum, trans ſinum Picticum trajiciens, in ſinu Aſleifar Vika ſtatuit, ibi cognovit Jonem cognomento Drotning ſeu Reginam & Kolbeinum Aſlaci filium aliasq; naves, qvæ domi remanſerant, in Orcades perveniſſe, Lodhuſam inde, mox ad inſulam Rauneyam navigatum, Skidſundam provectus, claſſem Kerlingarſteino admovit, ubi Rex Manniæ Magnus, Erlendus Ivaris filius, Hallvardus, Nicolaus Tartus, qvi toto navigationis curſu, nullam terram priusqvam Lodhuſam attigit, Jon Drottning & Andreas Nicolai eum acceſſerunt. Cum è ſtatione Skidenſi claſſem moliretur, Dugall Hæbudarum Rex, levi lembo vectus, ad eum pervenit, Regemqve celeriter ad Milarſundam deduxit, indeqve ad Kiarbareyam, ubi univerſa claſſis, una cum Hæbudenſium navibus convenit, numero centenarium excedens, plurimæ naves magnæ, à qve apparatu & copiis optimè inſtructæ. Dum in Kiarbareya ſtativa haberet, qvinqvaginta navium claſſem ad Iſthmum Statirenſem ablegavit, ducibus Dugale Hæbudarũ & Magno Manniæ Regibus, Bryniolſo, Rognvaldo Orcade, Andreâ Potto, Augmundo Krækidanſe, Vigleiko Presbyteri filio aliam ad Botam qvindecim navium, qvarum præfecti, Erlendus Rufus, Andreas Nicolai Simon Stuttus ſeu brevis, Ivar juvenis, Eyſarius & Guttormus Sudureyenſis, ipſe ad Gudeyam propter Satiriam navigavit, ibi eum Rex Jon acceſſit, nave Epiſcopi Thorgilſis receptus, Regemq; prout tenebatur, ſeqvi juſſus, fidem Scotiæ Regi juramento datam, excuſavit, qvodq; ejus beneficio ampliorem provinciam teneret,

qvàm Regis Norvegiæ (ita hic locus pravè in *Chronico Norvegico*, Danicis typis impresso, expositus verti debet, ibi enim habetur, qvod feudum suum Regi Scotiæ, nihil autē Regi Norvegiæ debeat) oravitq; ut de feudo, qvod sibi comiserat disponeret, verùm Rex eum apud se aliqvantisper detinuit, spe mitigandi, adq; obseqvium reducendi, multi Jonem hoc nomine criminabantur. Cùm in Gudeyâ Hacon esset, accessit eum Monachus qvidam cœnobii, grisei ordinis, pro pace cœnobii sacræq; ædis ejusq; clientum sollicitans, qvam & impetravit. Eodem tempore nuncii à Dungale Rege adveniebant referentes, Margadum & Engum Satiriæ præfectos, paratos esse ad dedendum provincias, suæ potestati commissas, ejusq; militiam seqvi Rex autem respondit, ni postridie se ante meridiem, accederent, se eos oppugnaturum. Seqventis diei mane, Margadus accesso Rege, deditionem fecit, paulo post Engus, ejus exemplum secutus, recepti, datis obsidibus, fidem etiam jurarunt, mille boves imperati, ejusqve fidei insula commissa, utrumq; se Rex in Regis Scotiæ gratiam, si pax fieret, reducturum promisit. Castellum in australi Satiriâ situm, eqves qvidam tenuit, qvi adito Rege illud ejus potestati tradidit, Guttormo Backa Kolfo ejus cura commissa est. Frater Simon postqvam aliqvantisper ægrotasset in Gudeyâ exspiravit, sepultus à monachis grisei ordinis, ad sacram eorum ædem, in australi Satiria, tectum serico villoso corpus exanime eorumq; relatione sanctus habitus. Qvi in Isthmum Satirensem missi sunt, in villas incendio grassati, prædas undiq; conqvirebant qvoad per nuncios à Rege missos id prohibitum est, ad Gudeyam itaq; Haconemqve Regem navigabant, missus deinde Andreas Pottus à Rege ad milites, qvi Botam infestarunt, ibi castellum illis à propugnatoribus in columitatem pactis, traditum est. Fuit inter Nordmannos navis præfectus nomine Rudrius, qvi Botam hæreditatis jure sibi vendicabat, Scotia exul, variis deinde modis Scotos inqvietabat, jam verò cum duobus suis fratribus fidem obseqviumq; Haconi addixit hic ex castellanis jam egressis novem occidit, deinde Bota Regis Haconis imperium agnovit, Botâ in Scotiam itum, ibiq; villæ qvædam incensæ, nec Rudrius a damnis, Scotis pro virili inferendis, destitit. Cùm ad Sudureyas Hæbudas seu Hebrides devenisset Hacon, nuncii ab Hibernia, incolarum ad eum transitionem pollicentes, accedebant, Sigurdum ergo Sudureyensem misit, ad conditiones, qvas offerrent inspiciendas. Inde in Hereyas deflexit, interea Regis Scotiæ legati, interdum ordinis prædicatorum, interdum minorum, assiduè de pace ad Haconem missi agebant. Tunc demum Hacon Jonem Regem multis muneribus honoratum dimisit, securumqve esse jussit, qvi interpretem se pacis futurum, rediturumq; ad Regem, cùm per nuncios id sibi significaretur, pollicitus est. Exemplo Scotiæ Regis, Hacon qvoqve legatos, de pace componenda ad eum misit, Gilbertum (Episcopum Hamarensem habet Chronicon typis impressum) Henricum Episcopum Orcadensem. Andream Nicolai, & Andream Plittum & Paulum Surem comiter excepti Regem à pacis studiis haud alienum, uti præ se ferebat, deprehenderunt, qvi & legatos de pace, conditionibus sibi probatis acturos, se missurum retulit, qvo responso redeuntibus legatis, brevi Scotiæ Regis legati subsecuti sunt, indicem insularum, qvibus cedere Rex eorum voluit, afferentes, exceptæ Bota, Hereya (Arania) & Kumureya (Cumbra) qvas sibi reservare voluit, hinc pacis consilia irrita, Scotis procrastinantibus, qvi dimissi ad Regem suum iterum redibant. Igitur Hacon universam classem Cumbræ adnovit, mox conventus de pace constituenda, in Scotia indictus, qvò Hacon Episcopos qvosdam satrapasqve misit, qvos è Scotis aliqvot, & viri de monasteriis exceperunt, cùm verò conditiones non variarent, de pace non convenit. Adulta die Scoti è continente, majore numero confluentes, Nordmannis doli suspicionem incusserunt, qvi ad naves redeuntes, Regi, qvæ agebantur, retulerunt, svadentes, ut induciis finem imponeret, misit ergo Rex Hacon unum è satellitio ordinis superioris, nomine Kolbeinum, dignitate eqvitem, cum literis induciarum à Scotiæ Rege datis, & mandato ut suas de eadem re ei datas, referret. Scotoqve significaret, ut cum universo exercitu sibi obviam iret, eoqve conventu pacem Deo propitio secum sanciret, vel si non conveniret, confligeret, lucro ejus, cui

Deus

Deus victoriam concederet, posteriorem conditionem Scotus non abnuere visus, sine tamen certo responso, Kolbeinus rediit, id qvod Haconi displicuit. Sexaginta deinde naves in Skipafiordum, seu sinum navium missæ, ducibus Magno Manniæ & Dugale Regibus, Alano fratre ejus; Engo Margado Vigleicoq; sacerdotis filio & Ivare Holmo, hi universas villas in circuitu lacus Lokulofvii vastarunt, tractum comitatus titulo, jureq; celebrem Lofvard dictum (forte Lorna vel Lochaber) multæ in stagno insulæ, qvas universas populabantur; prædis ad naves relatis, Dugalis frater Alanus, agro Scotiæ, qvà in transversum patet, exspoliato, multas bovium centurias abduxit, decem navium jactura in Skipafiordo abducta; Ivar insuper Holmus morbo absumitur. Festum Michaeli in diem Saturni incidit; proximo die lunæ ingens tempestas, mistam imbri largifluo grandinem præcipitans exorta; navem onerariam, statione turbatam in Regiam triremem; vi infesta direxit; id conspicati rudentum custodes ferri eam in se significarunt, accurrentes itaq; nautæ; ad avertendum damnum impigri, inhibere neqvibant, qvin prora in caput Regiæ navis impacta rostrum defringeret acta deinde circum latus ad puppim, inq; anchoram impulsa rudentiqve implicata, Regiæ navis anchoras convellere cœpit, itaq; jubente Rege rudens mercenariæ incisus, ipsaq; in insulam provecta; sine velis ea nocte Regia navis; ægrè licet substitit, appetente die æstu affluente, mercenaria vadis levata in Scotiam ferebatur, vento increbescente, funibus adhuc pluribus, navis Regia ligari, qvintaq; anchora expediri cæpit; Rex scapha ad insulam vectus, sacra celebrari curavit; interea navis in sinum propellebatur, projecta tunc sacra anchora, nec sic qvidem cursum stitit, tandẽ octo simul anchoræ, & eas inter qvæ mercenariæ adempta, à sævientis procellæ impetu navem vindicarunt, qvinqve aliæ vadis illisæ sunt. Ut verò Scoti allisas littoribus naves conspexerunt, in unum collecti, impetũ in Norvegos fecerunt; iis qvi in mercenaria erant, acriter se defendentibus. Cum autem vis ventorũ parum remitteret, Rex suis in terra laborantibus subsidia misit; inde cum Thorlaugo Bosio, in satellitum lembum devectus est, subsidiis Regiis adventantibus, Scoti ad superiora fugiebant, Nordmannis in terra noctem illam agentibus. Interea Scoti navem mercenariam; qvæ appulsa est; exspoliarunt. Seqventi die Rex Hacon summo mane, ea qvæ in nave à Scotis relicta, ad classem deferri mandavit, Augmundus Krækidantz cum phalange militum, collem qvendam occupavit; qvem levi velitatione Scoti impetebant, universo deinde exercitu hostium appropinqvante; Regem ut in navem se deduci pateretur, sibiq; inde subsidia mitteret, duces petebant, qvi qvantumvis suis præsens adesse nitebatur non tamen pervicit omnibus vicem suam sollicitis, itaq; ad naves rediit. Satraparum in terra remanentium hi notantur, Augmundus Krækidanz; Erlingus Alfi filius. Andreas Pottus; Erlendus Rufus, Andreas Nicolai filius, Paulus Sur, Thorlaugus Bosis & Andreas Plittus, cum militibus in universum octingentis, qvorum ducenti in tumulo cum Augmundo constiterunt, reliqvi in subjecto sabulo, Scotorum exercitus, eqvitibus qvingentis, iisqve ab armis vesteq; optime instructis, ingentiqve licet incerto peditum, arcus hastasq; magnam partem gerentium, numero constare visum (præsente ut creditum Rege, Chronico Danicis typis excuso teste) Nordmannos lapidibus telisq; incessebat. Andreas Nicolai in collem, ad Augmundum Krækidansem enisus, svasit ut ad reliqvas turmas descenderet, ne à Scotis circumveniretur, id qvod etiam feliciter processit; interea Scoti Norvegos lapidum telorumq; jactu acrius urgebant, illi retrocedentes se, ut poterant, protegebant, in infimam acclivitatem delati, gradum accelerando, reliqvis fugientium speciem præbebant, qvi protinus territi, classem petituri ad scaphas properabant, qvarum complures demersæ; qvidam etiam vectorum perierunt; qvidam ad lembum enisi, at qvi in terra remanebant, suos ut redirent, bis terve inclamantes, paucos convertebant, ibi inter alios Hacon de Steine & duo alii occisi, cùm ad lembum littori illisum accessissent, ferventissimè, impari licet manu, pugnatum est, decem Scotis singulos Norvegorum impetentibus, qvibus hi duces se viriliter opposuerunt, Augmundus Krækidanz, Andreas Nicolai, Thorlaugus Bosius, (qvibus Chronicon Danicum Paulum

Surem adjicit) ibi eqves qvidam Scotorum Petrus, cum pluribus aliis cæſus Chronicon ſummo loco natum refert, multosq; cœſos, plures tamen è Scotis) dum prælium duraret, tempeſtas adeo ſæviebat, ut nulla occaſio affulgeret Regi, ſuis in terra periclitantibus ſubveniendi, Rognvaldus tamen & Eylifus, cum parte eorum, qvi in ſcaphas confugerunt, in terram conſcendebant, audacter hoſtem invadentes, ſed Eylifus ab hoſtibus pulſus ad navem rediit, Rognvaldo intrepidè ad ſuos perrumpente, ad qvem, qvicunq; Norvegorum diſperſi erant, ſe congregantes, Scotos tanto impetu urgebant, ut à colle præſidium peterent, leviore deinde prælio, telis ſagittisq; ſe ultro citroq; impetebant, verùm inclinante die Norvegi animoſiores, Scotos, qvi collem tenebant, ultro impetebant, deturbantq;, qvibus inter colles rupesq; ſe abdentibus, Norvegi ad claſſem ægrè obſtante vento, elapſi ſunt, die, qvi ſeqvebatur, miſſi à Rege, qvi mortuorum corpora ad naves deferrent, cæſi autem ſunt Hacon de Steine, & Thorgils Gloppa, ambo Regis ſatellites, civium ruralium primarii duo, Karlshofud è Thrandheimo, & Askell è Fiordis, tres præterea à candelis, Thorſteinus Batus, Jon Ballhofud & Hallvardus Buniardus. Qvantum Scotorum cæſum fuerit vix Norvegis conſtitit, nam prout qvisq cecedit à popularibus raptus, inq; ſilva delatus eſt, Rex autem Hacon ſuorum cadavera ad templum deferri, ibiq; condi curavit. Proximo die Jovis ſublatis anchoris, Regiam navem inſulæ applicuit. Eodem die copiæ in Scipafiordum miſſæ ad eum redierunt, die vero Veneris tranqvillo cœlo emiſſarios ad incendendas naves, in terram appulſas miſit, eodemq; die Cumureya ad Melagſeyam navigatum, noctesqve ibidem aliqvot actæ, ibi qvi in Irlandiam miſſi, ad eum redierunt, referentes Hibernos univerſum exercitum ſuis impenſis per univerſam hiemem ſuſtentaturos, ſi eos poteſtati Anglorum eximeret. Placuit Regi conditio, verùm diſſenſu ſuorum, ventorumq; repugnantia, obſtante, concione advocata; pronunciavit ſe omnibus permisſurum in Hæbudas navigare, indigebant enim victualibus. Corpus Ivaris Holmi. eodem tempore in Botam tranſvectum, ibiq; ſepultum eſt, inde à Melanseya (Melagseya) ad Herseyam navigatum, ibi nox peracta, ſeqventi die ad Sandeyam, mox Satiris Mulam, ſeu Cantiriæ promontorium, eadem nocte in aqvilonem ſub Gudeyam perventum, inde ad oſtium Ilæ, ubi biduum Rex moratus eſt, ab inſulanis boves trecenti exacti, permiſſum, qvi maluiſſet farre vel caſeo multam luere. Prima, ab hiemis initio die dominica inde navigatum, cum repente tanta tempeſtas caligoq; exorta eſt, ut plurimi vela deducerent. Statione in Ciarbareya capta, internuncii inter Haconem & Jonem Regem miſſi, non tamen ut convenirent effecerunt, ibi cognitum, qvòd qvidam Norvegorum, magna ſpolia ad alimentorum uſum Mila exegerint, qvosdam etiam incolarum occiderint, duorum vel trium ſuorum jactura, inde Rex ad Milarkalfum delatus, per aliqvot dies ſtativa habuit, ibi Dugall Rex cum Alano fratre ſuo dimiſſi, regnoq;, qvod Jon prius habuit, præpropoſiti; Magnus Rex cum aliis Hæbudenſibus, prius dimiſſi erant, Rudrius Botæ, Margadus Hereyæ præfecti, Dugali Regi caſtellum in Satiria, qvod Guttormus Backaholfus inſedit Scotisqve vi expreſſit, datum. Hac eadem expeditione Hacon univerſum territorium ſingulasq; provincias, qvas Magnus Nudipes in Scotia & Hæbudis devicit iterum recuperavit, id qvod Sturlas carmine geſta Haconis, hancq; eandem expeditionem fusè deſcribente, hodieq; magnam partem ſuperſtite luculenter teſtatur. Milarkalfo deinde in Rauneyam deventum, ibi Baltius Hialtlandiæ civis aliiq; in Orcades à Rege miſſi, cum iis, qvibus Norvegiam repetendi venia data, cumq; ventus obſiſteret, in Skidii Veſtrafiordum navigatio directa, ibi mora aliqvalis, tributa ad alimenta inſulanis imperata, inde Hvarſum Dyrneſiamq; prætervecti, tum demum ventis deſidentibus, ſinum Goafiordum intrant, veſpere, qvi feſtum duorum Apoſtolorum Simonis & Judæ præceſſit, qvod illo anno in feriam dominicam incidebat, ibi nox exacta, finitis ſacris, qvidam Scoti à Norvegis capti, ad Regem deferuntur, qvibus parcitum, iidem miſſi in viciniam, ſe cum imperatis bobus reverſuros pollicebantur, uno interea obſide dato. Eodem die undecim ex Andreæ Skuſſii nave in terram aqvatum ibant, qvorum duo paulo poſt, vociferatione

one & ejulatu audito, inter natandum à suis excepti, reliqvi in terra à Scotis occisi, erant autem inermes, nec lembus, refluente æstu, in littore consistens, in tam subitanea trepidatione, ad evitandum periculum usui. Confluxus Norvegorum è classe succurentium Scotos terruit, adeo ut effusa fuga in proximis silvis latebras qværerent, Feria Secunda Rex Goafiordo solvens, obside Scoto in terram exposito, seqventi nocte Orcadibus classem admovit inq; sinu qvodam, non procul ab Asmundarvogo boream versus stativa habuit, inde in Rognvaldzvogum itum, qvò potissima copiarum vis confluxit. Dum sinum Picticum transmitterent, fluctuum sævitia navis è Rogalandiâ cum singulis vectoribus absorpta, Jon de Heftbæ voragine ægrè evitata, cursum in Norvegiam cum Orcadibus prohiberetur direxit. Cùm in sinum Rognvaldi classem Rex appulisset, magna pars copiarum, pars permissu Regis, pars eo invito Norvegiam repetiverunt, ipse qvoq; primo adventu repetiturus, ni exortis tempestatibus, adversisq; ventis impeditus, propositum mutare coactus fuisset, decretum inde in insulis hibernare, viginti navium classe apud se retentâ, satrapisqve omnibus, qvi Regem domo secuti sunt, præter Eylifum de Navstadalo, qvi domum, ante reditum ejus in insulas, regressus est. Præcipua nobilitas, regniq; flos, ad Regem remansit. Festo omnium sanctorum Regia navis in portum Medallandiæ (Medallandzhofn habetur) deducta est, ipso Rege eodem die in Rognvaldseya manente, qvi inde Kyrkiuvogum petebat, exinde gubernatorum singulorum naves qvædam in portu Medallandiæ aut isthmo Scalpeidense subductæ. Feria septima, vesperâ festum Martini in diem dominicam incidens præcedente, Rex ad portum Medallandensem, eqvo vectus valdè ægrotans, in nave pernoctabat. Die proxima sacris in terra celebratis, cùm interfuisset, Regiæ navi subducendæ, idoneum locum providit, seduloq; classem curari mandavit, in Skalpeidensem isthmum exinde provectus, Kirkiuvogum eqvo pervenit, hospitio Episcopi, cum omnibus iis, qvi ejus impensis cibabantur, exceptus, satellites suos, in eadem qva Episcopus aula, suis uterq; propriis sumptibus, sustentabat, ipse Rex in superioribus ædibus accubuit, insulasq; in uncias describi curavit (Eyrisland habetur, continet, autem qvælibet marca terræ octo eyrer seu uncias) satrapis & nobilitati, eorumq; turmis, per singulos unciarios agros sustentandis, Andreas Plittus mensæ Regiæ sustentandæ sumptus satellitibus, emissariis, & iis, qvi à candelis erant, suæ qvoq; centuriæ stipendia qvæstor præber t, navibus in terram deductis, singuli per hospitia sibi assignata dispersi. Kyrkiuvogi hi satrapæ remanserunt Bryniolfus Jonis, Erlingus Alfi, Rognvaldus Orca, Erlendus de Biarkeya, Jon Drotning seu Regina, Erlendus Rufus, pluresq; alii navium cohortiumq; præfecti, in deputatis sibi Eyrislandis considebant. Cùm à Medallandiæ portu, Kyrkiuvogum devenisset, curis & continuis vigiliis fessus, assiduisq; laboribus, in varia negotia jam longo tempore distentus, in morbum incidebat, qvi tribus eum hebdomadibus lecto detinuit, deinde remisit, adeo ut exsurgens, triduum incederet, primo die intra ædes exspatiatus, secundo sacellum accessit, tertio templum Divi Mag ejusq; scrinium visitavit, eodem die tondi se, balneoq; in capace vase ablui foveriq; curavit. Eadem nocte, morbus magnopere auxit, eumq; denuo in lectum reduxit, majorem deinde in modum aggravari visus, interea prælegi sibi libros latinos jussit, cumq; iis asseqvendis, virum debilitate gravaretur, Norvegicos audire placuit, primo sanctorum virorum acta, qvibus deficientibus, Regum Norvegorum historias ab Halfdano Nigro, ut verò morbum in majus crescentem animadvertit, legata aulicis designavit, marcam signatam singulis purpuratis, mediam emissariis & dapiferiis, aliisq; ministris, argentum mensale universum, præter deauratum appendi jussit, indeq; legata solvi, cum argentum signatum deficeret. Scriptæ tum ad Regem Magnum literæ, deqve gravissimis rebus mandata. Nocte, qvæ festum Luciæ præcessit, oleo unctus est, adhibiti ministerio Thorgils Stafangriensis, Gilbertus Hamarensis, Heinricus Orcadensis Episcopi, Thorleifus Abbas, multiq; alii docti viri, ante unctionem extremam osculati, qvi præsentes, tum qvidem sermonis potentem. Dum decumberet interrogatus à ministrorum intimis, an alium qvàm Magnum Regem filium haberet,

in successionem Regni, si eum Deus hinc filiumq; ejus sine hærede evocaret, severè negabat, ne filiam qvidem præter omnibus notam. Regum, qvi Svererem antecesserunt, vitis relectis, ejus qvoq; legi jussit, lectaq; est dies noctesq; qvoties vigilaret. Festum Virginis Luciæ feria qvinta occupavit, septima, qvæ seqvebatur, morbus adeò intendit, ut vocem ei præcluderet, sub mediam noctem vita Svereris ad finem relecta, post horam duodecimam ejusdem noctis animam egit, non sine ingenti omnium, qvi præsto erant; luctu; multorum qvoqve ad famam obitus tanti Regis horrore. Morienti astiterunt satrapæ; Bryniolfus Jonis, Erlingus Alfi, Jon Drotning, Rognvaldus Orca, qvidam etiam ministrorum, intimæ dum decumberet admissionis, statim ab obitu ejus missi, qvi Episcopos virosq; doctos accerserent. Cùm inferias celebrassent omnes deinde ædibus excesserunt; præter Episcopum Thorgilsem, Bryniolfum Jonis, duosq; alios, lotum tum corpus rasumq;, singula ministeria tanto Rege digna, summa cum veneratione exhibita. Die Dominca corpus in superiorem palatii contignationem delatum; pretiosa veste tectum, capitiq; sertum (Garlandam vocant) impositum feretrumqve apparatu elegantissimo instructum, cui exanime corpus impositum, qvò Episcopi omnes, sacerdotesq; qvi in urbe erant, auliciq; ordinis superioris accedebant iis, qvi à candelis lychnos sustinentibus, qveis universa aula illustrata, vultus demortui aspectu gratus, faciesqve viventis prope vigorem rubro perfusa colore repræsentans, inspectantium dolorem magnam partem levavit, in funere tanti Regis, chariq; domini speciem, vultusq; parùm mutati, majestatem recolentium, omnibus enim aditus patebat; inferiæ deinde majore cum solennitate celebratæ, omnibus aulicis eadem nocte circa funus exeqvias agentibus, corpus die lunæ in templum Divi Magni delatum, noctemq; custoditum, tertio die urnæ impositum; magna cum solennitate pompaq; tanto Regi, qvippe coronato condigna, in choro ante scrinium Divi Magni, compostum loculus pretioso tegmine ornatus, conventu inde aulico conclusum, ut tota hieme vigiles corpus Regis custodirent. Festo Jolensi Episcopus Andreasq; Plyttus legatis erogandis, mandata Regis exsecuti, stipendia insuper omnibus solverunt. Corpus suum Bergas transferri, apudq; reliqvias patris, propinqvorumq; suorum condi ægrotans mandavit, festo itaqve Andreæ sacro, qvod illo anno in tertias Nonas Martii incidit, terrâ iterum exemptum, proseqvente universo satellitio, trans isthmum Scalpeidensem in cimbam delatum est, indeq; in regiam navem transportatum, ducibus Episcopo Thorgilse; Erlingo Alfi filio & Andrea Plytto, comitante satellitio aulico Norvegiâ profecto. Primo qvadragesimæ Saturni die oram solverunt, immitiq; cœlo in portum Silavogum delati, Rege Magno per nuncios de morte patris certiore facto, cum primò per ventos licuit, Bergas petebant, pridieq; festi Benedicti portū Laxavogum assecuti sunt, festo, qvi seqvebatur, die, Rex Magnus & Episcopus Petrus obviam illis processerunt, Regia navis in urbem ante Regiam deducta, reliqviæq; demortui Regis in æstivam aulam deportatæ. Die, qvi seqvebatur, ad ædem Redemptoris, ipso Rege, Reginis, ambobusq; Episcopis, viris Ecclesiasticis aulicis & Urbanis civibus magnâ pompâ proseqventibus translatæ, deinde inferiæ magno omnium luctu celebratæ ipso Rege Magno verba faciente, situs est Hacon ad templū Christi in choro eoq; delatus tribus noctibus ante festum Divæ Virginis, tribus ante completum ab incarnatione Redemptoris annum MCCLXIII. noctibus, ait *Codex Flateyensis.* Hæc totidem ferè verbis ex codice Flateyensi describere visum ad errores Scoticorum scriptorum, Chroniciq; Manniæ convincendos, tradunt enim communiter; nihil hac expeditione effectum, nec vera belli causa à Scotorum scriptoribus affertur, clades etiam in majus extollitur & causa qvidem illis memoratur, prætendisse Haconem majoribus suis insulas aliqvot à Machetho promissas fuisse, qvæ nondum essent redditæ Botam præsertim & Araniam & utramq; Cymbram, qvæ nunqvam inter Hæbudas numeratæ fuerint, duplici insuper infortunio perculsum Haconem, primùm, qvod cum Alexandro Tertio *Stuarto*, ejus qvi ex ea familia primus in Scotia Regnum gessit, proavo, congressus & à multitudine prope circumventus, trepidè ad naves refugerit, deinde qvod navibus fœdissima tempestate vexatis, cum paucis

qvæ

superfuerunt ægrè ad Orcades delatus sit, verùm majorem fidem hæc diurna, tantâ fide descripta merentur, recensenrur & hic eorum nomina, qvibus insulas controversas, Scotisq; ereptas, Rex discedens regendas commisit, certissimo argumento, multo plus qvàm Scriptorum istorum NIHIL hac expeditione effectum. Error qvoqve manifestus Chronici Manniæ de anno obitus Regis certis iisq; multis rationibus monstratur, annum seculi illius LX. assignat, festa autem singulis feriis assignata, eum qvem attulimus annum evidenter monstrant.

Anno MCCLXIII. Gilbertus Archidiaconus Hialtlandiæ, factus est Episcopus diœcesis Hamarensis in Norvegiâ.

Anno MCCLXIV. Rex Magnus, curato patris funere, de statu publico sollicitus, nihil antiqvius habuit, qvàm ut controversiam cum Rege Scotiæ pace, cujus unicè studiosus erat, finiret, pacis enim artibus excultus iis parta tutiùs conservari, nemineq; turbante augeri, qvàm ancipiti Martis fortuna, in discrimen, nunqvam sine magnis impensis, majori qvoqve sollicitudine mitti maluit, legationem itaq; ex senatorum consilio, ad Regem Scotiæ, anno qvo pater excesserat proximo misit, non qvòd, ut Buchananus scribit, cùm advenisset, (non enim Norvegia excessit) res magis qvàm ratus erat desperatas, conspicatus esset, nec (qvod pariter fictum) qvòd auxilia domo ante vernum tempus non sperasset, (cùm domi semper maneret) sed qvòd faciliùs, *Claudio Lyschandro* memorante, in suâ *Gronlandiâ metrica*, credo, qvod rei militaris minus gnarus fuerit, nec de instabili possessione insularum, tam remotarum; unde parum lucri, tantarum impensarum periculo, cum ingenti civium suorum onere certare voluerit, Manniâ præsertim, si *Buchanano* fides, à Scotis in deditionem acceptâ, (scribit enim Alexandrum Scotiæ Regem navibus circummissis Manniam insulam inter Scotiam & Hiberniam, medio ferè cursu sitam recuperasse, ea lege, ut insulæ regulus, qvoties opus esset, decem naves longas ad Regem mitteret, Rex verò eas ab hoste externo defenderet) fortè etiam insulanorum studiis à se alienatis, cùm ab eo par præsidium rebus turbidis, atqve à patre sperare neqvirent, Mannensium enim animorum inclinationem, alias insulas secuturas visas, idem auctor tradit, id qvod â vero non abhorret. Morte enim Regis Haconis sustulisse animum Scotis, suisq; rebus istam occasionem accommodasse, dum classis maxima pars in Norvegiam remissa nondum redierat, facilè qvis perspicit, imminutosqve insulanis animos deinde alienatos, auxiliis non accurrentibus; inde pacem cum Scoto festinatam conditionibus tolerabilibus, dum metus aliqvis Scotis à Norvegis esset, qvas deserti non impetrassent. Non tamen statim pax inter Reges coaluit, in annum tertium legationibus pluribus intervenientibus disceptata. Notant annales *Codicis Flateyensis*, ad hunc annum, fratres nudipedes è Scotiâ ad Regem Magnum venisse, procul dubio à Rege Scotiæ legatos.

Anno MCCLXVI. pax inter Magnum & Alexandrum, per legatos Norvegos, Episcopum Henricum (*teste Wormio*) & Dominum Aschatinum Regis Cancellarium, (is primò sacerdos seu pastor, deinde Cancellarius, novissimè anno MCCLXIX. Episcopus Bergensis constitutus est,) coaluit, his conditionibus. Nimirum ut Hæbudas universas Manniamqve, cum omnibus insulis, qvæ Scotiæ ab austro & occidente adjacerent, exceptis Orcadibus & Hialtlandiâ, Scotus teneret, proximis verò quatuor annis qvatuor millia marcarum argenti signati, singula millia in singulos annos, præterea ab hoc anno, qvo pax convenit, Regi Norvegiæ singulis annis in perpetuum centum marcas argenti qvoqve signati Sterlingorum penderet, adjecta anathematis pœna violanti. Festi Divi Laurentii pacificatio isthæc, Regis Magni jussu, in cœmiterio Ædis Redemptoris promulgata est, instrumentum ipsum *Arildus Hvitfeldus*, historiæ Danicæ parte tertia ad annum MCDLXVI. exscripsit, qvod etiamnum in Archivis Serenissimi nostri Regis reservatur, cujus apographum mihi clementissimè communicatum ad calcem hujus libri extat. Addit præterea *Pontanus Historia Danica lib: VII. pag:* 361. convenisse simul, ut Margareta Alexandri filia, qvatuor annorum puella, cum per ætatem commodum esset Haconi Magni filio ex Ingibiorge Divi Eirici Danorum Regis filia nuberet:

Enim

Enim vero Pontanus Annalium Scoticorum fidem (ut perhibet) ſecutus, mirum qvàm ſe ipſum mox alios deceperit, cùm conſtet Haconem anno demum ſeptuageſimo ſeculi illius natum fuiſſe.

Eodem Anno obiit Magnus Olafi Manniæ Rex.

Anno MCCLXVIII. obiit Dugall Hæbudarum Rex. Contractus inter Magnum Regem & Comitem Orcadenſem Magnum Gilberti filium factus eſt, de qvo Hirdſcra ſeu jus Aulicum Cap: XIV. ita habet: Primò Comes Orcadum deſignatur eâ verborum formulâ, qvam pactio inter Regem Svererem & Comitem Haraldum Maddadium, nec non inter Regem Magnum Haconis filium, & Comitem Magnum Gilberti filium confecta conſcribit, ſuper reconciliatione Bergis fact, Anno à Chriſto nato MCCLXVII, imperii Regis Magni qvarto.

Anno MCCLXIX. obiit Henricus Epiſcopus Orcadenſis, cui anno proximo ſucceſſit Petrus. Pro ſubſidiis ad ædificationem templi Stafangrienſis Sancto Svituno conſecrati, qvod anno MCCLXXII. incendio urbis involutum conflagravit, conferendis, tales ejus literæ in Archivis ejusdem templi extant, qvarum exemplum hic ſubjicimus.

Univerſis Chriſti fidelibus, præſens ſcriptum viſuris vel audituris, Petrus Divinâ permisſione Orcadenſis Epiſcopus ſalutem in Domino JESU Chriſto. Cùm loca Sanctorum omnium pia devotione à Chriſti fidelibus ſunt veneranda, & humana devotio prompto affectu debet honorare, ut qvod posſibilitas noſtra non optinet, eorum nobis intercesſione donetur. Cùm igitur Eccleſia Sancti Svithuni cathedralis Stavangrenſis Dyoceſis noviter ſit combuſta, nos qvidem cupientes, ut ipſa Eccleſia ampliori veneratione & elemoſinarum largitione conſoletur, & congruis honoribus freqventetur, omnibus verè penitentibus & confesſis, qvi dictam Eccleſiam in omnibus ſummis feſtivitatibus, & in utroqve feſto Sancti Svithuni, & cotidie infra Octavas, in die dedicationis, & cotidie infra octavas in quatuor feſtivitatibus beate Virginis, in feſto Sancti Michaelis, in feſto Sancti Andree Apoſtoli, in feſto Sancti Olavi, & Sancti Nichulai, in feſto Sancti Vincentii & Sancti Asgarii, in feſto Sancti Martii Evangeliſte, & tribus diebus rogationum, in die cinerum, in Dominica Palmarum & in die cœne annuatim venerabiliter viſitaverint, & devotè XL. dies de injuncta ſibi penitentia miſericorditèr relaxamus. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum preſentibus duximus apponendum, Datum Tunsbergis Anno Domini MCCLXXVIII. III. Non: Septembris, pontificatus noſtri Anno IX.

Inter Henricum & Petrum Illuſtriſſimus Arildus Hvitfeldius in ſuo Epiſcoporum Orcadenſium indice Thorolfum qvendam inſerit, qvem tamen temporis anguſtiæ vel prorſus excludunt, vel exiguam directionis periodum concedunt, id qvod ex obitu Henrici, & ſucceſſione Petri inſpicienti planum eſt.

Anno MCCLXXIV. obiit Magnus Gibbonis filius Orcadum Comes.

Anno MCCLXXV. Marcus qvidam in Epiſcopum Hæbudarum ordinatus eſt.

Anno MCCLXXVI. Magnus Rex Norvegiæ, Magnum Magni Orcadum Comitis filium, Comitem Orcadenſem creavit feſto Sancti Olafi.

Anno MCCLXXXIV. Petrus Epiſcopus Orcadenſis, & Comes Magnus Orcadenſis obierunt.

Anno MCCLXXXVI. Dolgfinnus Epiſcopus Orcadenſis factus eſt.

Anno MCCC. filia Regis Eirici deſponſa Joni Magni filio, Comiti Orcadenſi.

Anno MCCCI. Lokuland qvidam Hæbudas infeſtabat, fratrem ſuum adoptivum Jonem, cum uxore & duobus filiis occidit, circiterqve MMMMM. virorum, MMM. puerorum, puellarumqve interfecit.

Anno MCCCIII. obiit Marcus Mannenſium Epiſcopus.

Anno MCCCVIII. Rex Norvegiæ Hacon, eo nomine, ut ipſe voluit Qvintus, mihi Sextus Comitum Baronumqve titulos intra Regnum ſuum abrogavit, ſolis Regum filiis Comitibusqve Orcadenſibus eorum uſu permiſſo.

Anno MCCCX. Vilhelmus Epiſcopus Orcadenſis initiatus eſt.

Anno MCCCXII. Tractatio de Hæbudarum & Manniæ ceſſione Perthi inter Magnum Norvegiæ & Alexandrum Scotiæ Reges anno MCCLXVI. celebrata, reſumpta

resumpta est hoc ipso anno, ab Hacone, ejus nominis qvinto (qvarto habet Pontanus) Norvegiæ Rege, & confirmata Ivernessæ in Scotia præsente Rege Roberto, ejusqve senatu, nec non Haconis Regis legatis, Biorno à Birchero & Ivare Olafi Bergensium & Orcadensium Canonicis. Qvi pactis conventis non staret, is Ecclesiæ Apostolicæ censuræ atqve excommunicationi obnoxius, haberetur, ac simul mulctam incurreret decem millium librarum Sterlingicarum. Subscripserant huic chirographo, una cum Rege Scotorum, suaqve sigilla impresserant, Gamelus Divi Andreæ Johannes Glasguensis Episcopi, Alexander Curius à Ruchon Præpositus Dombariensis, Gulielmus à Mehr, Adamus à Cork Comites, itemqve Robertus à Menis Baro.

Anno MCCCXLIII. feria secunda post festum Pentecostes, in arce Bahusia, Argisel Comes Orcadensium, & qvidem Olafo Archiepiscopo Nidarosiensi, cœterisqve omnibus in ordine subscriptorum nominum præpositus, qvippe omnium primus, literas Regis Magni Eirici filii Sveciæ Norvegiæ & Scaniæ Regis, sponsæ suæ Blancæ, dotalitium Bahusiam, Mastrandiam & Elfarsyslam addicentis obsignavit.

Anno MCCCLVII. Eringislus Comes Orcadiæ, Jene copiæ, cum Rege Magno Smeck constitutus est, vide Part: II. Chron: Rytm: Svec: pag: 43. Messenius in Theatro Nobilit: Svecanæ pag: 47. ad annum MCCCXCII. refert ubi stemma ejus ulterius inspiciendum.

Eodem anno Scripsere Ordines Orcadenses ad Regem Magnum & filium ejus seqventes literas, qvas Episcopus Aloensis Johannes & collegium Canonicorum postea transcripserunt. Exemplum ex Archivis Regiis depromptum integrum exhibeo hoc tenore.

Universis & singulis ad qvos præsentes literæ pervenerint, Johannes Dei gratia Episcopus Asloensis, & Capitulum Canonici ibidem Salutem in omnium Salvatore. Noveritis nos feria sexta, proxima ante festum S: Georgii Martyris Anno Domini MCDXX. Sexto in sacristia Ecclesiæ Asloen constitutos, legisse & diligenter inspexisse literam qvandam sigillo Communitatum Orkadiæ sano & integro sigillatam, omni prorsus vicio carentem, cujus sic tenor de verbo ad verbum seqvitur sub hac forma. Excellentissimis Principibus & Dominis, Domino Magno Dei gratia Norvegiæ, Sveciæ, ac terrarum Scaniæ Regi illustrissimo, ac Aqvino filio suo Norvegiæ Regi Communitas vestra Orkaden: salutem debitam & honorem, & semet ipsos omnibus vestris mandatis atqve preceptis promtos pariter & paratos, humiliter obedire. Præclaris dominationibus vestris lucide manifestetur, qvod qvidam potens de Scotiæ nomine Duncanus filius Andreæ, qvandam literam, hanc seriem in se continentem nobis scripserat, cujus tenor hic incipit, & est talis. Omnibus hominibus totius comitatus Orchadiæ, qvorum interest & specialiter tenentibus locum Excellentissimi Regis Norvegiæ ibidem, Salutem in Domino. Notificamus vobis omnibus, qvod verum & legitimum heredem Dominum Malicium Condam Comitem Orcadiæ in nostra detentione habemus & custodia, qvi plenum jus ad dictum comitatum habere dignoscitur, indubitantèr, & nobis de novo datur intelligi, qvod Dominus Rex Norvegiæ fecerat fructus & firmas dicti comitatus in media manu seqvestrari, unde vobis consulimus & supplicamus & cuilibet vestrum insolidum, qvod nullos denariatus tam fructuum qvam firmarum, de dicto comitatu spectantium, de partibus permittate abduci, donec legitimus heres debito modo vobis præsentetur, qvod erit infra breve, Domino concedente, contrarium vero si feceritis, in fraudem heredis vobis plen. ius certificamus, quod restam rationem plenariam de dictis fructibus & firmis, à vobis in duplo, dicto heredi & nobis proponimus recuperare, qvod per Dei gratiam, omnibus aliis postpositis, cum dicto herede, ad dictas partes Orkadiæ, cum omni festinatione, qua poterimus, accedere volumus, personaliter facienda dicto Domino Regi Norvegiæ, qvod ei de jure spectare dignoscitur. Ita in his præscriptis sapienter agatur, ut in adventu dicti heredis & nostri, nullam materiam nobis & vestris aggravandi aliqvaliter habeamus. Dignentur igitur vestræ dominationes super his taliter ordinare, sic disponere, qvod in his faciatis nos indemnes observare. Datum sub Sigillo nostro communi, vicesimo qvinto die mensis Novembris, Anno Domini Millesimo tricentesimo, qvinqvagesimo

 septimo

ſeptimo, in cujus rei teſtimonium & evidentiam firmiorem, ſecreta noſtra huic transſcripto duximus apponenda Datum loco die & anno qvibus ſupra.

Anno MCCCLXIX. Orcadibus fiduciario jure præfuit Comes Henricus de S. Claro. Hic legatis ad Regem Haconem III. Idus Junii directis, petebat ſibi feudi adminiſtrationem proinde confirmari, id qvod certis conditionibus anno MCCCLXX. impetravit.

Anno MCCCLXX. Hacone Magni filio Norvegiæ ſceptra tenente, evulgari Scotorum Rex David diploma curavit, qvo omnibus & ſingulis Regni ſui incolis, ſerio ac ſevere idqve ſub capitis pœna mandavit, ne qvis Orcadum inſulas niſi negotionis cauſa frequentaret, qvod ſcilicet per eos dies adeo infeſtarentur eæ inſulæ. Scotorum piratica, ut pene peſſundatæ, ac veluti ſolitudo, prædonibus tantum atqve harpiis ejusmodi paterent.

Anno MCCCLXXV. Hacon Magni filius, Norvegiæ & Sveciæ Rex adminiſtrationem Orcadum commiſit Alexandro de Ard. Exemplum literarum hic ſubjicimus.

Omnibus præſens ſcriptum cernentibus Haqvinus Dei gratia Norvegiæ & Sveciæ Rex, Salutem in Domino ſempiternam. Ex qvo nobilis vir Alexander de Ard ſe ad partes Regni noſtri Norveg: transtulerat, ob noſtram gratiam & benevolentiam promerendam, Nos eidem Alexandro ob fidelitatem qvam de ipſo gerimus, terram noſtram Orchadiæ tenendam usqve feſtum Nativitatis S: Johannis Baptiſtæ proximo venturam, videlicet ad duodecim menſes committemus, per hæc ſcripta præficientes & conſtituentes ipſum Alexandrum ejusdem terræ noſtræ verum ac potentem procuratorem, Capitaneum & cuſtodem, ſub conditionibus infra ſcriptis. Primo videlicet qvod medietatem omnium & ſingulorum redituum ac proventuum, penſionum & obventionum qvorumcunqve, qvi & qvæ ad comitatum Orcadenſem pertinent, ſeu pertinuerant ab antiqvo, pro ſuis propriis uſibus diſpenſabit, reſiduam vero medietatem ad nos transmittere debeat verſus Bergum.

Inſuper omnia qvæ juri Regio de prædicta terra debentur, remanebunt nobis integre ſalva: Cæterum concedimus eidem Alexandro qvod omnes & ſingulas emendas pecuniarias, qvæ de exceſſibus delinqventium provenerint pro uſibus ſuis percipiet & levabit, exceptis ſolummodo emendis, qvæ pro homicidiis debentur, ac cauſis inemendabilibus, qvæ Orbotomal dicuntur in Lingva Noricana, qvas qvidem cauſas ac emendas pro homicidiis debitas juri Regio ſpecialiter reſervamus. Datum Osloie, Anno Domini MCCLXX. qvinto, anno vero regni noſtri XX, Sabbato infra Octavas Apoſtolorum Petri & Pauli, noſtro ſub ſigillo.

Numerus Regni non convenit, cum Epocha imperii Haconis, qvæ duplex, primo enim à patre Rex Norvegiæ declaratus eſt Anno MCCCXLIII. XV. Auguſti idqve Varbergæ. Anno verò MCCCL. diviſione regnorum, conſenſu patris, Norvegiam ſortitus eſt; Si ergo calculus inde deducendus eſt, qvinqvennium reqviritur, id qvod librario facile oblitum credo.

Anno MCCCLXXIX. Rex Hacon Henricum de S: Claro Orcadibus præfecerat, eumqve Comitis dignitate donatus eſt acceptis viciſſim ab eo literis, qvibus ſuam fidem conſilia & opera prolixe Regi addixit, præſtito prius, pro more, juramento. Exemplum literarum longius eſt, facileqve contrahi poſſet, ſed qvia qvædam ſcitu digna ibi occurrunt, integrum apponere viſum eſt.

Univerſis præſentes literas inſpecturis vel audituris Henricus de Sancto Claro Comes Orchaden: Dominus de Roſſelyne in Domino ſalutem. Qvia Sereniſſimus in Chriſto princeps, Dominus meus clementiſſimus, Dominus Haqvinus Dei gratia Regnorum Norvegiæ & Sveciæ Rex, nos de ſui gratia, terris ſuis & inſulis Orchaden: præfecerat, & in ſtatum Comitis ſuper prædictas terras & inſulas ſublimarat, cum ea, qvæ ad hoc reqviritur dignitate, notum facimus univerſis, tam poſteris qvam modernis, qvod ipſi Domino noſtro Regi fidelitatis homagium feceramus, ad oſculum manus ſuæ & oris, ſibiqve præſtiteramus de fidelitate qvoad conſilia & auxilia eidem Domino noſtro Regi, ſuisqve heredibus & ſucceſſoribus, ac regno ſuo Norvegiæ obſervanda, verum & debitum

tum juramentum. Ideoque pateat universis, nos & amicos nostros: quorum nomina inferius exprimuntur, eidem Domino nostro Regi suisque hominibus & consiliariis in fide & honore nostro firmiter promisisse, quod omnia pacta, conditiones, promissiones & articulos, quæ & qui in præsenti litera continentur, prædicto Domino nostro Regi suisque hæredibus & successoribus, ac regno suo Norvegiæ debeamus fideliter adimplere. In primis itaque nos firmiter obligamus ad serviendum ipsi Domino nostro Regi extra terras & insulas Orchadum cum centum bonis viris, vel pluribus, in armis integris expeditis ad commoda & utilitatem ejusdem Domini nostri Regis, quandocunque de hoc per nuncios suos vel literas suas, fuerimus sufficientèr reqvisiti, & infra Orchadiam de hoc præmoniti ad tres menses. Ita qvod ad ipsius Domini nostri Regis præsentiam cum ipsi devenerimus, extunc ipse nobis & nostris de cibariis providebit. Insuper si aliqvi velint ipsas terras & insulas Orchadum aut & terram Hetlandiæ impugnare vel hostiliter invadere quoquo modo, extunc promittimus & obligamus nos ad defendendum terras hujusmodi cum hominibus, qvos nos solum, de ipsis terris & insulis, imo etiam cum omni robore propinqvorum amicorum & servitorum, qvos ad hoc bono modo poterimus aggregare. Item si oportebit ipsum Dominum nostrum Regem aliqvas terras vel regna aliqva, jure vel ulla aggredi ratione, vel necessitate, extunc sibi in auxilium & servicium erimus, cum toto posse nostro. Item promittimus bona fide, qvod nulla debeamus castra, vel ullas munitiones ædificare vel construere, infra terras vel insulas supra dictas, nisi obtinuerimus ejusdem Domini nostri Regis favorem beneplacitum & consensum. Et qvod prædictas terras & insulas Orcadum & omnes habitantes in eis Clericos & laicos divites & pauperes in ipsorum jure fovere debebimus & tenere. Item promittimus bona fide, quod prædictum comitatum & dominium illud seu terras vel insulas, ad ipsum comitatum spectantes, seu jus nostrum, qvod in ipso comitatu, terris & insulis nunc ex Dei & Domini nostri Regis gratia obtinemus, nullo unquam tempore alienare vel vendere debeamus, ab ipso Domino nostro Rege, seu ab ipsius hæredibus & successoribus, vel à regno, nec eas, vel aliqvam earum, pro vadio, & pro pignore cuiqvam tradere, vel aliqvaliter exponere, contra ipsius & suorum voluntatem & beneplacitum successorum. Insuper si contingat memoratum Dominum nostrum Regem, hæredes suos aut successores, terras illas insulas pro ipsarum defensione, aut ex alia rationabili causa, velle adire, aut consiliarios suos & homines, illuc destinare, extunc eidem Domino nostro Regi, & ejus hæredibus, consiliariisque suis & hominibus tenebimur auxilio esse, cum omni posse nostro, eidemque Domino nostro Regi, & ejus hæredibus, hominibus & consiliariis suis ea, quibus indiguerint, pro expensis competentibus ministrare, & prout necessitas tunc requirit, de ipsis terris & insulis utique ordinare. Item promittimus quod nullam guerram, litem aut dissensionem suscitare vel incipere, debeamus, cum aliquibus extraneis vel indigenis, occasione cujus guerræ litis vel dissensionis, ipse Dominus noster Rex, hæredes sui vel successores, aut regnum suum Norvegiæ, vel prædictæ terræ & insulæ, ulla recipere possent damna. Item si contingat, quod absit, nos contra aliquos, infra prædictas terras vel insulas notabiliter delinquere, & injustè, seu cuiquam, aliqualem notabilem injuriam irrogare, quoad amissionem vitæ, aut membrorum mutilationem, vel bonorum deprædationem, extunc actori causæ hujusmodi coram ipso Domino nostro Rege & ejus consiliariis respondere debebimus, & secundum leges regni satisfacere pro delictis. Item quandocunque ipse Dominus noster Rex propter aliquas causas, nos ad sui præsentiam vocaverit, ubi vel quando suam generalem habere voluerit congregationem, extunc ad ipsum pro impendendis sibi consiliis & auxiliis divertere teneamur. Item promittimus, quod infringere non debebimus treugas & securitatem ejusdem Domini nostri Regis, nec pacem ipsius, quam cum extraneis, vel indigenis, vel cum aliis quibuscunque fecerit vel firmaverit quomodolibet violare, imò omnes illos pro viribus nostris defendere, & ipsos habere nobis fœderatos, quos ipse Dominus noster Rex Norvegiæ gerere velit pro suis fautoribus, & amicis. Item promittimus quod nullam facere debemus colligationem cum Episcopo Orchaden: nec ullam amicitiam cum ipso statuere vel inire, nisi de ipsius Domini nostri Regis beneplacito & consensu, sed ipsi auxilio esse debemus contra ipsum Episcopum donec sibi fecerit, quod juris est, vel quod merito facere tenebitur su-

per his, in quibus Dominus noster Rex, velit vel posset ipsum Episcopum rationabiliter accusare. Præterea cum Deus voluerit de medio nos vocare, extunc comitatus ille & dominium illud, cum terris vel insulis ac cum omni jure, ad sæpedictum Dominum nostrum Regem, hæredes suos & successores liberè redire debeat, & si liberos, unum vel plures, post nos habuerimus de nostro proprio corpore procreatos, masculum, extunc ille de ipsis, qui supradictum comitatum & dominium affectaverit, debet, ipsius Domini nostri Regis, hæredum & successorum suorum super hoc requirere gratiam beneplacitum & consensum. Insuper promittimus bona fide, quod supradicto Domino nostro Regi, vel ipsius officiali apud Tunisberg persolvere debebimus in proximo festo Beati Martini Episcopi, & Confessoris, mille aureos, qui nobiles nuncupantur, monetæ Angl: in quibus sibi ex justo debito recognoscimus nos teneri. Item promittimus, quia ad comitatum, & ad dominium sæpefatum, per ipsum Dominum nostrum Regem sumus jam promoti, quod consanguineus noster Malisius Sperre cessare debet à jure suo, & ipsum jus suum omnino dimittere, si quod ad ipsas terras, & insulas habere dignoscitur, ita quod Dominus noster Rex, hæredes sui, vel successores, nullam ab eo, aut ab ejus hæredibus, vexationem vel molestiam sustinebunt. Item si cum consanguineo nostro Alexandro de Learde, pactum aliquod, seu placitationem aliquam fecerimus, vel fœdus aliquod cum ipso inire voluerimus, extunc consimiliter faciemus pro parte sua, & pro parte Domini nostri Regis quemadmodum de Malisio Sperre est præcautum. Insuper nos Henricus de Sancto Claro, Comes supra dictus, & amici nostri, & consanguinei, infra scripti videlicet Simon Rodde, Wilhelmus Danielis, milites, Malisius Sperre, Wilhelmus Crykton, David Crykton, Wilhelmus de Byketon, Adam de Byketon, Thomas de Bennine, & Andreas Haldaniston armigeri, in solidum bona fide promittimus sæpefato Domino nostro Regi Haquino ejusque primogenito Domino Regi Olavo & ejus consiliariis, & hominibus infrascriptis, Dominis videlicet Sigvardo Haffthorssen Ogmundo Findersen, Erico Ketelssen Narvoni Ingvaldissen, Johanni Oddassen, Ulphoni Jonssen, Ginthero de Vedhonsen, & Johanni Danssen, Haquino Evidassen, militibus ejusdem Domini Regis, Haquino Jonssen, Alvero Hardlsson, Hauthoni Ericsen Erlendo Phillippussen, & Otthoni Remer armigeris. Et ad hoc sub conservatione honoris nostri nos & quemlibet nostrum in solidum obligamus Dominis supradictis quod omnia pacta, & conditiones, & articuli, quæ & quibus superius exprimuntur, debebunt eidem Domino nostro Regi infra supradictum festum Beati Martini Episcopi & Confessoris prout unumquodque negocium superius per se declaratum est, vere & firmiter adimpleri. Et ut hæc omnia jam promissa, eo majorem habeant firmitatem, & eo citius impleantur, Nos supradictus Henricus Comes Orchaden: consanguineos nostros, & amicos, Dominum Wilhelmum, Danielem Militem, Malisium Sperre David Crykton & legittimum filium ejusdem Dominum Simonis nomine Alexandrum, ponimus & relinquimus post nos obsides, hic in regno, quidem obsides in ipsorum fide, se ad hoc obligant, & promittunt, quod ab ipso Domino nostro Rege Norvegiæ, vel ab illo loco, in quo ipsos infra regnum suum Norvegiæ habere voluerit, aliqualiter non recedant publice vel occulte antequam omnia supradicta, eidem Domino nostro Regi cum integritate omnimoda totalitèr adimpleta. Et præsertim ac specialiter conditiones ac articuli, pro quarum & quorum observatione infrascripti reverendi patres Episcopi & Prælati Ecclesiarum regni Scotiæ, ac alii ejusdem Regni nobiles infrascripti, Dominus Wilhelmus Episcopus, Episcopus Sancti Andreæ, Dominus Walteyus Episcopus Glasguensis, Dominus Wilhelmus Comes de Donglas, Dominus Georgius Comes Marchiæ Dominus Patricius de Hebburne, Dominus Alexander de Halibyrton, Dominus Georgius de Abirnechi, Dominus Wilhelmus de Ramissai milites promittere debent bona fide, & super hoc eidem Domino nostro Regi ipsorum apertas literas, eorum veris sigillis, remittere in tempore prænotato, prout in aliis nostris literis, super hoc confectis plenius declaratur. Item promittimus bona fide, quod terras ipsius Domini nostri Regis, seu aliqua jura sua alia quas & quæ progenitores sui, & ipse Dominus noster Rex sibi reservasse dinoscuntur, nobis nullatenus assumere debeamus, necnon de ipsis terris, vel juribus intromittere quovis modo. Quas qnidem terras & quæ jura infra comitatum Orchadensem reservaverunt, ut præfertur, sed terræ & jura hujusmodi remanebunt, in omnibus sibi

salva

salva, sed si super hoc suas habuerimus Literas speciales, extunc eidem Domino nostro Regi debemus exinde esse specialiter obligati. Praterea si, qvod absit, omnia ista supradicta ad finem deducta non fuerint, & eidem Domino nostro Regi totaliter adimpleta, prout superius est expressum, aut si in contrarium alicujus pramissorum aliqvid attemptaverimus, extunc promotio & gratia, qvam nos ab ipso Domino nostro Rege, & ex sua gratia assecuti sumus, nullius debeant esse firmitatis, imo promotio & gratia hujusmodi nobis facta, omnino debeat esse cassa & in suis viribus totaliter vacua & inanis, ita qvod nos & haredes nostri de catero, ad comitatum pradictum, seu ad terras vel insulas prafatas, nullum habebimus jus loqvendi, aut de ipsis terris & insulis nos qvolibet ingerendi, sed qvod manifestum sit omnibus nos promotionem & gratiam hujusmodi fuisse nulla via juris vel justitia assecutos. Et ideo sigillum nostrum una cum sigillis dictorum nostrorum amicorum prasentibus literis nostris apponimus, in testificationem & firmiorem evidentiam omnium pramissorum.

Facta sunt hac Marstrandis Anno Domini millesimo CCC. septuagesimo nono, secunda die mensis Augusti.

Extat & alia Obligatio ejusdem Henrici de Sancto Claro, qvâ fidejussoribus cavet, se insulas vel terras Orcadenses sine consensu Regis nec alienaturum nec oppignoraturum hac formâ.

Henricus de Sancto Claro Comes Orchadia, Dominus de Rossliine in Scotia, salutem in omnium Salvatore. Universitati vestra notum facio per prasentes, qvod promisi bona fide, ac tenore prasentium cum omni fidelitate promitto Excellentissimo Principi ac Domino meo, Domino Haqvino Regi Norvegia & Svecia illustri, qvod terras aut insulas comitatus Orchadia a Domino meo Rege pradicto, ejus haredibus, Successoribus, seu regno, aut ipsius regni manutenentia nullatenus alienabo, impignorabo, seu pro vadio tradam, sine consensu Domini mei Regis supradicti, haredum suorum seu successorum, & qvod omnia pramissa fideliter observabo. Venerabiles in Christo patres ac Domini, Domini Wilhelmus & Valterus Dei gratia S. Andrea, Glasguensis Episcopi, Vilhelmus, Georgius de Donglas & Marchia Comites, Vilhelmus de Ramssay, Valterus de Halibyrton, Georgius de Abbernnechi, Patritius de Hyburne, Johannes de Edmundston, Aleyr de Haliburton, Johannes de Thumbce, Robertus de Dalyell Barones & milites, etiam promiserunt. In qvorum omnium testimonium sigillum meum est appensum, ac sigilla dictorum Episcoporum Comitum Baronum & militum apponi prasentibus procuravi. Datum apud S. Andream primo die mensis Septembris, Anno MCCCLXXIX.

Anno MCCCLXXX. sub Barnabæ circiter festum qvod III est iduum Junii, venerunt ad Regem Norvegiæ Haconem Guljelmus Dalhiel, Mallisius Sparre & Alexander a Rode, missi ab Henrico de S. Claro, Orcadum Comite, cum reciproca ut vocant cautione super insulis Orcadum, qvâ se eas, permittente Hacone, in formam clientelaris præfecturæ tenere profitebantur. Sed eæ literæ cùm à Comitibus & Baronibus Scoticis, qvomodo Malstrandæ condictum fuerat, obsignatæ non essent, accipere eas Hacon renuit, se idcirco iidem Henrici Comitis mandatarii Guljelmus, Mallisius & Alexander jam dicti, Tunsbergæ substituros, datâ syngraphâ, Regi Haconi addixere, donec allata essent, qvibus sibi, ex præscripto eorum, qvæ Malstrandæ pacta conventaqve erant, satisfactum judicaret. Promiserunt præterea iidem, numeraturos se ei centum octuaginta semiaureos (noblios vulgo dictos) qvi ratione contractus ex summâ mille semiaureorum ipsi etiamnum debebantur.

Anno MCCCLXXXIII. Memorabilem hunc annum nefandâ cæde Wilhelmi Orcadensium Episcopi tradunt Annales, de causa autem auctore & circunstantiis tacent.

Anno MCCCLXXXVIII. Henricus de S. Claro Comes Orcadensis proximus ab Archiepiscopo Nidarosiensi Vinoldo, cæterisqve Episcopis & Senatoribus, in ordine prælatus, Eiricum Pomeranum, inter alios regni consiliarios, prolixis literis, verum Norvegiæ hæredem & successorem in regnum pronunciavit. Exemplum

plum tabularum ſuper eo Latinè conſcriptarum ſignatarumqve *Pontanus* ad eundem annum, *hiſtoriarum Danicarum Lib. IX* in Reginæ Margaretæ actis exhibet.

Anno MCCCLXXXIX. Idem ſuffragium publicis comitiis, qvibus idem Comes interfuit, confirmatum eſt.

Anno MCCCXCI. Comes Orcadenſis occidit Malliſium Sparrium in Hialtlandia cum ſeptem aliis. Juvenis autem qvidam cum ſex aliis, navem ſex Scalmorum nactus, in Norvegiam fugâ evaſit.

Anno MCCCXCIV. Henricus Epiſcopus Orcadenſis, inter Epiſcopos Daniæ & Norvegiæ, qvi freqventes Helſingburgum acceſſerant comparuit, ut Scanienſes ad ædium ſacrarum extructiones; promulgatis, cujusmodi jam ante Sellandis impertierant, indulgentiis, præſentes qvaſi animarent.

Anno MCDVI. tradit *Buchananus Lib. X. pag. m. 343.* in Roberto Secundo; Jacobum filium Regis in Galliam deferendum, commiſſum fidei Henrici Sinclari Orcadum Comitis.

Anno MCDXVIII. Johannes Sinclarus ſe ipſum cum univerſâ Hialtlandiâ Regis Eirici Pomerani clientem profeſſus eſt.

Anno MCDXXII. Rex Eiricus Orcadum Præſuli Thomæ earundem comitatum, veluti præfecturam ac fevdum adminiſtrandum concredidit. Eſtqve profeſſus Thomas jam dictus, Literis ea de re VI. idus Julii prolixè datis, ſe à Rege Eirico Kyrchvogi arcem ac munitionem, una cum Orcadum univerſo comitatu, non ut pignus, aut debiti æris vice, ſed ex fide & more, qvo tradi a Domino, & accipi a cliente arces ac præfecturæ ſolent, accepiſſe ac tenere. promittereqve ſe eandem arcem ſartè tecteqve conſervaturum, & populum incolasqve omnes pacifice & ſecundum leges ac jura, pro virili moderaturum, nec ulla qvantum in ſe eſſet affici eos injuria, vel a ſe aut aliis permiſſurum. Polliceri inſuper ſe eandem arcem ac territorium Regi ac Domino ſuo Eirico; qvandocunqve id poſtulaverit, promptè redditurum. Si verò, qvod Deus avertat, mori Majeſtatem ejus, anteqvam a ſe repetere arcem & comitatum jam dictum poſſet, contingat, tum eum in manus ac poteſtatem Reginæ Philippæ nomine, ac vice nepotis ſui Bugiſlavi Pomeraniæ Ducis traditurum, qvàm primùm de eo compellatus fuerit. Si vero & illud accidat, qvod tamen prohibeat Deus, Regem & Reginam, anteqvam arx ditioqve jam dicta repetantur, ê vitâ migrare, tum eas ſe Regis Eirici ex patruo nepoti jam nominato Pomeraniæ Duci Bugiſlao, aut ſi & ipſum mori accidat, coronæ ac regni Norvagici nomine agnato ejus qvàm proximo, cujus inſignia gryphem præferunt, qviqve omnium procerum ſuffragiis, tribus hiſce regnis Daniæ Norvegiæ & Sveciæ præficiendus, ex iis cenſebitur, eas poſtulanti ſe permiſſurum; additis & aliis inſuper conditionibus, de filio aut filiis, ſi qvi interea ipſi Regi obvenirent, tum & iſta, ut omnia ære alieno libera, & qvomodo ea accepiſſet, integra & ſine morâ ac dolo malo reſtituerentur. His ſigilla ſua cum Epiſcopo adjecerant Niculaus Tolacus & Johannes Follertonius armigeri.

Interfuit & idem Epiſcopus fœderi, qvod inter Regem Eiricum & Vandalicas urbes ſancitum eſt, anno ſeqvente Hafniæ die Confeſſorum Viti & Modeſti, qvi fuit Junii decimus qvintus, interqve alios teſtis, ſuum qvoqve calculum & manum adjecit.

Anno MCDXXIII. initio ſtatim menſis proximi Rex Eiricus nobili cuidam Scoto Davidi Meynero præfecturam comitatus Orcadenſis commiſit, ſive remoto, ſive ut plauſibiliùs concedente Epiſcopo. Ejus Syngrapha talis.

Ego David Meyner Dominus de Wimo palam profiteor coram omnibus, qvi has literas vel legunt, vel lectas audiunt, qvòd à Potentiſſimo ac Sereniſſimo Domino ac Principe, Domino meo Clementiſſimo Eirico, Daniæ Sveciæ & Norvegiæ Regê, & Potentiſſima ac Sereniſſima Domina mea & Principe, prædictorum trium Daniæ, Sveciæ & Norvagiæ regnorum Regina, Dominâ Clementiſſima Philippa, ex ſingulari favore & gratia, fidei ac curæ meæ credita, accepiſſe & impetraſſe, atqve etiam his literis accipere & impetrare, eorum, coronæqve Norvegiæ beneficio, comitatum & terram Orcadenſem.

Qvi

Qvæ in qvantum corona Norvegiæ tenetur, administranda, defendenda, protegenda ipsorum eorumqve successorum Daniæ Sveciæ & Norvegiæ Regum vicem suscipiam; qvod etiam, prout vir fidelis, legum reverens & bonus Domino suo obligatur, ex fide præstabo, donec eorum clementia permiserit, salvo tamen jure meo, & possesfione qvam teneo cum patre juvenis Domini Villeby. Polliceor itaqve me prædictis Dominis meis Clementisfimis, Domino Eirico, & Dominæ Philippæ, successurisqve in prædicta regna Daniæ Sveciæ & Norvegiæ, memoratum comitatum & præfecturam, liberum & nulla ex parte imminutum redditurum, qvandocunqve eorum Clementia repetiverit & postulaverit. Hanc fidem his articulis omnibus & singulis præscriptam me integrè præstiturum Clementisfimo Domino, Dominæqve meæ, & subseqventibus Regibus Daniæ Sveciæ & Norvegiæ, sine fraude & dolo malo promitto. Promittimus & nos Tomas de Tholak Episcopus Orcadensis & Valtarus Fraser conjunctim, inqve majorem securitatem, nos prædicti tres, nostra sigilla scientes & volentes hic appendimus.

Hic jure administrationis in vim verso, variis injuriis contra datam fidem cives Orcadenses, sine status aut conditionis respectu pro libitu afflixit, accusatus deinde, scriptâ ad Regem epistolâ, officio motus est. Crimina, qvæ ei intentata sunt, seqventia nobis *Hvitfeldius* ex archivis verbotenus expressa *Chronologiæ suæ Parte III* ad hunc eundem annum recenset. I. Cùm adversi frugibus anni affligerent terram, publicoqve concilio, ipsius qvoqve Davidis consensu decretum esset, ne frumentum efferretur, sed indigenis tolerabili pretio venderetur, nihilominus ipsum Præsidem qvatuor navibus frumentum in Scotiam avexisse, & anteqvam hæc constitutio facta esset, qvinqve aut sex naves frugibus onustas aliò amandasse, maximo insularum damno. II. Peregrinos præterea invexisse, qvi plebi universæ, etiam iis, qvi judicia administrabant, admodum graves, hospitiis se magnis civium damnis & molestiis violenter ingessissent. III. Publicum terræ sigillum, invito supremo juris Præfecto abstulisse, contraqve leges & consvetudines obsignandis, qvæ libuit, adhibuisse, cumqve vir qvidam nobilis nomine Christianus Ellingeflet, expostularet præposterè signaculum gentis in abusum trahi, magnam eum pecuniæ jacturam fecisse. Cum autem Comes accederet, postularetqve idem ad obsignandum testimonium, qvo jus suum in Orcades, a majoribus per ordinem successionis ad se delatum monstraret, & asserreret, simulqve ut qvidam indigenarum nobiliores secum ad Serenissimum Regem, ejusqve senatum, transfretare permitterentur, ad statum publicum declarandum, verumqve de jure suo testimonium ferendum, neqve signaculum, neqve comites ullos, præter Thomam Sinclerum & Archidiaconum Hialtlandiæ, duosqve famulos indigenas impetrasse. IV. Anno proximo ex qvo Comes in Dania apud Serenissimum Regem moratus esset, cùm prædictus David eò profecturus esset, universos eum insularum incolas convocatos, de testimonio vitæ apud eos transactæ sollicitasse, idqve scriptis ad Clementissimum Regem, eiqve traditis literis obtinuisse, ea conditione, ut viri primæ nobilitatis, viginti qvatuor eum ad Regem seqverentur, qvos cives neqvaqvam dubitarent, si eò pervenissent, tum de commodis Regis, tum etiam administratione Davidis Regem informaturos, verùm itinere à Davide prohibitos, domi remansisse, solum profectum, sigillum gentis secum avexisse, nemine nobilium comitante. V. Regiæ monetæ valorem adeo minuisse, ut uni Scotico duos regios nummos æqvari juberet, idqve tantisper, donec tantùm non omnem regionem monetâ exhausisset. Cùm autem Thomas Sinclerus novissimè, è Daniâ rediisset in eundem valorem eam restituisse, qvem in Norvegia obtinuit, idqve publicè promulgasse, qvod & hodie teneat. VI. Nec parum incolis nocuisse multarum Regi Comitiqve debitarum, præter legum privilegiorumqve aut reformationum regulas rigidas exactiones. VII. Supremi insularum judicis (qvem nomophylacem appellant) uxorem, ejusqve propinqvos accusasse, qvòd is bis comprehensus, in turrim (carcerem) conjectus fuerit, talibus ex causis. Qvarum prima, qvod Jon de Baddi nomophylacis minister & propinqvus, repetivisset eqvum suum a Michaele Magio Davidis propinqvo, qvi

eo invito, eum aliò profecturus abstulisset, ea de causa nomophylacem in plateâ Kyrkiuvogensi incedentem apprehensum turri inclusisse, sed postqvam dimisisset peregrinos Catanesenses, in domum ejus immissos, templum effringi fecisse, & qvæcunqve ibi continebantur, evehi, singula qvæ in domo erant, magna parvaqve corrumpi, nullo omnino excepto. Captum denuo nomophylacem in turrim conjecisse, tantùm qvòd ei sigillum terræ ad obsignanda qvæcunqve volebat tradere recusasset, ibiqve tam diu detinuisse, donec se ei addixisset, uxorqve ejus sigillum, & codicem legum altari Divi Magni imposuisset. Exinde prædictum Davidem sigillum & codicem in suam custodiam assumpsisse, aliumqve nomophylacem constituisse, qvi id officium ægrè assumpsisset. VIII. Qvo tempore supremum judicem turri incluserat, alium qvoqve nobilem indigenam, simul in carcerem, contra Leges & sine causâ intrusisse. IX. Jonem Loggium accusasse se qvoqve eidem carceri mancipatum, qvod reqvisitum sigillum negaret sibi nisi ad custodiendum commissum esse. X. Thomam Sinclerum mandatarium Comitis expostulasse cum Davide, qvod de canonibus annuis Comitis, à morte patris ejus & anno, qvi præcessit, ad octo Libras Anglicas acceperit, præter alia. id qvod Comes ad Clementissimum Regem accusare decreverit. XI. Ipsum qvoqve Thomam Sinclerum suo proprio nomine qvestum, qvod postqvam literis Regiis munitus esset, qvibus eum Rex, ejus ministros, bona, navem & qvæcunqve ejus essent, in suam regiam protectionem receperat, nihilominus famulum suum Davidem Smid comprehensum, ad sangvinem usqve intra suam domum verberatum, inqve infima turris detrusum, ibiqve compedibus injectis, in reditum suum ê Scotia detentum fuisse. Se vero, cùm primum in Orcades reverterit, interponentibus se bonis viris, statim domum suam cum suis rediisse, ibiqve ad finem diei permansisse, qvo tunc Johannes de Kiorovogo (Kroge habet Exemplar) filiusqve sororis ejus, cum pluribus aliis se accessisse, svasisseqve, ut in templum aut aliò profugeret; ni cum suis incendio perire mallet, qvò cùm se recepisset, ad jura templi, literasqve tutelæ regiæ, qvas simul exhibuerit, neqvicqvam provocasse, tandem clam elapsum, Clementissimi Regis, suisqve amicis collectis, postulasse, ut in gratiam Regis, se ab oppressione vindicarent, legum pro se suisqve præsidia sæpius inclamasse. His comitatum, ubi ad templum rediisset, suosqve ministros inde exemisset, cæsum esse sororis suæ filium. Inde interponente se nomophylace cum aliis primariis viris, litem istam ita compositam, ut datis ab utraqve parte prædibus, causam omnem Regis aut Comitis judicio decidendam committerent, cavisse prædibus Thomam duodecim. Davidem nullo, cumqve ille in Scotiam rediisset, Comitem decessisse, qvo cognito Davidem prædibus istis duodecim, triginta sex libras Anglicas expressisse, omnemqve dilationem, qvoad simul judicio Regis, senatusqve sisterentur abnuisse. His ita ordinatis, eos qvi Thomæ Sinclero ad ædem sacram protectoriis literis Regis conservandis adhæserant, octuaginta Libris Anglicis, & qvinqvaginta solidis multasse, fuisse autem qvi Davidis Thomæqve verba exceperant, cùm Thomas ad Legis & judicis sententiam provocaret, nimirum Nicolaum Myrium, Dominum Laurentium, Dominum Johannem Canonicum, Willerum de Hedal (Arildus Hvitfeldius Herdal) Alexandrum de Sudurlandia, Johannem de Krage, Wilhelmum Ytving, Wilhelmum Elet, Adamum de Nestegaard, Christianum de Ellingeklat (Arildus Hvitfeldius Ellingefler) multosqve alios terræ istius Bonos viros, & presbyteros & laicos. XII. Wilhelmum qvoqve Bressium, sine ullo juridico processu, nedum criminis alicujus convictum, compedibus constrinxisse, tantùm qvòd ad colloqvium cum Comite in Scotiam profectus esset. XIII. Cùm plebs de Rognvaldzö (Rognvaldzeya) præsidi provinciæ suæ qvereretur, de Scotorum, qvos feros appellant, nimiâ, sibiqve commissationibus aliisqve molestiis, gravi freqventatione, professa se mori malle, qvàm tantis identidem injuriis vexari, respondisse Davidem, non omnes eos uno eodemqve die morituros, singulis tamen diebus, qvoad is iis præesset aliqvos.

XIV. Davidem Meynerum Henricho Ganoch duas selibras Anglicas abstulisse,

liſſe, qvod prædicto Thomæ in Regii diplomatis auctoritate vindicanda adhæreret.

XV. Joni Simonis filio ſex (Hvitfeldius habet undecim) ſolidos Anglicos; eodem die abſtuliſſe. XVI. Malcun Jonis etiam qveſtum, nave ſe bonisqve aliis, pretio ducentorum nobliorum, ſine actione juris ſpoliaſſe. XVII. Prædictum Davidem Jonem Jonis filium, comprehendi curaſſe, adqve livorem & ſangvinem contuſum, in turrim conjeciſſe, eiqve unam naviculam ſex ſcalmorum, pretio duarum Librarum Anglicarum emunxiſſe, cum pluribus aliis bonis ſine cauſâ. XVIII. Nauclerum Thomam Brun qveſtum, conjectum ſe à Davide in turrim, qvòd ad primum nuncium eum non acceſſiſſet. XIX. Et cum David noviſſime ex Dania rediiſſet, onuſtam mercibus prædicti Thomæ navem arripuiſſe, inqve Scotiam eo invito miſiſſe, ibiqve ſimilagine pretio viginti qvatuor nobliorum eum ſpoliaſſe, detinuiſſeqve maximam partem hiemis, cujus exitu cum domum navigaſſet, navis, mercium nautarumqve aliqvot jacturam feceri. XX. Jonem Loggium qviritatum, exutum ſe a Davide ex prædictæ navis vectura decem cadis (tonnas vocant) hordeo, octo ſimilagine refertis, octo cupis pice uno ferro diſtentis, undecim menſuris ceræ qvas lapides appellant (elleve Steen med Vox) viginti ſex lebetibus magnis parvisqve, duabus ſtateris, duobus molegis (moleger) malluviis; centum & octo libris cannabis, ſex cantharis ſtanneis, undecim albarum & rubrarum patinarum decadibus, qvæ ſimul in ſummam viginti ſex librarum Anglicarum aſcenderint. XXI. Prædictum Davidem Andreæ Jonis ex eadem nave ſex Lebetes pretio ſex nobliorum eripuiſſe. XXII. Præfatum Davidem, Nicolaum Jonis ſpoliari feciſſe qvadraginta ſolidis Anglicanis, in auro & argento, eo qvod ſe Thomæ Sinclero conjunxiſſet, Clementiſſimiqve Regis diplomati ſatisfeciſſet, ad leges ſe, ſed fruſtra provocaſſe. XXIII. Patricio Thyrgelſonio duas vaccas, bovemqve caſtratum; eadem de cauſa ademptum. XXIV. Jonem Fif in turrim conjectum, compedibus ferreis duritèr conſtrinxiſſe, vigintiqve nobliis mulctaſſe, ſine juris proceſſu, tantùm qvòd dixiſſet Comitem eſſe ad comitatum Orcadenſem illo jure potiorem, eſſetqve Comiti ſangvine junctus. XXV. Joni Blatto qvinqvaginta marcas Anglicas de nocte eripuiſſe, qvod in mandatis regiis vindicandis, cum Thoma Sinclero unum feciſſet, eum qvoqve leges judiciumqve imploraſſe. ſed nullo ſucceſſu. XXVI. Wilhelmum Graa conqveſtum ſe ab eo coactum, ad transmittendam navem ſuam ad inſulam in mari longè diſſitam, Solsker dictam, ſub minis exilii, cumqve navi duos fratres ſuos minorennes, & octo alios indigenas impoſuiſſet, omnes cum ea periiſſe. Navem cum armentis mercibusqve qvindecim marcis Anglicis æſtimatam. XXVII. Samſonem Vilhelmi filium deploraſſe, ſe templo violenter ereptum, damnatorum in morem vinctum, protinus capitis ſupplicio à Davide deſtinatum, ni Canonici cum uxore ejus interceſſiſſent. Expreſſos tamen ſibi unum & qvinqvaginta ſolidos Anglicos, ſine juris proceſſu, ſine judicio, tantum qvod imputaret ſibi, qvod miniſtrum ſuum vulneraſſet, ſe legibus crimen diluere volentem, non admiſſum. XXVIII. Paridem Lutzit (Liutfitt) profeſſum eſſe; ſe qvoqve incluſum turri, coercitum ferreis compedibus, tribus integris diebus ac noctibus, liberationem deinde impendio decem marcarum ſignatarum conſtitiſſe, inobſervato ſe nullius criminis convictum, tantum qvod à Thoma Sinclero dependens Regis mandatis velificari ſtuduerit. XXIX. Prædictum mandatum Paridi inter recitandum, a Davide ereptum, referente ſe tales Literas in alium ſermonem tranſlatas, octodecim denariis Anglicis in Dania emere poſſe, retinuiſſe deinde & in eum diem, qvo hæc qverela inſtituta eſt, retinere.

XXX. Thomæ Bimſoni unam & viginti marcas Anglicas, inauditâ cauſâ eripuiſſe. XXXI. Inaudita qvoqve cauſâ, ſine judicio, contra Leges Magno de Jennelandia duodecim cados hordeo plenos, viginti qvatuor ſolidorum Anglicorum pretio eripuiſſe. XXXII. Wilhelmum Geredſonium, ejusqve eqvos in turrim conjeciſſe, ſine legitimo proceſſu, tantum qvod Thomam, Regiiqve mandati partes ſuſceperit, tredecim marcis Anglicis liberationem emercari coactum.

XXXIII. Eadem de causa Sanderum Brunum de nocte viginti septem marcis Anglicis spoliasse. XXXIV. Et prædicti Sanderi ministrum undecim marcis Anglicis, ejusdem intentati criminis prætextu. XXXV. Dominum Nicolaum Myrium, & Dominum Laurentium Canonicos, qvestos esse, qvod sigillum Capituli arcæ, qvæ in penetrali templi stetit eximisset, præterqve semestre detinuisset, qvid scribi, illoqve obsignari fecerit non sibi constitisse. Multo plura esse qvæ ad Clementissimum Dominum suum Regem de gestis Davidis Meyneri, illatisqve ab eo populo Orcadensi damnis, scribi possent, necessariaqve essent, sed molem ejus criminum, longamqve seriem, in præsens se exponere neqvisse, tantum in horum capitum firmius testimonium, majoremqve securitatem, terræ suæ, populiqve Sigillo, has literas obsignatas, etiam sigillis Reverendi probiqve viri Wilhelmi Thurgilssonii regionis nomophylacis, Kolbeini Flæt, Jonis Magni filii & Wilhelmi Utving, confirmatas.

Anno MCDXXVI. die XXIX. Julii cum Rege Scotorum Jacobo, ejus nominis Primo, fœdera omnia antiqva inter Scotos & Norvegos renovata, qvorum antiqvissimum habebatur, qvod inter Alexandrum Tertium & Magnum olim pactum fuerat, super Hæbudis insulis, ut & pensione certa, qvam, retentis Mannia & Sudureya Norvegiæ Regi soluturum se per annos aliqvot Alexander receperat, exceptis centum argenti marcis, qvas in annos singulos numerare, ad Orcades idem, ejusqve successores tenebantur, cujus census diu per bella, aliaqve incommoda intermissi, gratiam Rex Scoto fecit.

Totus hic tractatus cum instrumentis fæderum inter Magnum Qvartum Norvegiæ, & Alexandrum Tertium Scotiæ, Haqvinum Qvintum Norvegiæ, & Robertum Primum Scotiæ Reges in Archivis Regiis reservatur, tabulæqve transactionis inter Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium traditæ sunt Legatis Friderici Secundi Daniæ & Norvegiæ Regis. Mandrupo Pasbergio, Henrico Belovio Regni consiliariis, & Nicolao Theophilo Doctori, in Scotiam à Friderico Secundo missis, Fridrichsburgi Anni MDLXXXV. die IV. Maji Scotis si reqvirerentur exhibendæ.

Anno MCDXXVII Remoto Davide Meynero recepit comitatus præfecturam Episcopus Thomas de Tholac, cujus Obligatio literis fidei Regi ab eo datis hac forma in Archivis Regiis extat.

Nos Thomas de Tholack Dei gratia Episcopus Orcadiæ, præsentibus notum facimus, & testamur, qvod ab illustrissimo Principe & Clementissimo Domino nostro, Domino Erico Norvegiæ. Daniæ & Sveciæ Rege totam Orcadiam jure fevdi impetravimus ad gratiam & arbitrium suum, & successorum suorum, cum omnibus juribus Regiis possidendam. Qvam terram prædictam ipsi & legitimis successoribus suis in regno Norvagiæ, qvandocunqve id illis placuerit, ipsamqve a nobis repetiverint, absqve omni dolo & impedimento liberè restituemus, Promitiimus etiam nos subditis terrarum istarum jus secundum Leges Norvagicas, & antiqvas consvetudines ad nos devolutas pronunciaturos. Prædicta omnia pollicemur nos præfato Regi & successoribus suis, bona fide præstituros. In cujus rei evidentius testimonium literas hasce nostro sigillo confirmari jussimus. Simulqve obtinuimus a Reverendo in Christo patre, & fratre nostro charissimo Andbiorno Episcopo Hamarensi, ut in majorem fidem easdem suo sigillo nobiscum communiret, Dat. Westenhosten in Lalandia, Anno Regni Domini nostri Regis Erici XXXI. in feriis Divæ Botoldæ.

Anno MCDXXXI. advenêre honorificè salutatum Eiricum Henrici Sexti Anglorum Regis Legati, Guljelmus Sprenius juris consultus & Johannes Germersbyus eqves. His in mandatis Henricus dederat, ut cum Eirico Daniæ, Sveciæ & Norvegiæ absoluta potestate suo regnorumqve suorum ac subditorum nomine agerent, omniaqve ad pacem, concordiam, mutuaqve commercia, qvæ antiqvitus, semperqve inter utrosqve fuissent pertinentia constituerent, se ea cuncta exsecuturum. Habebant & specialia qvædam mandata, de damnis, qvæ ut referebant, Norvegi, qvibusdam ex Anglicis mercatoribus intulissent, his ut qvàm primum satisfieret, petebant. Rex istis acceptis amicè rescripsit, culpamqve in Anglos

retor-

retorsit, qvi Senatores Norvegicos Hafniam evocatos medio itinere interceperint, captivosqve detinerent alios qvoqve ejusdem gentis, qvi vetitas Norvegiæ insulas Islandiam, Grönlandiam, Færeyas, Hialtlandiam & Orcades navibus adirent, commerciisqve freqventarent, nec illud modò, sed portus sæpenumero Norvegiæ hostiliter ingressi ferro flammaqve municipia vastassent, naves diripuissent ipsosqve naucleros profundo mersissent. Esseqve speciatim annotatum, qvid in Halogalandia & Finmarchia, qvid iis navibus, qvæ Bergis Islandiam, qvotannis petunt, & iis qvoqve, qvæ Hialtlandiam, Orcades, aliasqve in vicino insulas adeunt, per annos illos viginti damni dederint, & nomina etiam non eorum modo, qvi detrimentum essent passi, sed eorum qvoqve, qvi intulissent, scripto pro parte signata haberi. Orcadensium damnum in ingentem summam ascendit, & solius Episcopi Wilhelmi unicâ tantùm nave acceptum, in tredecim noblios. De singulis proximo Octobri Kalingburgi per Legatos transactum. Capita Compositionis *Pontanus lib. IX. Rerum Danicarum pag. 594.* dilucidè explicat.

Anno MCDXXXIV. die Divo Laurentio sacro Rex Eiricus nobilem qvendam Scotum Gvilielmum de S. Claro. ritu investituræ solenni & usitato Comitem Orcadensem creavit. Qvi vicissim Regi, ejusqve Successoribus homagium præstitit, fidemqve suam consilio & opera, his conditionibus obligavit, ut seqvitur. Se nimirum qvandocunqve postularetur, centenis armatis peregrè militaturum in commodum & usum Regis, modo mensibus tribus apud Orcades antea præmoneatur. Ubi autem advenissent illi de alimonia aliisqve necessariis prospici ipsis Rex curaret. Se etiam si qvi forte invadere hostiliter Orcades Hialtlandiamqve tentaverint, omnibus viribus ac manu ex insulanis collectâ, inhibiturum eos, ac sua defensurum territoria. Bona qvoqve fide pollicebatur, nullas se arces aut munitiones excitaturum, nisi conscia ac consentiente Regia Majestate. Ditiones qvoqve easdem atqve incolas, clerum, Laicos, dites & pauperes, intra juris ac Legum fræna retenturum. Turrim vero illam, qvæ sine consensu Regis Kyrkiuvogi extructa erat tempore avi ejus & prædecessoris Comitis Henrici de S. Claro, sine ulla contradictione dicto Domino Regi, cum tota Orcadia & insulis Orcadensibus, ejus heredibus, & successoribus, regnoqve Norvegiæ se cessurum promittit. Neqve se etiam eundem comitatum ditionesqve prædictas, & qvam in eas Dei & Regis beneficio jurisdictionem tenet, aversurum ullo modo aut oppignoraturum, sine consensu ac voluntate Domini ac Regis sui jam dicti. Hæc ferè præcipua sunt, qvibus se fevdi ac clientelæ jure Regi ac regno Norvegiæ obligatum Comes agnoscit. Qvibus & alia nonnulla accedunt de dissidiis intra comitatum dictum non excitandis, deqve Rege ut judice agnoscendo, idqve secundum Leges & jura Norvegiæ, ac deniqve de ecclesiasticis Episcopoqve tutando, qvæ aliaqve, ut specialiora, præterivimus. Inter testes verò & compromissores Comitis nominantur Henricus Aberdonus, Columba Apraniensis, Robertus Cathaniensis, divina gratia Episcopi, Itemqve Archibaldus, Duglassus, Guljelmus Angustius, Georgius de Marche Comites, Gulielmus Corck (aliud Exemplar Gortuucke) Alexander Ramseus eqvites, Johannes de S. Claro, Andreas de Keith armigeri. Obsidum etiam loco, cujusmodi olim avus hujus Comitis Henricus Orcadum Comes Regi Norvegorum Haqvino exhibuit, eorum inqvam loco se codicillis capitibusqve suprascriptis subditurum spondet sigilla Thomæ Sincleri, Davidis Mundtovii, Alani Beton, Alexandri Brounii, Robertii Beny, & Johannis Haraldi armigerorum, Promittit præterea easdem literas, eo modo, ut dictum, obsignatas transmissurum venerandis in Domino patribus, Aslacho divina gratia Archiepiscopo Nidarosiensi. Thomæ Orcadensium, Johanni Osloensi, Auduno Stavangriensi. Patro Hammarensi, Olafo Bergensi Episcopis, ut & Erlendo Erlendi, cæterisqve ex ordine eqvestri ac senatorio Regni Norvegici. Cumqve sæpiusculè etiam Eirico Regi avunculo suo nomine Orcadum & Comitis dicti, literas misisset Serenissimus Scotorum Rex Jacobus, adstipulatus similiter est Comes idem, operam se daturum ut tabulæ, qvibus capita superius expressa continebantur, Regis ejusdem Illustrissimi sigillo instructæ ad Regiam

Majesta-

Majeſtatem pervenirent, Acta hæc Hafniæ, die & Anno ſuperius poſitis. Integrum inſtrumentum in Archivis Regiis reſervatur Cujus mihi clementiſſime facta eſt copia.

Anno MCDXLII. Cum Chriſtophorus Bavarus trium ſeptentrionalium regnorum Rex in Norvegia Oſleiæ dictione Ordinum Rex Norvegiæ conſtitueretur, ſolenniqve inaugurationis ritu diademate cingeretur; inter cæteros præſules proceresqve regni Norvegici Thomas Epiſcopus Orcadenſis recenſetur.

Anno MCDLVI. & LVII. inter Chriſtianum Primum Norvegiæ, Daniæ & Sveciæ, & Jacobum Secundum Scotiæ Reges, exorta diſcordia, ad apertum Bellum ſpectabat, qvod annuam penſionem juxta pacta antiqva, a tempore Regis Eirici Pomerani, Scotus Regi Norvegiæ non ſolviſſet, qvam Rex Galliæ Carolus, utriqve Regi Norvegiæ Scotiæqve confœderatus, tanqvam mederator, componere aggresſus eſt, vi contractus inter eum & Regem Chriſtianum, qvo inter alia capita continebatur, qvod ſi Rex Scotiæ, Regem Chriſtianum ut Norvegiæ Regem, debita pro Hæbudis & Mannia penſione fraudari contra pacta perſeveraret, Rex Galliæ ſe ita adverſus Regem Chriſtianum gereret, qvalem eum erga ſe exoptaret. Is itaqve ab utraqve parte decidendæ liti arbiter ſumptus, amicum conventum anno MCDLVII. ad feſtum Pentecoſtes Pariſiis iis indixit.

Extant & qvædam epiſtolæ, ait Hvitfeldius, ex qvibus apparet iſtis duobus annis inter Norvegos & Scotos diſſidia viguiſſe. Sed & intermedio tempore, poſtqvam ab utroqve Rege in conventum conſenſum eſt, Biornus Thorleifi filius, qvem Rex Chriſtianus Iſlandiæ præfectum conſtituerat, gravi tempeſtate compulſus, magno cum vitæ periculo, in portum Orcadum unum compulſus a Scotis invaditur. Cumqve uxore & nautis in vincula conjectus, cum nave & mercibus in Scotiam defertur, ſine reſpectu juris Regis Chriſtiani, in cujus ditione, mare portusqve erant, ubi ei vis illata eſt. Cumqve Rex Scotiæ ab illo per Literas de reſtitutione præfecti, rerumqve ablatarum, & animadverſione in prædones debita interpellatus, ejus qverelis nihil moveretur, Rex Chriſtianus haud abſurdè concluſit, hoſtilia eum magis, qvam amicam per conventum compoſitionem moliri. Itaqve ad Regem Galliæ ſcripſit, ſe hoc ſtatu Legatos ad conventum, uti convenerat, mittere non poſſe, niſi Rex Scotiæ prius ſignificaret, an etiam ſuos legatos cum plena poteſtate ad componenda omnia diſſidia, eò miſſurus eſſet, cumqve eo ut amico, an hoſte ſibi congrediendum eſſet, dimitteretqve prius captivum Præfectum, cum nautis nave & univerſa vectura; Cumqve ſibi in Sveciam proficiſcendum eſſet, atqve ita tam properè, ut conſtitutum erat, legatos mittere neqviret, poſtulabat, ut conventus in feſtum Martini differretur, ſibiqve interim uti poſtulavit ſatisfieret. Relatæ deinde ſunt Regi Chriſtiano Regis Galliæ literæ XVIII. Maji Anno MCDLVI. ſcriptæ, qvibus declarat Regem Scotiæ reſpondiſſe, ſe legatos miſſurum, diemqve conventus in primum proxime Seqventis Octobris prorogatum eſſe.

Anno MCDLVIII. Scripſit Rex Chriſtianus ad Jacobum Scotiæ Regem, prædeceſſores ejus Reges Scotiæ amicitiam cum ſuis prædeceſſoribus Regibus Norvegiæ ſemper coluiſſe, atqve ideo Scotiæ Regibus Hæbudas & Manniam conceſſas, ea conditione ut qvotannis, ducentos noblios in templo Orcadenſi Sancto Magno dedicato, Regi Norvegiæ ſolverent, Archiepiſcopo Trandiæ ſuo jure in eccleſias inſularum reſervato, adjectamqve pactorum transgreſſori pœnam, inſtrumento ceſſionis comprehenſam, ſalvo nihilominus contractu, & nulla ex parte labefactato. Reges autem Eirici Pomerani tempore, cum annua iſta penſio intermitteretur, conventum denuo inſtitutum, deqve reſiduis transactum, contractumqve de annua penſione renovatum. Exinde circiter qvadraginta annos penſionem intermiſſam liqvido monſtrare, penes qvem culpa eſſet, cùm igitur talis tergiverſatio, ſuis ſucceſſoribus Norvegiæ Regibus damnoſa eſſet, nec ſe amicis ſuis literis qvicqvam profeciſſe, ſe qvantumvis invitum ad præſidia Pontificis ſe provocaturum, pignorationibusqve ſeu repreſaliis ſuas res vindicaturum.

Anno MCDLX. miſit Rex Chriſtianus Legatos ſuos ad Regem Galliæ Carolum Septimum, Canutum Epiſcopum Viburgenſem, & Magiſtrum Danielem Kiepken

Kiepkende Nyland, Canonicum Nidarosiensem, suum Cancellarium, qvi Regi Daniæ, juxta memoratum fœderis initi articulum obligatus, Burgis Galliæ conventum instituit, qvò profecti Daniæ Regis legati, fœderis inter Norvegiæ Regem Magnum & Alexandrum Scotiæ Regem, Anno MCCCLXVI. Perthi Scotiæ, die Pauli Apostoli facti (ut superius memoratum) apographum produxerunt, cùm tamen avtographum, teste ipso Regni Cancellario *Arildo Hvitfeldio* ad hunc annum, ejus tempore, hodieqve ut credo in Archivis Regis inveniatur) & unà contractum inter Regem Eiricum Pomeranum & Jacobum anno MCDXXVI renovatum, à qvo tempore ad annum præsentem, qvo pensionis solutio intermissa est, universam summam, unà cum decem millium marcarum, in singulos annos multa, qvæ in qvadringenta tria millia marcas, spatio viginti sex annorum excreverat, reddi postularunt, idqve judicio Regis Galliæ fieri instabant. Ex parte verò Regis Scotiæ Legati comparuerunt, Johannes de Monizon Dominus de Congressault, & Fuljardus, præsidiariæ Regis stationis Capitaneus (nam Episcopus Sancti Andreæ, qvi legationis princeps erat, Brugis Flandriæ morbo detinebatur) hi expostularunt, ut avtographum Dani producerent, cùm ex apographo ad solvendum non obligarentur, qvòd si omnino cum iis, apographo tantùm instructis, sermo conferendus esset, posse responderi, cùm contractus Eirici Pomerani tempore renovatus sit, ibiqve summa in singulos annos solvenda, definita, nec tanto postea tempore reddita fuerit, tot annorum præscriptione ejus liberationem, Scotis qvæsitam, pœnam verò, qvam à Rege suo poscerent, adjectam, qvi contractum rumperet, rumpi autem contractum, si qvæ negligentia interveniat, haud qvaqvam videri. Præterea Episcopum de S. Andrea Brugis decumbere, qvi ipsum avtographum in sua custodia reservet, qvo forsitan contractus, qvem urgent, antiqvatus convincatur. His auditis Rex Galliæ facilè animadvertens, sine avtographo vel ex Dania, vel Scotia, qvorum posterius penes Episcopum de S. Andrea esset, nihil decidi posse, medium ad reconciliandos Reges, qvod prius per literas utriqve significaverat, de nuptiis inter utriusqve liberos conciliandis, Regis scilicet Scotiæ filium Jacobum, & Regis Christiani filiam Margaretam, utriusqve Regis Legatis monstravit. Ad qvod illi responderunt, se qvidem nomine Regum suorum, qvæ proponeret, audituros, decernendi potestate ipsis reservata, mox cum singulis seorsim actum, & Scotis qvidem maximè placuit, illo potissimum modo, litem inter regna componi, ideoqve pollicebantur, se omnem industriam adhibituros, ad istam pacificationem promovendam, sed qvo certioribus fundamentis inniterentur, seqventes conditiones proposuerunt. Nimirum ut Rex Daniæ Regi Scotiæ in perpetuum remitteret, annuam illam pro Hæbudis & Mannia, centum marcarum pensionem, & qvod reliqvum esset, una cum adjecta multa, concederetur Regi Scotiæ omne jus in Hialtlandiam & Orcades, præterea centum millia coronatorum ad mundum vestemqve muliebrem filiæ suæ, tantæ nobilitatis virgini condignam. Regem Scotiæ ei vicissim tantum dotalitium adjecturum, ut Patri Regi satisfieret, cæterum singula arbitrio Scotiæ Regis, tam de pactis conjugalibus, qvàm adjectis conditionibus probandis, aut limitandis, aut abnuendis, remitti. His Legati Danorum responderunt, nullà se a Domino suo potestate de pactis conjugalibus instructos, se tamen propositas a Scotis conditiones fideliter Regi suo relaturos, sed penes ipsum futuram potestatem, utrum filiam suam ista vel alia dote elocari velit. Interim petiverunt definitivam sententiam, de residua pensione & pœna, ut & responsum ad proximum Festum S. Johannis, si Rex Scotiæ conjugium istud non probaret, solutionemqve debiti, cum cautione uberiore, de annuà pensione. Verùm cùm Dani, sive mandatum Regium, de pactis nuptialibus, non acceperint, sive producere noluerint, Scoti verò, qvamvis plena potestate mandatoqve instructi, iisdem diebus, sublatum è vivis Regem suum Jacobum Secundum, relicto filio, regni herede, tantùm septenni cognoscerent, censuit Rex Galliæ, ejusqve consiliarii, ut & exteri Legati, qvi tunc præsentes erant, Richardus titulo Eusebii Cardinalis & Episco-

piſcopus Conſtantiæ, Andreas de Laval Dominus de Lopar Mareſchallus Franciæ, Petrus de Breze Comes de Malurier, Magnus Seneſchallus Normandiæ, Johannes de Hengeſt Eqves, Dominus de Genly Cancellarius, Wilhelmus Causmet Eqves, Dominus de Mollerotta Ballivus Rotomagi, ut Rex Daniæ in dotem filiæ ſuæ imputaret univerſam penſionem pro Hæbudis & Manniâ, & qvicqvid proximis viginti ſex annis inde reſtaret. Si ſine liberis filia ejus decederet ſingula reſtituerentur. Qvicqvid præterea filiæ ſuæ in mundum & impenſas donare Rex Daniæ vellet; in ejus eſſet poteſtate, fœderaqve & amicitiæ perpetuæ inter memorata regna, eorumqve incolas, in perpetuum durarent, controverſiæqve utrinqve in eodem ſtatu eſſent, donec utriusqve liberi ad aptam conjugio ætatem adolevetint, ſvaſitqve Rex Galliæ utriqve Regi ad pacem & concordiam ſtabiliendam, ut hoc ſuum fraternum conſilium approbarent, qvod ſi nullo modo fieri poſſit, ſaltem ut in proximum biennium, ex qvo hæc acta eſſent, inducias inter utrumqve regnum conſtituerent, ut interea ſinguli deliberarent, qvæ fieri vellent, ſibiqve per Legatos ſignificarent: Datum Burgis VIII Octobris Anno MCDLX.

Anno MCDLXII Wilhelmns Orcadum Epiſcopus Regi Chriſtiano Primo & Sereniſſimæ Reginæ Dorotheæ verbis, qvæ ſeqvuntur, fidelitatis juramentum præſtitit.

Univerſis & ſingulis præſentes literas viſuris, ſive legi audituris notum facimus nos Wilhelmus Dei & Apoſtolicæ ſedis gratia Epiſcopus Orcadenſis, qvod in vim multorum beneficiorum nobis hactenus per Sereniſſimum Principem ac Dominum noſtrum gratioſisſimum Dominum Chriſtiernum Dei gratia, Daniæ, Sveciæ & Norvegiæ Regem gratioſè impenſorum, ſuæ Regiæ Majeſtati, Serenisſimæqve Dominæ Dorotheæ Reginæ Dominæ noſtræ gratioſæ, ac eorum liberis, in perpetuum, fidelitatis præſtitimus juramentum, pro ut de præſenti in hac verborum forma, qvæ ſeqvitur, nos inviolabiliter obſervaturos pollicemur. Nos Wilhelmus Dei gratia Epiſcopus Orcadenſis vovimus & loco juramenti firmiter promittimus, qvod ab hac hora, ut antea, fideles erimus Serenisſimo Domino noſtro Regi Chriſtierno, & Serenisſimæ Dominæ noſtræ Dorotheæ Reginæ conthorali ſuæ, ſuisqve liberis antedictis. Conſilium verò qvod nobis per ſe, vel alium manifeſtaverit, conjunctim vel diviſim ſine eorum conſenſu nemini pandemus; Non erimus in conſilio vel facto, qvod aliqva conſpiratio contra ipſos, ſeu eorum alterum tractetur. Et ſi qvid perceperimus, qvod contra perſonam vel ſtatum ipſius Serenisſimi Domini noſtri Regis, Dominæ Reginæ & liberorum præfatorum, conjunctim, vel diviſim, qvomodolibet cedere posſit, cujuscunqve generis extiterit, id ſtatim juxta omnem noſtram posſibilitatem, omni ſublata tergiverſatione, eidem Domino noſtro Regi Serenisſimo Chriſtierno, Dominæqve Dorotheæ Reginæ conthorali ſuæ, & eorum liberis conjunctim vel diviſim prout qvalitas negotii exegerit verbo, vel in ſcriptis, ad plenum ſignificare promittimus, toties, qvoties, vita noſtra durante juxta præmiſſum neceſſarium fuerit, qvod libet & oportunum. Cæterum ſi contingat Regiam ſuam Majeſtatem, vel ſucceſſores, nos ad aliqvod perſonale ſervitium, vel noſtros ſervitores in expeditionibus ſuis reqvirere, Illud juxta poſſe noſtrum adimplebimus, absqve renitentia qvalicunqve, & ad hoc obligari volumus, qvemadmodum cæteri Regni Norvegiæ Epiſcopi, obligantur. In cujus rei teſtimonium ſigillum noſtrum præſentibus eſt appenſum Datum in civitate Hafnen, ipſa die Mercurii, proxima poſt feſtum Beatæ Margarethæ virginis & martyris, Anno Domini milleſimo, qvadringenteſimo ſexageſimo ſecundo.

Anno MCDLXIII, Robertum Orcadum Comitem Buchananus memorat lib. XII. pag. m. 425

Anno MCDLXVI. ſcripſit Chriſtianus Primus Daniæ Rex literas ad ſupremum Orcadnm judicem hac forma. Veſtrum bonum erga nos affectum, qvo annitimini, ut annuus noſter cenſus, ut par eſt, nobis reddatur, ritè perſpeximus, neqve voluntatis veſtræ defectus, cum alii vobis obnitantur, in cauſa eſt, itaqve petimus, ut lectis hiſce vos ſtatim ad nos conferatis, cum vobis enim nobis conferendum eſt, id qvod ſermone, qvam calamo rectius expeditur. Prius tamen

Epiſco-

Episcopum Orcadensem de censu, reditibusqve nostris alloqvemur, scripsimus enim ei, ut vobiscum ea de re sedulò conferat. Episcopus Orcadensis Wilhelmus ad Literas Regias respondit, se humillimè ad Regem prout mandaverat profecturum. Verùm aliis literis die XVI. Julii exaratis, domi manere permittebatur, ad impensas præveniendas, solus judex adesse jussus, qvo de Regiis commodis in illis insulis prius informari posset, modoqve qvo tributa facillime possit conseqvi.

Anno MCDLXVII. Prædictus Orcadensis Episcopus Wilhelmus, a Comitis Orcadensis filio vi captus, & carceri mancipatus est. Scripsit itaqve Christianus ad Regem Scotiæ, amiceqve petivit, ut ipsum defendere & protegere vellet, nec permittere, ut Comes suos subditos injuria afficeret, idqve ad præcavendum incommoda, qvæ inter regna ex tali causa erumpere possint.

Mense verò Aprilis, anni MCDLXVIII. literas ad Regem Scotorum Jacobum, ejus nominis Tertium misit Rex Christianus efflagitans identidem, ut ex annuis reditibus insularum Manniæ & Hæbudarum, qvod juxta contractum, qvi ea de re inter Reges olim Norvegiæ ac Scotiæ Magnum & Alexandrum fuerat initus, debebatur, sibi more consveto redderetur; simulqve declarans nihil antiqvius esse sibi, qvàm amicitiam & pacem, cum vicinis, ac Rege præsertim Scotorum colere, teneri interea Sacramenti, qvod præstiterat, vi, jus ad dignitatem, veteraqve privilegia ac fœdera regni sui Norvagici conservare ac tueri. Iterum iterumqve eundem Scotiæ Regem commonens, ut qvod ipsi regnove ejus solvendum restaret, id dependeret, qvod ita pax tranqvillitasqve sarta utrinqve ac tecta haberetur, nec se, modo ad id qvod absqve detrimento juris, ac prærogativarum regni jam dicti possit fieri, ullo pacto defuturum officio. Qvibus responderi Rex Scotorum curavit, se postqvam ab obitu patris sui, laudatissimæ memoriæ, regni gubernationi esset admotus, omninò ac seriò propositum habuisse sibi, amicitiam & pacem cum vicinis Dynastis ac Regibus colere, & maxime cum Rege Danorum Christiano, præsertim cum utriusqve regna ac ditiones adeò invicem conterminæ essent, ut subditi singularum qvotidianis inter se gaudeant commerciis. Qvod verò pensionem eam attineret, cujus in literis mentio fieret, ejus se nullam, utpote ætate adhuc minorem, nec rerum qvæ ad regnum pertinerent, satis gnarum, habere notitiam declarabat, & maxime, cum ea, nec parentis sui, nec avi temporibus depensa fuisset. Se itaqve prima occasione statuisse, in Daniam Legatos suos mittere, & per eos cum ipso, tam eâ de re, qvàm de aliis qvoqve, ad pacem & concordiam utrinqve spectantibus, propiùs agere. Amice idcirco petere, vellet id ratum gratumqve habere, ac significare tempusqve statuere, qvando potissimum ipsi integrum foret, ejusmodi cum Legatis suis negotium auspicari. Rex Christianus, reddito responso significabat, sibi peracceptum fuisse intelligere ipsum, non minori qvam se cum omnibus Christianis, & præsertim vicinis Principibus, colendæ pacis teneri desiderio, & ideo præfinivisse, ut ad festum Divi Jacobi Hafniæ Legati ejus præsto adessent.

His acceptis Rex Jacobus ex Ordine tam sacro qvàm eqvestri ac prophano Legatos in Daniam d 28 Julii 1468 regni sui octavo destinat, qvorum nomina hæc sunt: Andreas Stuartus Dominus de Wandala Regis Cancellarius, Legationis universæ princeps, Andreas Glascuensis & Wilhelmus Orcadensis, Episcopi, Thomas Comes Araniæ, *Buchanano* Bodius, Mri. Martinus Vanes. Magnus Elemosinarius Regisqve confessionarius, Gilbertus de Rerich Archidiaconus Glascuensis, David Crechton de Cranston, & Johannes Schew de Haly Armiger. Ac mox dicto tempore postqvam Hafniam accessissent, subsistere nonnihil, absente apud Svecos Rege, atqve exspectare adventum ejus tenebantur, itaqve Regina Dorothea cum Legatis per Literas ad Regem Scotiæ moræ causam referebat, Regemqve simùl & Legatos excusabat.

Interea ex regni utriusqve, tam Daniæ qvam Norvegiæ senatu nominati, qvibus in antecessum cum eis conferre, atqve animum eorum tentare in mandatis fuit. Scoti id præcipuum in medium adducebant, nihil ex commodo utriusqve

 Regis

Regis ac regni magis fore, qvam si pax utrinqve perpetua, & qvæ ejus qvasi vinculum foret, si nuptiæ simul inter Serenissimum suum Regem Jacobum, & filiam unicam Christiani Regis Margaretam instituerentur, atqve ut eo pacto, qvæ petebatur, annua ac tot annorum residua pensio, qvæ hucusqve cladium haud exiguarum occasionem præbuisset, pro parte dotis, qvæ sponsæ erat assignanda, remitteretur. Rex igitur Christianus ubi in regnum mox rediisset,haud multo post re cum senatu, qvi aderat, Norvagici regni propius perpensa, agi permisit, de pactis utrinqve dotalibus in modum fere ut seqvitur, Hafniæ VIII. Septembris Anno MCDLXVIII. Indictione prima Pontificatus Pauli Anno IV.

Qvo in posterum vetus controversia de Hæbudis & Mannia, magnis utriusqve populi cladibus agitata tollatur, & amicitia inter regna & subditos utrinqve sit firmior, cedit ac transfert Rex Christianus, in Regem Scotiæ Jacobum, ac filiam suam Margaretam, eorumqve heredes ac liberosduntaxat, annuas eas pensiones, qvæ insularum earum nomine debentur, loco dotalis portiunculæ, eruntqve pacta omnia, qvæ ea de re facta aliàs essent, nullius exinde momenti ac ponderis. Et super hæc in dotem ei, Rex cedit sexaginta aureorum Rhenensium millia, ejus summæ priusqvam è Daniæ regno sponsa digrediatur numeraturus aureorum decem millia, qvod verò reliqvum esset, supplerent insulæ regni Norvegici, jam memoratæ, Orcades,una cum jurisdictione ac cæteris eodem pertinentibus,hac tamen lege, ut insulas eas,eousqve teneat Scotiæ Rex sub firma hypotheca,donec vel ipse, vel ejus heredes,Daniæ ac Norvegiæ Reges, æqva vicissim portione easdem redimant. Ad vitam cedat sponsæ palatium de Lindle cum arcibus Dovnia & Montetho cum subjectis territoriis, cum tertia parte redituum, ex omnibus coronæ allodiis, qvod si illa Regi superstes fuerit, sive in Scotia remanere, sive in Daniam redire mavult, id in arbitrio ejus erit, si tamen Scotia excedere cupit, arces & provinciæ, cum allodiorum reditibus, ad sustentationem ejus designatis, centum viginti millibus florenorum Rhenanorum redimendæ sunt, acceptis in compensationem qvinqvaginta millibus pro qvibus Orcades oppignoratæ sunt, qvæ etiam absqve mora, dolo aut contradictione, statim regno Norvegiæ restituerentur, nec tamen permittebatur Reginæ matrimonium cum Rege Angliæ aut ullo, qvi in Anglia aut ejus jurisdictionis subjectis provinciis habitat, contrahere. Uterqve Rex & eorum successores ad auxilia mutua contra singulorum hostes ferenda obligabantur, cùm necessitas id exigeret, & id ab alterutra parte expeteretur. Si autem mori vel Regem vel Margaretam contingat ante celebrationem nuptiarum, omnia jam pacta irrita habentor. Exemplum pacti hujus integrum ex Archivis Regiis vide ad calcem libri huius. pag. 191.

Hinc cum Scotiæ Legati, de qvibus modo dictum, ad Regem suum retulissent, omnia ex sententia esse transacta, proxima fuit deliberatio, de honesto nobilium globo ad novam nuptam è Dania ad Scotos deducendam mittendo. Estqve, proximo statim anno, qvi fuit supra millesimum, qvadringentesimum sexagesimus nonus, instructâ cum classe missus Thomas Bodius Roberti filius Comes Araniæ, idqve assensu omnium & maximè aulicorum, haud ex infimis, qvi eum intestino odio absentem, potius qvam præsentem volebant, qvi & salvus in Daniam cum illustri comitatu mox advenit. Prius qvam verò rebus jam peractis solverent deinde è Dania legati iidem cum sponsa petituri, egit cum eis Rex ob impensas, qvæ & in dies in Sveticum Bellum essent faciendæ, ut loco decem aureorum millium, qvi erant juxta pactum dotale, qvam primum in Scotiam sponsa esset deducenda, Scoto adnumerandi, duo tantùm millia acciperent, nomine vero reliqvorum octo millium, cederet Scotiæ Regi regni sui Norvagici insulam Hialtlandiam, ea lege, ut eam, cum proventibus omnibus, Scotus, non aliter atqve Orcades eousqve sibi retineret, donec eam, redditis octo illis aureorum millibus Rex Christianus vel ejus hæredes redimerent. Acta hæc sunt Hafniæ die XX. Maji ejusdem anni. Inde in Scotiam adulto vere, Danica classis Reginam deduxit. *Vide Chronic. Dan. Hvitfeldii part. 5. pag. m. 921. & 922.*

Literæ qvoqve Hafniæ ejusdem mensis, die XXVIII. ad subditos Orcadenses

ses & Hialtlandos scriptæ, Regiqve transmissæ, qvibus iis obseqvium Regis Scotiæ, tributaqve, ei qvotannis pendenda imperata, donec ipse vel sui successores Reges Norvegiæ Orcades & Hialtlandiam persoluto debito redemerint. Rex Christianus Episcopum Orcadensem Wilhelmum juratum suum, de regno Norvegiæ (verba sunt Hvitfeldii) ad Regem Scotiæ, à singulari morum svavitate commendans expetebat, ut qvantum fieri possit, cum filia sua conversari permitteretur, donec lingvam gentis edisceret. Eundem qvoqve Pontifici Romano insinuabat, ad qvem Comitem Orcadensem, qvi eum vinculis onerabat, accusaturus erat, qvod se ob fidem Regi suo præstitam indignè tractasset, cæterum postqvam è custodia dimmissus est, legationi Regis Scotiæ adhibitus est.

Eodem anno Johannes Ros Eqves de Hancheda extra aulam Scotiæ eliminatus, literis Regis Christiani & intercessione restitutus est.

De hac eadem re extant qvoqve *Johannis Ferrerii Pedemontani* qvidem, sed cui suppellex historica ab Henrico Sainclair Episcopo Rossensi ex archivis Scotiæ subministrata est, ista verba in App. histor. Scot. Hect. Boët. *In mari præterea Deucaledonio ad circium & boream, sunt Orcadum insulæ, proxime ad littus Scoticum sitæ numero XXVIII, hodie tantum habitatæ, atqve supra Orcades ad centum milliaria & amplius Norvegiam versus reperiuntur Schetlandiæ, numero XVIII, qvæ hodie ab hominibus incoluntur, & Scotiæ Regi parent, de qvibus magna fuit prioribus seculis, inter Scotos & Danos contentio, possessore tamen Dano, has omnes Christiernus Daniæ Rex, novi matrimonii gratia, Jacobo Scotorum Regi cum Margareta filia possidendas pacifice tradiderat, qvousqve vel ipse, vel posteri ejus dotis nomine, qvinqvaginta millia florenorum Rhenensium, nondum dissolutorum, Regi Scoto, vel successoribus ejus persolvant, sic enim nos ipsi vidimus & legimus in matrimonii Dominæ Margaretæ Danorum Regis filiæ tabulis nuptialibus cum Jacobo, ejus nominis Tertio Scotorum Rege confectis, & utriusqve Regni sigillis decenter consignatis Anno Domini MCDLXVIII. Postea vero cum Domina Margareta Regina peperisset filium suum primogenitum Jacobum, Scotiæ Principem, Rex Danus fœcunditati filiæ suæ congratulaturus, in perpetuum renunciavit juri suo de insulis maris Deucalidonici, nempe Orcadibus, Hetlandiis & aliis, qvas sub hypotheca in matrimonio filiæ Regi Scotiæ cum eâ tradiderat. Hujus renunciationis tabulas, in Archivis Scotorum Principum asservari audio.*

Recte scripsit, audivisse tantùm, non item vidisse qvemadmodum de tabulis nuptialibus scribit: Tales enim si extitissent tabulæ renuntiationis, jam dudum â Scotis contra Danos jus suum toties repetentes ex archivis protractæ fuisſent, & Scotorum historiographi eas in commodum Regni archiva patria scrutando haud neglexissent, sed expressiùs laudassent, præsertim in re tunc controversâ, nec Scoti ullo in confessu earum unqvam meminerunt. Hîc & Buchananus nihil certi asserere ausus, de his Lib. XII ita scribit.

Interea Legati in Daniam decreti, ut Margaretam Daniæ Regis filiam Jacobo peterent uxorem, utqve prospicerent qvoad fieri posset, ut vetus controversia de Orcadibus & Scetlandicis insulis, magnis utriusqve gentis cladibus exercita tolleretur (de qvibus tamen, ne litem unqvam motam, in tuis scriptis prodidisti, nec ego observavi, qvanto igitur minus magnis cladibus agitatam, nimirum res Hæbudarum cum Orcadensibus confundis) *princeps ejus legationis fuit Andreas Stuartus, Walter filius, idemqve Scotiæ Cancellarius. De nuptiis facile cum Dano transactum, omni jure qvod in omnes circa Scotiam insulas, majores ejus sibi arrogarant, dotis nomine remisso, tantum ut privatis agrorum possessoribus caveretur, ut agros, qvos ibi haberent, uti ante possederant, ita tenerent.*

Sunt qvi pignori expositas, donec dos solveretur, scribant, sed postea Jacobo nepoti, ex filia recens nato, Danum omne jus suum in perpetuum cessisse.

Hucusqve *Buchananus*: Hoc si maxime factum esset, ipso tamen jure irritum est, cùm Christiano Regi absqve senatus Norvegici consensu vix ulla potestas fuerit, ad provincias regni alienandas (Vide infra Frider. II mandata ad oratores suos

Mandrupum Pasbergium & cæteros data Fridrichsburgi 4 Maij, Anno 1585) id qvod ex obligationibus succesſorum planum eſt, qvi qvoties inaugurarentur, ſenatui jurabant ſe provincias illas ſoluto pignore redempturos. Qvi nec poſtea ceſſabant, jus ſuum variis legationibus impenſisqve repetere, qvæ ſi in ſortem imputentur parum aut nihil ſupererit, qvod ſolvi oportet. Qvod ex ſeqventibus manifeſtum dabimus.

Anno MCDLXXXIII. Rex *Johannes* Chriſtiani Primi filius, cum inaugurаretur ſolenni ſacramento ſe obſtrinxit ad revocandum ſub Regni Norvegici obſeqvium terras omnes, præſertim qvæ tempore patris ſui a Regno diſtractæ erant.

Anno MDXXIV. Die Sanctæ Catharinæ ſub veſpera inter alia privilegia Norvegis data, qvinqvaginta duobus capitibus comprehenſa, articulum viceſimum qvintum inſeruit *Fridericus Primus*, ubi promittit ſe Orcades & Hetlandiam a patre ſuo Scotis oppignoratas Regno Norvegiæ reſtituturum, idqve jure jurando. Regum inaugurationis Sacramenta & promiſſa vide. *part. 6 pag. m. 967. & part. 8. pag. 1274. chroric. Dan. Arild Hvitfeldii.*

Horum verò uterq; ſororius dicti Regis Scotiæ, partim neceſſitudinis vinculo naturaliq; caritate permotus, partim utriſq; regnis Daniæ Scotiæq; periculoſis bellis implicatis impeditus de jure pignoris reluendi ipſaq; redemptione cum Scotis agere deſtitit: Multò minus Danis tempore Regis Chriſtierni II. in tanta regnorum ſeptemtrionalium convulſione pignoris repetendi occaſio affulſit; Inde tamen haud qvicqvam juris Succeſſoribus, Regibus Daniæ & Norvegiæ potentiſſimis, ullo modo demtum eſſe ſperamus, qvod ex libro, qvi ſeqvitur, diſpaleſcat.

Exem-

Exemplum Contractus matrimonialis inter Sereniſſimum Scotiæ Regem Jacobum Tertium & Sereniſſimam Principem Margaretham, Potentiſſimi Principis Chriſtiani Primi Daniæ Norvegiæ & Sveciæ Regis filiam. *p. 188.* laudatum.

Chriſtiernus Dei gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ Slavorum Gotthorumqve Rex, Dux Slesvicenſis, & Comes Holſatiæ, Stormariæ, Oldenburg & Delmenhorſt, Univerſis Chriſti fidelibus præſentes literas inſpecturis; Salutem ac votivæ proſperitatis augmentum. Notum fieri volumus per præſentes, qvòd Reverendi in Chriſto Patres & Domini, Domini Andreas & Wilhelmus Glasguen: & Orcaden. Eccleſiarum Epiſcopi, Nobiles ac Magnifici Domini, Andreas Dominus a Vandale Regni Scotiæ Cancellarius, Thomas Comes de Arane, Magiſtri Martinus Wan, Magnus Elemoſinarius & Regis Scotiæ Confeſſor, Gilbertus de Rerich Archidiaconus Glasguen: David Crechton de Cranſton, & Johannes Schau de Haly. Inclyti Oratores, Nuncii & Ambaxiatores Excellentiſſimi Principis Jacobi Dei gratia Scotorum Regis Illuſtriſſimi, Fratris confœderati & Conſangvinei noſtri Chariſſimi, ſe cum literis credentiarum Regalibus, nobis apud oppidum noſtrum Hafnen, Roſchilden. Dioce. nuper præſentarunt, in vim Credentiæ earundem oretenus exponentes. Qvod Sereniſſimus Scotorum Rex præfatus, gravisſima præliorum diſcrimina, hominum ſtrages, & exitia, rabie guerrarum ſeviſſima, inter Norvegiæ & Scotiæ Reges ac regna olim commisſa penitus extingvere, ac Regum præfatorum hæredum, Succeſſorum, & utriusqve regni Procerum animos in perpetuæ pacis, confœderationis & amicitiæ unione æternaliter copulare peroptavit; prout & nos etiam ferventi animo affectamus. Id tamen aptius fieri non proſpexit, qvam ut nova ſoboles, ex utriusqve Principis ſangvine matrimonialiter ſuſcitata contrahatur. Videntesqve Præfati oratores apud nos Inclytiſſimam virginem Margaretham, filiam noſtram unigenitam & legitimam, ætate nubilem, præclaræqve ſpecioſitatis forma decoratam, Præfato Excellentiſſimo Principi Jacobo Scotorum Regi Serenisſimo aptam, habilem; & ut aſſeruerunt congruentem, eamqve in futuram conjugem & inclytisſimam eorum Principis conſortem petierunt ac nos operoſæ ſollicitudinis ſtudio deſuper ſollicitarunt. Nos verò ac dilecti Conſules noſtri ex una cum præfatis Oratoribus ſuper hac re partibus, ex altera tractatus varios, communicationes ac prælocutiones plurimas habentes, tandem gratis animis modo formaqve ſeqventibus, concordatum extitit & concluſum. Et primo dicti Oratores Nuncii & Ambaxiatores Excellentisſimi Principis Jacobi Scotorum Regis memorati viſionem, ac inſpectionem Inclytisſimæ virginis Margarethæ filiæ noſtræ unigenitæ habentes; eamqve nomine, vice & ex parte præfati Principis in futuram conjugem & Reginam affectuoſe ut præfertur adoptantes. Qvorum nos votis deſideriisqve gratanter annuentes dictam Margaretham filiam noſtram ac unigenitam Præfato Principi Jacobo Scotorum Regi Serenisſimo in futuram Conjugem concesſimus, donavi-

navimus ac tradidimus. Qvam præfati Oratores zelanti animo virtute commisſionis ab eorum Principe Jacobo Scotorum Rege, ipſis in hac parte ſpecialiter commiſſæ acceptarunt benignè, cujus commisſionis tenor ſeqvitur in hæc verba.

Jacobus Dei gratia Rex Scotorum, Univerſis & ſingulis, ad qvorum notitias præſentes literæ pervenerint, Salutem. Cùm Deus æternus, qvi machinam mundi creavit, omniaqvè ac cuncta ipſius ambitu contenta, potenter regit & gubernat, In mundi naſcentis exordio ſuæ oſtendens Divinæ Majeſtatis clementiam, matrimonii Sacramentum inter noſtros primos Progenitores ad humani generis propagationem & perpetuam ipſius durabilitatem, ut nova ſobole mortuam renovaret, inſtituit, per qvod etiam almum matrimonii Sacramentum Divina peragente gratia regnant Reges felici ſuccesſione, & inclyta Principes virtute dominantur. Ex qvo etiam matrimonio & ejus fœdere ſacro, hoſtilitates & inimicitiæ, ac alia enormia qvam plurima unitatis & animorum conjunctione pelluntur, Amor, Dilectio & amicitia, pax, tranqvillitas & caritas radicantur, multæqve & innumerabiles aliæ felicitates & bona ſeqvuntur. Nos igitur præhabita deliberatione matura noſtri Conſilii magni, hominum more, conjugali vinculo vivere volentes, confiſi de prudentia, circumſpectione, fide, & legalitate Reverendorum in Chriſto Patrum Andreæ & Wilhelmi Glasguen: & Orchaden: Epiſcoporum, Nobilium Dominorum, Andreæ, Domini a Vandale, Cancellarii noſtri, Thomæ, Comitis de Aran, Conſangvineorum & Conſulum noſtrorum; nec non diſcretorum Clericorum, Magiſtrorum, Martini Wan, Magni Elemoſinarii & Confeſſoris noſtri, Gilberti de Rerich, Archidiaconi Glasguen: David Crechton de Cranſton, & Joannis Schau de Haly noſtrorum Armigerorum, ipſos noſtros Ambaxiatores Commiſſarios, & Oratores ſpeciales facimus, conſtituimus, & ordinamus, per præſentes, dantes & concedentes eisdem & eorum, ſeptem, ſex, qvinqve, qvatuor & tribus eorundem, dummodo dictus Reverendus Pater Epiſcopus Glasguen: Andreas Dominus a Vandale Cancellarius noſter, & Thomas Comes de Aran, aut eorum duo de tribus exiſtant, noſtram plenam poteſtatem & mandatum ſpeciale, imperium, regna, Franciæ, Angliæ, Hiſpaniæ, Daciæ, Ducatus & Dominia Burgundiæ, Britanniæ, Sabaudiæ & adjacentes alias provincias, ubi opportunum eis viſum fuerit, viſitandi, perluſtrandi & peragrandi atqve imperio, Regnis & Ducatibus ſupradictis & adjacentibus provinciis laborandi & inqvirendi, ubi nobis poſſet de futura conjuge, Perſona Nobili, de dictis domibus nobis apta & congrua, provideri & aviſari cum eadem & ſuis Inclytisſimis parentibus, modis qvibus validius fieri poterit ſuper matrimonio inter nos & eandem contrahendo, communicandi, appunctuandi, tractandi, concludendi, ſuper dote & donatione propter nuptias conveniendi, tractatus deſuper & qvascunqve conventiones & pactiones agendi, geren-

gerendi, paciſcendi, dotem pro ipſa Conjuge noſtra conſtituendi, poſtulandi, & noſtro nomine conſtitutionem recipiendi & acceptandi, ac dotalitium, ſeu propter nuptias donationem, ut noſtræ Sereniſſimæ Conſorti ſive Conjugi convenit, conſtituendi, aſſignandi & promittendi, ipſosqve contractus & conventiones, qvibuscunqve licitis ſecuritatibus, ne contraventionis detur occaſio, vallandi, firmandi, & roborandi, ac etiam ſuper perpetuis amicitiarum & auxiliorum vinculis, fœderibus & confœderationibus inter nos, hæredes & ſucceſſores noſtros, ex una, & illuſtriſſimam domum illam, ex qva noſtram Sereniſſimam Conſortem ſive Conjugem eligi contigerit, hæredes & ſucceſſores domus ejusdem partibus ex altera paciſcendi, tractandi, appunctuandi, concordandi & concludendi, pacta, tractatus, appunctuamenta, concordantias & concluſiones firmandi & roborandi. Et generaliter omnia alia & ſingula faciendi, gerendi, communicandi, tractandi, concludendi, & ſtabiliendi, qvæ in præmiſſis neceſſaria ſeu etiam opportuna fuerint, etiam ſi mandatum exigatur magis ſpeciale, qvàm præſentibus literis eſt expreſſum. Promittentes præterea pro nobis, hæredibus & ſucceſſoribus noſtris in verbo Regio, nos ratum, gratum, firmum, validum & ſtabile pro perpetuo habituros, totum & qvicqvid per dictos noſtros Ambaxiatores Oratores & Commiſſarios ſeptem, ſex, qvinqve, qvatuor aut tres eorundem, dummodo dictus Reverendus Pater Epiſcopus Glasguen: Andreas Dominus a Wandale, Cancellarius noſter, & Thomas Comes de Aran, aut eorum duo de tribus exiſtant, actum, factum, communicatum, tractatum, conventum, pactum concluſumve fuerit, ſeu qvomodolibet geſtum aut ſtabilitum in præmiſſis, aut aliqvo præmiſſorum. Datum ſub noſtro magno ſigillo apud caſtrum noſtrum de Edingburg, viceſimo octavo die menſis Julii, Anno domini Milleſimo, Qvadringenteſimo, ſexageſimo octavo, & Regni noſtri octavo.

SUCCESSIVE verò Illuſtres, Nobilesqve Domini Andreas Dominus à Wandale, Regni Scociæ Cancellarius, & Thomas Comes de Aran, Procuratores memorati Sereniſſimi Principis Jacobi Scotorum Regis Illuſtriſſimi ad hæc ſpecialiter per eundem conſtituti, ſponſalia, primo per verba de futuro vice, nomine & ex parte Præfati Principis Jacobi Scotorum Regis Illuſtriſſimi, cum Margareta filia noſtra inclytiſſima, juxta ritum & Eccleſiæ conſvetudinem contraxerunt. Deinde verò ſpecialis Procuratorii virtute, dictam Margaretam, per verba de præſenti, juxta Patrum ſanctiones, matrimonialiter copularunt, in animamqve Præfati Principis conſtituentes, ſolempniterqve jurantes, qvòd Præfatus Sereniſſimus Princeps Jacobus Scotorum Rex impedimentum ſeu impedimenta nunqvam præſtitit, qvo minus ſponſalia & matrimonium, cum præfata noſtra unigenita contracta, debitum non ſortiatur effectum, cujus prætactæ ſpecialis commiſſionis tenor ſeqvitur in hunc modum:

Jacobus Dei gratia Rex Scotorum, universis & singulis, ad qvorum notitias præsentes literæ pervenerint. Salutem. Sciatis nos ex nostra mera & spontanea voluntate fecisse, constituisse & ordinasse, ac per præsentes facere constituere & ordinare, illustres & nobiles nostri magni consilii, Dominos, Andream, Dominum à Wandale Cancellarium nostrum & Thomam Comitem de Aran, Consangvineos nostros dilectos, & eorum qvemlibet, in solidum, nostros veros legitimos & indubitatos ac irrevocabiles Procuratores, actores, factores, & negociorum nostrorum gestores & nuncios ad hoc generales & speciales, ita qvod generalitas specialitati non deroget, nec ê contra, & qvod non sit melior conditio occupantis nec deterior subseqventis, qvo ad infra scripta specialiter & eorum merita. Dantes & concedentes dictis nostris Procuratoribus ad hoc specialiter constitutis, & eorum cuilibet in solidum nostram plenariam potestatem, & mandatum speciale ad visitandum Excellentissimum & Potentissimum Principem Christiernum Dei gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, Slavorum, Gothorumqve Regem &c. Consangvineum nostrum charissimum, & ad contrahendum nomine nostro sponsalia per verba de futuro, & matrimonium per verba de præsenti, cum Illustri & Potenti Domina, Domina Margaretha filia unica dicti Illustrissimi Principis in ætate habili & viro matura, ad matrimonium contrahendum constituta. Cui matrimonio per eosdem aut eorum alterum nostro nomine, ut præmittitur, contracto firmiter stabimus, & non contra veniemus, durante vita nostra, & dictæ futuræ Conjugis nostræ, ac etiam in animam nostram jurandi & firmiter promittendi, qvod priori tempore nihil egimus, fecimus aut diximus, qvod futurum matrimonium inter nos qvovis pacto, de jure aut de facto poterit impedire aut contractum de jure dissolvere, nec in futurum faciemus, donec nobis de eorum factis circa præmissum matrimonium contrahendum constiterit luculenter, aut ipsos nostros Procuratores in solidum irrevocabiliter constitutos revocabimus, aut eisdem seu eorum alteri, alium seu alios adjungemus seu annectemus, nec non omnia alia & singula faciendi, gerendi & exercendi, qvæ in præmissis & circa ea necessaria fuerint, seu qvomodolibet opportuna, etiam si talia sint, qvæ mandatum exigunt magis speciale, & qvæ nos faceremus, si in præmissis personaliter interessemus. Promittentes insuper in verbo Regis nos ratum, gratum, firmum & stabile habituros totum & qvicqvid per dictos nostros Procuratores in solidum actum, factum, gestumve fuerit, circa præmissum matrimonium seu qvomodolibet procuratum, & nunqvam contravenire in futurum. Datum sub magno sigillo nostro apud Edinburg vicesimo octavo die mensis Julii, Anno Domini millesimo, qvadringentesimo sexagesimo octavo, & Regni nostri octavo.

Præmissis igitur per dictos Oratores Nuncios & Procuratores, ut præfertur, expeditis.

Nos

Nos Christiernus Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ, &c. Rex, pro sacro matrimonii fœdere, ac præfatæ Margarethæ filiæ nostræ unigenitæ, dote, & ut Amor, Dilectio, Pax & amicitia, animis Regum firmius adhæreant, uberiusqve & efficacius inter Reges & Regna radicentur, consensu pariter & assensu Prælatorum, Procerum ac Regni nostri Norvegiæ Nobilium prius habitis, commodo insuper ac utriusqve Regni utilitate diligenter inspectis, in partem dotis cum Margaretha filia nostra unigenita, memorato Principi Jacobo Scotorum Regi Excellentissimo, ac Margarethæ filiæ nostræ ipsius Regis Sponsæ, eorumqve *hæredibus ac liberis duntaxat* annuam pensionem centum marcarum Stirlingorum nobis & hæredibus nostris Norvegiæ Regibus, pro tempore existentibus, ratione insularum Sodorensium & Maniæ, annis singulis debitam concedimus, tradimus & tenore præsentium donamus. Omnes insuper & singulas pertinentiarum summas, damna, deprædationes, & injurias ratione pensionis præfatæ & occasione contractuum inter Prædecessores nostros, olim Norvegiæ & Scociæ Reges initorum debitas, penitus remittentes, ac universis & singulis contractibus, evidentiis, literis & munimentis desuper factis, solempniter renunciamus, ac si de verbo in verbum de ipsis contractibus Obligationibus, evidentiis, literis & munimentis specialis & expressa præsentibus mentio facta fuisset.

Promittimus etiam ac pollicemur pro nobis hæredibus ac successoribus nostris Norvegiæ Regibus, contra donationem, concessionem, traditionem aut renunciationem, prædictas, non venire, nec veniri facere, seu fieri permittere directè vel indirectè, qvovis qvæsito ingenio vel colore, renunciando præterea omni, qvo ad hoc actioni, exceptioni, relevamini, seu remedio Juris Canonici aut Civilis. In complementum insuper totius dotis promittimus, pollicemur, & obligamus nos, hæredes & successores nostros, Præfato Excellentissimo Principi Jacobo Scotorum Regi Serenissimo, suisve Procuratoribus in summam sexaginta millium florenorum Rhenensium fideliter persolvendam, de qva qvidem summâ Præfatis Procuratoribus decem millia florenorum prædictorum, ante eorum ad regnum Scotiæ de regno nostro Daciæ recessum integraliter fideliterqve persolvemus, & de eadem pecunia numerata satisfaciemus expedite cum effectu. Pro summâ verò qvinqvaginta millium florenorum restante, de summa integrali prædicta, Nos Christiernus Norvegiæ Rex de consensu & assensu Prælatorum, Procerum ac Majorum regni nostri Norvegiæ prædictæ Nobilium, damus, concedimus, impignoramus, ac *sub firma hypotheca & pignore* imponimus atqve hypothecamus omnes & singulas terras nostras Insularum Orcadensium cum omnibus & singulis juribus serviciis, ac justis suis pertinentiis, nobis Regali jure, & Prædecessoribus nostris Norvegiæ Regibus, spectantibus, seu qvovismodo spectare valentibus, tenendas & habendas totas & integras terras nostras Insularum Orcadensium prædictarum, unà cum omnibus & singulis Custumis, pro-

ficuis,

ficiis, Libertatibus, Commoditatibus ac aliis justis suis pertinentiis qvibuscunqve, tam nominatis qvam innominatis, ad prædictas terras Orchadiæ spectantibus, seu justè spectare valentibus, qvomodolibet in futurum sæpedicto Excellentissimo Principi Jacobo Scotorum Regi, filio & confœderato nostro charissimo in partem dotis cum filia nostra Margaretha prædicta donec & qvousqve, per nos, hæredes nostros vel successores Norvegiæ Reges, præfato Jacobo Scotorum Regi, hæredibus seu successoribus suis de summa qvinqvaginta millium florenorum Rhenensium restantium de parte dotis, dicto Jacobo Scotorum Regi cum Margaretha filia nostra antedicta, donatæ, concessæ & assignatæ, fuerit integraliter & plenarie satisfactum ac persolutum cum effectu. Et Nos, hæredes nostri, ac successores regni Norvegiæ Reges, præfatas terras Orcaden: sic, ut præmittitur, hypothecatas, & memorato Jacobo Scotorum Regi suisqve successoribus Scotiæ Regibus impignoratas, contra omnes mortales Warantizabimus, & in perpetuum defendemus. Præterea Oratores, Nuncii & Ambaxiatores præfati, nomine, vice & ex parte eorundem Principis ac comissionis prædictæ vigore ipsis ab eodem Rege commissæ, pro dotalicio seu donatione propter nuptias præfatæ Margarethæ filiæ nostræ unigenitæ Jacobi Scotorum Regis Sponsæ & Reginæ, assignaverunt, dederunt & concesserunt Palatium de Linlithus, & castrum de Dova in Mentech, cum omnibus suis pertinenciis & adjacentibus, ac cum illis tertiam partem proprietatis Regni Scotiæ & omnium proventuum, reddituum ac obventuum ejusdem proprietatis, præfato Serenissimo Principi Jacobo Scotorum Regi, seu ad proprietatem regni sui pertinentium. Et si contingat insuper, Præfatum Dominum Jacobum Scotorum Regem ante mortem dictæ Margarethæ suæ Conjugis, diem, (qvod absit) claudere extremum, præfata Domina Margaretha, infra tres annos obitum ipsius immediatè seqventes, liberam facultatem regnum Scociæ exeundi, seu infra idem commorandi, habebit prout præfatæ Margarethæ melius aut complacentius expedire videbitur. Et si regnum Scociæ exire præeligerit, Nos Oratores præfati, promittimus, pollicemur ac obligamus Excellentissimum Principem nostrum Jacobum Scotorum Regem, suosque hæredes & successores in summam centum & viginti millium florenorum Rhenensium, dictæ Dominæ Margarethæ fideliter solvendorum, pro tertia parte proprietatis Regni Scociæ sibi in dotalitio, seu donatione, ut præmittitur, assignata, de qva vero summa, centum & viginti millium florenorum, defalcabitur summæ Dotis Jacobo Scotorum Regi assignatæ & nondum solutæ, scilicet, summa qvinqvaginta millium florenorum, & *terræ insularum Orchaden:* Regi nostro Jacobo inpignoratæ, *ad Norvegiæ Reges revertentur*, contradictione, fraude, dolo & machinatione, malis exclusis penitus & semotis, Dum tamen præfata Domina Margaretha, cum Rege Angliæ, seu

ſeu qvacunqve altera Perſona, gentis ſive regni ejusdem matrimonialiter non copuletur aut qvovis modo conjugatur.

CAETERUM ad uberiorem animorum Norvegiæ & Scociæ Regum unionem, amorum, dilectionis & amicitiæ conjunctionem, pacis, tranqvillitatis ac charitatis continuationem, Nos Chriſtiernus Norvegiæ Rex, & nos Oratores ac Procuratores Excellentiſſimi Principis Jacobi Scotorum Regis ad hoc poteſtatem habentes, in efficacioris confœderationis vinculo approximare cupientes, pro nobis, hæredibus ac ſucceſſoribus noſtris ac regnorum noſtrorum Proceribus mutuam amicitiam ac nova fœdera inviolabiliter obſervanda & alternatis vicibus ad alterius Principis reqviſitionem, opem, ſubventionem & auxilium, contra qvemcunqve, ſeu qvoscunqve Principem ſeu Principes, gentemve, populum, confœderatis noſtris, ante datam præſentium duntaxat exceptis fideliter præſtare, ac præſentium tenore firmiter obſervare, Nos ad hoc hæredes noſtros & ſucceſſores aſtringentes in verbo Regio inviolabiliter obligamus. Si verò Partium aliqvam præfatarum Excellentiſſimum Jacobum Scotorum Principem Serenisſimum aut Margaretham filiam noſtram inclytisſimam ante nuptias, inter eos celebratas, ſeu carnalem copulam ſubſeqvutam mori contigerit, univerſa & ſingula præmiſſa, tractata, appunctuata, concluſa pro dotibus & donationibus propter nuptias ex utraqve parte penitus & omnino ſint extincta. Qvæ Præmiſſa omnia & ſingula Nos Chriſtiernus Daciæ & Norvegiæ Rex; qvatenus nos concernunt, bona fide, verboqve Regio, pro nobis hæredibus & ſucceſſoribus noſtris adimplere promittimus. Et ad hoc nos hæredesqve noſtros & ſucceſſores Daciæ ac Norvegiæ Reges obligamus & hypothecamus, ac per præſentes obligamus & hypothecamus.

Et nos Oratores præfati, vice ac Procuratorio nomine Principis noſtri Jacobi Scotorum Regis illuſtrisſimi præmiſſa omnia & ſingula prout nos concernunt, nomine procuratorio & vigore commisſionum ſuperius inſertarum bona fide adimplere promittimus, & adimpleri procurare, nec contra ea qvavis occaſione in futurum devenire Excellentisſimum Principem noſtrum Jacobum Scotorum Regem, hæredes & ſucceſſores ſuos ad hoc firmiter obligantes & expreſſè hypothecantes.

In qvorum omnium & ſingulorum fidem & teſtimonium præmiſſorum Nos Chriſtiernus Daciæ ac Norvegiæ Rex præfatus ſigillum noſtrum, & nos Oratores antedicti ſigilla noſtra, duplici ſub forma præſentibus apponi fecimus, apud oppidum Hafnen, infra regnum Daciæ, octavo die Menſis Septembris, anno Domini Milleſimo Qvadringenteſimo Sexageſimo Octavo, Indictione prima, Pontificatusqve Sanctisſimi in Chriſto Patris & Domini noſtri, Domini Pauli Divinâ Providentiâ Papæ Secundi Anno qvarto.

Exempla Transactionis de Hæbudis & Mannia inter Serenissimos Reges Magnum Qvartum, Haconem Qvintum & Eiricum Pomeranum Norvegiæ, & Alexandrum Tertium & Jacobum Primum Scociæ. *pag. 171. cit.*

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen.

Ad perpetuam rei memoriam, universis & singulis innotescat, qvod anno Domini MCDXXVI vicesimo nono die Mensis Julii, videlicet ipso die Sancti Olavi Regis & Martyris in civitate Bergen Regni Norvegiæ, convenientibus Serenissimo Principe Domino Erico Dei gratia Norvegiæ Daciæ, & Sveciæ Regnorum, Slavorum, Gothorum Rege & Duce Pomeraniæ Illustri, per solennes nuncios, videlicet Venerabiles Patres & Dominos, Aslacum Bergen: Johannem Asloens: Domini Regis ac Regni Norvegiæ Cancellarium, Anbernum Hamarens: Thomam Orchadens: Dei gratia Ecclesiarum Episcopos, & Nobiles Dominum Endridum Erlendi militem, Swalonem Johannis Harnikinum Hinrici, Olavum Haqvini, Guthormum Benedicti, & Nervam Jacobi, Armigeros dictorum Regis ac regni Norvegiæ Consiliarios, ad omnia facienda ac discernenda, qvoad infra scripta, qvæ dictus Dominus Rex facere posset, si personaliter præsens interesset, plenam & sufficientem potestatem habentes, ex parte una, Et Serenissimo Principe Domino Jacobo eadem gratia Rege Scotorum Illustri, per Solennes nuncios Wilhelmum de Cricthon, Baronem de eodem, Militem Camerarium suum, Magistrum Wilhelmum de Feules Præpositum Ecclesiæ collegiatæ de Bothuile Elemosinarium suum, Thomam de Cransthon, Scutiferum suum, etiam consimilem & sufficientem potestatem habentes, qvoad singula infra scripta, parte ex altera.

Exhibita fuerunt, recitata & recognita concorditer per utramqve partem, qvædam munimenta super compositione & finali concordia, primò inter Magnificos & illustres Principes, bonæ memoriæ Dominos Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium, Norvegiæ & Scotiæ Reges, & eorum hæredes, retroactis confecta temporibus. Secundò conseqventer alia munimenta & indentura Illustrissimorum Principum celebris memoriæ, Dominorum Haqvini Qvinti per solennes suos nuncios, videlicet Nobilem virum Dominum Bernerum de Barckeroe Baronem, & discretum virum Dominum Iwarum filium Olavi Ecclesiarum Bergen: & Orchadens: Canonicum & Roberti Primi Norvegiæ & Scotiæ Regum sub anno Domini MCCCXII. in Dominica proxima post festum Apostolorum Simonis & Judæ in villa de Isvernes confecta super confirmatione & renunciatione præfatæ compositionis & finalis concordiæ; prioribus penitus consona, ita qvod secundus tenor renovationis primæ compositionis formam in se clausam & insertam continebat, Cujus qvidem prætactæ compositionis & finalis concordiæ tenor seqvitur in hæc verba:

In nomine Patris & Filii & Spiritus Sancti Amen.

Ut

Ut certitudo præsentium det veram ac evidentem memoriam præteritorum æternaliter est sciendum, qvòd anno gratiæ MCCLXVI Die Veneris proxima post festum Apostolorum Petri & Pauli in Ecclesia Fratrum Prædicatorum apud Perchen, inita fuit hæc compositio, & finalis concordia, super contentionibus, qverimoniis, damnis & injuriis ac discordiis insularum Manniæ & Sodorensium, ac jurium earundem sopiendis, Divina cooperante providentia inter Magnificos & Illustres Principes, Dominum Magnum Qvartum Dei gratia Regem Norvegiæ illustrem per solennes nuncios suos Dominos, Askatinum Cancellarium suum, & Andream filium Nicolai Baronem suum super hijs, illuc specialiter destinatos ac legitime constitutos, comparentes ibidem ex parte una, Et Dominum Alexandrum Tertium eadem gratia Regem Scotiæ, ibidem cum clero & proceribus, Regni sui majoribus, personaliter comparentem ex altera, sub hac forma, videlicet qvod dictus Dominus Magnus Rex Novegiæ tanqvam amicus pacis & cultor justitiæ, ad Dei reverentiam & mutuæ dilectionis ac pacis observantiam diligentiùs confovendam, & animarum periculum propulsandum, ac strages hominum citius evitandum ad instantiam & honorem Domini Alexandri Regis Scotiæ memorati, Manniam cum cæteris insulis Sodorensibus, & omnibus aliis insulis, ex parte occidentali & australi Magni Hafsne, cum omni jure qvod in eis ipse & progenitores sui habuerunt, ab antiqvo tempore, vel ipse & hæredes sui habere potuerunt, in futurum per prædictos viros discretos Dominos Aschetinum Cancellarium ipsius Domini Magni Regis Norvegiæ, & Andream filium Nicolai Baronem suum, habentes ab ipso Rege plenam authoritatem componendi & concordandi super ipsis amicabiliter & socialiter concessit, resignavit & qvietas clamavit, tam in petitorio, qvam in possessorio, pro se & hæredibus suis in perpetuum tenendum, habendum, & possidendum, Dicto Domino Alexandro Tertio Regi Scotorum & suis hæredibus, cum dominiis, homagiis, redditibus, servitiis & omnibus juribus & pertinentiis dictarum insularum, sine aliqvo retinemento, una cum jure patronatus Episcopatus Manniæ, *salvis, jure, jurisdictione, ac libertate Ecclesiæ Nidrosiensis in omnibus & per omnia, qvod vel qvas habet in Episcopum & Ecclesiam Manniæ. Et exceptis insulis Orcadiæ & Hethlandiæ, qvas idem Rex Norvegiæ cum dominiis, homagiis, redditibus, servitiis, & omnibus juribus & pertinentiis suis, infra easdem contiguis, Dominio suo specialiter reservavit*, ita qvod omnes homines dictarum insularum, qvæ præfato Domino Scotiæ Regi sunt concessæ, resignatæ, & qviete clamatæ, tam majores qvam minores, subjaceant legibus & consvetudinibus Regni Scotiæ, & secundum eas ex nunc in posterum tractentur & judicentur. Pro hiis autem forefactis, vel injuriis & damnis, qvæ fecerunt usqve in hodiernum diem, dum memorato Domino Regi Norvegiæ adhærebant, nullatenus puniantur, nec qverentur super hæreditatibus suis in illis insulis, sed pacifice

ficè ſtent in eisdem, ſub dominio Domini Regis Scotiæ, ſicut alii liberi & ligei dicti Domini Regis Scotiæ, qvi liberiori juſtitia gaudere dinoſcuntur, niſi aliqvid de cætero faciant, propter qvod juſtè puniri debeant, juxta leges ac conſvetudines Regni Scotiæ approbatas. Et ſi in dictis inſulis, ſub dominio dicti Domini Regis Scotiæ morari voluerint, morentur in Domino liberè & in pace, & ſi recedere voluerint, recedant cum bonis ſuis licitè, liberè, & in plena pace, itaqve nec morari, nec recedere contra leges & conſvetudines Regni Scotiæ, & ſuum libitum compellantur. Dominus itaqve Alexander Rex Scotiæ memoratus, veritatis zelator, & pacis & concordiæ amator, & hæredes ſui in perpetuum pro iſtis, conceſſione, reſignatione & qvieta clamatione, & præcipuè pro bono pacis, & ut fatigationes & labores redimantur, dabunt & reddent in perpetuum ſæpe dicto Domino Regi Norvagiæ & hæredibus ſuis & eorundem aſſignatis in perpetuum infra octavas Nativitatis Sancti Johannis Baptiſtæ in Orcadia, terra ſcilicet Domini Regis Norvegiæ, in Eccleſia Sancti Magni, in manibus Epiſcopi Orchadiæ, ſeu Ballivi ipſius Domini Regis Norvagiæ ad hoc per ipſum ſpecialiter deputati, vel in eadem Eccleſia deponent, ad opus ipſius Domini Regis Norvagiæ ſub cuſtodia Canonicorum ejusdem Eccleſiæ, ſi Epiſcopus vel Ballivus non inveniantur ibidem, qvi dabunt eis literas adqvietationis & factæ ſolutionis, centum marcas bonorum & legalium Sterlingorum, ſecundùm modum & uſum curiæ Romanæ, ac Regnorum Franciæ, Angliæ & Scotiæ numerandas annuatim, & nihilominus qvatuor millia, marcarum Sterlingorum dicto modo numerandorum infra proximum qvadriennium, loco & termino prænotatis, videlicet mille marcas infra octavas nativitatis Sancti Johannis Baptiſtæ, anno gratiæ MCCLXVII. & centum marchas de prædicta penſione. Et anno gratiæ MCCLXVIII. ad eosdem locum & terminum mille marcas, & centum marcas de penſione præfatâ. Et anno gratiæ MCCLXIX. dictis loco & termino mille marcas, & centum marcas de memoratâ penſione. Et ultimo anno gratiæ MCCLXX. eisdem loco & termino mille marcas, & centum marcas de eadem penſione. In poſterum autem dictis loco & termino duntaxat centum marcas de penſione prædicta, prædicto modo numerandas in perpetuum pro omnibus annuatim.

Et ad hæc omnia & ſingula, ut prænotata ſunt, fideliter & firmiter obſervanda Dicti, Asketinus Cancellarius et Andreas Baro, pro Domino ſuo Magno illuſtri Rege Norvegiæ et hæredibus ſuis et aſſignatis, in animam ipſius Regis de cujus voluntate eis ſuper hiis conſtabat ad plenum, et animas proprias, jurarunt publice in Eccleſia fratrum prædictorum apud Perchen, tactis Evangeliis ſacroſanctis. Et dictus Dominus Alexander Rex Scotiæ per Nobiles viros, Adam Comitem de Carnkis et Robertum de Meyners, eodem modo in animam ſuam, et animas

mas eorum pro se & hæredibus suis, fecit jurare solenniter, in præsentia nunciorum eorundem.

Et ad majorem hujus rei securitatem, utraqve pars se obligavit, ad pœnam decem millium marcarum Sterlingorum solvendam de plano & absqve strepitu judiciali a parte resilire volente, parti compositionem istam, & finalem concordiam observanti, compositione ipsa & finali concordia nihilominus in perpetuum in pleno robore duraturis. Dominus insuper Rex magnus Norvegiæ per nuncios suos supradictos se ipsum ac hæredes ac successores suos. Et Dominus Alexander Rex Scotiæ, se & hæredes suos subjecerunt in hoc jurisdictioni sedis Apostolicæ, ut unica monitione præmissa, per sententias excommunicationis in personas, nullius persona excepta, & interdicti in regna absqve strepitu judiciali, & aliqva causæ cognitione, compellat partem resilientem a compositione & finali concordia prædictis, ad solvendam parti, ipsas compositionem & finalem concordiam observanti, dictam pœnam decem millium marcarum, integri & plenarii, & nihilominus ad ipsas, compositionem & finalem concordiam, in omnibus & singulis articulis observandis, non relaxandas, qvousqve dicta pœna, ut dictum est, plenarie fuerit persoluta, ipsis compositione & finali concordia in suo robore, in omnibus & per omnia duraturis, & in perpetuum valituris.

Renunciavit itaqve utraqve pars in hoc facto, omni exceptioni fraudis & doli, actioni in factum & privilegio fori & specialiter restitutioni in integrum, & omnibus literis, inter eosdem Reges & antecessores suos hucusqve habitis & obtentis, cujuscunqve tenoris existant, & omnibus literis & indulgentiis Apostolicis, impetratis & impetrandis, & omni remedio juris Canonici & civilis, per qvæ prædictæ concessio, resignatio, qvieta clamatio, compositio & finalis concordia impediri, differri, & destrui valeant, seu modo aliqvo enervari. Adjectum est etiam huic concordiæ, & statutum communi consensu, inter Reges & Regna Norvegiæ & Scotiæ, ut omnes transgressiones & delicta, inter eos, & antecessores suos, & eorum homines, usqve in hodiernum diem perpetrata, ex utraqve parte penitus sint remissa, qvoad Ecclesias, sicut ad regna, nullo ex hijs mali, iræ vel vindictæ tramite remanente, & ut obsides dictorum insulanorum hinc inde capti & detenti, plene libertati restituantur. Et si inimicus alterius Regem ipsorum, Scotiæ scilicet, & Norvegiæ, ad alterum ipsornm confugiat, ipsum in regno suo vel dominio, ad gravamen ejus, â qvo effugerit, non receptet, nisi forte ad tempus, ut gratiam sibi impetret, si gratiam meruerit, & si gratiam Domini sui offensi habere non poterit, ipsum statim post annum non differat a se & suo dominio removere. Exceptis illis, qvi crimen læsæ Majestatis commiserint, qvos nullo modo hinc inde receptent. Insuper si contingat homines Regni Norvegiæ, qvod absit, in regno vel dominio Regis Scotiæ pati naufragium, vel è converso, liceat eis libere & qvietè naves suas fractas vel collisas, una cum rebus suis omnimodis, per se,

vel per alios, recolligere & habere, vendere, & alienare, absqve omni calumnia, qvamdiu eas non habuerint pro derelicto. Et si qvis contra hoc commune statutum concordiæ, de rebus vel navibus hujusmodi periclitatis, qvidqvam fraudulenter vel violenter surripuerit, & super hoc convictus fuerit, tanqvam raptor & pacis violator, prout demeruerit, puniatur, consvetudine, si qvæ sit contraria, non obstante. Si qvis autem repertus fuit, & convictus perturbatur pacis istius & finalis concordiæ, inter prædictos Reges & Regna & eorum regnicolas, habitæ & confirmatæ, per Regem, in cujus dominio repertus fuit, qvi talia præsumpserit, sic acriter puniatur, ut pœna illius metus fiat aliorum.

Et in hujus rei testimonium parti hujus Scripti in modum chyrographi confecti, remanenti penes dictum Dominum Regem Norvegiæ Illustrem, sigillum dicti Domini Regis Scotiæ, una cum sigillis venerabilium Patrum Gamelini Sancti Andreæ, & Johannis Glasguen: Dei gratia Episcoporum, & nobilium virorum Alexandri Cymynde Buchan; Patritii de Dumberre, Wilhelmi de Marre, Adæ de Karnke Comitum, & Roberti de Meyners Baronis est appositum. Et alteri parti ejusdem scripti in modum chyrographi confecti, penes dictum Dominum Regem Scotiæ remanenti, sigillum Excellentis dicti Domini Regis Norvagiæ, una cum sigillis venerabilium Patrum Petri Bergens: Thorgilsi Stavangrens: Dei gratia Episcoporum, & nobilium virorum, Gouti de Mele, Buccolini filii Johannis, Finnii filii Gauti, Andreæ filii Nicolai, & Asketini Cancellarii dicti Domini Regis Norvegiæ est appensum.

Qvas qvidem compositionem & finalem concordiam, concessionem, resignationem & qvietam clamationem, sic pro bono pacis, inter præfatos Illustrissimos Principes, Dominos Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium Norvegiæ & Scotiæ Reges amicabiliter & socialiter factas, nec non dictas renovationem & confirmationem, per prælibatos Serenissimos Principes, Dominos Robertum Primum & Haqvinum Qvintum, Scotiæ & Norvegiæ Reges postea initas & confectas, una cum cæteris omnibus & singulis, qvæ in ipsis superius continentur, Serenissimus Princeps Dominus Ericus Rex Norvegiæ antedictus pro se & hæredibus suis Regibus Norvegiæ & regno suo Norvegiæ per nuncios suos supradictos approbavit, ratificavit, & in persona dicti Illustrissimi Principis Domini Jacobi Regis Scotiæ & hæredum suorum renovavit, & præsenti scripto æternaliter confirmavit.

Dictus vero Illustrissimus Princeps Dominus Jacobus Rex Scotiæ Illustris, easdem compositionem & finalem concordiam, concessionem, & qvietam clamationem, sic pro bono pacis inter præfatos Serenissimos Principes Dominos Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium Norvegiæ & Scotiæ Reges amicabiliter & socialiter factas, ac similiter renovationem ac confirmationem per prælibatos Serenissimos Principes Dominos Robertum Primum & Haqvinum Qvintum Scotiæ & Nor-

Norvegiæ Reges, poſtea initas & confectas, una cum ſolutione centum marcarum annuarum Sterlingorum, ad uſum Romanæ curiæ, & Regnorum Franciæ, Angliæ & Scotiæ facienda Domino Regi Norvegiæ, hæredibus ſuis, & Regno Norvegiæ in perpetuum annuatim, in Eccleſia Beati Magni Martyris in Orchadia, terra, videlicet Domini Regis Norvegiæ infra Octavas Nativitatis Beati Johannis Baptiſtæ, juxta Obligationis & conditionis formam, ſicut in Originali ſuper hoc confecto plenius continetur, una cum cæteris omnibus ſupradictis, excepta ſolutione illarum qvatuor millium marcarum Sterlingorum ſolvendarum, ut prænotatur in dicta compoſitione, pro ſe, hæredibus ſuis, ſucceſſoribus & regno ſuo approbavit ratificavit, & in perſona dicti Sereniſſimi Principis, Domini Erici Regis, Norvegiæ Illuſtris, & hæredum ſuorum Norvagiæ Regum renovavit, & præſenti ſcripto æternaliter confirmavit.

Præterea ut inter præfatum Dominum Ericum Regem Norvegiæ, ſucceſſores & ſubditos ſuos, regna & dominia ſua Norvegiæ, Daciæ & Sveciæ ex una parte, & prælibatum Dominum Jacobum Regem illuſtrem, ſucceſſores & ſubditos, & regnum ſuum Scotiæ ac dominia ſua parte ex altera, omnimodo firmior & ferventior amicitia ſuccreſcat, & continuetur, & ut ligei & ſubditi, utrorumqve Regum infra regna & dominia alterutrius communicare, & in locis, ad hoc conſtitutis, & ab antiqvo conſvetis, licite & libere mercandizare, ſub indubitata pacis tranqvillitate valeant in futurum, Juribus & conſvetudinibus approbatis, utrorumqve regnorum ſemper ſalvis: Finaliter concordatum eſt inter prælibatos Dominos Reges, qvòd omnia & ſingula damna, transgreſſiones, defectus & univerſa delicta attentata aut perpetrata, ac ſimiliter pœnæ reſtitutiones, ſeu debita ſi qva occaſione hujusmodi transgreſſionum forent reſarcienda, ſeu qvocunqve modo exigenda, annuali penſione, Regi Norvegiæ & ſuis ſucceſſoribus in perpetuum annuatim ſolvenda, ut præmittitur, ſemper ſalva, inter prædictos Reges Prædeceſſores ſuos, ligeos aut ſubditos ſuos, aut dictorum regnorum Scotiæ & Norvegiæ, qvibuscunqve retroactis, usqve in hodiernum diem temporibus, ex utraqve parte, pro ſe, regnis, ſubditis & ſucceſſoribus omnimodo & penitus remittentur, qvitantur, & omnibus fraude & dolo poſtpoſitis, tanqvam ſoluta & reportata, absqve aliqvali futura impetitione, in perpetuum relinqventur. Et ad præſcriptas antiqvas compoſitionem & finalem concordiam, cum omnibus & ſingulis in eisdem contentis fideliter obſervandis, & nunc per Dominos Ericum & Jacobum Norvegiæ & Scotiæ Reges præfatos approbatis, ratificatis, renunciatis & confirmatis, ut ſupradictum eſt, Venerabilis Pater Dominus Thomas Orchadenſ: Epiſcopus, & Swalo Johannis armiger, ad hoc ſpeciale mandatum habentes, pro Sereniſſimo Domino ſuo Erico Rege Norvegiæ ſæpedicto, hæredibus ſuis & aſſignatis, in animam ipſius Regis, & in animas ſuas proprias juraverunt publicè tactis ſacroſanctis Evangeliis. Et ſtrenuus vir Dominus Wilhelmus de Chricton miles

Miles, & Magister Wilhelmus de Foules supradicti, ad hoc similiter speciale mandatum habentes, in animam Domini sui, Domini Jacobi Illustris Regis Scotiæ, et in animas eorum pro dicto Domino suo Rege, et hæredibus suis et assignatis, modo consimili juraverunt.

In cujus rei testimonium parti hujus Scripti in modum chyrographi et indenturæ confecti, remanenti penes dictum Regem Norvegiæ Illustrem, litera commissionis dicti Domini Jacobi Regis Scotiæ cum sigillo suo sigillata, una cum sigillis dictorum nunciorum suorum Dominorum, Wilhelmi videlicet Militis, Magistri Wilhelmi Præpositi, et Thomæ de Cransthon est annexa.

Alteri vero parti ejusdem Scripti, penes dictum Dominum Regem Scotiæ remanenti. Litera Commissionis ipsius Domini Erici Regis Norvegiæ illustris sigillo suo sigillata, una cum venerabilium Patrum Dominorum Aslaci Johannis, Anberni et Thomæ Episcoporum, ac aliorum Nobilium Endridi scilicet militis, Svalonis Harnick: Olavi Guttormi et Narvæ prædictorum nunciorum ejusdem sigillorum appensione remanet coaffixa.

Seqvitur Commissio.

Jacobus Dei gratia Rex Scotorum universis & singulis Christi fidelibus, ad quorum notitiam præsentes literæ pervenerint, Salutem in Domino. Noverit universitas vestra, qvod nos ob honorem & reverentiam Dei omnipotentis, & ad evitandum strages & effusionem sangvinis populi Christiani, ac mala damna ac pericula maxima, qvæ occasione gverrarum verisimiliter poterunt evenire, cupientesqve, qvantum in nobis est, auxiliante Domino, cum omnibus fidei Christianæ cultoribus pacem habere, nostrosqve subditos in pace ponere, & qvietè confidentes ad plenum de fidelitate, discretione & prudentia dilectorum & fidelium nostrorum Wilhelmi de Chrichton Baronis de eodem, Militis, Cambellani nostri, Magistri Wilhelmi de Foule Præpositi Ecclesiæ collegiatæ de Bothuile Elemosinarii nostri & Thomæ de Cranston Scutiferi nostri, ipsos fecimus, ordinavimus, constituimus, stabilivimus & deputavimus pariter, ex certa sententia, & deliberato consilio, facimusqve, constituimus, ordinamus, stabilimus & deputamus, nostros veros Ambasiatores & nuncios solennes, dantes eisdem, & eorum duobus, plenam potestatem, liberam & generalem, ac speciale mandatum se repræsentandi coram Illustrissimo Principe Erico Dei gratia Daciæ, Sveciæ, Norvegiæ Rege & Duce Pomeriæ, Consangvineo nostro charissimo, aut cum qvibuscunqve Ambasiatoribus & nunciis suis solennibus, sufficientem potestatem ad hoc habentibus ab eodem Bergis in Norvegia conveniendi, vel alibi, ubi dictis Ambasiatoribus nostris, visum fuerit expedire & tractandi, cum dicto illustrissimo Principe, vel suis Ambasiatoribus qvibuscunqve super reparatione, reformatione & renovatione bonæ, veræ & perpetuæ pacis ac finalis concordiæ, inter nos regnumqve nostrum, terras, dominia & subditos nostros ex parte una. Et dictum Illustrissimum Principem, regna sua, terras, dominia & suos subditos universos, ex altera, ac concordandi, transigendi, paciscendi ac componendi, pro nobis & nomine nostro ac subditis nostris, super omnibus & singulis qvestionibus, debitis, dissensionibus, discordiis, bonorum rapinis, damnis & homicidiis qvibuslibet hinc inde illatis, cum omnibus & singulis punctis suis & articulis, circumstantiis, incidentiis, emergentiis, dependentiis & connexis, nec non faciendi & firmandi pro perpetuo bonam, veram, firmam, & finalem pacem, inter nos, regnum nostrum, terras, dominia, ligeos & subditos nostros, ex parte una, & dictum Illustrissimum Principem, regna sua, terras, dominia, ligeos, & subditos suos ex altera, ac qvitandi dictum Illustrissimum Principem hæredes & successores

res ſuos, regna ſua, terras, dominia, ligeos & ſubditos ſuos univerſos pro perpetuo, de omnibus & ſingulis homicidiis, bonorum rapinis, pecuniarum ſummis, debitis & damnis univerſis, per ipſum Illuſtrisſimum Principem, anteceſſores ſuos, ſeu ligeos aut ſubditos ſuos qvalescunqve, nobis, progenitoribus noſtris, ligeis aut ſubditis noſtris, usqve in diem confectionis præſentium contractis, irrogatis, & qvovis modo perpetratis. Et ſuper præmisſis omnibus & ſingulis literas qvitantiæ à dicto Illuſtrisſimo Principe, pro ſe, hæredibus & ſucceſſoribus ſuis, ligeisqve & ſubditis univerſis petendi & recipiendi, ac pro nobis, hæredibus, ac ſucceſſoribus noſtris, ligeisqve & ſubditis noſtris qvibuscunqve, literas conſimiles ſuper præmisſis offerendi, concedendi, atqve dandi, tot & tales, qvales neceſſe fuerint, & dictis Ambaſiatoribus noſtris viſum fuerit expedire. Et generaliter omnia alia & ſingula faciendi, tractandi, concordandi & concludendi, qvæ circa præmiſſa; ſeu eorum expeditionem neceſſaria fuerint, aut qvomodo-libet oportuna, etiam ſi talia ſint, qvæ mandatum exigunt, magis ſpeciale. Ratum & gratum habentes, & pro perpetuo habituri, qvicqvid dicti Ambaſiatores noſtri, vel eorum duo faciendum duxerint in præmisſis, & qvolibet præmiſſorum. Datæ ſub teſtimonio magni ſigilli noſtri apud Edingburg Menſe Maji die Octavo, Anno gratiæ MCDXXVI & regni noſtri XXI.

Rerum Orcadensium Historiæ

LIBER III.

De Indefessis potentissimorum Regum Daniæ Norvegiæq; studiis jus suum in Orcades adjacentemq; Hetlandiam pacificè repetendi.

HActenus historiam gestaqve Orcadensium libro primo prosecuti. Secundo, qvæ per annales, aut alias rerum vetustarum memorias sparsa, ad nostram notitiam pervenerunt complexi, evidenter tandem ostendimus fiduciariam possessionem tantùm & proventus, non item jus proprietatis aut dominii territorii Orcadensis Scotis eâ lege oppignoratum, ut redimendi facultas Serenissimis Daniæ Norvegiæqve Regibus æternùm illibata, nullis exceptionibus obnoxia pateat. Restat ut demonstremus Augustissimos nostros Reges non fuisse otiosos, in jure suo pacificè repetendo, nec parcos in impensis, in legationes erogandis, nixosqve juris evidentia, tum etiam caussæ æqvitate, ab asperioribus consiliis semper abstinuisse, qvamvis vires ad illud armis vindicandum nunqvam defuerint, sæpe etiam occasiones affulserint, variis tamen subterfugiis à Scotis exceptos frustratosqve.

Primus occurrrt gloriosæ memoriæ CHRISTIANUS TERTIUS, qvi de redimendis insulis expostulavit. Qvo verò anno id primùm fecerit, non definitur. Constat tamen ex epistola ejus, cujus scopum exhibemus, ante annum MDXLIX literas de ea re scripsisse.

Scripsit enim ad Gubernatorem Scotiæ Jacobum Hamiltonium Araniæ Comitem, de restitutione Orcadum literas Hafniæ, ultimo Septembris anno MDXLIX. Ubi præmissa humanissima salutatione, votisqve prosperis, se antea ad Gubernatoris Celsitudinem scripsisse perhibet de insulis Orcadibus, qvarum fiduciaria possessio penes Scotos sit, ex eo, qvòd olim avus suus Christiernus Primus Daniæ Norvegiæ &c. Rex Jacobo Scotorum Regi illas in filiæ dotem ipsi matrimonio collocatæ concesserit, recepta consignataqve publicis instrumentis fide de restituendis iis, vel sibi, vel ex Regni Daniæ Norvegiæqve successoribus, qvinqvaginta millia aureorum Rhenensium numeratorum offerenti, Nam cum insulæ illæ ab omni antiqvitatis memoriâ in parte Regni Norvegiæ censerentur, prudentèr avum suum cavisse, ne ejusmodi Regni viscera perpetua separatione à se distracta viderentur. Se qvoqve ad gubernacula successionemqve

qve

qve vocatum, & avitæ & propriæ fidei Ordinibus Regni ſui, cùm inaugurâretur, datæ memoria neceſſario commoneri, ad dicandas huic neceſſario curas operasqve ſuas. Sperare itaqve, imò plane confidere Gubernatoris Celſitudinem, omnesqve Regni Ordines eâ æqvitate præditos eſſe, eumqve & communis juris ac juſtitiæ & Dei juſtitiæ vindicis reſpectum habere, ut adverſùs ea ſcientes niti non decreverint, ſe qvoqve conjunctionem inter illos mutuam, ac neceſſitudinem ita ſtudioſè omnibus officiis culturum & tuiturum, ut nihilminus à Celſitudine Gubernatoris, & univerſo Regno Scotiæ, qvàm iniqva voluntas ſit expectanda. Itaqve qvod prius ſibi eandem cauſſam agenti, nondum ab ipſis reſponſum fuerit, credere qvidlibet potius cauſſæ eſſe in illa confuſa temporum perturbatione, qvam propoſitum, meditationemqve injuriæ. Nec ambigere, qvin exploratâ diligenter cauſſæ veritate & juſtitiâ, æqvum bonumqve benigne à ſe impetrari patiantur. Et qvanqvam nec dubitare poſſit, extare etiam in Regnis illorum, illius totalis conventionis documenta monumentaqve publica, tamen ne qvid à ſe deſiderari poſſit, mittere ſe (Anno ſc. 1549) exempla literarum, qvæ appoſito ſui Regni ſigillo fidem illius contractus in perpetuum ſanxerunt. Qvæ cùm qvinqvaginta millium aureorum Rhenenſium numeratione exſolvere paratus ſit, die & loco, qvo ſibi â Celſitudine illius, aliisqve, qvorum arbitrium ſit, fuerit denunciatum, viciſſim à Celſitudine illius, & univerſo Conſilio publico Regni Scotiæ amantèr petere & rogare, ut ad inſeqventis anni Majum in ipſis Orcadibus, locus ſibi deſignetur, ubi miſſi à ſe cum authoritate, ſuo nomine in poſſeſſionem inſularum reſtituantur. Et qvoniam hoc rerum ſtatu intellexerit neceſſarium eſſe, ad ſummam negotii Chriſtianiſſimi Galliæ Regis, amici & confœderati ſui cariſſimi auctoritatem, dediſſe operam, tum antea, cùm etiam hoc tempore, ut in eandem planè ſententiam, ad Serenitatem ejus ſcriberet, qvam libenter ſperet, non modo calculum ſuum & auctoritatem cauſſæ juſtiſſimæ, ſed etiam favorem & maturitatem, & bonam exſecutionem accommodaturam eſſe. Nam & in eo moderationem ſuam probaturum, illosqve probaturos ſperare, qvod non horum temporum mores in recuperanda poſſeſſione imitatus fuerit, qvàm vindicare ſtatim, oblata pecuniæ ſolutione poſſit. Cæterùm cùm in eo aliisqve omnibus ſuæ perpetuæ erga Celſitudinem Gubernatoris, Illuſtriſſimamqve Principem, conſangvineam ſuam, univerſumqve Regnum, nomenqve Scoticum, benevolentiæ & gratificandi ſtudia exercere conſtantèr decreverit, non immeritò ſe mutuæ voluntatis æqvitatisqve partem, ab illis viciſſim expetere, idqve inprimis ne ſtatus inſularum interea, dum in poteſtatem ſuam redit, damno aut detrimento aliqvo lædatur, ac deterior fiat. Hæc omnia, cùm ſint jus, æqvitasqve ipſa, pro ſe ſtare, ſe etiam atqve etiam obteſtari atqve rogare Celſitudinem Gubernatoris, cùm univerſi publici Conſilii collegio, ut ita in omni hoc negotio moderando finiendoqve, tum in reſponſione ſibi qvam pri-

primùm maturanda, perpendant, ac seqvantur, ut appareat etiam vetustæ amicitiæ & benevolentiæ, multiplicisqve necessitudinis suæ esse habitam rationem, qvam qvidem se, illorum æqvitate commotum, non modo omnibus officiis tueri, sed etiam augere atqve illustrare conaturum.

Extant & literæ Calendis Octobris ejusdem anni ab illo ad Regem Galliæ Henricum Secundum scriptæ in eandem sententiam.

Primò memorat se prius ad Regem Galliæ de hac materia scripsisse, deinde jus suum, ejusqve originem, eodem tenore, qvo ad Gubernatorem retexit, subjungitqvé postulati hujus necessitatem, datam nimirum Ordinibus Regni, fidem in auspiciis mandatæ sibi Regiæ dignitatis & auctoritatis. Cumqve Regnum Scotiæ in potestatem Regis Galliæ pervenerit, jure, mutuæ inter illos cognationis, necessitudinis, fœderis, fraternitatis, ac sanctioris amicitiæ illum obtestatur, ut caussæ æqvitatem sibi curæ esse velit, committitqve illius arbitrio, diem, locumqve, ubi præsentem pecuniam exsolvi velit, sive in Scotia, sive Orcadibus, cùm per anni tempus pecunia in præsens commodè transmitti neqveat. Itaqve ut maturo responso de voluntate sua se certiorem faciat, expetit. Etiam ut diligenter caveat, ne regiones illæ qvicqvam damni aut detrimenti capiant, donec sibi restituantur. Cumqve extent publica dotalis istius conventionis instrumenta, profitetur, se una cum his, alterum Regi exemplum probatæ, &, ut ejus verbis utar, fidatæqve fidei remittere. Certissimo argumento unum antea misisse.

Inseqventis anni principio à Gallis Legatus in Daniam venit Carolus Danzæus, *vir*, ut tradit *Stephanus Johan. Stephanius in hist. Dan. Reg. Christiani III.* qvem hic exscribo, summæ prudentiæ & rebus magni momenti gerendis idoneus. Auditus in consessu Patrum, ita ferè disseruit. *Potentissimum Galliarum Regem, Principem imperio designatum, ac universos Regni Proceres, evidentibus confirmatos documentis, compertum habere, Orcadas Hetlandiamqve insulas, pro dote Margaretæ, qvæ Jacobo Tertio Scotorum Regi nupserat, à Rege Daniæ Christiano Primo, pignori qvondam depositas, nulli mortalium potiori jure adjudicari posse, qvam heredibus ipsius, si qvando prædictas insulas liberare nexu pignoris constituerint. Qvocirca summa æqvitate subnixam videri postulationem Christiani, jam rerum in Dania potiuntis, qvi subornata priore anno legatione, possessionis avitæ restitutionem, oblato redemtionis pretio tentaverit, id verò negotii parum Gallici nominis interesse. Qvippe decreto Procerum accitam è Scotia Mariam Jacobi Regis filiam, non ut tutelam pupillæ susciperent, sed illius educationi, qvam Principis sui conjugio summis desideriis destinassent, nonnullam impenderent operam. At hujusmodi cogitationes, incerta spè fundatas, qvod uterqve Principum annos pubertatis nondum attigisset. Interea cœleste Numen, cujus in manu sita sunt consilia mortalium, posse vota hacce irrita reddere, si ita placitum admirandæ ipsius providentiæ foret. Proinde petitionem Regis tametsi justissimam, dilatione aliqva moderandam, tempusqve patienter expectandum, qvo Principes vitæ sociæ per ætatem maturi, arctiore connubii vinculo jungerentur. Tum longè prosperiore successu arduum hoc negotium transactum iri, qvum possit eorum arbitrio permitti, qvi summam de eo decernendi legitimamqve potestatem haberent. Christianus Rex moram conatibus suis interjici gravatè ferens, legatum sine responso dimittendum statuerat, sed pervicêre Magnates, ut à rebus è Gallia repetendis deinceps abstineretur.*

Extat etiam in Archivis Regiis instrumentum Danzæo à Rege datum, cum

plena

plena poteſtate, qva legati inſtrui ſolent, Gallica lingva conſcriptum. Datum Blois anno MDXLIX: XIV Decembris.

Reſcripſit & Gubernator Scotiæ ex oppugnatione Brocticia Nonis Januarii recens redditas ſibi literas Regias, qvibus de re Orcadenſi illiscum agat, nec ſibi aliud optatius, qvam ut poſſit exactè ad illas reſpondere, ſi id per aſſiduas belli occupationes liceret, jam verò redditas à legato literas, cùm ad duo munita maritima loca oppugnanda properatum eſſet, qvo & ille ipſos triduo comitatus ſit, rerum omnium teſtis oculatus. Non itaqve commodè carthophilacia & Archiva perqviri, nec Conſilium Principum ea de re convocari potuiſſe. Sex enim munitiones hoſtes adhuc tenere, qvas pari felicitate ſe recuperaturos credat, qvam tres illas, qvas intra proximum annum receperint. Confidere idcirco ſuæ Majeſtati, pro ſua conſtante in Scotos benevolentia & ſtudio, atqve infantulam Reginam ſangvinis neceſſitudine, non diſplicere, qvod hujus modi bellica negotia cæteris omnibus rebus prævertant. Verùm tamen daturum operam, ut legatus, qvem proximo menſe Martio mittere deſtinaverit, illius Majeſtatem adeat, deqve poſtulatis plene edoceat.

Datæ & Literæ Aſſertoriæ, qvas Credentiales appellant, a Matre Reginæ & Gubernatore pro Comite de Rothes & Carolo Danzæo Sterlingi anno MDXLIX idiomate Gallico, qvarum Exemplum ex Archivis Regiis penes me.

Qvin & ipſius Reginæ nomine aliæ Literæ Aſſertoriæ latinò ſermone ad Regem ſcriptæ pro Comite Georgio de Rothes, Leſlii Domino, Vice-Comite Fife præfecturæ, & Reginæ Conſiliario, cum certis mandatis, qvæ Regi Conſilioqve exponere tenebatur, Datæ Sterlingi Calendis Martij ejusdem anni. Legato autem peculiares literæ Edinburgi XXII Februarii traditæ erant, cum præſcriptis mandatis. Qvarum exemplar productum eſt Itzehoæ XV Aprilis anno MDL. Erant autem ejusmodi:

Præmiſſa officiociſſima Salutatione, jubetur oſtendere acceptas eſſe literas Regias, cognitumqve poſtulatum de loco in Orcadibus proximo Majo conſtituendo, ad recipiendam certam pecuniam pro inſularum reſtitutione. Alieniſſimum tempus, qvo hæc poſtulantur, cum immani bello Scotia ab Anglis, magnis Imperatoris auxiliis, terra mariqve affluentibus ſuffultis plus ſeptennium vexata ſit, Reginâ cunis vix egreſſâ. Reginam viduam, illas inſulas, à marito ſuo titulo donationis, propter nuptias datas, poſſidere, iſtoqve jure ſibi eas aſſerere.

Deſponſam eſſe Reginam Delphino Franciæ, & ſuperiori anno in Gallias travectam, itaqve ſine Regis Galliæ auctoritate, nihil de ea re poſſe decidi. Eum tamen prima qvaqve occaſione ſe conſulturos, cujus conſenſu impetrato, ſtatim omnium Ordinum Regni Conſilium convocaturos, qvo reſponſum, de tam gravi negotio ritè & maturè reddi poſſit. Verùm plus temporis ad hæc expedienda, illo præſertim tempore, qvo belli tempeſtas itinera terra mariqve intercludat, qvam integrum Majum reqviri. Non eſſe ſui officii intra Reginæ pupillares annos, qvicqvam de tantis rebus ſtatuere, multo minus de ejus dominio aliqvid alienare, qvod nec ſine ſuo evidenti periculo fieri poſſit. Rogare itaqve Regem qvàm officioſiſſime, ut cum Regina, jam ſeptem annos,

annos, & paucos menſes nata ſit; tantiſper hoc poſtulatum differre dignetur, donec tutela finiatur; tum omnia ei apud illam, Regiumqve maritum proniora futura, ſe interim annixurum, ne ejus jus deterius fiat. Hæc pro ſangvinis, qva Reginæ conjunctus ſit, neceſſitudine, proqve vetuſto Majorum fœdere inter utramqve gentem officioſè peti.

Ad extremum petebatur, ut ineundæ cum Imperatore Carolo paci Rex operam commodaret ſuam.

His in ſenatu expoſitis, cum variis occupationibus diſtracto Patrum Collegio, Legatus, qvod reliqvum erat Aprilis, totumqve Majum ſine reſponſo detineretur, redditæ ſunt ei literæ ê patria ſua; qvibus omnis mora ſocordiæ ejus imputabatur. Calendis igitur Junij tanta neceſſitate adactus Hafniâ ad Regem ſcribit, datis ad Heroldum ſeu fecialem Scoticum literis Regi perferendis, graviter qveſtus, qvod id ſibi vitio vertatur, qvod optimo animo pro Majeſtatis Regiæ arbitrio fecerit, ſe enim literis nuper è Scotia miſſis negligentia accuſari; qvaſi nec demandata mandata, eâ, qvâ decuit, ſedulitate urſerit; nec ad tempus præſcriptum in patriam cum qvalicunqve reſponſo redierit, qvaſi moras ſuapte voluntate nexuerit; donec ex inſperata & integrâ negotiorum dilatione, damna nec mediocria, nec contemnenda Scotorum Regno & Reipublicæ evenerint, qvæ omnia ſibi uni, non ſine periculoſis ſuſpicionibus, nominisqve jactura imputari, petit itaqve obnixè, ut Serenitas Regia, ſibi ſignificare dignetur, qvid faciendum ſit.

Ejusdem anni (1550) XIII. Junii propoſiti ſunt à Conſiliariis Regiis, nomine Regis & Senatus, legato Scotico, qvidam articuli ad poſtulata ejus, legationisqve ſcopum pertinentes; ad qvos poſtridie reſpondit, & qvidem ad Orcadenſe negotium in hanc ſententiam:

Qvamvis multa & varia, tam de jure, qvam de conſvetudine, & Legitimâ Regnorum praxi, argumenta firma & valida, ratione & æqvitati conſentanea proponi posſint, qvibus perſpicuè demonſtrari posſit, Orcadas durante minorenni Reginæ ætate, non debere repoſci; illis tamen, & omni juris rigore ſepoſitis, id duntaxat hac vice modeſtè & amicè poſtulari, ut propinqvitatis, ſangvinis & veteris amicitiæ reſpectu & cauſſa, atqve ad vitanda incommoda, non ex jure, ſed ex benigno favore & gratia dignetur Regia Majeſtas, neceſſariam aliqvanto temporis prorogationem clementer concedere: Nec id in incertum, neqve in infinitum peti, tantùm ut annuum ſpatium, qvod ultrò conceſſerit, ad pupillarium Reginæ annorum legibus præſcriptorum exitum proroget, duodecimò autem ætatis anno finiri, ad qvam Reginæ tantùm triennium & menſes qvatuor deſint, *qvibus expletis, cùm Regina ad pubertatem dominiumqve ſuum pervenerit, omnia, qvæcunqve jus & æqvitas, & amicitia poſtulant, tam in Orcadum reſtitutione, qvam aliis qvibusvis rebus & officiis fieri debent, Serenisſimum Regem pro arbitrio & voluntate, absqve omni obſtaculo & contradictione; libenter & amicè, procul omni dolo, fraude & dilatione, cum omni conſangvineæ Principis & ſubditorum amore propenſione & benivolentia aſſecuturum. Se autem ut ſine omni Regii juris præjudicio ac detrimento & ſine violata jurisjurandi religione, & deniqve ſine omni horum Regnorum damno facilè concedi, ſperare, ſic in ſuæ Majeſtatis honorem & gloriam, mutuiqve amoris augmentum, ſibi hac vice concedendum, dubitare non poſſe.*

1550. Die XXI menſis Junii, legato, præmiſſa Salutatione ad Reginam & Gubernatorem Scotiæ, deferenda, reſponſum eſt. Intellectum ex eorundem literis, qvo minus reſponſum ad poſtulata de Orcadum redemptione dignum rei gravitate non expediatur, in cauſſa eſſe Reginæ infantiam, qvæ primùm deſponſata Delphino Franciæ, apud Regem Chriſtianiſſimum in Galliis educetur, ut interſit illius, auctoritatem cauſſa graviori intervenire. Cui accedere poſtea etiam ſolenne Scotici Conſilii decretum oporteat, qvibus diſqviſitionibus majorem moram fieri neceſ-

ſe ſi

ſe ſit. Deinde qvod Illuſtriſſimo Gubernatori Sereniſſimæ Reginæ Infantis tutori, rerum pupillarium alienatio minime competat, qvam præterea impediat item Sereniſſimæ jus, donatione propter nuptias à defuncto Rege conſtitutum. Deniqve qvod ratio habenda ſit ſangvinis vetuſtorumqve fœderum, ne Regnum multiplici calamitate diuturni belli exhauſtum, & oppugnata Reginæ infantia, inſuper hac poſtulatione urgeatur.

Ad hæc reſponſum eſt, Regem, neqve malevolentia, nec cupiditate inductum, ſed gravisſimâ jurisjurandi religione, in ipſa inauguratione obſtrictum ad liberandas nexu pignoris Orcades, jus ſuum repetere. Qvare neqve Regni Scotici calamitatem, qvæ nunc felici pace mutata ſit, neqve Reginæ conſangvineæ infantiam, qvæ etiam firmiore Regis Chriſtianisſimi præſidio munita ſit, aut ſibi poſtulandi, aut cuiqvam recuſandi, cauſſam jure præbituram.

Nam qvod de alienatione rerum pupillarium jure interdicta tutori dicitur, id ita locum habere, ſi res ſine controverſia pupillæ, & non aliena eſſet. Nunc cum de jure ſuo per Regia diplomata liqveat, ſecundùm pupillam, etiam ipſius tutoris interſit, pignoratæ poſſesſionis ritè ac rectè repetitæ, retentionem vitari, ne ejus qvod intereſt rectè reſtitutam fuiſſe, petitio præter ſortem morâ cumuletur. Admonendum itaqve ſedulò, atqve amantèr rogandum Dominum Gubernatorem, ne ſtatuat officii ſui ratione, ſibi reſtitutionem inhibendam, ac ne periculum ex ea cauſſa vereatur, qvæ facile ipſi Regi Chriſtianisſimo, omnibusqve in univerſum bonis probari posſit. Sperandum etiam Serenisſimam Reginam viduam eâ præditam eſſe æqvitate, ut facile animadvertat, neqve Regi Daniæ, rei alienæ donationem præjudicare, nec ipſum juramenti religione, de petenda reſtitutione exſolvi, neqve deinde reſtituendi obligationem cujuscunqve posſidentis, ſi modo pecunia in pignoratione definita offeratur, poſſe exſtingvi. Qvare cum petitio ſua ea æqvitate dirigatur, ſangvinis & antiqvorum fœderum necesſitudinem non tam opponi ſibi, qvàm patrocinari, ne æqva poſtulanti denegentur, nec ipſe Daniæ Rex eò redigatur, ut qvicqvam antiqvius ſanctisſima fide Regnis ſuis obligata, habuiſſe videatur. Reliqvam excuſationem, qvæ ad Regis Chriſtianisſimi auctoritatem interponendam, publiciqve Regni Scotiæ Conſilii pertineat, ſane ita ſibi ſatisfacere, ut in primis gratum ſit, qvod promittatur ſumma maturitas, qvam qvidem etiam, pace Dei beneficio parta, nunc multo faciliorem futuram. Itaqve cum ſæpe repetitæ jam necesſitudini, id qvod posſit, omnino non illibentèr largiri decreverit, ne ſcilicet nimis rigidè poſtulatum ſuum urgeat, paſſurum vicisſim Dominum Gubernatorem a ſe impetrari, cujus ſpem faciat in miſſæ Legationis exhibitis articulis, nimirum ut intra inſeqventis anni Calendas Majas, de ſententia publici Conſilii Scotici, ſolenniter & ritè congregati, adhibita etiam Regis Chriſtianisſimi auctoritate certum ſolidum ac liqvidum ad ſe reſponſum mittat, qvod

vim

vim justæ firmæqve obligationis & cautionis habeat, qvo tempore, loco, ratione & modo, sine frustratione ulla, restitutio Orcadum à se certò exspectari & suscipi debeat. Nam alioqvi iniqvum esse, se in diem incertum, sine ulla graviori cautione protelari & rejici, qva in re sperandum Serenissimam Reginam, Dominum Gubernatorem, aliosqve, qvi auctoritate valeant pariter summæ æqvitatis & suæ dignitatis, Regnorumqve suorum urgentis necessitatis diligenter habituros esse rationem.

1550 Data & eodem die Junii Hafniæ eidem Generoso Comiti à Rothes Legato Scotiæ alia brevis qvorundam articulorum declaratio, hoc sensu:

Qvamvis satis evidenter ratio juris Regis in Orcades asserta sit, omissa tamen ejus rei disceptatione concedi, qvod Dominus Comes Legatus precatus est, ut scilicet Rex ex gratia patiatur trium annorum & qvatuor mensium, nec amplius spatium restitutioni intervenire, qvo tempore Scotiæ Reginæ pupillaris ætas, & Domini Gubernatoris tutela finietur, his tamen conditionibus,

I. Qvoniam exempla diplomatum, qvibus juris sui illustria documenta continentur, antea missa sint, eademqve nunc denuò mittantur, ut itidem ab hujus scripturæ die, intra annum unum, disqvisitione apud omnes Ordines Regni ac regiminis Scotici facta excutiatur, si qvid juris a qvoqvam, contra petitionem suam in Orcadensibus insulis prætendi, aut allegari posse videatur, ut ejus documenta, descriptis bona fide publicarum tabularum, si qvæ extent, exemplis, præstituto anni spatio ad manus suas perferri curentur. Porrò si nulla reperiantur contrarii juris documenta, qvibus jus suum elidi aut infringi possit, ut hoc casu, intra prædicti temporis spatium, de Serenissimæ Reginæ, Illustris Domini Gubernatoris, & universi publici Consilii Regni Scotici sententia, & omni auctoritate & solennitate juris vel consvetudinis munita cautio mittatur & præstetur, qvòd finitis annis tribus, & mensibus qvatuor, non amplius Orcadensium insularum legitimæ restitutioni adversabuntur, obsistent, moram aut impedimentum afferrent, neqve per se, neqve per alios, nullo qvæsito colore, prætextu, aut fuco qvin constituto ab ipsis loco & die, vel â se denunciato, pecuniam juxta diplomatum tenorem recepturi, & Orcadensium insularum possessione sibi bona fide & legitime restituta cessuri sint.

II. Ut simul cum dictis documentis, vel cum dicta cautione Serenissimæ Reginæ viduæ Illustris Domini Gubernatoris, & universi Consilii Regni Scotiæ ratificatio & certificatio, omni item juris & consvetudinis firmitate & solennitate munita, eodem tempore ad se feratur, qvod interea dum restitutio in pendenti est, nondum finem legitimum sortita, status, conditioqve insularum Orcadensium, in qvibus suum jus Rex asserat, in nulla re, qvæcunqve nominari potest, fiat deterior.

Postremo si hæc intra præscriptum tempus non fiant, neqve ad Regem perferri curentur, ut tunc jus suum integrum, absqve ulla imminutione, aut præjudicio, tanqvam nulla dilatione concessa, intelliga-

tur conſtitiſſe, ſalva ejus, qvod intereſt, poſtulantibus rectè non fuiſſe reſtitutum, ratione. Qva de re, ſe qvidem ſolenniter proteſtatum in præſentia profitetur; ac qva poteſt, optima juris & conſvetudinis ſolennitate proteſtatur.

His adjicit Rex ſe de pace pro Scotis apud Imperatorem interceſſurum, idqve qvoniam lagatos in præſens in aula Cæſarea non habeat, literis tum ad Imperatorem; tum ad ejus Conſiliarios diligentiſſime ſcriptis.

Ejusdem anni (1550) XXVI. Junii Rex Chriſtianus III. ad Regem Galliæ ſcripſit, ſignificabatqve acceptas literas ejus XXVI. Aprilis datas per nuncium ab ipſo miſſum, qvem iterum remittat.

Ex eo & Legato Danzæo ritè cogniturum; qvid legatis Scoticis de negotio Orcadenſi; in ejus gratiam reſponſum ſit, petitqve ut cauſſam illam, qvæ non modo ad Regni ſui jus, atqve utilitatem, ſed etiam ad ſuam fidem, dignitatemqve Regiam pertinet, ſibi pro amicitia, neceſſitudineqve mutua, diligenter commendatam eſſe velit.

Ejusdem menſis XXIX die, alias Rex ad Gubernatorem Scotiæ cum eodem Legato ſcripſit, ubi longiorem moram, nulla illius culpa protractam excuſat, cùm ipſe Rex arduis ſui Regni negotiis occupatus, partibus imperii ſui, etiam diſſitis ditionibus perluſtratis, occaſione illius cum reſponſo remittendi planè deſtitutus fuerit. Jam verò cum æqvas conditiones impetraverit, ſe viciſſim petere, ut rationem æqvi juſtiqve Gubernator habeat; in primis autem, ut reſponſum, qvantum fieri poſſit, maturet.

Anno MDLI Octavo idus Junii Edenburgi, reſponſum eſt Regi à Gubernatore Scotiæ Jacobo, tunc non ita pridem Ducis Caſtellerotii titulo inſignito, qvem ipſe reliqvis ſuis titulis hac epiſtola præfigit, qvem eodem anno, *teſte Buchanano Lib. XVII pag. m. 574* indeptus videtur. Exponit autem ad præſcriptum a Rege diem, non eſſe reſponſum, qvod è Galliâ nihil adhuc reſponſi acceperint. Se enim poſtulatorum capita, ad Regem Galliæ ſuamqve Reginam miſiſſe, ſine qvorum auctoritate nihil hac in re concludere decreverint. Viſum tamen ſibi univerſoqve Scotiæ Collegio, ad mandatorum Regis poſtulata reſcribere, datasqve Haraldo ſeu Feciali ſuo literas perferendas, qvæ qvoniam æqvitate & officii ſui ratione nitantur, impenſè rogari Majeſtatem ſuam, ut æqvi boniqve conſulat. Reſponſum autem tale erat.

Utrumqve petitionis caput, nimirum ut ſi qvid juris a parte Scotorum prætendi poſſet, pro retinendis Orcadibus, ejus documenta, de ſcriptis bona fide exemplis in Daniam mitterentur. Poſteriori; ut ſi nihil tale reperiretur, qvod Orcadum redemptionem excludere poſſit; hoc caſu ſolennis cautio præſtaretur, fore finita Reginæ pupillari ætate, ut numerata juxta diplomatum tenorem pecunia, Sereniſſimus Rex Orcadas, ſine ullo impedimento in poſſeſſionem ſuam recipere poſſit. Viſum Gubernatori & univerſo Conſilio Scotico, aſperum magis, qvam ut officii partes pati poſſent, ut conſentirent. Nam ut omittatur, qvod, hoc tempore, qvo Regina minor eſſet, nec ſuæ poteſtatis, nulla habita ratione belli perpetui, qvo ſic afflicta fuerit, ut ab incunabulis vix unum qvidem lætum diem videre potuerit, velle eam Orcadum poſſeſſione à Majoribus pacificè relicta, etiam privari, paulò alienius videri ab amicitia & ſangvinis neceſſitudine, qvæ utriqve Regum

gum communis sit; Cum constet tutelarem Principis suæ curam â se ita geri, ut administrationis suæ reddenda sit ratio. Nec inficiandum, qvin male administratæ tutelæ jure accusari possint, si adversæ parti, earum literarum copiam faciant; qvibus jus pupillæ nititur, aut si ullo modo cum adversa parte transigant.

Cum autem post triennium, plus minusve elapsum liberum sit Serenissimo Danorum Regi, jus suum amicè perseqvi, rogare se & obsecrare suam Majestatem, per sangvinis & antiqvorum fœderum necessitudinem (qvæ non eò recenseatur, ut hac commemoratione suæ Majestati qvidpiam perire postulent) per officiosam illam benevolentiam atqve animi perpensionem, qvam erga Majestatem ejus gesserint, semperqve gesturi sint, ut ne exigui temporis mora rem differre gravetur, neqve se eò adactos velit, ut id fecisse videantur, cujus perfuncti officio, rationem reddere non possent. His annectunt cognovisse se Daniæ Regi à qvibusdam Scotis relatum esse, apud se nihil esse juris, nullaqve extare documenta, qvibus vitari aut defendi possit, Orcadum redemtio. Precari suam Majestatem, ne ejusmodi palponibus fidem adhibeat, futurum enim esse finita tutela, ut omnibus innotescat Reginam suam, Orcades jure optimo tanqvam suas retinere, & in hac re Serenissimo Danorum Regi abundè satisfacturam.

His in Senatu Regis Daniæ recitatis paucis post diebus Legati hoc responsum tulere.

Regem Daniæ Christianum nondum immemorem jurisjurandi, qvo se Proceribus Regni de redimendis Orcadibus, obstrinxerit, ultra præstitutum triennii tempus, in cujus conditiones utrinqve priore anno concessum fuerat dilationem restitutionis neutiqvam laturum. Indignum qvippe fore Regiâ Majestate, si datam fidem frangat, & juramento velut astragalis ludat. Proinde postulare de tanti momenti negotio consultent adhuc impensiùs, ne fallacibus promissis, alia capiendi consilia sibi necessitatem imponant.

Anno MDLVIII. Primo vere Lutetiæ Parisiorum Nuptiæ Francisci Delphini Henrici Regis Gallorum filii natu majoris, cùm Maria Stuarta Jacobi Qvinti Scotorum Regis, & Mariæ Gvisianorum sororis unicâ filiâ, sumptuosâ & verè Regiâ pompâ celebratæ sunt. His ut interesset Rex Christianus, missis sub initium anni, per Carolum Danzæum Oratorem Gallicum literis, enixè petierant, sed obstante valetudine Regis, qvæ extremâ ætate, haud adeò prospera fuit; aliisqve intervenientibus impedimentis, decernere in Galliam legatos placuit, qvi & Regias obirent vices, & commissa sibi negotia diligentiùs conficerent, inter alia etenim hæc ejus injuncta fuere mandata, ut posteaqvam novis Nuptiis fausta qvævis nomine Regis apprecati essent, cum Delphino Rege Scotiæ designato agerent, partim de veteri societate & amicitia, qvæ Daniæ Regibus cum Regiâ Scotorum domo intercessit, renovanda & confirmanda, partim de restituendis Orcadibus, qvas oblato pretio redimere sæpius, at frustra, Rex Christianus conatus fuerat, Delphinus Legatos, comitèr exceptos, cùm habuit magnificentius, tum largissimis promissis oneratos dimisit. Cæterum mors fato propera, qvæ inseqvente mox anno, optimæ spei Principem in florida ætate (vix enim annos octodecim natus erat) ex hominibus amolita est, tanta promissa irrita fecit; Orcadumqve restitutionem in plures prorogavit annos.

Initio

Initio Seqventis anni ipsis Calendis Januarii Regum, Principum imò privatorum cujusqve Ordinis sexus, ætatis, piissimus Christianns Tertius, de exitu vitæ per Cœlestem nuncium præmonitus, fato functus, controversiam de Orcadibus Successori filio jusqve suum nulla ex parte imminutum, sed planè integrum, reliqvit.

Is erat FRIDERICUS ejus nominis SECUNDUS, qvi anno MDLX: XXIII. Octobris ê venatione Cimbrica ad Gubernatores Scotiæ scriptis literis per Legatum, oblata pecunia, restitui sibi Orcadas postulabat, Exemplum literarum ad manum est, cumqve nihil specialius eo contineatur, illi transcribendo supersedemus.

Ad eas Proceres & Consiliarii Edinburgo pridie Calendas Februarii responderunt, facile, Serenitatem ipsius perspicere, rem, qvæ postuletur, majoris esse momenti, qvam de qva à subditis, absente Principe, non modò constitui aut decerni, sed etiam deliberari qveat, ipsa præsertim in Gallia peregrè procul patria degente. Hanc esse compendiariam viam, ut ad fontes ipsos recurratur, ejusqve Serenitas de tanta re per Legatos adeatur. Se pro ejus Majestate recipere & polliceri, eam officio nunqvam defuturam. Subscripsêre Zames Hamylton. Zames Stewart & cæteri.

Ejusdem anni XXVIII. Aprilis ipsam Reginam Scotiæ, de eodem negotio, per literas interpellabat, præmissaqve amicissima salutatione exponit se, vivo adhuc marito ejus Christianissimo Galliæ Rege ad Proceres Scotiæ literas dedisse, de jure suo in Orcades petivisseqve, ut numerata, pactis definita, pecunia, sibi restitueretur. Illos autem rescripsisse, initia tractationis ab illius Serenitate, tanqvam fonte petenda. Id cum ipse decreverit, tamen ambigi, an ista Legatio in Galliam, an Scotiam dirigenda sit, cum per recentem ex morte mariti luctum, non satis constet ubi potissimùm Regina vidua moretur, petere itaqve, ut de illa re, utpote idoneo loco & tempore, se certiorem per præsentem suum nuncium faciat.

Anni ejusdem IV Mensis Junii Regina scriptis Rhemis ad Regem Literis, promittit se ad certum tempus, nimirum post duos aut tres menses in Scotiam redituram, causamqve Orcadensem cognituram, arbitrio Regis committit, an tum Legatos suos eò mittere velit.

Extant binæ ejusdem Reginæ literæ ad eundem Regem datæ Edinburgi Anno MDLXIX. XXXI Maji, qvibus significat, se illius literas nuper accepisse, indeqve cognovisse relatum ei, Svecos tum hostes ejus se de auxiliis contra illum sollicitasse, acceptasqve literas eodem momento, qvo Orator suus ad eum missus in procinctu esset, atqve ideo paucis diebus detentus. Is autem erat Gvilielmus Douglas a Witergame Reginæ Consiliarius & Eqves, cui primo Junii literæ Commendatitiæ, qvas credentiales appellant, datæ sunt Edenburgi, verùm cùm inter complura, qvæ in mandatis habuerat, ne mentio qvidem Orcadum facta sit & Regina nihilominus scripserit, eo fine eum misisse, ut de rebus, qvæ ad antiqvi fœderis confirmationem facerent, occasionesqve omnes, qvæ vetustam illorum amicitiam aliqva ex parte labefactare possent, in posterum tollerent, conferret. Rex per Consiliarios suos die Johanni Baptistæ sacro respondit Legato: Planè sibi probari Serenissimæ Reginæ judicium, eò verò pertinere caussam insularum Orcadum, aliarumqve ad Norvegiæ Regnum pertinentium, qvæ Scotorum Regibus partim pignori datæ, partim LOCATÆ, Legibus Regnorum tandem recuperari debeant. Si enim loco & tempore idoneis,

doneis, omnium inter has gentes fœderum proferantur utrinqve diplomata, cumqve eorum verbis res eæ, qvæ contrariæ videntur, conferantur, bonæ fidei videri ea, qvæ adversus fœdera suscepta sunt, hinc vel tolli vel emendari. Itaqve compendiosissimum tractationis genus futurum, eoqve maximè conducturum, ut non de uno atqve altero solùm, sed de omnibus universis in rebus controversis posset ad perpetuum deinceps fœderum atqve amicitiæ cursum simul & semel, ut ajunt, agi & definiri. Id qvod facile fieri potuisse, si Serenissimæ Reginæ Legatus mandatis etiam ad memoratarum insularum tractationem necessariis non destitueretur, id enim si de fœderum confirmatione seriò agi debeat, necessarium esse, ne scilicet qvid relinqvatur, qvod aliqvam tam concordi pacis & amicitiæ studio in posterum labefactationem inducat. Offerre autem suam Regiam Majestatem Serenissimæ Scotorum Reginæ, in negotio insularum memoratarum, & si qvæ sint alia, conditiones tractationis æqvas & honestas, fœderumqve tabulis, qvàm maxime consentaneas. Rogareqve ideo, ut diem locumqve, haud nimium dissitum, sed rebus istis agendis idoneum præscribat, qvo cum mandatis idoneis suos [si idem factura sit Domina Regina] commissarios mittat, de negotiis omnibus diligenter invicem collaturos acturosqve. Tametsi verò ad conventum istum, non incommodè, & hæc qvæ jam proposita sunt gravamina Scotica suspendi potuerint, visum tamen esse Serenissimæ Regiæ Majestati nonnihil qvantum qvidem jam possit ad ea respondere.

Eodem die Orator Scotus scripto respondit, *videri Serenissimum Regem responsa ad propsitos articulos in alium conventum prolaturum, arrepta occasione, qvod simul de insulis Orcadibus transigi possit. Id vero qvò fiat, se non videre, qvum qvîd ad Orcades attinet, se ingenuè suæ Reginæ nomine audere polliceri, eam qvicqvid Serenissimus Rex de iisdem, seu per literas, seu Legatos, petierit, directè responsuram.*

Datis ad singula ejus postulata responsis, ad extremum gratiæ, pro negatis Svecis auxiliis impensè actæ. Intervenienre deinde inter Regem & Svecos decennali bello, mox minore Jacobi Scotiæ Regis ætate negotium Orcadense protractum est.

Anno enim MDLXXXV. splendida legatio in Scotiam directa est, cui illustres viri Regni Consiliarii summo loco nati, *Mandrupus Paßberg*, *Henricus Belovius* præfecti sunt, qvibus adjunctus est Doctor *Nicolaus Theophilus*, cum mandatis qvarto Maji ejusdem anni ad Scotiæ Regem perferendis, qvibus omnis ordo repetitarum insularum hucusqve traditus concisè repetitur.

Post salutationem, captandæqve benevolentiæ solennitates, breviter commemorat, qvam utræqve gentes Danica, Norvegica & Scotica fœderibus invicem necessitudinibusqve devinctæ ab ultima memoria fuerint, ex historiarum, repositisqve in Archivis monumentis adundè patere. Confirmatam deinde, renovatamqve ortam illam conjunctionem sanctiore nexu contracto, inter Serenissimum Scotiæ Regem Jacobum Tertium & Margaretam Serenissimi Daniæ Norvegiæ Sveciæqve Regis Christiani Primi filiam unicam matrimonio. Adjecta pacta dotalibus tabulis comprehensa, dataqve in dotem sexaginta millia flore-

norum Rhenensium, qvorum decem statim solutatum dicebantur, pro residua autem pecunia insulas Orcades cum adjunctis insulis, & qvæ ad illam pertinent jure antechreseos, cum omnibus fructibus, emolumentis & commodis, consensu ordinum Daniæ & Norvegiæ pignori vel hypothecæ datas, mox etiam traditas, ea lege, ut qvocunqve tempore Christianus Primus, ejusve hæredes successoresqve Daniæ & Norvegiæ Reges istam pecuniam sive Regi Jacobo Tertio, sive ejus successoribus, solverint, insulæ iis restituantur, cum omnibus iis adhærentibus, de qvibus extent documenta, omni fide majora, procul dubio perinde in Serenissimi Scotiæ Regis Archivis ac suis, qvorum Exempla cum superioribus annis in Scotiam missa sunt, jam superfluum videri ea iterum mitti. Serenissimos autem Reges Christianum & filium ejus Johannem, illum Regis Scotiæ socerum, non qvidem dotem repetiisse, partim necessitudinis vinculo, naturaliqve caritate motos, partim utrisqve Regnis Daniæ Scotiæqve novis periculosisqve bellis implicatis impeditos, non tamen ideo posteris, eorum successoribus qvicqvam de jure reluendi pignoris demptum. Id enim ex Documentis prius memoratis perspicuum. Hinc laudatissimæ memoriæ Daniæ & Norvegiæ Reges longa serie in Regnorum læto auspicio & coronatione Ordinibus Regnorum semper fidem dedisse, de redimendis & reluendis oppignoratis insulis, tanqvam parte Regni Norvegici indubitata. Hac jurisjurandi religione obstrictum sanctæ memoriæ patrem suum Christianum Tertium anno MDXLIX datis ad Henricum Secundum Christianissimum Regem Galliæ, in cujus potestatem Scotiæ Regnum tunc venerat, item ad Gubernatorem Scotiæ Jacobum Araniæ Comitem literis, oblata pecunia dotali insulas repetivisse, qvibus motam Reginam utramqve, ut & Scotiæ Gubernatorem, ablegasse in Daniam Magnificum & Generosum Dominum Georgium à Rothes, qvi belli difficultates, qvibus tunc Scotiæ Regnum laborabat, & Reginæ, Delphino Galliæ desponsatæ, minorem ætatem & absentiam excusans, negotii istius tractationem petiverit in aliud tempus differri. Petitas deinde anno MDLI à Gubernatore per literas ab Haraldo Scotico oblatas trium annorum & totidem mensium inducias, at nullo effectu. Defuncto Rege Christiano Tertio successisse se in Regnum anno MDLIX & admonitum ab ordinibus inclyti Regni Danici, ut præstiti juramenti memor, de recuperandis Orcadicis insulis cogitationem & curam susciperet, exemplum Patris secutum idem fecisse. Datisqve literis anno MDLX ad illustrem Regni Gubernatorem, & oblatis qvinqvaginta millibus florenorum Rhenensium memoratas insulas repetivisse, sine ullo profectu, qvod prædictus Gubernator negotium totum ad Serenissimam Reginam, tum in Gallia degentem rejecerit. Et ipsa Regina paulò post anno videlicet LXI. interpellata literis, caussæ hujus tractationem differri, qvoad in Regnum Scotiæ rediret, responso amanter scripto petiverit. Supervenisse Bellum Svedicum, qvod in decimum ferè annum duraverit, eo

ipso

ipſo tempore, anno videlicet LXIV. intellexiſſe ex relatione Magnifici Wilhelmi Douglas Oratoris in Daniam miſſi, Sereniſſimam Reginam probaſſe conſilium, ut pro decidenda hac & aliis causſis controverſis utrinqve Commiſſarii eligantur, ſed iſti etiam conſilio, bellum moram & impedimentum attuliſſe, qvo ſopito, poſtqvam cognoverit Serenisſimum Regem Jacobum faſces Regni accepiſſe, tamen ſe ſanctioris amicitiæ & ſangvinitatis reſpectu noluiſſe in minori ejus ætate de hac cauſſa moleſtias creare, licet non defuerit ſibi, nec parenti ſuo occaſio, inſulas toties fruſtra repetitas vindicandi, inſtigantibus præſertim nonnullis forte ex aliorum incommodis ſua commoda qværentibus. Patiente itaqve animo tuliſſe longi temporis moram, qvoad Serenisſima illius Majeſtas Regno inaugurata, ejus adminiſtrationem & gubernationem ſuſcepiſſet, idqve eò magis, qvod eas cauſſas, qvæ pro excuſanda mora afferebantur, commiſeratione dignas judicaverit. Jam verò his obſtaculis remotis, poſtqvam ſuſcepto diademate, ad juſtos annos pervenerit, non amplius dubitaſſe legatos de toto illo negotio, ad ejus Majeſtatem dirigere. Petere itaqve, habita ratione diuturnæ patientiæ, qva & ipſe & Serenisſimus Pater ſuus uſi fuerint, inſulas Orcades cum adjunctis inſulis & pertinentiis olim Majoribus Serenisſimæ Majeſtatis ſuæ pignori datas, earumqve incolas benevolè reſtituat, & de tempore, qvo pecuniam definitam, qvinqvaginta ſcilicet florenorum Rhenenſium millia acceptare, & inſularum memoratarum incolas juramento ſolutos, ad obedientiam ſibi præſtandam remittere, deqve toto hoc negotio, cum legatis hujus rei, mandatum habentibus, tractare, concordare, & ita mentem & animum declarare velit, qvò ſpe ſua lapſum ſe minimè qveri posſit. Poſtulabat autem ut proximo vere ad certum diem Pentecoſtes, ſive alium in Orcadibus, inter utriusqve Regis Legatos, abſoluta poteſtate inſtructos, res univerſa decideretur. Hæc palam & publicè proponenda legatis commiſſa erant, data autem alia peculiaria mandata, de iis, qvæ incidere poſſent, qvorum hæc ſeries lingvâ Germanicâ deſcripta.

I. Poſt expoſitum Legationis ſcopum ſi uberior explicatio literis conſignanda poſtularetur illius copiam faciento, & vicisſim expetunto, ut reſponſum itidem per literas reddatur. II. Si longi temporis præſcriptio, aut centum annorum uſucapio obtendatur, reſpondento, ut improviſum Regi ſuo fuerit, ullam, in re tam manifeſta, qvæſtionem moveri poſſe, ita & ſibi illicitum de ea diſceptare, tamen qvaſi inter ſe diſputando replicanto, ſi vel maxime centum anni & qvinqvaginta â tempore oppignorationis interfluxerint, eos tamen ad uſucapionem referri non poſſe. Patre nempe & fratre, ex peculiari affectu, ad cauſſam filiæ & ſororis conniventibus, præſertim alieno Scotis tempore, cum periculoſis bellis affligerentur. Jam verò â morte Regis Johannis, usqve ad tempus, qvo Chriſtianus Tertius controverſiam de Orcadibus moverit, tantùm triginta ſex annos interceſſiſſe, non itaqve tempus poſſesſionis, ſed titulum, conſiderandum. III. Originem hujus poſſesſionis & titulum non Empti dotis aut donationis, ſed meri pignoris aut hypothecæ hic ſpectari, neqve enim inſulas in dotem datas, ſed certam pecuniæ ſummam, pro qva ipſæ oppignoratæ ſint. Nec Reges Scotiæ, qvantumvis longo tempore eas tenuerint, titulum immutare potuiſſe, aut cauſſam poſſesſionis, qvin pignoris antea, pignoris hodie nomine dignoſcantur, eoqve jure præſcriptionem vel ultra centum annos excludi, redemtionis autem facultatem prædeceſſoribus Regis Daniæ ſemper illibatam manſiſſe, ipſi qvoqve nulla ex parte imminutam ſuppetere. IV. Si fortè pars adver-

adversa opponant, insulas prædictas Scotiæ prius subjectas fuisse, aut inter Norvegos & Scotos juris controversi, Regemque Christianum Primum omne illud jus dotis nomine remisisse, inque Regem Jacobum & successores ejus transtulisse, ut Buchananus nugatur, regerunto, sibi non permissum ejusmodi intricatioribus disquisitionibus se ingerere, nihilominus quasi invicem de his conferendo, replicanto, nunquam se legisse insulas sive Orcades sive Hetlandiam (quam Scetlandiam vocant) ullius aliàs Principis ditioni obnoxiam fuisse unquam, illud vero certum, non solum illas, sed etiam Manniam cum insulis Sudurensibus, & omnibus aliis, ex parte australi & orientali Magni Hafne (seu portus Sancti Magni) in Regni Norvegici ante trecentos & quinquaginta annos ditione fuisse. Quod autem Scotis adeò vicinæ fuerint, id demum caussam bellorum inter eos & Norvegos præbuisse. Reges autem Norvegiæ, Magnum Quartum & Scotiæ, Alexandrum Tertium, controversias omnes inter se amicè composuisse ea lege, ut Alexander ejusque successores, Magno ejusque successoribus, quotannis certam pecuniæ summam penderent, pro insulis Sudurensibus & Mannia, quas Magnus in ejus dominium transtulit, retentis sibi suisque successoribus Orcadibus & Hetlandia, cum omni jure, redditibus, commodis & servitiis, id quod certis instrumentis, fideliter obsignatis, quæ præsto essent, facile probari possit. Nec dubitandum, quin alia authentica in chartophilacio Regum Scotiæ etiam extent. Unius exemplum quo Regni Norvegici jus in præfatas insulas asseritur, sibi in proprium usum traditum, innumerabilia ejusmodi in Danicis Norvegicisque archivis Regiis suppetere, si produci necesse esset, id autem nihil referre, cùm vel solum dotale instrumentum sufficienter probet, Orcades & Hetlandiam jam illo tempore juris Norvegici fuisse, secus cùm privatio præsupponat habitum, Regem Christianum alienare aut oppignerare non potuisse, quod suum non erat, sed nec Regem Jacobum pignori accipere potuisse, aut opus habuisse, cujus ipse Dominus erat, pignus enim rei suæ neminem contrahere, id enim omnium juris consultorum consensu constare, tum etiam rationi consentaneum esse. Omittendam itaque superfluam de his argumentationem, cum sola litera sensusque dotalium tabularum, ut justus judex, de his accuratissimè decernat. V. Si forte obtendatur, oppigneratas jam antea insulas, subsecuta donatione in Regum Scotiæ dominium & proprietatem transiisse, fide Hectoris Boetii & Buchanani, aut aliorum idgenus Scoticorum scriptorum, oratoribus replicandum. Traditionibus eorum vel id fidem maxime derogare, quod ne vistigium quidem talis donationis, nec litera in Regum Daniæ cancellariâ appareat. Donationem autem, ut quæ facti sit neqvaqvam præsumi posse, sed alleganti liqvidissimè probandam esse. Desiderari etiam solennitates in talibus consvetas, consensum Procerum & ordinum Regni, quæ non minus in donatione, qvam pigneratione reqvirantur. Sigilla etiam instrumento affixa, in minoris momenti negotiis, nedum in tanta re omnino necessaria, haud secus qvam in tractatibus de Mannia & insulis Sudurensibus factum sit, qvi ad manus sint. Qvod ad Hectorem Boetium, Buchananum aliosqve idgenus Scriptores attineat, fuisse illos homines privatos, parum iu Archivis Principum versatos, eorum arcana ignorare, dum tamen de istiusmodi rebus divinare satagunt, manifestæ falsitatis convinci, ideoqve, si qvis locus in eorum libris se offerat, qvi juri Regis sui præjudicare videatur, statim matrimonialem contractum opponendum, utpote cui longe major fides & auctoritas. Qvod si contra omnem spem, aut allegatas hucusqve rationes aliqvid diploma pro donatione producatur, injungitur oratoribus, ut illud summa cura perlegant, sigillaqve accuratissime examinent, deinde exemplum ad referendum, publica fide munitum expetant. VI. Si forte Rex Scotorum hæc sua postulata ad publica Regni commitia remittat, Legati obniti prohibentur, saltem sub discessum commemorare jubentur, qvanta patientia Divus pater suus, tum & ipse Rex, moram a Scotis, his rebus injectam, usqve præsens tempus, qvo Serenissimus Scotiæ Rex sceptris admotus fuerit, sustinuerit, tantum ut omnibus constet, antiqvas amicitias, fœdera, sangvinis & vicinitatis jura a se nulla ex parte neglecta, verùm magno suo damno, nec ad se solum, sed posteros qvoqve redundatura, sincerè, sanctè, pieqve culta & observata. Qvod si Serenissimus Scotiæ Rex ulterius contra manifesta juris sui documenta, novis argumentationibus obnitatur, caussamqve sigillis probatam diutius prolatet, palam profiteri jubentur, suum qvoqve Regem spe, qvam de ejus

equita-

æqvitate conceperat plane frustrari. Verendum itaqve ne sincerus ejus amor, fides & longa patientia, haud pari studio repensa, apud multos contemptum ejus ingeneret, magnaq; tandem incommoda (qvod Deus clementer avertat) caussentur, illum itaqve, ut communis pacis amicum & conciliatorem impensè petere, velit Serenissimus Scotiæ Rex tam justam caussam postulataqve sedulò perpendere, & qvâ decet æqvitate examinare, qvod si illo tempore convenienter fieri non possit, tamen operam dare, ut post peracta comitia, qvam primum eorum cognitio suscipiatur, inqve eum finem comitia accelerare. VII. Urgendum sedulò Oratoribus, ut caussa producatur, ob qvam contra allata evidentissima instrumenta, legitimè consignata, restitutio insularum non procedat. Deinde si qvædam contraria documenta afferantur, qvibus adversæ partis jus innitatur, ut eorum inspiciendorum sibi copiam faciant, exemplumqve communicent, ut de iis suum Regem pro officio certiorem faciant. Ex qvo ipsi constet, non ad differendam caussæ cognitionem, sed certis rationibus tempus protrahi. Qvod si obtinuerint, inqve iis aliqva dubia observent, non tamen sibi permittant in harenam disputatoriam cum adversa parte descendere, sed qvasi invicem de iis ventilando publica documenta in caussæ suæ subsidium in medium proferant. VIII. Qvod si nec hac via qvicqvam proficiant manifestare, jubentur mandatum sibi a Rege ut referant, si negotium hoc, nec in Legatorum suorum præsentia, nec proximis comitiis, nec per literarum commercium decidi aut componi qveat, ut Serenissimus Scotiæ Rex ex Consiliariis suis, tres, qvatuor, aut qvinqve ad maris Balthici urbium unam, sive Bremam, sive Hamburgum, Lubecam aut Rostochium, aut qvamlibet aliam, controversiæ pro utraqve parte tractandæ, qva situm idoneam anni proximi LXXXVI ejusdem seculi vere velit ablegare, cum absoluta potestate, ad expendenda utriusqve partis documenta, jura & rationes pro singulis militantes. Suum qvoqve Regem, suos Oratores pari potestate eò missurum. IX. His forte insuper habitis, postremò Legati protestari jubentur, Regem suum, tritam Principibus viam ad pacem & concordiam stabiliendam monstrasse, nec per eum stetisse, qvo minus singula componerentur, deinde incommoda, qvæ inde seqvi possent commemorare, qvodqve omnibus innotuerit, illum viam, qvæ ad pacem & concordiam, amicitiamqve colendam spectat, sectatum, illos ad æqvitatem flectere neqvivisse. His peractis Legati, qvalicunqve tandem responso impetrato reditum in patriam maturare jubentur. Data sunt illis in Scotiam profecturis Exempla, unum contractuum inter Magnum Qvartum & Alexandrum Tertium Norvegiæ Scotiæqve Reges, aliud tabularum matrimonialium, inter Jacobum Tertium Scotiæ Regem & Margaretam Christiani Primi filiam: Tertium epistolarum, inter Christianum Tertium, suumqve Regem Fridericum Secundum, & Ordines Regni Scotici ultro citroqve missarum, in ipsorum usum, & si poscerentur, ut monstrarent, legendiqve copiam facerent. Debeant & ipsi, qvæ in legatione egissent, scriptis consignata ad Regem referre.

Eodem anno die IX mensis Augusti Jacobus Sextus Scotiæ Rex, scriptis qvàm amicissimis literis ad Regem Fridericum, testatur, qvod se de legatione ad eum dirigenda meditantem Legati ejus anteverterint. Exposito deinde Magnificos & Generosos Oratores Regios, ea, qvæ in mandatis habebant, summa humanitate & viva voce prosecutos sibi scripta exhibuerint, qvorum singulis capitibus scripto respondere mandaverit. Si qvæ, inqvit, in iis de Orcadibus insulis repetendis, durius interpretari possunt, ea tamen comitate & benevolentia condiebantur, iisqve tot insignes amoris notæ usqve adeo prælucebant, ut importunorum potius instigationibus extorta, qvàm ab aliqva in nos acerbitate proficisci viderentur, pervicisseqve, avitæ amicitiæ recordationem & cognationis jura instigantium oportunitatem, suis commodis inhiantium facile perspicere potuimus. Nos vicissim non committemus, ut ullum amici officium, nedum fides aut studium erga Serenitatem vestram desiderari possit. Decrevimus itaqve, ineunte æstate,

noſtro nomine Lagatos ad Serenitatem veſtram transmittere, per qvos, & qvid indubitati juris in inſulas Orcades habeamus fuſiùs edocebimus, & teſtatum apud animum Serenitatis veſtræ relinqvemus, qvanto amore, qvantaqve benevolentia Serenitatem veſtram proſeqvamur, nec non, qvid nobiſcum volutemus; ut inter nos fœdera arctiora & amicitiæ firmiores; & animi conjunctiores eſſe posſint.

Legati deinde eodem anno cum tali reſponſo dimiſſi ſunt, ut Regia Scotorum Majeſtas contractus inter Serenisſimos, piæ memoriæ Principes Jacobum Tertium Scotiæ, & Chriſtianum Primum Daniæ qvidem & Norvegiæ, ſed ut Norvegiæ Regem, & cum Norvegiæ Ordinum conſenſu initi ex Archivis ſuis meminiſſe posſit, ita ægrè ſibi perſvaderi posſe, alia, qvæ non ita multò poſt intervenêre documenta (qvorum memoriam in Archivis Danicis extare non temerè opinetur) Regiam Danorum Serenitatem tam diu latere potuiſſe. Qvorum intuitu, ut Serenisſimi Daniæ Reges, piæ memoriæ prædeceſſores ad Chriſtiani Tertii tempora ab iſtarum inſularum repetitione abſtinuiſſe, non ſit à fide alienum, ita curaturam eſſe Serenisſimam Scotiæ Regis Majeſtatem, ne qvid per ſe admittatur, qvò minus majorum ſuorum, optimorum Regum veſtigiis inhærere non debeat Serenisſimi, Daniæ Regis Majeſtas. Qvòd autem Chriſtianus Primus ejusqve filius Johannes de redimendis inſulis nunqvam cogitarent, feciſſe qvidem nonnihil generi ſororiiqve reſpectum; ſed cui non parvam acceſſionem attulerit memoratarum inſularum (qvas jus civile adjacentium regionum partes nominat) huic regno vicinitas, eædemqve tam ante matrimonium, qvam ipſo matrimonii tempore à Scotis hominibus occupatæ & poſſeſſæ. Præcipuè verò Majeſtatis Regiæ prædeceſſorum erga Sereniſſimi Daniæ Regis prædeceſſores, omnibus teſtata officiis, multoqve ſuorum ſangvine confirmata ſinceritas, qvæ etſi non ignoraret Sereniſſimus Rex Chriſtianus Tertius, Norvegorum tamen ſuorum dictas inſulas Regno ſuo arrogantium importunis precibus conceſſiſſe, videri poſſe, ut & ipſe Henricum Secundum Galliarum Regem, in cujus aulâ Sereniſſima Regina mater ſua Franciſco filio ejus deſponſata tunc educabatur, ut & Jacobum Araniæ Comitem tunc Regni Scotiæ Proregem. Et Rege vitâ functo, Sereniſſimus ejus filius hodiernus Daniæ Rex, ſub Regni ſui auſpiciis Reginam ipſam memoratæ oppignerationis per literas admonuerit, qvibus ita tunc temporis ſatisfactum fuerit, ut nulla amplius in eum diem, de iis redimendis, mentio facta ſit utcunqve non defuiſſe conſtet, qvi iniqvioribus Scotorum rebus, eorum repetitionem ſæpius urgere, non deſtiterint, ut ex duorum iſtorum Regnorum diſſidiis, ſuum compendium facere poſſent. Cujusmodi ſanè hominibus, laborante Danorum Regno, Scotiam ipſam non caruiſſe, qvi Regiæ Majeſtati, Regniqve ſui Proregibus auctores eſſe cupiverint, ut iis privilegiis & immunitatibus, qvibus mercatores Scoti, per freta Danica negotiantes, non ita multo ante exuti fuiſſent repetendis

dis recuperandisqve incumberent. Unde tametsi census Danicus multo auctior locupletiorqve ullo Regio ex Orcadibus insulis emolumento evaserit, & bella, qvibus Dania tunc implicabatur iisdem vindicandis non importuna viderentur, maluisse tamen Regiam Majestatem, sangvinis & necessitudinis intuitu ad tantam mercatorum subditorumqve suorum jacturam connivere, qvam rebus Danicis alioqvi afflictis Serenissimo Danorum Regi, ejusqve Regno negotium facessere certum, eundem amicitiæ cursum fructumqve à Serenissimo Daniæ Rege sibi expectandum, præsertim in hac sua minori ætate, potentissimis Europæ Principibus veram, qvam ipsi profitentur religionem, conjuratis armis, & aperto jam Marte, impetentibus, cujus conservatione, cum nihil Principe verè christiano carius esse debeat; satius ducere Regiam Majestatem, idqve qvanta possit animi contentione à Serenissimi Daniæ Regis Majestate petere, ut privatarum rerum in tempus magis opportunum seposita & rejecta cura in eam secum cogitationem incumbere velit, qva via, atqve ratione tantorum Principum conatibus obviam eundum sit, qva qvidem anxietate expetita, exactaqve Serenissimi Scotiæ Regis Majestatis minori ætate, privata illa tutius tractari & disceptari possint, qvod cum Serenissimus Rex Scotiæ Serenissimi Daniæ Regis Legatis hac abeunte æstate significare pararet, sævientis pestis luem, urbem, ubi Archiva asserventur, misere depopulatam, nullo ad eam tuto aditu relicto; hoc ipsam instituto ac proposito divertisse. Ita tamen ut qvod nunc asseqvi non possit, sub proximæ æstatis initium, Deo præeunte perficiat, missurum qvippe per qvem Daniæ Regis Majestas, & Regium in has insulas jus intelligat, qvi caussa disceptata, qvicqvid æqvitas, qvicqvid ratio aut consangvinitas â cognito Principe expectare possit, id Regio nomine Serenissimo Daniæ Regi ingenuè polliceri debeat, & secretiorem ipsius in aliis non levis momenti negotiis mentem Serenitatis suæ perferat & communicet.

Anno MDLXXXVI. die XV. Junii Illustris Legatio à Rege Jacobo Sexto in Daniam missa est, Præside Illustrissimo viro Petro Junio à Setoun Serenissimi Regis hærede, magno Eleemosinario, Legato & Consiliario Regio, cum literis, qvas vocant credentiæ, qvarum Exemplum ad manus. Attulit, & alias ad Serenissimam Daniæ Reginam Sophiam, qvæ etiam extant, tunc enim filiam ejus conjugio sibi sociare decrevit. Legati propositiones Cronoburgi expositæ, tales erant.

Salutem Benevolentiamqve præfatus, Regem suum excusat; qvod licet nihil ex iis, qvæ de Orcadum negotio superiori anno fuerit pollicitus omiserit, id tamen ad optatum finem perducere, neqviverit.

Cùm enim illustrem Legationem super hac re in Daniam mittere meditaretur, gravissima & maxima impedimenta intervenisse, nimirum statim post Legatorum Danorum abitum, sed paulò ante coortam, tum vero acrius sævientem pestiferam luem per varia Regni loca late grassantem, sublatis commerciis, rebus etiam forensibus tristi institio inducto, nullos Ordinum Regni conventus permisisse, adeo ut de nullo majoris momenti negotio à Rege suo tractari potuerit. Qva remittente cum iterum de mittendis Legatis actum esset ex Consiliariis Magnatibusqve iis, qvi tum ad aulam redierant, isti muneri maxime idoneos delectos, iisqve datum negotium, ut ea, qvæ ad rem Orcadicam pertinerent, studiose perqvirerent, atqve investigarent. Qvod dum ipsi sedulo præstiterint, inqve eo non parum operæ posuissent, tamen repente rerum omnium conversionem factam,

factam, ut istis proceribus & consiliariis ab aula domum rejectis, aliis vero diversarum partium ex prima etiam nobilitate, qvi exulaverant Orcadici negotii prorsus ignaris in patriam, atqve adeo aulam redeuntibus, inqve priorum vicem succedentibus, omnia consilia Regia rursus perturbaverit. Nec hanc Procerum discordiam ex civilis & intestini belli, Rege puero gesti reliqviis exortam, adhuc ita compositam esse, ut in unum locum sine discrimine cogi possint, qvorum tamen omnium, nec non cæterorum Regni Ordinum consensus ad hoc negotium conficiendum reqviratur. Ut enim has insulas consentientibus Regni Norvegiæ Ordinibus oppigneratas fuisse, & iisdem monentibus nunc repeti, Rex Daniæ asseveret, ita easdem a Rege Scotiæ suisqve Majoribus tanto tempore possessas, & publico Regni statuum decreto patrimonio Regio adjunctas, absqve eorum auctoritate alienari, nec consultum illud tolli aut antiqvari posse. His incommodis haud aliud minus accedere, Regiam nimirum ætatem, non ante completum annum vicesimum primum ad capessendum Regnum legitimam, qvem cum sua Serenitas ingressa sit, proximoqve XIX Junii impletura, tunc rectius & ex auctoritate Regia Ordines convocari, & de his omnibus tractari. Polliceri autem Regiam ejus Majestatem, idqve verbo Regio sanctissimè cum id tempus adveniat, se in hoc negotio statuturam, ac re ipsa præstituram, qvicqvid jus, æqvitas, ratio, amicitia aut sangvinis fœderumqve arctissima necessitudo postulet, Legatosqve ac commissarios, magnæ auctoritatis viros, cum omnium ordinum unanimi consensu, se missurum, qvi de omnibus tractent & transigant. Nec Serenissimum Scotiæ Regem dubitare, qvin Deo propitio, sua opera & diligentia Procerum inter se dissidia, aut prorsus tolli, aut componi saltem possent, ne in incertum aut infinitum tempus Regis Daniæ Serenitatem ducere videatur. Cumqve ultra omnem culpam ipse sit, rogare atqve obtestari, ne hanc dilationem, tergiversationem aut frustrationem interpretetur, neve hanc exiguam paucorum mensium moram, iniqviore animo ferat, sed Majestati ejus, qvæ cum tot incommodis conflictata est, aviteqve amicitiæ, Sacrosanctisq; atq; hactenus inviolatis fœderibus, arctissimæq; consangvinitati ac vicinitati vel ipsius etiam temporis iniqvitati, hoc breve temporis intervallum non illibenter condonare velit, sibiq; persvadeat veterem illam & vere auream fiduciæ formulam, ut inter bonos bene agier, *suo Regi semper summopere placuisse.* Subscriptio talis

Ego Petrus Junius a Setoun Hæres Serenissimi Scotorum Regis, Legatus, Consiliarius ac magnus Eleemosinarius hac mea manu scripsi idemq; subscripsi

His acceptis, per deputatos suos Illustrissimos viros Rex Fridericus Legato tale responsum Regi suo referendum curavit Croneburgo anno MDLXXXVI. XXII. Augusti.

Præmissa resalutatione, votis, gratulatione, officiorumqve promptissima delatione, qvod ad Orcades attinet, meminisse suam Serenitatem, qvæ & verbo & scripto suis Legatis promissa essent superiori anno, ita ut nihil aliud sperare potuerit, qvam hoc ipso anno Legatos ad se cum amplissimis mandatis missum iri, qvi totum hoc negotium pro caussæ seu postulatorum justitia & æqvitate tractaturi & definituri essent. Qvia verò nunc intellexerit ipsius Majestas a Legatorum suorum discessu ê Scotiâ, tum sævissimæ pestis, tum aliorum, inter provinciales intestinorum tumultuum impedimenta incidisse, deinde qvod horum negotiorum discussio & transactio in proximum annum necessariò rejicienda fuerit, eo qvod Serenissimus Scotiæ Rex ætatis Legitimum annum non compleverit, interpositam hanc excusationem pro constanti sua ergo Scotorum Regem benevolentia, proqve ea, qvæ utrinqve Majestatibus ipsorum intercedit conjunctione, amanter admitti, satisfactionemqve accipi, neqve tamen ulla ratione dubitare, qvin Serenissimus Scotiæ Rex posthabitis omnibus & qvibuscunqve impedimen-

mentis, ita Reipublicæ suæ negotia directurus sit, ut ante omnia, tum tandem ea, qvæ de Commissariis seu Legatis, qvi unanimi omnium Ordinum consensu, de toto hoc negotio publica auctoritate plene tractent, & omnino pro juris æqvitatisqve ratione transigant, sub mensem Junium proxime instantis anni mittendis, verbo Regio sanctissimè pollicetur, citra longiorem moram, prout ipsum jus, fides, æqvitas, ratio, amicitiæ, sangvinis fœderumqve necessitudo postulant, re ipsa sit præstiturus, idqve ut considerata ipsius Majestatis hactenus usurpata amicitia ac lenitate fiat, amanter peti, ne alienis alienioribusqve cogitationibus ansa præbeatur.

Adeo autem stricte Rex Fridericus certum Legationis tempus a Scotiæ Rege mittendæ definiri voluit, ut præsens Legatus deputatorum Regiorum Nicolai Kaas & Henrici Ramel scriptum testimonium datum Croneburgi XXV. Augusti exegerit, impetraveritqve se cùm mandata Regis sui exponeret, non definivisse mensem Julium seqventis anni Legatis mittendis, sed tantùm retulisse Serenissimum Scotorum Regem proximo mense Junio vigesimum primum ætatis annum completurum, atqve ita ad statum suum perventurum. Tempore autem isto completo, statim Ordinum Regni sui conventum indicturum, ac præhabita deliberatione, qvamprimum Legatos ac Commissarios magnæ auctoritatis cum omnium ordinum unanimi consensu missurum. Eoqve ipso tametsi Julius expressè nominatus non sit, tamen tempus illud circa, seu paulo post, vel ante Julium tacitè designatum esse. Itaqve eâ de caussâ Serenissimum Daniæ Regem, mensem istum, qvem Dominus Legatus nominatim non expressit, expressè & nominatim inseri jussisse, cùm non tam verba qvam ipse sensus verborum & mens agentium in omnibus actionibus respiciendus sit.

Anno MDLXXXVIII, die IV. Aprilis, Serenissimus Fridericus Secundus fato functus, gloriosam ad posteritatem sui memoriam reliqvit, successoribus, juris in Orcades, subjectasqve insulas persecutionem, cujus inexspectata mors legationem Scotorum Regis Jacobi nonnihil tardasse videtur, qvam anno seqvente ad Serenissimam Reginam Viduam, Sophiam & Serenissimum Christianum Qvartum, tunc temporis electum Regem, sed ætate minori, Vir Illustrissimus Comes Georgius Kieth mense Julio, in Daniam delatus, obivit: De dote filiæ Regis, Principis Annæ, actum est. Sed Proreges Illustrissimi, Nicolaus Kaas Cancellarius, Petrus Munchius Admiralius, Georgius Rosenkrantz & Christophorus Valkendorphus, omni tractationi negotium Orcadense præmitti voluerunt. Id cùm Scotiæ Legatis placuisset, visum est Senatoribus Danicis Rege nondum ad eam ætatem provecto, qvæ sceptri capax esset, nihil Scotorum postulatis, in illa re indulgeri posse. Verborum formulam adscribam, In ipso tractatus limine, ac priusqvam ad alia Legationis capita progressus fieret, Illustres Domini Proreges (Daniæ) petierunt & urserunt, ut negotii istius Orcadici primum omnium tractatio susciperetur, ac ex æqvo & bono finiretur. Post multos itaqve, ea de re ultro citroqve sermones habitos, cum Illustres Domini Proreges judicarent, ac evidenter demonstrarent sibi minorenne adhuc Serenissimo ac Potentissimo Principe Domino Christiano Qvarto Daniæ Norvegiæ Electo Rege, Domino suo Clementissimo, nulla ratione qvicqvam de Orcadibus constituere, licere, tandem utrinqve, actum, transactum & concordatum est, ut durante dicti Serenissimi minorennitate, hæc disceptatio suspendatur. Deinde vero hanc tractationem seu postulationem utriqve Regiæ Majestati liberam permansuram, neqve hanc

moram alterutri partium, ullum præjudicium allaturam. Interim qvoqve Sereniſſimum Scotiæ Regem Dominum noſtrum Clementisſimum, in qvieta poſſesſione relinqvendum eſſe, Ita tamen eaqve conditione, ne hæc ſuſpenſio, ſeu moræ indulgentia, juri, qvod Daniæ & Norvegiæ Reges in dictas Orcades inſulas prætendunt, ulla ratione præjudicare, vel posſit vel debeat. Sed utriqve parti jura ſua ſarta tectaqve & illæſa, non minus ac ſi hæc ſuſpenſio nunqvam interveniſſet, conſerventur. Hæc Legati Proregum Daniæ rogatu, nomine Sereniſſimi Scotiæ Regis à ſe acceptata, manuum ſuarum ſuſcriptione, ſigillisqve appenſis teſtati ſunt. Helſingöræ die XX. Auguſti anno MDLXXXIX.

Datum Legatis Scoticis hujus autographi Exemplum eodem die & loco, ipſi Proreges & Senatores manuum ſuarum ſubſcriptione teſtantur.

Qvod itidem ex reſponſo ſeqvente, ad art. VI. puſtulatorum Illuſtriſſimi Comitis Georgii Kieth, tempore eodem ſibi à ſenatoribus Regni dato, uberiùs dispaleſcet:

Ad ſextum, Orcades qvod attinet: Meminerunt Serenisſimum Regem inclytæ momoriæ per Legatos ante qvadriennium eas repetiiſſe. Itaqve Regii Senatores hoc tempore ad petita conſentire non poſſunt. Sed ut ſuam erga Serenisſimum Scotiæ Regem obſervantiam declarent (qvod ſi hi tractatus ad debitum finem perducantur) promittunt ſe remiſſuros ab hac poſtulatione, donec Serenisſimus electus Rex noſter ad maturam ætatem pervenerit, tunc ipſius Majeſtati integrum erit cum ejus Majeſtate agere. In qva actione ſe qvoq; æqvisſimos præbebunt, ſalvis & reſervatis tamen juribus ad Regnum hoc pertinentibus.

Ex qvibus conſtat, Senatoribus Daniæ pro hoc tempore commodum non viſum cauſam Orcadicam diſceptare, etiamſi tum demum Legatis Scoticis ex mandato placuiſſet, qvi oportunum ſe jam nactos eſſe tempus perſentiebant. Venerunt enim in Daniam, ut Filiam Regis bene dotatam Regi ſuo in Conjugem adducerent, ſperantes, ſe eò faciliores Proreges & Senatores Daniæ in ſua deſideria, qvæ Orcades attinebant, habituros eſſe. Satius ideò duxerunt Proreges & Senatores Regni Daniæ, ut à poſtulatione Orcadica deſiſterent, donec Rex eorum ad maturam perveniſſet ætatem. Prævio hinc reſponſo conditionem inſeruerunt hanc: Qvod ſi hi tractatus ad debitum finem perducantur, ſe tam diu â poſtulatione hac remisſuros eſſe.

Tandem de Principis Annæ nuptiis doteq;, auri, ut vulgò dicitur, tonnâ, cum dictis Legatis ex ſententia transactum eſt. Principem itaq; Sponſam ut claſſe Danica in Scotiam duceret Comes de Marſchal à Scotorum Rege miſſus, ſed tempeſtate ſingulari coactus eſt portum cum eâ apud Norvegos qværere. Juvenis interim Rex de eo certior factus, in Norvegiam amore accenſus claſſe ſtatim trajecit & amplexam ſponſam in arce Opsloæ pompis ſplendidiſſimis ſibi matrimonio jungi fecit, terrâq; deinde, hieme intendente, cum eâ in Daniam profectus eſt, ut ex connubiorum nexu arctius cum Rege Daniæ, affine cariſſimo totâq; Domo Regiâ præſens necteret neceſſitudinis vinculum, qvod tantos amoris contraxit amplexus, ut etiam anno ſeqvente nuptiis Domini Henrici Julii, Ducis Brunsvicenſis, qvi Principem Eliſabetham duxit, Coronæburgi in Dania intereſſe voluerit. Hinc & Regis Chriſtiani IV. in Angliam magnificè ſuſcepta itinera Anno 1606. & 1614., ut mutuum conteſtaretur amorem. Reges, certè uterq;, magni, qvi non hoſpitio tantùm, ſed ſinu & pectore ſe invicem mutuò excepêre & ſummæ in terris poteſtati etiam ſummam adjunxerunt familiaritatem. Qvod ergo jure obtinere non potuerat Jacobus Britanniæ jam univerſæ Rex, qvi, modò literarum tantùm apices ex archivis Scoticis protrahere potuiſſet ad jus dominii in Orcades Hetlandiamq;

amq; afferendum, facilem in fua vota Regem Chriftianum IV. habuiffet, affinem utpote multis modis fibi addictum, amore tamen expetiit, ut negotium Orcadicum pro fuo & tempore Regis Chriftiani IV. indecifum feponeretur. Conventum igitur fic fuit, confœderatione Steinburgi d. 20 Julii Anni 1621. initâ, art. 19.

Qvia etiam Infulæ Orcades & Schetland absq; præjudicio fucceſſorum ab hac tractatione excludi neqveunt, conventum ideò, concordatum & conclufum eft, qvòd omnis inde tractatus, durante utriusqve vel alterutrius Regis vita qviefcet, neq; de eâ re qvicqvam movebitur, omni tamen jure fucceſſoribus femper & in totum falvo manente.

Promiſſis uterqve Rex, dum viveret, non tantùm addidit amicitiæ perpetuitatem, fed etiam Gloriofiſſimus Rex Chriftianus IV. in alterius defuncti genero, Domino Friderico, Electore Palatino, haud indemnis continuavit: Orbi Chriftiano res admodum nota eft. Nec minus fangvinis propioris nexus oblitus eft, qvi illi cum Rege Carolo, univerfæ Britanniæ poft Jacobum patrem moderatore, intercedebat; Pactis & promiſſis ftare etiam voluit usq; ad annum 1640., qvo Scoti Regis Caroli imperio fe fubduxère. Ne ergo Orcades fubjacentesq; infulæ Daniæ & Norvegiæ Regi & regno hoc modo abalienarentur, juftam caufam Rex Daniæ fe habere ratus eft, jus fuum in infulas has per Legatos Corneficium Ulfeld & Georgium Krabbe, in Anglia degentes, repetendi, qvibus d. 6 Augufti eodem anno perfcripfit, ut peterent fe in hoc negotio audiri, oblatis in reluitionem pecuniis debitis, vel earum loco copiis auxiliatricibus à Domino King, nomine Regis Caroli, cujus militiæ præfectus fummus erat, è Dania tum defideratis. Juvit deinde Prudentiſſimus Rex Daniæ opibus non modicis, juvit qvà licuit armis, etiam in propriis Regni procellis. Et fciverunt, qvi rebus ipfi interfuêre, negotiationem Orcadicam adeo cœpiffe movere lacertos, ut in Daniâ de Gubernatore, qvi infulis hifce è fenatu præeffet, profpectum fit; Sed rerum in Britannia indies aucta convulfio & metamorphofis infecuta moram huic ftruxit negotio minus exfpectatam.

Regi deinde Potentiſſimo Friderico III. jus hoc fartum tectumq; à Patre Magno relictum eft, qvod data occafione perfeqvi haut neglexit. Filio enim Regis Caroli I. jufto univerfæ Britanniæ hæredi, folium jam infcendenti felix & perenne diadema legatione ampliſſimâ congratulatus eft, & inter fumma, qvæ Legato fuo, Domino Friderico ab Ahlefeld in mandatis anno 1660. d. 5. Julii dederat, apud Regem Britanniæ Magnæ ut exponeret, fuit, qvòd Orcades Hetlandiamq; Regi Scotiæ qvondam dotis loco cum jure reluitionis oppignoratas, qvâ decet obfervantiâ repeteret, qvoniam tempus certum in tabulis matrimonialibus non determinatum, intra qvod pignus reluendum erat. Commiſſariis Britanniæ Regiis illuftriſſimus Legatus anno 1661. d. 12. Januarii ferè ejusdem tenoris pro memoriâ pofthac exhibuit poftulatum. Angli verò rem iterum protelarunt, nihil habentes qvod in caufâ tam juftâ dicerent, nifi qvod Orcades infulasq; illas in mari Deucalionæo perpetuas, thalami in Scotiâ regalis pignus (haud fanè pretium) annorum præfcriptione ufurparent. Jure an injuriâ toties laudatæ nuptiales tabulæ decident, ad qvas Potentiſſimi Daniæ & Norvegiæ Reges tantâ patientiâ, tantis benevolentiæ & neceſſitudinis officiis, ne dicam beneficiis, provocarunt. Orbi certè innotuit, qvantum ftudii & follicitudinis, aliqvando etiam præfidiorum, contulerit Rex Fridericus III. ad juvandam Regis Caroli II. innocentiam, ut avitum infcenderet thronum, magno rerum fuarum ob Cromvellianorum machinationes nocumento.

Tandem tamen ubi de pace inter Danos Anglosq; fancienda Mediatores Potentiſſimi, Chriftianiſſimus Galliæ Rex & Ordines Generales Belgii confœderatarum provinciarum Bredæ anno 1667 agere cœperunt, Anglicani Legati, pro more folito, Danis reftitutionem Orcadum Hetlandiæq; urgentiſſimè poftulantibus ex ad-

adverſo iterum repoſuerunt, qvod ſuper hac re non eſſent inſtructi, itaqve precibus obtinuerunt, ut articulus hic indeciſus ſeponeretur, Danis ſic Mediatoribus morem gerentibus, ne tam ſalutare pacis negotium hac ex parte in totum retardaretur. Interim ſancitæ paci hæc addita fuit conditio, ut ſuſpenſio reſtitutionis dictarum Inſularum citra præjudicium Sereniſſimi & Potentiſſimi Daniæ Norvegiæq; Regis fieret, ne qvidqvam eidem prætenſioni hoc ipſo derogaretur, ſed eadem integra, infracta patensqve perſiſteret, donec melior occaſio præberetur. Prout Mediatorum Plenipotentiariorum atteſtata manibus & ſigillis munita in Archivis Regiis præ ſe ferunt d. 31. Julii Bredæ anno eodem data.

Qvæ verò hunc in finem tempore Sereniſſimi & Potentiſſimi Regis Chriſtiani V. Domini mei clementiſſimi hucusqve acta ſunt, meliori aſſervantur occaſioni.

In tantâ igitur hiſtoriarum luce, etiamſi per tot obſtacula rerum, cùm verſati ſimus, nihil orbem latere poteſt, qvod Regum Daniæ Norvegiæq; jus in prædictas inſulas ex naturæ gentiumq; corroboret pandectis, qvibus Anglorum toties injecta mora penitus adverſatur. Nec veritas usqvam glorioſius tuetur locum, qvàm in re tam lucidâ & conteſtatâ, omnium oculis & judiciis expoſitâ. Cauſſam ideo coram ampliſſimo Orbis terrarum tribunali ulterius diſceptare ſuperſedemus, & conſili æqvitati remedia â tempore ſperamus.

INDEX.

agros

F.

G.

— alia

Pau-

T.

Errata.

Pag. 10. lin. 2. omnibus pro omnibus ordinibus. pag. 12. lin. 14. eqvites pro eqvis eqvites. p. 32. l. 7. omneq; pro omnesq; l. 50. confestim pro aut confestim. p. 34. l. 26. inere pro itinere. p. 36. l. 21. tanqvam pro tanqvam non. l. 26. meroratur pro memoratur. p. 42. l. 9. superioribus pro parem superioribus. p. 48. l. 26. ornatas pro subornatas. p. 51. l. 12. aula pro in aula. p. 57. l. ult. Thorfinnus pro Thorfinnus & Hyberni. p. 63. l. 47. ibidem pro ibidem feci. p. 93. l. 30. instituorum pro institutorum. p. 111. l. 36. dederent pro se dederent. p. 154. l. 37. Tandem pro tantundem. p. 176. l. 5. Masculum pro Masculos tamen vel Masculum. l. 45. deest Dominus Walterus de Halybirton. l. 46. deest Dominus Johannes de Edmonston. p. 181. l. 4. deest sine causa. p. 192. l. 37. imperio pro in imperio.